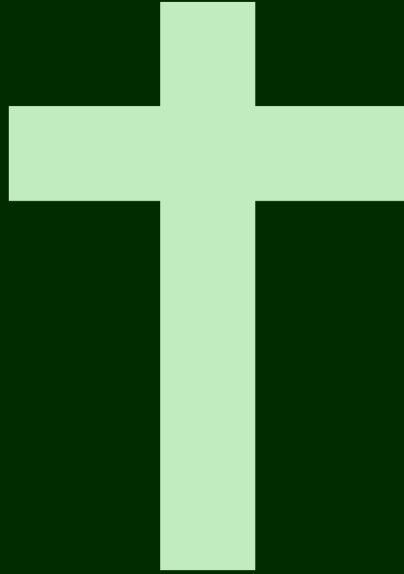

Nkomine Fal
Ritelé

Sola New Testament

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1

Contents

Matiyee	1
Mariki	46
Luki	72
Yohani	117
Uléecaa Pitumε Mεwai	149
Rom	190
1 Korenti	210
2 Korenti	228
Kalaati	240
Efεesi	247
Filipu	254
Kolōsi	259
1 Tesaloniki	264
2 Tesaloniki	268
1 Timotee	271
2 Timotee	277
Tiiti	281
Filemōō	284
Epireeyε	286
Yakupu	301
1 Piyεε	306
2 Piyεε	312
1 Yohani	316
2 Yohani	321
3 Yohani	322
Yuuti	323
Yohani Mεyεnε	325

Nsímé Kεcirε ritelé ke Matiyee uu n wói

Lελεε ritelé nti kέmεε ní we

Matiyee yεε ritelé nti wói. Uricuruu ye Usuifi le. Pisuifi kuu ká ri wói. U pεε ulampooyó le un ká Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecεpe use. U ritelé nti wóile un nfasimé má rε uké Pisuifi cereise rε Yeesu yεε yé anó nyē ke Nkómεine Kpυre ritelé ari n yikikeε wapisi. U nyísele rε Uléεcaá iyóopi yεε Nsímé Kεcirε riyíki. Sinyárū kuu ne pi símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Icélaa kuu rikúú kecáá ní pa. I nyísele lē kai m pise rε Yeesu pipiretiki piké n sónε (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki ní pa uú ne pi tum te piké ha nsímé kecirε riyóó (10).
3. Sinyárū sεε Uléεcaá iyóopi mεwee ró ní céreise (13).
4. Kirisi pikó mεfine Uléεcaá icápine kέmεε (18).
5. Ituηε tαrαó kecáá icélaa Yeesu uké kelenε m pεεmε (24-25).

Piké kelenε Yeesu m mári, pi pεε u sélei rε Emanuyεeli. Liasei rε Uléεcaá ye kerómé wele (1:23). Tinóo nti ke Nsímé Kεcirε ke Matiyee uu n wói ní ne tenεse rε: Ani n nyu rε siyáa nnéi kam nάkenékúrí we ketē keké ha ne tenε (28:20). Lελεε nyíse rε Yeesu ke Uléεcaá u ye ne ritiki uú ne sisoipipi kecεpe n we.

*Yeesu Kirisi pikpure anyiri
(Luki 3:23-38)*

¹ Yeesu Kirisi ye Tafiti keyase le, Tafiti pónn ká Apiraham keyase. Upikpure anyiri ye nnyé: ² Apiraham yεε Isaaki mari, Isaaki póo Yakupu maru, Yakupu póo Yuta ne upimarecá márei, ³ Yuta póo Peresi ne Sera maru. Piuni yεε Tamaa. Peresi póo Hεsiráo maru, Hεsiráo póo Aram maru, ⁴ Aram póo Aminatapi maru, Aminatapi póo Nasáo maru, Nasáo póo Salimani maru, ⁵ Salimani póo Poosi maru. Pi ye Poosi uni sée rε Rahapi. Poosi póo Opeti maru. Uyē uni yεε Ruuti. Opeti póo Yesee maru, ⁶ Yesee póo uyóopi Tafiti maru,

Tafiti póo Salomáo maru. Salomáo uni ye mekeε-mε Urii sóonlenle. ⁷ Salomáo póo Ropowam maru, Ropowam póo Apiya maru, Apiya póo Asaa maru, ⁸ Asaa póo Yosafati maru. Yosafati póo Yoram maru. Yoram póo Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi póo Yotam maru, Yotam póo Akaasi maru, Akaasi póo Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi póo Manasee máru, Manasee póo Amáo maru, Amáo póo Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi póo Yekoniya ne upimarecá márei. Likumúnjé kpe-i kapi Isirayεeli pikó cópii apí ne Papilónni kuyu sí.

¹² Kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilónni kuyu sí memáá ke Yekoniya póo pεε Sealitiyeli mari, Sealitiyeli póo Soropapeeli maru, ¹³ Soropapeeli póo Apihuuti maru, Apihuuti póo Eliyakim maru, Eliyakim póo Asáo maru, ¹⁴ Asáo póo Satóki maru, Satóki póo Akim maru, Akim póo Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti póo Eleyasaa maru, Eleyasaa póo Matani maru, Matani póo Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu póo Maari ula Yosefi maru. Maari kέmεé ke Yeesu kapi ye ká n sée rε Kirisi uu léemε.

¹⁷ Lē nnya, kái ne Apiraham-i n kpísi aí ne Tafiti-i pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana. Kai Tafiti-i n kpísi aí ne kumúnjé kpe-i kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilónni kuyu sí pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana. Kai ká kei n kpísi aí ne Kirisi imaretuηε pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana acá.

*Lē kapi Yeesu Kirisi m mári
(Luki 2:1-7)*

18 Lã kapi Yeesu Kirisi m mári ye nní: Uuni Maari kapí pɛɛ Yosefi feleilẽ, amá Nfáasɔne nn tíyese uu fapisi u ne Yosefi ápi kɔ kahanɛ kulee rimpéne. 19 Uula Yosefi ye aseí ute lɛ, úu pɛé la uké unósi isei lukeise kuyu kuké kɔ, uu pɛé n la uké riséé ne u lakase. 20 Kuu ní we un likecáá músu, Upíima uleecaatumɛ unyine uu keláré-i u kpáfúme uu u maa re: Tafiti kepirẽ Yosefi, Maari pikpíké ápi kape pɔ n cónlẽ. Nfáasɔne mee tíyese kuu fapisi. 21 U kewántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kekɛɛ sónti keké kempuri pikó akópe kémee lese.

22 Lã nnéi ai wai, Upíima rinɔ kuu mekɛɛ antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lelɛɛ re: 23 Ukpére yeé úu utisi n nyu yé kefa wa, uu kewántisi maru api ke séi re Emanuyɛeli, liasei re Uléécaá ye keróméé we.

24 Ke Yosefi uu n yisi, uu lã ke Upíima uleecaatumɛ uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi. 25 Amá u ne uyẽ ápi kulee ripéne uú ha ne kewántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

2

Pinyuwe píima pinyine ye Yeesu piyéne ha

1 Yutee keté kémee kapi Petelɛhem-pɔ Yeesu mari. Erooti yeɛ pɛɛ kei kumúnjé kpe-i uyóopi píima. Pinyuwe píima pinyine api ketunjeleeme-mempɔ yisi api Yerusalem tulu. 2 Apí ha pise re: Yei ye kewá kɛ kapi m mári pin tee re kekɛɛ sónti keké Pisufi iyóopi tɔne? Háí ketunjeleeme-pɔ kari riwárepi tee n nyísélɛ te pi kewá kɛ mari yẽ. Lã nnya karí ka re také ke yáási ari wúla. 3 Ke uyóopi píima Erooti uu lã n kɔ, ai u ne Yerusalem pikó nnéi mpócaai tani. 4 Uu pɛpɛɛ ye Uléécaá inyóonse n wa piwéese nnéi ne isé picélaa cápine uu pi pise re kelɔ kéye-i kapí uyẽ ke Uléécaá uu n wée marune. 5 Api u pɛse re: Yutee keteni-i, Petelɛhem-pɔ le. Antepu Misee ye mekɛɛ-me wɔi re:

6 Pó Petelɛhem kuyu!

Ai pɔó Yutee keté kecáá ayu kecɔpe ríyu paalẽ.

Li we re kepóméé ke uyóopi píima uu léerine,

uyee yé pinésoi Isirayɛeli pikó n séni.

7 Kei ke Erooti uu pɛɛ pinyuwe píima pɛ meyaá sée uu pi pise re piké u símisi nɔne uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tẽ ari n léeme. 8 Uu pɛɛ limemáá Petelɛhem-pɔ pi tum uu pi maa re: ani n nɛme ani ha kewá kɛ kecáá nɔne písei ani kóm. Nɔn ke n yẽ, ani pɛeri ani né símisi nééké ha kɔ ke yáási ké riwula.

9 Ke Erooti uu lã pisímé pi m masí, api yisi api ncée pɔlɔ. Kei kapi pɛɛ ripáí, api yénu riwárepi tẽ kapí pɛɛ ketunjeleeme-pɔ n yé tin pikeyu sɔne pin ti tikilẽ. Ari kelɔ ke-i ke kewá kɛ ake ní we tulu, ari nyere. 10 Kapi kei ri n yé, ai meyíkíyiki pi larisí. 11 Api kényɔ loni api kewá ne keuni Maari yenu, api ke yáási apí ne wula. Api pɛɛ pimemá fénnɛ api wura ne tulaali nmaa-nmaa ne mékpɔ kapi ye n sée re miiri lese api ke hekési. 12 Uléécaá uu pɛé masí keláré kémee pi símisi re ápi kape Erooti kémee pɛle. Kei kapi pɛɛ ncée féé kpísi apí ne pikuyu pɛle.

Pi Yeesu ne Esipiti keté ha

13 Ke pinyuwe pɛɛ api n tómpɔ, Upíima uleecaatumɛ unyine uu keláré-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti keté loni. Erooti ye lalɛ uké ke kpu. Lã nnya, ani ha kei-pɔ n tũ liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam ye nó n símisi re ani pɛeme. 14 Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne kesinecɔ wuru uú ha Esipiti-pɔ pésu. 15 Uu kei n we Erooti uú ha ne kpi. Lã ke Upíima uú pɛɛ uantepu m máase liké ne n wa nnya kai lã wa. U pɛɛ re: Ne unéhnámne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketē-pə siwá sirsápi kō

¹⁶ Ke Erooti uu ní ka uu céru re pinyuwe pɛɛ u kiraasɛɛ, kuwáí píima kunyine aku u wai. Uu pɛɛ kumúnjé kpɛ ke pinyuwe pɛɛ api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéi sɛɛ aɲmɛ até n tu ne sɛ sísínsá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólɛ kɛmɛ kóni. ¹⁷ Lɛ ke antepu Yerii uú pɛɛ mekɛɛ-me ní ma kai lɛ wa. U pɛɛ re:

¹⁸ Rama-pə kari nní nné kómɛiri.
Sicááila ne ikpətu ke unyine uu wórii
Rasɛɛli yee lɛ usiwá kecáá tɛni.
Uu nkpáni la piké u kpurei.
Ne keɛɛ, ái nkpáni u tise.

Pi ne Yeesu Isirayɛɛli keteni-i pɛɛme

¹⁹ Upíima uleecaatumɛ unyine uu Esipiti-pə Erooti mekpə-maá keláré-i Yosefi kɛpáfúme, ²⁰ uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi áá ne Isirayɛɛli ketē pɛɛ. Pɛpɛ pɛɛ ní la piké kewá kɛ kpu ye kpínle. ²¹ Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne Isirayɛɛli pɛɛ. ²² Amá ke Yosefi uu n kō tɛ Aricelayuusi yee usáa Erooti iyəpi Yutee ketē kecáá tónɛ, iwame ii u wai uu pɛɛ n yulu re úu kei tonɛ. Uléecaa uu kə keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketē-mɛ tómpə, ²³ uú ha kuyu kpɛ kapi ye n sée re Nasareti-i tonɛ. Lɛ ke antepuyɛ apí pɛɛ ní ma kai lɛ tikilɛ. Pi pɛɛ re: Pi yé kam apí kewá kɛ séi re Nasareti ukó.

3

*Yohani Uniwolé ye Uléecaa Nsimé yóólɛ
(Mariki 1:1-8; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)*

¹ Ái weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Uniwolé uu léeri un Yutee kucɛsi kóima-i yóólɛ tɛ: ² Ani mɛfine conse, Uléecaa iyəpi ye nyahaimɛ! ³ Yohani nsímé ke antepu Esayi uú pɛɛ maa re:
Usoi rinə ye ri tɛɛ kucɛsi kóima-i n yóólɛ tɛ:
Ani Upíima ncee nyóənsɛ,
ani usiceepi tɛiisɛ.

⁴ Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pɛɛ tanaalɛ un kekónɛpampi kehale-i télɛ. Apááni ne meté kuú pɛɛ le. ⁵ Yerusalem pikó ne Yutee ketē nnéi pikó ne Yuriteɛ nkoi ketē pikó nnéi ye pɛɛ ukemɛɛ sónaapəle, ⁶ api ye piakópe yámne api tíyese uu Yuriteɛ nkoi kɛmɛɛ míni pi wolɛ.

⁷ Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pɛɛ ukemɛɛ n sónaapə re uké míni pi wolɛ apí kusa kulúí we. Uu pɛɛ pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléecaa kuwáí kpɛɛ n nyahaimɛ kaase? ⁸ Ani nómenéwai ne nyíse re nɔ mɛsei mɛfine consele. ⁹ Ani kapɛ n nyu re kani nní ní máikɛɛ re Apiraham yee núnésáyaha nnya, lɛɛ ne nó piyɛ. Amá ne kalɛ ké nó símisi re Uléecaa yé fe uu aparɛ nnyé pansɛɛ Apiraham siyase. ¹⁰ Iso ye pinaɲaa máálenle piké ne aléé iníjí sémni. Lɛ nnya, kuléé kúye kunsá apipi sɔne m maru, pi yé ku riké api nna-i sápo. ¹¹ Míni ɲmanɛ ke néé nó wolɛ liké nyíse re nɔ mɛfine consele. Amá uyee né memáá n sánti ye né fele. Am tu ricuruu ké uanéri u mahā. Uyee sánti uké Nfáasəne ne nna nó wolɛ. ¹² U nkpáni yare usoi nkó yee kulū kapi ne n cácai m múlɛ. U yé kukpépi pééi uu melukɛpípi risíme-i súúni, uu kə acólé ilúké tɛ uké wa uké nna tenɛciré kɛmɛɛ a risé.

*Yohani ye Yeesu míni wolɛ
(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)*

¹³ Kumúnjé kpɛ-i ke Yohani uu kei ní we un pisoí míni wolɛ ke Yeesu uu Kalilee-pə yisi uu Yuriteɛ nkoi mɛɛ-i u lɛpə re uké kə uyɛ míni wolɛ. ¹⁴ Amá

Yohani uu yúlu uu re: Nḗ kaí ne sá re ké kepómeé hapo pəké né wole, ái pḗo yé meníne kenéméé kam. ¹⁵ Yeesu uu pee u pese re: A riyá liké pee lē n we kelenē. Lē kari yé fe arí ne lē nnéi ke Uléécaá uu n la n̄sone wai. Kuu lē n̄ ma, Yohani uu pee kóm uu míni u wole. ¹⁶ Ke Yohani uu lē Yeesu piwóle n̄ masí, Yeesu uu míni-i léepo. Keyóme aké kei nní wúkule uu Uléécaá Nfaasone yenu nn keyómecaa-po súiri yare rilólã, nn ukecáá tone. ¹⁷ Tinḗo rinyine ari pee keyómecaa-po leeri re: Nkó yee Kenépipi lala kecire, ám ye ukecáá kḗ.

4

Setani ye Yeesu peikee (*Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13*)

¹ Lē memáá, Uléécaá Nfaasone nn pee Yeesu kpísi n̄ ne kucəsi kóima loni re Setani uké ha u peikee. ² Ke Yeesu uu sitúné afeena ne sisine afeena anḗo m paasi, nkū nn u wai. ³ Setani yee m peikee uú ne u kḗ uu u maá re: Pḗn mesei Uléécaá Kepipi, a apare nnyé rinḗo maá aké panse akpḗnḗ, aa le. ⁴ Yeesu uu u pese re: Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Ai iluke ḡmane yee ye usoi nfáa he, amá n̄pá nsímé n̄-ye mee
Uléécaá nnḗo-i n léeme yee kḗ usoi nfáa hele.

⁵ Setani uu kḗ Yeesu kpísi uú ne Uléécaá kuyu Yerusalem sí, uú ha kei Uléécaá keyo kehóré-po u tasi ⁶ uu re: Pḗn mesei Uléécaá Kepipi, a mepócíre keteni-i risápo. Li we re li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Uléécaá yé pḗ nnya upileecaatumē rinḗo he
api pḗ yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpḗu nnya.

⁷ Yeesu uu kḗ u pese re: Li kḗ kéméé wólaalē te:
Kape Upiima Upóléécaá peikee pəké uketo yē.

⁸ Setani uu kḗ pikpíké u kpá uú ha riyópe maamaa píima rinyine kehóré-po tasi uu ketē nké kecáá ayḗpiyu ne ammule nnéi u nyísente ⁹ uu pee kḗ u maá re: Pḗn n ḡmurei aa wúla aa né yáási, am nní nnéi pḗ he. ¹⁰ Yeesu uu u maá re: A kenékúri yisi, Setani. Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Upiima Upóléécaá mecire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáási.

¹¹ Kei ke Setani uu pee Yeesu riyá, piléecaatumē api ukékúri hapo api pee ukecáá m paílē.

Yeesu ye upikéi Kalilee keteni-i kóraane (*Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15*)

¹² Ke Yeesu uu n kḗ te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ¹³ Kuu n hápo, úu Nasareti-i tḗne, amá Kaperinawum-mē kuu tḗmpo. Kei ye kupiye ritime wele, Sapilḗo ne Nefitalii ketē-po. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uú pee n̄ ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U pee re:

¹⁵ Nḗ Sapilḗo ne Nefitalii sitē pikó,
nḗo mínimaa ritime n̄ we
ne nḗo Yuritee nkoi metéḡ n̄ we,
nḗo mpuri sane pikó, nḗo Kalilee keteni-i n̄ we,

¹⁶ nḗo pee kuḡmaha-i n̄ we, ani kḗ te
nḗo nkpéni metéi píima yenle.
Nkpḗo kuhore-i kaní péé we,
metéi ye nkpéni nḗo leepole.

¹⁷ Kaí ne kei n kpísi ke Yeesu uu pee piyóo lḗ te: Ani mefine conse, Uléécaá iyḗopi ye nyahaiméle.

*Yeesu ye pikpíntomécópii pina sée
(Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11)*

¹⁸ Yeesu ye pɛɛ Kalilee kupiyɛ ritimɛ sónɛɛ uu Simɔɔ kapi rinyiri n he re Piyɛɛ ne uuwã Antiree yenu. Piketé ye pikpíntomécópii ɛ. Anyɛɛ kapi pɛɛ fóm pin ne ikpíntomé cópii. ¹⁹ Uu pɛɛ pi maɛ re: Ani né ritiki ké tíyɛɛ ani ye písoi pɛɛ yé né rintíki wéési. ²⁰ Api mɛɛ ne mɛɛ anyɛɛ sá api u tiki. ²¹ Kuu kei n yisi, uu kényu-mã sí uu kɔ Sepetee piɲmáne pité Yakupu ne uuwã Yohani yenu pi ne piusaa Sepetee pin pikuninɔi-i we pin pianyɛɛ nyóonsentɛ. Uu pi séi ²² api mɛɛ ne mɛɛ kúninɔi ne piusaa yá api u tiki.

Yeesu ye céésile un kɔ itói pɔise

²³ Yeesu ye pɛɛ Kalilee ketɛ nnéi kóónúɛnɛ un Pisuiɛ ayomɛyáhaalee kɛmɛɛ céési un kɔ Uléécɛɛ iyɔɔpi Nsímé Kɛcɛɛ yóólɛ un kɔ itói ncɔpuri ne ncóɲ ncɔpuri mɛɛ písoi m pɛkɛsi pɔisentɛ. ²⁴ Kei ke urinyiri ari pɛɛ Sirii ketɛ nnéi kɛcáá rikóónú. Api pɛɛ ne pitóókó nnéi ncɔpuri ne pɛ nnéi pɛɛ piipɛɛ-i ncóɲ nnyine n kómɛi u n sónaɔpɔ un pi pɔisentɛ. Lɛɛ nní yare pinírihéɛɛ ne rikpínkpí pikó ne síkankáláká. ²⁵ Asoiwuú piima nyɛɛ Kalilee-pɔ ne Ayu Kɛfi ketɛ-pɔ ne Yerusalem-pɔ ne Yutee-pɔ ne Yurítɛɛ nkoi metérɛ-pɔ n léemɛ aa pɛɛ u n tikilɛ.

5

*Istmé ke Yeesu uu upipiretiki riyópe kɛcáá n simisi
(Luki 6:20-23)*

¹ Ke Yeesu uu lɛ tisoiwuú n yé, uu yisi uu riyópe yopoi uu ha tonɛ. Upipiretiki api pɛɛ kei u lɛpɔ, ² uu pɛɛ picéɛɛ pi loni. Icéɛɛ iyɛɛ nnyí:

Nkɛɲɛ yiktyiki

³ Pɛɛɛ n nyu re ápi Uléécɛɛ inipɛɛ-i líka tulaalɛ pɛɛ pínarekomɛ. Pɛɛɛ Uléécɛɛ iyɔɔpi te.

⁴ Pɛɛɛ n tɛni pɛɛ pínarekomɛ. Uléécɛɛ ye sántile uké pi kpurei.

⁵ Pɛɛɛ n purú pɛɛ pínarekomɛ.

Uléécɛɛ yé ketɛ kuú ne upísoi m mé pi pa.

⁶ Pɛɛɛ n náasi piké mɛwɛi wa meké aseɛ n tikilɛ pɛɛ pínarekomɛ.

Uléécɛɛ yé kam uu pimɛɛ pi wai.

⁷ Pɛɛɛ ye picɔ íwɛ n tɛ pɛɛ pínarekomɛ.

Uléécɛɛ yé kam uu kɔ pɛ íwɛ tɛni.

⁸ Pɛɛɛ kɛfa n kpáiiɛ pɛɛ pínarekomɛ.

Pi yé kam api Uléécɛɛ yénu.

⁹ Pɛɛɛ n wéési re pin yei n we,

liké kei n niɲú pɛɛ pínarekomɛ.

Uléécɛɛ yé kam uu pi séi re usipipi.

¹⁰ Pɛɛɛ aseɛ n tikilɛ, písoi pin lɛ nnya pi wéékuselɛ

pɛɛ pínarekomɛ.

Pɛɛɛ Uléécɛɛ iyɔɔpi pikó.

¹¹ Nó mpí kapi n lámisi pin nó wéékuselɛ pin né nnya nókɛncáá nnóomɛ símaankɛɛ, nó pínarekomɛ. ¹² Liké nó n láárú nɔn ne mpóonare cuunkɛɛ.

Nóinéheɛ ye keyómɛɛɛ-pɔ piyɛɛ ái kumúnɛ má. Limɛɔ kapi pɛɛ antepuyɛ pɛɛ pɛɛ n we ani kɛɛnɛ weri wéékuselɛ.

*Nnyási ne metéi kɛcáá icéɛɛ
(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)*

¹³ Nṓo ketē kecáa nnyási. Nnyási melḡ men nkpréni n kpu, yo kapi yé pɛé ne melḡ n pɛɛ? Li tise piké ketahai-mē n fómṓo pisoĩ piké tɛlɛise.

¹⁴ Nṓo kṓ ketē metéi. Kuyu kɛɛ riyóɛ kecáa m mómáalē áku yé fe kuké m pékaalē. ¹⁵ Uka úu ye kɛfiráa risé uu kucári ke kipi. Kecáa kuu ye ke ritási ake nṓpá úye kɛyṓ-i n kpáiiilē. ¹⁶ Limɛɔ kai pise re nóménétéi meké n kpáiiilē pisoĩ nnéi pin me nyáni. Pisoĩ piké nóménéwái sṓne n nyáni pin ne Nṓunésáa Uléécaá ye ke yéyómɛcaá-pṓ ní we ríyu waise.

Isé kecáa icélaa

¹⁷ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Ani kape m músu re Moisi isé ne antepuyee icélaa kam pikóɛ ka. Am ka re ké i kpu, amá ne kale re liké lē li. ¹⁸ Asei kam nní nṓ símisi, ketē ne keyóme ye kpére we, kɛwóipi ciú-ciú kéka nɛe kesímépi kéka áke isé kɛmɛe mélele má, liké ha ne nṓpá yo ketṓ tu. ¹⁹ Lē nnya, úye un isé rinṓo rinyine n kesi uu kṓ picṓ céesi re piké ri kesi, nṓpá rinṓo tē tinsá pitiki m páápú, uyee yé masí Uléécaá iyṓopi kɛmɛe usínsá. Amá úye un ti m pakare un kṓ picṓ n céesi re piké limɛɔ wa, uyee yé masí Uléécaá iyṓopi kɛmɛe úyukṓ. ²⁰ Asei ye nye re nṓnsá Uléécaá mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléécaá iyṓopi kɛmɛe lḡ.

Kuwóĩ kecáa icélaa

²¹ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Nṓ kḡ tɛ Uléécaá ye pirókɛpɛre maa re: Kape usoi kpu. Uye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá nɛ ne nṓ maa re: Uye un ne uucṓ n wṓosi, piké ne liute túhaane. Uye un uucṓ m maa re: Pṓ uníri nkó, piké liute ne pɛpɛe ye ketúhaane píima-i n túhaane kɛmɛe ha. Uye un uucṓ m maa re: Pṓ uníri nkó, li tu re piké liute nna tenɛciré iwe kɛmɛe risápṓ. ²³ Lē nnya, pṓn Uléécaá keyṓ-i kɛnyṓonse-i linyine ne Uléécaá pihɛe n ha, pṓn n léise re upóɔ ye ne pṓ wṓlaalē, ²⁴ li pise re pṓké kei ipóhɛe iyē tiyá pṓké liute lɛɛpṓ nṓké nsímé nyṓonse kelenɛ, aa pɛɛ inyṓonse piwai pɛɛ.

²⁵ Pitele pin nṓ ne unyine kɛɔɛe n we, nṓn ketahai pitúhaane n sí, a tíyɛse nṓ ne uyē ani ncéee kómɛine. Insá lē, u yé ne utúhaane-i pṓ ha, uyē uu pṓ kpísi uu pisṓṓca pa, pē api kukpaniilee pṓ tani. ²⁶ Asei kam nní pṓ símisi, pṓnsá ripṓwómɛ nnéi n hɛɛle tiké tene cáká-cáká ne ketanká tṓrṓ-pṓ, áa kei mélele má.

Iwásá kecáa icélaa

²⁷ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Nṓ kḡ tɛ Uléécaá ye maa re: Kape iwásá wa. ²⁸ Amá nɛ ne nṓ maa re: Utisi úye un ucṓ unṓsi n yē uu káipi, u ukemúhɛ kɛmɛe iwásá ne unṓsi uyē piwai masile lē. ²⁹ In tɛ mɛpóníɛɛ luke-luke mɛɛ akóɛe pṓ waise, a mɛ lese aa ketaa-pṓ fómṓo. Li kutási we usoi uké uipiɛ likó linyine paa uú ne nfáa yenu ne kuu yé uipiɛ nnéi ní má apí ne nna tenɛciré kɛmɛe u sápṓ. ³⁰ In tɛ kupóníɛɛ luke-luke kɛɛ ye akóɛe pṓ waise, a ku riké aa ketaa-pṓ ku fómṓo. Li kutási we pṓké kupóníɛɛ luke-luke paa áa ne nfáa yenu ne kaa yé ipópiɛ nnéi ní má apí ne nna tenɛciré kɛmɛe pṓ sápṓ.

Utisi ne unṓsi pitúunne kecáa icélaa

(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Nṓ kḡ tɛ pi pɛɛ pirókɛpɛre maa re: Uye un unṓsi n lakase, uké rítelé wa uké unṓsi rimúise re u u yeɛ. ³² Amá nɛ ne nṓ maa re: Uye un unṓsi n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Uye un kṓ unṓsi ke ucṓ uu n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wa.

Tinṓo piyekei kecáa icélaa

³³ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Nṓ kḡ tɛ pi pɛɛ pirókɛpɛre maa re: Pṓn tinṓo n yekei, a ti ritiki. Pṓn tinṓo n yekei re pṓ Upíima linyine wa, kape piwai li riyá. ³⁴ Amá nɛ ne nṓ maa re: Ani kape ye rinṓo yekei re nṓ Uléécaá linyine wa.

Ani kaɓe ye wéeri aní ne keyómecaa séi. Kai nní kei ye Uléecaa riyɔɔpitū nnya. ³⁵ Ani kaɓe ye kɔ wéeri aní ne ketē séi, kai nní kei ye Uléecaa ritū nnya. Ani kaɓe ye kɔ wéeri aní ne Yerusalem séi, kai nní kei ye uyɔɔpi wéese kuyu nnya. ³⁶ Ani kaɓe ye kɔ wéeri aní ne nórínéyu séi, káni yé nní n fe nɔké nírá nnyúpi cireníne riwárarase née nɔké risɔmaase nnya. ³⁷ Nɔn ye m maa re "eee", liké "eee"! Nɔn ye m maa re "eehei", liké "eehei"! Nɔn lē memáá nnyine nɔ rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Mɛwai picɛi kecáá icélaa
(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te pi maa re: Uye un ucɔ meníɓee n fori, piké liute meníɓee pifore cɛei. Uye un ucɔ kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe cɛei. ³⁹ Amá né ne nó maa re: Ani kaɓe ye usoi mɛwai kóɓe cɛei. Usoi un kuluke-luke-mē keɓese pɔ n tɔ, a kumii-mē panse uké kɔ kei keɓese pɔ tɔ. ⁴⁰ Usoi un n la uké ketahai pɔ sée uké kepótúkanka tene yási, aa mɛse kupókpélenku mahani aa u múise. ⁴¹ Usoi un pɔ n tí un ilū pɔ n cɔnse re a ne rinā tise u sarumpɔ, aa mɛse i cɔni áá ne tinā tē meté u sarumpɔ. ⁴² Uye un linyine pɔ n we, a u he, úye un kɔ re u yé linyine pɔ lɔ, a u lonse.

Ani nɔpinélaarɔ n la
(Luki 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te pi maa re: A upósáne n la aa upóláarɔ ipuri n yulu. ⁴⁴ Amá né ne nó maa re: Ani nɔpinélaarɔ n la, ani ye pɛɛe nó n wéekuselē kecáá keyóme yáási. ⁴⁵ Nɔn lē n wai, nɔ pɛe mɛsei Núnésáa Uléecaa ye keyómecaa-pɔ ní we sipipi le. U ye tíyesele itunje ii pisoɔi sɔne ne pikóɓe leeri, uu kɔ tíyese ikónne ii cuuni ai pɛɛe u m pakarelē ne pɛɛe ápi u m pakarelē yoriye. ⁴⁶ Asei kecáá, in te pɛɛe nó ní la ηmanε kaní la, ihéé íye kani pɛe mé te Uléecaa uké nó pa? Pilampooyɔ́ ηmaa ricuruu pɔ ne ye kɔ limεcɔ wale. ⁴⁷ In te nɔpinémáreco ηmanε kaní ye yáasi, yo kani pɛe wa lisánɔ? Pɛɛe ápi Uléecaa m pakarelē ticuruu ye kɔ limεcɔ wale. ⁴⁸ Ani n nyamí ne kété-pɔ yare ke Núnésáa ye keléecaa-pɔ ní we uu ní nyamí ne kété-pɔ mεcɔ.

6

Lē kapi ye píwekɔ́ linyine n he kecáá icélaa

¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani nómenécire tí, áni kaɓe ye lē kaí ne n sá re nɔké Uléecaa nnya wa pisoɔi inipɛe-i wa re piké nó yé piké pakare nnya. Insá lē, Núnésáa ye keyómecaa-pɔ ní we úu ihéé íka nó pane. ² Lē nnya pɔn úwekɔ́ linyine n he, kaɓe kuloo pi pɔké riyóɔ yare ke kecáá kecáá mɛwai pikó api ye ayómeyáhaalee-i ne icée kecáá n wai re pisoɔi piké pi pakare mεcɔ. Asei kecáá, pi piihéé piyóɔ masile lē! ³ Amá pɔn ye linyine úwekɔ́ n he, kupóníɓe mii áku kaɓe lē ke kuluke-luke aku n wa ceri. ⁴ A ye riséé ne he. Upósáa Uléecaa ye mɛpówai kaá ne riséé n wai n nyáni yé pɛe pɔ hééle.

Piyómeyáhaa kecáá icélaa
(Luki 11:2-4)

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔn ye keyóme n yáási, áni kaɓe ye kecáá kecáá mɛwai pikó mεcɔ n wai. Pi ye n lalε piké ayómeyáhaalee-i ne sicéɓene-i n nyenu pin ne keyóme yáási re pisoɔi piké pi yé nnya. Asei ye nyε kam nní nó símisi re pi piihéé piyóɔ masile. ⁶ Amá pɔn ye n la pɔké keyóme yáási, a ye kupólee lɔ aa hánεsi aa pɛe Upósáa Uléecaa ke úka úu n nyáni yáási. Upósáa Uléecaa ye n nyáni lē kaá ne riséé n wai yé ipóhéé pɔ pa.

⁷ Nɔn ye keyóme n yáasi, áni kape ye méwoo kusíménaapí n wai yare pɛpɛ ápi Uléecaa n nyu meɔ. Pi ye m músu re pin lɛ meýá n símaanke, Uléecaa yé ne pi kɔ. ⁸ Ani kape pimɛɔ n wai. Nóunésáa Uléecaa ye lɛ kai nó m pise nyule ani ye kelenɛ li u welu. ⁹ Lɛ kai m pise re nɔké ye keyóme n yáasi ye nní:

Urósáa, pɔ́o keyómeɔa-pɔ́o n we,

¹⁰ PISOI PIKÉ CÉRI RE TIPÓNYÍRI YE KÓÓLELENLE,

Ipóyóopi iké kam,

Mepóla meké ketɛ́ kecáa wa yare keyómeɔa-pɔ́o.

¹¹ A ye mɔ́pá keweesi kéye iluke ró he,

¹² A arókópe ró sárei yare ke tóo ye kɔ picɔ n sárei

pin akópe ró n wa meɔ.

¹³ Kape tíyese tóké pipeikɛe kémee loó.

Amá a kuníri anipe-i ró lese.

Li we re pɔ́o iyóopi ne nnaɛ ne

nímule te mɔ́pá píyei-pɔ́o.

Amí.

¹⁴ Nɔn ye picɔ akópe kapi nó n wa pi n sárei, Nóunésáa yee keyómeɔa-pɔ́o n we yé kɔ nóanékó nó sárei. ¹⁵ Amá nɔnsá ye picɔ akópe pi n sárei, Nóunésáa páa yé kɔ nóanékó nó sárei.

Anópahaa kecáa icélaa

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔn ye anóo m pahaalɛ, áni kape ye kecáa kecáa mewai pikó meɔo kéyu n caailɛ. Pi ye kéyu n cónhɛlenle re pISOI PIKÉ CÉRI RE ANÓO kapi pahaalɛ. Asei kam nní nó símisi re pi piihéé lɛ piyóo masile. ¹⁷ Amá pɔ́on ye anóo m pahaalɛ, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ PISOI ÁPI KAPE NE N CÉRI RE ANÓO kaa pahaalɛ nnya. Upósáa Uléecaa ke úka úu n nyáni nmanɛ yee nyáni lɛ kaá ne riséé n wai. Uyee yé pɛe ipóhéé pɔ́o pa.

Keyómeɔa memá

(Luki 12:33-34)

¹⁹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape n wéési nɔké ketɛ́ nté memá yé nɔké curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caailɛ, piyaa pɔ́o ihánaa foru api me yáái.

²⁰ Amá keyómeɔa-pɔ́o kaí ne sá re nɔké memá yé nɔké curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kɔ fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mepómá ame n we ke kepómúnjé aké wɛpɔ.

Metéi kenyárú

(Luki 11:33-36)

²² Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Inípeɛ yee ipiɛ kefiráa. Ipónípeɛ in n nyamí, i ye ipiɛ nnéi n kpáiiɛlenle. ²³ Amá ipónípeɛ in m pɔ́ólú, ipópiɛ nnéi yee ye kuɛmaha-i n we. Lɛ nnya, in te metéi mɛ kaa m má ye pansɛɛ kuɛmaha, a yé te kuɛmaha píima-i kaá we.

Uléecaa ne siwóo kecáa icélaa

(Luki 16:13)

²⁴ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Uka úu yé fe uké kumúnjé kuse kémee píyɔsaa pité n tikilɛ. Mɔ́pá liké íye wa, u yé use ipuri yé uu ucɔ ikó n la, née u yé use ne kutu n cɔlɛ úu ye pɛe ucɔ n waisɛlɛ. Ani yé fe nɔké kumúnjé kuse kémee Uléecaa ne siwóo n tikilɛ.

Ani ne Uléecaa n tálɛ

(Luki 12:22-31)

²⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Lɛ nnya kam nó maa re áni kape lɛ kani yé n li ne lɛ kani yé n ntí nɔké ne nfáa m má ne ilū kani yé nóinépiɛ n yárii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, née ipiɛ yee ilū fe? ²⁶ Ani sinúipi ripaí nké. Asi ye lukɛsi,

ási ye kpasi, ási ye líka risíme súũ. Amá Nónunésáa yee keyómecaa-pò ní we ye si kpíniile! Yare nǒ ñmaa áni pree ríyu má lin sinúipi sē fee? ²⁷ Nǒ úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aṅmē nǐpá nkáripí kpáse?

²⁸ Yo nnya kani pree nkpráni ilū kani yé nǐnǐpíne n yárii nfasimé wai? Ani meyúí mee ye sicare-i n felesi ripaí nké! Ame pikéi píka wai, áme kò ilū íka nyelaanke. ²⁹ Amá ké nǒ símisi re nǐpá ne lē, Uyóopi píima Salomoo ricuruu ne ummule mmú nnéí, úu pree ilū inyine má yee ní nyamí ai mefele menyine tulu.

³⁰ Nǒ písoi mpí nfaṅne rín piye. In te Uléecaa ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kò kóso nna me ñmaasine lē sǎnukuse, nǒ kecáá kúu yé pree meníne ripaíí?

³¹ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa nǎké maa re: Yo kari yé li nées yo kari yé ní ntí nées yo kari yé tā. ³² Pree ápi Uléecaa n nyu pree lē líkó mesére wéési. Amá Nónunésáa yee keyómecaa-pò ní we ye nyule lē kai nǒ m píse. ³³ Uléecaa iyóopi kani yé mefoí wéési, ani kò lē kuu m píse n wai, u yé kò litóroo nní nnéí mpuri pihée nǒ rikpá. ³⁴ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re nǐpá keyáa kéye ne kenkó ye mu.

7

Ai we re tǎké ye picò akópe m palē (Luki 6:37-38, 41-42)

¹ Yeesu uu kò pimáa pí kpá re: Ani kape ye picò ne túhaane, Uléecaa úu kape ne nǒ n túhaane nnya. ² Lē kani ye picò akópe ní pa mecò ke Uléecaa uu akópe nǒ pane. Kemúné ké kani ye ne picò ní musí kapi kò ne nǒ músune. ³ Yo nnya kaa keyúipi kee upócò menipree-i ní we nyáni, áa pree kenawelépi kee mepókó-i ní we nyáni? ⁴ Iye kaa yé fe aa ucò maa re: A nyere ké keyúipi mepónípre-i lese, kenawelépi ken kò pree ne mepókó kémeé we? ⁵ A tíye pò kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípre-i ní we kaa yé mefoí lese aa pree nǐsone n nyáni áa ne keyúipi kee ucò menipree-i ní we lese.

⁶ Ani kape ye Uléecaa líkó sipópi pa re síké li. Insá lē, si yé ne nǒ panse asi nǒ kéheni. Ani kape ye kò nǐnǐkólé kecire áfṅṅ keyu-i risá. Insá lē, a yé i teleise ñ caai.

Piwei ne piyóó (Luki 11:9-13)

⁷ Yeesu uu kò pimáa pí kpá re: Ani ye Uléecaa we, u yé nǒ he. Ani ye ukemee piwélaa ha, u yé tíyese ani yénu. Ani ye ihánaa u rikómíkmó, u yé nǒ hánne. ⁸ Uye un u n we, u ye u hele. Uye un ukemee linyine n wéési, u ye li yenle. Uye un kò ihánaa u rinkómíkmó, u ye u hánnele. ⁹ Nǒ úye kepipi kee yé iluke u we, uu pree ripare kpísi uu ke he? ¹⁰ Nées nǒ úye kepipi kee ye nkpríntomé u we, uu pree iwáa kpísi uu ke he? ¹¹ Mpá nǒ pikpááree mpí nní, nǒ ye fele ani nǐsinépipi lisone he. Nónunésáa yee keyómecaa-pò ní we yee yé pree meníne pree lisone u m píse pihée riyáa?

¹² Lē nnéí kani ní la re písoi piké ye nǒ wa, ani ye limecò pí wa. Lē ke isé ne antepuye ápi píse re nǎké ye wa.

Tinṅṅ tē m mǎku-mǎkúlē (Luki 13:24)

¹³ Yeesu uu kò pimáa pí kpá re: Ani ne rinṅṅ tē m mǎku-mǎkúlē lompo. Tinṅṅ péré-péré ne ncée mee n laanu pelele ye nkprò-mē simpole. Písoi kulúí pree ye ne kei lompo. ¹⁴ Amá rinṅṅ tē ye ne nfáa-mē ní ha ye mǎku-mǎkúlēne. Lincee pǒ ne kò nkpráni mese wéké-wéké. Písoi pree ye n n yé ápi kulúí we.

Antepuyee nōōme kecáá icélaa
(Luki 6:43-44)

¹⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne antepuyee nōōme. Pi ye rikpárále apí n nyíselē te pi asánpipi le, némpákanee pi pisifa-i ákpe kpááree le. ¹⁶ Pimewai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléepipi ne akuléé ní céri mecō. Api ye areese sinípeleépi kecáá tō. Api ye kō afiiki ahíhíi kecáá tō. ¹⁷ Kuléé sōne kpee ye apipi sōne mari, kuléé kōpe pōo apipi kōpe maru. ¹⁸ Limecō ke kuléé sōne áku ye fe kuké apipi kōpe mari, kukópe páa ye kō fe kuké apipi sōne mari. ¹⁹ Pi ye kuléé kpee áku apipi sōne m máru rikéle api nna-i ku sápo. ²⁰ Limecō kani yéé antepuyee nōōme mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yíkyiki kecáá icélaa
(Luki 13:25-27)

²¹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ai pē nnéi ppe né n sélei re Upíima, Upíima ppe Uléécaaa iyōopi kémee lonine, amá pēpē Unésáa yee keyómecaa-pō ní we mela n wai ηmane ppe Uléécaaa iyōopi kémee lonine. ²² Meyá né ha keyáa kē ke Uléécaaa uu pisoí n túhaanene né maa re: Upíima, Upíima, aí tōo ripónyíri ne Uléécaaa nsímé pisoí símisi ari aníri lakasente ari kō tipónyíri ne mewaisaŋa kulúí wapisii? ²³ Kei kam yé ppe pi símisi n̄sōne re: Am píkai nó nyu! Nó pikópekōó mpí. Ani kenékúrí nté rinyosó!

Styō sité sinyine kecáá nstmé
(Luki 6:47-49)

²⁴ Yeesu uu ppe ntōrōo pi maa re: Uye un nsímé mmú nnéi kutu rincō un kō n tintiki, u we yare usōhōo yee kepare kecáá ukeyō m m̄. ²⁵ Ikónē ii cuuni, ikóí ii yipu, kuyō píima kunyine aku kēyō ke-i pépu, aí nkpáni líka ke wa, kake kepare kecáá m m̄maadē nnya. ²⁶ Nkó yee nsímé mmú nnéi kutu rincō, úu ye ppe n titiki ye we yare uníri yee nnyene kecáá ukeyō méwoo m m̄. ²⁷ Ikónē ii cuuni ikóí ii yipu, kuyō píima kunyine aku kēyō ke-i pépu, ake lólu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaŋe kuú ne n céési

²⁸ Ke Yeesu uu anōo nyē nnéi pimáa m̄ masí, umecélaa amē ppe pisoí riwúí meyá nnōo n yipaadē. ²⁹ Uyē úu céési yare isé picélaa mecō. Amá Uléécaaa nnaŋe ke uyē uú pēé ne céési.

8

Yeesu ye uyō unyine pōise
(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

¹ Ke Yeesu uu riyōpe rincépime memáá, asoiwuí píima anyine aa ppe u n tikilē. ² Kei ke uyō unyine uu ukekúrí hápo uu wúla uu re: Upíima, pōn n la, pō né wole am funi. ³ Yeesu uu kunípe saapo uu u ca uu re: Ne lala a péí. Mese ne mese, keyō áke ukecáá lelu uu funi. ⁴ Yeesu uu ppe rinōo u he re: Kape wa unyine uké kō. Amá a uyē Uléécaaa inyōonse n wai leepō uké pō musí uké yé te pō péí, aa ppe limemáá inyōonse ke Moisi uú ne nó n tíye wai líké m̄pá úye nyíse re pō peile.

Yeesu ye Rōm usóoca kpéē unyine ukéikó pōise
(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵ Yeesu uu ppe limemáá ncée kpísi uu Kaperinawum kuyu lompō. Rōm usóoca kpéē unyine uu ukekúrí nyōsōpō uú ne u tēni re uké u come. ⁶ U Yeesu maa re: Upíima, unékeikó ye kēyō-pō ne kufōŋ finupōle lin ána u pahaadē, úu nkéhē ne kēyu m̄apo. ⁷ Yeesu uu u pēse re: Ne kō, né ha u pōise. ⁸ Kei ke usóoca kpéē uyē uu ppe kō re: Am tu re pōké kenéyō-i lompō, Upíima. Amá pō kpéere

rinóo he, unékeikó ye lē peile. ⁹ Li we re nē ticurru ye pinéwéése mále nen pi pakarelē. Nen kō pisóoca má pēe nē m pakarelē. Nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kō ucō m maa re uké kam, u ye kale. Nen kō unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰ Ke Yeesu uu anóo nyē n kō, ai nnóo u yipu, uu pepēe u n tīkilē maa re: Asei kam nní nó símisi, ám Isirayēeli keteni-ricurru úka kémēe nfatene píima mmú ncō yenaalē. ¹¹ Ne la ké nó símisi re pisoí meyā yé ketunjeleeme ne ketunjelolé-mē leeme, pi ne pirósáayaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu api Uléécaā iyōopi-i tone api kesé iluke le. ¹² Amá pi yé pē kaí pēé ne n sá re piké Uléécaā iyōopi kémēe lō ketahai kunmaha-mē fómpō api pēe kei m pupukēe pin iní takai.

¹³ Kei ke Yeesu uu pēe usóoca kpéē uyē maa re: A n ηme a kui. Mpófatenē nnya, lē kaa m pise yé wa. Ukeikó uu mēsei itunje ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí pōise
(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴ Yeesu uu pēe limemáá yisi uu Piyēe keyō sí, uu kei uyē ulóhóni lēepō n finu uipiye in tolú. ¹⁵ Yeesu uu kunípe u ca, kupiñetoi aku tene, unósi uu yisi uu ukecáá paí.

¹⁶ Kai nnyóó n wa, apí ne pinírihélaa kulúí Yeesu lēepō, uu rinóo aníri male, aa wuru aa pikeméé lelu, uu kō pitóikó nnéi pōisente. ¹⁷ Lē ke antepu Esayi uú pēe m ma ke mewai mē ame ritiki re: Tirónárei kuú yósi uu irótói kpísi uu cōni.

Yeesu pitiki kecáá icélaa
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime we, risoiwuí ari u kálaapo. Kei kuu pēe upipiretiki maa re u ne pē piké ritime ricō-mē ha. ¹⁹ Kei ke isé ucélaa use uú ne u rikō uu u maa re: Ucélaa, mpa yei kaa sí né pó ritiki. ²⁰ Yeesu uu u pesē re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má. Amá nē Usoi Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampō ké wénte. ²¹ Kei ke uupiretiki use pōo pēe kō u maa re: Upíima, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pēe kelene pó ritiki. ²² Yeesu uu u pesē re: A né ritiki aa pikpōkpō yá piké pipikpōkpō kulaanke.

Yeesu ye meyo píima menyine riséése
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninōi kémēe lompo, upipiretiki api yisi api u lēepō. ²⁴ Kapi n tósu, meyo píima menyine ame pipépe kápáá, míni ame kúninōi yarii. Amá Yeesu pōon pēe lōni. ²⁵ Upipiretiki api ukekúrí nyósōpō api u yónse api re: Upíima a ró come, tō kpínine. ²⁶ Yeesu uu pēe pi maa re: Yo nnya kani iwame wai? Nó pisoí mpí, nónnéfatene rín piye. Kei kuu pēe yisi uú ne kuyō ne míni cési, ai pēe séé léké-léké keu. ²⁷ Ai mpa úye nnóo yipu api pēe pimēcōpēcīre n tee re: Usoi úye kecīre ye nkó kaí ne kuyō ne míni ripéne lín u pakarelē?

Yeesu ye pintrihélaa pité pinyine pōise
(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Ke Yeesu uu kupiye ritime te-i n yisi uu Kataraa ketē-pō ritime ricō tulu, pinírihélaa pité pinyine api akpíi kecōpe leerī api u lēepō. Pisoí pē tikpákará kapi n wai nnya, úka úu ye pēe kaha uké ncée mmē titiki. ²⁹ Kapí ne Yeesu rinsáne, api pēé n cáái re: Uléécaā Kepipi, tō ne mpó ne rí-ye? Pō ka re pōké íwe ró wa Uléécaā itunje iye-i kuú ne ró n túhaanene iké kelene tuu?

³⁰ Afōn anyine ye pēe kei kulúí wele an tókuri, aí meýá ne ketaa pi we. ³¹ Aníri aa Yeesu suúluse re: Pōn n la pōké pisoí mpí-i ró lákase, a tíye tōké ha afōn nnyé nyēe nté-pō nní kulúí rí we kémēe lompo. ³² Yeesu uu a maa re: Ani n tósu! Aa pēe pisoí pité pē-i yisi aá ha afōn nyē-i lōni. Mēse ne mēse, afōn nyē aa wuru aá

ne rikúú cēpi aá ha ne kupiyē-i kpúupɔ aá kpíni. ³³ Pɛpɛɛ pɛɛ áfɔŋ nyɛ m mé api itóó karií api kuyu sí apí ha lɛ nnéi lɛɛ n wa ne lɛlɛɛ pinírihélaa pɛ n wa keeni. ³⁴ Kei ke kuyu písoi nnéi api ripehéɔ api Yeesu lɛɛɔ. Kapi u n yé, api u suúluse re uké piketeni-i le uké tómpɔ.

9

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise
(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

¹ Yeesu uu pɛɛ kúninɔi loni uu kupiyē pitérj kpá, uu ukuyu pɛlɛ. ² Api pɛɛ kékankáláká kenyine risánááɔpɔré wai apí ne u lɛɛɔ. Kuu pinfatɛnɛ n yé, uu kékankáláká kɛ maa re: A n kahari unépipi, ne apókóɔ pɔ sáɛilɛ. ³ Kei ke isé picélaa pinyine api pɛɛ pimɛɔpɛcɛɛ tee re: Utisi nkó ye Uléɛɔa riyu kopule! ⁴ Yeesu uu pikemúnjé céru uu re: Yo nnya kani lɛ nósínéfa-i simúnjé kóɔɔ wai? ⁵ Anóó nnyé keté keɔɔɔ, ríye tɛɛ fákú ne ricɔ: Ke usoi uu yé kékankáláká m maa re: Ne apókóɔ pɔ sáɛi néɛ kuu yé ke m maa re: A yisi a sónɛ? ⁶ Ne la nɔké céri re né, Usoi Kepipi ye keté keɔáá nnaɛ málɛ kɛ ne písoi akóɔɔ pi sáɛi. Kei kuu pɛɛ kékankáláká kɛ maa re: A yisi a nyɛɛ, a ripósánááɔpɔré pílesi aá kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Ke písoi kulúí pɛɛ kei ní we api lɛ n yé, ai píri pi wai api pɛɛ Uléɛɔa m pakarɛntɛ re u sisoipipi nnaɛ píima mmɛ he nnya.

Yeesu ye Matiyee sée re uké u ritiki
(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kényu-mɛ n tósu uu utisi unyine kapi ye n sée re Matiyee yenu un pilampooyóó kékéi-i tũ. Uu u maa re: A yisi a né ritiki. Matiyee uu yisi uu u tiki. ¹⁰ Yeesu uu pɛɛ lɛ memáá sí uú ha Matiyee keyɔ-i n tũ un iluke le. Pilampooyóó ne pikóɔɔɔ picɔ apí hapɔ api kei u ne upipirɛtiki kekúri tonɛ. ¹¹ Ke Pifarisi api lɛ n yé, api Yeesu pipirɛtiki maa re: Yo nnya ke núnécélaa ne pilampooyóó ne pikóɔɔɔ picɔ apí kelɔ keɛɛ tũ pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lɛ símisi uu re: Ai písoi pɛɛ isarɛ n láárú nnya ke upɔise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. ¹³ Ani ha Uléɛɔa nsímé mmú kuu ní ma aseɛ wéési ani kóm. U maa re: Né, Uléɛɔa ye nó písei re ani íwe n ténaane, ám nó písei re ani ye isɛɛ ne né nyóansɛ. Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ai pɛpɛɛ pimɛcɛɛ n nyáni re pi písoi lɛ pɛɛ aseɛ n tikilɛ kam písei ka, amá pikóɔɔɔ nnya kam ka.

Yeesu ye anópahaa nsímé wai
(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

¹⁴ Kei ke Yohani Uniwole pipirɛtiki api Yeesu kekúri háɔɔ api u píse re: Yo nnya ke tó ne Pifarisi ari anóó pahaankeɛ meséɛ, amá pɔ́ pipirɛtiki api ye pɛɛ paasi? ¹⁵ Yeesu uu pɛɛ pi pɛɛ re: Nɔ músu re usoi yé písonne anyá n wai uu upisane séi api pɛé hapɔ apí ne mpóɔcaai n tũ? Aai, mmɛ rín we. Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyɛ pikɛɔɔɔ leɛɛ apí ne tómpɔ. Pɛé uyɛ-i kapi yé pɛɛ anóó paasi.

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Api ye kusánáá fale kepampi kpísi apí ne risípii kpure tanɛnɛ. Insá lɛ, kusánáá fale kepampi yé kusánáá kpure nkú m pasalɛ áí cɛéri, kupóle aku pɛɛ kufoí feriyɛ. ¹⁷ Uu kɔ kpá re: Uka úu ye píta pelɛ akónɛnuj kpure-i súũ. Insá lɛ, píta yé kam api pelu, anúj aa kpáfú api keteni-i lúlu, anúj pɔ́ kɔ méwoo wai. Amá akónɛnuj fale kémɛɛ kapi ye píta fale súũ, ai lɛ n we apí ha ne pelu.

Yeesu ye Yairusi ukpéɛ yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise
(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)

18 Yeesu un lē we un ne Yohani Uniwole pipiretiki símisi, Pisui fi uyukóó unyine uú hapō uu ukeyu-i wúla uu re: Unékpére yee nfáani nní kpupō ái kahanē n nánai. Amá a kam a ha anípe ukecáá rilaa. U yé nfáa wa. 19 Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api u tiki.

20 Unósi unyine yee ménye n foho hái inmē kefi ne ité, uú ne Yeesu kō, uu uilū titime kepire-mē ca. 21 Ai méwoo kuu lē tica. U ukefa-i maa re: Nen pēé ηmaa uilū kerí n fe amí ca, ne yee pēé peí. 22 Yeesu uu pēe kepire-mē panserō uu u yenu uu u maa re: A n kahari unékpére, mpófatenē ye pó péisele. Unósi uyē uu kei nní pélu.

23 Ke Yeesu uú ha úyukóó uyē keyō n tuipō, pisunsímaa pēe pimēcire n cápine piké nkpō wa ne risoiwuí ne iwóó líkí-líkí kuu lēpō kényō meyipe. 24 Uu pi maa re: Ani nté léepō. Kēkpérepí nké áke kpu, ke lonile. Kuu lē m ma, api u sennyi. 25 Kapi pisoí ketahai-mē n léserō, Yeesu uu pēe kulee lompō. Uu kēkpérepí kunípe tini, áke yisi áke nyere. 26 Nsímé nn kei ketē kē nnéi kóónú nn tánēne.

Yeesu ye pinyíye pité pōise

27 Ke Yeesu uu kei n yisi un tósu, pinyíye pité pinyine api u n tikilē pin cáái re: A irówe yē, Tafiti Kēpipi.

28 Kuu kényō n tu, pinyíye pē api ukekúrí hapō. Kei kuu pēe pi pise re: Nō ne kefa tene re né fe am lē kani n la waii? Api u pese re: Eee Upíima, pó fe. 29 Kei ke Yeesu uu pēe piinipēe rica uu re: Uléécaá uké lē kaní ne nní kefa n tene nó wa. 30 Kuu lē m ma, piinipēe ii wúkule apí n nyáni. Uu pēe pi kúrúrúse re: Ani nómenécire tí nsonē, áni kape tíye unyine uké lē kō. 31 Amá kapi yé kei nní n léepō, api piketē kē nnéi ne Yeesu nsímé kóónú api ríyu u waise.

Yeesu ye usoi yee úu ye n símisi pōise

32 Pinyíye pē pōon nní fáaupōlē, pinyine apí ne unírihélaa unyine yee úu ye nsímé n fe Yeesu lēpō. 33 Ke Yeesu uu yé kuníri kpē n lákaserō, utisi uyē uu nsímé kápáá. Ai riwúí te-i nípá úye nnóó yipu, api pēe re: Ari píkai Isirayēeli keteni-i mēwai mmé mēcō yēnaalē! 34 Amá Pifarisi pōó re: Kunírilā wéése kpeē rínanē u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye pisoí pēe n cápinelē twe tē

35 Yeesu ye pēe ayu ne siyupi nnéi kóónúlenle un kei Pisui fi ayomeyáhaalee kēmēe céési un kō Uléécaá iyōopi Nsímé Kēcire pisoí yóólē un kō itói ncōpuri ne ncōn ncōpuri mēe pisoí m pēkesi pōisente. 36 Uu asoiwuí yēnu an pōnelē lin a feriyelē, an méwoo tóórinkēe yare isán yee íi usé m má, ai íwe u wai. 37 Uu pēe upipiretiki maa re: Kēcarē kee kúkpaa n tu ye laanule pelele, amá pēpēe yé ke rí kpasí apí pēe kulúí we. 38 Lē nnya, ani Upíima pise re uké pikēikó pēe yé n kpasí pame.

10

Pitume kefi ne pité ke Yeesu uu n wéē (Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)

1 Yeesu uu pēe upiretiki kefi ne pité séi uu rínanē pi he piké ye ne aníri lakase api ye kō ne itói ncōpuri ne ncōn ncōpuri mēe pisoí m pēkesi pōisente. 2 Pitume kefi ne pité pē anyiri ye nnyé: Ufoí yee Simōó kapi rinyíri n he re Piyee ne uuwā Antiree, ne Yakupu ne uuwā Yohani. Pē keté ye Sepetee pinmánē le, 3 ne Filipu ne Patelemii ne Tōmaa ne ulampooyóó Matiyee ne Alifēe uhmáne Yakupu ne Tatee, 4 ne Simōó yee pēe ukuyu pimúlē kecáá n tōpu ne Yutasi Isikariyōoti yee Yeesu n tí uu piláarō anipe-i wai.

Pikɛi kɛ Yeesu uú nɛ pɛsoi pɛ n tum
(*Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6*)

⁵ Pɛsoi kɛfi nɛ pitɛ pɛ kɛ Yeesu uú nɛ pikɛi tũ uu pi céési rɛ: Ani silɔ sɛ-i kɛ mpuri sanɛ pikó api ní wɛ n kaasɛ. Ani kapɛ Samarii pikó ayu kɛmɛɛ ha. ⁶ Amá Isirayɛɛli pikó pɛɛ ní wɛ yarɛ isáŋ yɛɛ m pɔ kɛmɛɛ kani yé ha. ⁷ Ani icéɛ kɛmɛɛ pi n símisi rɛ: Uléécɛaa iyɔɔpi yɛ nyahaimɛɛ. ⁸ Ani pitóikó m pɔisɛntɛ, ani pikpɔkɔpɔ yukusɛntɛ, ani tiyɛsɛ piyɔ́ piké pansɛ pɛsoi pɛɛ ápi mékperinkpɛ m má, ani aníri lakasɛ. Faalaa kani yé, faalaa kɛ nɔ́o yé kɔ picɔ hɛ. ⁹ Ani kapɛ nkɔpáni wura néɛ n wóóweni néɛ mɛwóópipi kpísi nɔ́kɛ awóólɔ-i wa nɔ́kɛ nɛ ripéne. ¹⁰ Ani kapɛ kulóo kpísi nɔ́kɛ nɛ ncéɛ ritiki, áni kapɛ kɔ ketúkanka kɛsɛ kpísi. Ani kapɛ kɔ anéeri néɛ kuséle rimúlú. Li wɛ rɛ ukéikó yɛɛ yɛ upikɛi pilukɛ li.

¹¹ Mpá kuyu maa-i néɛ keyupi-i kani lompo, ani yɛ uyɛɛ yé ní ŋmurei uu nó yósu wéési. Un n ŋmurei un nó n yósi, ani ukeméɛ tonɛ áí ha nɛ nókenétóŋyɛaa tulu. ¹² Nɔn yɛ kɛyɔ kɛyɛ-i n lompo, ani yɛ kɛpikó yáasi rɛ: Liké nó n niŋú! ¹³ Kɛyɔ kɛ pikó pin nó n yósi, nkíŋniŋɛ kaní nɛ pi ní la nké pikɛcáa n wɛ. Amá pinsá nó n yósi, nkíŋniŋɛ kaní nɛ pi ní la nké nókenémɛɛ pɛɛpɔ. ¹⁴ Pin kɛyɔ kɛnyinɛ-i néɛ kuyu kunyinɛ-i n yɛ rɛ ápi nó yósunɛ néɛ ápi kɔ nónnésímé kutu cɔnɛ, ani kɛyɔ kɛ-i néɛ kuyu kɛ-i léɛpɔ ani nóanána nkoŋo péi ani pikuwéé-mɛ yaapɔ. ¹⁵ Asei kam nní nó símisi rɛ keyáa kɛ kɛ Uléécɛaa uu n sónti uké nɛ pɛsoi n túhaanɛ, Sotam nɛ Komɔori pikó kɛ Uléécɛaa uu nna n ŋmaasi iwɛ yé nɛ kuyu kɛ ikó kutási wa.

Lɛ kápi masi kɛpirɛ pɛsoi n wéékusɛnɛ
(*Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17*)

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ani nɛsɔnɛ kɔ tɛ, kam nní nó n tum, ani isáŋ yɛɛ ákɛ kɛcɔpɛ ní wɛ mɛcɔ n sóne. Lɛ nnya, ani mɛsɔhɔ m má yarɛ iwáa, ani alólá mɛcɔ kɛyɔ m purú. ¹⁷ Ani nómenécíre nɛ pɛsoi tí. Li yé kam api yɛ nó tini apí nɛ sitúhaanɛ-i sí, api yɛ kɔ piayomɛyáhaalee-i iséi nó súúkeɛ. ¹⁸ Pi yé kam api yɛ né nnya píyukɔ́ nɛ piyɔɔpi kɛmɛɛ nó séi rɛ nɔ́kɛ kɔ pɛ keyu-i nɛ mpuri sanɛ pikó keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin yɛ ketahai nó n séɛ, iwamɛ íi kapɛ yɛ nó wa rɛ ní-yɛ kani yé ha símisi néɛ íyɛ kani yé ha n símisi. Liitunɛ in n tu, Uléécɛaa yé nímaa-maa nó hɛ aní malɛ. ²⁰ Ái nókenémɛɛ knn léérinɛ. Amá Nɔsunésáa Uléécɛaa Nfaasɔnɛ yɛɛ nókenémɛɛ símisinɛ. ²¹ Usoi yé umáreɔ kpísi uu pa rɛ piké kpu. Usoi uu kɔ ukɛpipi kpísi uu nɛ limɛcɔ wai. Siwá asi pisáa nɛ píni kɛcáa nyɛrɛ asi pi kpísi así pa rɛ piké kpu. ²² Pɛsoi nnéi yé kam api né nnya nóinépurɛ yulu. Amá nkó yɛɛ rinkáhá-káhá nɛ kɛtɔ-pɔ, Uléécɛaa yé uriyu lɔ. ²³ In kuyu kúyɛ-i nó n wéékuselɛ, ani wuri ani kucɔ tɛŋ. Asei kam nó símisi rɛ áni Isirayɛɛli ayu kóónúne nɔ́kɛ tánɛnɛ Usoi Kɛpipi kɛkɛ kɛlenɛ kam.

²⁴ Upeikɛɛ úka úu uucélaa fe. Limɛcɔ, ukéikó úka úu ukeisaa fe. ²⁵ Li nyam tɛ upeikɛɛ uké ucélaa ketulɛ tu. Li nyam tɛ ukéikó uké ukeisaa ketulɛ tu. Néɛ nóunéyɔsaa, né kápi piséi tiyɛ rɛ Pɛlisepulɛ, wóo pɛɛ nó pinéyɔkó?

Uyɛ kai m pɛsɛ rɛ usoi uké n wuru
(*Luki 12:2-7*)

²⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ani kapɛ pɛsoi n wuru. Lɛ nnéi lɛɛ m pékaalɛ nɛ lɛ nnéi kɛ úka úu n nyu yé kam ai metéi kɛmɛɛ léeri mpá úyɛ uu li yenu uu kɔ li ceru. ²⁷ Mmɛ kam nní kuŋmaha-i nó n símisi, ani ha metéi kɛmɛɛ n tiyóó. Ani ha kɔ mmɛ kam nní kutu-i nó rinwéi-wéi, kɛcáca-i nyɛrɛ ani yóó mpá úyɛ uké kɔ. ²⁸ Ani kapɛ pɛpɛɛ yɛ usoi ní kpu ápi yɛ pɛɛ fe piké ukumíri kpu n wuru. Amá Uléécɛaa kaní yé meníŋɛ n wuru rɛ u yɛ fele uu usoi kopu uu kɔ u nɛ ukumíri kpísi uu nna teneciré kɛmɛɛ waipɔ nnya. ²⁹ Nté pi yɛ sinúipi yukɛ-yukɛ sité yáa áí nɛ kɛtanká kumúnjé sá, néɛ yo? Mpá nɛ lɛ, kɛka ákɛ yɛ méwoo kpu kái

Nóunésáa Uléécáa mela. ³⁰ Ticuruu Uléécáa ye nórinéyu kecáá nnyúpi keenle un n-nnéi nyu. ³¹ Lē nnya, iwame ii kape ye nó wa. Nō Uléécáa inipēē-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

Yeesu meýóó ne umeyule kecáá nsímé
(Luki 12:8-9)

³² Yeesu uu kō kpá re: Uye un písoi kecōpe n ηmurei re u unékó le, né né kō Unésáa yee keyómecaa-pō ní we keyu-i ηmurei re née u te. ³³ Amá úye un kō písoi kecōpe n kesi re úu unékó, né né kō Unésáa yee keyómecaa-pō ní we keyu-i kési re ám u nyu.

Yeesu úu ne nkīηniηe písoi ka, amá atōpi kuú ne písoi ka
(Luki 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Yeesu uu kō kpá re: Ani kape m músu re rīniηe kamí ne ketē kecáá ka. Ai nkpráni rīniηe, amá atōpi kamí ne ka. ³⁵ Ne kale ké uηmáne ne usáa cēηse, am kō ukpére ne úni ne ufōsi ne unyáani cēηse. ³⁶ Usoi keyō cire pikó ηmaa ppe iláarō u waine.

³⁷ Usoi nkó yee usáa née úni ní la ai tōsu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkó yee kō uηmáne née uukpére ní la ai tōsu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkó yee úu n ηmurei re uké menécō ukunapéékōó riya * uké ppe né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkó yee ní la uké unfaa m múílē, yé kam uu ne n fómni. Amá nkó yee né nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

Ihéé kecáá icélaa
(Mariki 9:41)

⁴⁰ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Nkó yee nó n yōsí, ye kō né yōsile. Nkó yee né n yōsí, ye kō uyee né n tumme yōsile. ⁴¹ Uye un antepu unyine n yōsí re antepu lo nnya kuu u yōsí, Uléécáa yé ihéé kuu yé antepu m pa icō u hééle. Nkó yee kō uyee aseí ne Uléécáa pikéi n wai n yōsí re aseí ute lo nnya kuu u yōsí, Uléécáa yé ihéé kuu yé aseí ute m pa u hééle. ⁴² Asei kam nó símisi re nkó yee písoi mpí ke úka úu nní n waiselē kecōpe unyine míni riñwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléécáa yé lihéé u pa.

11

Yohani Uniwole pitume
(Luki 7:18-35)

¹ Ke Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité pē uicélaa pípa m masí, uu kei yisi uu ha ketē kē ayu kémee n céési un kō Nléécaasimé yóólē. ² Yohani Uniwole ye ppe likumúηé kpē-i kukpaniilee-i wepōle. Uu Kirisi pikéi kuu n wai nkó kóm, uu ppe upipiretiki yukuse uu ukemee tum ³ te piké ha u pise re uyee usoi uyē kapi mēkeē-me n tee re u sónti née unyine ucō ye kepire wemēle? ⁴ Kei ke Yeesu uu ppe pi pese re: Ani ha lē kani n kómēi nōn kō nyáni Yohani símisi, ⁵ lēle re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sóne, piyó pin wole pin funi, pitusuí pin kómēi, pikpōkpō pin yisikee, píwekōó pin kō Nsímé Kεcire ke písoi api pi n yóólē kómēi. ⁶ Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷ Ke Yeesu uu lē pisímé pi m masí api tómpō, uu ppe Yohani kecáá nsímé písoi ppe n cápinelē n símisi, uu re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kεkpápi ke kuyō aku n fikiisee? ⁸ Usoi yee melape kecire n lapaalē yee kei we, née yo? Amá piyóopi akpáná-i ke pēpēe melape kecire m má apí we. ⁹ Yarē yo kecire ηmaa kani mpí piyéne ha? Antepu unyine née yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní ní yé ne antepu felē. ¹⁰ Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké

* **10:38** Kunapéékōó piya: aseí re íwe piluke Yeesu mēcō

ne kekpeẽ pɔ wa ukẽ mpɔcẽ nyɔɔnse. ¹¹ Asei kam nní nó símisi re kaí ne n weme, ápi unyine maraalẽ yee Yohani Uniwolẽ n fe. Mpá ne lẽ, pɛpɛ Uléecaa iyɔɔpi kɛmɛe n̄ we kecɔpɛ, uyee n fílẽ ye u fele. ¹² Kaí ne kumúnjé kpɛ-i ke Yohani uu Uléecaa Nsímé n yóólẽ n kpíime aí ne kumúnjé nkú-i tui,risoi ye Uléecaa iyɔɔpi nnya tɔpule pin náasi piké i yẽ, pináɲe-naɲe pɛe ye i yẽ. ¹³ Antepuyɛ nnéi ne isé ye Uléecaa iyɔɔpi nsímé símaarile aí weri aí ne Yohani ikametuɲe tulu. ¹⁴ In te nɔ mɛsei la nɔkẽ nnésímé kɔ, Yohani yee Elii uyẽ kapí pɛe n tee re u weme. ¹⁵ Uye un ukómɛ uu kóm!

¹⁶ Uu kɔ pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe ké ne nfáani písoi múɲeiseɲe? Pi nkpáni yare siwá sɛe kɛyaála-i n tú si ne sisicɔ sin ne ipupɛi séleine, asi ye re: ¹⁷ Tɔ asú nó símisile re ani yesi, ani yúlu, ari sɛkpɔyome yom, áni té. ¹⁸ Mɛsei ke Yohani uu ka, uu ye iluke li, uu ye píta n ntí, ani re aníri kuu héesi. ¹⁹ Usoi Kɛpipi pɔɔ weri ken le ken níru, ani kɔ re: Piluke ne píta níre ɲmane nkó mɛe uyẽ we. U kɔ pilampooyɔɔ ne pikópɛkɔɔ usane le. Amá li pɛe umɛwai kɛmɛe nyíselenle re Uléecaa mɛwéesɛshɔ ye mɛ.

*Ayu nyee áa Yeesu nsímé n̄ ɲmurei
(Luki 10:13-15)*

²⁰ Lẽ mɛmáa, Yeesu uu pɛe ayu nyɛ-i kuu mɛwaisaɲa mɛyã n wapisi pikó picé kápáa kápi ne mɛfine n conse nnya. U ne pi cɛsi re: ²¹ N̄ Korasin pikó, íwe kani topori. N̄ Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúnjé re mɛwaisaɲa kapi nókenémɛe n wapisi men pɛe Tiiri ne Sitɔ kɛmɛe n wa, ai nní n̄ we pin piakópe kɛpire ritɔ api áfɔrɔnti tani api pimɛcɛre nfúrɔ kɔikɛe liké nyíse re pi conse. ²² Lẽ nnya kam nó símisi re Tiiri ne Sitɔ pikó iwe yé ha ketúhaaneyaa kɛ ne nóinékó kutasi wa. ²³ Nté n̄ Kaperinawum pikó, nɔ músu re keléecaa-mɛ kaní taálẽ? Ai nkpáni lẽ. Amá kukúláyu-i ke Uléecaa uu ketɛ-mɛ nó láupɔle. Ai líka nnya, pin pɛe mɛwaisaɲa mmé kapi nní nókenémɛe n wapisi mɛcɔ Sotɔm kɛmɛe n wapisi, li yé pɛe nní n̄ we kuyu kpɛ kun ne we. ²⁴ Lẽ nnya kam nó símisi re keyáa kɛ ke Uléecaa uu ne písoi n túhaanɛne, Sotɔm pikó iwe íi nóinékó ne kutasi wa.

*Yeesu ye re písoi piké ukemɛe piwénte hapɔ
(Luki 10:21-22)*

²⁵ Yeesu uu pɛe likumúnjé kpɛ-i maa re: Sáa, ketɛ ne keyómɛ Upiima, ne pɔ pakare re pɔ tɛyɛse siwá sínsápi asi nsímé mmɛ kaa pisɔhɔɔ ne pinyuwe ní pesí aseí kom. ²⁶ Pɔɔ la re liké lẽ wa kai kɔ mɛsei lẽ wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kɔ limɛmáa pi maa re: Unésáa ye n̄pá yo nnéi né pale. Uka ucɔ uu n̄, Ukɛpipi nyu Unésáa mɛmáa. Uka ucɔ uu kɔ Unésáa nyu insá n̄ Ukɛpipi ne pɛ kam n tɛyɛse api u ceru. ²⁸ N̄ mpí nnéi n̄ɔ nní n̄cɔni mule-mule ne n nákaankɛe lin nó pelaalẽ, ani kenéméé kam ké nó topile ani wénte. ²⁹ Am la ké nó n nyikilẽ lin nó pelaalẽ. Ani n̄cɔni kam ne nó n̄ la ɲmurei ani cɔni, ani tɛyɛ ké nó n cɛési. N̄ pɛe yé kani yé n̄ wénte. Ne kefa láarúle. Menékó áme kɔ pɔólú. ³⁰ N̄cɔni mmɛ kam nní ne nó n̄ la re ani cɔ ye fákúle, n̄n nkpáni mulú.

12

*Yeesu yee kɛwénteɲaa ute
(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)*

¹ Lẽ mɛmáa, Yeesu uu pɛe kɛwénteɲaa ketúnjé imúí inyine kecare kɛmɛe n tikilẽ un tósu. Nkú nn upipiretiki wai, api pɛe iwéhe kpéeni api mɛpipi takai. ² Ke Pifarisi api lẽ n yé, api Yeesu maa re: A ripá ke pipópiretiki api n wai lẽ ke isé ii ní maa re písoi ápi kape ye kɛwénteɲaa ketúnjé wa. ³ Kei ke Yeesu uu pɛe pi pɛse re: Lẽ nnya, áni lẽ ke Tafiti uu kumúnjé kpɛ-i ke nkú nn u ne upikó n

wa keenlẽ, nêe yo? ⁴ Uléécáa keyo-i kuu lompò uu akpónó kapi Uléécáa n yekei kpísi u ne upikó api le, ái kò pèe re piunyine ye ncée má uké a li. Pèpèe ye Uléécáa inyóonse n wa ñmane pèe ncée má piké a li. ⁵ Nêe áni isé atelé kémee kéè te pèpèe ye Uléécáa inyóonse n wa ye Uléécáa keyo-i pikéi wailé aí ne kewénteýaa péne? Lẽ nnya akópe kapi lã waa? ⁶ Amá ké nó símisi re uyee nté nní ñ we ye Uléécáa keyo fele. ⁷ Nõn pèe Uléécáa ritelé kémee iwósi nnyí aseí meýíkíyiki n kò te Uléécáa ye maa re: Nê, Uléécáa ye nó písei re ani íwe n ténaane, ám nó písei re ani ye isee ne né nyóonse, áni yéé pèe nkó yeé úu líka n caai akópe pa. ⁸ Lã nnya ke nê, Usoi Kèpipi am kewénteýaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má

(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeesu uu kei yisi uu tómpò uú ha pikuyomeýáhaalee loni. ¹⁰ Utisi unyine ye pèe kei wele un kunípe kópe má. Pèpèe kei ñ we api pèe kewááná n wéési piké ne Yeesu tí. Api Yeesu píse re: Ncée ye we re piké kewénteýaa ketúnjé usoi pàisee? ¹¹ Uu pi pèse re: Nó úye un nkpéni isánj ise m má ii kewénteýaa ketúnjé kuhóre címé-címé kunyine-i lóipò, úu yé ha kei i leseé? ¹² Kesoipipi ye kò pèe isánj fele ái nkáripí. Lã nnya, irósé ye ncée hele re piké ye kewénteýaa ketúnjé usoi lisone wa. ¹³ Yeesu uu pèe utisi uyé maa re: A kupónípe ritunáme. Uu ku tunjápò aku pélu aku kucò mecò sonesi. ¹⁴ Kai lã n wa, Pifarisi api pèe léepò apí ha símaane piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Ukeikó ke Uléécáa uu n wée

¹⁵ Ke Yeesu uu n kò te pi la piké u kpu, uu kei yisi uú nyósó. PISOI kulúti api yisi api u tiki, uu pitóikó nnéi pàisente. ¹⁶ Amá uu pèe pi símisi ñsone uu kúrúrusé re ápi kapè tíye unyine uké kò te lã kuu wa. ¹⁷ Lã ke antepu Esayi uu uritelé kémee ní ma líké ne n wa nnya. U pèe re:

¹⁸ Unékeikó lala ye nkó. Uyé kam wée.

Am kusa u la.

Né Nnéfáasone ukemee wa

uké ne sité nnéi isoipuri aseí kamí ne i n weme riyóó.

¹⁹ U ne úka ápi líka kecáá kénene, úu yé kò senkee.

Api yé unné icée-i n kóméi.

²⁰ Uu yé kekápí kee pikónó m máálẽ sei.

Uu yé kò káfíráa kee pinyúm-nyúm ní masí kpu.

Lã kuu yé n wai aí weri aí ne tulu

kumúnjé kpe-i ke aseí aa yé mpa yo n feriyé.

²¹ Sité nnéi isoipuri ii péé ne u n tálẽ.

Yeesu ye pèpèe ukécáá nkópe n símisi rinóo pèse

(Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23)

²² Kei ke pinyine api péé ne unríhéláa unyine ke aníri aa n nyíinse úu kò símisi Yeesu léepò re uké u pàise. Yeesu uu u pàise uu pèe fe uu ye símisi uu ye kò yenu. ²³ Ai pISOI pèe n cápínelẽ nnóo yipu, pinnéi api ye pèe re: Nénté utisi nkó ye Tafiti Kèpipi le? ²⁴ Ke Pifarisi api lã n kò, api re: Aníri uyóopi Pèlisepule yeé utisi nkó ñnanje he kuú ne aníri lakasente. ²⁵ Amá Yeesu ye pèe pikémúnjé nyule. Uu pèe pi maa re: Kuyóopiyu kunyine pISOI pin pimécòpécíre n tòpu, ku ye kpule. Limécò, kuyu kunyine nêe kényò kenyine pikó pin pimécòpécíre n tòpu, pi ye kpule. ²⁶ Setani un nkpéni aníri n lakasente, umécíre kuu lã ne tòpu, íye ke ukuyóopiyu aku yé pèe fe akú ne n we? ²⁷ In te Pèlisepule yeé ñnanje né he kamí ne aníri lakasente, wóo pèe nópinékó pò ñnanje he kapí ne a lakasente? Ani n nyu re nópinékó círe pèe nó nyísené re áni alari má. ²⁸ Asei kecáá, Uléécáa Nfaasone

nnanɛ kamí ne aníri lakasente. Lelee nyíselē te Uléécáa iyɔ̄opi ye nókenémee pituime masile.

²⁹ Uka úu yé fe uké unánɛ-nanɛ keyɔ̄-i lompɔ̄ uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahanɛ u n t̄i uké paasi. Amá un n fe un u n t̄i uu paasi, u yé pee fe uu kényɔ̄ likó nnéi yáái. ³⁰ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarɔ̄ né wailē. Nkó yee úu kɔ picápine né n léni ye haresile. ³¹ Lē nnya kam nó símisi re Uléécáa yé akópe ne alé nnéi mpuri kesoipipi sárei, amá úye un Uléécáa Nfaasone n lámaanke, Uléécáa úu yé liute sárei. ³² Uléécáa yé nkó yee né Usoi Kεpipi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécáa úu yé nkó yee Nfaasone kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pɔ̄.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Luki 6:43-45)

³³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Kuléé kun isare n láárú, kuapipi yèè n nyamle. Kunsá isare n láárú, kuapipi yèè n caailenle. Mpá kuléé kúye apipi kapi ye ne ku ceri. ³⁴ Nó akpurii nnyé! Iye ke nó písoi kpáaree mpí ani yé fe ani nsímé sone male? Li we re nsímé mee usoi kefa-i ní we mee ye nnó̄-i léeme. ³⁵ Usoi sone yee ye nsímé sone mee ukefa sone-i ní we símisi, usoi kópe pɔ̄ nsímé kópe mee ukefa kópe-i ní we símisi. ³⁶ Ké nó símisi re keyáa kē ke Uléécáa uú ne písoi n túhaanene, isímé kópe ke písoi api n símaanke cire nnya kapi ne pi túhaanene. ³⁷ Li we re mpónó̄simé mee týesene póké alari née akópe yē.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaɲa wa uu yúlu
(Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32)

³⁸ Lē memáá, isé picélaa kecɔpe pinyine ne Pifarisi pinyine api Yeesu maa re: Tɔ péé la re a mewaisaɲa menyine wa toké yē. ³⁹ Yeesu uu pi pese re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Api la piké Uléécáa ηmanε ritiki, amá mewaisaɲa kapi wéési piké yē. Mewaisaɲa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yē. ⁴⁰ Asei kecáá, lē ke Yonaasi uu mekpíntomé maamaa kefa-i sitúnjé sitaani ne sisine sitaani n wa mecɔ ke Usoi Kεpipi pɔ̄ kɔ sónti keké ketē kémee wa sitúnjé sitaani ne sisine sitaani. ⁴¹ Keyáa kē ke Uléécáa uú ne písoi n túhaanene, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pee Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pee mεfine consele. Uyee nté nní ní we ye kɔ pee Yonaasi fele. ⁴² Keyáa kē ke Uléécáa uú ne písoi n túhaanene, unósiyɔ̄opi yee Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyee pee hái ketē ketɔ-pɔ̄ leemεle uú weri re uké Salomɔ̄ mewéesesɔhɔ kɔ. Uyee nté nní ní we ye kɔ pee Salomɔ̄ fele.

Kuniri ye kuripɔ̄hɔ kpure-i pele
(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kɔ kpá re: Kuníri kun usoi kémee n yisi, ku ye hale akú ha kelɔ̄ kóima kenyine-i n keraai kun kewénte wéési. Káku nní ke n yé nnya, ⁴⁴ aku pee re: Né kenéyɔ̄ kē kam n yisime kémee pele. Kun m pεepɔ̄, aku kényɔ̄ ηmanε leepɔ̄ kapi m péεinkeε api nyó̄nsente cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku ye péé ha kuacɔ aseεi nyee kuricuruu rikpákárá ní fe kpíipɔ̄ aá ne kényɔ̄ ke-i tone. Lelee ye týese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pee mekeε ní we tósu. Lē ke nfáani písoi kópe mpí api sónti piké ne kétɔ tene.

Yeesu uni ne upiwā
(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lē we un ne písoi símisi, uuni ne upiwā pin tuiɔ̄, api ketahai-pɔ̄ nyere, pin la piké rinó̄ u maa. ⁴⁷ [Uyine uu Yeesu maa re: A ripái, upóni ne pipó̄wá ye ketahai-pɔ̄ nyenule pin la piké rinó̄ pɔ̄ maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyē

πρεσε ρε: Wóo unéni, píye πεε pinéwá? ⁴⁹ Uu πεε upipiretiki-mē kunípe tunápō uu ρε: Unéni ne pinéwá ye mpí nté! ⁵⁰ Asei kecáá, úye un Unésáa yeε keyómecaa-ρō ní we mela n wai, uyεε unéwá née unéyíi née unéni.

13

Ulukaa kenyárū

(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Yeesu uu keyáa kē kēyō-i léeri uu sí uú ha kupiye ritime tone. ² PISOI kulúí api ukékúrí cápinερō uu πεε lē nnya kúninōi loni uú tone. PISOI pē pōo kupiye ritime tone. ³ Uu sinyárū kpísi uú ne isímé isímé pi símaankεε. Uu ρε: Utisi unyine yeε we, uu keyáa ukεcarε-i ipuri pifóme leepō. ⁴ Kuu lē n fóm, ipuri inyine ii ricéetime lólesi, sinúipi así hapō asi i kpóuli. ⁵ Ico ii keparetē kecáá ke ntaai n n m piye lólesi. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mεse ne mεse lelu. ⁶ Amá ke ntunε nn n ta, mēlei fale mē ame iníjí kuweeciré nnya torε. ⁷ Ipuri ico ii sinípeleépi kepáápáá lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri ico íí ha ketē sone kecáá lólesi ii lelu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, ncō ipipi kuwóo ne kefi, ncō ipipi afεetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kō pi kpá ρε: Uye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárū céesi?

(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)

¹⁰ Kei ke upipiretiki api peé ne u rikō api u pise ρε: Yo nnya kaa sinyárū kpísi pōn ne pISOI símisi? ¹¹ Yeesu uu pi πεσε ρε: Nō ke Uléécaa uu uiyōopi nsímé mεε m pékaalē cereise, úu pē cereise. Lē nnya kamí ne lē pi símisi. ¹² Li we yare kapi ye m maa ρε: Nkó yeε linyine m má kapi ye lico rikpá ai meyá wai. Amá nkó yeε úu líka m má kapi ye likáripikáó lē kuu m má yósi. ¹³ Lē nnya kam sinyárū kpísi nen ne pi símisi. Li we ρε pi ye n wiilenle, amá ápi πεε nyáni, api ye kutu n colē, amá ápi πεε kō kómēi. Api kō aseí ceri. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uú πεε mεκεε-me ní ma yeε lē wai ρε:

Nó kam ani ye n kómēi, áni yéé πεε liasei ceri.

Nó kam ani ye n nyáni, áni yéé πεε yé.

¹⁵ Li we ρε mpuri mmú pISOI akin ye takasile.

Pi pimεcire atu tápisile.

Api iníπεε wúkesi,

api yúlu ρε piatu áa kapε ye kō,

piinipeε íi kapε ye yē

pimesōhō áme kapε ye kō líka ceri.

Lē kémεε, ápi yé πεε fe piké pimεfine conse.

Né Uléécaa, ké ne pi m pōise.

¹⁶ Amá in nōo, nō pínarekome le ρε nóníníπεε ye nyáni, nóanétu an kómēi.

¹⁷ Asei kam nní nó símisi ρε antepuyε ne aseí pite Uléécaa inipeε-i ye kulúí wele πεε peé ní la piké lē kani nní ní nyáni yē, amá ápi li yē. Pi πεε kō lalε piké lē kani nní ne nóanétu n kómēi kō, amá ápi li kō.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi

(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)

¹⁸ Kei ke Yeesu uu πεε pi maa ρε: Ani nkpéni ulukaa kenyárū kē aseí kō:

¹⁹ PISOI πεε ye Uléécaa iyōopi nsímé kutu riñcō ápi yé nkεmεé kō ye we yare ricéetime tε-i ke ipuri ii n lólesi. Kuníri yèè kale aku nsímé mmē pikεmεé lese.

²⁰ Picō ye kō we yare keparetē ke-i ke ipuri ii n lólesi. Lipite yèè nsímé kutu ricōle api mεse ne mεse piakin kémεε n yósu ne mpōonare. ²¹ Amá ápi ye tíyε nké

pikemee iníñí wa, rín ye pikemee tónē liké nánai. Ncónh nn nsímé mmē nnya pi n læeme née méwee kópe menyine men pi m pekési, api kei ne kewááná yénu apí ne Uléécaā kepirē tō. ²² Picō ye kō we yare ipuri yee sinípeleépi kepáápáá rí loó. Lipite yèè nsímé kutu ricōle, amá ketē kecáá pikēi ke písoi apí ne rí kparálē ne memá nnáápí mee ye n kírāase yèè nsímé mmē tihilale rín ye pee líka pi yoriye. ²³ Picō ye kō wele yare ipuri yee kefēnetē kecáá rí loó. Lipite yèè nsímé mmē kutu ricōle api nkeméé kóm nn pi léni api péé n we yare aléé nyee ye apipi m mári, kunyine píle, kucō kuwóó ne kefi, kucō afetaani.

Meyúipuri kópe kenyárū

²⁴ Yeesu uu kō kenyárū kecō pi kpá re: Uléécaā iyōopi ye we yare usoi nkó nsímé mmú: Utisi unyine yee ukecare-i melukepipi lukesi. ²⁵ Uláarō uu kesine kenyine hapō, písoi pin lóni uu iluke kepáápáá meyúipuri kópe uu yaa, uu tómpō. ²⁶ Ke iluke ii n le ii mepéi leeri ii fólu, meyúipuri pōō kō leeri. ²⁷ Pikeikó apí weri api ucarete uyē maa re: Ai ilukepuri kaa kepócare-i lukesii, Upiima? Kai pee íye wa ke meyúipuri kópe amé ne n le? ²⁸ Uu pi pese re: Unélarō unyine yee lē wa. Pikeikó api re: Pō la tóké ha me wehe? ²⁹ Uu re: Eehei. Ne wuru re nó meyúipuri kópe pilése n la aní ne iluke péne aní wehe. ³⁰ Lē nnya, ani liketé riyá liké kesé m pelu aí ne kúkpaā tulu. Lin kúkpaā n tu, né pepee rí kpassi maa re: Ani meyúipuri kópe mefoi lese ani apehe me pahaankeē tóké me risé, ani pee kō iluke cápine ani rinésime-i súúni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū (Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹ Yeesu uu kō kenyárū pi kpá re: Uléécaā iyōopi ye kō we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpísi uu ukecare-i lukesi. ³² Ipuri kecōpe mme mee rí-yuke icō fe. Amá nn n le, nkuléé kpee ye kecare-i ayéheléé kecōpe kumáa. Ai pee wai kuléé maa kpē ilese kecáá ke sinúipi asi ye ayámé wa.

Nkpónótō pite kenyárū (Luki 13:20-21)

³³ Yeesu uu kō kenyárū pi wai re: Uléécaā iyōopi ye kō we yare nkpónótō pite ke unósi uu ntō piima kémee n cōhanepō uu pulu pikpée api yisi.

Lē ke Yeesu uu ye pee sinyárū n kpísi uú ne písoi céési (Mariki 4:33-34)

³⁴ Sinyárū ke Yeesu uu ye pee kpísi uú ne písoi pee n cápinelē n céési. Sinyárū nmanē kuu ye pee kpísi uú ne pi céési. ³⁵ Lē ke antepu uú pee n wói liké ne n wa nnya. U pee re: Sinyárū kam kpísine ké ne n símisi. Né sinyárū kpísi amí ne lē nnéi lee mpaá yo kekoraane-me m pékaalē yóó.

Yeesu ye meyúipuri kópe kenyárū kē aseí símisi

³⁶ Kei ke Yeesu uu pee yisi uu písoi pee n cápinelē yá uu kényō sí. Upipiretiki api u læpō api u píse re: A meyúipuri kópe mee kecare-i n le kenyárū kē aseí ró símisi. ³⁷ Uu pi pese re: Uyee ilukepuri n lukesi yee nní Usói Kepipi. ³⁸ Kεcare kee nní ketē, nlukepuri sōne mee nní Uléécaā iyōopi pikó, pepee Setani n tíkile pee nní meyúipuri kópe. ³⁹ Uláarō uyee meyúipuri kópe n lukesi yee nní Setani. Ketē nké metene yee nní kúkpaā. Pepee rí kpassine pee nní pilécaatumē. ⁴⁰ Yare kapi ye nní meyúipuri kópe n wéhe api nna sé mecō kai sónti liké ketē metene ketúnjé wa. ⁴¹ Né, Usói Kepipi yé pinélécaatumē tū api pē nnéi pee inéyōopi kémee picō akópe n waise ne pē nnéi pee mewai kópe n wai lese. ⁴² Api nna píima kémee pi sápo. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai. ⁴³ Péé uye-i ke pepee

asei n tikiilē pōo yé pēe piusaa Uléécāa iyōōpi kēmēe n we pin tēlu yare itunē. Uye un ukómē uu kóm!

Memá kenyárū

⁴⁴ Yeesu uu kō upipiretiki kenyárū kecō kpá re: Uléécāa iyōōpi ye kō we yare nsímé mmú: Memá píima menyine mee kecare kenyine-i kúlalē. Utisi unyine uu keyáa memá píima mē yenu, uu pikúlaa me pese, uu kō mpōonare ne ulikó nnéi kpísi uu yái uú ne kecare kē lōlu. ⁴⁵ Yeesu uu kō kpá re: Uléécāa iyōōpi ye kō we yare ukpéense unyine yee keyáa ikólé kecire wéési. ⁴⁶ Kuú ha nkólé mee meyíkíyiki ní nyamí n yé, uu sí uú ha ulikó nnéi yái uú ne n lōlu.

Kunyej kenyárū

⁴⁷ Uu kō kpá re: Uléécāa iyōōpi ye kō we yare kunyej kunyine ke usoi uu mínimaa-i n fō aku ikpíntomé nnyí ncōpuri paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpíntomécpíi api ku pasai api ritime leseri api péé n tū pin ikpíntomé tési, pin isone anére-i wai pin ikópe fōjē. ⁴⁹ Lē kai sónti liké ketē metene kumújé-i wa. Piléécaatumē ye ha sóntile piké pepēe Uléécāa mela n wa ne pepēe ápi Umela n wa kóolene, ⁵⁰ api pepēe ápi Umela n wa nna píima kēmēe sápo. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai.

Isé ucélaa fale ne ukpure kecáá nsímé

⁵¹ Yeesu uu upipiretiki pise re: Nō pēe lē nnéi kam nní n símisi aseí konle nní? Api re: Eeē, tō konle. ⁵² Kei kuu pēe pi maa re: Lē nnya, isé ucélaa úye un Uléécāa iyōōpi nkó n ηmurei, u we yare úyōsaa unyine yee ulikó kēmēe lifále ne likpure ní lese.

Nasarēti pikó ápi Yeesu ne kefa tene (Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30)

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyárū sē picélaa pi m masí, uu kei yisi uu tómpo, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kēmēe sí uú ha kei Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pepēe kei ní we nnéi nnóo yipu, api ye pēe re: Yei kecire ke nkó uu mpíi mewéésēsōhō mmé tu? Iye kuu ye ne mewaisaṅa mmé wapisi? ⁵⁵ Nénte uyee uséré uyē unmánē? Ai úni yee Maari? Ai upiwā pēe nní Yakupu ne Yosefi ne Simōo ne Yuutii? ⁵⁶ Ai tó ne upiyei nnéi tōo nté kesé wee? Yei kecire kuu pēe mpíi rínanē mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. Yeesu uu pēe pi maa re: Ápi ye antepu kuyu-i ne ukeyō-i u n waiselē. ⁵⁸ Pinfatene kuciré nnya, Yeesu úu kei mewaisaṅa meyá wapisi.

14

Yohani Uniwole nkpō (Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9)

¹ Uyōōpi Erooti yee pēe likumújé kpe-i Kalilee ketē kecáá paílē. Uu pēe kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikeikó maa re: Yohani Uniwole yee n kpu nsímé kapi símisi. U pikpōkpō kēmēe yisile. Lē nnya kuu nní rínanē yē un ne mewaisaṅa wapisi.

³ Asei kecáá, Erooti ye pēe tíyesele api Yohani Uniwole tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unōsi kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú péé lē wa. ⁴ Yohani ye pēe Erooti maa re: Áa ncée má pōké upómáa unōsi kpísi. ⁵ Lē nnya ke Erooti uú péé la uké Yohani kpu, amá un pēe písoi pēe n cápinelē wuru. Pē ne pēe nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pēe keyáa kenyine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu léépō uu písáne pēe n cápinelē kecōpe yesu ai Erooti yúkúlú ⁷ uu písoi inipēe iye-i símisi uu wéeri re ukpére uyē un yo mpuri n la, un li u m pise, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére

tálaankεε, uyē uu pεε Erooti maa rε: A nté nní Yohani Uniwolε riyu kecáripι tái-tái kέmεε wa aa né pa. ⁹ Kε Erooti uu lē n kō, uripōō ari caai. Amá uawéeri ne pisanε isei nnya, uu rinōō hε rε piké lē kuu m pise u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tō. ¹¹ Apí ha riyu tōlu apí ne weri apí ukpére uyē pa, uyē uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei kε Yohani pipiretiki apí pεé ha apí u kpísi apí kúlesi, apí limemáá pεε sí apí ha leleε n wa nnéi Yeesu kεeni.

Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

¹³ Kε Yeesu uu nsímé mmē n kō, uu yisi uu kúninai loni rε uké tómpō uké ha umεcire kei kε úka úu ní we n tú. Písoi apí kóm apí ayu nyεε ne kei n kólē kέmεε ne ána yisi apí lē kupiyε n kanεi apí ha ne u leεpō. ¹⁴ Kuu kúninai-i ní suí, uu risoiwú yénu, tiicō ii íwe u wai uu pitóikó pεε n hápō pipōisente loni. ¹⁵ Kai nnyóō n wa, upipiretiki apí ukekúrí hapō apí rε: Ituηε ye nkpéni pitene masile, ári kō nté ne kuyu kúka kolē. A písoi kulúí mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pi pεε rε: Ai tílasi rε piké tómpō. Ani nórínécúruu ilukε pi he piké li. ¹⁷ Apí pεε u maa rε: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ηmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pi pεε rε: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapí ne n hápō, uu pεε písoi riwúí tē maa rε piké meyúí kecáá tone. Uu akpónó anupū nyē ne ikpíntomé ité iyē kpísi uu keléεcaa weríí uu Uléεcaa pōanneε, uu akpónó kpókōrine uu upipiretiki pa apí písoi riwúí hóone. ²⁰ Pinnéí apí le apí lepu. Upipiretiki apí akéri nyεε m pōone cápine ai anéρε kefi ne até yipu. ²¹ Pεpεε ilukε iyē n li ye tu pitisi ηmane ákotokú anupū (5.000). Apí pinósi ne siwá kεē.

Yeesu ye míni kecáá sōne
(Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21)

²² Kapi pilukε m masí, Yeesu uu upipiretiki rinōō hε rε piké kúninai lō piké ha kupiyε ritime ricō-pō u fōsí, uyē uké pεε kei písoi riwúí tē n kpiiselē kelenε. ²³ Kε písoi apí pikúū m masí, uu yisi uu riyópe taá rε uké kei umεcire n we un keyóme yáási. Uu pεε kei lē umεcire n we aí ne nnyóō wai. ²⁴ Kúninai ye pεε likumúné kpε-i míni ritime ne ketaa piwai masile. Kε kuyō aku nní kukεyu-mē m pépuri nnya, ániwalé aa pεε ku n tánaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúné míni kecáá n sōne un ne upipiretiki kέmεε sí. ²⁶ Kapi lē u n yé un míni kecáá sōne, piipine ii kpi ne iwame mepéhē, apí pεε pimεcōpεcire n tee rε: Kunírilā ye ku. Apí pεε iwame ne m pupukεε. ²⁷ Yeesu uu pεε mεε ne mεε pi maa rε: Aní kape pírí tóne. Néε lo, iwame íi kape nó wa! ²⁸ Piyεε uu u maa rε: In te mεsei pōō lo, a tíyεε ké míni kecáá sōne ké ne pō leεpō, Upíima! ²⁹ Uu rε: A kam!

Piyεε uu kúninai-i léεpō uu míni kecáá sōne rε uké Yeesu leεpō. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyō ye páápúle, iwame ii u loni, míni amε pεε u m muuni. Uu cáái rε: Upíima, a né yóriye! ³¹ Yeesu uu mεε ne mεε kunípe saapō uu u tini uu u pise rε: Mpófatenε rín piyε. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei kε piketé apí pεε kúninai kέmεε lompō, kuyō aku séé. ³³ Yeesu pipiretiki picō pεε kúninai kέmεε ní we apí pεé ha Yeesu mεtene wula apí rε: Pō mεsei Uléεcaa Kepipi le.

Yeesu ye Kenesareti ketē kέmεε pitóikó paise
(Mariki 6:53-56)

³⁴ Kapi kupiyε pitérj m masí apí Kenesareti ketē tulu, ³⁵ kei pikó apí Yeesu ceru, apí pitume npá yei yékááse rε piké písoi símisi rε u ka. Písoi apí pεε pitóikó nnéi ne u sónaapō. ³⁶ Apí u welu rε uké ηmurei pitóikó pē piké npá ukutukanka ritime ηmane rica. Pē nnéi pεε riñca apí pélu cáká-cáká.

15

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé (Mariki 7:1-13)

¹ Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-pò leeme api Yeesu læeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipópiretiki api ye inyéki ke pirókpure api n yekei rilóó? Lelee re ápi ye nale piké kelené li yare kai mekke-me n weme? ³ Yeesu uu pi pese re: Nó ni, yo nnya ke nó Ulééca isé rilóó ani nópinékpure inyekii n tikilé? ⁴ Ulééca ye maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kò re úye un usáa née úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nó ne ye re: Uye un usáa née úni m maa re u læ kuú péé ní la uké ne u n lé Ulééca hèle, ⁶ u yé fe uu læ nnya usáa née úni nkpeni pilé yá. Ulééca nsímé kani læ fómpò ani pee nópinékpure inyekii n tikilé. ⁷ Nó kecáá kecáá mewai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari mále uké nókenécáá maa re:

⁸ Nnóo-i ñmané ke písoi mpí api ríyu né waiselé,
amá ápi pee pisifa-i ne né kólé.

⁹ Piyyáhaa ye likpárakó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii
kpísi pin céési yare inékó ye nyi.

Lelee ye usoi mékperinkpe n waise (Mariki 7:14-23)

¹⁰ Yeesu uu pee risoiwuí cápine uu pi maa re: Ani kutu né ricò ani kóm rísane:
¹¹ Ai lelee ye usoi nnóo-i n lompò lee ye mékperinkpe u waise, amá lelee ye unnóo-i n léeme lee ye mékperinkpe u waise. ¹² Kei ke upípiretiki api ukekúrí rinyósópò api u maa re: Pò nyu re læ kaa nní n símisi ye Pifarisi meýá ticón? ¹³ Uu pi pese re: Kuléé kúye kun n we, kái Unésáa yee keyómecaa-pò ní we yee ku tamesi, pi ku wehene. ¹⁴ Ani pi riyá kei. Pi nkpani yare pinyíye pee pinyíyeco n tórikéé? Unyíye un unyíyeco n tóro, pi sóntile piké ha ne piketé kúcojhoré kunyine-i lóipò. ¹⁵ Piyee uu pee rinóo yósu uu Yeesu maa re: A kenýárũ nké aseí ró símisi. ¹⁶ Yeesu uu u pese re: Aí ne nó péne ani kahané nkpani líka n kòo? ¹⁷ Ani kò te læ nnéi lee ye usoi nnóo-i n lompò yèè kefa-i hale uu wai uu iyaa leepò uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémee ke nsímé nn ye n we, nn pee nnóo-i tíkime ní ne leeri. Mmee mee ye usoi mékperinkpe waise. ¹⁹ Læ nnya, kefa-i ke simúné kópe asi léeri. Sese ye tíyese ke usoi uu ye usoi kpu, uu ucò unási née ucò ula kuwáncò wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kò ucò ne nsímé kpárá, née uu ucò lámaanké. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye læ. Amá usoi unásá n nale yare ke irónyéki ii m ma uké kelené li, áí yé mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unási unyine nfatene (Mariki 7:24-30)

²¹ Yeesu uu limemáa kei yisi uu Tiiri ne Sitò sitè-mè tómpò. ²² Kanaa keté unási unyine yee kei n hápò uu yisi uu Yeesu læepò, uu pupéi re: Upíima, Tafiti Kepipi, a inéwe yé. Kuníri ye unékpére lémaapólenle áí nyam! ²³ Yeesu uu kò læ n séélé léké-léké. Kei ke upípiretiki api ukekúrí rinyósópò api re: A unási nkó ne kutu ricò uké tómpò. U wele un pupuké un ne ró tikilé! ²⁴ Yeesu uu pi pese re Isirayeli pikó pee ní we yare isán yee m pò íi ne usé ñmané kémee ke Ulééca uu né tumme.

²⁵ Kei ke unási uyé uu pee yisipò uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risuúlu a né lé, Upíima. ²⁶ Yeesu uu u pese re: Ai nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipòpipi risá. ²⁷ Unási uyé uu kò kpá re: Mesei ye me, Upíima. Amá mpá ne læ, sipòpipi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeesu uu pee

u pɛsɛ rɛ: A tíyɛ mpófatenɛ yɛ piyɛ kpa! Uléécɛa yé tíyɛsɛ lɛ kaa ní la ai wai. Kei nní uukpére uyɛ uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ pélu.

Yeesu yɛ pitóikó kulúí pɔisɛ

²⁹ Yeesu uu kei yisi uu Kalilee kupiyɛ ritimɛ sí. Uu pɛɛ rikúú rinyinɛ taá uú tonɛ. ³⁰ Kei kɛ pisoí kulúí apí nɛ pipáíkɔ́ nɛ pinyíyɛ nɛ síkankáláká nɛ pisíméciré nɛ pitóikó picɔ́ picɔ́ u kálaapɔ́ apí uana-i pí laikɛɛ, uu pí pɔisɛntɛ. ³¹ Kɛ pisoí apí pisíméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalɛ, pipáíkɔ́ pin sónɛ, pinyíyɛ pin nyáni, ai nnó pí yipu apí pɛɛ Isirayɛli pikó Uleecaa ríyuu n waisɛ.

Yeesu yɛ pisoí ákotokú ana (4.000) kpínii (Mariki 8:1-10)

³² Yeesu uu pɛɛ upipiretiki séi uu pí maa rɛ: Písoi mpí icɔ́ yɛ íwɛ né wɛlɛ. Siyáa sitaani yɛ nsí kapi kenékúrí wɛ ápi kɔ́ nkpéni líka má piké li. Am kɔ́ la ké nɛ nkú pí kuisɛ. Insá lɛ, li yé ha ncée pí feriyɛ. ³³ Upipiretiki apí pɛɛ u pí sɛ rɛ: Yei kari yé kuyú nkú-i ilukɛ meyá tu pisoí píima mpí piké nɛ n lɛ? ³⁴ Yeesu uu pɛɛ pí sɛ rɛ: Akpónó alé kani má? Apí rɛ: Aseɛi nɛ síkpíntomépi nkáripí. ³⁵ Kei kuu pɛɛ pisoí pɛɛ n cápínɛlɛ tinó hɛ rɛ piké keteni-i tonɛ. ³⁶ Kapi n tónɛ, uu akpónó aseɛi nyɛ nɛ ikpíntomé iyɛ kpísi uu Uléécɛa pɔ́nɛsɛ uu pɛɛ a kpókɔ́rine uu upipiretiki pa, apí pisoí nnéi hóónɛ. ³⁷ Mpá úyɛ uu le uu lɛpu. Pipiretiki apí akpónó kerí nyɛɛ m pɔ́nɛ kóóí ai anére aseɛi yipu. ³⁸ Pɛpɛɛ pɛɛ n lí yɛ lele pitisi nmanɛ ákotokú ana (4.000), ápi pinósi nɛ siwá kemée kéɛ. ³⁹ Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá pí kuisɛ, uyɛ uu pɛɛ kúninɔ́í loni uú nɛ Makatani ketɛ-mɛ tómpɔ́.

16

Pifarisi nɛ Pisatusee yɛ Yeesu pí sɛ rɛ uké mɛwaisaŋa wa (Mariki 8:11-13; Luki 12:54-56)

¹ Kɛ Yeesu uu kei n tuipɔ́, Pifarisi nɛ Pisatusee apí ukékúrí hapɔ́, pin wéési piké ripinɛ u wa. Apí u pí sɛ rɛ uké mɛwaisaŋa mɛnyinɛ wa mɛɛ yé n nyí sɛ rɛ Uléécɛa-i kuu léeri. ² [Kei kuu pí pɛsɛ rɛ: Itunɛ in n lóipɔ́ keyóme ken n wɔ́nɛ, nɔ́ yɛ maa rɛ keyáa yɛ neni nyamle. ³ Keyóme ken mmarɛ n sannye lin n hiihiilɛ, nɔ́ yɛ kɔ́ maa rɛ keyáa yɛ neni caainɛ. Nɔ́ yɛ fele ani keyóme mɛwɛɛ yɛnu ani mɛasei kom, amá áni yɛ lɛ kɛ Uléécɛa uu itunɛ nnyí-i nókenécɔ́pɛ n wai aseɛi kó!]

⁴ Nfáani ketɛ nké pisoí yɛ caailenle hái, ápi la piké Uléécɛa nmanɛ ritiki. Amá mɛwaisaŋa kapi wéési piké yé. Mɛwaisaŋa mɛ kɛ Yonaasi uu n yé mɛnyinɛcɔ́ kapi yé kɔ́ yé. Yeesu uu pɛɛ pí yá uu tómpɔ́.

Pifarisi nɛ Pisatusee nkpónótɔ́ pite (Mariki 8:14-21)

⁵ Kɛ Yeesu nɛ upipiretiki apí ritimɛ ricɔ́-mɛ n sí, upipiretiki apí palei piké akpónó kpísi piké nɛ ripéne. ⁶ Yeesu uu pɛɛ pí maa rɛ: Ani nómenéciré tí nɛ Pifarisi nɛ Pisatusee nkpónótɔ́ pite. ⁷ Apí pɛɛ pimɛcɔ́pɛcirɛ pipísɛinɛ kápáa rɛ: Kári akpónó nɛ rimpénɛmɛ nnya kuu lɛ cési. ⁸ Yeesu uu lɛ ceru uu pí sɛ rɛ: Nó pisoí mpí nfatɛnɛ nín piyɛ. Yo nnya kani lɛ símaane rɛ áni akpónó kpísi? ⁹ Iyɛ nnya káni kómɛi hái nɛ nkpéni-mɛ? Ani akpónó anupú nyɛ kapi pisoí ákotokú anupú n hóónɛ nɛ anére tɔ́rɔ́ nyɛɛ m pɔ́nɛ ani kóóí léisɛɛ? ¹⁰ Ani akpónó nyɛ kapi pisoí ákotokú ana n hóónɛ nɛ anére tɔ́rɔ́ nyɛɛ m pɔ́nɛ ani kóóí pɔ́ kɔ́ léisɛɛ? ¹¹ Iyɛ kai pɛɛ wa nɛ nkpéni-mɛ áni kahane n kó te ái akpónó kam tee kamí pɛɛ nɛ maa rɛ: Ani nómenéciré tí nɛ Pifarisi nɛ Pisatusee nkpónótɔ́ pite?

¹² Kei kɛ upipiretiki apí pɛɛ kó te ái nkpónótɔ́ pite kapi yɛ nɛ akpónó ní wa kuu pɛɛ tee rɛ piké nɛ pimɛcirɛ tí. Amá lɛ kɛ Pifarisi nɛ Pisatusee apí n cési kuu rɛ piké nɛ pimɛcirɛ tí.

Piyee ye yámnε re Yeesu ke Uléécaa uu wée
(*Mariki 8:27-30; Luki 9:18-21*)

¹³ Ke Yeesu uu Filipu ketē-mē Sesaree kuyu-i n lompə, uu upipiretiki pise re: PISOI ye re nē, USOI Kepipi nēe úye? ¹⁴ Api u pεse re: Pinyine ye símisi re pəo Yohani Uniwole, picə re pəo Elii, picə pəo kə re Yeremii nēe antepuyε kecəpe use unyine. ¹⁵ Kei kuu pεe pi pise re: Nő ní, nő ne mpíi re nēe úye? ¹⁶ Siməo Piyee uu rinəo u yəsu re: Pəo Kirisi ke Uléécaa uu n wée. Pəo Uléécaa, nfáa ute Kepipi. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pεe rinəo rikpá uu re: Pə únarεkomε le, pə Yonaasi uηmáne Siməo! Li we re ai kesoipipi keε mmú pə símisi, amá Unésáa yeε keyómεcaa-pə ní we lo. ¹⁸ Lē nnya, ké mmú pə símisi re pəo Piyee, liasei re ripare. Tipare tē kecáa kam pinékó cápinεne, nkpə ηmaa ricuruu řn yé řnaηe řka pikεcáa m má. ¹⁹ Né Uléécaa iyəopi rinənoə kehánne pə rimúise. Pən ye linyine ketē nké kecáa n yé, Uléécaa yé kə keyómεcaa-pə li yé. Pən ye kə ketē nké kecáa yo n ηmurei, Uléécaa pə né kə keyómεcaa-pə li ηmurei. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pεe upipiretiki rinəo he re api kapε úka símisi re uyε ke Uléécaa uu wée.

Yeesu ye unkpə ne umeyise nsímé riyóo
(*Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27*)

²¹ Kai ne kei n kpisi ke Yeesu uu pεe upipiretiki pisímé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meyá Pisui fi piwéese ne pεpεe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa anipe-i íwe li, piké u kpu uké pεe keyáa táánū tuné nkpə kémεe yisi. ²² Piyee uu pεe u kpisi uú ne iyaa leepə uú ne u cési re: Uléécaa úu yé ηmurei, Upíima! Líka ai pə waine! ²³ Kei ke Yeesu uu pansεpə uu Piyee maa re: Pəoké mē pele, Setani! Kapε ne né rikə! Pə lalε pəké né púnεisente ké loó! Kepómúnε ye sisoipipi kemúnε le, ai Uléécaa kekó.

²⁴ Yeesu uu pεe upipiretiki maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá, uu ukunapéékəó ya * uu pεe né tiki. ²⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lə, u n fómnilε. Amá úye un nē nnya unfaa n fóm, u ye kale uu n yenu. ²⁶ Usoi un nkpeni ketē nté likó nnéi n yé uu pεe nfáa paa, kuláa kúye kuu pεe yé? Nēe yo kecire ke usoi uu yé fe uu héele uú ne unfaa yenu? ²⁷ Usoi Kepipi ye ha Keusaa meyəopi kémεe sántile ne piléεcaatumε, akε pεe mpa úye lē kuu n wa héele. ²⁸ Asei kam nní nó símisi re: PISOI pεe nté nní ní we kémεe, pinyine yé né Usoi Kepipi yé kumúnε kpe-i kam inéyəopi n lenε api kelene kpini.

17

Yeesu ipiηε ye conse
(*Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36*)

¹ Siyáa sikpuulū memáa, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne uyε uwā Yohani kpisi apí ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimεcire n we. ² Kei ke uipiηε ii piinipeε iyε-i conse. Ukeyu aké n tēlu yare itunε. Uilū ii wárara yare metéi. ³ Moisi ne Elii apí pεe kpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁴ Kei ke Piyee uu pεe Yeesu maa re: Upíima, li nyamle re təké nté n we. Pən n la, né sicánjipi sitaani nté kari, pəo keεε kpisi, Moisi keεε, Elii keεε. ⁵ Un kei lē símisi, kuhope pei-pe i kunyine akú weri aku pi hila. Tinəo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yeε Kenépipi lala keε nnépəonare nnéi ní te. Ani kutu ke ricə! ⁶ Ke Yeesu pipiretiki apí rinəo tē n kə, iwame píima ii pi loni apí lolu apí ketē kéyu tuhu. ⁷ Yeesu uu pεé nyəópə uú ne pi kə uu re: Ani yisi, iwame íi kapε nó wa. ⁸ Kapi inípeε rinsíka, Yeesu mεcire kapi yé. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinəo ntí pi he: Ani n séélē, áni

* 16:24 10:38

καπε úka lē kani n yé símisi liké ha ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé nkpò kέmee n yisi tu.

¹⁰ Upipiretiki api pεε u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api re Elii yeε mεfoί sónti liké kelenε ketē ketò tu? ¹¹ Uu pi pεse re: Li pise aseí kecáa re Elii uké mεfoί pεeme uké núpá yo ripòhò-i li yekei. ¹² Nέ ne la ké nó símisi re Elii ye pipεεme masile pisoí ápi nkpáni u ceri, amá apí ne u wai yarε kapi ní la. Limεcò ke Usoi Kepipi ake kò pianipe-i íwe lenε. ¹³ Kei ke upipiretiki api pεε kò te Yohani Uniwole nsímé kuu pi símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekεsi paise
(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api risoiwuí ne rińkò, utisi unyine uu ukekúrí nyòsòpò uu uana-i wúla. ¹⁵ Uu re: Upiima, a kenéwá nké íwe té! Ke rikpínkpí pòólúle ake ye meséρε lóirente aké ne míni-i néε nna-i lóipò. ¹⁶ Ne ne pipópiretiki ke lεεpòle ápi fe piké ke paise. ¹⁷ Yeesu uu pεε re: Nó nfatenεciré ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémeε pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ¹⁸ Yeesu uu kuníri senkeε aku keńmánεpi ke-i lelu ake meyéne mese kei nní pélu. ¹⁹ Kei ke upipiretiki api pεε ukekúrí hápò api iyaa u pise re: Yo nnya kári fe tóké keńmánεpi kē aníri pεse? ²⁰ Yeesu uu pi pεse re: Ke nónnéfatenε nn n filē nnya ye ní. Asei kam nó símisi re nónnéfatenε nn pεε mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaalē, nó ye pεε fe ani riyópe ntí maa re: A nté yisi á ha nté-pò nyερε, ari mesei lē wai. Líka ái yé pεε n we kani yé piwai m pòone. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinòpahaa ke usoi uu yé ne aníri nnyε mpuri pεse.]

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsímé kpálē
(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)

²² Kumúnjé kpe-i kapi Kalilee ketē n kóónúlē, Yeesu uu pεε pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api pisoí anipe-i wai ²³ api ke kopu, ake pεε keyáa táánū tunjé nkpò kέmee yisi. Kuu lē ní ma, upipiretiki apò aa caai hái.

Uléεcaa keyò ulampoo pihéle kecáa nsímé

²⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuiپò, pεpεε Uléεcaa keyò kέmee lampoo n yòsu api Piyεε kekúrí sí apí ha u pise re: Nóunéwéεse úu ye Uléεcaa keyò ulampoo hέele néε? ²⁵ Piyεε uu pi pεse re: U ye hέelele. Kuu keyò-i m pεεpò, Yeesu uu u pise re: Iye kaa músu Símmò? Piyupipi néε pisáne kai pise re piké ketē nté piyòopi lampoo ne ítòhò m pasii? ²⁶ Piyεε uu u pεse re: Pisáne ye pi. Kei ke Yeesu uu pεε re: In lεε ni, ái pise re piyupipi piké hέele. ²⁷ Amá ári la meròwai menyine meké pi ricòj. Lē nnya, a ha kupiye kέmee kehímpi ripòlo aa nkpíntomé foí kaa ní tinine leseri aa nnòò n haase. Pò kέmee siwóó sē kai ró m pise lεεpò, aa si kpísi áá ne tó ne mpó ulampoo hέele.

18

Wóo Uléεcaa iyòopi kέmee uwéεse?
(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)

¹ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki api ukekúrí hapò api u pise re: Wóo *Uléεcaa iyòopi kέmee uwéεse? ² Kei ke Yeesu uu pεε kewá sínsápi kenyine séε uu pikεcòpe ke nyερεse ³ uu re: Asei kam nní nó símisi re nònsá mεfine n conse nóké siwá sínsápi mecò n we, áni yé Uléεcaa iyòopi kέmee lomپò. ⁴ Lē nnya, uyεε umεcirε rincépise úú n we yarε kewá sínsápi nké mecò yeε Uléεcaa iyòopi kέmee uwéεse. ⁵ Uye un né nnya kewá nké kecò kusáne n yòsí, tinécúruu ηmaa kuu lē kusáne yòsí.

Akópe pikaase kecáá nsímé
(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeesu uu kɔ pipiretiki pimáa kpá re: Amá úye un n tíyese un siwá nsí kenyine kee ne kefa né n tenelē akópe n waise, li kutɔsi we in te pi rináipare mule-mule risáa-i u lesi apí ne mínimaa kémee u nyikipɔ. ⁷ Ke ketē nké pikó api pipikó akópe n waise nnya, íwe kapi topori. Likeli lē ái piwée yáne. Amá úye un lē n wa, íwe ke liute u topori. ⁸ In te kupónipe nées kupóna kpee ye akópe pɔ waise, a ku riké aa ketaa-pɔ fómni. Li kutɔsi we pɔké unípe nées únakerikó áá ne nfáa yenu ne kaa yé ána nées anípe até m má áá ne nna teneciré kémee loni. ⁹ In te mepónipee mee ye akópe pɔ waise, a me lese aa ketaa-pɔ fómni. Li kutɔsi we pɔké menípee mese m má áá ne nfáa yenu ne kaa yé inípee ité m má áá ne íwe píima kémee loni nna teneciré kelɔ-pɔ.

Isán iyee m pɔ api i heei kenyárú
(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne siwá nsí kecɔpe kenyine pilómiise. Asei ye nye re *pipileecaatumee ye meséere Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we leekerepɔle. [¹¹ Li we re pisoí pree m pɔlaalē piwélaa ke Usoi Kepipi aké ka keké piayu lo.]

¹² Iye kani yé? Usoi un isán píle m má, ikemee ise in m pɔ, úu ye ise íi we píle nnyí riyópe kecáá tíye uú ha ise nnyí yee nní m pɔ wéesii? ¹³ Un n fe un i n heei, aseí kam nó símisi re ise iyē piheei yee urikiñ ninjukusele ai tósu ise íi we píle nnyí yee íi nní m pɔ. ¹⁴ Lē nnya, Nónunésáa yee keyómecaa-pɔ ní we úu la re peree nní ne kefa u n tenelē, úka úu kɔ pree pi waiselē kecɔpe unyine uké pɔ.

Ucɔ akópe pisárei

¹⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Upóɔ un ne pɔ m púnne, a mepócíre u leepɔ aa u nyíse lē kuú ne pɔ m púnne. Un n ηmurei, upóɔ kaa lē ncée sɔne-i peseme.

¹⁶ Amá unsá ne kutu pɔ rincɔ, aa usoi use nées pité kpísi áá ne u leepɔ liké wa re pisoí pité nées pitaani ye itansei nó li aní ne nónnésímé nyóɔnse. ¹⁷ Amá un pē kutu píɔ n yē, aa Uléecaa icápine pikó símisi. Un kɔ Uléecaa icápine pikó kutu píɔ n yē, a u kpísi re usoi yee úu Uléecaa n nyu nées *ulampooyɔ lo.

¹⁸ Asei kam nní nó símisi re nɔn ye linyine ketē nké kecáá n yē, Uléecaa yé kɔ keyómecaa-pɔ li yē. Nɔn ye kɔ ketē nké kecáá yo n ηmurei, Uléecaa pɔ né kɔ keyómecaa-pɔ li ηmurei. ¹⁹ Asei kam kɔ nní nó símisi re pisoí pité pin nókenécɔpe n kómeyine ketē nté apí ne nípá yo kapi ní la pise, Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we yé likei lē pi pa. ²⁰ Li we re pisoí pité nées pitaani pin tinényíri yei n sée pin ne n tū, ne pikecɔpe wele.

Ukeikó yee ucɔ akópe pisárei ní yē kenyárú

²¹ Kei ke Piyee uu Yeesu keyúrí rinyɔsɔpɔ uu re: Upiima! Unécɔ un ne né m púnne, melé kam yé fe am u sárei? Meseei kesē, nées íye? Yeesu uu u psee re: ²² Am pɔ maa re meseei ηmane, amá meseei meseei mepehē kuwóó ne afereé.

²³ Lē nnya ke *Uléecaa iyɔɔpi íi we yare nsímé mmú: Uyɔɔpi unyine yee keyáa upikeikó pise re piké awóme kapi ne u m má héele. ²⁴ Kuu yé piké n kóraane, apí ne uukeikó unyine hapɔ yee riwóme píima ne u m má. ²⁵ Ke ukeikó uyē úu nní pihéle n fene, uukeisaa uu rinóo he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nní yáá piké ne riwóme héele. ²⁶ Ukeikó uyē uu keteni-i anui kecáá wúla uu ukeisaa keyu-i kpará uu re: A ísuúlu li kelenē Upiima, né linnéi pɔ héele. ²⁷ Ukeisaa uu íwe u téní uu u yá uu tómpɔ, uu kɔ riwóme tē u he. ²⁸ Ke ukeikó uyē uu kei n léepɔ, uú ne uukeicɔ unyine sáne yee riwóme u n lukaalē yare siwóó nkáripí kumúnjé. Uu uwómeluke uyē kemuú yéu uu re: A lē kaa né n li né héele. ²⁹ Ukeicɔ

uyē uu anui u fine uu u kpurukεε ρε: A ísuúlu li kelenε, né pó héele. ³⁰ Amá uu yúlu, ticuruu uu tíye api kukpaniilee u tani ρε uké kei n we uú ne uriwome héele. ³¹ Ke pikeikó picɔ api n yé lelee n wai, mpóɔcaai nn pi loni api yisi apí ha lē nnéi lee n wa piukeisaa keeni. ³² Ukeisaa uu pεε tum api ukeikó uyē u séipɔ uu u maa ρε: Pó ukeikó kpááree nkó! Tipówóme nnéi kam pεε pó he ρε pɔ rikεcáa ísuúlu né we nnya. ³³ Páa ye pεε upókεicɔ nkó íwe té yare ke née íwe pó n té mεcɔ? ³⁴ Uukeisaa uu kuwóí ne tíye api kukpaniilee u tani ρε uké íwe rilélé uú ne uriwome nnéi héele.

³⁵ Yeesu uu kɔ kpá ρε: Nókεnécɔpe úye unsá ye uucɔ ne kefa keεε n sárei, limεcɔ ke Unésáa yeε keyómεcaa-pɔ ní we uu u waine.

19

Utisi ne unósi pitúunne kecáa icélaa (Mariki 10:1-12)

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé ní masí, uu Kalilee keteni-i yisi uu Yutee ketē keε Yuritεε nkoi kuwée-mē ní we sí. ² Písoi kulúí api kei u tikipɔ uu pitóikó pɔisente. ³ Pifarisi pinyine apí ne u kɔ ρε piké ripine u wa nnya. Api u pise ρε: Ncée ye we ρε utisi yé fe uu mpá yo mpuri nnya unósi yuluu? ⁴ Yeesu uu pi pεε ρε: Ani Uléécáa Nsímé ritelé kémεε nsímé mmú kapi n wóí keenleí? Pi wáí ρε: Kékoraane, utisi ne unósi ke Uléécáa uu wa ⁵ uu ρε: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine u ne unósi apí ha péne api pansε ipiηε ise. ⁶ Lē nnya, ápi nképéni pité, amá piipiηε ye ise le. Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécáa uu rimpéne kóólεne. ⁷ Kei ke Pifarisi api pεε u pise ρε: Yo nnya ke Moisi uu peé maa ρε utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wɔlu uu pεε u yulu. ⁸ Yeesu uu pi pεε ρε: Nóanékíη ntake nnya ke Moisi uu ncée nó he ρε ani ye fe ani nópinénósi lakase. Ai pεε kékoraane-me lē we. ⁹ Asei kam nní nó símisi: Uye un unósi n lakase, linsá iwásánkaí nnya, kuu peé ha unósi féé kpísi, iwásánkaí kuu lē wa. ¹⁰ Kei ke upipiretiki api pεε u maa ρε: In lē kai pise ρε utisi uké ne unósi n we, li kutəsi we ρε usoi úu kape unósi kpísi. ¹¹ Yeesu uu pi pεε ρε: Ai písoi nnéi pεε yé nsímé mmú ηmurei. Pē ke Uléécáa uu n tíyεε ρε piké ηmurei mεcire pεε yé ηmurei. ¹² Li we ρε písoi ye wele pεε ápi ye pinósi n kpísi ρε ápi yé fe nnya. Lē kapi ne picɔ mari. Písoicɔ mεwai mεε lē picɔ pansεε. Picɔ póo Uléécáa iyɔopi nnya pinósikpiké yá. Uye un n la uké icélaa nnyí kɔ uu kóm.

Yeesu ye siwá tináɔ sɔne ritikise (Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)

¹³ Lē memáá písoi pinyine apí ne siwá sínsápi sinyine Yeesu hapɔ ρε uké anípe sikεcáa rilaa uké kɔ sikεcáa keyóme yáási. Amá upipiretiki apí ne pi cεsi. ¹⁴ Kei kuu pεε pi maa ρε: Ani siwá tiyá siké kenémεε kam. Ani kape ncée si tápisi. Likumúnjé ρε mpí pεε simεcɔ ní we pεε yé Uléécáa iyɔopi kémεε lɔ. ¹⁵ Kei kuu anípe sikεcáa rilaa uu pεε limemáa kei yisi uu tómpɔ.

Uηmáne mámá unyine kecáa nsímé (Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)

¹⁶ Keyáa ke uηmáne unyine uú ne Yeesu rikɔ uu u pise ρε: Sáa, lisɔne líye kai pise ρε ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ¹⁷ Uu u pεε ρε: Yo nnya kaa lisɔne kecáa nkó né písei? Use kóló yeε Usɔne. Uyeε Uléécáa. Pɔn n la póké nfáa teneciré yé, isé kuu m pásii kaa yé n tikilē. ¹⁸ Uu ρε: Iyeε íye? Yeesu uu ρε: Iyeε ρε: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape nnóome itansei nyεε, kape yáai. ¹⁹ A ye upósáa ne upóni ríyu waise, aa kɔ upócɔ n la yare kaa ripócúruu ní la. ²⁰ Uηmáne uyē uu u pεε ρε: Ne lē nnéi wale. Yo icɔ kai pise ρε ké wa? ²¹ Yeesu uu pεε u maa ρε: Pɔn n la póké wa liké n nyamí ne kétɔ-pɔ, a n ηme a lē kaa m má yáá, aa siwóó sē

πίωεκός ἠόνη, πό πρε μεμά γέ keyόμεσα-πῶ. Πῶν ἔ πῖwai m masí, αα πρέ weri αα νέ tíki. ²² Ke uñmáne uyē uu ḗ n kō, uú ne mpóσcaai tómpῶ, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

²³ Kei ke Yeesu uu πρε upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléécaα iyōōpi kέmεε pilone ye ne umámá páápúle. ²⁴ Kέ kῶ nó rikpá re: Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompῶ, ḗ γέ kutōsi m purú ne ke umámá uu γέ ḗ la uké Uléécaα iyōōpi kέmεε n lompῶ. ²⁵ Ke upipiretiki pē api ḗ n kō, ai πi muuni símí api πρε re: In ḗ, wóo γέ πρε fe uu píyulale yenu? ²⁶ Yeesu uu πi nyáne ḗsone uu πρε re: Lelεε ái sisoipipi kέmεε kuwai ḗ we ye Uléécaα kέmεε kuwai wele. ²⁷ Kei ke Piyee uu πρε rinóo yōsí uu re: A ripái kari lirókó nnéi n tíye tῶn pó tíkilē. Yo kari likεmεε yénune? ²⁸ Yeesu uu πi πρε re: Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kpe-i ke ḗ Usoi Kepipi am n sónti kέ méyukós ketē fale ke Uléécaα uu n conse kέmεε rinéyōōpitū kecáá ḗ tone, nó kefi ne pité mpí nó nní né rintíki, ḗ ne kῶ atú kefi ne até kecáá túntine aní ne Isirayeli ipuri kefi ne ité iyē písoi ketahai túhaane. ²⁹ Pεpεε ḗ nnya síyῶ néε pimáα ne πiwá néε piyéi néε písáα néε píni néε pinósi ne sipipi néε sicare n tíye, γέ ḗ kapi n tíyente yē mepehē píle, api kῶ nfáα teneciré yénu ai likεcáá kpá. ³⁰ Pifoí meyā γέ pitórῶo panse, pitórῶo meyā api pifoí.

20

Pikeikó πρε itunje ikó ikó kekei kέmεε n hápῶ kenyárū

¹ Yeesu uu kῶ kpá re: ḗ nnya, Uléécaα iyōōpi ye kῶ we yare nsímé mmú: Ukeisaa unyine yeε kemaresine leepῶ re uké pikeikó wéési piké ualéé kapi ye n sée re fiinyi kecare kέmεε u keisi. ² U ne pē api kómεine re uké πi héεle nnéi mmē kapi ye keyáα keεε ukeikó n héεle. Kei kuu πρε kecare-i πi tῶnseῶ. ³ Kai m πi yare itunje mese áme we kefi kumúnjé, uu kῶ leepῶ uu pikeikó picῶ yenu, pē pin kéyaála-i méwoo nyenu. ⁴ Uu πi maa re: Nóké ha kῶ kenécare-i keisi kέ nnéi mmē kai m pise nó héεle. ⁵ Api yisi api sí. Uu kῶ itunje kecíre kumúnjé ne nnyós metaani kumúnjé piléepῶ kpá, uu kῶ pikeikó picῶ kpási. ⁶ Kai nnyós menupū m πi, uu kῶ piléepῶ kpá uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu πi maa re: Yo nnya kani nté méwoo nyenu itunje ne imelólé? ⁷ Api u πρε re: Lelεε re úka úu pikei ró kpási. Uu πi maa re: Nóké kῶ n ḗme ani ha kenécare-i keisi.

⁸ Kai nnyós n wa, ucarate uyē uu uyεε ulikó kecáá m paílē maa re: A pikeikó pē sée αα pεpεε metórῶo ḗ ka ne pihéεle koraane áα ne pifoí kétῶ páálá. ⁹ Pεpεε nnyós menupū kumúnjé pikei n kóraane apí weri, mῖpá úye uu nnéi mmē kapi ye keyáα keεε ukeikó n héεle yósu. ¹⁰ Ke pikeikó foí pē api ḗ ka, apí m músu re pihéé γέ picῶ ikó rifaau. Amá mῖpá úye uu nnéi nse mmē kapi ye keyáα keεε ukeikó n héεle yósu. ¹¹ Api kewóōyós ke-i ḗmúlaα ne ukeisaa uyē iwóhó loni. ¹² Api re: Mπí πρε nní pikei metórῶo mmé ḗ ka ye wale itunje mekóónú mese. Αα πρε tῶ ne pē nnéi nse héεle, in kῶ ne tῶo meyā ntunje ne mpῶone kō. ¹³ Ukeisaa uyē uu piuse rinóo yósu re: Am iníπεε pó ḗ, unésáne! Ai ró kómεinele re nnéi mmē kapi ye keyáα keεε ukeikó n héεle kaa γέ yōsí? ¹⁴ A lipókó kpási αα tómpῶ! Ne lale kέ nó ne uyεε pikei metórῶo mmé ḗ ka nnéi nse héεle. ¹⁵ Yare ám ncée má kέ linékó ne menéla wa, néε íye? Néε pῶ iníπεε wῶḗne re ne kefa láárú nnya? ¹⁶ Kei ke Yeesu uu rikpá re limεcῶ ke pitórῶo api γέ panse pifoí, pifoí api pitórῶo.

Yeesu ye metáánū unkpῶ ne umeyise nsímé símisi (Maríki 10:32-34; Luki 18:31-34)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api keyáα kenyine Yerusalem n tósu, uu upipiretiki kefi ne pité pē iyaa séi uu πi maa re: ¹⁸ Nῶ nyánii, Yerusalem kari nní símpῶ piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pεpεε ye Uléécaα inyóōnse n wa πiwéése ne isé

picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. ¹⁹ Pi yé pepere ápi Uléécáa m pakarelē anipe-i u wa, api méwoo u nyáni api iséi u fopii api kunapéékóó kecáá u kari, uu pēe keyáa táánū tuné nkpó kémee yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise

(Mariki 10:35-45)

²⁰ Kei ke unosi uu upinmáne keté, Yakupu ne Yohani kpisi uu ne Yeesu leepo, uu ukeyu-i wúla uu ne u tēni. ²¹ Yeesu uu pēe u pise re: Yo kaá la ké pó wa? Uu rinóó u yósu re: Ne la re a ηmurei re pó tíyese pinénmáne mpí keté apí masí ipóyóopi kémee tone, ucó kupólukε-lukε, ucó kupómíi-mē. ²² Yeesu uu pēe pi pēse re: Ani nyu lē kani kei nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunε níruu? Api re: Eεε, tó fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nó mesei ntóosi keporipi menéco n ntí. Amá in kunélukε-lukε née kunémíi metone nkó mmú, ái née yé tíyese liké ne lē. Pē nnya ke Unésáa uu sitóne sē n nyóonselē kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tərōo mpí pōo lē n kō, piri-pōo arí ne pimárecō pité mpí caai. ²⁵ Yeesu uu pinnéi séi uu pi maa re: Nō nyule re pē kapi n kpiilē te ayu piwéese ye pinnanη ne a wéékuselenle, pisei kecire pin pinnanη a nyíselē. ²⁶ Amá ái limεcō kai nó kémee we. Uye un n la uké nókenécōpe uwéese, uké panse nóunékεikó. ²⁷ Uye un kō nókenécōpe ikpéē n la, liute uké nóunélási. ²⁸ Limεcō ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke n keisi. Amá ke kale re keké picō keisi keké kō kenfaa kpisi keké piakópe nnya he liké ne pisei meyā ayu lo.

Yeesu ye pinyíye pité pōise

(Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43)

²⁹ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki api Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tósu, tisoiwú piíma rinyine ari un n tikilē. ³⁰ Kei ke pinyíye pité pinyine pēe ricéetime n tú api kō te Yeesu yee tósu. Api pēe sicááila kápáá re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripái! ³¹ Pisei pēe n cápinelē api pi cési re piké riséé, amá api pēe meyā n cáái ηmaa ne rínanη re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripái! ³² Yeesu uu pēe nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nó wa? ³³ Api u pēse re: Upíima, tō la re a wa irónípeε iké wúkule. ³⁴ Yeesu uu piiwe paí uu piinipeε ca, mese ne mese, inípeε ii wúkule, piketé api pēe u tiki.

21

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Ke Yeesu ne upisencō api Yerusalem n nyahaipō, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lompō. Yeesu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpēε nní nókenéyu-pō rí we kémee hapō. Nó mese ne mese keminaayaha kenyine leepō, ke ne kekepipi sin toraalē. Ani si fénne aní ne né si weri. ³ Uye un rí-ye nó m pise, ani u pēse re: Upíima ye si lalē. Liute yé kei nní nó riyá ani tómpō.

⁴ Lē ke antepu uu pēe mí ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U pēé maa re:

⁵ Ani Siyōo kuyu pikó maa re:

Ani ripái, nóunéyóopi yēε nní nókenémee weme.

Usoi ninε-ninε lo,

keminaa kepipi kecáá kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api tómpō, apí ha wai yare kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri api pimelape sikecáá láai api mekecáá u tonse. ⁸ Pisei kulúí api pisitukanka lese api ncée-i tánente, picō api apéi hépiri api tánente re piké ne ríyu u waise. ⁹ Pisei pēe ukeyu n sóne ne pepere ukepíre n tikilē api pēé n cáái re: Tafiti Kepipi, ani uyεε n sónti ne Upíima rinyiri ritaáse! Osanna, ani

urinyiri keyómecaa-pɔ ritaáse! ¹⁰ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu-i n lompɔ, ai pisoí nnéí lémesi api péé m píseine re: Usoi úye kecire ye nkó? ¹¹ Pisoí pɛe u n tikiłē api re: Uyee antepu Yeesu, Kalilee ketē-pɔ Nasareti ukó lo.

Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase

(Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹² Yeesu uu Uléecaa keyo kémee lompɔ uu pɛpɛe kei n yálisi ne pɛpɛe n léeri nnéí lákase. Uu pɛpɛe siwóó n còhòne atapili ne pilólāyái situmpi láuli. ¹³ Uu pɛe pi maa re: Li wɔlaalē te: Pi yé Kenéyo sée re keyómeyáhaayo. Amá nǒ ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeesu uu kei lē ní we, pinyíye ne síkankáláká así hapɔ así ne Uléecaa keyo kémee u kɔ uu si pɔisente. ¹⁵ Amá ke pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa ne isé picélaa api mɛwai píima ke Yeesu uu n wapisi n yé ne siwá sɛe Uléecaa keyo kémee n cáái re: Osanna, Tafiti Kepipi, ai pi tóosi. ¹⁶ Kei kapi pɛe u pise re: Pɔ kóméi lē kapi nní n cááii? Yeesu uu re: Ee. Uu pɛe pi pise re: Lē nnya, áni kahanɛ Uléecaa ritelé kémee nsímé mmú n keē te: Pɔ tíyese aí ne siwá sínsápi ne siwá fenfēí péne asi pɔ m pakarentee? ¹⁷ Yeesu uu pɛe limemáa kei pi yá uu kuyu lelu uú ha Petanii-pɔ finɛ.

Yeesu ye kúfikiyee anóo wa

(Mariki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kai n weesi, Yeesu uu yisi un Yerusalem tósu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kúfikiyee ricétime yenupɔ, uu sónɛpɔ uú ne ku kɔ, amá mɛpéi ñmanɛ kuu lɛɛpɔ. Uu pɛe kuléé kpɛ maa re: Páa nkpéni kɔ píkaí márune! Kei nní, kúfikiyee kpɛ aku kóosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, ai nnóo pi yipu api pɛe re: Iye ke kúfikiyee nkú aku nní mɛse ne mɛse kólaapɔ? ²¹ Yeesu uu pɛe pi maa re: Ké aseí kecáá nó símisi re nɔn Uléecaa ne kefa n tenelē nɔnsá kɔ n tíru, nó fe ani lē kam nní kuléé nkú n wa mɛcɔ wai. Ai kɔ lē ñmanɛ, ticuruu, nó fe ani riyópe ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólɔ, ai kɔ mɛsei lē wai. ²² Nɔn Uléecaa ne kefa n tenelē, nó ye lē nnéí kani ye keyómeyáhaa-i m pise yé.

Yei ke Yeesu nnanɛ nn léeri?

(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)

²³ Lē memáa, Yeesu uu pɛe Uléecaa keyo-i lompɔ un we un pisoí céési, pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne kuyu piwéese apí hapɔ apí ne u kɔ apí u pise re: Nnanɛ ní-ye kaá ne nní wai? Uye yee rínanɛ pɔ he páké ne nní n wai? ²⁴ Yeesu uu pɛe pi pɛse re: Ne la ké nse nó pise. Nɔn tinóo né m pɛse, né pɛe nó símisi rínanɛ mmē kamí ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nó pise re wóo Yohani tumme re uké pisoí míni wole? Uléecaa née pisoí pɛe u tumme? Api pɛe símaane re: Tɔn nkpéni m maa re Uléecaa yee u tumme, u yé ró pise re: Kai pɛe íye wa káni ne Yohani nsímé ñmurei? ²⁶ Tɔn kɔ m maa re pisoí pɛe u tumme, aí yé wa. Tɔ pɛe risoiwuí wurule. Li we re pisoí nnéí ye Yohani nyánile re antepu lo. ²⁷ Api pɛe mɛse Yeesu rinóo pɛse re: Ari nyu. Uyē uu kɔ pi pɛse re: Né ám kɔ nó símisine rínanɛ mmē kamí ne lē n wai.

Utisi unyine piñmáne pité kenyárū

²⁸ Yeesu uu kɔ pipise pi kpá re: N-ye kani kenyárū nké-i yé? Pi re utisi unyine yee pɛe piñmáne pité má, uu keyáa uñmáne wéese maa re: Unéñmáne, a neni waasi a ha anéléé nyē kapi ye n sée re finyi kecare kémee keisi. ²⁹ Uñmáne uu u pɛse re: Am sí! Kai rinkpáse, uu kemúnjé conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyē uu kɔ uñmáne tɔrɔɔ limɛcɔ male. Uyē uu re: Ee, ne kɔ, Sáa. Amá úu pɛe nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pɛe pi pise re: Nɔ mūsu re wóo piketé kecɔpe usáa mela wa? Api re ufoí lo. Yeesu uu pɛe pi maa re: Asei kam nní nó símisi re pilampooyóo ne piwásánkaí yé ne kekpéé nó wa api Uléecaa iyɔɔpi kémee lompɔ. ³² Li we re

Yohani Uniwolε ye nόkenέmee kale uu aseɪ ncee nό nyίse, áni ne kutu u ricα. Amá pilampooyαó ne piwásánkaí api unsímé ηmurei. Ani kα lē nnéi yénu, amá áni mefine conse nαké unsímé ηmurei.

Pikeikó pεε rikpákárá m má kenyárū
(*Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19*)

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani kα kenyárū kecα kutu ricα: Ucarete unyine yeε we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare taməsi, uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kα kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii móm kei kapi yé píta n cérii. Uu kα limemáa keméré cáca kenyine móm uu pεε pikeikó wéési re piké kecare kē kecáa u m paílē uké ncée ha uké kam. ³⁴ Kai aléépipi nyē kutúū n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pε-i ualéépipi u yóme. ³⁵ Pikeikó pē api pilási mpí cǎpii. Api use kaii api ucα kopu, api utáánū apare tapisi uu kpi. ³⁶ Ucarete uu kα pilási picα piyukuse kpá, pē pin kulúu we ne pifoí. Pikeikó pē api kα pē wai yare lē kapi pilási foí n wa mecα. ³⁷ Uu picérei pǎone uu uuηmáne yukuse uu pikemee tum, un músu re: Mpá liké íye wa, pi yé unéηmáne wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó api uuηmáne uyē n yé, api pimεcǎpεcire n tee re: Nkó yeε masí usáa memá nnéi te. Ani kam táké u kpu táké pεε umemá n te. ³⁹ Kuu n tuipǎ, api u tini api kecare ilúké u sá api u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárū ní masí, uu pi pise re: Ucarete uyē un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pē wa? ⁴¹ Api rinóo u yósu re: U pikeikó kpákárá pē mekǎpε kónine. Pilicα ái yé nkpáni íwe u wa. Uu pεé ha pikeikó féé forii re piké kecare kecáa u m paílē, apipi an m pi, api ye u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise re: Ani nsímé mmú píkaí Uléécaá Nsímé ritelé kémee kéénlē te: Tipare ke pimómε api n fóm tee panse ricíre-cire tee kenui-i ní wee?

Upiima yeε lē wa. Mewaisaηa kuu ró n yéneise ye mē!

⁴³ Yeesu uu kα pimáa pi kpá re: Lē nnya, nό mpí, nóo nní Uléécaá iyǎopi kémee ní we, pi yé ikemee nό lese api mpuri féé mee Uléécaá mela n wai tonse. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tipare tē tinkpǎu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukεcáa n loó, ti yé u nã]. ⁴⁵ Ke pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api Yeesu sinyárū sē n kǎ, api céru re pē kuú ne máne. ⁴⁶ Api pεε icée n wéési piké ne u tí, pin kα pεε risoiwuí wuru re pisoí ye u nyáni re u antepu le nnya.

22

Pinósikpiké anyá iluke kenyárū
(*Luki 14:15-24*)

¹ Yeesu uu kα kenyárū kecα pi kpá re: ² Uléécaá iyǎopi ye kα we yare nsímé mmú: Uyóopi unyine yeε keyáa uuηmáne yeε unósi n kpísi anyá píima wai. ³ Uu upikeikó tum te piké ha pisoí séleime piké anyá iluke li. Amá pisoí api isáneséi iyē yulu api anyá wénte. ⁴ Uu kα pikeikó picα pitume kpá uu pi maa re: Ani pisáne sée ani pi símisi re: Anyá iluke ye pipele masile. Anénáala ne inésee kpǎkǎó kam kǎ. Mpá yo ye kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵ Api nkpáni isáneséi iyē kutu ricα. Mpá úye uu ulikó-mē tǎmpǎ. Picα api sicare waikεε, picα api ayáa tǎηapǎ ⁶ pitǎrǎo pǎo pikeikó pē cǎpii api isei pi waise api pεε pi kóni. ⁷ Ai uyóopi kuwóí wai, uu upisóca tum apí ha pisoí pē kóni api pikuyu nna ηmaasi. ⁸ Uu pεε upikeikó picα maa re: Anyá iluke ye pipele masile, amá pisáne ápi pεε ikuluke tulaalē. ⁹ Lē nnya, ani sicépenε-i léepǎ, nǎn píye n yē, ani kusáne pi séiri. ¹⁰ Upikeikó pē api yisi api icée tóói api pisoí nnéi kapi n yé sélei, pisǎne ne pikǎpε, pisáne api pεε kenyáyǎo yipu. ¹¹ Kei ke uyóopi uu pεε lompǎ re uké pisáne pē yáási, uu usoi unyine yenu yeε úu inyánlū n tanaalē. ¹² Uu u pise re: Unésáne, íye kaa wa áa ne nté lontí áa kα inyánlū tanaalē? Ai utisi

muuni uu n séélē. ¹³ Uyóopi uu pēe pikéikó maa rē: Ani ána nē anípe u paasi ani ketahai kunmaha-i u sápa. Kei kuu yé n téni un iní takai. ¹⁴ Yeesu uu pēe rē: Li we rē pisoí kulúí kapi sée, amá pē kapi pikécōpe n wée ápi pēe kulúí we.

Lampoo kapi ye Róm uyóopi pítima n héele

(Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵ Kei ke Pifarisi ápi pēe símaanē rē íye kapi yé nē Yeesu ripinē wa piké nē unnósimé cire u n tí. ¹⁶ Ápi pipiretiki pinyinē nē Erooti pipiretiki pinyinē lese ápi tum te piké ha Yeesu maa rē: Upíima, tō nyule rē aseí nmanē kaa ye símisi. Pō ye kō Ulééca ncee pisoí céesile nē aseí. Mpá usoi uké íye nsá nnañe m má, áa ye uinipēe n wuru pōn nē símisi. ¹⁷ Tō la rē a kepómúnjé ró símisi tóké yé te ncée ye we rē tóké ye Róm uyóopi lampoo héele nēe ári kape ye héele? ¹⁸ Amá Yeesu pō nē pimēsōhō kópe kapi n wai pinyuwe máalenle. Uu pēe pi maa rē: Nó kecáá kecáá mewai pikó mpí, yo nnya kani né peikee? ¹⁹ Ani nē siwóó sē kani ye nē lampoo n héele kam nké! Ápi mewóopipi mēse nē u hapō. ²⁰ Uu pēe pi pise rē: Uye riyu nē úye rinyiri tēe nní mekecáá we? ²¹ Ápi u pēse rē: Sesaa lo. Kei ke Yeesu uu kō pi maa rē: In lē, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Ulééca likó Ulééca pa. ²² Kuu lē tinóó tē pi m pēse, ai nnóó pi yipu ápi pēe u yá ápi tómpō.

Pisatusee nē nkpō kémee meyise nsímé

(Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40)

²³ Keyáa kē cire ke Pisatusee ápi Yeesu kémee ha. Pisatusee pēe tee rē pikpōkpō ápi ye nkpō-i yisi. Ápi sī apí ha Yeesu leepō, ápi u pise rē: Sáa, Moisi ye maa rē: ²⁴ Unósikó úye un n kpu unsá kewá m má, li pise rē uuwā yee yé unósi uyē kukúmannōsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁵ Too! Amá piñmáne pinyinē pēe pēe kerócōpe nté we. Pi pimárecō piseei le. Umáa uu unósi kpísi, uu kpi úu kewá yē. Uwá uu pēe umáa ukúmannōsi kpísi. ²⁶ Uyē uu kō limēcō kpi, uu ukúmannōsi uyē nē utáánū yá. Ai lē n wai hái nē usééi-sééi kémee-pō. ²⁷ Pē memáá, unósi uyē pōó kō kpi. ²⁸ Tō la tóké nkpeni pō pise rē ke pimárecō piseei pē ápi nní pinnéi unósi uyē n kpísi, pi uye unósi ye ha lo, keyáa kē ke pikpōkpō apí ha nkpō kémee n yisinē? ²⁹ Kei ke Yeesu uu pēe pi pēse rē: Lē nnya kani nómenécíre kiraasente. Ani Nléécaasimé aseí kómēi, áni kō Ulééca nnañe nyu. ³⁰ Kumúnjé kpe-i ke pikpōkpō apí ha n yisinē, pitisi ápi pinósi kpíkesine, pinósi páa kō pila sōnkeene. Amá pimēfine yé ha n we yare pilécaatume keyómēca-pō. ³¹ Ani lē ke Ulééca uu pikpōkpō meyise kecáá nó m ma ápi Unsímé Ritelé kémee wólu kēē, nēe yo? U maa rē: ³² Nēe Apiraham Uleeca nē Isaaki Uleeca nē Yakupu Uleeca. Ulééca úu pikpōkpō Uleeca amá u pinyánnyá Uleeca le. ³³ Ke pisoí pē nnéi pēe n cápinelē pin kutu u cōlē ápi lē n kō, uicélaa iyē ii pi loni nsōne.

Isé iyee Ulééca isé kecōpe icō n fe

(Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28)

³⁴ Ke Pifarisi ápi n kō te Yeesu ye Pisatusee feriyē uu séése, ápi cápine. ³⁵ Pikécōpe isé ucélaa unyine uu pēe ripinē Yeesu wai uu u pise rē: ³⁶ Ucélaa, Ulééca iséé nnéi kémee íye yee imáa?

³⁷ Yeesu uu rē: A Upíima, Upólééca n la nē kepófa nnéi, nē ipósoi nnéi, nē kepómúnjé nnéi. ³⁸ Iyee isé foí, iyee kō innéi kecōpe imáa. ³⁹ Ilírū yee ifoí iyē mēcō n sá ye nnyí: A upócō n la yare kaa ripócúruu n la. ⁴⁰ Isé nnyí keté yee isé nē antepuye icélaa riyíki.

Uyē ke Ulééca uu n wée nē Tafiti kecáá nsímé

(Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44)

⁴¹ Ke Pifarisi ápi lē n cápine, Yeesu uu pēe pi pise rē: ⁴² Iye kani uyē ke Ulééca uu n wée kecáá músu? Uye kepipi ye ke? Ápi u pēse rē Tafiti Kepipi ye ke.

43 Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: In lɛ, ɪye kai wa ke Nfáasɔne nn Tafiti metéi he uu nɛ u séi rɛ Upíima? Tafiti ye pɛé maa rɛ: 44 Upíima ye Unépiima maa rɛ: A kunéluke-luke-mɛ kényukótonɛ-i tonɛ hái nɛ kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarɔ kɛpónyáɛ-i n cɔ.

45 In tɛ Tafiti ye mesei u sée rɛ Upíima, ɪye kɛ uyɛ cire uu yé kɔ pɛɛ Tafiti Kɛpipi?

46 Pifarisi pɛ ápi fe piké nka Yeesu pɛsɛ. Kaí nɛ kei n kpisi, úka úu ye pɛɛ kaha uké nnyine u pise.

23

Yeesu ye rɛ písoi piké pimɛcɪrɛ nɛ isé picélaa nɛ Pifarisi ti
(Mariki 12:38-39; Luki 11:43,46; 20:45-47)

1 Lɛ memáá, Yeesu uu pɛɛ písoi pɛɛ n cápɪnɛlɛ nɛ upipirɛtiki-mɛ pansɛpɔ uu pi maa rɛ: 2 Isé picélaa nɛ Pifarisi kaí pɛé we rɛ piké isé kɛ Moisi uu nó m pa aseí nó símisi. 3 Li nɛ sá rɛ nɔké piicélaa rimúlú ani kɔ i tiki. Amá áni kapɛ ye pimɛwai nɛ yíraane. Li we rɛ pɛ nɛ ye picɔ céesi rɛ piké piicélaa ritiki, amá piricuruu ápi ye pɛɛ i ritiki. 4 Pi ye limúɛ-mule paasile api picɔ yase, piricuruu ápi ye pɛɛ líka rica. 5 Pi mpa yo wai rɛ písoi piké ye pi yɛ nnya. Lɛ nnya kapi ye Nléécaasimé silɔpi kapi ritii kɛcáá rimúmelú mɛpéré rikpáse api kɔ pítukanka atime nwépi mɛpéré kpáse ai picɔ sikó feriyɛ. 6 Sitónɛ foí kapi ye keluke kémɛɛ nɛ Pisuífi ayomɛyáhaalee-i n la. 7 Pi la rɛ písoi piké ipakarɛ nɛ pi n yáhaanke sicápɪne kémɛɛ, piké ye kɔ pi sée rɛ picélaa. 8 Amá nɔ́ áni kapɛ ye tíyɛ piké ye nó sée rɛ picélaa. Nɔ́ nɔ́nnɛní pimáreɔ lɛ. Usói use kóló yɛɛ kɔ núnécélaa. 9 Ani kapɛ ye ketɛ kɛcáá úka sée rɛ núnésáa. Núnésáa cireníjɛ kani m má yɛɛ keyómɛcaapɔ we. 10 Ani kapɛ ye tíyɛ piké ye nó sée rɛ úyukó. Núnéyukó ye use lɛ. Uyɛɛ nní uyɛ kɛ Uléécaá uu n wéɛ. 11 Nókɛncɔpɛ uwééɛ uké pansɛ núnékeikó. 12 Uye un umɛcɪrɛ rintaáɛ, li ye u ricɛpiseɛ. Uye un umɛcɪrɛ rincɛpise, li ye u ritaáɛɛ.

Yeesu ye isé picélaa nɛ Pifarisi kɛcáá kɛcáá mɛwai kɛsi
(Mariki 12:40; Luki 11:39-52; 20:45-47)

13 Iwɛ kani topori, nó isé picélaa nɛ nó Pifarisi mpí. Nɔ́ kɛcáá kɛcáá mɛwai pikó lɛ! Nɔ́ ye písoi ncéé tápisile rɛ ápi kapɛ Uléécaá iyɔpi kémɛɛ lɔ. Nórínécúruu áni ye lomɔ, áni kɔ pɛɛ pɛpɛɛ n la yáne piké lomɔ.

14 [Iwɛ kani topori, nó isé picélaa nɛ nó Pifarisi mpí. Nɔ́ kɛcáá kɛcáá mɛwai pikó lɛ! Nɔ́ pikúmannɔsi anipɛ-i lɛ kapi m má yóɔi, ani ye kɔ pɛɛ keyómɛ yáási ai nánai písoi piké nɛ nó n yé nnya. Lɛ nnya kɛ Uléécaá uu íwɛ iyɛɛ íi icɔ m má nó wainɛ.] 15 Iwɛ kani topori, nó isé picélaa nɛ nó Pifarisi mpí. Nɔ́ kɛcáá kɛcáá mɛwai pikó lɛ! Ketɛ nké nnéi nɛ mínimaa kani kálɛ tɛ nɔké use unyine yɛ nɔké u pansɛsɛ núnépirɛtiki. Nɔ́n liute piyéne m masí, ani tíyɛsɛ uu pansɛ usói nkó kaí nɛ n sá rɛ piké íwɛ tenɛcɪré kelɔ kémɛɛ íwɛ lukeisɛ iké nónékó n fe meté.

16 Iwɛ kani topori, nó pinyíyɛ mpí, nɔ́ nní písoicɔ n séni! Nɔ́ ye maa rɛ: Uye un Uléécaá keyɔ n sée uu nɛ wéeri rɛ u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úyɛ un wura yɛɛ Uléécaá keyɔ-i n we n sée uu nɛ wéeri rɛ u yé linyine wa, ncéé rín we rɛ uké lipiwai riyá. 17 Nó piníri nɛ pinyíyɛ mpí! Wura nɛ Uléécaá keyɔ kɛɛ wura uyɛ m pansɛsɛ Uléécaá likó, yo yɛɛ liketé kɛcɔpɛ ríyú má nɛ lico? 18 Nɔ́ ye kɔ maa rɛ: Uye un Uléécaá keyɔ kémɛɛ kɛnyónshúúpi n sée uu nɛ wéeri rɛ u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úyɛ un inyónsɛsɛsɛ yɛɛ kɛhúúpi kɛcáá n lálɛ n sée uu nɛ wéeri rɛ u yé linyine wa, úu ncéé má uké lipiwai riyá.

19 Nó pinyíyɛ mpí! Iseɛ kapí nɛ n nyónsɛ api kɛhúúpi kɛcáá láa nɛ kɛhúúpi kɛɛ i m pansɛsɛ Uléécaá likó, yo yɛɛ liketé kɛcɔpɛ ríyú má nɛ lico? 20 Lɛ nnya, úyɛ un

kenyóonsehúúpi n sée uú ne wéeri, kelò kē ne lē nnéi lee kei ní we kuu sée uú ne wéeri. ²¹ Uye un Uléécaá keyo n sée uú ne wéeri, Uléécaá keyo ne Uléécaá yee kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Uye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Uléécaá riyóopitū ne Uléécaá yee rikecáá ní tū kuu sée uú ne wéeri.

²³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò ye nḗpá yo hōone, aní ne manti ne ayéhepei ncōpuri péne ani hōone awélé kefi, ani Uléécaá kuwélé kuse pa. Amá ani ye pee isé nnéi kecōpe ipíima yare nní aseí piwélaa ne usoiçō piwetu ne aseí pitiki nkó ne pikéi wa. Lē kaí pee píse re nóké n tikilē nōn pee kō ne litóçō licō nní wai. ²⁴ Nó pinyíye mpí, nōo nní pisoicō n séni. Nò ye kúcerii ne nḗsō lesele, ani pee ísu ne péne ani muuni.

²⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò we yare mpí pee ye kehee ne kecáripí kepíre ηmane n heere api kemée yá mecō. Lē kapi ye sikemee n li ne kapi ye ní ntí ye pee liyaa-yaa le kapi n káipinkée. ²⁶ Nó Pifarisi, pinyíye mpí! Ani ye kehee ne kecáripí kémee mefóí heere, kepíre yé pee limecō sōnesi.

²⁷ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò we yare rikpíí mmēle kapi míni tomé n túkei ari péé n wariye pói-pói nḗsōne mecō, nḗmpákane asoikōhō ne líkperinkpekóó lee rikemee yipaalē. ²⁸ Limecō kaní we. Nò pisoí keyu-i nyíselē te nò isé tíkilenle, nḗmpákane kecáá kecáá mewai ne mewai kópe mee nḗsinéfa-i yipaalē. ²⁹ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò ye antepuye akpíí mōnle ani pepēe aseí n tíkilē akó sōnukuse ³⁰ ani pee re: Tōn pee pírókpure isoi kumúnjé kpe-i n we, ári yé pee ηmurei tóké pi rikpá tóké ne antepuye kō. ³¹ Nò pee lē nyísele ani nḗrinécúruu yámne re nò pepēe antepuye n kō sipirē le. ³² Lē nnya, ani mese nḗpinékpure mewai kópe ne kēyu mahā ne kētō-pó! ³³ Nó iwáa kpákárá nnyí! Iye kani yé wa áni yé ne nna teneciré kémee n lompō. ³⁴ Ani kō te né antepuye ne pisoí pee mewéesesōhō m má ne isé picélaa kecíre nó páme. Nó picō kō, ani picō kunapéékóó kecáá karií, ani kō nḗanáyómeyáhaalee-i picō iséí súúkee, ani kō picō nḗpá kuyu kúye-i n tikilē nōn wéékuselē. ³⁵ Lē nnya ke pē nnéi kani n kō ápi kō líka wa nkpō ní ne nó tenene, kai n kpíime usōne Apeeli kémee aí ne sí Perekiya ηmáne Sakarií kani Uléécaá keyo kémee kelò sōne ne kenýóonsehúúpi kepáápáá ní kpu kémee-pō. ³⁶ Ké aseí nó símisi re nfáani pisoí mpí pee mewai kópe mē akpanii yenne.

*Yeesu ripóo ye caai Yerusalem nnya
(Luki 13:34-35)*

³⁷ Lē memáá, Yeesu uu pee Yerusalem pikó maa re: Nó Yerusalem pikó, nò ye antepuye kónle ani kō pē ke Uléécaá uu nókenémee n tumme apare tapisí ani kóni. Melé kesé kamí péé la ké nó cápine yare ke kucáyaha aku ye kuamérj metene kusipipi n tā líka ái ye si wa mecō ani yúlu? ³⁸ Lē nnya, Uléécaá keyo yé meηmane n we úka úu yé n we. ³⁹ Ani kō te áni neni piyéne né kpáne líké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha ní maa re: Uléécaá uké uyee Upíima rinyiri ne n weme rikpá!

24

*Yeesu re Uléécaá keyo yé fori
(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Yeesu uu pee Uléécaá keyo-i léeri un tósu. Kei ke upipiretiki api péé ne u rikō re piké kememōme u nyíse. ² Amá Yeesu pōo pee pi pese re: Lē nnéi kani nní n nyáni, aseí kecáá, li sánti líké wa ripare ríka ári yé ricō kecáá n tōsilē. Linnéi mmú ye sántile líké fori téké-téké.

Lelɛɛ n nyɪsɛ rɛ ketɛ yɛ ketɛnɛ tu
(*Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19*)

³ Yeesu uu pɛɛ sɪ uú ha Olifiyee rikúú kecáá tonɛ. Upipirɛtiki api kei u kálaapo api u pisɛ rɛ: A ró símisi píyɛi kai lɛ wainɛ, nɛ yo kari yé kɔ nɛ ceri rɛ mɛpópɛɛmɛ mɛɛ lɛ tu rɛ ketɛ ketɔ yɛ kɛ. ⁴ Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: Ani nómɛnécíɛ tɪ n̄sɔnɛ, áni kapɛ tíyɛ unyɪnɛ uké kuyúí nó tã. ⁵ Písoi kulúí yé sónaamɛ usɛ usɛ, api yɛ rinényíri nɛ písoi mɛyã kiraasɛntɛ api yɛ pi maa rɛ: Née uyɛ kɛ Uléécáa uu n wée. Lɛ kémɛɛ kapi yé písoi kulúí kuyúí tã. ⁶ Nó kɔ tɛ atɔpi yɛ nókɛnɛkúrí née ketaa-pɔ wai, amá áni kapɛ nfasimé tónɛ. Lɛ kai m pisɛ rɛ liké wa kai lɛ wai. Amá ketɔ ákɛ kahanɛ n tu. ⁷ Nsoipuri nnyɪnɛ yé yisi nn nsoipuri nɔɔ nɛ tɔpu, keyóɔpitɛ ákɛ keyóɔpitɛ kecɔ nɛ tɔpu, nkú nn silɔ sinyɪnɛ leeri, ketɛ ákɛ silɔ sinyɪnɛ yɛnɛsi. ⁸ Lɛ nnéi yɛ wɛ yarɛ kɛ mɛmáɛnɔ́ amɛ yɛ unósi pikéhɛ n kóraanɛ. ⁹ Pɛé uyɛ-i kɛ písoi api yé nó kpísi api nópinélaárɔ anipɛ-i wai, api íwɛ nó wai api nó kóni. Isoipuri nnéi ii kɔ né nnya nóinépurɪ yulu. ¹⁰ Kei kai yé pɛɛ písoi mɛyã nɛ kelólémɛ ha, api pɛɛ n yámmɛntɛnɛ, api pɛɛ ipuri n yúinnɛ. ¹¹ Antɛpuyɛ nɔɔmɛ kulúí yé léemɛ api písoi mɛyã kiraasɛntɛ. ¹² Mɛwai kóɔpɛ yé kényu mahã, písoi mɛyã nla nn pɛɛ hásu. ¹³ Amá úyɛ un tinkáhá-káhá nɛ kɛtɔ-pɔ Uléécáa yé uriyu lɔ. ¹⁴ Uléécáa iyɔɔpi Nsimé Kɛcɪɛ mɛɛ ketɛ nnéi kecáá kóónúnɛ isoipuri nnéi iké kɔ. Lɛ mɛmáá, n̄pá yo ketɔ ákɛ pɛɛ tulu.

Iwɛ píima mɛkamɛ
(*Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24*)

¹⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Antɛpu Taniyɛɛli yɛ pɛé maa rɛ kumúnɛ kunyɪnɛ yé kam áni ncaai píima mɛɛ yɛ n cókoi yɛnu nn kelɔ sɔnɛ riyíki-i tũ. Uyɛ un nsímé mmɛ n kɛɛ, uké musí uké liasei kɔ. ¹⁶ Lin lɛ n wa, pɛpɛɛ Yutee ketɛ kémɛɛ n̄ wɛ piké wuri api ayóɔpɛ taá. ¹⁷ Uyɛɛ yé ha kulee ipiraa kecáá n̄ wɛ, uké wuri úu kapɛ rɛ uké nkɔpáni kukɛmɛɛ lomɔ uké linyɪnɛ kpísi uké nɛ ripɛnɛ. ¹⁸ Uyɛɛ kɛcarɛ-i n̄ wɛ, úu kapɛ nkɔpáni rɛ uké wurimɛ uké kényo-i ukɛtukanka kpísi. ¹⁹ Iwɛ kɛ pifani nɛ pimáɛnɪ apí ha siyáa sɛ-i topori. ²⁰ Ani nɛ Uléécáa tɛ tɛ úu kapɛ tíyɛ itóó iyɛ iké nnyiyɛ kumúnɛ née kɛwɛntɛyaa ketúnɛ ró léemɛ. ²¹ Iwɛ píima iyɛ kɛ sisoipipi asi kumúnɛ kpɛ-i n lenɛ icɔ íi píkai léémɛlɛ hái ketɛ kekoraanɛ-mɛ nɛ nɛni-mɛ, iicɔ íi kɔ píkai léeri. ²² Uléécáa unsá pɛɛ síwɛyaa sɛ n hasi, úka úu yé pɛɛ nfáa yɛ. Amá pɛ kuu n wée nnya, u yé siyáa sɛ hasi. ²³ Lɛ nnya, úyɛ un nó m maa rɛ: Ani ripáí, nté kɛ Kirisi uú wɛ née uyɛɛ nkó nté-pɔ áni kapɛ n̄murei. ²⁴ Píkirisɪ nɔɔmɛ nɛ antɛpuyɛ nɔɔmɛ yɛ leerinɛ piké mɛmáɛ píima lesɛ piké nyíɛ, piké kɔ mɛwaisaŋa wapisi hái lin pɛɛ kufɛɛ n wɛ, pin yé fe ricuruu api pɛ kɛ Uléécáa uu n wée kiraasɛ. ²⁵ Ani léisɛ rɛ nɛ pisímé nó li masilɛ. ²⁶ Lɛ nnya, pin nó m maa rɛ: Ani ripáí, uyɛɛ nkó kucɛsi kóima-i, áni kapɛ ha. Née pin nó m maa rɛ: Ani ripáí, uyɛɛ nkó kulee-i pékaalɛ, áni kapɛ n̄murei. ²⁷ Yarɛ kɛ kekónɛtéhɛ ákɛ yɛ nní keléécáa-pɔ n léemɛ ákɛ mɛyéne mɛsɛ yɛéri ketunɛleemɛ-pɔ aké nɛ sɪ ketunɛlolé-pɔ, limɛcɔ kɛ Usoi Kɛpipi ákɛ sónti. ²⁸ Li wɛ yarɛ kapi yɛ m̄ maa rɛ: Kei kɛ isarɛ kóɔpɛ ii n̄ wɛ, kɛ áyɛmɛekú aa yɛ cápɪnɛ.

Usoi Kɛpipi mɛkamɛ
(*Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28*)

²⁹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Síwɛyaa sɛ metómpɔ kɛ itunɛ íi sɔmaanɛ, iwáɛɛ ii metéi paa, awáɛɛpi aa keyómɛcaa-pɔ poroiri, linanɛ-nanɛ lɛɛ keyómɛcaa-pɔ n̄ wɛ ai mɛyã yɛnɛsi. ³⁰ Linyɪnɛ ai pɛɛ keyómɛcaa-pɔ nyíɛ rɛ Usoi Kɛpipi yɛ nyahaimɛɛ. Kei kɛ ketɛ nnéi kecáá isoipuri ii yé pɛɛ itu lɔ. Api pɛɛ Usoi Kɛpipi yɛnu, kɛn ahopɛ kecáá wɛmɛ nɛ kennanɛ nɛ kemɛyɔɔpi. ³¹ Api pɛɛ rináatɔŋ maa tɛnsɛ, uu pɛɛ upitumɛ ketɛ awélé nnéi kémɛɛ túmɛi. Api pɛ kuu n wéekɛɛ ketɛ nké nɛ kekɛtɔ-pɔ cápɪnɛ.

Kúfikiyee kecáá icélaa
(*Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33*)

³² Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kúfikiyee kenyárū icélaa kutu rico. Ku ye kun ilése ñmú n wairi, mepéi men n leeri, nɔ ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimela. ³³ Limecɔ kaí we. Nɔn piyei lē nnéi mmē n yē lin n wai, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimela, un tinɔnɔ ne kólē. ³⁴ Asei kam símisi: PISOI KUNAI NKÚ ÁKU TÓSunE kelenE, nní nnéi líké ne ní kam. ³⁵ Ketē ne keyóme yé tási, amá anénóó áa metóné má.

Uléecaa ñmanE yeE nípá yo ketɔ nyu
(*Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36*)

³⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē nēE liitunE iyē nyu, nípá piléecaatumE pEE keyómecaa ní we nēE Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yeE nyu. ³⁷ Kumúné kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m pEEri, li ha waine yare kai Nowee nfaa kEmEE n wa mecɔ. ³⁸ Nní kaí pEE Nowee nfaa kEmEE wa: Keyáa kē ke míni amé pEE ketē nnéi riñfe keké kelenE n tu, pISOI ye pEE wele pin le pin níru, pin sóonne, pin pisipipi pila ne pinósi pasii hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kEmEE n lompo. ³⁹ Api nkpáni ríka musí, míni amé ha ne weri amE pinnéi muuni. Limecɔ kaí ha waine pEE uyE-i ke Usoi Kepipi aké ha m pEEri. ⁴⁰ Pitisi pité yé likumúné kpe-i kecare-i n we, ai use kpíipɔ ai ucɔ yá. ⁴¹ Pinósi pité yé n we pin nam, ai use kpíipɔ ai ucɔ yá. ⁴² Lē nnya, áni kape lɔpile, li we re áni nyu keyáa kē ke Nónépíima uu m pEErine. ⁴³ Ani rísonE kó te úyɔsaa un ye pEE n nyu itunE iyE-i ke uyaa uu kesine n sónepo, u yéE pEE n nyánile úu yé tíye uyaa uké keyɔ-i lompo. ⁴⁴ Lē nnya, nóké nómenécíre mesére n cápinelē nɔn ne mē. Kumúné kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake pEEri.

Ukeikó sɔne ne ukeikó kópe
(*Luki 12:41-48*)

⁴⁵ Yeesu uu pEE upipiretiki pise re: Wóo ukeikó yeE aseI n tíkílē un kɔ mesohɔ má? UyEE ukeikó uyē ke úyɔsaa uu ye ne keyɔ rin-yá re uké ke m paílē, uu ye upikeicɔ iluke rísonE wai yare kai m pise. ⁴⁶ In te úyɔsaa ye ukeikó uyē leeme un mesei upikei kecáá we, u únarekome le! ⁴⁷ Ké aseI nó símisi ani kóm te úyɔsaa uyEE ne ulikó nnéi ukeikó yáne re uké likecáá m paílē. ⁴⁸ Amá in te ukeikó kópe lo, u yé ukefa-i maa re: Unéyɔsaa úu mekee sónti. ⁴⁹ Uu pEE upikeicɔ ipépi loni, u ne pítapome api pEE n le pin níru. ⁵⁰ Keyáa kē ne itunE iyē ke ukeikó uyē úu ne m músu kEmEE ke uuyɔsaa uú ha sónti. ⁵¹ Kei kuu yé pEE ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye kecáá kecáá mewai pikó n wa mecɔ. Kei kuu yé n téní un iní takai.

25

Pikpére kefi pinyine kenyárū

¹ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyɔopi yé ha n we yare nsímé mmú: Pikpére kefi pinyine pEE keyáa yisi re piké unmánE unyine yeE pinósikpiké ní la merí. Api sífiráa kpíkESI apí ne péne. ² Pikecɔpe pinupū pEE piníri, pinupū picɔ pisohɔ. ³ Ke piníri mpí api pisifiráa n kpísine, ápi simekpo méka mecɔ iyaa wa piké ne ripéne, ⁴ amá pisohɔ pɔw pisifiráa me súúkee api kɔ mecɔ sinúnipi-i wai apí ne péne. ⁵ Ke unmánE uyē uú ne pikáme n nánhaise, nnɔ nn pi yáái api lɔpilente. ⁶ Ke kesine ake m pi, kecááila aké lelu re: UnmánE uyEE nní weme! Ani leepɔ ani u tEpei! ⁷ Pikpére pē nnéi api yisi api pisifiráa pinyóonsente loni. ⁸ Piníri mpí api pEE pisohɔ pē maa re: Ani nómenékpo mē tó he, sírófiráa ye lalE síké kpí. ⁹ Pisohɔ pē pɔw re: Eehei! Me ne tó risále, áme tise tóké nó he. Li kutási we nóké piyái kEmEE ha ani kei nómenékó lɔlu. ¹⁰ Kumúné

kpε-i kapi pilale n tósu, uηmánε uyē un tuiiri, u ne pinupū pepεε pimεcire n cápinelē pin ne u mé api kesē kulee kpε-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapó. ¹¹ Likεpirε, pikpére niri mpí póo tuiiri api cáai rε: Upíima, a ró hánne! Upíima, a ró hánne! ¹² Kei ke uηmánε uyē uu pi maα rε: Ne la ké aseí nó símisi rε ám nó nyu! ¹³ Yeesu uu pεε kpá rε: Lē nnya, nnō rín we. Li we rε áni nyu keyáa kéye néε ituje íye-i kam sónti.

Pikeikó pitaani pinyine kenyárū
(Luki 19:11-27)

¹⁴ Yeesu uu kó upipirεtiki pimáa kpá rε: Uléεcaα iyóopi yé ha n we yarε nsímé mmú: Utisi unyine yεε pεε ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umεmá pianipε-i wai. ¹⁵ Uu use wura mεwóópipi sipehepi sinupū pa, uu ucó wura mεwóópipi sipehepi sité pa, uu utáánū wura mεwóópipi kepehepi kesε pa. U mpá úye nnaηε ne musile uú ne lē kai m pise u pa, uu pεε yá uu tómpó. ¹⁶ Ukeikó uyεε wura mεwóópipi sipehepi sinupū ní yósi uu mεse ne mεse siwóó sē kpísi uú ne kpéense, uu wura mεwóópipi sipehepi sinupū sicó kuláa yenu. ¹⁷ Uyεε wura mεwóópipi sipehepi sité ní yósi póo kó limεcó wai, uu wura mεwóópipi sipehepi sité sicó kuláa yenu. ¹⁸ Amá uyεε wura mεwóópipi kepehepi kesε ní yósi póo ha kuhóre túni uu ukεisaa siwóó sē pésu.

¹⁹ Kai siyáa sité n wa, piukεisaa uu kúiri uu rε piké ulikó kéē uké yé. ²⁰ Ukeikó uyεε wura mεwóópipi sipehepi sinupū ní yósi uu ukεisaa keyúri nyóópó ne wura mεwóópipi sipehepi sinupū féé sicó, uu rε: Wura mεwóópipi sipehepi sinupū kaá pεε né pa. Aa yēε, Upíima? Wura mεwóópipi sipehepi sinupū sicó ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukεisaa uu u maα rε: Ne pakare! Pó ukεikó sone ne aseí ute le. Likáripikó-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya, né limáa-maa pó rimúise. A lomme tóké anyá li. ²² Ukeikó uyεε wura mεwóópipi sipehepi sité ní yósi póo kó nyóópó uu rε: Wura mεwóópipi sipehepi sité kaá pεε né pa, Upíima! Aa yēε? Wura mεwóópipi sipehepi sité sicó ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukεisaa uu u maα rε: Ne pakare! Pó ukεikó sone ne aseí ute le. Likáripikó-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya né limáa-maa pó rimúise. A lomme tóké anyá li. ²⁴ Ai nkpeni yá uyεε wura mεwóópipi kepehepi kesε ní yósi. Uyē póo kó nyóópó uu rε: Ne nyule Upíima rε mεpókó áme kusa pólú. Kεcare ke-i káa n lukesi kaa ye kpasi. Kei káa n fó kaa ye kpéē. ²⁵ Lē nnya ke iwame ii né wa am ketē kémεε sipówóó kúlesi. Aa yēε! Sipówóó sεε nsí, a yósi! ²⁶ Kei ke ukεisaa uu rinóo u pese rε: Pó ukεikó kópe ne ukánsoi le! Kaa lē n nyu rε kεcare ke-i kám n lukesi kam ye kpasi. Néε kei kám n fó kam ye kpéē. ²⁷ Pó yεε pεε sinéwóó ne kεwóófore piyekei hale, am pεé ha pεeri am sinéwóó sē yósu ne sikulaa. ²⁸ Ukεisaa uyē uu pεε pikeikó picó maα rε: Ani mεkεε wura mεwóópipi kepehepi kē uanipε-i yósi ani nkó yεε nní wura mεwóópipi sipehepi kefi m má kpá. ²⁹ Li we rε nkó yεε meyá m má kapi ye pípa rikpá aí ne u fuu, amá nkó yεε úu líka m má, pi ye lē kuu m músu rε u má ricuruu u yósilε. ³⁰ Amá ukεikó nkó yεε úu nní líka n yóriye likó lεε rε ani u tí ani ketahai-mē kuηmaha-i u sápo. Kei kuu yé n téni un iní takai.

Usoi Kεpipi ye sóntile keké ne pisoι túhaane

³¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá rε: Keyáa kē ke Usoi Kεpipi aké ha kemmule kémεε n sónti ne piléεcaatumε nnéi, keriyukóótū kεcáa kaké ha tonεne. ³² Ketē nké kεcáa isoipuri nnéi yé ha kekeyu-i n cápinelenle, ake pεε pisoι ne pipicó kóólene yarε ke useesé uu ye isáη ne ipoi n kóólene. ³³ Uu pεε isáη ukuluke-luke-mē wai uu ipoi ukumii-mē wai. ³⁴ Kei ke uyóopi uu yé pεε pepεε ukuluke-luke-mē ní we maα rε: Nó mpí ke Unésáa Uléεcaα uu nní rinkpá, ani kam ani iyóopi kuu hái ketē kekoraane-mē n yekeilē un ne nó mé yósi. ³⁵ Li we rε nkú ye né wale, ani

nwóoweni mēpipi afēetaani kēeni api u múfse. ¹⁶ Kaí ne kei n kpisi, Yutasi uu pēe icée n wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpō meló anyá iluke le
(*Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14, 21-23; Yohani 13:21-30*)

¹⁷ Anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li keyaa foí ke Yeesu pipiretiki api ukekúrí hápō, api u pise re: Yei kaá la táké anyá nyē iluke pō wa? ¹⁸ Uu pi pēse re: Ani kuyu-i kōó keyō-i hapō ani u maa re: Ucélaa ye re unkpō itunje ye tulle. Kepōyō-i ke u ne upipiretiki api sōnti piké nkpō meló anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mēsei lē kuu pi m ma wai, api nkpō meló anyá iluke wai. ²⁰ Kai nnyóó ní wa, u ne upipiretiki kefi ne pité pē apí tone api iluke n le. ²¹ Keluke ke-i kuu pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécōpe unyine yé né tí uu pinélaarō anipe-i wai. ²² Kuu lē m ma, upipiretiki apōō aa meýkíyiki caai api use use u m písei re: Upíima, yare né nēe? Ucō uu kō re: Upíima, yare né nēe? ²³ Kei kuu pēe pi pēse re: Tó ne uyē tōō nní ricáripí rise-i n le yee sōnti uké pinélaarō anipe-i né wa. ²⁴ Usoi Kepipi ye ketē nké kecáá tósule yare lē kai Nléécaasimé kémee kekēcáá ní wólaalē mēcō. Amá uyee piláarō anipe-i ke n waine ye íwe toporile. Li kutōsi we ápi kape pēe liute m mari. ²⁵ Yutasi yee piláarō anipe-i u n waine pōō pēe u pise re: Yare nēe pēe lo nēe, Upíima? Yeesu uu re: Yare kaa nní m ma.

Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyeki
(*Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Korēnti Foí, 11:23-25*)

²⁶ Ke Yeesu ne upipiretiki api lē n tū pin iluke le, uu kukpónó kpisi uu kukecáá Ulééca pōōnese uu ku kpókōrine uu pi pa uu re: Inépije ye nnyí, ani yōsí ani li. ²⁷ Uu lē memáá kepōripi kpisi uu kekēcáá Ulééca pōōnese uu pi pa uu re: Ani yōsí ani nónnénéí n ntí. ²⁸ Menénye ye mmé mee n kōōnu pisoí meýā nnya re Ulééca uké piakōpe pi sárei. Ménye mē kaí ne ritiki Ulééca uú ne pisoí séi re u ne pē piké kómēine. ²⁹ Ké nó símisi re kaí ne neni rimpá, ám aléepipi pita mpí piniré kpáne liké ha ne tu keyáa kē ke tó ne nnó ari yé ha kō píta fale Unésáa iyōōpi kémee ní ntí. ³⁰ Kuu lē písímé pi m masí api pēe ipakare siyome n yom pin pakarente, api wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(*Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38*)

³¹ Kei ke Yeesu uu pēe upipiretiki maa re: Nó nónnénéí kesine nké né ηmeriye ani wúrunkēe. Li Ulééca ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, kuseelee isee nnéi ii kpíi. ³² Yeesu uu kō kpá re: Amá nen piyei nkpō kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pō nó m mé. ³³ Piyee uu rinóó yósu uu re: Mpá pisoí nnéi pin pōō nnya kelólé n yē, né ám yé pí kai loó. ³⁴ Yeesu uu u pēse re: Asei kecáá, ké pō símisi re pō kesine nké cire kesi metaani re áa né nyu, icá ii kelene kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pēe u maa re: Mpá lin nkpō ye mu, tó ne mpō táké kesé kpu, ám kunηmeriye pō we. Pipiretiki nnéi api limēcō male.

Yeesu ye Ketisemanee-pō keyóme yáasi
(*Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46*)

³⁶ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki api kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee kémee tuipe. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū néeké rinyōsó ké ha keyóme yáasi. ³⁷ Uu Piyee ne Sepetee pinmáne keté kpisi uú ne péne. Nfasimé píima ne mpōōcaai nnyine nn pēe u tini. ³⁸ Kei kuu pēe pi maa re: Tinépōō ye caailenle hái lin ne nkpō menyíne we. Ani nté n tū, áni kape lōpile, táké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripí ne ketaa pi wa, uu wúla uu kēyu keté kipi uu Ulééca yáasi re: Unésáa, pō fe aa mpá yo wai, a ne ntóōsi kepōripi nké ketaa né wa.

Mpá ne lē, kape menéppóla wa, amá meppókó wa. ⁴⁰ Kuu piyómeyáhaa ní masí, uu upipiretiki pē kémee pēepo, uu pi lēepo pin lóni. Uu pēe Piyee pise re: Lē nnya, áni nkpáni fe tó ne nnó tóké kenampi kesé kesé n nyánii? ⁴¹ Ani n tū nōn nyáni nōn keyóme yáasi áni kape ne pipeikee kémee ní loó nnya. Li kesoi pipi ripóo we re keké ye lisone wa, amá ke pēe rinárei mále.

⁴² Uu kō melírū nkáripí ne ketaa pi wai, uu kō Uléecaa yáasi re: Unésáa, in te áa yé ηmurei ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa re ne meníré ke mále, meppóla meké wa. ⁴³ Uu pēeri uu kō pi lēeri pin lóni, likumúnjé re piinipee ye mulésile. ⁴⁴ Uu kō metáánū piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kō mese mē ne Uléecaa tēni ⁴⁵ uu pēe kō upipiretiki kémee pēepo uu pi maa re: Nénte nō nképni lónile nōn wéntelē? Itunje ye nképni tule re piké Usoi Kepipi tí piké pikópekóo anipe-i wa. ⁴⁶ Ani yisi tóké u tēpei. Uyee né n kpísine uké pikópekóo anipe-i wa ye nyahaimēle.

Yeesu metine

(Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)

⁴⁷ Ke Yeesu uu lē ní we un símisi, upipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use kapi ye n sée re Yutasi un tuiopō ne risoiwuí, atéhe ne apúnipi an muleilē. Pēpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuífi piwéése pēe lē pi tumpo. ⁴⁸ Yutasi uyee pēe pianipe-i Yeesu n waine ye pēe risoiwuí céesile lē kapi yé ne Yeesu n céri piké tí. Uu pēe pi maa re: Nen ha úye rimpira amí u yáasi, uyee lo. Ani u tí. ⁴⁹ Kuu n tuiopō, uú ne Yeesu kémee n sairilē uú ha u maa re: Ne pó yáasi, Saa! Uu pēe u pira uu u yáasi. ⁵⁰ Yeesu uu pēe u maa re: Unésáne, a pikéi pē kaa piwai ní ka mekēe wa! Kei ke pēe api pēe cápínepo, api Yeesu tini api múlú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapo uu ritéhe kpeéu uu Uléecaa usina ukéikó kutu serí. ⁵² Yeesu uu u maa re: A ripótéhe tē tikukai-i pēepo. Li we re pēe nnéi pēe ne ritéhe n kóni, titéhe kapi ye kō ne pēe kpu. ⁵³ Aa nyu re nen pēe nté Unésáa m pise re uké né lémmē, u yé pēe nté nní piléecaatumē né pame ai inōn kefi ne ité fáauu? ⁵⁴ Nen nképni lē n wa, li yé pēe mmē kapi nní Uléecaa ritelē-i n wói re nní kai nní n wai kai pise re liké wa kecáa ritikii?

⁵⁵ Yeesu uu pēe písoi pēe n cápínelē maa re: Nō atéhe ne apúnipi ne pitíne né ka yare usoi kpááree unyine kani pitíne ka. Mpá keyáa kéye ke tó ne nnó arí pēe Uléecaa keyo-i we nen céési, áni né tí. ⁵⁶ Amá lē ke antepuyee api Nléecaasimé kémee n wói liké ne n wa nnya kai lē wa. Kei ke upipiretiki nnéi api pēe u ηmeriye api wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Pēpee Yeesu n tí ye pēe u kpísile apí ne Uléecaa usina Kayifu keyo sí. Kei ke isé picélaa ne Pisuífi piwéése apí pēe cápínelē. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-po Yeesu n tikilē uú ne Uléecaa usina keyocōpe tulu, uu lompo uu piméré kekúrí tone un ne mé uké yé lē kai yé ne kēto ní kpu.

⁵⁹ Pēpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi api písoi wéési pēe yé Yeesu ne nsímé rinkpára piké ne u ní kpu nnya. ⁶⁰ Píseérakóo nōome api cápínepo. Mpá ne lē, apí nka yē piké ne u rinkpára. Kai yé rinkpáse, pitisi pité pinyine apí hapo ⁶¹ apí re: Usoi nkó ye maa re u yé fe uu Uléecaa keyo foru uu siyáa sitaani ne pimóme ke pese. ⁶² Kei ke Uléecaa usina uu pēe yisi uu u maa re: Nsímé mmú nnéi ke písoi mpí apí nní kepócaá n símisi kémee, ní-ye kaa yé póké pese? ⁶³ Yeesu uú n séélē léké-léké. Uléecaa usina uu pēe u maa re: Ne la re a Uléecaa ye n nyáni rinyiri sée áa ne wéeri, in te pó ke Uléecaa uu wéē. Néé póo Uléecaa Kepipii? ⁶⁴ Yeesu uu u pese re: Lē kaa nní ma. Limemáa, né kō nó rinkpáse re kaí ne neni n kpísi, nó Usoi Kepipi yē ken Uléecaa, rinañe nnéi ute

kuluke-luke-mē kēyukōtōne-i tū. Nō kō u yē un keyómecaa-pō ahope kecáá tū un ne wemē. ⁶⁵ Kei ke Uléecaa usina uu pee uricuruu ilū kuu n tanaalē cēérii ai nyíse re li u tósile hái. Uu pee re: Uléecaa ημαα kuu nní lámaankēe. Ai nkpáni nkpéni pise re tóké píseérakós pinyine wéési. Nórínécúruu ye alé kuu Uléecaa n lámaankēe konle. ⁶⁶ Lē nnya, íye kani músu? Api u pese re: Li ne sá re piké u kpu. ⁶⁷ Api pee meta kēyu-i pitúkente u loni. Api akpini u tini, picō api sipese u kápáá ⁶⁸ api ye pee re: Pó ke Uléecaa uu n wéē, a ηmōinu aa ró símisi nké te wóo pó pi?

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ke Piyee uu kei lē tipoo-i n tū, unósi keikó unyine uu léepō uu kei u léepō uu u maa re: Ne póo lo! Pó ne kō pee Kalilee ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁷⁰ Uu pinnéi inipee iye-i késu uu re: Né ám nyu ní-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáá yisi uu rinōnō-mē sí. Unósi keikó ucō póo kō kei piyéne u kpá uu pepēe kei n cápinelē maa re: Nkó pó ne kō pee Nasareti ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁷² Piyee uu kō pikēne kpá uu wéeri re: Am usoi nkó nyu.

⁷³ Liké ne rinsáse, pepēe kei ní we apí nyōsōpō apí ne u kō api u maa re: Asei kecáá, pō písoi pē use le. Mepósímé kémēe kai lē nyíselē. ⁷⁴ Kei ke Piyee uu kési ημαα uú ne ketē kpeeni uu wéeri re: Ne Uléecaa, ám usoi nkó nyu. Mese ne mese, icá ii kooi. ⁷⁵ Piyee uu rinōo tē ke Yeesu uú pee u m ma léise re: Icó iké kelenē n kooi, pó kesi metaani re áa né nyu. Kei ke Piyee uu léepō uú ne mpōōcaai tēni.

27

Pi ne Yeesu Pilati kémēe ha

(Mariki 15:1; Luki 23:1-2; Yohani 18:28-32)

¹ Kai kóso n weesi mmare mare, pepēe ye Uléecaa inyōonse n wa piwéése nnéi ne Pisuiifi piwéése api rinōo rise wai re piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pee u paasi apí ne Rōm uyōopi Pilati léepō.

Yutasi nkpō kecáá nsímé

(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yee Yeesu n kpísi uu piláarō anipe-i wai uu yénu re pi la piké Yeesu kpu. Ai u cōη, uu ukefa-i tēni uu nwóōweni mēpipi afeetaani mē kpísi uú ne pele uú ha pepēe ye Uléecaa inyōonse n wa piwéése ne Pisuiifi piwéése pē pa. ⁴ Uu pi maa re: Ne akópe wale. Ne usoi yee úu líka n caai yáá am pa api kópu. Pē api u pese re: Mpókó ye mmē! Ai ne tó yē! ⁵ Uu pee siwóó sē kpísi uu Uléecaa keyō-i sá, uu sí uú ha umecire rēηme wai. ⁶ Pepēe ye Uléecaa inyōonse n wa piwéése api siwóó sē hini api re: Kai nní ménye kewóó nnya, ncée rín irósé kémēe we re piké Uléecaa keyō kuwóótakai kémēe ke waipō. ⁷ Api kómēine api pee ke kpísi apí ne utúhumōme kémēe ketē lolu re piké ye kei písane kulesi. ⁸ Lē nnya kaí ne kei n kpíime ne neni-mē, pi ketē kē sélei re: ménye kecare. ⁹ Lē ke antepu Yeremii uú pee Yeesu kecáá m ma uu Uléecaa nsímé ritelé kémēe wólu kai wa re: Pi nwóōweni mēpipi afeetaani mē kpísile. Mē ke Isirayēli pikó apí musí re pi yé ukecáá hééle.

¹⁰ Apí ne utúhumōme kémēe ketē lolu. Lē ke Upíima uu re ké pi símisi.

Pilati ye Yeesu nsímé píseise

(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5, Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapi uyōopi Pilati kémēe ne Yeesu pitúhaane ní ha, uyōopi uyē uu u pise re: Póo Pisuiifi uyōopii? Yeesu uu rinōo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ¹² Amá ke pepēe

ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuiifi piwéése apí ne nsímé u rinkpárá, úu ríka pi pèse. ¹³ Kei ke Pilati uu pée u pise re: Aa mmē kapi nní ne pó n kparai kómēi, née? ¹⁴ Uu kō lē n séélē úu ríka pèse. Ai pée Pilati píri wai.

*Pi túhaane at tone re piké Yeesu kpu
(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)*

¹⁵ Mpá nkpō melóó anyá áye, Pilati yèè ukpantiikó uyē ke risoiwuí ari ní la uké lese akpanii kémēē lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapi mpá yei n nyu ye pée anyá kumúnjé kpe-i akpanii kémēē welē. Pi ye u sée re Yeesu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pée písoi pée n cápinelē pise re: Yeesu Parapasi ne Yeesu kapi n sélei re Kirisi kecōpe, úye kaní la ké akpanii kémēē lese? ¹⁸ U pée nyule ηmaa n̄sone re n̄fapole nnya kapi Yeesu uanipe-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lē ketúhaane ke-i we, liké ne rinsáse, uunōsi uu písoi tumpō re piké u maa re: Usoi nkó úu ncaai n̄ka wa. A unsímé kémēē apónípe mahā. Ne kesine nké uyē nnya keláré kópe kenyine kémēē íwe lile hái.

²⁰ Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuiifi piwéése pin likumúnjé kpe-i písoi pitálaankēe masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kémēē lese uu Yeesu p̄ó kopu. ²¹ Uyóopi uu pipise pi kpá re: Piketé kecōpe, úye kaní la ké lese? Api u pèse re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeesu kapi n sélei re Kirisi p̄ó wa? Api pinnéi u pèse re: A kunapéékóó kecáá u kariii! ²³ Kei kuu kō pipise pi rikpá re: Ncaai n̄-ye kuu mpíi wa? Api pée sicááila nákiíse ηmaa re: A kunapéékóó kecáá u kariii! ²⁴ Ke Pilati uu n yē te mpá un ne n símisi, ái nkpáni líka yoriyene, iwóó in meníne meyá cālē, uu míni kpísi uu písoi nnéi inipee-i anípe nale uu re: Ai née ncée he re piké usoi nkó yeé úu ncaai n̄ka n wa kpu. Nónnέkó ye mmē! ²⁵ Písoi pée n cápinelē nnéi api u pèse re: Eeē! Tó ne sirówá tóké unkpō ncōni n te! ²⁶ Kei ke Pilati uu pée akpanii kémēē Parapasi pi lese, uu tíyese api Yeesu iséi súúkke, uu pi u pa re piké ha kunapéékóó kecáá kariii.

*Pisóóca ye Yeesu kecáá nyáni
(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)*

²⁷ Uyóopi pisóóca api Yeesu kpísi apí ne kei kapi ye n túhaane lompō, pisóóca nnéi api kei u kálapō. ²⁸ Api ilū u mahani api kukpélenku wēé u tani. ²⁹ Api pée sinípeleépi rikōη parii api u kipise, api kō kenaapi kunípe luke-luke-mē u múise. Api pée ukeyu-i wúla api sēnnyi api re: Tō pó yáasi, Pisuiifi uyóopi! ³⁰ Api pée meta u n tókente. Api ye kō kenaapi kē kpísi apí ne ríyu kecáá u pepu. ³¹ Kapi nnyei u m masí, api kukpélenku u mahani api uilū pitane u pèse apí ne kunapéékóó kecáá pikarii u tómpō.

*Pi Yeesu kunapéékóó kecáá kariii
(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)*

³² Kapi kuyu-i n léeri pin ne Yeesu pikarii tósu, apí ne Sirēni ketē utisi unyine sáne. Pi ye u sée re Símoó. Api n̄nan̄e ne Yeesu kunapéékóó u cōnse. ³³ Api pēé ha ne kelō kenyine tulu. Pi ye kei sée re Kōlikōta. Liasei re: Kúyu Kōηoo kelō. ³⁴ Api píta ne pite tule-tule pinyine cōhōne api u pa re uké n ntí. Uu lélé uu yúlu re úu nírunē. ³⁵ Api u kpísi apí ha kunapéékóó kecáá kariii, api panai apí ne pimēcōpecire uilū hōnente. [...] ³⁶ Api pée kei n tū pin u mē. ³⁷ Api kekpenkpélepi kenyine kecáá wólu lē nnya kapi u ní kpu api kunapéékóó-i uriyu kecáá kariii. Pi wōi re: Nkó yeé Yeesu, Pisuiifi uyóopi. ³⁸ Api pée kō limemáá písoi kpááree pité pinyine kesé kariii, ucō ukuluke-luke-mē ucō ukumii-mē apí ne u kō.

³⁹ Picéetōηé api u lámaankēe api ríyu m pōuli. ⁴⁰ Api ye u maa re: Pōó ye Uléécaá keyō n forii aa siyáa sitaani ne pimóme ke pèse, pōn mēsei Uléécaá

Κεπιπι, a nkpéni ripóyu lo aa kunapéékóó kecáá súiri! ⁴¹ Πεπεε γε Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuiifi piwéése póo kó limécó kecáá u nyánei api ye ne maa re: ⁴² U picó yoriyentele amá úu पेε fe uké uricuruu yoriye! Néntε Isirayeli Uyóopi lo! Uké kó kunapéékóó kecáá súime tóké पेé ne kefa u tene. ⁴³ Uléécaa kuú ne ritá uu ye ne maa re: Ne Uléécaa Kεpipi le. Lē nnya, in te Uléécaa γε ukεcáá kpálē, uké nkpéni u yoriye tóké yé nké! ⁴⁴ Háí dí ne pisoí kpááree pē keté kapi kesé n karií péne api kó lē u lámisi.

Yeesu nkpa

(Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunε kecírε kumúné háí ne ketúné metaani kumúné ke kuηmaha aku ketē nnéi kecáá cō. ⁴⁶ Kai ketúné metaani kumúné ní tu, Yeesu uu kecááila píima kenyine súúni re Elii, Elii lama sapatani? Lελεε re: Unéléécaa, Unéléécaa, yo nnya kaa né ημεριye? ⁴⁷ PISOI पेε kei n cápínélē kecōpe, pinyine api lē kom api re: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mεσε ne μεσε, pikεcōpe unyine uu wuru uú ha sinéē kpísi uu píta nyεpe-nyεpe pinyine fe uú ne kεnaapi kenyine kecáá tuhu uu u pa re uké n ntí. ⁴⁹ Picó api पेε re: Ani riyá tóké yé te Elii yé kam uu u yoriye née.

⁵⁰ Yeesu uu meγá pipupeí kpá uu पेε kpi. ⁵¹ Likumúné kpe-i ke kusánáá kapí ne Uléécaa keyó kέμεε n kénélē aku ricéérine meté háí kecáá ne metene-pó. Ketē ake yéηesi, aparεcaηaa aa foresi, ⁵² akpíi meγā aa wúkulentε, Uléécaa pisoí kulúí पेε n kpí api yisikeε. ⁵³ Api akpíi kέμεε léenti. Ke Yeesu uu ní ka uu nkpa kέμεε yisi, api Uléécaa kuyu lompó, pisoí meγā api pi yenu. ⁵⁴ Ke Róm usóóca kpéé ne pisóóca picó पेε kei ní we pin kesé Yeesu mé api n yé lē ke keté ake n yéηesi ne lico lico leε n wapisi, iwame ii meγíkíyiki ηmaa pi loni api re: Usoi nkó γε पेε mesei Uléécaa Kεpipi le. ⁵⁵ Pinósi γε पेε kulúí wele, pin kεtaa-pó nyenu pin nyánei. Pimeγā पेε háí Kalilee-pó u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikecōpe pinyine पेε nní Makitala kuyu ukó Maari ne Yakupu ne Yosefi uni Maari ne Sepetee pinmánε uni.

Yeesu mekulaa

(Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi māmá uyē kapi γε n sée re Yosefi un Arimatee kuyu ukó, uú hapó. Uyē ne kó पेε Yeesu upiretiki le. ⁵⁸ Uu Pilati kέμεε sí uú ha u píse re uké Yeesu u pa. Kei ke Pilati uu ηmurei uu ncée he re piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kesánáápi tomé kecírε-i wai ⁶⁰ uú ha ne nhóre fale kuu kuparepoo-i n wa kέμεε u finse, uu पेε μεpare píima menyine pímiise uu rinónó fi, uu पेε yá uu tómpó. ⁶¹ Likumúné kpe-i, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari ucó uyē póon kei rikpíi keyúrí tú.

Tikpíi piméré

⁶² Ke keyáa keε γε ne kewénteyaa n tise ake n tu, पेπεε γε Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api yisi api Pilati keyó sí, ⁶³ api u maa re: Urósáa, tó léise re ke unóome nkó uú पेε nfáa m má, u पेé maa re u yé unkpó memáá keyáa táánū tuné yisi. ⁶⁴ Lē nnya, a ncée he re pisoí piké ha siyáa sitaani urikpíi nsone m mé, upipiretiki ápi kapε ne u n yáai piké lese, piké पेé ne pisoí n kiraase re: u nkpa kέμεε yisile nnya. Lin lē n wa, nnóome mmē né पेε caai ai nfoí feriyε. ⁶⁵ Pilati uu pi पेε re: Piméré γε mpí! Ani ne pi ha piké ha rikpíi m mé yare kani ní la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lē kapi yé pimérékei pē n wa. Api μεpare μεε rinónó n filē nsone karií api पेε piméré tónsente re piké m mé.

28

*Yeesu ye nkpɔ kémee yisi**(Mariki 16:1-10; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)*

¹ Keyáa kee ne kewénteyaa rintiki ketúné, Maari Makitala ukó ne Maari uco api yisi re piké ha rikpí rilóólú. ² Kei nní, keté ake yéjesi, Upíima uleecaatume unyine uu keyómecaa-pɔ súiri uu mepare mee rikpí rinonɔ n filē pímiise uu rikécáá tone. ³ U pee télule yare kekónetéhe, uilū in wariye pói-pói. ⁴ Liiwame píima inyine ii piméré tini, api péé n terii nfáa nrí ne pári yare pi kpule. ⁵ Uléecaatume uyē uu pee pinósi pē maa re: Iwame íi kape nó n we. Ne yē te Yeesu uyē kapi kunapéékóó kecáá n karií kani wéési. ⁶ Uu nté we. U nkpɔ kémee yisile yare kuu mí ma. Ani kam ani kei kapi pee u n finse yē, ⁷ ani mekee sí aní ha upipiretiki símisi re u nkpɔ kémee yisile. U yé Kalilee-pɔ pi m é. Kei kani yé ha u yē. Mmē kam m má ké nó n símisi ye mmē. ⁸ Api pee rikpí kekúrí yisi, iwame ne mpónare píima nn pi we apí ha mekee nsímé mmē upipiretiki símisi. ⁹ Liké ne rinsáse, Yeesu uú ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nó yáasi. Api ukekúrí hapɔ, api wúla api uana tini apí ne ríyu u waise. ¹⁰ Yeesu uu pee pi maa re. Iwame íi kape nó n we. Ani ha pinémárecɔ maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yé.

Piméré ye lē kapi n yé stmisi

¹¹ Kumúné kpe-i ke pinósi pē api ncée ní we pin tósu, rikpí piméré pinyine api yisi api kuyu pele, apí ha pepe ye Uléecaa inyónse n wa piwéése lē nnéí lee n wa keenkee. ¹² Pē ne piwéése apí tone api kóméine, api siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³ api kɔ pi tálaanke re piké maa re: Tɔ kesine lɔpilele, upipiretiki apí weri api u yáái apí ne tómpɔ. ¹⁴ Piwéése pē api kɔ pi kpá re: Uyóopi píima un lē n kɔ, tó u símisi uu kóm áni yé ncónh ríka yē. ¹⁵ Piméré pē api mesei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē nrí we ne neni-me nn ne Pisuífi kémee kóónúlē.

*Yeesu ye umecire upipiretiki nyise**(Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

¹⁶ Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pɔ riyópe te-i ke Yeesu uú pee ní maa re piké ha sí. ¹⁷ Kapi u n yé, api u yáasi api ukeyu-i wúla. Amá picɔ pin ne we pin céreise. ¹⁸ Yeesu uú ne pi kɔ uu pi maa re: Uléecaa ye keyómecaa-pɔ ne keté nté npá yo kecáá rínané né hele. ¹⁹ Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémee ha, ani tíyese pisoí piké kenépire ritiki. Ani Sáa Uléecaa ne Kepipi ne Nfáasone rinyiri ne míni pi wole. ²⁰ Ani kɔ pi céesi re piké isé iyē nnéí kam nó n karií ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nókenékúrí we keté keké ha ne tene.

Nsímé Kεcirε ritelé ke Mariki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε ní we

Pisoι meγā ye mūsu re Mariki yeε ritelé ntí wói. U kα peε Pωali ne Piyεε ukεicα le (UPM 12:25). Pε kuu nsone písei uú ne Nsímé mmú wólu. Tα kα ye te u Yeesu ró nyísele yare Uléεcaα Kεpipi (1:1). Méwαle ketα-pα, Rαm usóca wéεse póa hαa re "Usoi nkó ye mesei Uléεcaα Kεpipi le" (15:39). Ai re ríyu kuú la uké yé nnya kuu píri pikεi pē wapisi, amá u kale uké keisi uké kα unfaa kpísi uké he uké pisoι ayu lα (10:45). Lε nnya ke Mariki uu Yeesu isoi ne unsē tó nyíse yare unkpα isólú. Uayu μετεηni, kai n kpísi Kalilee ketē hái ne Yutee-pα ye nyíselē te Yerusalem-pα kuú ha n kpine kaí ne u sí.

Ifaaci iyē mekériiine ye mmé:

1. Yohani Uniwolε ye Yeesu nsímé riyóó uu kα míni u wolε (1:1-11).
2. Kunírílā ye kucesi kóima-i Yeesu peikeε (1:12-13).
3. Yeesu ye sinyárū ne símisi un kα Kalilee-pα mewaisaηa wapisi (1:14-8:26).
4. Yeesu ye unkpα ne umeyise nsímé símisi, un kα upipiretiki símisi lē kuu íwe n lenε. Uu kα pi maα re piricuruu piké pinfaα kpísi piké Yeesu mecα he (8:27-10:52).
5. Yeesu ye Yerusalem kuyu-i lompα Pisui fi piwéεse api pitele u wai (11-13).
6. Yeesu ye íwe meγā lele. Pisui fi piwéεse ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapéékαó kecáá u kariile api kα nhóre nnyine kέmεε u wai (14-15). Yeesu uu nkpα kέmεε yisi uu umεcire upipiretiki nyíse (16).

*Yohani Uniwolε ye Uléεcaα Nsímé yóólē
(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)*

- ¹ Nté kai wólaalē lē ke Yeesu Kirisi, Uléεcaα Kεpipi Nsímé Kεcirε nn n kóri.
- ² Li antepu Esayi ritelé-i wólaalē te:
Né unétume kepókpeē waise
uké ncée pó nyóñse.
- ³ Usoi rinαα ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:
Ani Upiima ncee nyóñse,
ani usiceepi tēiise.
- ⁴ Lē kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisoι míni wolε, un pi símisi re:
Ani mefine conse, ani tiyese ké míni nó wolε, Uléεcaα uu nóanékópe nó sárei.
- ⁵ Yutee ketē pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméé n sónaapα pin piakópe yámnente, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmεε míni pi wolε.
- ⁶ Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú peε tanaalē un kekónepampi kehale-i télē. Apááni ne metē kuú peε le ⁷ un yóólē te: Uyεε né memáá n sánti ye rínaηe né fele. Inésoi fi tu re ké ripε ké ukunéeri ηηme fénnε. ⁸ Míni ke née ne nó wóle, amá Nfáasone ke uyē uu yé ne nó wolε.

*Yohani ye Yeesu míni wolε
(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)*

- ⁹ Yeesu uu peε Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmεε míni u wolε. ¹⁰ Ke Yeesu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulelē, Nfáasone nn ukεcáá súiri yare tilólā. ¹¹ Uu rinóo keyómεcaα-pα komti re: Póa Kenépipi lala kecirε. Ne pó wéεle.

Setani ye Yeesu peikeε

12 Mese ne mese Nfáasone nri ne kucesi kóima-pò Yeesu sí. 13 Uu kei n we hái ne siyáa afena. Kei ke Setani uu u peikee. Icarése ke páápáá kuu ye n we, pilécaatumé pin ukécáá paílē.

Yeesu ye pikpíntomécópii pina sée

(Matiyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

14 Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sí uu Ulééca Nsímé Kécire n yóólē 15 un símisi re itunje ye tule, Ulééca iyáopi ye nyahaimele, ani mefine conse ani Nsímé Kécire ηmurei.

16 Ke Yeesu uu Kalilee kupiyé mecáa n tikilē, uu Simóo ne uuwā Antiree yenu pin anyeré fóm pin ne ikpíntomé cópii. Pi pee pikpíntomécópii le. 17 Yeesu uu pee pi maa re: Ani né ritiki, né tíyese ani pisoí pee yé né rintíki wéési. 18 Api mese ne mese pianyeré sá api u tiki. 19 Ke Yeesu uu nsé n nǎhlē, uu ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyeré nyóonse. 20 Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikó kúninǎi-i tíye api u tiki.

Untrihélaa unyine nsímé

(Luki 4:31-37)

21 Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum sí. Yeesu uu mese ne mese kewénteyaa ketúné Pisuífi kuyomeyáhaalee loni uu pisoí picélaa kápáá. 22 Pírí ke umécélaa amé keyáa kē pisoí pē nnéi pee kutu u n cólē we, likumúné re umécélaa ne isé picélaa mecélaa áme sá. Amá uyē ne pee pisoí céésile ne n-yóopinaje. 23 Kumúné kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pekési uu Pisuífi kuyomeyáhaalee-i lompò, uu pupéi re: 24 N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pò kale re pòké ró nǎa? Ne pò nyule re Ulééca ye pò wéele uu iyaa yekei. 25 Yeesu uu kuníri kpē semni uu rinóo ku he re: A kei riséé, aa usoi uye-i lelu. 26 Kuníri kpē aku usoi uyē lémesi aku ukeméé lelu kun pupukée. 27 Ai pinnéi nnóo yipu apí m píseine re: Yoo nní? Icélaa fale inyine ye nyi ne innaje! Mpa aníri kuu rinóo he, áa ye ti rilóo. 28 Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee keté nnéi kónú.

Yeesu ye pitóikó kulú paise

(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

29 Api Pisuífi kuyomeyáhaalee-i léeri apí ne Simóo ne Antiree keyò n tósu, Yakupu ne Yohani pin tikilē. 30 Api Simóo ulóhóni leepò un finu ne kupinjetoi. Ke Yeesu uu n tuipò, api unósi uyē nsímé u wai. 31 Yeesu uu nyósópò, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupinjetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáá paí.

32 Metunelolé-maá, pisoí apí ne pitóikó ncòpuri ne pinírihélaa Yeesu leepò. 33 Kuyu pikó nnéi api keyò kē tipoo yipu. 34 Yeesu uu pisoí meyā itói ncòpuri pòisente, uu kò aníri meyā lakase. Uu tíyese aníri aké rinóo male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kónúlé

35 Kai n weesi, Yeesu uu ne kesine təròo keyò lelu. Uu iyaa sí uu ha kei umécire keyóme n yáasi. 36 Simóo ne upicò api pee piwélaa u loni. 37 Kapi u n yé api u maa re: Pisoí nnéi pee pò wéési. 38 Amá Yeesu uu pi maa re: Tòké kelò féé ha, ayu acò-i, li pise re ké kò kei Nléécaasimé símisi, likumúné re lelee ne né ka. 39 Lē kai wa Yeesu uu Kalilee keté nnéi kónú un Pisuífi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyó unyine paise

(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

40 Uyó unyine uu Yeesu leepò uu ukeyu-i wúla uu ne u téni re: Pòn n la, pò né wolé am funi. 41 Uicò ii Yeesu íwe wai hái, Yeesu uu pee kunípe saapò uu u ca,

uu lã memáá u maa re: Ne la re a peí. ⁴² Mese ne mese, utisi uyẽ keyó akẽ tene uu funi. ⁴³ Yeesu uu lã memáá u cési uu u lakase ⁴⁴ un u kúrúrúselẽ te: A n̄sone kutu ricõ, kape wa unyine uké mewai m̄ẽ kõ. Amá a ha uyee ye Ulééca inyóonse n wa mepócíre nyíse uké yé lã kaa n̄ we. Lã memáá, aa inyóonse ke Moisi isé ii m pise wai páké ne m̄pá úye nyíse re pã peí. ⁴⁵ Amá utisi uyẽ uu sí uu lã nnéi kai n wa m̄pá yei kéenke. Lã nnya, Yeesu úu ye fe uké umecire riwú-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka úu n̄ we. PISOI pin m̄pá méye léenti pin ukeme sónaapõ.

2

Yeesu ye kékankáláká kenyine paise
(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkónú, Yeesu uu Kaperinawum-i p̄eri. PISOI api kóm te keyõ-i kuú we. ² Api cáp̄in̄epõ mán̄i, kénac̄ape áke nkpáni ripoo ricuruu-i we. Yeesu un Nsímé K̄ecire pi céési. ³ Pinyine api ne kékankáláká u weri ke pISOI p̄ina api n topori. ⁴ Amá api p̄ãne piké Yeesu ke nyíse, ke pISOI api kulúí n̄ t̄s̄i nnya. Api kulee kpe-i ke Yeesu uu n̄ we p̄iriyẽ, api kupóle kp̄ẽ kumún̄é ke Yeesu uu n nyenu kékankáláká k̄ẽ c̄episepõ ne kerisán̄jáap̄aré. ⁵ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókope p̄ó s̄arei. ⁶ Isé picélaa pinyine p̄ee kei n t̄ú api pisifa-i túhaane re: ⁷ Yo nnya n̄maa ke usoi nkó uu nn̄i lã símisi? Ulééca kuu lámisi. Wóo yé mp̄íi fe uké akope s̄arei, Ulééca memáá? ⁸ Yeesu uu pinfasimé c̄erupõ uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká m̄i maa re: Ne apókope p̄ó s̄arei yee p̄óólú n̄éé ké ke m̄i maa re: A yisi aa ripósán̄jáap̄aré p̄ilesi, aa s̄one yee yé m̄ p̄óólú? ¹⁰ Ne la ké nó c̄ereise re Usoi K̄epipi ye ket̄ẽ kecáá n̄nañe mále keké ne pISOI akope pi s̄arei. ¹¹ Uu p̄ee kékankáláká rinóõ pimáa kpá re: N̄éé p̄ó ma, a yisi aa ripósán̄jáap̄aré p̄ilesi aá kulu. ¹² Utisi uyẽ uu m̄pá úye inip̄ee-i yisi uu mese ne mese urisán̄jáap̄aré s̄akaa uú kulu. Ai pISOI maamáaci wai api Ulééca r̄iyu waise pin máik̄ee re: Ari p̄íkai mewai mmé mecõ yenaalẽ.

Yeesu ye Lefi s̄ee re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime-m̄ẽ m̄ p̄ele, pISOI kulúí api ukemeé n sónaapõ un pi céési. ¹⁴ Kuu n̄ t̄su, uu Alifee un̄máne Lefi yenu un lampoo keyó-i t̄ú. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ Ke Yeesu uu Lefi keyõ-i iluke n le, u ne pilampooyó meyã ne pikópekóõ ne upipiretiki p̄ee kesé li. PISOI meyã p̄ee ye u n̄ tikilẽ. ¹⁶ Ke isé picélaa p̄ee Pifarisi kulamaasin̄lee-i n̄ we api Yeesu n̄ yé un ne pISOI p̄ẽ mpuri iluke le, api upipiretiki maa re: Yo nnya ke Yeesu ne pilampooyóõ ne pikópekóõ api kesé le? ¹⁷ Yeesu uu pinsímé kóm uu rinóõ pi yósu re: Ai pISOI p̄ee isare n̄ láárú nnya ke up̄oise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. Ai pISOI p̄ee ase i n̄ tikilẽ piséi kam̄ ka, amá pikópekóõ nnya kam̄ ka.

Yeesu ye anóõpaha n̄símé wai
(Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi api anóõ pahaalẽ, pISOI api p̄é ha Yeesu pise re: Yo nnya ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi api ye anóõ paasi, p̄ó pikó api ye p̄ee a paasi? ¹⁹ Yeesu uu rinóõ pi yósu re: Nõ músu re usoi yé pisóõnne anyã n̄ wai upisane api p̄ee anóõ m̄ pahaalẽ? Aáí, mm̄ẽ r̄n̄ we. Kumún̄é kp̄ẽ nnéi ke unósikó uu anyã n̄ wai, api anóõ paasine. ²⁰ Amá keyáa ye weme kapi yé unósikó pik̄ec̄ape n̄ lese. Keyáa k̄ẽ ken n̄ tu, pi yé anóõ paasi.

²¹ Uka úu ye kusánáá fale kepampi ne kusánáá kpure tápisi. Li ye kukpure inme túúnle ai kupóle pérése. ²² Uka úu ye kò píta pelē kukónenuŋ kpure-i súú, lin lē n wa, píta pē ne ye anúŋ tikpáfúselē, ai wai píta ne lianúŋ ye méwoo wa. Amá kunúŋ fale-i kapi ye píta pelē súú.

Yeesu yee kewénteŋyaa ute
(*Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5*)

²³ Kewénteŋyaa ketúné kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api imúú inyine kecare-i sónē. Upipiretiki api pēe ricéetime mēpipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴ Pifarisi api pēe Yeesu maa re: A ripaí mme-i ke pipópiretiki api ní we. Yo nnya ke pipópiretiki api lē ke irósé ii kewénteŋyaa ketúné n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ani lē ke Tafiti uu n wa keyáa kē ke nkú nn u ne upikó m pekēsi píkai kēénlēe? ²⁶ U Uléécaā keyo lonle, uu akpónó kapi Uléécaā n yekei takai. Apiyataa yee ye kumúné kpe-i Uléécaā usina. Irósé kēmēe, pēpēe ye Uléécaā inyóonse n wa ŋmanē pēe ncēe má re piké akpónó nyē takai. Mpá ne lē, Tafiti ne upikó ye a takailē. ²⁷ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ai kewénteŋyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsōne nnya kapi kewénteŋyaa wa. ²⁸ Lē nnya ke né Usoi Kepipi am kewénteŋyaa ute.

3

Utisi uyee kunípe kópe m má
(*Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11*)

¹ Lē memáá, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i pēeri. Utisi unyine ye pēe kei wele un kunípe kópe má. ² Pēpēe keyáa kē kei ní we, api kutu n cōlē te Yeesu yé kewénteŋyaa ketúné utisi uyē pōisee? Likumúné re kewááná kapi ye n wéési piké ne Yeesu n tí. ³ Yeesu uu unípekópekó uyē maa re: A yisi, a nyere nípa úye uké pó yé. ⁴ Yeesu uu pēe pēpēe nní n nyáni pise re: Iye kai irósé kēmēe pise? Li pise re tóké lisōne wa kewénteŋyaa née likópe kai pise re tóké wa má? Li pise re tóké usoi nfaa lo née li pise re tóké u kpu? Amá ápi ŋmurei piké Yeesu rinóo yósi. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyáni, piico ii kuwóí u wai háí. Uripōo ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lē memáá u utisi uyē maa re: A kupónípe né ritunáme. Kuu yé kunípe riintunápō, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pēpēe Erooti kemúné ní tikilē api mēse ne mēse cápine piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kulúí ye Yeesu-i sónaapō

⁷ Lē memáá, Yeesu uu kei pi yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiyē ritime sí. Kalilee pikó meŋā pēe pēe u tikilē. ⁸ Yutee ne Yerusalem ne Itumee ne Yuritee metéŋ ne Tiiri ne Sítōo sitē pikó meŋā pēe pēe kò ukemēe sónaapō. Uliwaiwai kapi n kó yee ne pi sónaapō. ⁹ Yeesu uu pēe upipiretiki maa re piké kúninōi kunyine u nyóonse, pisoi ápi kapē u nyikii nnya. ¹⁰ Ai líka, kuu pisoi m pōisente meŋá nnya ke pitóikó tōrōo api yóonēpō, nípa úye un náási uké u rica. ¹¹ Mpá kumúné kúye-i ke aníri aa u yē, a ye u riwulalē, an pupukēe re: Pō Uléécaā Kepipi lē. ¹² Yeesu uu rinóo a he ne ŋnanē re: Ani kapē tíyēse unyine uké céri re née úye.

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée
(*Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16*)

¹³ Yeesu uu lē memáá riyópe taá uu pisoi pē kuu ní la séi api u tiki. ¹⁴ Uu pisoi kefi ne pité wée. U pi wéele re u ne pē piké n we uké ye kò pi tū piké ne Nléécaasimé rikóónú. ¹⁵ Uu kò ŋnanē pi he piké ye ne aníri lakase. ¹⁶ Pisoi kefi ne pité pē kuu n lése pēe Simōo ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyee, ¹⁷ ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pōwanerekesē. Tinyíri

tē aseī rē ikónē pisenkēē. ¹⁸ Nē Antiree nē Filipu nē Patelemii nē Mاتيyeē nē Tomaa, nē Alifee kēpipi Yakupu, nē Tatee nē Simōō yēē pēē ukuyu pimúlē kecáá n tōpu, ¹⁹ nē Yutasi Ísikariyōōti yēē Yeesu n tī uu piláarō anipe-i wai.

Yeesu pikó yē piwēlaa u ha

²⁰ Lē mēmáá, Yeesu uu kēyō-i pēeri. PISOI API Kō pikálaa u kpá, u nē upipiretiki ápi pēē kēyū yē piké ilukē li. ²¹ Kē Yeesu pikó API Lē n kō, API piwēlaa u sī piké nē u kui pin músu rē li yé u m panselē.

*Yeesu yē pepēē ukēcáá nkópe n símisi rinōō pēēē
(Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)*

²² Uléēcaa isé picélaa pēē Yerusalem n léeri API m máikēē rē Pelisepulē kuu héesi. API Kō rē aníri uyōōpi nnañē kuu yē nē aníri lakasē. ²³ Yeesu uu pēē pi séi uu kenyárū pi maa rē: Iye kē Setani uu yē Setani lakasē má? ²⁴ Kuyōōpiyu kuse pISOI pin n tōpu, kuyōōpiyu kpēē kpine. ²⁵ Lē cire kēyō kēēē pISOI pin n tōpu, kēyō kēē kpine. ²⁶ In lēē ni, Setani un nē uricuruu n tōpu, pihōōnēē pin ukuyōōpiyu-i n we, unnañē rín nōñē. Amá méwoo knn wainē.

²⁷ Uye un n la uké unáñē-nañē kēyō-i lō uké ulikó yōsī, u yē unáñē-nañē uyē íñme paasilē. Umēpahaa maá kuu yé fe uu lēlēē ukēyō-i rí we nnéi yōsu. ²⁸ Asei kam nó símisi, akópe nnéi nē alé yē kusárei wele. ²⁹ Amá úye un Nfáasōnē n lámaankēē, akópe nyē áa kusárei we, atēneciré yē nyē. Meséreē kaa yé u m pōriilē.

³⁰ Kapi Yeesu ní maa rē u aníri héesilē nnya kuu mmú pi rihaa.

*Yeesu uni nē upiwā
(Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)*

³¹ Yeesu uni nē upiwā API pēē hapō, API ketahai nyere, API usoi tumpō rē piké u séeme. ³² Aí nē sá pISOI kulúí pin Yeesu kálaalē. API pēē u maa rē: A nyere nké, upōni nē pipōwá yē pō wéési. ³³ Yeesu uu rinōō pi yōsu rē: Wōo unéni? Píye pēē pinéwá? ³⁴ Uu pēē lē mēmáá pISOI pēē nní u n kálaalē wérii uu rē: Unéni nē pinéwá yē mpí. ³⁵ Uye un Uléēcaa mēla n wai, uyēē unéwá nēē unéyēi nēē unéni.

4

*Ulukaa kenyárū
(Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)*

¹ Kē Yeesu uu icélaa Kalilee kupiyē ritime-i n kpálē, pISOI kulúí API u kálisi ai tōsu uu mēse ha kúninōi kecáá tone. Míni kecáá kē kúninōi kpē aku tōsilē, pISOI pin meritime nyenu. ² Sinyárū kuú nē icélaa mēyā pi céesi. Uu icélaa iyē kēmēē pi maa rē: ³ Ani kutu ricō ani kóm! Utisi unyine yēē ilukēpuri pifóme leeme. ⁴ Kuu n fóm, ilukēpuri icō ii ricéetime-i lólu, sinúipi asi i le. ⁵ Ico ii kēparē kecáá kei kē ntaai rín m piyē lólu. Kē ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mēse nē mēse lēlu. ⁶ Ntuñē nn tapu. Kē iníjí íi m papisi nnya, mēlei amē kóosi. ⁷ Ico ii sinípeleépi kēpáápáá lóipō. Sinípeleépi sē asi mēlei hila, áme pēē apipi toresi. ⁸ Amá ipuri icō ii ketē sōnē nē sá, ii lēlu ii papisi ii kō apipi toresi, iwéhe icō afēetaani, icō kuwóō nē kefi, icō píle. ⁹ Yeesu uu pi maa rē: Uye un ukóme uké kō.

*Yo nnya kē Yeesu uú nē sinyárū céesi?
(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)*

¹⁰ Kē Yeesu uu lē mēmáá iyaa n léepō, pepēē nē u n kólē nē upipiretiki kēfi nē pité API u pise rē uké sinyárū sē aseī pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinōō pi pēē rē: Nō nē Uléēcaa iyōōpi nsímé mēē m pékaalē picēre masile, amá picō yē nípá yo kómēile yarē sinyárū.

12 Pi ye n wiilenle, amá ápi kɔ pɛɛ nyáni.
Pi ye kutu n calenle, amá ápi kɔ pɛɛ kómɛi.
Lɛɛɛ rɛ ápi ye ɲmurei piké piisoɪ conse,
Uléɛɛaa uké piakóɔɔ pi sárei.

Yeesu ye ulukaa kɛnyárũ aseɪ lese uu sɪmisi
(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)

13 Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani kɛnyárũ kɛ kɔo? Nɔnsá kɛ n kɔ, íye kani yé pɛé nɛ sitórɔɔ nsí nnéi kɔ má? 14 Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ kɛnyárũ kɛ aseɪ pi lese rɛ: Li nkɔpáni yarɛ nléɛɛaasimé kɛ utisi uyɛ uu fóm. 15 Pisoɪ picɔ isoi ye ricéetime tɛ mɛɔ wɛɛ. Pin nléɛɛaasimé n kɔ, Setani uu mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ nléɛɛaasimé kapi pikemɛɛ n fɔ kɔpɔɔ. 16 Kɛparɛtɛ kɛɛ wɛ yarɛ pɛpɛɛ nléɛɛaasimé n kɔ api mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ piakɪɲ kɛmɛɛ n yósu nɛ mpóɔnarɛ. 17 Amá ápi ye tíyɛɛɛ nké pikemɛɛ iníɲí wa. Nn ye pikemɛɛ náɲai. Ncɔɲ n-ye néɛ íwɛ íye in n ka nléɛɛaasimé nnya, nfatɛnɛ nn nɛ pi kpi mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ. 18 Pisoɪ picɔ ye wɛ yarɛ ketɛ kɛɛ síníɔpɛɛlépi m má. Pi ye nléɛɛaasimé kónlɛ, 19 amá ketɛ kɛɛɛɛ líkɔ nfasimé nɛ lílala lɛɛ ró n kíraasɛntɛ nɛ mɛmá ai nléɛɛaasimé híla, nɲ ye pɛɛ kɛrómɛɛ líka yoriyɛ. 20 Pisoɪ picɔ pin wɛ yarɛ ketɛ sɔnɛ. Pi ye nléɛɛaasimé kónlɛ api n yósu nn pikemɛɛ pelu nn linyinɛ yoriyɛ. Nléɛɛaasimé nn picɔ kɛmɛɛ nkáripɪ wai, nn picɔ kɛmɛɛ nɛ kumúnɛ wai, nn picɔ kɛmɛɛ mɛyá wai.

Kéfiráa kɛnyárũ
(Luki 8:16-18)

21 Yeesu uu lɛ mɛmáá pi pise rɛ: Unyinɛ yɛɛ kéfiráa riséle uu kucári kɛ kipi néɛ uu ukɛfinɛ mɛtɛnɛ kɛ pɛsu má? Nɛntɛ kɛlɔ caca kapi ye kɛ ritɔsi akɛ pɛɛ nɔpá úyɛ n kɔáiiɛ? 22 Lɛ nnéi lɛɛ pɛɛ m pɛkaalɛ ai kúyɛnɛ wai, lɛ kɛ nɔpá úyɛ úu pɛɛ kúyɛnɛ nɛ wɛ ai mɛtɛi kɛmɛɛ léeri. 23 Úyɛ un ukómɛ uké kɔ. 24 Yeesu uu pimáa pi kɔpá rɛ: Ani nómɛnɛcírɛ tɪ nɛ lɛ nnéi kani n kómɛi. Kulũ kɔpɛ kani ye nɛ ní musí kɛ Uléɛɛaa uú nɛ nó músunɛ. Ticuruu u yé kusá nó rikpá. 25 Likumúnɛ rɛ uyɛɛ m má kapi ye pípa rikpá amá úyɛ unsá m má, nɔpá nkáripɪ n-ye kuu má, pi n yósunɛ.

Ilukɛpuri yɛɛ nɛ iricuruu n lɛ kɛnyárũ

26 Yeesu uu pimáa kɔpá rɛ: Uléɛɛaa iyɔɔpi ye kɔ wɛ yarɛ usoi unyinɛ yɛɛ ilukɛpuri ukɛɛɛɛ-i n fɔ. 27 Lɛ mɛmáá, nɔpá un kɛsinɛ néɛ ketúnɛ n lɔni néɛ un n nyáni, ilukɛpuri ye lelulɛ in pelu úu nyu lelɛɛ i m peisɛ. 28 Ketɛ ticuruu kɛɛ ilukɛ peisɛ. Kuhéɛ kɔpɛɛ ye mɛfoi pi, lɛ mɛmáá ripipi ari tóɛsi, ari mɛtórɔɔ pelu. 29 Tin m pi, usoi uu ritéhe múlú. Kúkɔpaa kɔpɛɛ lɛ tu.

Mpuri yuke-yuke nnyinɛ kɛnyárũ
(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)

30 Yo kari yé kɔ nɛ Uléɛɛaa iyɔɔpi múɲɛisɛnɛ? Kɛnyárũ kéyɛ kari yé nɛ linsímé wa má? 31 Uléɛɛaa iyɔɔpi ye wɛ yarɛ mpuri yuke-yuke nnyinɛ. Kelukaa-i, mɛɛ mɛɛ ye ketɛ nnéi kɛɛɛɛ ipuri kɛɛɛɛ nsínsá. 32 Amá melukaa-maá, n ye lelɛ nn papisi nn wai kulé kɔpɛɛ kɛɛɛɛ-i aɔ mpiyɛ n fe. Nkuléɛ yɛɛ iléɛ kɛcɪɛ wale, sínúipi asi ikɛɛɛɛ ayámé wapisi.

33 Sinyárũ nsí sicɔ kɛ Yeesu uu ye nɛ nɔpá úyɛ céesi. Pɛpɛɛ kutu u n cólɛ mɛkómɛ kuu ye ripái uú nɛ céesi. 34 Úu ye píkaɪ sɪmisi kúu kɛnyárũ n wa, amá lin u nɛ upipirɛtikɪ ɲmanɛ rin-yá, nɔpá yo aseɪ kuu ye pi lese.

Yeesu ye mɛyɔ píma mɛnyinɛ riséɛɛɛ
(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

35 Kɛyáa kɛ cɪɛ nnyóó, Yeesu uu upipirɛtikɪ maa rɛ: Táké míni kuwélé kucɔmɛ ha. 36 Api risoiwuí yá, upipirɛtikɪ api kúninɔi kɔpɛ-i kuú pɛɛ n tú nɛ n tɛɲlɛ.

Aninɔi aɔ an kɔ pikɛyúrí we. ³⁷ Kei ke meɔ pɛima menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninɔi-i n léeripɔ míni ame pɛe ku n yipu. ³⁸ Kumúnjé kpɛ-i, Yeesu un kúninɔi kémɛe kepire-pɔ we, un lɔni, tíyú tin tíyulaa kecáá láalɛ. Upipiretiki api pɛe u yónse api u maa re: Sáa, pɔ séélenle táké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyɔ cési uu míni maa re: Sée, a niñesi. Kuyɔ aku kéu ai níñesi. ⁴⁰ Yeesu uu lɛ memáa upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nɔn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame píima pi wai apí m máikɛene re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyɔ ne míni ripéne lin u pakarelɛ?

5

Yeesu ye unirihélaa pɔise (Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)

¹ Lɛ memáa, api Kalilee kupiye tɛrj api Kerasaa ketɛ lɔni. ² Ke Yeesu uu kúninɔi-i rincúlame, uú ne usoi unyine ye akpí-mɛ n léeri sáne. Kunírílá kunyine kpɛe ye utisi uyɛ m pekɛsi. ³ Akpí-i kuu ye n sói. Usoi uyɛ úu kupahaa we. Mpá akpanii, ápi ye fe piké u paasi. ⁴ Mɛpehɛ kulúi kapi ye uana ne nweni hɔpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u ye ipehe iyɛ nnéi túúnle. Uka nnañe rín pɛe tulaalɛ nké ne utisi uyɛ tí. ⁵ Ketúnjé ne kesine kuu ye akpí-i ne akúú kecáá n kɔnii un pupukɛe, un umɛcire itói wai ne apare. ⁶ Uu Yeesu ketaa-pɔ yenu uu pɛe wurupɔ uú ha ukɛyu-i wúla ⁷ uu pupɛi re: Uléecaa ye mpá yo kecáá n tɛ Kepipi Yeesu, tó ne mpá ne ní-ye? Ne ne pɔ ténile, ne Uléecaa rinyiri, kape íwe né wa. ⁸ Yeesu ye kunírílá kpɛ tinɔɔ he re kuké utisi uyɛ kémɛe le. Lɛ nnya kaku lɛ máikɛe. ⁹ Yeesu uu kɔ ku pise re: Iye kapi ye pɔ sée? Aku rinɔɔ u yósu re: Pi ye né sée re kulúi, likumúnjé re tɔ kulúi wɛle. ¹⁰ Akú ne Yeesu tɛni re úu kape a lakase aké kuyu ketɔ rilɔɔ.

¹¹ Kúfɔñlee píima kunyine ye pɛe kei rikúúésaa-i túkurile. ¹² Aníri aa pɛé ne Yeesu tɛni re: A ncée ró he táké áfɔñ nnyé lɔ. ¹³ Yeesu uu ncée he. Aníri aa utisi uye-i léeri aa áfɔñ lɔni. Kúfɔñlee kpɛe tu yare áfɔñ ákotokú até (2.000). Afɔñ nyɛ nnéi aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne mínimaa-i kpúupɔ. ¹⁴ Písoi pɛe pɛe a n séni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. Písoi api sí piké lɛlɛ n wa yɛ. ¹⁵ Api Yeesu-i sí api utisi uyɛe pɛe aníri kulúi n héesi yenu un tɛ ne ukɛyu cáká-cáká un kɔ lapaalɛ nɔne, ai iwame pi wai. ¹⁶ Pɛ nnéi inipee-i kai lɛ n wapisi api lɛ ke aníri aá ne utisi uye-i ní le keenkɛe ne lɛ kai áfɔñ n wa. ¹⁷ Api pɛe Yeesu suúluse re uké pikɛteni-i le. ¹⁸ Ke Yeesu uu kúninɔi-i n lɔni, utisi uyɛ uu u suúluse re u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu úu ncée u he, amá u rinɔɔ u he re: A kui aa pipókó lɛpɔ. Aa lɛ ke Upíima uu íwe pɔ n tɛ uu pɔ wai pi keenkɛe. ²⁰ Utisi uu mɛsei pɛle uú ha ne nsímé mmɛ kóónú kuwélé kpɛ-mɛ kapi ye n sée re Ayu Kɛfi ketɛ. Pɛ nnéi pɛe ye n kɔ, nnɔɔ kai ye pi yi.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise (Matiyee 9:18-26; Luki 8:40-56)

²¹ Lɛ memáa, Yeesu uú ne kúninɔi míni ritime ricɔ tɛrj. Písoi kulúi api kɔ kei lɛ u n káaalɛ. ²² Kei ke Pisufi kuyomɛyáhaalee uwéése unyine kapi ye n sée re Yairusi uu Yeesu yɛ uu uana mɛtene wula. ²³ Uú ne Yeesu meýánsei tɛni, uu re: Kenékpérepí ye kekɔ tula, a kam, aa anípe kekecáá láa liké ke yoriye áke kape kpu. ²⁴ Yeesu uú ne nsé u pɛne. Písoi kulúi pin u nyikii pin ne u tikilɛ.

²⁵ Kumúnjé kpɛ-i, unósi unyine ke ménye ame n foho hái inmɛ kɛfi ne ité-me un kei we. ²⁶ Pipɔise meýā kuu rika ai u pelu, usiwóó nnéi asi kɔ itói iye-i tene, úu kɔ pɛe peí. Amá itói in nákiiselɛ. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalɛ, uu pɛe riwúí tɛ-i lompɔ uu kepire-mɛ Yeesu ilú ca. ²⁸ Likumúnjé re u ukɛfa-i písímé masí re: Mpá Yeesu ilú ñmanɛ kam fe amí ca, né peí. ²⁹ Kuu lɛ tiñca, ménye mɛe

pɛɛ n foho amɛ mɛsɛ nɛ mɛsɛ nyɛɛ, uu pɛlu. ³⁰ Yeesu uu cɛrupɔ rɛ unnanɛ yɛ pikɛi yisilɛ. Uu riwúí tɛ kɛcɔpɛ panɛ uu pisɛ rɛ: Wóo inélū tica? ³¹ Upipiretiki api rinóo u yósu rɛ: Pɔ nyánilɛ rɛ pisoi yɛ pɔ nyíkiilɛ, aa kɔ pɛɛ m písei rɛ wóo pɔ ricaa? ³² Yeesu uu uilúkɛ paí uké uyɛɛ u rińca yɛ. ³³ Unósi uyɛ uu pitérii kápáá nɛ iwamɛ mɛpɛhɛ. U lɛlɛɛ n wa nyulɛ. Uu lɛ nnya Yeesu ana mɛtenɛ wula uu aseɪ nnéi u símisi. ³⁴ Amá Yeesu pɔo u maa rɛ: Unékpɛrɛ, mpófatenɛ yɛ pɔ yóriyɛɛ. A n ŋmɛ nɛ nkínɪnɪ ipótóí iké tɛnɛ.

³⁵ Uu kahanɛ nkpráni nsímé n tɛnɛ kɛ pisoi pɛɛ Pisuífi kuyomɛyáhaaleɛ uwéɛsɛ uyɛ keyɔ-i n léeri apí maa rɛ: Kɛpówá yɛ nkprɔ masilɛ. Yo nnya kaa nkpráni Ucélaa méwoo cónlɛ? ³⁶ Amá Yeesu uu nkpráni pianɔo nyɛ kutu ricɔ, uu kuyomɛyáhaaleɛ uwéɛsɛ maa rɛ: Kɛpówuu ákɛ kapɛ tɔ, mpókó yɛɛ rɛ a nɛ kɛfa tɛnɛ. ³⁷ Lɛ mɛmáá, uu úka ncéɛ hɛ rɛ uké u sarū, insá Piyɛɛ nɛ Yakupu nɛ Yakupu uwā Yohani. ³⁸ Kapi kuyomɛyáhaaleɛ uwéɛsɛ uyɛ keyɔ n tuipɔ, iwóo kɛ Yeesu uu kɔ. Pisoi yɛ pɛɛ ikpɔtu wóriilɛ pin pupukɛɛ. ³⁹ Uu lomɔo uu pi maa rɛ: Yo nnya kani iwóo likirɛlɛ nɔn kɔ tɛni? Kɛkpɛrɛpi kɛ ákɛ kpu amá kɛ lɔnilɛ. ⁴⁰ Api pɛɛ Yeesu n sɛnnyi. Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá pi lesɛri. U nɛ kɛwá kɛ usaa nɛ kɛuni nɛ upipiretiki pitaani pɛ kuú pɛɛ n tɛsi api kei kɛ kɛwá kɛ aké ní we lomɔo. ⁴¹ Uu kɛwá kunipɛ tini uu kɛ maa rɛ: Talita kum, li aseɪ rɛ kɛkpɛrɛpi, a yisi, néɛ rinóo pɔ hɛ.

⁴² Kɛkpɛrɛpi akɛ mɛsɛ nɛ mɛsɛ yisi akɛ nsé kápáá. Anmɛ kɛfi nɛ atɛ kakɛ yɛ m má. Kapi mɛwai mɛ lɛ n yɛ́, ai mɛpá úyɛ nnóo yipu. ⁴³ Yeesu uu lɛ mɛmáá pi kúrúruɛ rɛ apí kapɛ tíyɛsɛ unyínɛ uké céri. Uu kɔ pimáa pi kpá rɛ pikɛ kɛkpɛrɛpi kɛ ilukɛ hɛ.

6

Nasarɛti pikó apí Yeesu nɛ kɛfa tɛnɛ (Matiyɛ 13:53-58; Luki 4:16-30)

¹ Kɛ Yeesu uu kɛlɔ kɛ-i n yisi uu kuyu kpɛ-i kuu iwá n li kɛmɛɛ sɪ, upipiretiki api u tiki. ² Kɛ kɛwɛntɛyaa ketúnɛ akɛ n tu, uu Pisuífi kuyomɛyáhaaleɛ-i lomɔo uu pisoi n céési. Nsímé nn nnóo pisoi píima pɛ nnéi pɛɛ kutu u n cólɛ yipu. Apí m píseɪnɛ rɛ: Yei kɛ nní yɛ nnéi ai mpíí u léenti má? Mɛwéɛsɛsɔhɔ méyɛ mpuri kai nkó nní hɛ má? Iyɛ kuú nɛ mɛwaisaŋa mmɛ mpuri wapisi má? ³ In nɛ Maari kɛpipi usérɛɛ? Nɛntɛ upiwā pɛɛ Yakupu nɛ Yoseɛ nɛ Yuuti nɛ Simɔo? Ai upiyɛi pɛɛ nní kɛrɔcɔpɛ weɛ? Nní nnéi ai pi tapisi apí nɛ Yeesu kɛfa tɛnɛ. ⁴ Yeesu uu pɛɛ rinóo pi pɛsɛ rɛ: Antɛpu kuyu cirɛ-i kapi yɛ u lómúisɛ. Umpuri pikó nɛ upiyɔkó pɛɛ apí yɛ u waisɛ. ⁵ Yeesu uu lɛ mɛmáá fe uké mɛwaisaŋa píwai rikpá, insá pitóikó pinyínɛ kɛcáá kuu aníɛ rinlāa uu pi pɔisɛ. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi nɛ kɛfa u n tɛnɛ.

Yeesu yɛ pitumɛ kɛfi nɛ pité túmɛi (Matiyɛ 10:5-15; Luki 9:1-6)

Lɛ mɛmáá, Yeesu uu ayu acɔ nyɛɛ nɛ kei n kólɛ kɛmɛɛ sɪ uu apisoi nlécaasimé céési. ⁷ Uu pɛɛ upipiretiki kɛfi nɛ pité séi uu pi tum pité pité, uu rɪnanɛ pi hɛ rɛ pikɛ aníri n lakasɛ. ⁸ Uu rinóo pi hɛ rɛ: Ani kapɛ kunaapi mɛmáá líka rimúlú yarɛ ilukɛ néɛ kulóo néɛ kɛwóo rɛ ncéɛ kani nɛ sɪ. ⁹ Amá uu rɛ: Ani anééri mɛtanɛ mɛsɛ mɛsɛ tánti, amá ani kapɛ sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá rɛ: Nɔn kɛyɔ kɛyɛ-i n topilɛ, ani kei n tú hái nɛ kumúnɛ kpɛ-i kani kuyu kpɛ n yisínɛ. ¹¹ Pisoi pin yɛi kusánɛ piyóo nó n yɛ néɛ kutu kápi nó ricɔ, nɔn n tósu, ani nɔanɛna nkoŋo péi. Liké pi nyíɛ rɛ pi Ulécaá nsímé pipakɛ yɛ. ¹² Pipiretiki pɛ api ncéɛ pɔlɔ api pisoi nlécaasimé n símisi pin tee

re piké pimεfine conse. ¹³ Aníri meýā kapi lákase, api pitóikó meýā kecáá mékpó kəoni itóí ii tenente.

*Yohani Uniwolé nkpó
(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)*

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari nípá yei kóónú, uyóopi Erooti uú ne Yeesu nné kóm. PISOI API PEÉ N SÍMAANKEE RE: Yohani Uniwolé ye pikpəkpə kέmεε yisile, lē nnya kuu nní nnaŋe má un mewaisaŋa wapisi. ¹⁵ Picə pin máikεε re Elii lo. Picə pđ te mεkεε antepuyε kecəpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lē n kđ, uu re: Yohani uyē tiyu kam n tíyεε api tólu yeε yisi.

¹⁷ Likumúhē re Erooti ricuruu yeε rinóo he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ai líka nnya ke Erooti uu lē wa. Erooti ye pεε uumaa Filipu unəsi Erootiyati yəsile. ¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu pεε u maa re ái ne risá re uké uumaa unəsi yəsí. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukεfa-i wai uu ncée wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uú pεε Yohani m pakarelē un kə nyu re u aseí tikilenle, uisoi in kə kecire we nnya, Erooti úu ye pεε Yohani kecáá kđ, un unsímé kutu n cəlē n ye u ricəŋle, nípá ne lē u kə pεε mpikome lalε. ²¹ Amá keyáa səne akε Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukεmareyaa anyá n wai, uu lē nnya sósni uu ukuyu pinəŋe-nəŋe ne pisósca piwéεε ne Kalilee ketē pISOI kecire sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyánkale-i lompə uu yésu ai Erooti ne upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyē maa re: A lelee ripóo pđ ní we né we, ké pđ li he. ²³ Ai wai uú ha ne wéeri re: Pən yo né n we, né pđ li he, nípá in kenéyóopitē kuwélé, né pđ he. ²⁴ Ke ukpére uyē uu kekále-i n léepə, uú ha úni pise re: Yo kam yé pise? Uyē uu u pεε re: A Yohani Uniwolé riyu pise. ²⁵ Uu mεkεεkεε uyóopi-mē pele uu u maa re: Ne la re a nfáani Yohani Uniwolé riyu kecáripI-i né ritəsi. ²⁶ Uyóopi ripəo ari caai, amá uawéeri ne pisáne isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu təlu kukpaniilee-i. ²⁸ Uu riyu képelente kecáá tósi uú ha ukpére uyē ti múise, ukpére pəo úni ri pa. ²⁹ Ke Yohani pipiretiki api lē n kđ, apí weri api u kpísi apí ha kulesi.

*Yeesu ye pISOI ákotokú anupū (5.000) kptnii
(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)*

³⁰ Yeesu pitume api Yeesu keyúrí cápine, api lē ne lē kapi n wapisi ne lē kapi pISOI n céesi u kεenkεε. ³¹ PISOI PEE Yeesu-i n sónaapə ne pεpεε ukεmεε n léeri ye kulúí tásile. U ne upipiretiki apí ye pεε nkpáni kéyu yē piké iluke li. Lē nnya ke Yeesu uu pipiretiki maa re: Təké iyaa le, kei ke pISOI apí ní we aní ha nkáripI wéntε. ³² Apí kúninəi loni piké kei ke úka úu ní we ha. ³³ PISOI MEYĀ API PIMETÓHÉ YÉNU API Kə PI CERU. Ayu nyεε ne pi n kólē nnéi pISOI API NTÓO WAI API KEI KAPI N SÍ PI FÓSU.

³⁴ Ke Yeesu uu kúninəi-i n léeme, uu pISOI kulúí yenu ai íwe u wai re pi pεε we yarε isεε yeε íi usē m má nnya. Uu mese picélaa pi loni ai nánai hái. ³⁵ Ke itunε ii n tene, upipiretiki apí ne u kə api uu maa re: Líka ái kelō nké-i we. Lē memáá, itunε ye kə tenele. ³⁶ A pi maa re piké ha siyupi ne ayu nyεε ne ró n kólē kέmεε liluke-luke léeri. ³⁷ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api u pise re: Tə nkpéni sínle təké nwoóweni mepipi píle píle meté ne akpónó lo ari pi pa piké li néε? ³⁸ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Ani ha ripái. Apí píseine api limemáá Yeesu rinóo yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pεε rinóo pi he re piké meýúí péni kecáá awúí awúí pi tonse ⁴⁰ api anái anái túnti, acə pISOI píle píle, acə kuwóo kuwóo. ⁴¹ Uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité iyē kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyē kecáá Ulééca pəəneε. Uu lē memáá akpónó kpókərine uu upipiretiki pa re piké pISOI həəne. Uu kə ikpíntomé ité iyē

pinnéi hóone. ⁴² Api pinnéi le api lepu. ⁴³ Upipiretiki api akpónó ne ikpíntomé keri cápinente ai anéere kefi ne até yipu. ⁴⁴ Pεπεε iluke iyē n li kémee pitisi ye lele ákotokú anupū (5.000).

Yeesu ye mini kecáá sone
(*Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21*)

⁴⁵ Yeesu uu lē memáá mese ne mese upipiretiki rinóo he re piké kúninói lō piké ha rikóitime ricō-pō u m mé, Petisayita kuyu kuwéé-mē, uyē uké pe kumúnjé kpe-i písoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu písoi rin-yá, uu riyópe taá uké keyóme yáasi. ⁴⁷ Kai nnyóó ní wa, kúninói kun mínimaa kecōpe we. Yeesu pónn umecire ketē mmé we. ⁴⁸ Uu yénu re kúninói pitikíí ye íwe pi waille, likumúnjé re mē kapi n sī ke kuyō píima kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúnjé, uu pikuwélé-mē n sónepō míni kecáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kecáá sone, api músu re kēpirii-pirii kenyine ye ke, api pipupukee loni. ⁵⁰ Pinnéi pe meyíkíyiki u yē ai pi tútúúise. Yeesu uu pe rinóo pi maa re: Iwame íi kapre nó wa, né ηmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninói-i pi leepō, kuyō aku kéu. Ai píri pi wai háí ⁵² likumúnjé re piakin ntake nnya, ápi pe akpónó mewaisaηa mē kō.

Yeesu ye Kenesareti ketē kémee pitóikó paise
(*Matiyee 14:34-36*)

⁵³ Metéj-maá api Kenesareti ketē tulu, api rikóitime pikuninói karii. ⁵⁴ Kapi kúninói-i n léeme, písoi api mese ne mese Yeesu ceru. ⁵⁵ Api ketē kē nnéi kóónú, apí ye pin n kō te u yei we, api kei nnéi ne asáηáápōré kémee pitóikó u n sónaapō. ⁵⁶ Pi ye kēyaála-i pitóikó nánaisela siyupi ne ayu ne awosoo nye-i kuu n sone apí ne u n téni re uké tíyese pitóikó piké nnpá uketukanka nnōo rica. U ye pē nnéi pe u rinca pōisentele.

7

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé
(*Matiyee 15:1-9*)

¹ *Pifarisi ne *isé picélaa pinyine pe *Yerusalem n léeri api Yeesu kewúipi wai. ² Api upipiretiki pinyine yenu pin iluke le ne anípe kperinkpekáó, ápi pianipe nale yare kai piinyekii kémee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisuifi picō nnéi api meyansei pikpure inyekii m múlī nnya, pinsá nsone n nale, ápi ye li. ⁴ Pin kō kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelene le. Pi ne pimēkpurewai meyā yare nní piheehere ne sicáripí ne apóri piheere múlīnle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pe u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pirókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekáó iluke le? ⁶ Yeesu uu rinóo pi pe re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekee-me nónnésímé yemme. Nō kecáá kecáá mewai pikó le yare ke Esayi uu n wói re Ulééca ye maa re: Nnóo-i ηmane ke písoi mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pe pisifa-i ne né kólē. ⁷ Pi iyáhaa ye likpárakáó le. Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpisi pin céési yare inéko ye nyi.

⁸ Ulééca isé kani kēpire ritō ani sisoipipi inyekii m múlī.

⁹ Uú nōj te: Ani riηmóópú ani Ulééca isé kēpire tō aní ne nóinényekii picélaa kéyu mahani. ¹⁰ Ticuruu *Moisi ye mekee-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kō re úye un usáa née úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ¹¹ Amá nō ne ye re: Usoi un usáa née úni m maa re: Lē kuú péé ní la uké ne u lē Ulééca hele, ¹² ani ye liute riyá uké linyine licō piwai usáa née úni rikpá. ¹³ Méwee mē ye tíyesele ani Ulééca Nsímé cōkoi ne nóinényekii isé kani n yekeilē. Mewai mē mecō kani n wapisi ye kō piyēle.

*Lελεε ye usoi mékperinkpe n waise
(Matiyee 15:10-20)*

¹⁴ Yeesu uu limemáá písoi picápine kpá uu re: Ani nónnénéí kutu né rico ani kóm. ¹⁵ Litahaikó líka ái we lee yé lin usoi kέmεε n ló, ai Uléécaa inipee-i mékperinkpe u waise, amá lelee usoi kέmεε n léenti lee ye Uléécaa inipee-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Uye un ukómε uké kó.]

¹⁷ Ke Yeesu uu písoi pē kecōpe n yisi, u ne upiretiki api kέyō loni api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinóo pi pese re: Nό ticuruu áni kō mesōhō máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéí lee usoi kέmεε n léeripō ái yé fe liké Uléécaa inipee-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúnjé re ái urikin kέmεε kai léeripō, amá kuloi-i le, uu kō péé cukú. Yeesu memaa mee nyíselē te iluke nnéí ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usoi kέmεε n léenti lee ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíkí re usoi kefa-i ke simúnjé kópe nfasimé ne iwásá ne piyaa ne písoikō ²² ne ucō unōsi nées ucō ula kuwáncō piwai ne memá nnáapí ne rikpákára ne piyaaluke ne nturi ne inípee caa-caa ne picō alē ne rikókari ne píyuwélaa ai léenti. ²³ Nní nnéí, usoi kefa-i ke nní nnéí ai léenti, lelee ye kō mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unōsi unyine nfatene
(Matiyee 15:21-28)*

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sí. Uu kέyō kenyine-i tone. Uu la unyine uké u yē. Amá mpá ne lē, úu fe uké umεcire pesí. ²⁵ Unōsi unyine kewā kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu péé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unōsi uyee usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téni re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pee u maa re: Ai nyam te piké siwá iluke kpísi piké sipōpipi risá. ²⁸ Unōsi uu rinóo u pese re: Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipōpipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pee u maa re: Tipónóo ntí nnya, a n ηme, kuníri ye upókperε kέmεε léepole. ³⁰ Kuu kέyō n kúí, uu kewá leepō ken ne keripōo finu, kuníri kun tómpō.

Yeesu ye utusuí yee úu nsone n simisi pōise

³¹ Yeesu uu limemáá Tiiri ketē yisi uu Sitōo kuyu cōpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē-mē walá uu Kalilee kupiyε-mē pele. ³² Api péé ne utusuí yee úu nsímé n fe nsone Yeesu weri. Apí ne u téni re uké anípe ukεcáá rilaa. ³³ Yeesu uú ne iyaa u lelu, uú ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampō uu rilémpi kecáá meta u tej. ³⁴ Uu lē memáá nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵ Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni nsone. ³⁶ Yeesu uu lē memáá rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké kó. Amá mpá Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóo ηmóópúlē. ³⁷ Pírí píima kai meyansei pi wa apí m máikεε re: Lē nnéí kuu n wa, asaa lo, mpá pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

8

*Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii
(Matiyee 15:32-39)*

¹ Písoi kulúí api kō kumúnjé kpe-i picápine kpá nsone ápi kō líka má piké li. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ² Písoi mpí icō ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né tíkilē ápi kō líka má piké li. ³ Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpeni ne nkú mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pōone. ⁴ Kei ke upipiretiki api rinóo u yōsí re: Yei kari yé písoi píima mpí nnéí iluke yē kelō kóima nké-i? ⁵ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Api rinóo yósu re: Aseei.

⁶ Uu limemáá písoi pē tinóo he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyē yósu, uu akecáá Uléécaá pònnese uu pee a kpókòrine uu upipiretiki a pa piké hónnente, api písoi a hòone. ⁷ Pi kò pee ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kò iyē kecáá Uléécaá pònnese uu re piké kò iyē hòone. ⁸ Api le api lepu, api iluke pòone-pòone kóóí anéere aseei. ⁹ Písoi pee tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi mí masí, Yeesu uu pee re piké kúí. ¹⁰ U ne upipiretiki api mese ne mese kúninói loni api Talimanuta ketē sí.

*Pifarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa
(Matiyee 16:1-4)*

¹¹ Pifarisi api Yeesu leepò apí ne íkenene u kápáá api pee ripine u wai re uké nyíse re Uléécaá kémee ke unnaŋe nn léeri. ¹² Yeesu uu meýá nfáa tóori, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí api mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí ápi mewaisaŋa méka yenune. ¹³ Uu lē memáá kei pi yá uu kúninói loni uu rikóitime rícó sí.

*Pifarisi ne Erooti nkpónótò pite
(Matiyee 16:5-12)*

¹⁴ Upipiretiki ye pee akpónó kecáá paleile. Kuse ŋmane kapi múlī kúninói-i. ¹⁵ Yeesu uu rinóo pi he re: Ani nómenécíre tí nsone ne Pifarisi ne Erooti nkpónótò pite. ¹⁶ Pipiretiki ye pimecòpécire símisi re ápi akpónó má. ¹⁷ Ke Yeesu uu lē n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikere re áni akpónó má? Ai kahané nó rikpáii néé áni kahané n ceri? Nóanétu ye takasilee? ¹⁸ Nò inípee mále, áni kò pee nyáni, nò atu mále áni kò pee kómèi. Ani léisee? ¹⁹ Kumúnjé kpe-i kam akpónó n kpókòrine am písoi ákotokú anupū (5.000) hòone, anéere alé kani iluke tərō yípū aní ne tòm̄p̄? Api u maa re anéere kefi ne até. ²⁰ Yeesu uu kò pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000) n kpókòrine ní, anéere alé kani iluke tərō yi? Api re: Aseei. ²¹ Uu pee pi maa re: Ai kahané nó n hemnee?

Yeesu ye Petisayita-pò unyíye pòise

²² Ke Yeesu ne upipiretiki api Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u leepò apí ne u téní re uké u ríca. ²³ Yeesu uu unyíye kunípe tini uu u tərōi uú ne kuyu ilúké sí uu pee meta inípee-i u wai, uu anípe ukecáá láa uu u pise re: Pò linyine nyánii? ²⁴ Unyíye uú weríí uu re: Ne písoi nyánile, amá pi peé wele yare aléé, pin sóné. ²⁵ Yeesu uu uinípee píca kpá, ke unyíye uu n nyánèi tíkí-tíkí, uu pèlu uu m̀pá yo n nyáni cáí-cái. ²⁶ Yeesu uu pee u maa re uké kúí, amá úu kape kuyu lō.

*Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)*

²⁷ Yeesu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi kémee sí. Uu ncée kémee pi pise re: Písoi ye máikere re néé úye? ²⁸ Pi máikere re pòo Yohani yee míni písoi ní wole, picò re pòo Elii, picò re pò antepuye kecòpe unyine le. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: Nó ní? Nò mpíí máikere re néé wóo? Piyee uu rinóo u yósu re p̄́ ke Uléécaá uu mekke-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyi re ápi kape linka úka símisi.

*Yeesu ye unkpò ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)*

³¹ Uu m̀ncire picélaa pi kuru re li pise re Usoi Kepipi keké meýánsei íwe li. Pisuífi piwéése ne pepere ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa piké ke ŋmeriyé. Li kò pise re piké ke kpu ake kò keyáa táánū tuné yisi. ³² U símisile nsone kpáii. Kei ke Piyee uu iyaa u sée uu re áí lē kuu yé pee wa. ³³ Yeesu uu ŋmèlú uu upipiretiki paí uú ne Piyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, likumúnjé re sipómúnjé ási Uléécaá sikó, amá sisoipipi sikó ye si.

³⁴ Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá písoi nɛ upipiretiki séi uu pi maa rɛ: Uaye un n la uké né ritiki, uké umɛcɪrɛ pípaí riyá, uu ukunapéékóó ya * uu pɛɛ né tiki. ³⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lɔ, u n fómnilɛ, amá úye un unfaa n fóm né nɛ Nsímé Kɛcɪrɛ nnya, liute yɛɛ yé unfaa lɔ. ³⁶ Usoi kulaa yɛ kúye in tɛ u keté nté mɛmá nnéi yé uu pɛɛ kpi. ³⁷ Linyinɛ yɛ wɛ kɛ usoi uu yé n héele uké nɛ unfaa n lɔ? ³⁸ Uye un nɛni inései nɛ nnésímé isei n wa, piwásánkaí nɛ pikópɛkóó mpí kɛɔpɛ, Usoi Kɛpipi yé kɔ uisei wa, kɛn píyei m pɛɛri nɛ kɛusaa mɛyɔɔpi nɛ piléecaatumɛ.

9

¹ Uu pimáa pi kpá rɛ: Asei kam nó símisi, pinyinɛ yɛ nté wɛlɛ pɛɛ yé Uléecaa iyɔɔpi n yé in nɛ innanɛ wɛmɛ api kɛlɛnɛ kpíni.

Yeesu ipinɛ yɛ consɛ

(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulú mɛmáá, Yeesu uu Piyɛɛ nɛ Yakupu nɛ Yohani kpísi apí nɛ riyóɔpɛ cáca rinyinɛ taá apí ha kei pimɛcɪrɛ n wɛ. Uipinɛ ii consɛ piinipɛɛ-i. ³ Uilú íi n tɛlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmɛ rín nɔ má keté nké nɛ kɛnkinii. ⁴ Kei kɛ Elii nɛ Moisi apí pɛɛ rikpáfúmɛ, pi nɛ Yeesu pin yói. ⁵ Piyɛɛ uu pɛɛ Yeesu maa rɛ: Sáa, li nyamɛ rɛ táké pɛɛ nté n wɛ. Tɔ la rɛ táké sicánjípi sitaani kari, pó kɛsɛ, Moisi kɛsɛ, Elii kɛsɛ. ⁶ Piyɛɛ úu nkpáni nyu mmɛ kuu yé pɛɛ mí malɛ, likumúnɛ rɛ iwamɛ yɛ u nɛ Yeesu pipiretiki tɔrɔ wɛlɛ hái. ⁷ Kuhopɛ kunyinɛ akú wɛri aku pi hila. Tinóó rinyinɛ ari kuhopɛ kpɛ-i léeri rɛ: Nkó yɛɛ Kɛnépipi lala, ani kutu kɛ ricɔ. ⁸ Mɛsɛ nɛ mɛsɛ apí piilúké nnéi páii, amá apí úka yɛ, Yeesu yɛɛ pikékúrí ní wɛ mɛmáá. ⁹ Kapi riyóɔpɛ n cɛpilɛ, Yeesu uu rinóó pi hɛ rɛ apí kape tíyɛsɛ unyinɛ uké lɛ kapi n yé kɔ hái nɛ kɛyáa kɛ kɛ Usoi Kɛpipi akɛ yé pikpɔkpɔ-i n yisi. ¹⁰ Apí nsímé mmɛ nyi, amá apí pimɛcɔpɛcɪrɛ m píseine rɛ yoo pikpɔkpɔ kémɛɛ mɛyisɛ?

¹¹ Lɛ mɛmáá, upipiretiki apí u píse rɛ: Yo nnya kɛ isé picélaa apí máikɛɛ rɛ Elii yɛ pɛɛrinɛ liké kɛlɛnɛ keté ketɔ tu? ¹² Uu pi pɛsɛ rɛ: Mɛsɛi yɛ mɛ rɛ Elii yɛ pɛɛrinɛ kɛlɛnɛ uké mpá yo nyóɔnsɛ. Yo nnya kai mpíi wólaalɛ tɛ Usoi Kɛpipi yɛ íwɛ lenɛ mɛyá apí kɛipuri yulu? ¹³ Amá nɛ la kɛ nó símisi rɛ Elii yɛ pipɛɛmɛ masilɛ písoi apí nɛ u wai lɛ kapi ní la yarɛ kai ukɛcáá n wólaamɛlɛ.

Yeesu yɛ kɛwá kɛ kɛ kuníri aku m pɛkɛsi pɔisɛ

(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tɔrɔ n nyahaipɔ, apí písoi kulúi yɛnu pin kɛwúpi pi wailɛ, isé picélaa pin nɛ pi kɛɛnɛ. ¹⁵ Kɛ písoi apí mɛsɛ nɛ mɛsɛ Yeesu n yé, ai pi kaikai, apí pɛɛ n wúrunkɛɛpɔ piké u yáási. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki píse rɛ: Yoo mpíi nó nɛ pɛ kɛɛnɛsɛ? ¹⁷ Utisi unyinɛ uu pɛɛ riwúí tɛ-i rinóó yóɔri rɛ: Sáa, kɛpóméé karí nɛ kɛnépipi ka. Kuníri kpɛɛ kɛ n lɔ yɛ nsímé kɛ pɔɔnɛsɛlɛnɛ. ¹⁸ Mpá yei kai kɛ yisi, ku yɛ keté kɛ talɛ akɛ atalaláa léeri, kɛn aní takai, ipinɛ ii nánú. Aní nɛ pipópipiretiki tɛni rɛ piké kuníri kpɛ lakasɛ, amá apí fe. ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu rɛ: Nó nɛfatɛnɛcɪrɛ pikó mpuri mmú, itunɛ ilé kam nókɛnɛmɛɛ pitónɛ kpáne? Itunɛ ilé kam yé lɛ nɛ nó n kahari? Ani nɛ kɛwá né kam. ²⁰ Apí nɛ kɛ u hapɔ. Kɛ kɛwá akɛ Yeesu n yé, kuníri aku kei nní kɛ lémesi, akɛ keteni-i lolu aké m pímiisɛ kɛn atalaláa léeri. ²¹ Yeesu uu kɛusaa píse rɛ: Píyei-mɛ kai yɛ nní kɛ wa? Uu rinóó yósu rɛ: Hái uiwá-mɛ le. ²² Mɛpɛhɛ kulúí kɛ kuníri kpɛ aku yɛ nna nɛ míni-i kɛ risápɔ keké nɛ n kpɔ nnya. Amá in tɛ pó fe aa linyinɛ wai, a kam aa ró comɛ. A irówɛ ripaí. ²³ Yeesu uu rinóó u pɛsɛ rɛ: In tɛ pó fe néɛ? Uye

* 8:34 Mat. 10:38

un ne ukefa Ulééca n tene, úu líka pòone. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pupui re: Né ne kefa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatené nín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwuí n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pó kuníri kpē, pò ye atusuí usoi n waise aa nsímé u pòone, a kewá ke-i le, kape pí kai kekeme pēpō, née rinóó pò he. ²⁶ Akú lelu kun pupukee, kun kō kewá naneiselē. Kewá aké n we yare ke kpule, pisoí meýā apí waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lē memáá kέyo n lō, upipiretiki apí pimpehencire u pise re: Yo nnya kári fe tóké kuníri nkú lákase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyóme mecire ke usoi uu yé yáási uú ne kuníri nkú mpuri lakase.

Yeesu ye unkpō ne umeyise nsímé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)

³⁰ Apí kei yisi apí Kalilee ketē téh. Yeesu úu pēé la piké kei kuu n we ceri. ³¹ Likumúné re u ye pēe upipiretiki céésile uu ye pi maa re: Pi Usói Kēpípi tinine apí pisoí anipe-i ke wai piké ke kpu. Kemekpō-máá, ke yé keyáa táánū tuné nkpō kέmee yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki ápi meyu mē kō. Iwame íi kō ηmurei piké pise.

Wóo pipiretiki kecōpe uwéése?
(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)

³³ Apí Kaperinawum tulu. Kapi kέyo n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo pēe ncée kέmee nó kέneese? ³⁴ Amá apí sée keu. Ai líka nnya, pi pēe ncée kέmee kέne re úye ye pikēcōpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu pēé tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Uye un n la uké ufoí, li pise re uké nónnénéí utōrō uu nónnénéí ukeikó. ³⁶ Uu kewá kenýine kpísi uu pikēcōpe nyere, uu ke kpísi uu pékérí uu pēe pi maa re: ³⁷ Uye un siwá nsí kecōpe kέye kusáne n yósi né nnya, tinécúruu kuu kusáne yósi, úye un kō kusáne né n yósi, ái rinécúruu kuú yósi, amá uye né n tumme kuú yósi.

Uye un kerócáa n kpálē, uyē úu urólaarō
(Luki 9:49-50)

³⁸ Yohani uu u maa re: Saa, tō unýine yenle un aníri lakase ne ripónýiri nnahe úu kō pēe ró tikilē. Kúu ró n tikilē nnya, arí ne u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinóó yósu re: Ani kape ne u yē, likumúné re úka úu we ye ye rinényíri ne mewaisaηa n wa uu kei nní cire nnékópe símisi. ⁴⁰ Uye un kerópire n we uyē úu urólaarō. ⁴¹ Kani né Kirisi pikó nnya, úye un kō rinényíri nnya míni níré-niré nó n he, aseí kam nó símisi, liute úu uihéé paane.

Akópe pikaase kecáa nsímé
(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)

⁴² Amá úye un siwá see ne nní kefa né n tene kenýine akópe n waise, li kutōsi we piké rináipare mule-mule nηme wa apí ripóo u lesi apí mínimaa-i u sápo. ⁴³ In te kupónípe kpe akópe pò waise, a ku riké. Li kutōsi we a nfáa yē ne kunípe keri ne kaa yé anípe keté m má áa ne nna kpōciré kelō loni, kei ke nna nη ye pí kai n kpu. ⁴⁴ [Kei ke apapi nyee ye ipiηe n li áa ye n kpí, kei ke nna nη ye kō n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpe akópe pò waise, a ku riké, li kutōsi we a kúna kuse m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpōciré kelō kέmee pò sápo, kei ke nna nη ye pí kai n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiηe n li áa ye n kpí, kei ke nna nη ye kō n kpu.] ⁴⁷ In te mepónípe mee akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pō fómni. Li kutōsi we póké Ulééca iyōopi kέmee lō ne menípe mese ne kaa yé inípe ité m má apí pēe nna kpōciré kelō kέmee pò sápo, kei ke nna nη ye pí kai

n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiɲe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu. ⁴⁹ Likumúnjé rɛ: Písoi nnéi kecáá kapi nna kòonune yare kapi ye nní iluke kecáá nnyási n fuléi.

⁵⁰ Nnyási ye linyine kecire le, amá mmelɔ men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Ani nnyási meɔ n láárú, nkíɲniɲe nké kò nókenécɔpe n we.

10

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa
(Matiyee 19:1-12; Luki 16:18)

¹ Yeesu uu ncée pɔlɔ uu Yutee keté loni uu kò Yuritee rikoitime ricɔ kuwélé-mě sí. Písoi kulúí api kò pikálaa u kpá uu kò pē picélaa loni yare kuu ye n céesi. ² Pifarisi pinyine apí ne u kò piké ne ripine u n wa nnya, api u pise rɛ in te ncée ye we rɛ utisi uké uunəsi ye. ³ Uu rinóɔ pi pɛse rɛ: Iye ke Moisi uu nó pise rɛ ani wa? ⁴ Api rinóɔ yósu rɛ: Moisi ye utisi ncée hele rɛ u yé fe uu pitúunne ritelé unósi wɔlu uu pɛe u yulu. ⁵ Yeesu uu pɛe pi maa rɛ: Nóanékíɲ ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶ Amá nípá yo mewai kekoraane, Ulééca ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lě nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi api péne, ⁸ u ne uyě api pansɛ ipiɲe ise. Kai nní lě n wa, apí nkpréni pité, amá piipiɲe ye ise le. ⁹ Lě nnya usoi úu kape lě ke Ulééca uu rimpéne kóólene. ¹⁰ Kapi kéyo ní ha, Yeesu pipiretiki api kò nsímé mmě kecáá pipise u kpá. ¹¹ Uu pɛe pi maa rɛ: Uye un uunəsi n ye un uféé n kpísi, u ne unósi foí púnnele, iwásánkaí kuu lě wa. ¹² Unósi un uula n ye un uféé n sɔɔ, iwásánkaí kuu lě wa.

Yeesu ye siwá tinóɔ sɔne ritikise
(Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17)

¹³ Písoi apí ne Yeesu siwá leepɔ rɛ uké si rica. Amá upipiretiki apí ne pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lě n yě, ái ne u risá, uu pi maa rɛ: Ani riyá siwá síké kenéméé kam, áni kape si tápisi, likumúnjé rɛ mpí pɛe simɛɔ ní we pɛe yé Ulééca iyɔɔpi kémee lɔ. ¹⁵ Asei kam nó símisi, úye unsá Ulééca iyɔɔpi n ηmurei yare ke kewá ake ye n ηmurei, úu uiyɔɔpi kémee lonine. ¹⁶ Uu pɛe lě memáá si sakaa uu anípe si laa úú ne rinóɔ sɔne si tikise.

Uɲmáne māmá unyine kecáá nstímé
(Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30)

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólɔlě, utisi unyine uu u tulu ne ntóó, uú ha ukeyu-i wúla uu pɛe u pise rɛ: Sáa sɔne, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yě? ¹⁸ Yeesu uu u maa rɛ: Yo nnya kaa né sée rɛ Usɔne? Uka úu usɔne, insá Ulééca mecirɛ. ¹⁹ Mpá líké íye wa, pɔ Ulééca isé nyule rɛ: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáai, kape nnóɔme itansei nyere, kape unyine ncaai níka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ Uu rinóɔ u yósu rɛ: Sáa, hái inéwá-me kam lě múílě. ²¹ Yeesu uu u nyáni ne níla, uu pɛe u maa rɛ: Likei lise lee pò párilě, a n ηme a lě nnéi kaa m má yáá, aa siwóó sě píwekóó hóóne, pò pɛe memá yé keyómecaa-pɔ. Pɔn lě piwai m masí, aa pée weri aa né tíki. ²² Ke utisi uyě uu anóɔ nyě n kɔ, ke ukunipe aku nní m mulú nnya, ukeyu ake còhɔne uú ne mpóɔcaai tómpɔ.

²³ Yeesu uu upipiretiki pɛe u n kálaalě nyáni, uu pi maa rɛ: Ulééca iyɔɔpi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁴ Anóɔ nnyé aa Yeesu pipiretiki píri wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá rɛ: Sinépipi, a tíye Ulééca iyɔɔpi kémee pilone ye pólú kpa! ²⁵ Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lomɔ, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé ní la uké Ulééca iyɔɔpi kémee n lomɔ. ²⁶ Ai kò meyánsei píri Yeesu pipiretiki kpá, api pée m píseine rɛ: In lee ni, wóo ye pɛe píyulale yě? ²⁷ Yeesu uu pi nyáni uu rɛ: Usoi kémee, lě ái kuwai we, amá ái

Uléécáa kémee. Likumúnjé re nípá yo ye kuwai wele Uléécáa kémee. ²⁸ Piyee uu pree u maa re: A ripáí kari lirókó nnéi n tíye tən pó tikilē. ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu re: Asei kam nó símisi, úka úu we yee yé nē ne Nsímé kecire nnya, kényo ne pimáa ne piwá, ne piyéi ne píni ne pisáa ne siwá ne sicare n tíye ³⁰ úu yé pree neni mewee mmé-i síyo ne pimáa ne piwá ne piyéi ne píni ne siwá ne sicare mepéhē píle n yé. Uu yé kó Yeesu pitiki iwé paa. U yé kó aḡmē nyee n wéme kémee nfáa teneciré yé. ³¹ Pifoí meýá yé pitórɔɔ panse, pitórɔɔ meýá api pifoí.

*Yeesu ye metáánū unkpɔ ne umeyise nsímé símisi
(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)*

³² Ncée kémee kapí pée we pin Yerusalem-mē sí. Yeesu un pikεkpeē sónε, upipiretiki pin kewuu piralē, iwame in pεpεε pi n tíkilē we. Yeesu uu kó upipiretiki kefi ne pité kpísi uu lelee u n leεrine pi símisi ³³ uu re: Nɔ nyánii, Yerusalem kari nní símpɔ piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pεpεε ye Uléécáa inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. Pi yé pεpεε ápi Uléécáa m pakarelē anipe-i u wa. ³⁴ Pi yé méwoo u nyánei api ukεcáá meta tuke, api iséi u fopii api pree u kopu. Amá siyáa sitaani memáá, u yé nkpɔ kémee yisi.

*Lē ke Yakupu ne Yohani api Yeesu m pise
(Matiyee 20:20-28)*

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu ne Yohani apí ne Yeesu kó api u maa re: Sáa, tɔ la re a lē kari pó n welune ró wa. ³⁶ Uu pi maa re: Yo kani mpíi la re ké nó wa? ³⁷ Api u maa re: Pɔn píyei ipóyóɔpi kémee n tone, tɔ la re a tíyese use uké kupólukε-lukε-mē n tū, ucɔ kupómii-mē. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Ani nyu lē kani nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunε níruu? Néε nó fe ani íwe takai yare kam i n takaine? ³⁹ Api rinóo yósu re: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pese re: Mesei ye me re nó ntóosi keporipi kam n nírunε n ntí, te íwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunélukε-lukε néε kunémii-mē metone nkó mmú ái néε yé tíyese liké ne lē. Pē nnya ke sitóne sē asi n nyóɔnsele kuu si pane.

⁴¹ Ke Yeesu pipiretiki kefi tɔrɔɔ api lē n kɔ, piapɔɔ áa ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pree pi séi uu pi maa re: Nɔ nyule re pē kapí n kpíilē te ayu piwéése ye pinnanje ne a wéékuselεnle, pisoí kecire pin pinnanje a nyíselē. ⁴³ Amá ái li meco kai nŋ kémee we. Uaye un n la uké nókenécɔpe uwéése, uké panse nóunékeikó. ⁴⁴ Uye un kó nókenécɔpe ikpéé n la, uké nónnénéi ulasi. ⁴⁵ Limεco ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re keké picɔ keisi, áke kó kenfaa ne riwóme hééle meýá meké ne píyulale ní yé nnya.

*Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee paise
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)*

⁴⁶ Api Yeriko tuipɔ. Kumúnjé kpe-i ke Yeesu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu ní lelu, unyíye unyine yee n wélei kapi ye n sée re Patimee, Timee uḡmáne un ticéetimε tū. ⁴⁷ Uu kóm te Nasareti ukó Yeesu yee tósu, uu sicááila kápáa re: Tafiti kepipi, Yeesu, a inéwe ripáí! ⁴⁸ Meýá ame ne u cési re uké riséé, amá uu meýá cáse re: Tafiti kepipi, a inéwe ripáí! ⁴⁹ Yeesu uu nyere uu re: Ani u séeme. Api unyíye séipɔ, pin u máikeε re: A n kahari, a yisi, u pó séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mē sí, ⁵¹ Yeesu uu u pise re: Yo kaá la ké pó wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re inénípee iké ye yé. ⁵² Yeesu uu u maa re: A n ḡme, mpófatene ye pó yóriye. Mese ne mese inípee ii wúkule uu Yeesu tiki.

11

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Kumúnjé kpε-i kapi Yerusalem n nyahaipɔ pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, alée nyɛ kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mɛ, Yeesu uu upipiretiki pité tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpεε nní nókenéyu ní wepɔ kέmee ha. Nɔn píyeyi n tuiɔ, nó keminaapipi kenyinε leɔpɔ ken toraalɛ. Usoi úka úu ke tonelɛ. Ani ke fénnε aní ne né ke weri. ³ Uye un nó m maa re: Yo nnya kani lɛ wai? Ani rinóɔ u yósu re: Upíima yee ke la. U yé mεεε ne mεεε nó riyá aní ne nté ke weri.

⁴ Api sí api keminaapipi leɔpɔ ncée-i ken ketahai toraalɛ tinɔnɔ rinyine keyúrí, api ke toriyε. ⁵ Pεpεε kei ní we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kɛ toriyε? ⁶ Api rinóɔ yósu yarε ke Yeesu uu pεε m ma. Api pi tíyε api tósu. ⁷ Apí ne keminaapipi kɛ Yeesu sí api kekεcáa piilú laai, Yeesu uu ke tonε. ⁸ PISOI mεyá api piilú tánentε ncée kecáa, picɔ api apéi kapi sicare-i n kpási tánentε. ⁹ PISOI pεε Yeesu keyu n sónε ne pεpεε ukεpire n tíkílɛ pin pupukεε re:

Osanna! Ani Uléεcaa uyεε n sónti ne Upíima rinyiri ritaáse. ¹⁰ Uléεcaa uké rinóɔ sɔne uyεε n sónti uké urósáa Tafiti mεcɔ iyóɔpi ní tonε ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómεcaa-pɔ ritaáse.

¹¹ Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléεcaa keyɔ sí. Ke itunε ii n tene nnya, uu mpá yo pinyánei másu, u ne upipiretiki kefi ne pité api Petanii tómpɔ.

Yeesu ye kúfikiyee anóɔ wa

(Matiyee 21:18-19)

¹² Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkú nn Yeesu wai. ¹³ Uu ketaa-pɔ kúfikiyee yenu ne mepéi. Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuiɔ, mepéi ηmane kuu leɔpɔ, likumúnjé re itunε iyε-i ke alée nyɛ aa ye m pi íi kahanε n tu. ¹⁴ Yeesu uu pεε ku maa re: Uka úu kapε píkaí ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anóɔ nyɛ kom.

Yeesu ye Uléεcaa keyɔ-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹⁵ Api lɛ memáá Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléεcaa keyɔ loni. Uu pεpεε Uléεcaa keyɔ-i n yálisi ne pεpεε n lééri pilákase kápáá, uu pεpεε siwóɔ n cɔhɔne ataapili ne pilóóláyái situmpi láuli. ¹⁶ Uu tíyεε unyinε uké ne ilú inyinε Uléεcaa keyɔ-mɛ titiki. ¹⁷ Uu pi céési re: Li wɔlaalɛ te: Pi yé kenéyɔ sée re sité nnéi pISOI keyomεyáhaayɔ. Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸ Pεpεε ye Uléεcaa inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa api uanɔɔ nyɛ kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye pεε pISOI nnéi pírí wa nnya. ¹⁹ Kai nnyóɔ n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

Yeesu ne kúfikiyee kóima

(Matiyee 21:20-22)

²⁰ Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpɛ yenu kaku n kóosi ne iníjé-pɔ. ²¹ Piyεε uu lεlεε n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripaí, kulée kaa anóɔ n wa ye kóosile. ²² Yeesu uu upipiretiki rinóɔ yósu re: Ani ne Uléεcaa kefa tene. ²³ Asei kam nó símisi: Uye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólɔ, unsá ukεfa-i n tíru, amá un n waise re lɛ kuu nní m ma ye waine, li yé mεsei wa. ²⁴ Lɛ nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nɔ lɛ nnéi kani keyómεyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléεcaa yé kɔ nó li yeneise. ²⁵ Nɔn kɔ píyeyi n nyenu nɔn keyóme n yáási, nɔn ne unyinε nnyine m má, ani u sárei, Nónésáa

yee keyómecaa-pò ní we uké kò ne nórinécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nansá ye akópe n sárei, Nóunésáa yee keyómecaa-pò ní we úu kò nórinécúruu akópe nó sáreine.]

Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)

²⁷ Apí kò Yerusalem pihápe kprá, kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu Uléécáa keyò-i n kònnii, pèpèe ye Uléécáa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuiŋi piwéése apí u lèepò. ²⁸ Apí u maa re: Nnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Úye yee rínaŋe pò he pòké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinóò pi yósu re: Ké nse nó pise. Nòn tinóò né m pèse, né pèe nó símisi rínaŋe mmē kamí ne lē n wai. ³⁰ Uléécáa néese písoi pèe Yohani tumme re uké písoi míni wolé? Ani rinóò né pèse. ³¹ Apí pèe pimècòpècìre n keŋene re: Tòn m maa re: Uléécáa, u yé maa re: Kai pèe íye wa káni ne Yohani nsímé ñmurei? ³² Tòn m maa re: Písoi, áí yé wa. Pi pèe kuyu pikó wurule, likumúnjé re pinnéí ye pèe Yohani kpíilenle yare antepu kecìre. ³³ Apí Yeesu rinóò yósu re: Ari nyu, Yeesu pòò pi maa re: Né ám kò nó símisine rínaŋe mmē kamí ne lē n wai.

12

Pikeikó pèe rikpákárá m má kenyárū

(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)

¹ Yeesu uu pèe lē memáá sinyárū pi loni, uu re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamèsi. Uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kò kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii mòm kei kapi yé píta n cérii. Uu kò limemáá rikúsi cáca rinyine mòm uu pèe pikeikó wéési re piké kecare kē kecáá u m pállē uké ncée ha uké kam. ² Kai aléépipi nyē kutúū n tu, uu ulási unyine upikeikó pē kémee tumpò re piké aléépipi anyine u yóome. ³ Apí u tini apí káii, apí menípe ñmane u lakase. ⁴ Uu kò ulási ucò pikemee tumpò, apí uyē tíyu kecáá káii apí u lámisi. ⁵ Uu utume táánū tum, apí uyē kopu. Uu lē memáá pitume meyā túmèipò, apí picò kaiinkee apí kò picò kóni. ⁶ Ucarete uyē unmánè lala mecìre kaí pèe u pòone. Uu pèe metóròò uyē tumpò un tee re: Pi yé unéñmánè wuri. ⁷ Amá pikeikó pē apí símaane re: Nkó yee masí usáa ikulanlū nnéí te. Ani kam tóké u kpu ari pèe uikulanlū iyē n te. ⁸ Kuu n tuipe apí u tini, apí kópu apí kecare ilúké u sá.

⁹ Iye ke ucarete uu wainè? U werine uké pikeikó pē kò uu aléé nyē picò pa.

¹⁰ Ani Uléécáa Nsímé ritelé kémee kéénlē te:

Tipare ke pimóme apí n fóm tee pansè ticìre-cìre

tee kenui-i ní wee?

¹¹ Upíima yee lē wa. Mewaisaŋa kuu ró n yéneise ye mē.

¹² Pisuiŋi piwéése apí céru re pē ke Yeesu kenyárū aké ne mánè. Apí pèe lē kapi yé ne u n tí wéési, amá risoiwuí ari iwamè pi wai. Apí u tíye apí tósu.

Lampoo kapi ye Ròm uyòopi píima n héele

(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)

¹³ Apí Yeesu kémee Pifarisi pinyine ne pèpèe Erooti kepire ní we tumpò re piké ripine u wa apí ne uanòlempi cìre u tini. ¹⁴ Apí weri apí Yeesu pise re: Sáa, to yē te pòò aseí uté áa kò úka kewuu túúni. Likumúnjé re áí písoi mewee kaá ne músu pòn ne símisi. Pò ye kò Uléécáa ncee písoi céesile ne aseí. Ncée ye we re tóké ye Sesaa lampoo héele? Li pise re tóké ye héele néese ári kape ye héele? ¹⁵ Yeesu yee pikécáá kecáá mewai n nyu uu rinóò pi yósu re: Yo nnya kani ripine né wai? Ani ne mewóopipi menyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne menyine u hapò. Yeesu uu pèe pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri yee kewóò nké kecáá we? Apí rinóò yósu

re Sesaa lo. ¹⁷ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécɛaa likó Uléécɛaa pa. Urinɔɔ meyóɔ amɛ meyá nnóɔ pi yipu.

Pisatusee nɛ nkɔ́ kɛ́mɛɛ meyisɛ nsímé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)

¹⁸ Pisatusee pɛɛ n tee rɛ pikɔ́kɔ́ ɔ́pi yɛ nkɔ́-i yisi, ɔ́pi Yeesu kɛ́mɛɛ sɪ́ ɔ́pi u pise rɛ: ¹⁹ Sáa, lɛ́ kɛ́ Moisi uu isé n wóɪ yɛ nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíyɛ úu nɛ kɛwá, uuwá yɛɛ yé unósi uyɛ kukúmannɔ́si kɔ́pisi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimárecɔ́ piseɛi pinyinɛ pɛɛ pɛé we. Ufoí uu unósi kɔ́pisi uu kpi úu nɛ kɛwá. ²¹ Ulírú uu ukúmannɔ́si kɔ́pisi, uu kpi úu nɛ kɛwá. Lɛ́ mecɔ́ kai kɔ́ utáánú titiki. ²² Pikɛsɛɛi kɛ́, úka úu kɛwá nɛ u mari. Pɛ́ memáá unósi uyɛ pɔ́ɔ kɔ́ kpi. ²³ Pikɔ́kɔ́ keyisɛyaa ketúnɛ́, pikɛcɔ́pɛ́ úyɛ yɛɛ yé unósi n te, likumúnɛ́ rɛ pikɛsɛɛi kapi kunósi u kɔ́kɛsi. ²⁴ Yeesu uu pi maa rɛ: Lɛ́ nnya kani nómenécíre kírɛasɛntɛ: Ani Nléécɛasimé aseɪ kómɛi, ɔ́ni kɔ́ Uléécɛaa nnaɲɛ nyu. ²⁵ Mɛsɛiseɪ kɛ́ kɛ piseɪ ɔ́pi pikɔ́kɔ́ kɛ́mɛɛ n yisine, pitisi ɔ́pi pinósi kɔ́kɛsine, pinósi pɔ́ ɔ́pi kɔ́ pila sónkɛɛnɛ, amá pimɛfinɛ yé n we yarɛ piléécɛatumɛ keyómɛcɛaa-pɔ́. ²⁶ Yo nnya kani tee rɛ pikɔ́kɔ́ ɔ́pi yé yisi? Ani kelɔ́ kɛ-i kai Moisi ritelé-i n wólaalɛ́ tɛ Uléécɛaa yɛ kuhíhí kɔ́pɛɛ n torɛ kɛ́mɛɛ we un nɛ Moisi símisi kɛɛnlɛ́? Li kei wólaalɛ́ tɛ, Uléécɛaa yɛ Moisi maa rɛ: Nɛ́ɛ Apiraham Uleecaa nɛ Isaaki Uleecaa nɛ Yakupu Uleecaa. ²⁷ Uléécɛaa úu pikɔ́kɔ́ Uleecaa, amá u pinyánnýá Uleecaa lɛ́. Nónnépúnne yɛ piyɛlɛ.

Isé iyɛ Uléécɛaa isé kɛcɔ́pɛ́ icɔ́ n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)

²⁸ Uléécɛaa isé ucélaa unyine yɛɛ pɛɛ Pisatusee nɛ Yeesu ikeɲɛnɛ n kɔ́, uu yénu rɛ Yeesu yɛ rinóɔ pi yɔ́sile n̄sɔ́nɛ, uu nɛ u kɔ́, uu u pise rɛ: Isé nnéi kɛ́mɛɛ íyɛ yɛɛ imáa? ²⁹ Yeesu uu rinóɔ yósu rɛ: Isé maa yɛ nnyí: Isirayɛli, a kutu ricɔ́, Upíima, Uróléécɛaa, Upíima yɛ ucírenínɛ lɛ́. ³⁰ A Upíima, Upóléécɛaa n la nɛ kɛpófa nnéi, nɛ ipósoi nnéi nɛ kɛpómúnɛ́ nnéi nɛ mpónaɲɛ nnéi kɔ́. ³¹ Ilírú yɛ nnyí: A upóɔ n la yarɛ kaa ripócuruu n̄ la mecɔ́. Isé íka íi we yɛɛ nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyɛ uu u maa rɛ: Lí nyamlɛ, sáa. Aseɪ yɛ nyɛ kaá maa rɛ Uléécɛaa yɛ ucírenínɛ lɛ́ úu kɔ́ ucɔ́ má. ³³ Mpá úyɛ uké u n la nɛ kɛfa nnéi, nɛ mɛsɔ́hɔ́ nnéi nɛ n̄naɲɛ nnéi kɔ́. Mpá úyɛ uké kɔ́ uuɔ́ n la yarɛ kuu uricuruu n̄ la. Lɛ́ nɛ isɛɛ kapi yɛ nɛ Uléécɛaa n nyóɔnɛ ɔ́pi tóroise múkú-múkú nɛ inyóɔnɛ icɔ́ nnéi tɔ́sile. ³⁴ Kɛ́ Yeesu uu n yé tɛ mɛsɔ́hɔ́ kuú nɛ rinóɔ yósi, uu u maa rɛ: Pɔ́ mɛpóɔ́cɛ́rɛ n̄sɔ́nɛ cápínɛlɛ. Áa nɛ Uléécɛaa kuyóɔpiyu ketaa we. Úka úu pɛɛ ikari piwai rikpá uké nnyine u pise.

Uyɛ kɛ Uléécɛaa uu n wéɛ nɛ Tafiti kɛcáá nsímé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)

³⁵ Yeesu yɛ Uléécɛaa kɛyɔ́-i céésile uu pi pise rɛ: Iyɛ kɛ isé picélaa ɔ́pi yé fe ɔ́pi maa rɛ uyɛ kɛ Uléécɛaa uu n wéɛ yɛ Tafiti kɛpipi lɛ́. ³⁶ Nfáasɔ́nɛ yɛ Tafiti ricuruu maasɛ rɛ:

Upíima yɛ Unépiima maa rɛ:

A kunélukɛ-lukɛ-mɛ́ kɛ́yukóɔtone-i tone,

háɪ nɛ kumúnɛ́ kɔ́pɛ-i kam yé pipólaarɔ́ kɛpónýálɛ-i n cɔ́. ³⁷ Tafiti ricuruu yɛɛ u sée rɛ "Upíima". Iyɛ kuu yé pɛé nɛ Tafiti kɛpipi?

Yeesu yɛ rɛ piseɪ piké pimɛcírɛ nɛ isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47)

Piseɪ kulúɪ yɛ pɛɛ kutu u cɔ́lenlɛ lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kɛ́mɛɛ kuu pi símisi rɛ: Ani nɛ isé picélaa nɛ nómenécíre tí. Piké nɛ atúkanka cɛa-cɛa n kɔ́ɔnii nɛ piseɪ piké pi n yáhaankɛɛ ayáa kɛ́mɛɛ yɛɛ ripóɔ pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone foí nɛ kelukɛ kɛ́mɛɛ sitone foí yɛɛ pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi yɛ lɛ́ kɛ́ pikúmannɔ́si ɔ́pi m má

nnéi yóoile api ye pɛɛ keyóme yáasi mecáa yare pi pisoι sɔne le. Uléecaa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

*Ukúmannəsi ihɛɛ
(Luki 21:1-4)*

⁴¹ Yeesu uu lɛ mɛmáá Uléecaa keyɔ-i, kei kapi ye ihɛɛ n sariipɔ keyúrí tone. Uu lɛ ke pisoι api siwóó n sariipɔ m paílɛ. Pimámá meyã api meyã hekesi. ⁴² Ukúmannəsi unyine pɔɔ kɔ weri uu sitanká sité sáɔɔ. ⁴³ Yeesu uu pɛɛ upipiretiki séi uu pi maa re: Asei kam nó símisi, ukúmannəsi wekɔ́ nkó ye hele ai mpá úye tósu. ⁴⁴ Likumúnjé re mpí nnéi, lɛ kápi ne líka n wai kapi he, amá uyɛ pɔ́, ulikó kecirɛ, lɛ kuu m má nnéi uké ne iluke n lɔ kuu he.

13

*Yeesu re Uléecaa keyɔ yé fori
(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Ke Yeesu uu Uléecaa keyɔ-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Sáa, a ripái, keyɔ kecirɛ ne apare sɔne-sɔne, née yo? ² Yeesu uu rinóó u yósu re: Pɔ keyɔ píima nké nyánii? Li sónti liké wa ripare ríka ári yé ricɔ kecáa n tɔsilɛ. Linnéi mmú ye sóntile liké fori téké-téké.

*Lɛɛɛ n nyíse re ketɛ ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)*

³ Uu Olifiyee rikúú kecáa tone Uléecaa keyɔ keyu-mɛ. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree mecirɛ ne uyɛ pin we, api u píse re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lɛ ai ní werine. Yo yee ró nyísenɛ re lɛ nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ani nómenécíre tí nsɔne, áni kapɛ tíye unyine uké kuyúí nó tā. ⁶ Pisoι meyã yé sónaame use use ne rinényíri, mpá úye uu ye maa re né ke Uléecaa uu wée. Lɛ kémɛɛ kapi yé pisoι kulúí kuyúí tā. ⁷ Nɔn píyeyi n kɔ te atɔpi ye nnyáã ne ketaa-pɔ weme, áni kapɛ nfasimé tóne, likumúnjé re lɛɛɛ sónti. Amá kétó áke kahane n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncɔ ne tɔpu, keyóɔpitɛ akɛ keyóɔpitɛ kecɔ ne tɔpu, ketɛ yéé silɔ silɔ yenɛsi, nkú yé kɔ wa. Limpɔle yé n we yare ke mɛmárenlɔ ame ye unósi pikéhɛ n kóraane. ⁹ Ani nómenécíre tí. Pi yé ne sitúhaane nó ha, apí ne sipópi nó káii ayómeyáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéese kémɛɛ ne pitúhaane kémɛɛ nó sɔne. Nó kɔ pikɛyu-i inétansei li. ¹⁰ Li píse re piké Nsímé Kεcirɛ isoipuri nnéi riyóó kelene. ¹¹ Pin nó n tí apí ne ketúhaane nó sí, áni kapɛ píri tóne kelene ne mmɛ kani yé m maa, amá ani mme mee kumúnjé kpe-i nó n ka maa, likumúnjé re ái nóó símisi, amá Nfáasɔne ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwá tí uu tíyese api u kopu. Pisáa yé kɔ limɛcɔ pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáa nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényíri nnya, mpá úye ye nóinépurí yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kétɔ-pɔ, Uléecaa yé u yoriye.

*Iwe píima mekame
(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)*

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókɔi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Úye un nsímé mmɛ n keɛ, uké musí uké liasei kɔ. Lin lɛ n wa, pɛpɛɛ Yutee ketɛ kémɛɛ ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Úye un keyɔ ipiraa kecáa n we, úu kapɛ keyɔ-i ricɛpime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Úye un kɔ kecarɛ-i n we, úu kapɛ kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáasi, ái kapɛ nnyiyɛ kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa seɛ íwe píima sikó le. Ke Uléecaa uú ne ketɛ n wa, apí íwe iyɛ icɔ yenaalɛ, iicɔ íi kɔ píikai léeri. ²⁰ Uléecaa unsá pɛɛ siyáa sɛ n hasi, úka úu yé pɛɛ nfáa yɛ. Pɛ

kuu n tési uú n te nnya kuu si hasi. ²¹ Uye un pɛɛ nó m maa rɛ: Ukirisi kɛ Uléécáa uu n wée ye nté née nté-pɔ wɛɛ, áni kapɛ wáise. ²² Likumúnjé rɛ pikirisi nɔɔmɛ nɛ antepuyɛ nɔɔmɛ ye leerinɛ. Pi yéé mɛwaisaŋa nɛ mɛwai píima wapisi piké nɛ m̀pá pɛ kɛ Uléécáa uú n te pɔise. ²³ Ani kapɛ lɔpɛlɛ, m̀pá yo kam nní mɛncirɛ nó símisi.

Usoi Kɛpipi mɛkamɛ

(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)

²⁴ Amá siyáa sɛ kɛmɛɛ, íwɛ píima iyɛ mɛmáá kɛ itunɛ íi sɔmaane, iwáɛ ii metéi paa.

²⁵ Awáɛɛpi aa keyómɛcaa-pɔ poroiri, linánɛ-nanɛ lɛɛ keyómɛcaa-pɔ ní we ai mɛyá yɛɛsi.

²⁶ Pi yé pɛɛ Usoi Kɛpipi yɛ

kɛn ahopɛ kɛcáá wɛmɛ nɛ kennanɛ nɛ kemɛyɔɔpi. ²⁷ U yé pɛɛ upitumɛ pɛɛ ketɛ nɛ keyómɛ-pɔ ní we awélé nnéi túmɛi api pɛ kuu n wéekɛɛ ketɛ nké nɛ kekɛtɔ-pɔ cápinɛ.

Kúfikiyee kɛcáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kɛnyárū icélaa kutu ricɔ. Ku ye kun ilése njmú n wairi, mɛpéi mɛn n leeri, nɔ ye mɛsɛ nɛ mɛsɛ ceri rɛ kupii ye nyahaimɛɛ. ²⁹ Limɛɔ kaí we, nɔn píyɛi likéi nní mɛwai n yɛ, ani ceri rɛ Usoi Kɛpipi ye nyahaimɛɛ un tinɔnɔ nɛ kɔlɛ. ³⁰ Asei kam nó símisi: Písoi kunai nkú áku tɔsunɛ kɛlenɛ nní nnéi liké nɛ ní kam. ³¹ Ketɛ nɛ keyómɛ yé tɔsí, amá anénɔɔ áa metóné má.

Uléécáa mɛcirɛ yɛɛ ketɛ ketɛnɛ itunɛ nyu

(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketɛ metɛnɛ nkó, úka úu likɛyaa kɛ née liitunɛ iyɛ nyu, m̀pá pílécaatumɛ pɛɛ keyómɛcaa-pɔ ní we née Uléécáa Kɛpipi ricurruu. Amá Usáa mɛcirɛ yɛɛ nyu. ³³ Ani nómenécírɛ tí, áni kapɛ ripɔɔ fóm, (ani ye keyómɛ yáási), likumúnjé rɛ áni nyu píyɛi kɛ liitunɛ ii yé kam. ³⁴ Li yé n we yarɛ usoi yɛɛ ncée ní ha uu ukɛyɔ tíyɛ, uu upikɛikó rínanɛ hɛ, uu m̀pá úyɛ pikéi u múíɛ, uu rinɔnɔ uméré rinɔ hɛ rɛ úu kapɛ ripɔɔ fóm. ³⁵ Lɛ nnya, áni kapɛ ripɔɔ fóm, likumúnjé rɛ áni nyu píyɛi kɛ úyɔsaa uu pɛɛri, nnyɔɔ née kɛsinɛ pele née mɛcánkooi née mmare. ³⁶ Ai kapɛ wa rɛ u mɛkáikái ka uu nó lɛɛri nnɔ kɛmɛɛ. ³⁷ Lɛ kam nní nó n símisi, m̀pá úyɛ kamí nɛ mánɛ, áni kapɛ ripɔɔ fóm.

14

Pisuiɛi piwéésɛ ye kómɛinɛ rɛ piké Yeesu tí

(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyáɛ siyáa sité Isirayɛɛli pikó piké nɛ nkɔɔ mɛlɔɔ nɛ akpónɔ nyɛɛ áa pite m má anyá li. Pɛpɛɛ ye Uléécáa inyɔɔnɛ n wa piwéésɛ nɛ isé picélaa api ncée n wéési kapi yé nɛ Yeesu n tí nɛ mɛsɔhɔ piké u kpu. ² Api símaane rɛ: Ai kapɛ anyá kumúnjé-i rɛ písoi yé yisi api pitele wai nnya.

Unósi unyine ye Yeesu riyu kɛcáá tulaali kɔɔnu

(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Kɛ Yeesu uu Petanii kuyu-i uyɔ Simɔɔ keyɔ kɛmɛɛ ní we un ilukɛ le, unósi unyine uu lomɔɔ. Unósi uyɛ un kɛnúm̀pi sɔnɛ kɛɛ tulaali papɛ-papɛ yɛɛ nnéi píima m má múílɛ. Uu kɛnúm̀pi kɛ foru uu tulaali Yeesu riyu kɛcáá kɔɔni. ⁴ Mɛwai mɛ ámɛ nɛ picɔ risá, api pɛɛ pimɛɔpɛcirɛ m máikɛɛ rɛ: Linsɔnɛ ye ní-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pɛɛ fe arí u yái nɛ nnéi píima arí siwóɔ sɛ

πίωεκώδ he. Apí ne unósi uyē wóosi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani u riyá. Yo nnya kani u cónlē? Mēwai sōne kuu né wa. ⁷ Likumúnjé re nḡpá píyeyi ke nó ne píwεκώδ aní we, nó fe ani lisōne pi wai peé uye-i kani ní la, amá nē, ái nḡpá píyeyi kam yé ne nó n we. ⁸ Lē ke unósi nkó uu n fene kuu wa. Inépinje kuu mēncire tulaali fō piké kelenē nhóre i tā. ⁹ Asei kecáá, ké nó símisi re nḡpá yeyi kapi ketē nnéi kecáá Nsímé Kēcire yóólē, pi yéé unósi nkó mēwai mmé símisi apí ne u n léiselē.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefi ne pité kecōpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyōti uu ha pēpē ye Uléécaā inyōonse n wa piwéése lēpō re uké Yeesu tí uké pi rimúise. ¹¹ Nkíninje kapi ne kutu u ricō apí rinōo yekei re pi yé siwóo u he. Yutasi uu icée sōne wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpō meló anyá iluke le
(Matiyee 26:17-25; Luki 22:7-14; 21-33; Yohani 13:21-30)

¹² Kenyáyaā foí kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kō nkpō meló anyá isan n kō, Yeesu pipiretiki apí u pise re: Yei kaá la tōké ha anyá iluke pō wa? ¹³ Uu upipiretiki pité tum uu pi maa re: Ani kuyu-i ha, utisi unyine yee kecórípi ne míni n topori yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴ Un yeyi n lō ani úyote maa re: Urósáa ye pise re yeyi ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki apí nkpō meló anyá iluke n lenē? ¹⁵ U yé kényō kecáá kulee maa kunyine kapi nḡsōne n nyōonse nó nyíse. Ilū kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukeméé wele. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶ Yeesu pipiretiki apí tōsu apí kuyu tulu, apí nḡpá yo lēpō yarē ke Yeesu uu pēe pi m ma, apí nkpō meló anyá iluke wai. ¹⁷ Kai nnyóo n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸ Kumúnjé kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uu maa re: Asei kam nó símisi, nōkenécōpe unyine yee ne iluke né n le yé né yáá. ¹⁹ Piarōo aa caai apí pēe use use u m písei re: Yarē nē néē? ²⁰ Uu rinōo pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tōo ricáripí rise-i n le. ²¹ Usoi Kēpipi ye tósule yarē lē kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kēpipi n yáá, íwe ke liute uu topori. Li kutōsi we ápi kapē pēe liute m mari.

Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyeki
(Matiyee 26:26-30; Luki 22:14-20; Kōrenti Foí, 11:23-25)

²² Kapi n le, Yeesu uu kukpónó kpísi, uu kukecáá Uléécaā pōnēse uu limemáá ku kpākóri uu pi ku pa uu re: Ani yōsí, inépinje ye nnyí. ²³ Uu lē memáá kepórípi kpísi uu kekecáá Uléécaā pōnēse. Uu pi ke pa apí pinnéi níru. ²⁴ Uu pi maa re: Mēnénye ye mmé, mēnye mēmeē písoi meyā nnya kōnu, Uléécaā uu ne pi séi re u ne pē piké kómēine. ²⁵ Asei kam nó símisi, ám pikai aléepipi pita mpí piníré kpáne hái ne keyáa kē kam yé pifále ní ntí Uléécaā iyōopi kémēe. ²⁶ Kuu lē pisímé pi m masí, apí pēe ipakare siyome n yom pin pakarente apí wai apí Olifiyee rikúú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

²⁷ Yeesu uu pi maa re: Nó nónnénéi kēpire né ritō, likumúnjé re li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, isan pōo kpíi. ²⁸ Amá nen píyeyi nkpō kémēe piyise m masí, né ha Kalilee ketēpō nó m mē. ²⁹ Piyee uu u maa re: Mḡpá pinnéi pin kēpire pōo rintō, ái ne nē. ³⁰ Yeesu uu u maa re: Asei kam pōo símisi, neni kesine nké cire icá iké

kelenε μετέ n kooi, πό κέσι nnόω μεταani ρε άα né nyu. ³¹ Amά Piyεε uú n kenjaalē τε: Mpά lin nkpα ye mu, τό ne mpό tóké kesé kpu, άm kunjmeriye πό we. Pinnéi api kα nse mmē m maíkεε.

Yeesu ye Ketisemanee-pα keyόμε yáasi
(*Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46*)

³² Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee sí. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū, néeké ha keyόμε n yáhaapα. ³³ Uú ne Piyεε ne Yakupu ne Yohani péne. Kei ke iwame ne mpόcaai yíkíyiki nn u tí. ³⁴ Uu pi maa re: Tinépόω ye caailenle hái lin ne nkpα menyíne we. Ani nté tone áni kape lαpile. ³⁵ Uu lē memáá keyu-mē nyαsópα nkáripí, uu wúla uu Uléécaá yáasi re lin íye n we, a tíyεε núpαle ituηe iyē íi kape ka. ³⁶ Uu keyόμε yáasi re: Unésáa, πό fe aa mpά yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpά ne lē, kape menépόla wa, amά a mepókó wa. ³⁷ Uu lē memáá upipiretiki-mē pele, uu pi lεepα pin lōni. Uu Piyεε maa re: Simω, πό lōnilεε? Aa nkpáni fe póké n nyáni kenampi kesεε? ³⁸ Ani n tū nōn nyáni nōn keyόμε yáasi, áni kape ne pipeikeε kέmεε ní lóo nnya. Li kesoi pipi ripόω we re keké ye lisane wa, amά ke pεe rinárei mále.

³⁹ Uú ne ketaa piwai pi kpά, uú ha keyόμε yáasi, uu umεwele foí mē meco welu. ⁴⁰ Uu pεeri uu kα pi lεeri pin lōni, likumúnjé re piinipee ye mulesile. Api ceri mmē kapi yé rinόω u n yási. ⁴¹ Uu μετάánū pεeri uu pi maa re: Nénte nα nkpéni lōnilε nōn wéntelē? Li lē tule, ituηe ye tule, lee nní, pi Usoi Kepipi pikópεkαó anipe-i wale. ⁴² Ani yisi tóké tási, uyεe né n yáine ye nyahaimεle.

Yeesu metine
(*Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12*)

⁴³ Yeesu úu kahanε nsímé n tenε ke upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mεse ne mεse rikpáfúme, pin atéhe ne apúnípi muleilē. Pεpεe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisui fi piwéése yeε pi tumpα. ⁴⁴ Yutasi yeε pεe pianipe-i Yeesu n waine, ye pεe risoiwuí mesohα mē kuú ne u ní tinine céesile. U pεe pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáasi, uyεe lo, ani u tí, ani u múlú nsane aní ne tósu. ⁴⁵ Kuu n tui pα uú ne mεse ne mεse Yeesu kα, uu re: Sáa! Uu pεe u pira uu u yáasi. ⁴⁶ PISOI pē api Yeesu kecáá kunípe wai api u tini. ⁴⁷ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapα uu uritéhe kpeú, uu Uléécaá usina ukεikó kutu semí. ⁴⁸ Yeesu uu rinόω yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yarε usoi kpááree? ⁴⁹ Mpά keyáa kéye kam ye nókenécαpe n we, nen Uléécaá keyα-i céési, áni né tí. Amά lē kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaamelē liké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰ Yeesu pipiretiki nnéi api u ηmeriye api wuru. ⁵¹ Unmánε unyine yèè pεe Yeesu n tikilenle un kusánjáá ηmane yariilē. Api re piké u tí, ⁵² uu kusánjáá tápíri uu mēηmane wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha
(*Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécaá usina kέmεε sí. Kei ke pεpεe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisui fi piwéése ne isé picélaa api pinnéi cápinelē. ⁵⁴ Piyεε uu ketaa-pα Yeesu n tikilē hái ne Uléécaá usina keyαcαpe-pα. U ne piméré api kei kesé n tū un nna wéni.

⁵⁵ Pεpεe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi api pISOI wéési pεe yé Yeesu ne nsímé rinkpárá. Pitúhaane pē ápi nkópe níka yē kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúnjé re meyá mεe ne nsímé u kparai, amά mmē kapi n símisi rín ncée nse ritiki. ⁵⁷ Picα api ye yisi apí ne u wáaná re: ⁵⁸ Tα kō un tee re: Né né Uléécaá keyα nké ke usoi kunipe aku n wa fori, am siyáa sitaani kecαpe kefée mαm ke usoi kunipe áku yé n wa. ⁵⁹ Mpά ne kei ricuruu, pinsímé rín ncée nse

ritiki. ⁶⁰ Uléécaá usina uu icápine iyē kecāpe yisi uu Yeesu pise re: Aa rinóo ríka yósunee? Mpókópe ní-ye ke pisoí mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu séé, úu rinóo ríka yósi. Uléécaá usina uu pipise u kpá re: Póo uyē ke Uléécaá uu n wée? Uléécaá yee ipakare n te Kepipii? ⁶² Yeesu uu rinóo yósu re: Née lo. Nó Usoi Kepipi yē ken Uléécaá, nnaŋe nnéi ute kuluke-luke-mē kényukóton-e-i tū. Nó kó keyómecaa-pó ahope kémee u yē un ne weme. ⁶³ Kei ke Uléécaá usina uu pee uricuruu ilū kuu n tanaalē céérii ai nyíse re li u tóosile hái uu re: Píseérakó píye picó kari nképni wéesi? ⁶⁴ Nó konle kuu Uléécaá kecáá anóo kópe n símisi. Iye kani músu? Pinnéi apí maa re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picó api ukecáá meta pitúkentē loni, api ukeyu paasi api akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyee lē pó n wai ŋmōinu! Piméré api u tini apí ne sipese u tépei.

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Kumúnjé kpe-i ke Piyee uu matene ripoo-i ní we, unósi unyine yee Uléécaá usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyee yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kó pee Nasareti ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Am nyu, ám mmē kaa ní la páké símisi kómēi. Uu pee kei yisi uu kupookpaná-i sí. ⁶⁹ Unósi uyē uu piyéne u kpá uu pepee kei ní we maa re: U pisoí pē use le. ⁷⁰ Piyee uu kó pikéne kpá. Kai nkáripí rinkpáse, pepee kei ní we api pimáa u kpá re: Mesei ye me, pó pisoí pē use le. Likumúnjé re pó Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ŋmaa uú ne ketē kpeeni uu wéeri re: Ne Uléécaá, ám usoi nkó nyu. ⁷² Ică ii mese ne mese melírū kooi, Piyee uu léise re Yeesu ye u maa re: Ică iké kelenē meté n kooi, pó kési metaani re áa né nyu. Kei kuu pee mese ne mese itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéése nnéi api mmare mare cápine: pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéi. Kei kapi pee Yeesu paasi apí ne u tósu api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisuifi uyóopi? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ³ Pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí ne nsímé meyá u kparai. ⁴ Pilati uu kó pipise u kpá re: Aa rinóo yósunee? A ripáí mmē ne mmē kapi kepócaá n símisi. ⁵ Yeesu úu rinóo ríka piyóó rikpá. Ai Pilati píri wai.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpá nkpo melóo anyá áye, Pilati yee pee ukpaniikó uyē ke pisoí api n wée akpanii tōle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pee ápi pee uyóopi kecáá n kpálē. Pitele pinyine-i kapi pee usoi kpu. ⁸ Tisoiwuí ari Pilati-mē tómpo, api lē kuu ye mpá anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisuifi uyóopi akpanii nó tóo? ¹⁰ Likumúnjé re Pilati ye ceri re nfaṗole nnya ke pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí pisoí Pilati-i teriipó piké u ricóŋ uké ne Parapasi akpanii tō. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Iye kani mpí la ŋmaa ké uyē kani nní n sélei re Pisuifi uyóopi wa? ¹³ Api pipupéi kpá re: A kunapéékóo kecáá u kari. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai ní-ye kuu mpí wa? Api meyá pipupéi kpá re: A kunapéékóo kecáá u kari. ¹⁵ Pilati uu risoiwuí meṗoala tiki uu Parapasi akpanii tōlu. Kapi Yeesu ne iséi pikáii ní masí, apí pisoí anipe-i u wai re piké ha kunapéékóo kecáá u kari.

séi uu u pise re in te li nánai ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Ròm usóóca kpéé uu pisímaa u m masí lē kai n we, Pilati uu ncée he re piké Yeesu kpísi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánjáá ləlu uu kunapéékóó kecáá Yeesu súiseri uu kusánjáá u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaṅaa-i n wa kémee u yekei, uu pee lē memáá meparé píima menyine pímiise uu rinəṅəo fi. ⁴⁷ Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yosee uni api kei kapi u n waipə n nyáni.

16

Yeesu ye nkpə kémee yisi

(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Ke kewénteṅaa ketúnjé ake n tasi, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu uni ne Salomee api tulaali ləlu piké ha Yeesu yakasi. ² Kewénteṅaa ukóso, api mekekeke metunjeleeme rikpíi sí. ³ Api piməcəpəcire píseine re: Wóo yé ha ripare tee rikpíi rinəṅəo n filē tó pímiise? ⁴ Kapi yé inípee rinsíka, api yénu re li meparəcaṅaa mē pímiisele. ⁵ Api rikpíi-i lompə api keṅmánepi kenyine yenu ken kuluke-luke-mē tū ken ketúkanka tomé tanaalē, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame ii kape nó wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyē kapi kunapéékóó kecáá n kari kani wéési? U nkpə kémee yisile, úu nté we. Ani nyáni, kelə nké-i kapi u finse. ⁷ Amá ani ha Piyee ne upipiretiki tərəo maa re u yé ha Kalilee-pə pi m mē, kei kapi yé ha u yē yare kuu pi n símaale. ⁸ Api rikpíi-i léeri api ntóó sé pin terii ne iwame, amá api úka ríka ma ne iwame mepéhé.

Yeesu ye uməcire Makitala kuyu ukó Maari nyise

(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)

⁹ [Ke Yeesu uu kewénteṅaa ukóso mmare nkpə kémee n yisi, u tíyesele Maari Makitala uu məfoi u yenu. Maari Makitala uyē kémee kuú pee aniri aseelakase. ¹⁰ Maari Makitala uú ha nsímé mmē pepere pee Yeesu rintiki símisi. Pē pin kumúnjé kpe-i nkpə tū pin kə tənési. ¹¹ Kapi n kó te Yeesu ye nfáa mále, te Maari Makitala ye u yē, api ne kefa tene.]

Yeesu ye uməcire upipiretiki pité nyise

(Luki 24:13-35)

¹² Lē memáá, Yeesu uu méwee féé mēcə kpísi uu tíyese upipiretiki pité pinyine pee kecare-mē n sí api u yenu. ¹³ Pē ticuruu apí weri apí picə nsímé mmē símisi, picə pē api kə ne kefa tene.]

Yeesu ye uməcire upipiretiki kefi ne use nyise

(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁴ Yeesu uu metərəo uməcire upipiretiki kefi ne use nyise kumúnjé kpe-i kapi iluke n le. Uú ne pinfatene kucírē ne pinkinṅtake pi cési, kapi pepere pee nkpə kémee meyiise-maá u n yé ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu pee lē memáá pi maa re: Ani ketē nnéi rikóónú ani pisoii nnéi Nsímé Kəcire símisi. ¹⁶ Ulééca yé nkó yee ne kefa u n tene uu kə míni wole yoriye. Amá u yé ne nkó yee úu ne kefa u n tene túhaane aí ne u kpi. ¹⁷ Məwaisaṅa ke pepere ne kefa Ulééca n tene api yé n wapisi ye mmé: Pi yé rinényiri ne aniri lakase, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cópii, íi yé líka pi wa. Mpá pin kə linírē-niré lee yé n kpu n ntí, aí yé nkpáni líka pi wai. Pi yé pitóikó kecáá anípe rilaa, pitóikó pē api pélu.

¹⁹ Ke Upiima uu pisímé pi m masí, ai keyómecaa-mē u kpíipə uú ha Ulééca kuluke-luke-mē kéyukəótone-i tone. ²⁰ Upipiretiki api sí apí ha mpá yei Nléécaasímé símisi. Upiima uu piké pi n léni, uu tíye məwaisaṅa kapi n wapisi ame pinsímé aseelakase n nyise.]

Nsímé Kεcιrε ritelé κε Luki uu n wói

Lελεε rítelé nti kέmεε ní we

Nsímé Kεcιrε ritelé ne Uléεcaa Pitumε Mεwai ritelé κε Luki uu wói. Pē inipεε-i κε Yeesu uu umεwai n wapisi κε Luki uu písai ríσane uu kelene rítelé nti uusane Teofili wolu re uké Yeesu icélaa aseí kō ríσane (Luki 1:1-4). Luki ye pεε Ukirεki λ. U kō pεε upōise píma unyine λ ye pεε Pōli n sárikeε. Luki ye Yeesu nyíσεε yare Usói Kεpipi. Yeesu ye pansεε kεsoipipi uú ne sisoipipi íwe ténι. U pεε pisoι ipiηe ne piamíri pōisentele. Tíyu 24 kέmεε κε isímé tōrō ye m mulú ii wólalē, iyē κε pεpεε Yeesu mεwai n yé api Luki rintéησε. Iyεε nní Yeesu meyise nkpō kέmεε ne umεkpáfúme upipiretiki ne pinósi ne pipiretiki picō pεε pεε unkpō n ténι keyu-i. Uu lē ne lē κε átélé aa ukεcáá ní símisi pi pérεse uu pεε pi tum te piké ha mpa úye símisi re uyεε Uyulale.

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Luki ye símisile lē κε Yeesu uu sisoipipi kέmεε n lompo (1:1-4:13). Umεmare ne ukεleemε nkó mee kei we.
2. Upíima ye ketē kecáá unfaa nnéi kέmεε sisoipipi wéεsile. Luki ye símisile lē kuu ne pinárei ne píwekōó ne pitóikó kutu riñcō (4:14-19:27). Sinyárū kulú kuu kpísi uú ne sisoipipi li céesi: Uηmáne yeε m pō kenyárū (15), Samarii ketē usói unyine yeε kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unkpō kunapéékōó kecáá ne umeyise nkpō kέmεε κε Upíima uú ne sisoipipi yoriye (19:28-24).

Luki ye Teofili rítelé wói

¹ Umáρεcō Teofili, pisoι meyā ye mεwai mee kerócōpe n wapisi nkó piwóle peenle. ² Pi mεwai mē nsímé tó ritóσεε yare lē κε pεpεε kékoraane-me n yé pin neni ne Uléεcaa nsímé kóónulē api ró n n kéenkee. ³ Lē nnya κε rinécúruu am ríσane písai ké lē nnéi λεε kékoraane-me n wa ceri, ai né sonesi re ké linkó pō umáρεcō Teofili wói kélé-kélé. ⁴ Ne wólule nōké ne n céri re icélaa kaa n kō ye nsímései λ.

Uléεcaatumε ye símisi re pi yé Yohani Uniwole mari

⁵ Kumúnē kpe-i κε Erooti uú pεε Yutee ketē uyōopi κε Uléεcaa unyónσε unyine kapi ye n sée re Sakarii uú pεé we. U pεε Apiya piléékōó kunai ukó use λ. Uunōsi ye pεε pεpεε ye Uléεcaa inyónσε n wa uwéεσε Arō kepire ukó λ. Pi ye u sée re Elisapeti. ⁶ Piketé ye pεε Uléεcaa inipεε-i kecíre sónελe pin kō Upíima isé ne uicélaa nnéi múlē ríσane. ⁷ Amá ápi pεε kewá má, Elisapeti ye pεε unyapi λ. Lē memáá, u ne ula keté ye pεε kpurunule.

⁸ Keyáa kenyine kai Sakarii kunai menyónσε tu, uu pεε keyáa kē Uléεcaa keyu-i upinyónσεkei n wai. ⁹ Lē kai pεpεε ye Uléεcaa inyónσε n wa inyekii-i m pise kapi ritiki apí ne Sakarii wée re uké Uléεcaa kunyónσεlee lō uké tulaali ηmaasi. ¹⁰ Kumúnē kpe-i kapi tulaali n ηmaalē, pisoι riwúí ye pεε cápínelenle pin ketahai mmé keyómε yáasi. ¹¹ Upíima uleecaatumε unyine uu mese ne mese Sakarii keyu-i kpáfúme, uu kehúú κε-i kapi tulaali n ηmaalē kuwélé luke-luke-mē nyere. ¹² Ke Sakarii uu u n yé, uú túí-túí, iwame ii u tini. ¹³ Amá Upíima uléεcaatumε uu u maa re: Sakarii, iwame ii kape pō wa. Uléεcaa ye ipówελε konle. Upónósi Elisapeti yé kewántisi pō mári aa rinyíri κε he re Yohani. ¹⁴ Meyíkíyiki kake ripópō larukusene. Pisoι meyā apō yé kō larisi ne kepimare. ¹⁵ Likumúnē re u yé kam uu Upíima inipεε-i wai usói píma unyine. Feé ne píta pome-pome píka ápi unnō-i lonine. Nfáasone ye meyá u n yipaalenle

kumúnjé kpe-i kapi u n cuunsene. ¹⁶ U yé Isirayeli pikó meyã pi-Uleecaa, Upiima-mě peseme. ¹⁷ U yé masí Uléecaa keyu-i n sónle ne mewéesesohó ne rínanje ke Elii uu pɛɛ m má, uu písáa ne pisiwã nfasimé pɛne, uu tíyese pɛpɛɛ aseí pite mewéesesohó n háikuse api pɛpɛɛ me n tíkile kemúnjé nmurei. U lɛ nnéi waine uké ne nsoipuri mee Upiima mekame m mɛ́ n yé nnya. ¹⁸ Amá Sakarii uu uléecaatumɛ maa rɛ: Iye kam yé ne ceri rɛ aseí ye nye? Likumúnjé rɛ ne kpurunule, unénsi ricuruu ye kɔ kpurunule. ¹⁹ Uléecaatumɛ uu rinóo u pɛse rɛ: Née Kapiriyeli, Uléecaa keyu-i kamí we nen upikei wai. U né tummele rɛ ké ifaaci kecire nnyí pɔ́ símisi. ²⁰ Amá áa ne nsímé kapi n yekei rɛ nké kumúnjé kunyine-i wa ne kefa tene. Lɛ nnya kai yé ripólémpi paasi áa yé fe pɔké rinóo male hái ne kɛ́ ke mewai mɛ́ nnéi ame n waine.

²¹ Kumúnjé kpɛ́ nnéi kémee, pisoi pɛɛ n cápinelɛ pin ketahai Sakarii mɛ́ ye pɛɛ píri túnle rɛ pi kunyónselee-i meyã nánai nnya. ²² Amá kuu n léeme, úu fe uké rinóo pi male. Pisoi api céru rɛ Uléecaa ye linyine u yeneisele kunyónselee-i. Anípe kuú ne pi símisi, tilémpi tin pahaalɛ.

²³ Ke Sakarii uu kumúnjé kpɛ́ kai m pise rɛ uké Uléecaa pikei wa ketɔ n tu, uu ukeyɔ pɛle. ²⁴ Kai rinkpáse, uunósi Elisapeti uu fapisi, uu umɛcire kɛyɔ-i pɛsu hái ne iwáre inupũ kumúnjé, un tee rɛ: ²⁵ Lɛ ke Upiima uu né n wa ye nní: Li nkpeni ripóo u wa rɛ uké lelɛ pɛɛ pisoi kecɔpe inései n tese né lese.

Uléecaatumɛ ye símisi rɛ pi yé Yeesu mari

²⁶ Iwáre kpúúlũ kémee, Uléecaa uu uléecaatumɛ Kapiriyeli Kalilee ketɛ kuyu kunyine kapi ye n sée rɛ Nasareti kémee tum. ²⁷ Úkpére unyine yeé úu utisi n nyu kapí pɛɛ Yosefi yelilɛ. Pi ye u sée rɛ Maari. Ukemé ke Uléecaa uu u tũ. Yosefi ye pɛɛ uyóopi Tafiti kepire ukó le. ²⁸ Uléecaatumɛ uyɛ uu Maari keyɔ-i lomɔ, uu u maa rɛ: Ne pɔ́ yáasi, Uléecaa ye ípɛelé pɔ́ nyísele un kepópire we. ²⁹ Anóo nyɛ aa Maari túi-túise, un umɛcire písei rɛ: Iyáhaa íye mpuri ye nnyí? ³⁰ Uléecaatumɛ uu pɛɛ u maa rɛ: Maari, iwame íi kape pɔ́ wa, Uléecaa ye uipɛelé pɔ́ nyísele. ³¹ Pɔ́ kómɛi, pɔ́ fapisine aa kewántisi maru, aa ke séi rɛ Yeesu. ³² Ke yé isoi wa api ye ke séi rɛ Uléecaa yeé nɔ́pá yo kecáá n tũ Kepipi. Upiima Uléecaa yé tíyese ake usáayaha Tafiti iyóopi tone. ³³ Ke yé Yakupu kepire pikó kémee iyóopi teneciré li. Keiyóopi íi kétɔ mánɛ. ³⁴ Maari uu uléecaatumɛ maa rɛ: Iye kai yé lɛ wa, ám utisi nyu? ³⁵ Uléecaatumɛ uu rinóo u pɛse rɛ: Uléecaa Nfaasone ye kepóciáa súirine, Uléecaa yeé nɔ́pá yo kecáá n tũ uu unnyéré pɔ́ yárii. Lɛ nnya kewá kɛ́ ne Uléecaa kekó le. Pi yé ke sée rɛ Uléecaa Kepipi. ³⁶ Upómárecɔ Elisapeti kapí pɛɛ n sélei rɛ unyapi ricuruu ye ne riwéese kewántisi kefa mále. Uware kpúúlũ kémee kuu nní we. ³⁷ Likumúnjé rɛ Uléecaa úu líka kupóone we. ³⁸ Kei ke Maari uu pɛɛ u pɛse rɛ: Ne Upiima ukeikó le. Liké wa yare kaa nní m ma. Uléecaatumɛ uu pɛɛ u yá uu tómpɔ.

Maari ye Elisapeti pilóólú ha

³⁹ Lisiyaa se-i, Maari uu mekɛkɛɛ Yuta ketɛ kee akúú m má kuyu kunyine ncee pɔ́b. ⁴⁰ Uu Sakarii keyɔ-i lomɔ uu Elisapeti yáasi. ⁴¹ Kumúnjé kpe-i ke Elisapeti uu Maari iyáhaa n kɔ́, kewá ake ukefa-i lémesi, Nfaasone nn Elisapeti yipu ⁴² uu pupɛi rɛ: Uléecaa ye lisone pɔ́ wale ai tósu pinósi tɔ́rɔo nnéi. Uléecaa rinóo sone ye kewá kɛ́ kaa m márune kecáá wele. ⁴³ Née úye Unépiima uni uké ne pilóólú né n kam? ⁴⁴ Kumúnjé kpe-i kam ipóyáhaa n kɔ́, kewá ye kenéfa-i lémesile ne mpónare. ⁴⁵ Pɔ́ únarekome le, kaá ne kefa n tene rɛ Upiima ye lɛ kuu m ma api pɔ́ símisi waine nnya.

Maari keyome

⁴⁶ Maari uu pɛɛ rɛ:

Ne la ké Upíima rinyiri ritaáse,

⁴⁷ tinéπόω arí ne Uléécaa, Unéyulale larisi.

⁴⁸ Likumúnjé re u né uukeikó nee ám líka n tulaalē íwe ténle.

Kaí ne neni rimpá, nsoipuri nnéi yé né maa re únarekome.

⁴⁹ Uléécaa rínanje nnéi ute ye likei sone kecire né wale.

Urinyiri nsone ye ne mmpehē le.

⁵⁰ Uyee ye hái kaí ne n wéme pepere u n wuru anai íwe té.

⁵¹ Uu mewai nanje-nanje wapisi ne unnanje, uu unnanje nyíse pepere akókari m má api kpíi.

⁵² Uu piyóopi iyóopi-i lese,

uu pepere ápi líka n tulaalē taáse.

⁵³ Uu pepere nkú n tú ne lisone lepise,

uu pimámá lákase menípe ηmane.

⁵⁴ Uu upikeikó Isirayeli pikó picome weri.

⁵⁵ Uu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe té

háí ne nípá píyei-pó yare kuú pee pirókpure m ma.

⁵⁶ Maari ne Elisapeti apí tone hái ne iware itaani kumúnjé, uu lē memáá ukeyo pele.

Yohani Uniwole kemare nsímé

⁵⁷ Ke Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. ⁵⁸ Elisapeti piperecō ne upimarecō api kóm te Upíima ye íwe u té, ai Elisapeti mecō pi larisi. ⁵⁹ Keyáa páha-paha tunjé, apí ne kewá weri piké ke riké, api músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. ⁶⁰ Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. ⁶¹ Api u maa re: Iye lē má, úka úu kepóyo-i rinyiri tē ticō má. ⁶² Api péé ne anípe usáa pise re iye kuú la piké ye kewá kē sée. ⁶³ Sakarii uu pise re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u m pa, uu kukecáa wólu re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéi nnóo yipu. ⁶⁴ Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénne, uu símisi uu Uléécaa rinyiri taáse lin cālē. ⁶⁵ Ai pee upiperecō nnéi iwame wai. Yutee ketē kee akúú m má nnéi kémee, písoi api mewai mē nsímé ne n túntilē. ⁶⁶ Pē nnéi pee ifaaci iyē n kō api ikecáa m músu pin pimecōpecire píseine re: Iye ke kewá kē aké masí ne tenene? Asei kecáa, Upíima ye pee kekepire wele.

Sakarii ye Uléécaa pakare

⁶⁷ Nfáasone nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Uléécaa rinyiri ne písímé loni re:

⁶⁸ Upíima, Isirayeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taálē

kuú ne upikó kutu riñcō uu piriyu lolu.

⁶⁹ U uyóriye yee rínanje m má ró hele

uukeikó Tafiiti keyo kémee.

⁷⁰ U pee hái mekee-me nsímé mmē antepuye kuu n wée símaasele.

⁷¹ U rinóo yekei re u yé piróláarō

ne pepere irópuri n yúlu anípe-i ró ηméherese.

⁷² Uléécaa ye nfanare pirósáayaha nyísele,

úu uricuruu rinóo kuu

u ne pē kecōpe n yekei palei.

⁷³ Likumúnjé re Uléécaa ye urósáayaha Apiraham wéeri re

⁷⁴ u yé piróláarō anípe-i ró lese,

uu tíyese ári yé ne iwame u n yáasi.

⁷⁵ Ai tíyese arí n kpáailē tōn kecire sōne uinípe-i hái ne

ntófáa siyaa ketō-pō.

⁷⁶ Pó kenéwá, pi yé pó sée re Uléécaa yee

nípá yo kecáá ní tũ antepu.

Likumúnjé re pów yé Upíima kekpeē wa aa ncée u nyóonse,

⁷⁷ aa upikó céreise re u yé piriyu lo uu piakópe pi sárei.

⁷⁸ Uléécaa nfanare toi-toi nnya,

u ne umetéí sóntile ame ró kpáii yare ntunje

⁷⁹ uké pepe kuṅmaha-i ne pepe nkpó kuhore-i ní we rikpáiiise,

uu aróna nkíniniṅe ncee tikise.

⁸⁰ Kewá ken papisi, kemesoḥo men kó papisi. Uu acesi kóima-i n finu hái ne keyáa kē kuu upikéi Isirayeli pikó kecōpe n kóraane.

2

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári

(Matiyee 1:18-25)

¹ Ketē nnéi uyóopi Okusiti uu kumúnjé kpe-i rinóo he re piké ketē nnéi pisoí keē. ² Pikéē pepe pífoí. Pi wale kumúnjé kpe-i ke Kiriniisi uú pee Sirii ketē kecáa iyóopi n le. ³ Mpá úye uu ukuyu pikéē sí. ⁴ Yosefi uu Kalilee ketē kémee Nasareti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi ye n sée re Petelehem sí. Kuyu kpe-i kapi uyóopi Tafiti mari. Yosefi ricuruu ye Tafiti keyo ne uképire ukó le. ⁵ Uu kei pikéē sí, u ne uunosi felei-felei Maari yee kefa m má. ⁶ Pin Petelehem-i we, ukemareyaa ake tulu ⁷ uu ukewá foí máru ketisi, uu asánjáa ke yarii uu kuhōpi kecáa ke finse, kapi picéetōjé kulee-i ketónne m paa nnya.

Uléécaatumē unyine ye Petelehem-pō rikpáfúme

⁸ Kelō kee ke-i ke píseesé pinyine apí pee kesine we pin sicare-i píisee kecáa páilē. ⁹ Upíima uleecaatumē uu pikeyu-i kpáfúme, Upíima meyoopi amé n tēlu men kekále pi wailē. Iwame ii pi wai meyánsei. ¹⁰ Uléécaatumē uu pee pi maare: Iwame ii kape nó wa. Nsímé sone mee yé Isirayeli pikó nnéi ripóo meyá n níṅukuse kaní ne nó ka. ¹¹ Neni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nónényulale mari, uyē ke Uléécaa uu n wée, Upíima. ¹² Lē kani yé ne u n céri ye nní: Nó kewá fenféi leepō kapi kusánjáa ní pílesi apí kuhōpi kecáa finse. ¹³ Mese ne mese, pilécaatumē picō apí ufoí nkó kecáa kpápō apí kulúí wai, apí pee Uléécaa meyoopi n yom te ¹⁴ Uléécaa yee keyómecaa-pō ipakare te. Nkíniniṅe nké pē kuu ketē kecáa ní la kecōpe n we.

Píseesé ye Petelehem sí

¹⁵ Ke pilécaatumē apí pi rin-yá apí keyómecaa-mē pele, píseesé apí pee símaane re: Tóké Petelehem ha. Li píse re tóké lelee n wa ke Upíima uu ró n céreise yē. ¹⁶ Apí kei mekekeke sí apí ha Maari ne Yosefi leepō, kewá ken kuhōpi kémee finu. ¹⁷ Kapi ke n yé, apí lē ke ulécaatumē uu kewá kē nsímé n símisi keenkē. ¹⁸ Lē ke píseesé apí n símisi ai pē nnéi pee kutu pi n cólē píri wai. ¹⁹ Maari uu mmē nnéi ukéfa-i múlú un nkecáa músu nsone. ²⁰ Píseesé apí lē memáa nkúlēcee pōlō. Apí Uléécaa rinyiri taáse apí umeyóopi n yom te u tíyese apí kóm apí kō yenu nnya. Linnéi ye wa yare lē ke ulécaatumē uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyiri he

²¹ Siyáa siseei memáa, kewá kekéyaa ake tulu, apí rinyiri ke he re Yeesu. Tinyiri tē ke ulécaatumē uu pi céesi Maari uu kelenē fapisi.

Pi Yeesu Uléécaa keyo-i nyíse

²² Lē memáa, itunje ii tulu re piké inyékii wa piké ne pimécire heere yare kai Moisi isé kémee m píse, Maari ne Yosefi apí péé ne kewá Yerusalem kuyu sí te piké Upíima ke nyíse. ²³ Likumúnjé re li Upíima isé kémee wólaalē te: Upíima

ye ke wántisi foí te. ²⁴ Api kò inyóonse ke isé ise iyē ii m pise wai: Sikpréekpeepi sité née alólá sínsá até kapi yé ne wa.

²⁵ Utisi unyine kapi ye n sée re Simeyó ye ppe Yerusalem-i wele. Utisi uyē ye ppe usoi sone le un Ulééca riwure má un uyē kaí ppe m pise re uké Isirayeli yoriye mē. Nfáasone ye ppe ukeméé wele. ²⁶ Ulééca uú ne Nfáasone tiki uú ne u símisi re u yé uyē ke Upíima uu n wée uu tumti ne uinipee yē uu kelene kpi. ²⁷ Nfáasone nn tíyese Simeyó uu Ulééca keyó sí. Ke Yeesu pikó apí ne u n hápò piké inyékii iyē ke isé ii m pise wa, ²⁸ Simeyó uu u kpísi, uu Ulééca pakare uu re:

²⁹ Upíima, tipónó kaa n yekei ye nkpréni lile.

Pó fe aa nkpréni né upókeikó tíye am nkíninje-i kpi.

³⁰ Likumúnjé re ne ne inénípee pipóyulale yenle.

³¹ Pò Uyóriye kpíimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uyee metéi mee yé n tíyese ketē nnéi ayu aa pó céru.

Uyee yé tíyese mpópuri Isirayeli rinyiri arí taá.

Lē ke Simeyó uu Yeesu kecáá n símisi

³³ Yeesu usaa ne uuni api pírí wai ne lē ke Simeyó uu Yeesu kecáá n símisi.

³⁴ Simeyó uu anó sone pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Ulééca ye kewá nké wée re keké tíyese písoi meyā piké loó, pimeyā piké kò Isirayeli-i yisi. Keké Ulééca linyíse-nyíse lee yé písoi ne Ulééca kecəpe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke písoi meyā api riséé ne pisifa-i m músu yámne. Amá pǎ keuni, pó ntóosi kò yare ketéhe kapi pó tuhu.

Antepu Aani kecáá nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kò peé wele. U antepu le. Fanuweeli ukpére lo Asee kumare-i. U ppe kpurunule nsone. Anmē aseí ke u ne uula ppe n sóonne unnahe kémee api wa. ³⁷ Lē memáá, uu ikúmannósi tone uú ha ne anmē kuwóó ne afeetaani ne ana tulu. Uu ye pikai Ulééca keyó riyá, amá ketúnjé ne kesine kuu ye Ulééca pikéi n wai un anó paasi un welu. ³⁸ Uu kumúnjé kpe-i Ulééca keyó-i hápò uu Ulééca pipakare loni. Uu pē nnéi ppe ppe m mé te Ulééca uké Yerusalem riyu ló kewá kē nsímé símisi.

Nasareti kémee mepeme

³⁹ Ke Yeesu pikó api lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai mí masí, apí ne Kalilee u pele, pikuyu Nasareti kémee. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kò rínanje kpálé. Mewéesesəhə píima kuú ppe má, Ulééca ipéelée in kò ukécáá we.

Yeesu ye anmē kefi ne até má uú ne Ulééca keyó kémee lompo

⁴¹ Mpá kuñmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèè ppe nkpré melóó anyá hale Yerusalem-pò. ⁴² Kumúnjé kpe-i, Yeesu ye ppe anmē kefi ne até mále. Usáa ne úni apí ne u péne api anyá sí yare kapi ye rí ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni apí pele, amá Yeesu uu Yerusalem-i mēsuni, upikó apí kò nkpráni céri. ⁴⁴ Api músu re Yeesu yé pipisencə pinyine rintikile, api sone yare keyáa kesé kumúnjé, api ppe lē memáá pipimarecə ne pipisane kémee piwélaa u sí. ⁴⁵ Amá apí u yē, apí Yerusalem-mē pele pin piwélaa u nǎjlē. ⁴⁶ Api keyáa táánū tunjé Ulééca keyó-i u yenu un isé picélaa kecəpe tū un kutu pi cǎlē un kò nsímé pi písei. ⁴⁷ Pírí ke Yeesu mesəhə ne uanə meyóó ai pē nnéi ppe kutu u n cǎlē wa. ⁴⁸ Ke usáa ne úni apí u n yé, ai pírí pi wai, úni uu u maa re: Kenéwá, yo nnya kaa lē wa? Tó ne upósáa ye ppe pó wéésile kerówu ken túúni. ⁴⁹ Uu rinóó pi yósu re: Yo nnya kani né wéési? Ani nyu re li pise re ké unésáa pikéi waa? ⁵⁰ Amá apí lē kuu pi mí ma aseí kó.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki api Nasareti pele. U ppe usáa ne úni pakarelenle. Uni uu kò mɛwai mɛ nnéi ukéfa-i n wailɛ. ⁵² Yeesu uu m pelu, umesòhò mɛn kpálɛ un kò isoi sɔne le, Uléécáa ne sisoipipi inipee-i, Uléécáa ipéelée in kò ukécáá we.

3

*Yohani Uniwolé ye Uléécáa Nstmé yóólɛ
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)*

¹⁻² Kumúnjé kunyine-i, Uléécáa uu Sakarii unmánɛ Yohani kucesi kóima-i rinóo maa. Ròm uyɔɔpi píima kapi ye n sée re Tipɛɛ ye ppe likumúnjé kpe-i iyóɔpi kémɛɛ aɲmɛ kefi ne anupū piwai masile. Pɔnsi Pilati yee ppe Yutee ketɛ kecáá paílɛ, Erooti pɔon Kalilee kekó kecáá paílɛ. Uumaa Filipu yee ppe Itumee ne Tarakoni sité kecáá paílɛ, Lisaniya un Apiteeni ketɛ kecáá paílɛ. Likumúnjé kpe-i ke Aani ne Kayifu apí ppe pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóonse n wa piwéésɛ. ³ Yohani uu Yuriteɛ ayu pikóónú loni un yóólɛ tɛ: Ani mɛfine conse, ani tíyɛɛe piké míni nó wolé Uléécáa uké nóanékópe nó sárɛi.

⁴ Ai wai yare lɛ ke antepu Esayi uu ppe uritelé kémɛɛ n wóɪ re: Usoi rinóo ye ri tɛɛ kucesi kóima-i n yóólɛ tɛ:

Ani Upiima ncee nyóonse,
ani uicee tɛiisɛ iké kecire wa.

⁵ Ahóre-hore nnéi ye sírunɛ,
akúú ne sikúúpi nnéi asi foru,

icée sikóónú nnéi asi tɛii,
icée ahore-hore nnéi aa síru.

⁶ Mpa úye uu ppe yénu re Uléécáa ye usoi riyu lɛle.

⁷ Asoiwuí aa Yohani kémɛɛ n sónaapɔ uké míni pi wolé. Uu pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re nó fe ani Uléécáa ketahai keɛ n tu kaase má? ⁸ Ani ye mɛwai mɛɛ n nyísɛlɛ tɛ nɔ mɛfine conse wa. Ani kape nómenécire m máikɛɛ re: Apiraham yee urósáayaha. Uléécáa yé fe uu waise apare nnyé nní aa panse Apiraham sipirɛ. ⁹ Iso isòolu ye pile iké alée sémni hái iníjɪ-pɔ. Pi kulée nkú kpeɛ áku apipi sɔne m márii kéné api nna-i sáɔ.

¹⁰ Asoiwuí aa ppe u pise re: In lɛ ni, íye kai nkpeni pise re tóké wa? ¹¹ Uu rinóo pi yósu re: Úye un sitúkanka sité m má, li pise re uké uyee úu m má kɛɛɛ he, úye un kò iluke m má, li pise re uké uucɔ yee úu m má he.

¹² Pilampooyó ricurruu api símpɔ piké míni pi wolé, api Yohani pise re: Urócélaa, íye kai pise re tóké wa? ¹³ Uu rinóo pi yósu re: Ani kape ye lɛ ke isé ii rinké re pisoi piké ye hééle kecáá rilaase.

¹⁴ Pisóóca pɔ ticurruu api u pise re: Tó ní, íye kai pise re tóké wa? Uu pi maa re: Ani kape ye úka siwóó yósi ne rínanɛ néɛ aní ne nsímé liute wááná, amá ani ne nóinéhéé ripá.

¹⁵ Kuyu nnéi yee ppe tálɛ tɛ lipíima linyine ye wainɛ. Mpa úye uu pɛé m músu re néɛ Yohani yee uyɛ ke Uléécáa uu n wée. ¹⁶ Yohani uu ppe pi maa re: Míni ke néɛ ne nó wóle, amá unyine yee rínanɛ né n fe ye sónti. Inésoi íi tu re ké uanéri nɲɛ fénnɛ. Nfáasɔne ne nna kuu yé ne nó wolé. ¹⁷ U ukunipe-i kuhóólo kapi ye ne n cácai múílenle uké ne mɛpípi ne acólé kóólenɛ. U mɛpípi risíme-i súúnine uu ayúi pɔ nna mɛɛ rín ye píkaɪ n kpu kémɛɛ toroise.

¹⁸ Yohani ye ppe pisoi itisi kpáriisɛle un ne Nsímé Kecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye ppe umárecɔ cire unəsi Erootiyati kpísile uu kò mɛwai kópe mɛcɔ mɛyā wapisi. Lɛ nnéi nnya ke Yohani uu pɛé ne u cési. ²⁰ Erooti uu kò mɛwai kópe mɛcɔ kpá uu Yohani kukpaniilee wai.

*Yohani ye Yeesu míni wolé
(Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11)*

²¹ Kapi pisoi nnéi míni piwóle ní masí, api kò Yeesu ricuruu wole. Kumúnjé kpe-i kuu keyóme n yáasi, ai keyóme hánne. ²² Nfáasone nn ukecáá súiri yare rilóalã, pin ti nyáni ne inípe. Tinóò ari keyómecaa-pò maari re: Póò Kenépipi lala kecìre. Am ye kepócáá kò.

*Yeesu Kirisi pikpure anyiri
(Matiyee 1:1-17)*

²³ Anmē afetaani kumúnjé ke Yeesu uu má uu né upikéi koru. Yare kapi pē m músu, u pē Yosefi kepipi lē. Yosefi un Elii kepipi, ²⁴ Elii un Matati kepipi, Matati un Lefi kepipi, Lefi un Melisi kepipi, Melisi un Yanayi kepipi, Yanayi un Yosefi kepipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Amosi kepipi, Amosi un Nahum kepipi, Nahum un Esili kepipi, Esili un Nakai kepipi, ²⁶ Nakai un Maati kepipi, Maati un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Simeyi kepipi, Simeyi un Yosee kepipi, Yosee un Yota kepipi, ²⁷ Yota un Yowanaa kepipi, Yowanaa un Resa kepipi, Resa un Soropapēli kepipi, Soropapēli un Salatiyēli kepipi, Salatiyēli un Neri kepipi, ²⁸ Neri un Melisi kepipi, Melisi un Ati kepipi, Ati un Kosam kepipi, Kosam un Elimatam kepipi, Elimatam un Eri kepipi, ²⁹ Eri un Yosuwee kepipi, Yosuwee un Eliyese kepipi, Eliyese un Sorim kepipi, Sorim un Matata kepipi, Matata un Lefi kepipi, ³⁰ Lefi un Simeyó kepipi, Simeyó un Yuta kepipi, Yuta un Yosefi kepipi Yosefi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tafiti kepipi, ³² Tafiti un Sese kepipi, Sese un Opēti kepipi, Opēti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasó kepipi, ³³ Nasó un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimē kepipi, Atimē un Esiróm kepipi, Esiróm un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahó kepipi ³⁵ Nahó un Seruki kepipi, Seruki un Rakau kepipi, Rakau un Falēki kepipi, Falēki un Epē kepipi, Epē un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sem kepipi, Sem un Nowee kepipi, Nowee un Lemēki kepipi, ³⁷ Lemēki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enōki kepipi, Enōki un Yēreti kepipi, Yēreti un Malaleyēli kepipi, Malaleyēli un Kēnaa kepipi, ³⁸ Kēnaa un Enóosi kepipi, Enóosi un Sēeti kepipi, Sēeti un Atam kepipi, Atam un Uléécāa kepipi.

4

*Setani ye Yeesu peikē
(Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13)*

¹ Yeesu uu Yuritee nkoi-mē n leeri Nfáasone nn u yipaalē. Nfáasone nn u kpisi ní ne kucesi kóima-mē sí. ² Setani uu ha kei u peikē siyáa afēena. Uu siyáa sē kēme líka li. Lē memáá nkū nn u wai. ³ Setani uu pē u maa re: Pòn Uléécāa Kēpipi, a rinóò ripare ntí he riké ripóló kukpónó. ⁴ Yeesu uu rinóò ku yósu re: Li rítelē-i wólaalē tē: Ai iluke ηmane yē ye usoi nfáa he.

⁵ Setani uu né kelō cáca u sí, uu meyéne mese ketē nnéi ayópiyu u nyísente ⁶ uu u maa re: Né ayópiyu nnyé nnahe ne ammule pó he. Anénipe-i kapi lē nnéi wa, né fe am uyē kam ní la he. ⁷ Pòn né rinwula aa né yáasi, lē nnéi yé lipókó wa. ⁸ Yeesu uu rinóò ku yósu re: Li rítelē-i wólaalē tē: Upiima mecire kóló kaí ne sá re usoi uké riwula uké yáasi.

⁹ Kuníri aku lē memáá u kpáú ne Yerusalem-pò, akú ha Uléécāa keyó kecáá u tósi, aku u maa re: Pòn Uléécāa Kēpipi, a kecáá nké-i mepócíre risápó.

¹⁰ Likumúnjé re li rítelē-i wólaalē tē: Uléécāa yé upitume rinóò he

11 Api pò yéu

kupóna áku kapε ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

12 Yeesu uu rinóo u yósu re: Li rítelé-i wólaalē te:

Kapε Upíima Upóléécaā peikεε póké uketó yē. 13 Ke Setani uu méwεε mpehē mpehē ne Yeesu m peikεε, uu lē memáá ne ketāa u wai un ne kepole kecō mé.

Yeesu ye upikεi Kalilee keteni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

14 Yeesu uu Kalilee ketē pele. Nfáasone nnañε nn ukecáá we. Urinyiri ari ketē kē nnéi kónú. 15 Uu ayómeyáhaalee-i n céési, mpá úye un ríyu u waise.

Nasarēti pikó ye Yeesu yè

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

16 Yeesu uu Nasarēti-i kapí peε u rimmúlú uú ha ne papisi pele. Uu kewénteyāa tuné kuyómeyáhaalee-i loni yare kuu ye n ló mecō. Uu yisi re uké Nléécaasimé kéē. 17 Api antepu Esayi ritelē u múise. Uu ripínnε uu yénu kei kai n wólaalē te:

18 Upíima Nfaasone ye kenémεε wele.

U né wéεle re [ké pepeε ne

mpócaāi n tú ncón pi lese] ké kō píwekōó Nsímé Kεcire

riyóó, ké pikpaniikó símisi re pi yé akpanii kémεε pi lese,

am kō pinyíye símisi re pi yé kam api ye yenu.

Am pē kapi íwe n wai ηméherεεε

19 te ké kuñmē kpē ke Upíima uu uipeelēε n nyísene nkó símisi.

20 Yeesu uu lē memáá rítelē pílesi uu ukeikó ri múise uú tone. PISOI pē nnéi peε kuyómeyáhaalee-i ní we api inípeε u wii. 21 Uu peε pi maa re: Nléécaasimé mmú kani nní n kō, neni ke rinóo tē ari li. 22 Anóo nyē ke Yeesu uu m máikεε aa mpá úye loni, ai píri pi wai kuú ne nsímé sone mmú n símisi, api ye peε maa re: In ne Yosefi Kepipii? 23 Yeesu uu pi maa re: Ne nyu re nó kenýárū keε n tee re “Upáise, a mepócíre páise” né male. Nó kō né maa re: Tō konle lē ne lē kaa Kaperinawum-pō n wapisi. A kō limεcō kupóyu-i wapisi. 24 Uu lē memáá kpá re: Asei kam nó símisine: Api ye antepu úka kusáne yósi ukuyu cire-i. 25 Asei kam nó símisi, pikúmannósi ye peε Elii kumúnjé piyεε Isirayεeli-i, ke nkpei nn n wa aηmē ataani ne kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéi loni. 26 Uléécaā úu pikúmannósi pē unyine kémεε Elii tú, insá uyεε Sitōo ketē kémεε Sarεpita-pō ní we. 27 Piyó ye kō peε kulúí wele Isirayεeli-i antepu Elisee kumúnjé, mpá ne lē, piuka úu wole uké fū, insá Sirii ukó Naama mecire.

28 Ke pē nnéi peε kuyómeyáhaalee-i ní we api lē n kō, kuwóí aku pi wai. 29 Api yisi api u tōrōi apí ne kuyu lelu, apí ne rikúú tē kecáá ke pikuyu aku m mómaalē tāa re piké ha kei-pō u riláume. 30 Amá uu nnánnári wai uu pikepáápáá tiki uu tómpō.

Untrihélaa unyine nsímé

(Mariki 1:21-28)

31 Yeesu uu peε Kalilee ketē kémεε Kaperinawum-pō sí. Uu kewénteyāa ketúnjé pISOI Nléécaasimé céési. 32 Umécélaa ye peε píri pi wele, liriýikí re u céésile ne ínnañε. 33 Kuyómeyáhaalee kémεε, untrihélaa unyine un we. Uu pipupukεε kápáá. 34 Ah! N-ye kaá ne ró wéési, Nasarēti ukó Yeesu? Pō kale re póké ró náa? Ne pó nyule re Uléécaā ye pó wéεle uu iyāa yekei. 35 Yeesu uú ne ku cési uu ku maa re: A riséé aa usoi uyē kéméé lelu. Kuníri aku pISOI kecōpe ketē u tapu aku peε ukeméé lelu áku líka u wa. 36 Ai pinnéi nnóo yipu api pimεcōpeεcire

m máikeene re: kpí! Nsímé ní-ye mpuri ye mmú? Usoi nkó ye aníri rinóo hele ne rínanje aá lelu. ³⁷ Api Yeesu rinyiri ne ketē kē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitoikó kulú paise
(*Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34*)

³⁸ Yeesu uu Pisui fi kuyomeyáhaalee-i léeri uu Simóo keyo sí, Simóo ulóhóni ipiñe in meýá tolú lin u pekési. Apí ne Yeesu téni re uké u paise. ³⁹ Uu ukecáa pe, uu kupiñetoi rinóo he ne kuwói, kupiñetoi aku u kpáii, uu mese ne mese yisi uu pikécáa paí.

⁴⁰ Ituñe melólé-maá, pē nnéi pēe itói ncɔpuri pitoikó m má apí ne Yeesu pi lēepo. Uu mpa úye kecáa anípe laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kɔ písoi meýá kéméé lelu an pupukee re: Póo Uléécáa Kepipi. Amá Yeesu uu ne a cési uu nsímé ne a yulu, aníri ricuruu ye nyu re Yeesu ke Uléécáa uu wée.

Yeesu ye Pisui fi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólē
(*Mariki 1:35-39*)

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei ke úka úu ní we sí. Tisoiwuí ari piwélaa u loni. Kapi u n lēepo, apí n la yare uké pikékúrí n we, úu kape pi riyá. ⁴³ Amá Yeesu uu pi maa re: Li piñe re kē Uléécáa iyɔopi Nsímé Keciñe ayu aco símisi. Lē nnya ke Uléécáa uu né tumme. ⁴⁴ Uu Kalilee Pisui fi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

5

Yeesu ye pipiretiki foí séi
(*Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20*)

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kenesareti kupiye ritime nyenu, písoi pin u kálaapo re piké Nléécaasimé kutu rico. ² Uu áninɔi até kuritime yenu, pikpíntomécópii pin akemee léeme api pianyeré n heere. ³ Yeesu uu kúninɔi kuse-i loni aí ne sá Simóo kukó. Uu u maa re uké ne nkáripí ritíme ketaa wa. Yeesu uu kúninɔi kémee tone uu risoiwuí icélaa koru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simóo maa re: A ne kúninɔi kecímé-cimé-mē ha, nó ne pipósencɔ ani pēe nóanényeré fóm ani ikpíntomé cópii. ⁵ Simóo uu rinóo u yósu re: Sáa, kesine nké nnéi kari keisi ári kɔ pēe líka yē. Amá kai nní póo re kē anyeré fō, né fō. ⁶ Api anyeré fóm api ikpíntomé paála íi kumúnjé má, anyeré ticuruu aá n céerii. ⁷ Api pipisencɔ pēe kúninɔi kucɔ-i ní we séiri re piké pi lé. Pē apí hapo api áninɔi keté ikpíntomé yipu, áninɔi ricuruu an la aké mirii. ⁸ Ke Simóo Piyee uu lē n yé, uu Yeesu keyu-i wúla uu re: Upíima, a ne ketaa né wa, ne ukópekóo le! ⁹ Iwame ye Simóo ne pē ticuruu pēe ukekúrí ní we wale, ikpíntomé píima iyē kapi keyáa kē n cópii nnya. ¹⁰ Lē cire kai kɔ Simóo pisencɔ Yakupu ne Yohani ne Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simóo maa re: Iwame íi kape pó wa. Kai ne neni rimpá, né tíyese aa písoi pēe yé né rintíki wéési. ¹¹ Api pēe pianinɔi ne ketē-mē sí, api mpa yo yá api Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine paise
(*Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45*)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kunyine-i ní we, utisi unyine yee keyó m pólú uú hapo. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu kéyu ketē tuhu uú ne u téni re: Upíima, pɔn n la, pó né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kunípe saapo uu u ca uu re: Ne lalē, a peí! Keyó ake mese ne mese tene. ¹⁴ Yeesu uu rinóo u he re: Kape úka nsímé mmú símisi. Amá a ha mepócire uyee ye Uléécáa inyóonse n wa nyíse uké yé lē kaa ní we, aa limemáa ihēe he aá ne mepócire nyóonse yare kai Moisi isé kémee m piñe, mpa úye uké yé te pɔ peí. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pēe kumúnjé kpe-i kuyu n kóónúlē

háí, asoiwuí aa ye u kálisi aké unsímé kutu ricɔ uké kɔ ne aitoi a pɔise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke pisoí ápi ní we sí uú ha keyóme yáasi.

*Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise
(Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12)*

¹⁷ Keyáa kenyine ke Yeesu uú we un pisoí céési. Pifarisi ne pepe isé n nyu pin ukekúrí tǔ. Kalilee ne Yutee sitě ayu-i ne Yerusalem kapi léenti. Upíima nnaŋe ye pee Yeesu kecáa wele, un ne pisoí pɔisente. ¹⁸ Pisoí pinyine apí hapɔ pin kékankáláká risánáápɔré wailě. Api wéési lě kapi yé ne kéyɔ ke-i n lomɔɔ piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá ápi ceri mē kapi yé ne ke n lomɔɔ, ke pisoí apí kulúí n tɔsí nnya. Apí ne itúhaa kecáa ke taá, api itúhaa péré, apí ne risánáápɔré tě pisoí pee n cápínelě kecɔpe Yeesu keyu-i cépiseɔ. ²⁰ Ké Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikó maa re: Ne apókópe pɔ sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi apí kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kecire ye nkó un Uléécaá lámisi? Wóo yé fe uké akópe sárei? Uléécaá mecire yee yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cérupɔ uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anóo nnyé keté kecɔpe, ríye tee fákú ne ricɔ. Ke usoi uu yé kékankáláká mí maa re: Ne apókópe pɔ sárei née kuu yé ke mí maa re: A yisi a sónne? ²⁴ Ne la póké céri re Usoi Kepipi ye ketě kecáa nnaŋe mále keké ne pisoí akópe pi sárei. Uu pee kékankáláká rinóo he re: A yisi a ripósánáápɔré pílesi aá kulu. ²⁵ Mese ne mese, usoi uu mǔpá úye keyu-i yisi uu risánáápɔré tě kémee kapi pee u n finselě sakaa, uu nkúlecee pɔlɔ un Uléécaá rinyiri taáselě. ²⁶ Ai mǔpá úye nnóo yipu. Api Uléécaá rinyiri taáse, iwame ii pi súúni pin tee re: Tɔ neni mewai kecire yě!

*Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)*

²⁷ Lě memáa, Yeesu uu léeri, uu ulampooyɔó unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyóo-i tǔ. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéí yá uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáa iluke kecire ukeyɔ-i u wai. Pilampooyɔó meýã ne pisoí picɔ pin kesě keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, apí Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nó ne pilampooyɔó ne pikópekɔó ani kesě le? ³¹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Pisoí pee isare n láarú ápi upɔise pise, amá pitóikó pee upɔise pise. ³² Am ka re ké pisoí pee aseí n tíkílě sée, amá pikópekɔó nnya kam ka re piké piméfine conse.

*Yeesu ye anóopahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)*

³³ Pisoí pinyine apí Yeesu maa re: Yo nnya ke Yohani pipiretiki ne Pifarisi apí ye anóo paasi apí ye kɔ keyóme yáasi mǔpá píyei. Amá pǔ pipiretiki pin le pin kɔ níru? ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Nɔ músu re usoi yé unósi kpísi un we, upisane apí pee anóo paasii? Aai, mmē rín we. ³⁵ Li yé kam apí kumúnjé kunyine-i unósikó uyě pikecɔpe lese apí ne tómpɔ. Pee uye-i kapi yé pee anóo paasi.

³⁶ Yeesu uu kenyárú pimáa pi kpá re: Uka úu ye kusánáa fale kepampi ne kusánáa kpure tápisi. Lin lě n wa, kusánáa fale kuu lě ticeéri, kepampi ké kuu n lése áke kɔ kukpure kémee waine. ³⁷ Uka úu ye píta pelé kukónenuj kpure-i súú. Lin lě n wa, píta pē ne ye anúj tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúj ye méwoo wa. ³⁸ Amá anúj fale-i kapi ye píta pelé súú. ³⁹ Uka úu ye kɔ píta fale káipi un pipelě pinírě m masí. Pi ye re pipelě pee pikecire.

6

*Yeesu yee kewénteýaa ute
(Matiyee 12:1-8; Mariki 2:23-28)*

¹ Kewénteyaa tunjé kennyine ke Yeesu uu kecare kémee sónne un tósu. Upipiretiki api mēpipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine api pi maa re: Yo nnya kani lē ke isé ii m maa re pisoι ápi kapε ye kewénteyaa ketúnjé wa wai? ³ Kei ke Yeesu uu pεe pi pεse re: Lē nnya áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ U Uléecaa keyo-i lonle uu akpónó kapi Uléecaa n yekei kpisi uu le, uu kō upikó pa, lin kō ne irósé-i wólaalē te pεpεe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ηmane pεe yé fe api a le. ⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Nē, Usoi Kepipi, née kewénteyaa ute.

*Utisi uyee kunipe kope m má
(Matiyee 12:9-14; Mariki 3:1-6)*

⁶ Kewénteyaa ketúnjé keco kennyine, Yeesu uu kuyómeyáhaalee kunyine-i loni un pisoι céési. Uu kei utisi unyine leepo ne kunipe luke-luke kope. ⁷ Isé picélaa ne Pifarisi api Yeesu kutu n colē piké yé in te u yé kewénteyaa ketúnjé usoi paise, likumúnjé re pi pεe kewáána wéésile piké ne akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pεe pinfasimé cérile. Uu unípekópekó maa re: A yisi a nyere mpá úye uké pó yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pεe pi maa re: Ne nó pise re íye kai irósé kémee pise? Li pise re tóké kewénteyaa ketúnjé lisone née likópe wa? Te tóké usoi nfaa lo née tóké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéi nyáni uu pεe limemáa usoi uyē maa re: A kupónipe ritunáme. Uu kunipe tunjapō, kunipe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pō tóosi api pimεcōpεcire n keηene pin lē kapi ye ne Yeesu n wa taikεe.

*Yeesu ye pitume kefi ne pité wée
(Matiyee 10:1-4; Mariki 3:13-19)*

¹² Yeesu uu likumúnjé kpe-i kekúupi taá re uké keyóme yáási. Kesine nnéi kuu kei tone un Uléecaa yáási. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikεcōpe kefi ne pité wée uu pi séi re pitume. ¹⁴ Pεpεe Simōo kuu rinyíri n he re Piyee ne uyē uwā Antiree ne Yakupu ne Yohani ne Filipu ne Patelemii ¹⁵ ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifee kepipi Yakupu ne Simōo yee ukuyu ní la ¹⁶ ne Yakupu kepipi Yutasi Isikariyōoti yee ní ka uu kepire Yeesu yái.

*Yeesu ye céésile un kō itói paise
(Matiyee 4:23-25; 5:1-12)*

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api kekúupi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meyā api ní we. Yutee ketē nnéi pisoι meyā pin kō kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitōo menimaa ritime ayu pikó. ¹⁸ Pi cápinemεle piké Yeesu icélaa kutu ricō, api kō piitoi pi paise. Pē ke aníri aa m pεkesi api pélu. ¹⁹ Mpá úye uu náasi uké u rica, liriýíkí re u pεe rnanε nnyine mále un ne pinnéi paise.

Nnare ne piweluke

²⁰ Yeesu uu upipiretiki inípeε wii uu re: Nό mpí nόo nní íwe m má, nō pínarekome le.

Nόo Uléecaa iyōopi te.

²¹ Nό mpí nόo nní nkú n tú, nō pínarekome le, nō keyáa lepune.

Nό mpí nόo nní n tēni, nō keyáa sēnnyine.

²² In te pisoι ye nóinēpuri yulu, api nó lákase, pin lámisi pin kō nónnékópe símisi re nō Usoi Kepipi ne kefa tene nnya, nō pínarekome le.

²³ Tikpákará tē tico ke pipisaa apí pɛɛ antepuye wa. In te lelee nó leeme, nórínépóó riké n láárú, ani ne mpóónare cɔ, nónínéheɛ ye keyómecaa-pɔ piyɛle ái kumúnjé má.

²⁴ Amá nó mpí nóó nní ní má, íwe kani topori, nɔ nónnénare piluke masile.

²⁵ Nó mpí nóó neni nní n lepaalē, íwe kani topori, nkũ ye sántile nké nó wa.

Nó mpí nóó neni nní n sényi, íwe kani topori, nɔ mpóócaai-i lonine ani ténisi.

²⁶ In te mǎpá úye ye nónnésone símisi, íwe kani topori, likumúnjé re lē ke pipisaa apí pɛɛ antepuye nɔome wai.

Ani nópinélaarɔ n la

(Matiyee 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Nóó nní kutu né n cólē, ne nó símisile re ani nópinélaarɔ n la, ani pɛɛɛ nó n yúlu lisone n wai, ²⁸ ani pɛɛɛ awéeri nó n wai anóó sone ritikise, ani pɛɛɛ íwe nó n wai kecáá n welu. ²⁹ In te usoi ye kumóri kuse-i kepese pó tɔ, a kutóó u rituná, usoi un kupókpeleku pó n yásié, a tíyese uké kɔ kepótúkanka tene kpísi. ³⁰ Mǎpá úye ye linyine pó we a li u he, úye un kɔ lipókó linyine pó n yási, kape li u korí. ³¹ Lē kani ní la picɔ piké nó wa, ani ye limecɔ pi wa. ³² In te pɛɛɛ nó ní la ηmane kaní la, ihéé íye icɔ kani pɛɛ mé. Pikópekɔó ricuruu ye pɛɛɛ pi ní la lalē. ³³ In te pɛɛɛ lisone nó n wai ηmane kani ye lisone wa, ihéé íye icɔ kani pɛɛ mé? Pikópekɔó yèè kɔ lē wale. ³⁴ In te nɔ tálē te pē kani n lonse yé nó héele, ihéé íye icɔ kani pɛɛ mé? Pikópekɔó ricuruu yèè pikópekɔó lonsele pin tálē te pi yé lē kapi n lonse ritísi linyine pi héele. ³⁵ Amá nóóké nópinélaarɔ n la, ani lisone pi n wai. Ani kape ye n tálē te pi yé nó héele ani kelenɛ pi lonse. Nó ihéé kecire yē ani póló Uléecaa ye mǎpá yo kecáá n tú sipipi, likumúnjé re u pɛɛɛ ápi rícere m má ne pisoí kpákará lalē. ³⁶ Ani ye nómenécɔpɛcire íwe ténaane yare ke Nónnésáa uu ye íwe nó n tē mecɔ.

Ai we re tóké ye picɔ akópe m palē

(Matiyee 7:1-5)

³⁷ Ani kape ye picɔ akópe m palē, Uléecaa úu kape kɔ ne nó akópe m pālē nnya. Ani kape ye picɔ ne túhaane, Uléecaa úu kape ne nó n túhaane nnya. Ani ye picɔ akópe pi sárei, Uléecaa uu nóanékkó nó sárei. ³⁸ Ani ye picɔ he, Uléecaa uu nó he. Pi nó músune ai yipu aí wure api tíŋa-tíŋa api nó kópɔ. Kemúnjé kē kani ye ne picɔ ní musí kapi kɔ ne nó músune. Ai líka nnya, Uléecaa ye músune ai yipu uu tíŋa-tíŋa uu tírii uu nó kópɔ. Kulũ kpē kani ye ne picɔ ní musí kucɔ ke Uléecaa uu kɔ ne nó músune.

³⁹ Yeesu uu kɔ kényárũ kpá re: Unyíye úu yé fe uké unyíyecɔ tɔrɔi. Lin lē n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipone. ⁴⁰ Uyee pikei m peikee úu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikei n ceri nsonɛ, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upómárecɔ menipee-i ní we nyáni áa pɛɛ kenawelépi kee mepókó-i ní we nyáni? ⁴² Íye kaa yé fe aa upómárecɔ maa re: Unémárecɔ, a riyá ké keyúipi kee mepónípee-i ní we lese, páa pɛɛ kenawelépi kee mepónípee-i ní we lese kelenɛ. A tíye pɔ kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípee-i ní we kaa yé mefoí lese aa pɛɛ nsonɛ n nyáni áa ne keyúipi kee ucɔ menipee-i ní we lese.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa

(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kuléé kpee isare n láárú áku ye apipi kópe mari, kuléé toikó áku ye kó apipi sone mari. ⁴⁴ Pi ye nípa kuléé kúye ne kuapipi cerile. Api ye sinípeleépi kecáá afiki tó, ápi ye kó ahíhíi kecáá aréesee tó. ⁴⁵ Lisone ke usoi sone uu ye ukefa-i léseme, usoi kópe póo likópe ukefa-i léseri, likumúnjé re lelee usoi kefa-i n yipaale ke nnóo nn ye símisi.

Síyó sité sinyine kecáá nsmé
(Matiyee 7:24-27)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upíima, Upíima áni pree lē kam nó n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nó nyíse lē ke uyee nnésímé kutu n cólē un ne n keisi uú ne menyíne ní we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi yee kényo m móm uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáá rikúí tósi. Ke ikóí ii n yi ii waa, míni ame ke fe, amá ame kó fe meké ke ritija-tija, likumúnjé re ke mōmaalenle nsone. ⁴⁹ Amá uyee nnésímé kutu n cólē uu péé ne n keisi ye we yare usoi yee kényo m móm uu ntaai pure-pure kecáá ke tósi, rikúí ári we. Ke ikóí meni ame ke riñfe, mese ne mese kake tōhō ake foru téké-téké.

7

Yeesu ye Róm usóoca kpéē unyine ukéikó paise
(Matiyee 8:5-13)

¹ Ke Yeesu uu pisoí pree u n kálaalē ifaaci piwai ní masí, uu yisi uu Kaperinawum tómpo. ² Róm usóoca kpéē unyine ye pree ukéikó unyine mále, úu ye uukéikó uyē kecáá kō. Ukéikó uyē un póólú, ticuruu un kekpo nyahai. ³ Ke usóoca kpéē uyē uu n kō pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisuífi piwéése tum te piké ha u séeme uké uukéikó paise. ⁴ Api Yeesu kémee tuipe apí ne meýá u téní re: Usói uyee ne sá re póké u lé. ⁵ U ntópuri lale nsone. Uyee kó kurýómeyáhaalee mō. ⁶ Yeesu uu pree pi tikipo. Kuu kényo n nyahaipe, usóoca kpéē uu upisane tumpo re piké u maa re: Upíima, kape mepócíre ricónj. Am ne sá re póké kenéyo lō. ⁷ Ne rinécúruu yenle re ám tu re ké kepómee hapo. Amá a rinóo he unékeikó uké peí. ⁸ Né ticuruu ye piwéése mále nen pi pakarelē, nen kó pisóoca má pree né m pakarelē, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kó ucō m maa re uké kam, u ye kale. Nen kó unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ⁹ Ke Yeesu uu anóo nyē n kō, usóoca kpéē uyē isoi ii u sonesi. Uu pansé uu pisoí kulúí pree u n tíkílē maa re: Ne nó maa re nípa Isirayeli kémee, ám píkaí nfatene mmú ncō yenaalē. ¹⁰ Pē kuu n tū api kényo-i pēepo api ukéikó uyē leepo un isare láárú.

Yeesu ye ukúmannási unyine kewā nfaa peseme

¹¹ Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Upipiretiki ne risoiwuí tin u tikilē. ¹² Kumúnjé kpe-i kuu kuyu kepoó n nyahaipe, uu yénu pin ne kesoikópe pikúlaa tósu. Ukúmannási unyine kewā cirenínje kapi lē ne tósu. Kuyu pikó kulúí pin ne unósi uyē tū. ¹³ Ke Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape té! ¹⁴ Yeesu uú nyósopo uu asoikópe mule ca, pēpēe n topori api nyere, Yeesu uu re: Kejmánepi, ne rinóo pó he, a yisi! ¹⁵ Kesoikópe ake cánáráa ake nsímé kápáa. Yeesu uu keuni ke pa. ¹⁶ Iwame ii pinnéí loni api Uléécaá rinyiri taáse pin tee re: Antepu píima ye kerócōpe rikpáfúmēle. Uléécaá ye kale uké umpuri come! ¹⁷ Nsímé mmē nn Yutee keté nnéí ne kemekó sité kémee kóónú re lē ke Yeesu uu wa.

Yohani Uniwolē pitume
(Matiyee 11:2-19)

¹⁸ Yohani pipiretiki api lē nnéí u símisi. Yohani uu pikecōpe pité séi, ¹⁹ uu Upíima kémee pi tum te piké ha u pise re: Póo usoi uyē kapi meké-me n tee re u

sónti née unyine ucɔ ye kepire wemɛle? ²⁰ Kapi Yeesu kémee n tuipɔ, api u maa re: Yohani Ūniwolɛ yee ró tumme re tóké pɔ pise re: Pɔɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-me n tee re u sónti née unyine ucɔ ye kepire wemɛle? ²¹ Kumúnjé kpɛ kémee, Yeesu un pisoí meyā itóí pɔisente, un aníri pi pései un pinyíye meyā inípee wúkulentɛ. ²² Uu pee Yohani pitume maa re: Ani mpɔ ani ha lɛ kani n yé ani kɔ kom Yohani keenkɛɛ: Lɛɛ re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sɔne, piyó pin wolɛ pin funi, pitusuí pin kómɛi, pikpɔkpɔ pin yisikɛɛ, piwékɔɔ pin kɔ Nsímé Kεcire ke pisoí api pi n yóólɛ kómɛi. ²³ Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekomɛ le.

²⁴ Kε Yohani pitume api pitónjé ní masí, Yeesu uu Yohani nsímé pisoí pee n cápínɛlɛ n símisi re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kεkpápi ke kuyɔ aku n fikiisɛɛ, née yo? ²⁵ Yare yo kani pee piyéne ha? Usói yee melape kecire n lapaalɛ yee kei we, née yo? Amá siyóɔpiyɔ-i ke pepee ilū néikɔɔ n tánti pin isoi le apí we. ²⁶ Yare yo kecire ηmaa kani pee piyéne ha? Antepu unyine, née yo? Amá aseí kecáá uyɛ kani nní ní yé ne antepu fele. ²⁷ Likumúnjé re Yohani nsímé kai Nléécasimé ritɛlé-i wólaalɛ te:

Unétume ye nkó kam n tumme

uké ne kekpéé pɔ wa

uké mpócée nyóonse.

²⁸ Yeesu uu pimáa kpá re: Ne nó símisile re ápi unyine maraalɛ yee Yohani n fe, nípa ne lɛ, pepee Uléécaá iyɔɔpi kémee ní we kecɔpe uyee n fílɛ ye u fele.

²⁹ Kuyu nnéi ne pilampooyɔɔ pee Yohani nsímé kutu rińcɔ api tíyese uu míni pi wolɛ. Pi cerile re Uléécaá yee aseí ute. ³⁰ Kε Pifarisi ne pepee Uléécaá isé n nyu api ní yè re Yohani úu kape míni pi wolɛ, li nyísɛle re lɛ ke Uléécaá uú ne pi ní la kapi kepire ritɔ.

³¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Uye kam yé ne nfáani pisoí múñeisene? Uye kapí ne menyíne we? ³² Pi nkpáni yare siwá see kényáala-i n tú, si ne sisicɔ sin séleine asi ye re:

Tɔ asū símisile, ani yúlu áni yesi,

ari sikpɔyome yom, áni té.

³³ Likumúnjé re Yohani Ūniwolɛ ye kale úu ye iluke li, úu ye kɔ píta n ntí, ani re u unírihélɛa le. ³⁴ Usói Kεpipi pɔɔ weri ken le ken níru, ani kɔ re: Ani usói nkó nyánii, piluke ne píta nkó ηmane mee uyɛ we. Ticuruu u kɔ pilampooyɔɔ ne piwaikópekɔɔ picɔ usane le. ³⁵ Amá pepee u n ηmurei ye nyíselenle re Uléécaá mɛwéésɛsɔhɔ ye mɛ.

Yeesu ye Ufarisi Simɔɔ keyɔ-i we

³⁶ Ufarisi unyine uu Yeesu séi re piké kesé iluke li. Yeesu uu usói uyɛ keyɔ sí uú tone uu le. ³⁷ Kuyu kpɛ unɔsi unyine yee mɛfine kópe m má un we. Kuu n kó te Yeesu ye Ufarisi uyɛ keyɔ-i we un iluke le, uú ne kenúmpí ne tulaali meyipɛ sí ³⁸ uu Yeesu kepire nyere, uana-mɛ. Uú n téni uu Yeesu ana ménini fɔlu, uu limemáa ne unnyúpi a tinnente, uu a pira uu tulaali akεcáá kɔoni. ³⁹ Kε Ufarisi uyee Yeesu kusáne n wai uu lɛ n yé, uu ukεfa-i n tee re: Usói nkó un pee mesei antepu, u yé pee unósi nkó yee nní u n cárii ceri re wóo lo, u yé kɔ pee céri isoi íye mpuri kuu le. Unósi lo yee mɛfine kópe m má. ⁴⁰ Yeesu uu pee Ufarisi rinóɔ yósu re: Simɔɔ, ne nnyine mále ké pɔ male. Simɔɔ uu rinóɔ peɛ re: Sáa, a male. ⁴¹ Yeesu uu re: Pisoí pité pee ne uwóolonse riwómɛ má. Use un ne riwómɛ u má nwóóweni siwóó píle píle menupū, ucɔ pɔɔn ne riwómɛ u má nwóóweni mεpipi kuwóó. ⁴² Piketé kɛ úka úu kɔ pee fene uké uriwome hééle. Uwóolonse uu piketé sárii. Piketé kɛ kecɔpe úye yee yé meyansei uwóolonse uyɛ n la? ⁴³ Simɔɔ uu rinóɔ u yósu re: Ne músu re uyɛ tiwome tee m piye yee yé meyá u n la. Yeesu uu re: Pɔ alari mále.

⁴⁴ Uu lē memáá unósi uyē-mē panserō, uu Simōo maa re: Pō unósi nkó yēe? Ne kepóyo-i lommele áa míni né he re ké anéna riké, amá uyē ne anéna umenini fōile uú ne unnyúpi a tinnente. ⁴⁵ Aa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kamí ne n lomme kuu nní né yáhaankēe uú ne anéna tini. ⁴⁶ Aa mékpō rinéyu kecáá kōonu *, amá uyē ne tulaali anéna kecáá kōonule. ⁴⁷ Lē nnya kam pó tee re: Nla píima kuu né ní nyíse ye nyísele re pi uakópe nnéi u sárei. Amá uyē kapi nkáripí n sáreile, nkáripí kuu ye unla nyíse. ⁴⁸ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Ne apókópe pó sárei. ⁴⁹ U ne pepēe kesē n le api pisifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yēe akópe n sárikee? ⁵⁰ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Mpófatenē ye pó yóriyēe, a n ηme ne nkínηηe.

8

Pinósi pēe pēe Yeesu n tikiḷē

¹ Lē memáá ke Yeesu uu ayu maa ne ayu sínsá rikóónú un Uléécaā iyōōpi Nsímé Kēcire yóólē. Upiretiki kefi ne pitē ² ne pinósi pē kuu aníri m pēsei ne pē kuu m pōisente pin u tikiḷē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri aseí m pēse ne ³ Cusa yēe Erooti keyō kecáá mí paílē unōsi Yohana ne Susaani ne pinósi meyā pēe pēe pilikó ne Yeesu ne upipiretiki n léni.

Ulukaa kenyárū

(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)

⁴ Ayu kulúí kēmēe ke písoi api ye pēe léepō api Yeesu léepō. Ke písoi api n cápine, uu kenyárū maa re: ⁵ Utisi unyine yēe ilukēpuri pifóme leepō, icō ii ricéetime lólu api ikēcáá cōpisi sinúipi asi i le. ⁶ Ilukēpuri icō ii kepare kecáá lólu. Kii n le, ii kóosi, ke rínηηe rín ní we nnya. ⁷ Icō ii sinípeleēpi kēmēe lóipō ii lelu, sinípeleēpi asi mēse ne mēse i hila. ⁸ Amá ilukēpuri icō íf ne ketē sōne sá, ii lelu ii papisi ii máru rísone. Yeesu uu pimáa kpá re: Ani kutu ricō rísone, úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárū céesi?

(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)

⁹ Yeesu pipiretiki api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Nō ke Uléécaā uu uiyōōpi nsímé mēe m pékaalē cereise, úu pē cereise. Amá picō ye nḗpá yo kómēile yare sinyárū liké wa re pi rísone paílē amá ápi kō pēe rísone nyáni, pin rísone kutu cōlē ápi kō pēe rísone kómēi.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)

¹¹ Kenyárū kē aseí ye nnyé: Ilukēpuri yēe Nléécaasimé. ¹² Písoi pinyine isoi ye ricéetime tē mecō wēle. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē pisifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriyē nnya. ¹³ Picō ye keparecaā kē mecō wēle: Pi ye Nléécaasimé kónle api n yósu ne mpōonare, amá ápi ye n tíye nké pikēmēe iníjī wa, ápi ye kefa tene liké náηai. Ncōη nn n ka, api nfatene yálapō. ¹⁴ Ilukēpuri iyēe sinípeleēpi-i ní loó ye we yare pepēe ye n kō, amá api tíyese nfasimé ne memá ne ketē kecáá lilala ai n hila ápi ye pēe rikáhákáhá ne kētō-pō. ¹⁵ Ilukēpuri iyēe ketē sōne-i ní loó ye we yare pepēe Nléécaasimé kutu riñcō api pisifa-i n mulú, api n n tikiḷē ne kefa kesē api ηmóōpú nn kulaa pi wai.

Kéfirāa kenyárū

(Mariki 4:21-25)

¹⁶ Yeesu uu re: Úka úu ye kéfirāa risé uu kucári ke kipi nēe uu kēfine metene ke pésu. Amá kelō cáca kapi ye ke ritōsi liké ne n wa re pē nnéi pēe kēyo-i n

* **7:46** Mékpō pikōonu ríyu kecáá: Kusáne piyóo ye pi Pisuífi kēmēe. Tíyu piwaise ye pi.

lompɔ ye metéi yé. ¹⁷ Lē nnéi lēe pēe m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpa úye úu pēe kúyene ní we ai metéi kémēe léeri. ¹⁸ Ani nómenécíre tí ne lē kani ye nsímé n kó. Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí mmē kuu m má kapi u yósune.

Yeesu uni ne upiwā

(Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35)

¹⁹ Yeesu uni ne upiwā apí weri api u lēeri, amá apí fe piké ukemee tuiɔ, ke písoi api kulúí ní tásí nnya. ²⁰ Api pimekamē Yeesu símisi re: Upóni ne pipówá ye ketahai nyenu pin la piké pó yé. ²¹ Amá Yeesu uu pinnéi maa re: Unéni ne pinéwá pēe nní pēpēe Ulééca Nsímé kutu n cólē pin lē knn pi m pise tikilē.

Yeesu ye meyo píima menyine riséese

(Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41)

²² Keyáa kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api kúninai ló uu pi maa re: Tóké kupiyē kuwélé kucɔ-mē ha. Api mē téré. ²³ Kumúnjé kpe-i kapi n téré, Yeesu uu lópilē. Kuyɔ píima kunyine aku pipépe kápáa. Míni amē kúninai yipu lin ne nkɔ pi wéési. ²⁴ Pipiretiki api Yeesu lēpɔ api u yónse api u maa re: Sáa, Sáa, tó kpínine! Yeesu uu yisi, uu kuyɔ ne ániwalé cési ne kuwói, ai nínesi, ai sée léké-léké. ²⁵ Yeesu uu upipiretiki maa re: Yei ye nónnéfatenē? Amá iwame ii pi wai, aseké uu kó nnó pi yipu api pimecɔpécire m máikēene re: Usoi úye mpuri ye nkó, aí ne kuyɔ ne míni péne lin u pakarelē un tinó n he.

Yeesu ye unirihélaa paise

(Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20)

²⁶ Api Kerasaa pikó ketē kee kupiyē metérj meɔ ní we ken Kalilee ketē lorólē loni. ²⁷ Ke Yeesu uu kúninai-i rincúlame, kuyu kpē utisi unyine uu u tēpei. Háí mekēe-me kúu ye ilū tā, aníri an u pēkesi. Uu pēe keyɔ má, amá akpíi kémēe kuú pēe sói. ²⁸ Kuu Yeesu n yé, uu pupēi, uu uanui kecáa wúla uu meyá maa re: Tó ne mpó ne ní-ye, Ulééca yee mpa yo kecáa ní tū Kepipi Yeesu? Ne ne pó ténile re kape íwe né wa. ²⁹ Ai líka nnya kuu lē male, Yeesu ye rinó he re aníri aké ukeméle. Li ye lin ne u n yisi, pi ye ána ne anípe akpanii u paasile, amá uu a túúni, aníri aa kucesi kóima-mē u kpáú. ³⁰ Yeesu uu u pise re: Iye kapi ye pó sée? Uu rinó yósu re: Pi ye né sée re “kulúí”, likumúnjé re aníri ye ukemee kulúí wele. ³¹ Aníri nyē áa ne Yeesu tēni re úu kape nkɔ kuhore-mē a riláupɔ.

³² Kúfɔnlee píima kunyine kun tikúú kecáa we kun tókuri. Aníri áa ne Yeesu tēni re uké tíyese aké áfɔn nyē-i ló. Yeesu uu ncée a he. ³³ Aníri aa pēe usoi uyē-i lelu aa áfɔn loni. Afɔn aa kekúúca-pɔ ntóó sé áa ha míni-i sée. ³⁴ Ke písoi pēe áfɔn n kpáúlē api lē n yé, api wuru apí ha ne nsímé mmē kuyu maa-i ne siyupi nnéi-i kóónú. ³⁵ Písoi api léeri piké lelēe n wa yé. Api Yeesu kémēe tuiɔ api lēpɔ utisi uyē un péi, un Yeesu ana keyúrí tū un lapaalē, ne ukeyu cáká-cáká. Iwame ii pi wai. ³⁶ Pē nnéi inipēe-i kai lē n wapisi api lē ke aníri áa ne utisi uyē-i ní le keenkee. ³⁷ Kerasaa ketē pikó nnéi api Yeesu maa re uké pikuyu-i le, ke iwame ii pi n wa nnya. Yeesu uu kúninai yopoi uké tómpɔ. ³⁸ Utisi uyē ke aníri aa n tíye uú ne Yeesu tēni re uké ncée u he uké u ritiki, amá Yeesu uu u lakase uu u maa re: ³⁹ A kupóyu pēle aa lē ke Ulééca uu pó ní wa keenkee. Utisi uyē uu sí uú ha kuyu nnéi kémēe lē ke Yeesu uu u n wa símaankēe.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kó unósi unyine paise

(Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kupiyē ritime ricɔ-mē n léeme un pēeri, písoi pēe pēe n cápínēlē api u tēpei. Pi nnéi ye pēe u ménle. ⁴¹ Utisi unyine kapi ye

n sée re Yairusi uu pée weri. U pɛɛ ukuyu Pisufi kuyomɛyáhaalee uwéése le. Uu Yeesu ana metene wula uú ne u tɛni re uké ukɛyɔ-i ha re ⁴² ukɛwá kpérepɛ cirenínɛ kee m má yarɛ aɲmɛ kefi ne até ye lalɛ keké kpu.

Kumúnɛ kpɛ-i ke Yeesu uu kei n sɪ, pɛsoi pin awélé nnéi u nyikii pin ne u tikilɛ. ⁴³ Kumúnɛ kpɛ-i, unósi unyinɛ ke ményɛ amɛ n léenti hái inɲmɛ kefi ne ité-mɛ un kei we. [Pipɔise píima nnéi kuu rika uu umɛmá nnéi caai], amá úka úu fe uké u pɔise. ⁴⁴ Uu Yeesu kɛpirɛ-mɛ nyɔsɔpɔ uu ukɛtukanka ritimɛ ca. Kuu lɛ tiɲca, ményɛ mɛɛ n foho amɛ mɛsɛ ne mɛsɛ nyɛɛ. ⁴⁵ Yeesu uu pise re: Wóo né rica? Api pinnéi kɛɲesi re ápi u rica. Piyɛɛ uu re: Sáa, pɛsoi ye pó kálaalenle awélé nnéi. ⁴⁶ Yeesu uú maa re: Usoi ye né ricalɛ. Liriyíkí re ne ceri re ɲnaɲɛ nnyinɛ ye kenémé lele. ⁴⁷ Unósi uu yɛnu re li u yámmɛle. Uu Yeesu-i sɪ un terii uu uana metene wula. Uu ɲpá úye keyu-i lɛ nnya kuu Yeesu riɲca ne lɛ kuu mɛsɛ ne mɛsɛ m pɛi símisi. ⁴⁸ Yeesu uu u maa re: Unékpɛre, mpófatenɛ mɛɛ pó yóriye. A n ɲme ne nkíɲniɲɛ.

⁴⁹ Kumúnɛ kpɛ-i ke Yeesu uu lɛ n símisi, utumɛ un Yairusi keyɔ leeri uu Yairusi maa re: Upókpɛre ye kpulɛ, kapɛ nkpráni urósáa pɛkesi. ⁵⁰ Yeesu uu kóm, uu kuyomɛyáhaalee uwéése Yairusi maa re: Kɛpówuu áke kapɛ tɔ, mpókó yeɛ re a ne kefa tenɛ. Upókpɛre ye pɛlunɛ. ⁵¹ Kapi kɛyɔ n tuiɲɔ, úu úka ncée he re u ne uyɛ piké lompɔ, insá Piyɛɛ ne Yohani ne Yakupu ne kɛwá kɛ usaa ne keuni. ⁵² Mpá úye un tɛni kɛwá kɛ nnya. Yeesu uu pée maa re: Ani kapɛ tɛ, áke kpu, ke lɔnilɛ. ⁵³ Api u n sɛnnyi, likumúnɛ re pi nyu re kekɛpɛrepɛ ye kpulɛ. ⁵⁴ Yeesu uu kekunipɛ tini, uu meýá pupɛi re: Kɛwá, a yisi! ⁵⁵ Kɛwá nfaa nn pɛeri, akɛ mɛsɛ ne mɛsɛ yisi. Yeesu uu rinóɔ he re piké ilukɛ ke he. ⁵⁶ Ai kɛwá pikó nnóɔ yipu, amá Yeesu uu rinóɔ pi he re ápi kapɛ leleɛ n wa úka símisi.

9

*Yeesu ye pitumɛ kefi ne pité wée
(Matiyee 10:5-15; Mariki 6:7-13)*

¹ Yeesu uu upitumɛ kefi ne pité cápɛne uu ɲnaɲɛ pi he re piké aniri n fe api kɔ itói m pɔisente. ² Uu pɛɛ pi tum te piké ha Uléécaɔ iyɔɔpi nsímé símisi api pitóikó pɔisente. ³ Uu pi maa re: Ani kapɛ linyinɛ rimúlú yarɛ kunaapi née kulóɔ née ilukɛ née kɛwóɔ nɔké ne ncée ha. Ani kapɛ sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴ Nɔn kɛyɔ kɛye-i n topilɛ, ani kei n tū hái ne nókɛnétɔɲɛ tunjé. ⁵ Pin yei kusáɛ piyóɔ nó n yè, ani pikuyu le, ani nɔánɛna nkoɲo péi liké nyíse re pi Uléécaɔ pipakare yeɛ. ⁶ Upitumɛ api tósu, api ayu nnéi kɛmɛɛ sɔne api Nsímé Kɛcɛre símisi pin ɲpá yei pitóikó pɔisente.

*Erooti ye píri tū
(Matiyee 14:1-12; Mariki 6:14-29)*

⁷ Uyɔɔpi Erooti uu lɛ nnéi lɛɛ n wai nsímé kóm. Uu ceri lɛ kuu yé m musí, likumúnɛ re pinyinɛ ye pɛɛ tee re: Yohani Uniwolɛ yeɛ pikpɔkpɔ-i yisi. ⁸ Pico pin tee re: Elii yeɛ leemɛ. Pico pin kɔ tee re: Pɛɛ mɛkɛɛ antepu unyinɛ yeɛ nkprɔ-i yisi. ⁹ Amá Erooti uu re: Ne tíyɛsɛle api Yohani ríyu tɔlu. Usoi úye mpuri nsímé kam pɛɛ nní kómɛi má? Uú n wéési uké Yeesu yɛ.

*Yeesu ye pɛsoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14)*

¹⁰ Pitumɛ api pɛeri api lɛ ne lɛ kapi n wapisi Yeesu kɛɛnkɛɛ. Uú ne pimɛcɛre iyaa lelu kuyu kpɛ kapi ye n sée re Petisayita kekúrí. ¹¹ Amá pɛsoi pɛɛ n cápɛnelɛ api kóm api u tiki. Yeesu uu Uléécaɔ iyɔɔpi nsímé pi símisi uu kɔ pɛpɛɛ m póólú pɔisente. ¹² Ke itunɛ ii n tenɛ, upitumɛ kefi ne pité apí ne u kɔ api u maa

re: A písoi maa re piké ha ayu ne siyupi see ne nní ró rí kólē kémeē iluke ne sifine wéési, likumúnjé re kucesi kecəpe kari nté we. ¹³ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api rinóó yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ηmanε kari nté má. Néε pə la re təké ha písoi mpí nnéi iluke lə? ¹⁴ Písoi ákotokú anupū (5.000) pεε pεε kei we. Yeesu uu upitume maa re: Ani pi tonsente písoi kuwóó kuwóó anai. ¹⁵ Pitume api lē kuu pi n forii wai, api písoi tonsente. ¹⁶ Yeesu uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pəanneε. Uu kpókərine uu upitume pa re piké písoi pεε n cápínélē həone. ¹⁷ Pinnéi api le api ləpu. Upitume api akéri nyεε m pəanne cápíne ai anére kefi ne até yipu.

*Piyεε ye yámmε re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Matiyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)*

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu umεcire keyóme yáási, upipiretiki api u lεεpə, uu pi pise re: Písoi ye máikεε re néε úye? ¹⁹ Api rinóó yósu re: Pinyine ye tee re pə Yohani Uniwolε lε, picə re pə Elii lε, picə pin kə tee re pə pεε mεkεε antepu unyine lε yeε nkpə kémeē n yisi. ²⁰ Yeesu uu pi pise re: Nó ní, nə mpíí re néε úye? Piyεε uu rinóó yósu re: Póó uyē ke Uléécaá uu n wée.

*Yeesu ye unkpə ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)*

²¹ Yeesu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmē símisi. ²² Uu pimáa kpá re: Li pise re né Usoi Kepipi ké meyansei íwe li. Pisui fi piwéése ne pεpεε ye Uléécaá inyóanne n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kə pise re piké ke kpu ake keyáa táánū tunjé yisi.

²³ Uu pεε pinnéi maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá uu nípá keyáa kéye ukunapéékóó n yalē, uu pεε né tiki. ²⁴ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lə, u n fómnilε. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yeε yé unfaa lə. ²⁵ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté likó nnéi yé, uu pεε kpi néε uu umεcire ásáláú tani. ²⁶ Uye un neni inései ne nnésímé isei n wai, Usoi Kepipi yé kə uisei wa ken píyei kemeyəopi ne keusaa ne piléécaatumε ke Uléécaá uu n wée meyəopi-i m pεeri. ²⁷ Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pεε yé Uléécaá meyəopi n yé api kelenε kpíni.

*Yeesu ipihε ye conse
(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)*

²⁸ Ke Yeesu uu lē pisímé ní masí, ai wai yare siyáa sipaha kumúnjé, uu Yohani ne Yakupu kpísi uu ne rikúú taá piké keyóme yáási. ²⁹ Kuu keyóme n yáási, ukeyu ake méwee conse, uilū ii wárara pói-pói. ³⁰⁻³¹ Mεεε ne mεεε, písoi pité pinyine api Uléécaá meyəopi-i léeri, pi ne Yeesu pin yói. Pikei kai m pise re uké wa ne unkpə Yerusalem-pə ifaací kapi lē wai. Pεpεε Moisi ne Elii. ³² Piyεε ne upicə pin ne nnō ketaa tu, amá api yáka-yaka apí Yeesu meyəopi ne písoi pité pεε ukékúrí rí nyenu yenu. ³³ Ke písoi pē api Yeesu rin-yá, Piyεε uu u maa re: Sáa, li nyamle re təké nté n we. Tə la re təké sicánjipi sitaani karií, pó kεε, Moisi kεε, Elii kεε. Uu nkpáni nyu mmē kuu n símisi. ³⁴ Kumúnjé kpε-i kuu lē n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api rí yé kuhope kun lē pi hilalē, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinóó rinyine ari kuhope kpε-i léeri re: Nkó yeε Kenépipi kam n wée, ani kutu ke ricə! ³⁶ Kapi rinóó tē lē n kómei Yeesu ηmanε kapi pεε nyáni. Pipiretiki api séé, ápi kumúnjé kpε-i úka lē kapi n yé símisi.

*Yeesu ye kεwá kē ke kuntri aku m pεkesi paise
(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)*

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tépairo. ³⁸ Utisi unyine uu riwúí tē kecəpe sicááila kápáá re: Sáa, ne ne pó tēni re a kenéwá kecáá ripaí, kenécíreníne ye ke. ³⁹ Kuníri kunyine kpere ye ke yisi, ake mese ne mese pipupukere loni, aku ke kpapamnise meýá, aku atalalaá ke wóise. Aku ye mese ne mese ke riyá, ku ye íwe ke wale kelene. ⁴⁰ Amá ne pipópiretiki tēni re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pree re: Nó nfatenećiré ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ⁴² Ke kewá ake n nyahaipə, kuníri aku ke pepire aku ke lémesi meýá. Amá Yeesu uu ne kuníri cési hái, uu kewá paise uu keusaa múise. ⁴³ Uléćaa nnaŋe píima nn mpa úye píri wai.

Yeesu ye unkpə nsímé kpálē
(*Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32*)

Yeesu mewai mē men kə lē mpa úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴ Ani nkpéni aseí nyē kam ní la ké nó símisi rimúlú nsone. Pi yé Usóí Kεpipi písoi anipe-i wa piké ke kpu. ⁴⁵ Amá ápi nsímé mmē kō. Pi pi m pesile re ápi kape n kō, iwame íi kə ηmurei piké ne Yeesu m pise.

Wóo pipiretiki kecəpe uwéése?
(*Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37*)

⁴⁶ Pipiretiki api pimecəpecire keyáa kenyine n kenene piké céri re úye yee pikecəpe uwéése. ⁴⁷ Yeesu uu pinfasimé céru. Uu pree kewá kenyine kpisi uu ukekúri nyeresé. ⁴⁸ Uu pi maa re: Uye un nē nnya kewá nké kusáne n yási, tinécúruu kuu kusáne yási. Uye un kə kusáne né n yási, uyee né n tumme kuu kə kusáne yási. Likumúnje re úye un nókenécəpe usínsá, uyee uwéése.

Uye un keróćáa n kpálē, uyē útu urólaara
(*Mariki 9:38-40*)

⁴⁹ Yohani uu rinóo yósu re: Sáa, tə unyine yenle yee aníri n lákase ne ripónyíri nnaŋe arí n la təké ne u yē, kúu keróćəpe ní we tən ne pó tiki lē nnya. ⁵⁰ Amá Yeesu uu rinóo u pese re: Ani kape ne u yē, liriýíkí re úye un nókenécáa n kpálē, uyē útu núnéláara.

Samaríi kuyu kunyine ye Yeesu piyóo yē

⁵¹ Ke kumúnje kpē ke Yeesu uu keyóme-mē ní taáne aku n tu, Yeesu uu hó re uké Yerusalem ha. ⁵² Uu písoi pinyine kekpéé tŋse, api Samaríi kuyu kunyine sí te piké lē ne lē kai u m pise u wéési uké kelene tuipə. ⁵³ Amá kuyu kpē pikó ápi ηmurei piké kusáne u yási, kuu Yerusalem-mē n símpə nnya. ⁵⁴ Ke upipiretiki Yakupu ne Yohani api lē n yé api u maa re: Upíima, pə lale re təké nna rinóo he nké pikécáa cuunu nké pi torere? ⁵⁵ Yeesu uu pikuwélé-mē pansəpə uu ne pi cési [uu pree pi maa re: Ani nyu kemúnje kekeé nókenémee ní we. Usóí Kεpipi áke ka re keké písoi fóm, amá ke kale re keké piayu lə]. ⁵⁶ Api pree yisi api kuyu féé-mē sí.

Yeesu pitiki kecáa icélaa
(*Matiyee 8:19-22*)

⁵⁷ Pin ncée-i we ke utisi unyine uu Yeesu maa re: Ne pó tiki ne kei kaa n símpəne nnéi. ⁵⁸ Yeesu uu u maa re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má, amá nē, Usóí Kεpipi ám tíka má kam yé ríyu n tampə ké wénte. ⁵⁹ Uu usóí ucə maa re: A né ritiki. Amá usóí uu re: Sáa, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pree kelene pó ritiki. ⁶⁰ Yeesu uu rinóo u pese re: A tíye pikpəkpə piké pikpəkpə kulesi, póké ha Uléćaa iyəopi nsímé símisi.

⁶¹ Usoi ucɔ uu u maa re: Ne pɔ tikine Upiima, amá a ncée né he ké ha menétóné pinékó símisi. ⁶² Yeesu uu pɛɛ u pɛɛ re: Uyɛɛ ne ináa n kólɔi un pɛɛ kepire ñméesi uu ne sá re uké Uléécáa iyɔɔpi kémɛɛ ukéikó.

10

Yeesu ye pipiretiki kuwóó ne afɛɛɛ né pité tum

¹ Lɛ memáá, Upiima uu písoi kuwóó ne afɛɛɛ wée uu pité pité pi tum ayu ne silɔ nnéi kémɛɛ kai m pise re uricuruu uké kɔ sɔne. ² Uu pi maa re: Iluke kapi ní kpasine ye piyɛɛ, amá pikeikó pɛɛ yé i n kpasí ápi piyɛ. Ani ne ucarɛte té uké pɛpɛɛ yé i n kpasí rikpá. ³ Ani ncée kpási! Ne nó tumle re ani isáñ yeɛ ákpe keɔpɛ ní we meɔ n sɔne. ⁴ Ani kapɛ siwóó nées kulóó nées anéeri rimúlú, áni kapɛ ncée-i nyɛɛ re nɔké unyine yáási. ⁵ Nɔké kelene kényo kényine-i n lomɔ, ani ye maa re: Nkíññine nké kényo nké-i n we. ⁶ In te nkíññine ukó unyine ye kényo ke-i we, nónnékíññine ye u ritiki. Insá lɛ, nókenémɛɛ ke nónnékíññine nn pelene. ⁷ Ani kényo ke-i tone, ani lɛ kapi kei nó n he le ani níru, likumúné re ukéikó ye uihéé mále. Ani kapɛ síyɔ n tɔrii. ⁸ Nɔn kuyu kúye-i n lomɔ pin kusáne nó n yósu, pin yo nó m pa, ani li. ⁹ Ani pitóikó m pɔisente, ani kuyu pikó maa re: Uléécáa iyɔɔpi ye nó nyahaimɛɛ. ¹⁰ Amá nɔn kuyu kúye-i n lomɔ pin piyóó nó n yé, ani icée-i léɛpɔ aní maa re: ¹¹ Tɔ nókunéyu nkoño mee aróna rimímɛɛlú nókenécáá ripéi. Mpá ne lɛ, ani ceri re Uléécáa iyɔɔpi ye ne nó rikɔle. ¹² Asei kam nní nó símisi re keyáa ké ke Uléécáa uu n sɔnti uké ne písoi n túhaane, Sotɔm pikó ke Uléécáa uu nna n ñmaasi iwe yé ne kuyu kpɛ ikó kutási wa.

Ayu nyɛɛ áa ye Yeesu nsímé ní ñmurei (Matiyee 11:20-24)

¹³ Nɔ́ Korasin pikó, íwe kani topori. Nɔ́ Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúné re mewaisaŋa kapi nókenémɛɛ n wapisi men pɛɛ Tiiri ne Sitɔ kémɛɛ n wa, ai nní ní we pin piakópe kepire ritɔ api áfɔrɔnti tani api pimɛcɛɛ nfúrɔ kɔikɛɛ liké nyíse re pi conse. ¹⁴ Lɛ nnya ke Tiiri ne Sitɔ pikó iwe ii yé ha ketúhaane kéméé ne nóinékó kutási wa. ¹⁵ Nté nɔ́ Kapɛrinawum pikó, nɔ́ músu re keléécáa-mɛ kaní taálɛ? Ai nkɔpáni lɛ. Amá kukúláyu-i ke Uléécáa uu ketɛ-mɛ nó láupɔle. ¹⁶ Uu upipiretiki pimáa kpá re: Uye un kutu nó n cɔlɛ, né kuu kutu cɔlɛ, úye un nó n yulu né kuu yúlu. Uye un kɔ né n yulu, uyɛɛ né n tumme kuu yúlu.

Písoi kuwóó ne afɛɛɛ né pité mɛpɛmɛ

¹⁷ Písoi kuwóó ne afɛɛɛ pɛ kapi n tú api pɛɛri ne mpóɔnare, api re: Sáa, aníri ricuruu yeɛ ró pakarele, tɔn tinóɔ a n he ne ripónyíri. ¹⁸ Yeesu uu rinóɔ pi yósu re: Ne pɛɛ Setani yenle un keyómɛɛɔ-pɔ lóiri yare kekóneséipi. ¹⁹ Ani kutu ricɔ! Née ñnañe nó he re nɔké iwáa ne iná kecáá sɔne ani uláarɔ nnañe nnéi tékéé líka ái yé kɔ nó wa. ²⁰ Amá ái kapɛ nó n láarú re aníri ye nó wuru nnya. Leleɛ yé nó n láarú leɛ re Uléécáa ye nóanényíri uritelé kémɛɛ wói.

Yeesu ripɔɔ ye larisi (Matiyee 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Kumúné kpe-i, Nfáasɔne nn Yeesu rikíñ ñiñukuse uú maa re: Sáa, ketɛ ne keyómɛ Upiima, ne pɔ pakare re pɔ tíyese siwá sínsápi asi nsímé mmɛ kaa pisáħɔ ne pinyuwe ní pesí aseí kom. Pɔɔ mpófanare kémɛɛ la re liké lɛ wa nnya kai kɔ mɛsei lɛ wa, Sáa. ²² Unésáa ye nípa yo nnéi né pale. Uka ucɔ uu né nyu Unésáa memáá. Uka ucɔ uu kɔ Unésáa nyu insá né Ukepípi ne pɛ kam n tíyese api u ceru. ²³ Yeesu uu lɛ memáá upipiretiki-mɛ pansɛpɔ uu pi maa re: Pɛpɛɛ lɛ kani nní n nyáni n nyáni ye pínarekome le. ²⁴ Asei kecáá, antepuyɛ ne piyóɔpi

meyã ye káipile piké lē kani n yé yē, amá ápi li yē, api káipi re piké lē kani nní n kō kō, amá ápi li kō.

Samarii ketē usoi unyine yee kusoi n nyu kecáá nsímé

²⁵ Isé ucélaa unyine uu rinóo maa un la uké Yeesu ripine wa, uu u pise re: Sáa, íye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ²⁶ Yeesu uu rinóo u yósu re: Íye kai irósé kémee wólaalē? Kaa ye isé ritelē n kēē, íye kaa ye mpíi i kō. ²⁷ Usoi uyē uu rinóo yósu re: A Upíima Upóléecaa n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne mpónaŋe nnéi ne kepómúŋé nnéi, aa kō upócō n la yare kaa ripócúruu ní la. ²⁸ Yeesu uu pēe u maa re: Pō ŋsōne rinóo né peselē. A lē titiki, pó nfáa yē. ²⁹ Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lē nnya Yeesu pise re: Wóo unésoicō? ³⁰ Yeesu uu rinóo u pēse re: Utisi unyine yee keyáa Yerusalem leeri un Yeriko-mē cepilē, piyaa api u tini api uilū yósu api u kpafui api itói u wai, api keteni-i u lalai heihei api tómpō. ³¹ Aí ne sá uyee ye Uléecaa inyóōnse n wa unyine un ncée mmē tikilē. Kuu utisi uyē n yé, uu kēŋéé uu fáau. ³² Lefi ukó unyine uu kō limēcō kelō ke-i tuipō, uu utisi uyē yenu, uyē uu kō kēŋéé uu fáau. ³³ Amá Samarii ukó unyine yee ncée mmē n tíkimele uu utóikó uyē kelō tuipō. Kuu u n yé, ai meyíkíyiki íwe u wai. ³⁴ Uú nyōsōpō uu mékpō ne feé uitoi kecáá kōikee, uu i pahaankēe. Uu lē memáa ukeminaa kecáá u tonse uú ne picéetōŋé keyō kenyine-i u sí uú ha kei ukēcáá paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mewóōpipi meté lese uu uyee picéetōŋé keyō kecáá ní paílē pa uu u maa re: A usoi nkó kecáá ripaí, nen ha píyei nté m pēeme, né riwómē tee n tise pó héele. ³⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: PISOI pitaani mpí kecōpe úye yee uyē ke piyaa api nní itói n wa usoi? ³⁷ Isé ucélaa uu rinóo yósu re: Uyee kusoi u n wa yee uusoicō. Yeesu uu pēe u maa re: A n ŋme, aa ye limēcō wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyō ha

³⁸⁻³⁹ Ke Yeesu ne upipiretiki api pinsē ní nāŋlē, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukeyō-i kusáne pi yósu. Marita ye pēe uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U pēe kei wele. Uu Upíima ana metene tone un uicélaa kutu colē. ⁴⁰ Marita pōōn ne písōō kēyu mahani. Uu yisi uu re: Upíima, ái pó cōŋlē ke unéwá uú ne menécíre pihúúkei n nyánēii? A u maa re uké né lé. ⁴¹ Upíima uu u maa re: Marita, Marita, pō mepócíre mpá yo kémee picōŋ tōsile ne pinákaankēe. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecíre ke Maari uu wéē, úka úu yé fe uké li u yōsí.

11

Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési (Matiyee 6:9-13; 7:7-11)

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu kelō kenyine keyóme yáasi. Kuu ní masí, uupiretiki unyine uu u pise re: Upíima, a piyómeyáhaa ró céési yare ke Yohani uu upipiretiki n céesi mēcō. ² Yeesu uu pi maa re: Nōn ye keyóme n yáasine, ani ye maa re:

Sáa, tipónyíri tiké n kóólelē.

Ipóyōōpi iké lomme.

³ A mpá keyáa kéye iluke ró he.

⁴ A arókōpe ró sárei,

Yare ke tōo ye kō picō n sárei pin akōpe ró n wa mēcō.

Kape tíyese tōké pipeikēe kémee loó.

⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Nó unyine un nkpeni usáne m má uu kesine u leepō uu u maa re: Unésáne, a akpónó ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncée leeri uu kenéyō-i weri, ám kō pēe líka má ké u pa. ⁷ In n la uusanē uyē yé

háí kényò kemee-pò rinòò u yóòme re: Kape né ricón! Ne rinòòò hánésile am ká, tó ne sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpónó pó pa. ⁸ Asei kam nó símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusané nnya, amá u yé yisi uu lē nnéí kai u m pise u pa re uusané ye picón u nòhlē nnya. ⁹ Né ne nó tee re: Ani ye we, pi yé nó he, ani ye wéési, nó yé, ani ye rikómkóm, pi yé rinòòò nó hánne. ¹⁰ Likumúné re usoi uyee n we kapi ye he, uyee n wéési yee ye yé, uyee rinkómkóm kapi ye hánne. ¹¹ Néé usáa úye kewá kee yé nkpíntomé u we, uu pee iwáa ke pa? ¹² Néé úye yee yé ukewá inā he, ken tipele u n we? ¹³ Mpa nó pikpááree mpí, nò ye fele ani nòsinépipi lisone he. Nó pee re urósáa yee keyómecaa-pò ní we yee yé pee meníne peree Nfáasone u m pise pihée riyáá?

*Yeesu ye peree ukécáá nkópe n símisi rinòò pese
(Matiyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)*

¹⁴ Keyáa kenyine ke Yeesu uu we un kuníri kunyine kpee utisi unyine nsímé ní pòòneselē lakase. Kaku ní le, utisi uyē uu nsímé loni ai pisoí pree n cápínelē meyíkíyiki nnòò yipu. ¹⁵ Amá pikécòpe pinyine apí maa re: Aníri uyòopi Pelisepule nnahe kuu ye ne aníri lakase! ¹⁶ Amá picò pòòn la piké ripine u wa, api pree u pise re uké mewaisaṅa menyine wa uké ne nyíse re Uléécaa kémeé kuu léeri. ¹⁷ Amá Yeesu pò ne pree pikemúné nyule. Uu pree pi maa re: Kuyòopiyu kunyine pisoí pin pimécòpecire n tòpu, ku ye kpule, kusiyò asi kесе kесе lólesi. ¹⁸ Lē nnya in te Setani ye ne umécire tòpu, íye ke ukuyòopiyu aku yé pree fe akú ne n we? Nò maa re Pelisepule nnahe kam ne aníri lakase nnya kam lē ma. ¹⁹ In te Pelisepule yee rínahe né he kam ne aníri lakasente, wóo pree nópinékó pò rínahe he kápí ne a lakasente? Ani n nyu re nópinékó cire pree nó nyísené re áni alari má. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaa nnahe kam ne aníri lakasente. Lelée nyíselē te Uléécaa iyòopi ye nókenémee pítuime masile.

²¹ Usoi nahe-nahé un itòpilū m má un ne ukéyò m mé, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáái. ²² Amá unyine un rínahe u n feriyé, liute yèè uitòpilū iyē kuú pée ne n tálē yòsile uu umemá mē kpisi uu hóònente.

²³ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarò né wailé, nkó yee úu picápíne né n léní ye haresile.

*Kuníri ye kuripòhò kpure-i pèle
(Matiyee 12:43-45)*

²⁴ Kuníri kun usoi kémeé n le, kelò kóima kenyine-i kaku ye ha n keraai kun kewénte wéési. Kunsá kewénte n yé, ku ye kukefa-i maa re: Ne kenéyò kpure kam n tíyeme-i pelene. ²⁵ Kun m pèpò, aku kényò lèpò ken péílē ken kò nyòònselē cáká-cáká. ²⁶ Kei kaku ye pée ha kuacò aseí nyee kuricuruu rikpákára ní fe kpíipò áá ne kényò ke-i tone. Lelée ye tíyese ke liute uyé mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pree ní we tósu.

Mpòònare kecíre

²⁷ Ke Yeesu uu lē písímé m masí, unósi unyine uu riwúí kecòpe maari re: Unósi uyé kèfa-i kaa n tóne uu kò pó nyense ye únarekome le. ²⁸ Yeesu uu rinòò u yósu re: Pèpèe ye Nléécaasimé kutu riñcò api lē knn m pise tiki pree meníne pínarekome.

*Pi Yeesu pise re uké mewaisaṅa wa uu yúlu
(Matiyee 12:38-42)*

²⁹ Kumúné kpe-i ke asoiwuí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uu maa re: Nfáani keté nké pisoí ye caailenle háí. Pi mewaisaṅa kórulé. Mewaisaṅa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecò kapi yé kò yé. ³⁰ Yare ke Yonaasi uu Niniifi pikó

mewaisanja n nyíse, limεcɔ ke Usoi Kepipi ake yé nfáani ketē nké písoi me nyíse. ³¹ Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanenε, unósiyɔɔpi yεε Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi, uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyεε pεε hái ketē ketɔ-pɔ leemele uú weri re uké Salomɔɔ mewéεsesɔhɔ kɔ. Uyεε kɔ nté nní ní we ye kɔ pεε Salomɔɔ fele! ³² Niniifi pikó yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pεε Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pεε mεfine consele. Uyεε nté nní ní we ye kɔ pεε Yonaasi fele.

Metéi kenyárū
(*Matiyee 5:15; 6:22-23*)

³³ Yeesu uu kɔ re: Uka úu ye kéfiráa risé uu ke pésu née uu kucári ke kipi, amá kelɔ cacá kuu ye ke ritɔsi re pεpεε n lomɔɔ piké metéi yé nnya. ³⁴ Ipónípeε ye ipópijε kefiráa le. Ipónípeε in n nyáni rísone, ipópijε nnéi kai ye n kpáiiłē, amá ipónípeε insá rísone n nyáni, kuɔmaha-i ke ipópijε ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mepócíre tí, metéi mee kepómee ní we áme kape ne rinmaha rimpóló nnya. ³⁶ Ipópijε nnéi in metéi m má ke ikelɔ kéka áke kuɔmaha-i we, innéi yé metéi-i m pɔlɔlenle yare lē ke kéfiráa ake ye ne kemetéi nnéi pɔ n kpáiiłē.

Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési
(*Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40*)

³⁷ Ke Yeesu uu ní we un símisi, Ufarisi unyine uu ukeyɔ-i u séi re piké kesé iluke li. Yeesu uu lomɔɔ uu piluke kápáá. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le úu kɔ pεε anípe nale kelene yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upíima uu pεε u maa re: Lē ke nɔ́ Pifarisi ani ní we ye lē. Kepóripi ne ricáripi kepire kani ye heεre, amá nósinéfa kémeε, piyaa ne mewai kópe nfasimé mee yipaalē. ⁴⁰ Nɔ́ piníri le. In ne Uléécaá yεε kepire n wa cire yεε kɔ kemée waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lēleε nósinépóripi ne nóanécaripi-i ní we píwekɔ́ hekesi, li yé pεε nípa yo nɔ́ sɔnukuse.

⁴² Nɔ́ Pifarisi, íwe kani topori! Nɔ́ ye iyéhe yare manti ne ruu ne ayéhepei ncɔpuri ripénele ani hóne awélé kefi, ani kuwélé kuse Uléécaá pa. Amá ani pεε Uléécaá aseí ne unla waiselē. Lē kai kɔ pεε m pise re ani n wai nɔn kɔ pεé ne litárɔ kecáá léiselē.

⁴³ Nɔ́ Pifarisi, íwe kani topori. Síyukɔ́tone kani ye ayómeyáhaalee-i n la. Nɔ́ kɔ la piké ye kéyaála-i nɔ́ n yáhaankeε. ⁴⁴ Íwe kani topori! Nɔ́ we yare ihóre iyē kecáá kapi n sone ápi kɔ pεε ikecáá nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu u maa re: Sáa, pɔn lē n símisi, t́ kaa kɔ lē lámisi. ⁴⁶ Yeesu uu rinɔ́ yósu re: Nɔ́ isé picélaa, íwe ke nɔ́ kɔ topori! Ncɔni mulε-mulε kani ye picɔ cɔnse, áni ye kɔ pεε nípa fíi ne nókénénípepi rica. ⁴⁷ Íwe kani topori! Akpíi sɔne kani ye antepuyε ke nópínésáyaha api n kɔ́ móm̄ti. ⁴⁸ Nóm̄enéwai mee nyíselenle re lē ke nópínésáyaha api n wa ye ne nɔ́ risále, likumúnjé re pi antepuyε kónle, nɔ́ piakpíi móm̄ti. ⁴⁹ Lē nnya ke Uléécaá uú pεé ne umewéεsesɔhɔ maa re: Né Uléécaá, né antepuyε ne pitume pi pa, api pikεcɔpe picɔ kóni api picɔ íwe wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké písoi pεε yé antepuyε pεε hái ketē kekoraane-me n kpí nkpɔ́ nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apεeli nkpɔ́-me hái ne Sakarii kapi kenyóɔnsehúúpi ne Uléécaá keyɔ́ kepáápáá ní kpu nkpɔ́-pɔ. Asei kam nɔ́ símisi, nfáani ketē nké písoi mpí kapi antepuyε pē nkpɔ́ riwome kórune.

⁵² Íwe kani topori, nɔ́ isé picélaa! Nɔ́ rinɔnɔ́ tē kapi ye ne rintíki apí ne Uléécaá céru kehánne leselε, nɔ́ áni kɔ pεε fene nɔ́ké lomɔɔ, ani kɔ pεε pεpεε pilomɔɔ ní la ncée tápisi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi apí ne u wóosi, api isímé mpehē mpehē kecáá u m píseise. ⁵⁴ Api apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

12

Yeesu ye kecáá kecáá mewai kesi
(Matiyee 10:26-27)

¹ Kumúnjé kpe-i, pisoí api cápíne kulúí, ai tulu ricuruu pin ána cōpaane. Yeesu uu pēe mēfoí upipiretiki maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi nkpónótó píte. Lēlē re pi kecáá kecáá mewai ye mē. ² Lē nnéí lēe m pékaalē ne lē nnéí ke úka úu n nyu yé kam ai metéí kēmeē léeri, nípá úye uu li yenu uu kō li ceru. ³ Lē nnya, lē kani yé meyaá mí male, metéí-i kapi yé li kō. Lē nnéí kani yé alee kēmeē picō atu-i rinwéíwéí, alee ne itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóó.

Uyē kai m píse re usoi uké n wuru
(Matiyee 10:28-31)

⁴ Ne nō pinésáne símisi re: Ani kapē pēpēe ye usoi ní kpu, amá ápi ye pēe fe piké linyine licō wa n wuru. ⁵ Ké nó céési uyē kai m píse re nōké n wuru. Uléécaá yee ye n fe uu usoi kopu, uu limemáá nna teneciré kēmeē u sápo kai píse re nōké n wuru. Eēe, ne nó maa re uyē kai píse re nōké n wuru.

⁶ In ne sítanká sité kapi ye ne sinúipi yuke-yuke sinupū lō? Mpá ne lē, Uléécaá úu ye kēka kecáá palei. ⁷ Pi nónnényúpi nnéí ricuruu keenle. Iwame íi kapē ye nó wa. Nō Uléécaá inipēe-i ríyu mále lín sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

Yeesu meyóó ne umeyule kecáá nstímé
(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ne nó maa re: Uye un pisoí kecōpe n ηmurei re u unékó le, né Usoi Kepipi ricuruu yé Uléécaá pileecaatumē-i ηmurei re née u te. ⁹ Amá úye un pisoí keyu-i n kesi re úu né nyu, né Usoi Kepipi ricuruu yé Uléécaá pileecaatumē-i kési re ám liute nyu. ¹⁰ Uye un Usoi Kepipi ricuruu kecáá nkópe n símisi, pi yé akópe nyē liute sárei, amá úye un Nfáasone n lámisi, liute akópe áa kusárei we.

¹¹ Pin píyei nó n tōrōi re pi ne ayómeyáhaalee-i née piyóopi-i née kuyu piwéése-i pitúhaane nó sí, áni kapē píri tónē ne mmē kani yé ha mí male nōké ne ketahai ní le. ¹² Nfáasone mēe yé kumúnjé kpe-i mmē kai m píse re nōké male nó céési.

Umámá niri kenyárū

¹³ Unyine uu riwúí kecōpe Yeesu maari re: Sáa, a unémárecō maa re tó ne uyē tóké ikúlanlū ke urósáa uú ne ró n tíye hōone. ¹⁴ Yeesu uu rinóo u yósu re: Unésáne, wóo né tí te ké nónnésímé n túhaane née ké ye ikúlanlū nó hósone? ¹⁵ Uu pēe lē memáá pinnéí maa re: Ani nómenécíre tí ne memá nnáapí. Mpá usoi un íye nsá m má, ái umemá mēe unfaa tēse.

¹⁶ Uu pēe kenyárū pi wai re: Umámá unyine yee pēe sitē má sin iluke u wai. ¹⁷ Uu músu uu nfasímé wai re: Iye kam waine? Kēwai áke ne né we kei kam yé inéluke nnéí n súúkeē. ¹⁸ Uu lē memáá umecire maa re: Ne anésímē foresine am amáa mómti, am kei menélukēpipi ne linékó tōrōo nnéí súúkeē. ¹⁹ Am pēe limemáá menécíre maa re: Ne meyíkíyiki nkpéni iluke yee yé anmē kulúí né n wa mále. Lē nnya né n wéntelē nen le nen níru nen mpóonare-i we. ²⁰ Amá Uléécaá uu u maa re: Pó uníri nkó! Kesine nké cire ke mpófáa nn kétō waine. Lín lē n wa, wóo yé pēe lē kaa nní mēpócíre n yikikeē n te? ²¹ Yeesu uu kpá re: Limēcō kai we ne uyēe nní memá umecire n cápíne, amá úu pēe Uléécaá kēmeē líka má.

Ani ne Uléecaa n tálē
(Matiyee 6:24-34)

²² Yeesu uu pɛɛ upipireetiki maa re: Lē nnya kam nó maa re áni kapɛ ye lē kani yé n li nɔké ne nfáa m má ne ilū kani yé nɔ́nɛ́pɪŋe kecáá n yárii nfasimé wa. ²³ Likumúnjé re nfáa ye iluke fele, ipiŋe in ilū fe. ²⁴ Ani ákraán-kraán tipáí, áa ye lukesi áa ye kɔ kpasi, áa kelukeyekei má áa kɔ risíme má, amá Uléecaa ye a kpiniile. Nɔ ne meyansei sinúpi ríyu mále. ²⁵ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aŋmē nɔ́pá nkáripɪ kɔ́ase? ²⁶ In te áni líka kuwai we likei sínsá lē kémee, yo nnya kani pɛɛ litóɔo nní kémee nfasimé wai? ²⁷ Ani sicare see ye n felesɪ ripáí nké. Mefele mē áme ye pikei pika wa áme ye kɔ líka yóo, amá ké nó símisi re nɔ́pá ne lē, uyóopi Salomɔo ricuruu ne umemá nnéi úu pɛɛ ilū inyine má yee n nyamí ai mefele menyine tulu. ²⁸ Nó pisoɪ mpí nfatene n n piye. In te Uléecaa ye meyuí mee neni kecare-i n we pin kɔ koso nna me nmaasine lē sɔnukuse, nó kecáá kúu yé meníŋe ripáí? ²⁹ Ani kapɛ nómenécíre nfasimé tã te yo kani yé li nées yo kani yé n ntí. Lē ái kapɛ nfasimé nó n we. ³⁰ Pɛpɛe ápi Uléecaa m pakarelē pɛɛ lē líkɔ mesére wéési. Amá Nounésáa yee keyómecaa-pɔ n we ye nyule lelee nó n párilē. ³¹ Uléecaa iyóopi kani yé meníŋe wéési, uu pɛɛ litóɔo nní nnéi mpuri nó he.

Keyómecaa memá
(Matiyee 6:19-21)

³² Yeesu uu kɔ upipireetiki pimáa kpá re: Ani kulúɪ we, amá iwame íi kapɛ nó wa. Li we re Nounésáa ye la re ani uiyóopi kémee lompɔ. ³³ Ani nólinékó yálisi ani lisiwóo píwekóo hóonente. Ani awóolɔo kɔɔciré mulei, ani nómenécíre memá cápɪne keyómecaa-pɔ, kei káme píkai m pɔlune. Piyaa ápi píkai me cane, apapi áa kɔ me caaine. ³⁴ Likumúnjé re kei ke nómenémá ame n we, kei ke nónnéfasimé nn ye n we.

Pikeikó pɛɛ ápi ye n lopile

³⁵ Ani nómenécíre n cápɪnelē nɔn ne we, ani nóanétampála sihale n télē, ani nɔ́sinéfiráa n sélé. ³⁶ Ani pikeikó pɛɛ piuyɔsaa m mé meeɔ n we. Pinósikpiké anyá kuu léérine uké rinɔnɔo rikómkómí nɔké mese ne mese u hánne uké lompɔ. ³⁷ Pínarekome ye pi, pikeikó pē ke ukɛisaa uu yé n leeme pin ne nyáni. Asei kam nó símisi, u umecire nyóonsene uu pi tonse, uu iluke pi wai re piké li. ³⁸ Un kesinecɔ ne likepire n ka uu pi leeri pin nyáni, pínarekome ye pi.

³⁹ Ani n̄sone ceri re in te kényɔ usaa ye pɛɛ nyu ituŋe iyɛ-i ke uyaa uu n sónti, u yé pɛé n nyánile úu yé tíye uyaa uké kulee fori uké lompɔ. ⁴⁰ Nóoké nómenécíre mesére n cápɪnelē nɔn ne mé. Kumúnjé kɔɔ-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake pɛɛri.

Ukeikó sone ne ukeikó kóɔɔ
(Matiyee 24:45-51)

⁴¹ Piyee uu pɛɛ u maa re: Upíima, yare tó nmanɛ nnya kaa kenýárū nké wa nées ne pisoɪ tɔɔo nnéi? ⁴² Upíima uu rinóo yósu re: Wóo we yare ukeikó yee aseɪ n tíkílē un kɔ mewéesesɔhɔ má? Uyee ukeikó uyē ke úyɔsaa uu yé ne kényɔ rin-yá re uké ke m páilē, uu ye upikeicɔ iluke pa kumúnjé kɔɔ-i kai m pise. ⁴³ In te úyɔsaa ye ukeikó uyē leeme un meseɪ upikei kecáá we, u únarekome le. ⁴⁴ Asei kam nó símisi: Uyɔsaa ye ulikó nnéi u múisene re uké likecáá m páilē. ⁴⁵ Amá ukeikó uyē un umecire m maa re: Unéyɔsaa mekame ye náŋaile. Un upikeicɔ pikpáfii rinkápáá, un le un pom, ⁴⁶ keyáa kē ne ituŋe iyē kúu ne m músu kémee ke úyɔsaa uú ha sónti. Kei kuu yé pɛɛ ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye pɛpɛe ápi aseɪ n tíkílē n wa meeɔ. ⁴⁷ Ukeikó nkó yee uuyɔsaa mepɔla n nyu, amá úu

kɔ pɛɛ píkai umɛcɪrɛ cápɪnɛnɛ uké nɛ n wɛ, úu kɔ pɛɛ uuɣɔsaa mɛla wainɛ, pi yé liute mɛyá fapii. ⁴⁸ Ukéikó nkó yɛɛ úu úɣɔsaa lilala n nyu uu pɛɛ ncaai mɛɛ nɛ ipépi n sá wai, pi yé liute fíí fápii. Pin úyɛ mɛyá m pa, mɛyá kapi liute pisɛnɛ, pin úyɛ mɛyá timmúisɛ, mɛyá kapi liute kórunɛ.

Yeesu nnya pisoɪ yɛ kériinɛnɛ
(*Matiyee 10:34-36*)

⁴⁹ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Nɛ kalɛ kɛ ketě kɛcáá nna risé. Li nkpáni yarɛ nké pɛɛ pisé máálɛ. ⁵⁰ Li kɔ pisɛ rɛ kɛ míni wolɛ. Lɛlɛɛ íwɛ iyɛ kam n lenɛ. Mɛyíkíyiki kamí la rɛ liitunɛ iyɛ iké pɛɛ pitulɛ m máálɛ. ⁵¹ Nɔ músu rɛ nkíɲniɲɛ kamí nɛ keteni-i kaa? Nɛ nó maa rɛ “aáí”, amá pikériinɛ kamí nɛ nó ka. ⁵² Káí nɛ nɛni rimpá, kɛyɔ kɛɛ pisoɪ pinupū m má yé rikéne, kuwélé kuse pitaani, kuwélé kucɔ pité, pin nɛ tɔpu. ⁵³ Usáa yé nɛ ukɛpipi tɔ, kɛpipi pɔɔ kɔ nɛ usáa tɔpu, úni uú nɛ uu kpére tɔpu, ukpére pɔɔ nɛ úni tɔpu, unyáani uú nɛ ufɔsi tɔpu, ufɔsi pɔɔ nɛ unyáani tɔpu.

Ani yɛ mɛconsente aseɪ kɔ
(*Matiyee 16:2-3*)

⁵⁴ Yeesu uu kɔ pisoɪ pɛɛ n cápɪnɛlɛ pimáa kpá rɛ: Kani yɛ ahoɣɛ n yé an ketunɛlolé-mɛ leerí, nɔ yɛ mɛsɛ nɛ mɛsɛ maa rɛ: “Íkónɛ yɛ cuuninɛ”. Lɛ káí yɛ kɔ mɛsɛi wa. ⁵⁵ Nɔn kɔ n yé tɛ kuyɔ yɛ itunɛ kumii-mɛ pepuri, nɔ yɛ maa rɛ: “Kutói yɛ wainɛ”. Lɛ káí yɛ kɔ mɛsɛi wa. ⁵⁶ Nó kɛcáá kɛcáá mɛwai pikó mpí! Nɔ yɛ fele ani ketě nɛ keyómɛ mɛconsente ceru. Yo nnya káni pɛɛ kumúnɛ nkú-i kari nní n wɛ aseɪ kómɛi má?

Usoi nɛ uuɛcɔ pikómɛinɛ
(*Matiyee 5:25-26*)

⁵⁷ Yo nnya káni yɛ pɛɛ nórɪnécúruu lɛlɛɛ aseɪ m má céri. ⁵⁸ Usoi un tiyóɔpipoo pɔ n sée, nɔn nsé timpéne rɛ ketúhaane kani sí, li pisɛ rɛ pɔkɛ riɲmáɔpú ani kómɛinɛ ncée kɛcɔpɛ, upócécɔ úu kapɛ nɛ utúhaane-i pɔ n ha, utúhaane uké pisóɔca pɔ rimúisɛ, pisóɔca pɔókɛ kukpaniilee-i pɔ rinsáɔpɔ nnya. ⁵⁹ Aseɪ kam pɔ símisi, pɔn kukpaniilee n lɔ, áa leerinɛ káa riwómɛ nnéi n héelɛ háí nɛ kétanká tɔrɔɔ-pɔ.

13

Li pisɛ rɛ nɔkɛ mɛfɪnɛ conse

¹ Pisoɪ pinyinɛ apɪ kumúnɛ kpɛ-i Yeesu lɛɛpɔ, apɪ u símisi lɛ kɛ uyóɔpi Pilati uu rinóɔ n hɛ rɛ piké Kalilee pikó pɛɛ n wɛ pin Uléécáa inyóɔnsɛ wai kɔ. ² Yeesu uu pi maa rɛ: Nɔ músu rɛ kɛ pisoɪ pɛ apɪ pikóɣɛkɔ píima apɪ Kalilee pikó tɔrɔɔ tósu nnya kapi lɛ pi kɔɔ? ³ Nɛ nó maa rɛ “aáí”, amá nɔnsá mɛfɪnɛ n conse, nɔ nónnénéi kpíninɛ pimɛcɔ. ⁴ Pisoɪ pité apɪ wɛ afɛɛɛ pɛ kɛcáá kɛ Silowee kuleɛ caca aku n loó aku kóni ní? Nɔ músu rɛ piakóɣɛ nyɛɛ Yerusaleɛm kuyu pikó tɔrɔɔ akó tɔsɪi? ⁵ Nɛ nó maa rɛ “aáí”, amá nɔnsá mɛfɪnɛ n conse, nɔ nónnénéi kpíninɛ pimɛcɔ.

Kúfikiyee kpɛɛ áku yɛ apipi m mári nsímé

⁶ Yeesu uu lɛ mɛmáá kɛnyárū nké pi maa rɛ: Utisi unyɪnɛ yɛɛ pɛɛ kúfikiyee kunyɪnɛ tamaalɛ uafikiyee kɛcarɛ kɛmɛɛ. Uu keyáa sí uké kúɛcáá apipi túúnu, amá úu líka yɛ. ⁷ Uu pɛɛ uléétamaa maa rɛ: A ripaí, aɲmɛ ataani yɛ nnyé kam sónaari rɛ kɛ yɛ kúfikiyee nkú kɛcáá apipi túúnu ám yɛ kɔ líka yɛ. A ku riké. Yo nnya kaku yé méwoo ketě né n caai? ⁸ Uléétamaa uu u maa rɛ: Sáa, a nɔɲɔni kuɲmɛ nkú pikaɲnɛ ku rikpá, né tū am ku kóónúɛ, am pɛɛ ntaai mɛɛ mɛfɛnɛ m má súúni. ⁹ Lin lɛ n wa, in n la ku yé kɛlaane mari, insá lɛ n wa, aa ku kɛ.

Yeesu ye kewénteγaa unósi toikó unyine paise

¹⁰ Kewénteγaa ketúnjé kenyine ke Yeesu uu Pisufi kuyomeγáhaalee kunyine-i céési. ¹¹ Unósi toikó unyine un kei we. Li wale aηmē até áa we afereé ke kuníri kunyine akú ne u n lō kun u kparáselē un kecíre pinyere pōnele. ¹² Ke Yeesu uu unósi uyē n yé, uu u séi uu u maa re: Ulééca yé pó paisele. ¹³ Uu anípe ukecáá láa, unósi uu mese ne mese kecíre nyere uu Ulééca pítaáse kápáá. ¹⁴ Amá ái ne kuyoméγáhaalee uwéése risá, kai n wa re Yeesu ye kewénteγaa ketúnjé usoi paise nnya. Uu pēe rinóo yósu, uu risoiwuí maa re: Siyáa sikpuulū kari má, se-i kai pise re tóké keisi. Lē nnya, ani ye siyáa se-i kam piké nó paise, ái kapē pēe kewénteγaa ketúnjé. ¹⁵ Upíima uu pēe rinóo u yósu re: Nō kecáá kecáá mewai pikó le. Mpá nó úye yèè kewénteγaa ketúnjé kuseele-i uinaa née ukeminaa toriyele uú ne kéniniré sí, née ái lē? ¹⁶ Unósi nkó yee nní Apiraham kepire ukó ke Setani uu n tóraalē hái aηmē até áa we afereé-me, ái pise re piké kewénteγaa ketúnjé u toriyee? ¹⁷ Yeesu rinóo meγóo mē ame upilaarō isei wai hái, amá risoiwuí nnéi ripōo arí ne umewai píima kuu n wapisi nnéi larisi.

*Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32)*

¹⁸ Yeesu uú maa re: Yo ke Ulééca iyōopi íi ne menyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múneisene? ¹⁹ I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecarē-i n lukesi nn lelu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kecáá ayámé wapisi.

*Nkpónótō pite kenyárū
(Matiyee 13:33)*

²⁰ Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Ulééca iyōopi múneisene? ²¹ Ulééca iyōopi ye kō we yare nkpónótō pite ke unósi uu ntō píima * kēmeε n cōhanepō uu pulu pikpēε api yisi.

*Tinōnō tēε m mókú-mókúlē
(Matiyee 7:13-14; 21-23)*

²² Yeesu uu ayu maa ne asínsá n tēni un céési un ne Yerusalem-mē sí. ²³ Unyine uu u pise re: Sáa, mesei ye me re pisoι nkáripι ke Ulééca uu yé yóriyee? Yeesu uu rinóo pi yósu re: ²⁴ Ani rinmóópú aní ne rinōnō tēε m mókú-mókúlē loni, aseí kam nó símisi. Meyá yé náási re meké lompō, amá áme kō fene. ²⁵ Úyōte un píyeyi n yisi uu rinōnō ká, nó ketahai nyere, ani rinōnō n kommente nōn máíkεε re: Sáa, a ró hánne! Uu rinóo nó yósu re: Am nyu re nō yei pikó le. ²⁶ Ani pēε u maa re: Kεsē kari li ari níru, aróyu icee kēmeε kaa tóói pōn céési. ²⁷ Uu pimáa nó kpá re: Am nyu re nō yei pikó le. Ani ne ketaa né wa, nó pē nnéi nóo nní likópe n wai. ²⁸ Kei kani yé ténesi, ani aní takai kumúnjé kpe-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuyε nnéi n yé Ulééca iyōopi-i, ai pēε n we re ketahai kapi nó fómpōne. ²⁹ PISOI yé ketunjeleeme-mē ne ketunjelolé-mē ne itunje kumii-mē ne itunje kuluke-luke-mē leemeε api weri api Ulééca iyōopi kēmeε toneε api iluke le. ³⁰ Ai pēε wai re pepēε neni nní pitōrōo pinyine yé ha pifoi, pepēε neni nní pifoi apí ha pitōrōo.

*Yeesu ripōo ye caai Yerusalem nnya
(Matiyee 23:37-39)*

³¹ Kumúnjé kpe-i, Pifarisi pinyine apí ne Yeesu kō api u maa re: A nté yisi aa kelō féé sí. Erooti ye lalē uké tíyεε piké pó kpu. ³² Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ani n ηme ani ha kesánjá mpuri mmē maa re ne neni ne kóso aníri lakasentele nen pisoι pōisente ké pēε keyáa táánū tunjé pikei mpí tenese. ³³ Li pise re ké neni

* **13:21** Ntō píima: Sikiloo afereé ne sinupū kumúnjé ntō ye mu.

keyaa ne koso ne likeweeki nnécée rinǎh, likumúnjé re ái ne sá re antepu uké kelǒ féé kpu kái Yerusalem-i.

³⁴ Nǒ Yerusalem pikó, nǒ antepuyé kónle ani kǒ pǎ ke Uléécaá uu nókénémee n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesé kamí pǎé la ké nǒ cápíne ké rimúlú líka ái kapé nǒ wa, nǎké n we yare ke kucáyaha aku ye kuaméj metene kusipipi n tā líka ái yé si wa mecǒ, ani yúlu. ³⁵ Lǎ nnya kai yé nókénéyǒ riyá keké menmane n nyenu. Ani kǒ te áni neni piyéné né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha mǐ maa re: Uléécaá uké uyee Upíima rinyiri ne n weme rikpá!

14

Yeesu ye utóikó unyine pǎise

¹ Kewénteyaa ketúnjé kenyine, Yeesu uu Pifarisi uwéése unyine keyǒ sí te uké iluke li. Pǎpǎ keyáa kǎ kei ní we api nǎone u m pǎilǎ. ² Utisi unyine yee mǎpílé itoi m pǎólú un ukeyu-i nyenu. ³ Yeesu uu nsímé kpísi uu isé pinyuwe ne Pifarisi pǎise re: Irósé ye ncée he née íi he re piké usoi kewénteyaa ketúnjé pǎise? ⁴ Amá ápi njurei piké rinǒo yǎsí. Yeesu uu pǎe utóikó kpísi uu u pǎise uu u yǎpǒ. ⁵ Uu pǎe pí maa re: In te nókénécǎpe unyine kewǎ née uinaa yee kelúkanka-i lóipǒ, liute úu yé mese ne mese ke pǎoneme nǎpǎ lin kewénteyaa ketúnjé? ⁶ Api rinǒo piyǒo u pǎone.

Kusáne piséi ne usáne ketone piwée

⁷ Yeesu uu yénu lǎ ke pisáne kapi n sée api sitóne n wéekée. Uu pǎe pinnéi kenyárǔ nké maa re: ⁸ Usoi un pisǎonne piluke pǒ n sée, kapé ha ketóne kecire kémee tóne. In n la, pi yé úyukǎo unyine yee pǒ n fe n sée. ⁹ Ai wai re uyee nní nókénété n sée uú weri uu re: A ketóne kǎ ne uyǎ tiyá. Isei kaa yé ha pǎé ne ketóne tǎrǎo-i tone. ¹⁰ Amá li nyamle re usoi un kusáne pǒ n sée, a ha ketóne tǎrǎo-i tone, liké wa re kumúnjé kpe-i ke uyee nní pǒ n sée uu ní ka, uké pǒ maa re: Unésáne, a kényu-mǎ kam ketóne kecire kémee. Lin lǎ n wa, pǒ pǎe pipǎsánecǒ keyu-i ríyu yǎ. ¹¹ Lǎ nnya úye un umécire rintaáse, li ye u ricepisele. Úye un umécire rincepise, li ye u ritaásele.

¹² Yeesu uu pǎe uyee kusáne u n sée maa re: Pǎn pǎsoi piluke n séine, kapé ye pipǎsáne ne kupómáre pikó ne pipǎpérecǒ pǎe m má sée. Pǎ né fe api kǒ pǒ kusáne séi. Lin lǎ n wa, pi lǎ kaa pí mǐ pa pǒ pesele. ¹³ Amá pǎn anyǎ iluke n wai, a ye píwékǎo ne pinárei ne síkankáláká ne pinyíye sélei. ¹⁴ Pǒ pǎe mpǎonare yǎ, likumúnjé re pǎ ápi fene piké pǒ li pesé. Uléécaá yee yé pǒ li pesé kumúnjé kpe-i ke pǎ nnéi pǎe umela n wapisi api nkpǒ kémee n yisine.

Pinósikpiké anyǎ iluke kenyárǔ (Matiyee 22:1-10)

¹⁵ Anǒo nyǎ mekome-maá, pǎ ne pǎ pǎe pǎe kesé iluke n le use uu Yeesu maa re: Uyee yé ha Uléécaá iyǎopi-i iluke n li ye únarekome le. ¹⁶ Yeesu uu pǎe kenyárǔ nké u wai re: Utisi unyine yee keyáa iluke kecire sǎonkée uu pǎsoi kulúí séi. ¹⁷ Kai piluke kumúnjé n tu, uu uukeikó tum te uké ha pǎ kuu n sélei maa re: Ani kam, nǎpǎ yo ye nkpéni pipele masile. ¹⁸ Amá pinnéi mmǎ, nǎpǎ úye uu uncǎh pinyíse kuru. Ufoí uu ukeikó maa re: Ne kecare lǎle, li kǒ pǎe pǎise re ké ha ke yǎ. Lǎ nnya, a u maa re úu kapé wǎosi. ¹⁹ Ucǒ uu u maa re: Ne ináa lame-lame kefi lǎle, ne la ké ne pikei i peenu. Lǎ nnya, a u maa re úu kapé wǎosi. ²⁰ Ucǒ uu kǒ u maa re: Nfáani kam unósi kpísi, lǎ nnya kám fene ké ha. ²¹ Ukeikó uu uuyǎsaa kémee pele uú ha anǒo nyǎ u símisi. Ai úyǎsaa kuwǎi wai uu uukeikó maa re: A mekée ayáa-i ne icée kémee ha, aa píwékǎo ne pinárei ne pinyíye ne síkankáláká séleiri. ²² Kai rinkpáse, ukeikó uu pǎeri uu úyǎsaa maa re: Ne lǎ kaa

m pise piwai masile, amá sitónε ye kə pəənele. ²³ Uyəsaa uu pεε ukεikó maa rε: A sicareyupi siceepi ritiki aa pē kaa ncée-i n yéntine ne kényu mahani piké kam, kenéyo kéké ne n yi nnya. ²⁴ Ne nó símisile rε pē nnéi kam pεε nní n sélei, úka úu inélukε lenε.

*Lē kai m pise rε usoi uké n wa uké ne Yeesu upiretiki
(Matiyee 10:37-38)*

²⁵ Asoiwuí píima an Yeesu tikilē pin nsé pénelē, Yeesu uu pansεpə uu pi maa rε: ²⁶ Uye un kenémεε n ka, li pise rε uké né n la ai tósu uusaa ne uuni ne uunəsi ne usiwā ne upiwā ne upimaa ne upiyei ne uricuruu isoi. Insá lē úu fenε uké unépiretiki. ²⁷ Nkó yεε úu n ηmurei uké menécə ukunapéékəó cə uké ne né ritiki, úu ne sá rε uké unépiretiki. ²⁸ In te nókenécəpε unyine ye la uké kulee cáca má, liute yèè tonεle uu músu, uu yénu rε alé ke pikεi pē api wa, ai tíyεε uu céru, in te usiwóó ye piyε un yé fe uu pikεi pē ketə tulu. ²⁹ Insá lē, un tikúi n yekei kúu pεε kulee cáca pimómε tenεε, pē nnéi pεε yé lē n yé yé u sénnyi. ³⁰ Pi yé maa rε: Usoi nkó ye pimómε koraane amá úu fe uké tenεε. ³¹ Lē cire ye ni, uyóopi úye un n la uké ha ne ucə tə, u ye tonεle uu músu kelenε, in te u yé ne upisoi ákotokú kefi (10.000) fe uú ha ne uulaarə yεε pisoi ákotokú afεéré (20.000) m má təpu. ³² Unsá n fenε, u ye uyóopícə-i pitumε tunle úu kahanε u n nyahaimε, uu u pise rε piké kómεine piké atəpi riyá. ³³ Yeesu uu pimáa kpá rε: Kai nní lē, nó úka úu fenε uké unépiretiki, liute unsá lē kuu m má nnéi n ηmeriyε.

*Nnyási mmē melō mee n kpu
(Matiyee 5:13; Mariki 9:50)*

³⁴ Nnyási ye likεi kecire lε. Amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? ³⁵ Nn pεε ketē néε mεfēne kémεε linyine yoriyεne. Pi ye ketahai n fómpəle. Uye un ukómε, uu kóm.

15

*Isán iyεε m pə api i heei kenyárū
(Matiyee 18:12-14)*

¹ Pilampooyóó nnéi ne pikópekəó apí ne Yeesu kə rε piké kutu u ricə. ² Ai Pifarisi ne isé picélaa cónη pin máikεε rε: Usoi nkó ye kusáne pikópekəó séele pin kesé le! ³ Yeesu uu pεε kenyárū nké pi maa rε: ⁴ In te nókenécəpε unyine ye isán píle má, ise ii péé ne u pəlu, liute úu ye ise íi we píle nnyí tíye uú ha ise nnyí yεε nní m pə piwélaa sí hái uú ha ne i yenuu? ⁵ Un kə i n yē, li ye u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú ne kulu, uu pεε upisane ne upiperεcə sélei uu pi maa rε: Ani anyá né lé, ne inésán iyεε pεε m pə heeile. ⁷ Lē cire ye ni, ne nó maa rε ukópekəó use mεfine mεconse ye anyá píima lε keyómεcaa-pə ai tósu pisone use úu we píle kái m pise rε piké mεfine conse.

Kewóó keε m pə api ke heei kenyárū

⁸ Néε in te unósi unyine ye nwóóweni mεpipi kefi má, mεεε amε péé ne u pəlu, unósi uyē úu ye kéfiráa risé uu kényə pééi, uu nsone ke pereí uú ha ne mεpipi mεεε mē yenuu? ⁹ Un píyεi mε n yē, u ye upisane ne upiperεcə séleile uu pi maa rε: Ani anyá né lé. Ne kewóó keε ne né m pə heeile. ¹⁰ Lē cire ye ni, ne nó maa rε ukópekəó use mεfine mεconse ye anyá píima lε piléécaatumε kémεε.

Kewá keε m pə api ke heei kenyárū

¹¹ Yeesu uu pimáa kpá rε: Utisi unyine yεε pεε piηmáne pité má. ¹² Usínsá uu u maa rε: Unésáa, a lē kam masí mεpókəə-máa mεpómá kémεε n yénunε né pa. Usáa uu pεε umemá pikεté hóónε. ¹³ Kai siyáa rinkóónú, uηmáne sínsá uu ulikó

nnéi cápinente uú ne kuyu taa-taa kunyine sí, uú ha kei mefine kópe-i loni ai wai re u umemá caainkee. ¹⁴ Kuu usiwóó nnéi piluke ní masí, nkú píima nnyine nn kuyu kpě loni, nípá yo aí pipárí u koru. ¹⁵ Uu peé ha kuyu kpě utisi unyine kémee pikei loni. Uyě uu usicare-mě u yekei re uké uafonj kecáá m paílě. ¹⁶ Li ye ppe ripóó u wa re nípá áfōnpomé kuu yě uké li, amá úka úu ye kō a u pa. ¹⁷ Uu ppe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yèè lile api pōnente, néen ne nté nkú kpine. ¹⁸ Ne unésáa-i pelene, amí ha u maa re: Unésáa, ne ne Uléécaá púnnele am kō ne pś púnne. ¹⁹ Am tu re pōké né kpisi yare kepópipi. A né rimúlú yare upókeikó. ²⁰ Uu yisi uké usáa-i pele.

Uu kahane nkpráni kényō ne rinkō, usáa uu ketaa-pō u yenu, ai íwe u wai, uu wurupō uú ha u pira. ²¹ Kewá ake ppe u maa re: Unésáa, ne ne Uléécaá púnnele am kō ne pś púnne. Am tu re pōké né kpisi yare kepópipi. ²² Amá usáa uu upikeikó maa re: Ani mekeeke ne kukpélenku kecire kam ani ku u tani, ani ukenipepi kepale tani, ani anéeri u tani. ²³ Ani ne rináala kpōkōó kam, ani ri kopu tōké ne iluke kecire wa tōké li ne mpōonare. ²⁴ Ai líka nnya, unéhmáne nkó ye ppe kpule, uu neni nfáa yenu, u ppe pōle, am nkpréni u heei. Api anyá kōru ne mpōonare.

²⁵ Kumúnjé kpe-i, utisi uyě unhmáne foí un sicare-mě wepō. Kuu kényō n nyahaipō, uu inyánlū ne nnyáa nné kóm ²⁶ uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lě wai. ²⁷ Ukeikó uu rinóó u yósu re: Upówá yee peme. Ke upósáa uu ukepipi n yě ne nsarenare nnya, uu ppe rináala kpōkōó kopu. ²⁸ Unhmáne foí uu ppe wóósi uu kényō pilone yulu. Usáa uu léépō uké kényō u tampō. ²⁹ Amá unhmáne uu usáa rinóó yósu re: A kutu ricō, anmē ye kulúí wale kam pō n keisi, am kō píkaí pō háikuse. Mpá ne lě, áa píkaí nípá ripoila né he re tō ne pinésáne tōké ne anyá li. ³⁰ Amá ke upóhmáne nkó uu m peme, upóhmáne yee mepómá nnéi ní caai ne piwásánkaí pítóoi, uyě kaa rináala kpōkōó kpu. ³¹ Usáa uu u maa re: Kenéwá, tō ne mpś tōó nípá píyei we, pōó lě kam m má nnéi te. ³² Amá li pise re tōké anyá kecire wa ne mpōonare re upówá nkó ye ppe kpule, uu nkpréni nfáa yenu, u ppe pōle, am nkpréni u heei.

16

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáá ní paílě

¹ Yeesu uu kō upipiretiki maa re: Umámá unyine yee ppe ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. PISOI API U SÍMISI RE UKEIKÓ UYEE UMEMÁ CAAINKEELE. ² Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ye kam nní kóméi pin kepócaá símisi? A né símisi lě kaa pipókéi n keisi. Aa nkpréni linékó kecáá pípaí kpáne. ³ Ukeikó uu ukefa-i kōpu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Iye kam waine? Am tikōhō má re né fe am lum. Isei yé kō né n we re ké wélei. ⁴ Too, né céri lě kam yé ní wa, nípá nensá keyáa n keisi, pISOI PIKÉ NE PISIYŌ-I KENÉCAÁ M PAÍLĚ. ⁵ Uu pē ne pē ppe ukeisaa ne riwóme m má sélei use use. Uu ufoí maa re: Alé kaá ne unéyōsaa riwóme má?

⁶ Uyě uu u pese re: Mékpō sōne apōri píle. Ukeikó uyě uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a mekeeke tone aa wólu re kuwóó ye ku. ⁷ Uu lě memáa ucō pise re: Pś ní, alé ke ripówóme arí le? Uyě uu rinóó yósu re: Melukepipi áfōrōnti píle. Ukeikó uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a wōi re áfōrōnti kuwóó ne afetaani. ⁸ Ukeikó kópe uyě uyōsaa uu u pakare umesōhō píima mē nnya. Likumúnjé re ketē nté pISOI YE PIWÓÓWĒLAA NCEE KÉMEE MESŌHŌ NE PIPICŌ SŌNELE AI TŌSU PEPPE METÉI KÉMEE NÍ WE.

⁹ Yeesu uu kpá re: Nè ne nó maa re: Ani kewóó kópe kpísi aní ne písáne wéési. Ken n ka ken ne nó n ημέηεεε, Uléécaá uké síyɔ sɛɛ ási píkaí n fortune kémee nó yási. ¹⁰ Uyee likéi sínsá kémee aseí m má ye kɔ limáa kémee a mále uyee úu likéi sínsá kémee aseí m má úu kɔ limáa kémee a má. ¹¹ Nɔnsá memá kópe pimúlé kémee aseí m má, wóo yé pee meýíkíyiki nó rimúise? ¹² Pɔnsá kɔ ucɔ líkɔ pimúlé kémee aseí m má, wóo yé pee pɔ líkɔ pɔ rimúise?

¹³ Ukeikó úu fene uké pikeisaa pité m má. U unyine yulunε uu ucɔ n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kesε un ucɔ ipuri yulu. Ani yé fe nɔké Uléécaá ne siwóó n tikilē kumúnjé kuse.

*Istmé icɔ ke Yeesu uu Pifarisi n símaankεε
(Matiyee 11:12-13)*

¹⁴ Pifarisi api isímé iyē nnéí kóm. Kapi siwóó n la nnya, api Yeesu sényi. ¹⁵ Yeesu uu pí maa re: Nɔ písai le pee ye sisoipipi inipee-i n wai yare písai sɔne, amá Uléécaá ye nɔsinéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaá inipee-i líkópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuye atelé kapí pee n céesi ye kété wale Yohani Uniwole kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécaá iyɔɔpi Nsímé Kεcire nn pikóónú kóri, mpa úye un náási uké Uléécaá iyɔɔpi-i lɔ. ¹⁷ Ketē ne keyóme metene yé wɛlesi ai tósu ke Uléécaá isé kewɔipi ake yé n tási.

¹⁸ Uye un uunɔsi n lakase uu uféé kpísi, liute ye iwásá wale, uyee kɔ unɔsi ke ula uu n lákase n kpísi ye kɔ iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nsímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kenyárū nké pi wai re: Utisi mámá unyine yee péé we. Ilū kecire yee nnéí m má kuu ye tā. Nnare kémee kuú pee félē un kɔ iluke sɔne le. ²⁰ Utisi wekɔó unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipiηe nnéí n mómáalē un umámá keyɔ rinɔnɔ keyúrí finu. ²¹ Ai ye ripóó u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hī uké li. Lē memáá, sipɔpi sin sɔnaapɔ sin uitoi lání. ²² Úwekɔó uu keyáa kpi, pilécaatumε api u sakaa apí ne kelɔ sɔne kē kémee ke Apiraham uu n we sí. Umámá ricuruu uu kɔ keyáa kpi, api u kulesi. ²³ Umámá uu meýá íwe n le pikúlā kuyu-i, uu inípee síka uu ketaa-pɔ Apiraham yenupɔ, Lasaa un ukekúrí we. ²⁴ Uu pee pupéi re: Saa Apiraham, a íwe né tē aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi míni rita uké rinélémpi ninjukuse. Ne meýánsei íwe lele nna mmú kémee. ²⁵ Amá Apiraham uú maa re: Kenéwá, a léise re pɔ pee meýánsei rínare kóméile péé uyε-i kaá pee keteni-i n we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa pɔó pee íwe píima takai. Nkpéni kai urikin ninjukuse, pɔon íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tó ne nnó kénélenle. Kai nní lē, pepeε n lane re piké tó mmé yisi piké nɔ-mē ha ápi fene. Uka úu kɔ fene uké kei kaa nní n we yisime uké tó mmé kam. ²⁷ Umámá uú maa re: In lē, ne ne pɔ ténile re a Lasaa unésáa keyɔ-i tumpɔ. ²⁸ Ne kei piwá pinupū mále. Uké ha nɔne pi símisi áí kape wa re pē ticuruu ye íwe kelɔ nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinóó yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuye atelé mále. Piké a keē piké kɔ. ³⁰ Umámá uu re: Lē ηmane áí tu, Saa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlā kuyu-i yisi uú ha pi leepɔ, pi yé pee mefine conse. ³¹ Pinsá n la piké Moisi ne antepuye atelé kēē piké kɔ, mpa ukpɔkpɔ unyine uké pikpɔkpɔ kémee yisi, ápi pakarene.

17

*Akópe piwai ne písárei
(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)*

¹ Yeesu uu upipiretiki maa re: Mewai mee yé n tíyese písoi piké ne akópe n wa yé mesére n wele. Amá úye un n tíyese unyine uú ne akópe kέmee loni, íwe kuu topori. ² Li kutasi we piké rináipare mule-mule níηme wa api ripóu u lesi api mínimaa-i u sápa ne kuu yé siwá sē kenyine akópe n waise. ³ Ani nśone nómenécíre tí!

Upómárecō un ne pó m púnne, a nśone ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mprá un ne pó m púnente mepéhē mesēei keyáa kesē kέmee, uu ye mpá mepúnne méye ne pó téni re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitume api Upiima maa re: A nfatene tó rikpáse. ⁶ Upiima uu rinóu yósu re: Nōn pēe nfatene m má nké m piye yare riléepipi sínsápi rinyine, nó pēe fe ani kuléé nkú maa re: “A wehe áá ha mínimaa-i nyere” aku nórinenóu tiki.

Lē kai m pise re ukéikó uké wa

⁷ Tóké waise re nó unyine ye ukéikó má un u cákaripō nēe un uisee sémpō. Un píyei u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukéikó uyē maa re a mekekeke kam a iluke lii? ⁸ Adí, ái yé lē wa. Amá u meníηe u maane re: A iluke né wa aa ilū conse aa né i yekei ké li, pó pēe lē memáá fe aa ipókó le. ⁹ U yé fe uu uukeikó yáasi re ne upikei kuú ne pikéi pē kaí pēe m pise re uké wa n waa? ¹⁰ Lē cire ye ni ne nś ticuruu. Nōn píyei lē kai m pise re nóké wa n wa, ani ye maa re: Tó ne pikeikó le, ái pise re piké ró pōnēse. Lē kai m pise re tóké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi pōise

¹¹ Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sí, uu Samarii ne Kalilee ayu kepáápáá n tikilē. ¹² Uu kuyu kunyine-i lompō, piyó kefi pinyine api u tépēipō api ketaa-pō nyere ¹³ apí m pupukee re: Yeesu, Sáa, a íwe ró té! ¹⁴ Yeesu uu pi yenu uu re: Ani ha nómenécíre pēpēe ye Uléécaá inyōonse n wa nyíse. Kapi kei-pō n sí, api pelu. ¹⁵ Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire pēle un Uléécaá meyoopi yom lin cálē. ¹⁶ Uu Yeesu ana metene wulapō uu kényu ketē kam, uu u yáasi re ne upikei. Utisi uyee pēe Samarii ukó le. ¹⁷ Yeesu uu pi maa re: Nénte pikefi kam pōise? Yei ye pēe use úu we kefi tōrō mpí? ¹⁸ Piuka úu nfasimé wa re uké pēeme uké Uléécaá ríyu waise re ne upikei, insá usáne nkó mecire. ¹⁹ Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n ηme, mpófatenē ye pó yóriyēle.

Uléécaá iyōopi mekame nsímé

(Matiyee 24:23-28, 37-41)

²⁰ Pifarisi api Yeesu pise re: Píyei ke Uléécaá iyōopi ii sónti? Uu rinóu pi yósu re: Uléécaá iyōopi íi we re nó fe ani imekame yenu. ²¹ Ai re pi yé nó maa re: Ani ripaí, nté kíí we nēe nté-pō le. Ani ceri re Uléécaá iyōopi ye nókenécōpe wele. ²² Uu pēe pipiretiki maa re: Keyáa ye sóntile kani yé ní la re nóké mpá keyáa kesē Usoi Kepipi yē, amá áni yé kō ke yē. ²³ Pi yé nó maa re: Nté nní kuú we nēe nté-pō kuú we, amá áni kape kei ha, áni kape kō mē wurupō. ²⁴ Yare ke kekóneseipi ake ye nní meyéne mese riñ-yeéri keyóme ketō ne kétō, ai kpáii mecō ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁵ Amá li pise re keké meyá íwe li, nfáani písoi mpí piké ke ηmeriyē. ²⁶ Lēle pēe Nowee kumúnjé n wa licō le Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷ Písoi ye pēe lele pin níru pin sóonne pin pila ne pinósi pasiine hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kέmee n lompō, ikónē maa íí ne weri, míni ame písoi kpísi. ²⁸ Li yé ha n we yare Lōti kumúnjé: Písoi ye pēe lele pin níru, pin léeri pin kō yálisi, pin aléé támaankēe pin kō mómti. ²⁹ Amá keyáa kē ke Lōti uu Sotōm-i ní le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómēcaá-pō leeme ai písoi kóni. ³⁰ Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹ Uye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáa n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilū iyee kei ní we kpísi nēe, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké kényo pèle. ³² Ani Lati unosi nkó kecáa léise. ³³ Uye un n la uké nfáa meséere m má, u yé n fóm. Amá úye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴ Ne nó símisi re kesine kē, písoi pité yé kuhá kuse kecáa n finu, aí use kpíipó ai ucó yá. ³⁵ Pinási pité yé n we pin nam ai use kpíipó ai ucó yá. ³⁶ [Pitisi pité yé likumúhē kpe-i kecare-i n we, aí use kpíipó ai ucó yá.] ³⁷ Pipiretiki api u pise re: Upíima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinóo yósu re: Kei ke isare kópe ii ní we ke áyemeekú aa ye cápine.

18

Ukúmannasi ne utúhaane kenyárū

¹ Yeesu uu lē memáa kenyárū nké pi wai uké ne pi céési re piké ye nípá píyei Ulééca yáasi, aí kape ye píkai siká pi wa. ² Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uú pēe we. Uu Ulééca wuru úu kó úka pakarelē. ³ Ukúmannasi unyine un kó kuyu kpe-i we. Uu meséere u n lekeepó re uké u ne uucéco ketahai rikéne. Mpa píyei kuu ye u leepó uu u maa re: A tó ne unécéco ketahai rikéne. ⁴ Ai nánai hái, amá utúhaane uu ne kutu u colē, uu pēe keyáa umecire maa re mesei ye me re ám Ulééca wuru ám kó úka pakarelē. ⁵ Amá ke ukúmannasi uu nní picóh né n tónse nnya, li pise re ké lē alari u pa, insá lē, u yé písónaame n nǎhǎnle uú ha ne kunǎnkū né finse. ⁶ Upíima uu lē memáa kpá re: Ani lē ke utúhaane kópe uyē uu ní ma kutu rico! ⁷ Ulééca yee úu yé pēe upikó alari pa pin ne u n téní ketúhē ne kesinee? U yé nánaise uké ne pi n lēe? ⁸ Ne nó maa re u yé mekekeke alari pi pa. Amá Usoi Kepipi ken píyei m pēeme, ke yé pēe ketē kecáa písoi leeme pēe nfatene m máa?

Ufarisi ne ulampooyóo kenyárū

⁹ Yeesu uu kenyárū pēpēe nní pimecire n waiselē yare písoi sone pin pico kósélē maa re: ¹⁰ Písoi pité pinyine pēe Ulééca keyó-i lompo re piké keyóme yáasi, use ye Ufarisi le, ucó ulampooyóo. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukefa-i re: Ulééca, ne pó yáasi kám ne písoi tǎrǎo menyíne ní we nnya, pēe piyaa ne piwaikópékǎo ne piwásánkaí le. Ne pó yáasi kám ne ní we yare ulampooyóo nkó. ¹² Siyáa siseei kémee, sité kam ye anóo paasi, lē nnéi kam ye n yé kam ye hǎone awélé kefi am kuse pó pa. ¹³ Ulampooyóo uyē pǎo ketaa-pǎo nyere, úu nkpráni keyóme-mē inípee písíka peenu, amá kewuu kuu ripira uu re: A nē ukópékǎo íwe té. ¹⁴ Yeesu uu kpá re: Ne nó maa re usoi nkó uké kelene n kúí, Ulééca ye uakópe u sáreile, amá aí lē Ufarisi wa. Likumúhē re úye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele, úye un umecire rincepise, li ye u ritaásese.

Yeesu ye siwá sínsápi rinóo sone ritikise (Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)

¹⁵ Písoi apí ne siwá fenfēi ricuruu Yeesu hapó re uké si rica. Pipiretiki api pi yenu, apí ne pi cési. ¹⁶ Amá Yeesu uu tíyese apí ne siwá u hapó, uu re: Ani riyá siwá síké kenémee kam, áni kape si tápisi. Likumúhē re mpí pēe siméco ní we pēe yé Ulééca iyǎopi kémee lǎ. ¹⁷ Asei kam nó símisi, úye unsá Ulééca iyǎopi n ηmurei yare ke kewá ake ye n ηmurei, úu ikemee lonine.

Uhmáne mamá unyine kecáa nsímé (Matiyee 19:16-30; Mariki 10:17-31)

¹⁸ Pisuífi uwéese unyine uu Yeesu pise re: Saa sone, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁹ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usone? Úka uu usone insá Ulééca mecire. ²⁰ Mpa líké íye wa, pǎo Ulééca isé nyule re: Kape iwásá wa,

kaɓe usoi kpu, kaɓe yáai, kaɓe nnóome itansei nyere, a upósáa ne upóni ríyu waise? ²¹ Utisi uu rinóo yósu re: Háí inéwá-me kam lē múflē. ²² Ke Yeesu uu lē pikóme mí masí, uu u maa re: Likei lise lee pó párlē. A lē nnéi kaa m má yáá, aa siwóó sē píwekóó hóone, pó pee keyómecaa-pə memá yē. Pɔn lē piwai m masí, aa pēé weri aa né tíki. ²³ Amá ke utisi uu anóo nyē n kō, uripəə ari meýánsei caai, áí líka nnya, u pee umámá píima le. ²⁴ Ke Yeesu uu n yé te uripəə ye caai, uu re: A tíye Uléecaa iyəəpi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁵ Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé ní la uké Uléecaa iyəəpi kémee n lompə. ²⁶ Pəpəe pee kutu u n cólē api re: In lee ni, wóo ye pee píyulale yē? ²⁷ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ləlee áí sisoipipi kémee kuwai ní we ye Uléecaa kémee kuwai wəle. ²⁸ Piyee uu pee re: Lee nní, lē karí pee m má kari tíye ari pó tíki. ²⁹ Yeesu uu pi maa re: Asei kam nó símisi. Uye un Uléecaa iyəəpi nnya ukeyə, néee uunəsi ne upiwā ne upimaa ne upimarəcə, ne usiwā tinya, ³⁰ liute yé neni mewe mmé-i lē mepəhē kulúí yé uu kə aɓmē nyee n weme kémee nfáa teneciré yénu.

*Yeesu ye metáánū unkpə ne umeyise nstímé símisi
(Matiyee 20:17-19; Mariki 10:32-34)*

³¹ Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Tə Yerusaleem sinle. Kei ke lē nnéi ke antepuye api Usoi Kepipi kecáá ní wói áí ha waine. ³² Pi yé pəpəe ápi Uléecaa n wuru anipe-i ke wa api kecáá ke nyáneí, api ke lámisi, api kekecáá meta tuke ³³ api nséi ke fapii api pee ke kopu, amá keyáa táánū tuné ake nkpə kémee yisi. ³⁴ Amá Yeesu pipiretiki ápi nsímé mmē asei kō. Li anóo nyē asei pi pesile ápi nkpáni céri lē nsímé ke Yeesu uu n símisi.

*Yeesu ye unyíye unyine pəise
(Matiyee 20:29-34; Mariki 10:46-52)*

³⁵ Ke Yeesu uu Yeriko n nyahaipə, unyíye unyine un ticéetime tū un wélei. ³⁶ Uu kóm tisoiwúí tin sónəpə, uu pise re yoo ni? ³⁷ Api u símisi re Nasareti ukó Yeesu yee kei tósu. ³⁸ Uu pee pupəi re: Tafiti Kepipi Yeesu, a inéwe ripái! ³⁹ Pəpəe pee kekpeé n sónə apí ne u cési re uké riséé, amá uu meýá cásə re: Tafiti Kepipi, a inéwe ripái! ⁴⁰ Yeesu uu nyere, uu rinóo he re piké ne u u kam. Ke unyíye uu ukekúrí ní hápə, Yeesu uu u pise re: ⁴¹ Yo kaá la ké pó wa? Uu rinóo yósu re: Sáa, ne la re inénípee iké ye yē. ⁴² Yeesu uu u maa re: Ipónípee iké wúkule! Mpófatenə ye pó yóriyele. ⁴³ Mese ne mese, inípee ii wúkule, uu Yeesu tiki un Uléecaa meýəpi yom. Tisoiwúí nnéi ari lē yenu, pē ticuruu api kə Uléecaa meýəpi piyóme kápáa.

19

Yeesu ne Sasee kecáá nkó

¹ Yeesu uu Yeriko-i lompə uu uncee n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Sasee un kuyu kpe-i we. U pee pilampooyó uwéese le un kə umámá. ³ Uu náási uké uyē kapi ye n sée re Yeesu yē, amá úu fe. PISOI ye pee riwúí cápinelenle, uyē úu kə pee mecáa we. ⁴ Uu pee keyu-mē wuru uú ha kuléé kunyine kapi ye n sée re Sikoməə yopoi uké Yeesu yee kei n tíkinə yē. ⁵ Ke Yeesu uu kelə ke-i n tu, uu uinípee síka uu Sasee maa re: A mekekeke súime Sasee, li pise re ké neni kepóyo-i tone. ⁶ Sasee uu mekekeke súiri uú ha kusáne u yósu ne mpóonare. ⁷ Ai pē nnéi pee lē n yé píri wai, api péé n tee re: Ukópekóó keyə ke usoi nkó uu nní lō. ⁸ Sasee un Upíima keyúrí nyenu uu re: A kutu ricə, Sáa né menémá rikéne am kuwélé píwekóó pa. Nen kə úye menípee n li am usiwóó yósu, né liute si hééle mepəhē mena. ⁹ Yeesu uu u maa re: Píyulale ye neni keyaa nké keyə nké-i lommele, áí

líka nnya, Sasee ricuruu ye kɔ Apiraham kepire ukó le. ¹⁰ Likumúnjé re Usoidi Kepipi ye kale keké pɛpɛe m pɔlaalɛ tiyu lɔ.

Wura mewóɔpɪpi kɛnyárú
(*Matiyee 25:14-30*)

¹¹ Pɪsoi pɛe Yeesu kutu rińcɔ ye pɛé musí re kuu nní ne Yerusalem tińcɔ nnya, Uléécɔa ye lɛ tuimele uké iyóɔpi n le pin u nyáni. Lɛ nnya kuu kɛnyárú pi maa re: ¹² Kéyɔ kecire usoidi unyine ye kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyóɔpi u tí uké pɛe limemáá pɛeme. ¹³ Uké kelenɛ ní tɔsí, uu upikɛikó kɛfi pinyine séi uu nɔpá úye wura kewóɔ múise uu pi maa re: Ani siwóɔ nsí ne kpéense hái ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu pɪsoi api uipuri yulu, api pitume yukuse piké ukɛpire ritikipɔ piké re: Ari la re usoidi nkó uké urýóɔpi. ¹⁵ Api iyóɔpi u tini uu ukuyu pɛle. Uu pɛe pɛikɛikó pɛ kuu pɛe siwóɔ m muleise séi re uké yé kuláa kpɛ kapi n yé. ¹⁶ Ufoí uú hapɔ uú maa re: Sáa, wura kewóɔ kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóɔ kɛfi. ¹⁷ Uyóɔpi uu u maa re: Li nyamle, ukɛikó sɔne. Kaa nní likei síńsá pimulé ní céri ńsɔne nnya, né ayu kɛfi pɔ pa aa akɛcáa m pailɛ. ¹⁸ Ukɛikó lírú uú hapɔ uu re: Sáa, wura kewóɔ kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóɔ sinupú. ¹⁹ Uyóɔpi uú uyɛ maa re: Né pɔ ayu anupú pa aa akɛcáa m pailɛ. ²⁰ Ukɛikó ucɔ uú hapɔ uu re: Sáa, upówura kewóɔ ye nké. Kɛnírɪpi-i kam ke paasi am pɛsu. ²¹ Ipówame ye né wale, kam mɛpókó n nyu re áa ye nká usoidi wa nnya. Lɛ káa n yekei kaa ye kpísí, lɛ káa n lukesi kaa ye kpasi. ²² Uyóɔpi uu u maa re: Pó ukɛikó kópe nkó, apónɔɔ cire kamí ne ketahai pɔ pɛpirene. Pɔ nyu re ám ye usoidi nká wa, te ne ye lɛ kám n yekei kpísile, am lɛ kám n lukesi kpasi. ²³ Yo nnya káa pɛe siwóɔ keyekei-i yekei? Né pɛe fe am menépeeme mmé-i si yósu ne kuláa. ²⁴ Uu pɛe pɛpɛe kei ní we maa re: Ani wura kewóɔ kɛ yɔsí ani uyee mewóɔpɪpi kɛfi m má múise. ²⁵ Api u maa re: Uyɛ ne mewóɔpɪpi kɛfi mále. ²⁶ Asei kam nó símisi, uyee m má kapi ye pɪpa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripɪ kuu m má kapi u yósunɛ. ²⁷ Amá pinélaarɔ pɛe ápi ne iyóɔpi né n la pɔ nkó ye mmú: Ani ne nté pi kam ani kɛnyu-i pi kóni.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(*Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19*)

²⁸ Ke Yeesu uu lɛ pisímé ní masí, uu risoiwuí kekpeɛ wai un Yerusalem simpɔ. ²⁹ Kumúnjé kpe-i kuu Petifasee ne Petanii ayu kuwélé-mɛ tikúú tɛ kapi ye n sée re Olifiyee rikúú keyúrí ní we, uu upipiretiki pité tum ³⁰ un pi tee re: Ani kuyupi kpeɛ nní keróyu ní wɛpɔ kémɛɛ ha. Nɔn kei n tuiɔ, nó keminaapɪpi kɛnyine lɛpɔ ken toraalɛ. Usoidi úka úu ke tonelɛ. Ani ke fénnɛ aní ne né ke weri. ³¹ Uye un nó m pise re yo nnya kani ke fénnɛ, ani liute maa re Upíima yeɛ ke la.

³² Pitume api sí apí ha lɛpɔ yarɛ lɛ ke Yeesu uu pi n símisi. ³³ Kumúnjé kpe-i kapi keminaapɪpi n fénnɛ, kɛpite api pi maa re: Yo nnya kani keminaapɪpi kɛ toriyɛ? ³⁴ Api rinɔɔ yósu re: Upíima yeɛ ke la. ³⁵ Api keminaapɪpi kɛ ne sí, api kekɛcáa piilú laai api Yeesu kekɛcáa tónse. ³⁶ Kapi kéyu-mɛ n sí, pɪsoi api piilú ncée kɛcáa n tánɛntɛ. ³⁷ Kapi Yerusalem n nyahaipɔ pin ncée mmɛɛ Olifiyee rikúú ní cɛpilɛ tikilɛ pipiretiki kulúí pɛe u n tɪkilɛ, api Uléécɔa mɛyɔɔpi n yom lin cálɛ, mewaisaɲa mɛ nnéi kapi n yénti nnya. ³⁸ Pi pɛe máikɛ re: Uléécɔa uké Uyóɔpi uyee ne Upíima rinyiri n sónti rikpá. Nkínɲine nké keyómɛcɔa-pɔ n we, Uléécɔa rinyiri tiké kei-pɔ n taálɛ.

³⁹ Pifarisi pinyine pɛe risoiwuí tɛ-i ní we api Yeesu maa re: A pipópiretiki rinɔɔ he re piké riséé. ⁴⁰ Yeesu uu rinɔɔ pi yósu re nɔpá pin tinséé, apare ye ricáái.

Yeesu ye Yerusalem nnya tɛni

⁴¹ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu n nyahaipɔ, uu ku yenu, uu kpɛ nnya tɛni
⁴² un tee re: Yerusalem, pɔn pɛɛ nɛni keyaa nkɛ n ceri lɛlɛ yɛ nɛ nkɪnɪnɪɛ pɔ n
kam! Amá li nkpɛni pɛkaalenlɛ, áa yɛ fe pɔkɛ li yɛ. ⁴³ Siyáa sɛ-i ke pipóláarɔ api
itɔpilū kecire nɛ kekáipi pɔ n wainɛ ye sɔntilɛ, api awélé nnéi pɔ n cɔɪlɛ. ⁴⁴ Pi
yɛ nó nɛ pipókó nnéi ná kpátá-kpátá, ápi ripópare ríka pɔ yáne tikɛ ricɔ kecáa
n tɔsilɛ. Káa kumúnjɛ kpɛ-i ke Uléécáa uu picomɛ pɔ n ka n ceri nnya kai lɛ pɔ
wainɛ.

*Yeesu ye Uléécáa keyɔ-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22)*

⁴⁵ Yeesu uu Uléécáa keyɔ loni uu pikpéense pilákase kápáá ⁴⁶ un pi tee re:
Li wɔlaalɛ tɛ: Pi yɛ kenéyɔ sée rɛ keyómeyáhaayɔ.
Amá nó nɛ ke ripólósɛle piyaaluke kuhore!

⁴⁷ Mpá keyáa kéye ke Yeesu uu ye Uléécáa keyɔ-i n céési. Pɛpɛɛ ye Uléécáa
inyóɔnɛ n wa piwéése nɛ isé picélaa nɛ kuyu písoi kecire ápi n wéési pikɛ Yeesu
kpu. ⁴⁸ Amá ápi ceri lɛ kapi yɛ n wa likɛ nɛ lɛ, likumúnjɛ rɛ kuyu nnéi ye pɛɛ kutu
u cɔlenlɛ nɔnɛ.

20

*Yei ke Yeesu nnaɲɛ nn léeri?
(Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33)*

¹ Ke Yeesu uu keyáa kenyinɛ Uléécáa keyɔ-i n céési un Nsímé Kecire símisi,
pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéése nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwéése ápi
kpáfúpɔ ² ápi u pise rɛ: A ró símisi, nnaɲɛ n-ye kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ he
rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Nɛ la ké nɛ nó pise. Ani né símisi: ⁴ Nɛ la
ké nó pise rɛ Uléécáa nɛ písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ ukɛ písoi míni wolɛ? ⁵ Ápi
pimɛɔpɛcire n kenɛnɛ rɛ: Tɔn nkpɛni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u tumme, u yɛ ró
pise rɛ: Kai pɛɛ iye wa kári nɛ Yohani nsímé nɲmurei? ⁶ Amá tɔn kɔ m maa rɛ:
Písoi pɛɛ u tumme, kuyu nnéi pikɔ ye aparɛ ró tóókɛnɛ ápi ró kóni, likumúnjɛ rɛ
pi nɛ kɛfa tenɛlɛ rɛ Yohani ye antepu lɛ. ⁷ Ápi pɛɛ rinóɔ u yósu rɛ: Ari nyu uyɛɛ
píniwolɛ u n tumme. ⁸ Yeesu uu rinóɔ pi pɛɛ rɛ: Né ám nó símisinɛ nnaɲɛ mmɛ
kam nɛ lɛ n wai.

*Pikeikó pɛɛ rikpákárá m má kenýárū
(Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12)*

⁹ Yeesu uu lɛ memáá kenýárū nkɛ písoi maa rɛ: Utisi unyinɛ yɛɛ we, uu aléé
nyɛ kapi ye n sée rɛ fiinyi kecarɛ tamesi uu pikeikó wéesi rɛ pikɛ kekecáá m paílɛ,
uu pɛɛ ncée taa-taa sí ukɛ ha náɲaipɔ. ¹⁰ Kai aléépipi nyɛ kutúū n tu, uu ukeikó
unyinɛ pɛpɛɛ aléé nyɛ kecarɛ kecáá m paílɛ kémmɛ tum tɛ ukɛ ha aléépipi anyinɛ
u yóɔmɛ. Amá ápi u kaii ápi menípe nɲmanɛ u lakase. ¹¹ Ucarɛte uu kɔ ukeikó féé
tumpɔ, amá pɛpɛɛ aléé nyɛ kecáá m paílɛ ápi kɔ uyɛ ticurru kaii ápi u lámisi ápi
menípe nɲmanɛ u lakase. ¹² Uu kɔ ukeikó táánū pitumɛ kpá, ápi uyɛ pɔ itói wai
ápi lákase. ¹³ Ucarɛte uu pɛɛ rɛ: Iye kam nkpɛni wainɛ? Né unɛnɲmánɛ lala tū. In
n la, pi yɛ u wuri. ¹⁴ Amá ke pɛpɛɛ aléé nyɛ kecáá m paílɛ ápi u n yɛ, ápi símaane
rɛ: Nkó yɛɛ yɛ masí usáa ikulanlū nnéi n tɛ. Ani kam tɔkɛ u kpu ári pɛɛ ikulanlū
iyɛ n tɛ. ¹⁵ Ápi kecarɛ kɛ ilúkɛ u leseɔ, ápi u kopu.

Iye ke ucarɛte uu wainɛ? ¹⁶ U sɔntilɛ ukɛ pi kɔ, uu písoi féé kecarɛ múíse. Ke
písoi ápi anóɔ nyɛ n kɔ, ápi rɛ: Asei kecáá, ái lɛ wainɛ. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nyáni
uu rɛ: In lɛɛ ni, lɛ kapi nní Nléécaasímé ritelɛ kémmɛ n wói aseɛ rɛ iye? Ái pi wai
rɛ:

Tiparɛ ke pimómɛ ápi n fóm
tɛɛ panse ricíre-cire

tee kenui-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tipare tē tinkpau, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáa n loó, ti yé u nã.

Lampoo kapi ye Ram uyōapi pīima n hēele
(Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17)

¹⁹ Pēpēe ye Uléecaa inyōonse n wa piwéese ne isé picélaa api kumúnjé kpe-i n wéési piké Yeesu tí, amá pin pēe kuyu pikó wuru. Pi ceri re pē ke Yeesu kenyárū aké ne mánē. ²⁰ Api pēe Yeesu pimúnjāa loni. Api lē nnya pīsoi pinyine ukemee tumpō, apí n wai yare pīsoi pēe aseí n wéési. Li pēe lē wailē piké ne n fe piké u n tí piké uyōapi yee rnanje m má uké ne u n túhaane anipe-i u n wa nnya. ²¹ Api pēe u pise re: Sáa, tō yē te lē kaa n símisi pōn céesi ye aseí le, áa nkpáni usoi úka kewuu túúni. Pō ye Uléecaa ncee pīsoi céesile ne aseí. ²² Lē nnya, a ró símisi in te irósé ye ncée he re piké Sesaa lampoo hēele néē ápi kapē hēele? ²³ Amá Yeesu uu pimēsōhō ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kewóó kenyine né nyíse nké. Uye ríyu ne úye rinyiri tee kekēcáa we? Api rinóó yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: In lē, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléecaa likó Uléecaa pa. ²⁶ Api fe piké u tí, mmē kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mē amē nnóó pi yipu api séé.

Pisatusee ne nkpō kémee meyise nsímé
(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kémee hapō. Pēpēe múlīē te pikpōkpō ápi nkpō-i yisine. ²⁸ Api nní Yeesu pise re: Sáa, lē ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwā yee yé unósi uyē kukúmannōsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimárecō piseei pinyine pēe péé we. Ufoí uu unósi kpísi, uu kpi úu ne kewá. ³⁰ Ulírū uu ukúmannōsi kpísi, ³¹ utáánū pōó kō pikpíkē u kpá, uyē uu kō kpi. Pikesēei kē api lē kukúmannōsi u kpíkēsi api kpíni úka úu kō péé ne kewá u mari. ³² Unósi pōó kō metórō kpi. ³³ Keyáa kē ke pikpōkpō api nkpō kémee n yisine, pītisi pē kesēei kecōpe úye yee yé ha uula? Liriyíkí re pinnéí pēe kunósi u kpíkēsi! ³⁴ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ketē nté pītisi ye pinósi kpíkēsile, pinósi pōon kō pila sōonkēe. ³⁵ Amá pītisi ne pinósi pēe ne n sá re piké pikpōkpō kémee yisi piké ha ketē fale-i n we ápi pinósi kpíkēsine, ápi kō pila sōonkēene. ³⁶ Api píkai kpine, piléecaatumē kapí ne menyíne we. Pi Uléecaa sipipi le, liriyíkí re pi kpule api kō nkpō kémee yisi. ³⁷ Moisi ye pēe pikpōkpō meyise nkpō kémee nkó písímé masile uritelé te-i kuu kuhíhí kpe n torē nsímé ní símisi. U péé maa re: Upíima ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa le. ³⁸ Yeesu uu kpá re: Uléecaa úu pikpōkpō Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Liriyíkí re uyē nnya ke pinnéí api nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine api rinóó yósu apí maa re: Sáa, pō símisile lin nyaní. ⁴⁰ Lē memáá, ápi ríka ncō pipise u peenu.

Uyē ke Uléecaa uu n wéē ne Tafiti kecáa nsímé
(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)

⁴¹ Yeesu uu pi maa re íye ke usoi uu yé fe uú maa re uyē ke Uléecaa uu n wéē ye Tafiti kepipi le. ⁴² Likumúnjé re Tafiti ye siyóme ritelé-i rihaa re: Upíima ye Unépiima maa re:

A kunéluke-luke-mē keyukótone-i tone

⁴³ háí ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarō kepónyále-i n cō.

⁴⁴ Tafiti yèè u sée re Upíima. Iye ke uyē cire uu yé kō pēe Tafiti Kepipi?

Yeesu ye re pīsoi piké pimēcīre ne isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Ke risoiwuí nnéí ari kutu n cólë, Yeesu uu upipiretiki maa re: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómenécíre tí. Piké ne atúkanka caa-caa n kəonii ne písoi piké ayáa kémee pi n yáhaankee yee ripóó pi we. Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémee sitone foí kapí la. ⁴⁷ Pi ye lë ke pikúmannəsi api m má nnéí yóóile api ye pee keyóme yáasi mecáa yare pi písoi sone le. Uléecaa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

21

Ukúmannəsi ihēē
(*Mariki 12:41-44*)

¹ Yeesu uu inípee síka, uu yénu pin kei kapi ye ihēē Uléecaa keyə-i n wa piihēē sariipə. ² Uu kə ukúmannəsi wəkóó unyine yenu un sítanká sité sápolē. ³ Uu pee maa re: Asei kam nó símisi, unósi nkó ye hele ai písoi picə mpí tósu. ⁴ Likumúnjé re lë kápi ne líka n wai ke mpí nnéí api kei risápə, amá ulikó kecire, lë kuu m má nnéí uké ne iluke n lo ke uyē uu waiə.

Yeesu re Uléecaa keyə yé fori
(*Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2*)

⁵ Písoi pinyine api Uléecaa keyə nsímé n símisi pin tee re ke nyamle hái, ne keapare kecire ne ilū kapi Uléecaa n hekesi. Amá Yeesu uu maa re: ⁶ Siyáa ye sóntile ke apare nyee nní n tósiinelē tika ári m mēsunine. Lē kani nní n nyáni ye sóntile liké fori téké-téké.

Lēē n nyise re ketē ye ketene tu
(*Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13*)

⁷ Api pee u píse re: Sáa, píyei ke lē nnéí aí ha sónti? Yo yee yé kumúnjé kpe-i ke lē nnéí aí ha n sónti ró nyise? ⁸ Yeesu uu rinóó yósu re: Ani nómenécíre tí rísonē, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. Likumúnjé re písoi meyá yé sónaame ne rinényiri pin tee re: “Nēē uyē ke Uléecaa uu n wēē”. Likumúnjé ye kə nyahaimēle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ Nən píyei atəpi ne pitele nné n kō, nósinéwuu ási kape tə. Li píse re lē nnéí liké kam kelenē, amá ketē ketə áke kahanē n tu. ¹⁰ Uu pee lē məmáá kpá re: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncə ne təpu, keyóəpitē ake keyóəpitē kecə ne təpu. ¹¹ Ketē yé yénjesi ái nyamí, itóí yee n tēni ne nkū nn silō silō leeri, məwai məwai mee iwame n we yé kə wapisi, ne linyise-nyise lee keyómecaa-pə n léeri yé kə wapisi. ¹² Amá liké kelenē lē n wa, pi yé nó cópii api íwe nó wai piyómeyáhaa nnya, api ayómeyáhaalee-i ne piyóəpi ne kuyu piwéese kémee ne nó túhaane api né nnya kukpaniilee nó wai. ¹³ Lēē yé kepole nó he nəké ne anéseéra n lese. ¹⁴ Lē nnya, ani m múlē rísonē. Ani kape mmē kani yé mí male nəké ne nsímé kémee n le kecáa m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anó nyē kai m píse re nəké male ne məwéesesəhə nó he, ai tíyese nóunélaarə úka uu yé fe uké nónnékó rikóse. ¹⁶ Nópinesáa ne nópínēni ne nópínéwá ne nópínémáa ne nópínémáreə ne nópínésáne yé nópínélaarə anipe-i nó wa api nómenéyá kóni. ¹⁷ Tinényiri nnya, mpa úye ye nóinépuri yulune. ¹⁸ Amá mpa nónnényúpi nse n n pəlune. ¹⁹ Ani n n mósópúlē, lēē yé tíyese aní ne nónnéfáa ləlu.

Iwe píima mekame
(*Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19*)

²⁰ Nən ha píyei n yē atəpilee an Yerusaleem kekáipi wailē, ani ceri re uməfore ye nnyáa wale. ²¹ Pee uyē-i, pee Yutee-i n we yé ha wúrumpə, api akúú-mē taá, pee Yerusaleem kuyu kecəpe n we, api ketaa sí, pee sicare-mē n we ápi fene piké kuyu-mē kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sē kémee ke Uléecaa uu sisoipipi məwai kópe si cēine. Sikemé ke lē nnéí lee átelé-i n wólaalē ai waine. ²³ Iwe ke

pihani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. Mpóocaaí píima ye ha kuyu kpɛ-i wene, Uléécáa yé kuyu kpɛ pikó ukuwɔi nyíse. ²⁴ Pi yé ne atéhe caacaa pi kó, api sité nnéi kémee ilási pi cópii, piyómeyáhaaciré api Yerusalem cɔpisi háí ne siyáa sɛ ketɔ-pɔ.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Li yé itunje ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. Mpóocaaí yé ketɛ kecáa písoi nnéi ló, mínimaa iwɔo píima ii nfasimé pi tani. ²⁶ Písoi yé ne iwame kpí pin lelee ketɛ kecáa n sónti nfasimé wai, likumúnjé re li yé keyómecaa-pɔ linaɲe-naɲe lémesi. ²⁷ Pi yé pee Usoi Kepipi yɛ ken kuhope kecáa weme ne kennanje ne kemeyɔpi. ²⁸ Mɛwai mɛ men ha piwai n koraanene, ani kecíre nyere ani áyu síka, likumúnjé re nókenɛɲméhɛreɛ ye lɛ tule.

Kúfikiyee kecáa icélaa

(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu lɛ memáa kɛnyárū nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne aléécɔ nnéi ripaí. ³⁰ Nɔn píyei n yɛ apéi fale an n toraalɛ, nɔ ye nórinécúruu cerile re kupii ye nyahaille. ³¹ Lɛ cire ye ni, nɔn ha píyei n yɛ mɛwai mɛ men n wapisi, ani ceri re Uléécáa iyɔpi ye nyahaille. ³² Asei kam símisi: Písoi kunai nkú áku tósune kelene nní nnéi liké ne ní kam. ³³ Ketɛ ne keyóme yé tásí, amá anénóo áa metóhé má.

Li pise re mpá úye uké n nyáni

³⁴ Ani nómenécíre tí, áni kape tíyese nónnéfasimé nké meyansei anyá ne pítaniré-mɛ pele. Ani kape kɔ meyansei ketɛ kecáa likó nfasimé n wai. Insá lɛ, ketúhaaneyaa yé nó rikaikai ³⁵ yare ripine. Likumúnjé re ketɛ nté písoi nnéi ke keyáa kɛ ake leerine. ³⁶ Ani kape lɔpile, ani ye mpá píyei Uléécáa we nóké ne rínanje n yé, aní ne lɛ nnéi lee n wapisine kémee ɲméhɛreɛ ani kɔ ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ketúnjé ke Yeesu uu ye pee Uléécáa keyɔ-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúúpi kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kecáa n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéi api ye mmare mare Uléécáa keyɔ-i weri piké kutu u ricɔ.

22

Pisui fi piwéese ye kómɛine re piké Yeesu tí

(Matiyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke anyá nyɛ-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li aa n nyahaimɛ, ² pepee ye Uléécáa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa api ncée n wéesi kapi yé ne Yeesu ní kpu, amá pin pee kuyu pikó wuru.

Yutasi ye wéesile piké Yeesu tí

(Matiyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)

³ Setani uu Yutasi kapi ye n sée re Isikariyɔti loni. U pee pipiretiki kefi ne pité pɛ use le. ⁴ Yutasi ne pepee ye Uléécáa inyóonse n wa piwéese ne kuyómeyáhaalee piméré piwéese api lɛ kuu yé Yeesu n tí uké pianipe-i n wa kecáa kómɛine. ⁵ Ai pi larisí rísonɛ api rinóo yekei re pi yé siwóo u hééle. ⁶ Yutasi uu ɲmurei uu icée sɔne n wéesi uké ne Yeesu pi rimúise risoiwuí ári kape n nyu.

Yeesu ye tíyese api nkɔ melóo anyá iluke wai

(Matiyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)

⁷ Keyáa kɛ kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kɛ kapi ye kɔ nkɔ melóo anyá isan n kó ake tulu. ⁸ Yeesu uu pee Piyee ne Yohani tum uu re: Ani

ha nkpɔ meló anyá iluke ró wa táké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la táké ha liiluke wa? ¹⁰ Uu rinó pi yósu re: Ani kutu ricɔ: Nɔn ha píyei kuyu n lomɔne, utisi unyine yee kecóripi ne míni n topori yé ne nó risáne. Ani u ritiki hái ne kényo ke-i kuú ha n lonine. ¹¹ Ani úyote maa re: Urósáa ye pó pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpɔ meló anyá iluke n lené? ¹² U yé kényo kecáa kulee maa kunyine kapi n nyóonse nó nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpɔ api nɔpá yo leepɔ yare ke Yeesu uú pee pi m ma, api nkpɔ meló anyá iluke wai.

Yeesu nkpɔ ne umeyise piléise inyeki
(*Matiye 26:26-30; Mariki 14:22-26; Kɔrenti Foí 11:23-25*)

¹⁴ Ke itunje ii n tu, Yeesu ne upitume apí tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pee meyánsei ripóo né wa re táké kesé nkpɔ meló anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nó símisi re ám piluke i kpáne hái ne kumúnjé kpe-i ke Uléecaa uu yé uiyɔopi kémee ró i n wa ari pee iasei nnéi kóm. ¹⁷ Uu pee keporipi ne píta kpísi uu Uléecaa pɔnese uu re ani yási ani hɔne. ¹⁸ Asei kam nó símisi re ám píkaí aléepipi pita mpí piníré kpáne hái ne keyáa ké kam yé Uléecaa iyɔopi kémee pi ní ntí. ¹⁹ Uu kukpónó kpísi, kuu Uléecaa m pɔnese memáa, uu ku kpákári uu pi ku pa uu re: Inépinje ye nnyí kam nó nnya m pálē. Ani ye lē wa aní ne kenécáa léise. ²⁰ Iluke meluke-maá, uu kɔ kétaporipi pi pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nó nnya n kɔonu Uléecaa uú ne nó séi re nó ne uyē ani kóméine. ²¹ Amá ani ripaí, uyee né n yáine ye nté wele, tó ne uyē tɔn kesé le. ²² Mesei ye me re Usoi Kepipi ye tósule yare kai kekecáa n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáa, íwe ke liute uu topori. ²³ Api pee pimecɔpecire pipíséine koru re pikecɔpe úye yee yé mewai mē wa.

Wóo Uléecaa iyɔopi kémee uwéese?

²⁴ Pipiretiki api íkenene kápáa re piké yé te pikecɔpe úye yee yé uwéese. ²⁵ Yeesu uu pi maa re: Sitē piyɔopi ye sikecáa túnle, pepere sikecáa iyɔopi n le yè tíyele api pi n sélei re “lisone piwai.” ²⁶ Amá ai kape lē nókenémé n we. Nókenécɔpe úyukóo kai pise re uké usínsá. Li pise re úyukóo uké n we yare ukeikó. ²⁷ Ukeikó yee iluke n wai ne uyē kuu iluke n wai kecɔpe úye yee úyukóo? Ai uyē kuu i n waii? Too, né ne nókenécɔpe we yare ukeikó uyee iluke n wai. ²⁸ Nɔ né ritikile ne aseí, nɔn kahari tó ne nnó tɔn ne itunje iye-i kai né mí peikee kémee we. ²⁹ Lē nnya kam Uléecaa iyɔopi nó pane yare ke Unésáa uu né i m pa mecɔ. ³⁰ Tó ne nnó yé inéyɔopi-i kesé tone ari le ari kɔ níru, ani sinéyɔopitone-i tone ani Isirayeli amare kefí ne até nyē túhaane.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(*Matiye 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38*)

³¹ Simɔ, Simɔ, a kutu ricɔ, Setani ye ncée we re uké pó pánai yare kapi ye asírē m pánai api acólé lése. ³² Amá ne ne Uléecaa pó tē te ai kape wa re mpófatené ye ne pó kpu. Amá pɔn píyei kenémee m peeme, a pipómárecɔ itisi rikpáse. ³³ Piyee uu u maa re: Upíima, ne ηmurei re nɔpá in kukpaniilee ye ku ké pó ritiki, née nɔpá nkpɔ ye mu táké kesé kpu. ³⁴ Yeesu uu re: Piyee, ne pó maa re icá iké kelene n kooi, pó mepehē metaani kesi re áa né nyu.

Siwóo ne kulóo ne ritɔpitéhe pimulé nstímé

³⁵ Yeesu uu pee pi maa re: Kam nó n tū, áni kewóo ne kulóo ne anéeri rimmúlú, linyine ye nó ripárilé? Api re: Líka ai tó ripárí. ³⁶ Uu pee pi maa re: Amá úye un nkpéni kewóo m má, li pise re uké ke rimúlú, úye un kɔ kulóo m má, li pise re uké ku kpísi. Uye unsá kɔ titɔpitéhe m má, li pise re uké uilū yáa uú ne rise lɔlu. ³⁷ Likumúnjé re rinó tē kai kenécáa rítelē-i n wólaalē te: Pi piwaikópekóo kecɔpe

u yekei ye wale. Lelɛɛ kenécáá n wólaamelɛ ye tule. ³⁸ Pipiretiki api u maa re: Upiima, atɔpitɛhe atɛ ye nnyé. Uu rinóo pi yósu re: Li wale.

Yeesu ye Olifiyee rikúú kecáá keyóme yáasi
(*Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42*)

³⁹ Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikúú kecáá sí yare kuu ye pɛɛ kei n sónɛ mɛɔ. Upipiretiki api u tiki. ⁴⁰ Kapi kelɔ kɛ n tuipɔ, uu pi maa re: Ani ye keyóme yáasi áni kape ne pipeikɛɛ kɛmɛɛ n loó nnya. ⁴¹ Uu lɛ memáá ne ketaa pi wai, tinã tee pikɛɔɔɔɔ ne we ye tu yare kunípe ripare mɛfome kumúnjé, uú ha wula uu keyóme yáasi re: ⁴² Sáa, in te pɔ ñmurei, a tíyese ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa. Mpá ne lɛ, ái kape menéla mee yé wa, amá liké mɛpókó. ⁴³ Uléécáatumɛ uu pɛɛ keyómɛɔɔa-pɔ kpáfúme re uké itisi u he. ⁴⁴ Mpóɔɔaai píima nn Yeesu tini, uú ne piyómeyáhaa kéyu m mahanlɛ, urikaha ari póló yare ménye, tin ɔlɔi.

⁴⁵ Kuu piyómeyáhaa mí masí, uu upipiretiki-mɛ pɛɛ uu pi lɛɛpɔ pin lɔni ne mpóɔɔaai. ⁴⁶ Uu pi maa re: Yo nnya kani lɔni? Ani yisi ani keyóme yáasi ái kape wa re nɔ pipeikɛɛ-i lóipɔ.

Yeesu metine
(*Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11*)

⁴⁷ Un kei lɛ símisi risoiwuí ari tuipɔ, upipiretiki kefi ne pitɛ pɛ use kapi ye n sée re Yutasi un pikɛyu we. Uú ne Yeesu kɔ uu u pira. ⁴⁸ Amá Yeesu uu u maa re: Pó Usói Kɛpipi ripira áa ne piláarɔ anipe-i ke wai, néɛ yo? ⁴⁹ Kɛ Yeesu pisencɔ api n yé lelɛɛ n wainɛ, api u pise re: Upiima, tɔké atɛhe kpísii? ⁵⁰ Piusɛ uu Uléécáa usina ukéikó kutu lukɛ-lukɛ sem. ⁵¹ Amá Yeesu uu re: Ani kape lɛ tikpá, li wale. Uu usói uyɛ kutu ca uu u pɔise. ⁵² Yeesu uu lɛ memáá pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ ne piméré uwééɛ ne kuyu piwééɛ pɛɛ pitíne u n hápɔ maa re: Li pise re nɔké pitíne né kam nɔn atɛhe ne apúnípi muleilɛ yare usói kpááree? ⁵³ Siyáa nnéi ke tó ne nnó ari ye kesé Uléécáa keyɔ-i n we, áni kei ncée wéesi nɔké ne né tɛ. Amá itunɛ nnyí ye nɔ ne kunmaha uyɔɔpi ikó lɛ.

Piyɛɛ ye kesi re úu Yeesu nyu
(*Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Api Yeesu tini api ne Uléécáa usina keyɔ sí, Piyɛɛ un ketaa-pɔ pi tikilɛ. ⁵⁵ Api kéyɔɔɔɔɔ nna wénesi apí tone, Piyɛɛ uu pɛpɛɛ nna n wéni kɛɔɔɔɔɔ tone. ⁵⁶ Unósi keikó unyine uu u yenu un nna kekúrí tɛ, uu u nyáni tímm uu re: Usói nkó ricuruu ye pɛɛ Yeesu tikilenlɛ. ⁵⁷ Piyɛɛ uu késu, uu unósi uyɛ maa re: Am u nyu, unósi. ⁵⁸ Kai rinkpáɛ, unyine ucɔ uu u yenu uu re: Pɔ písoi pɛ use lɛ! Amá Piyɛɛ uu rinóo yósu re: Am pikɛɔɔɔɔɔ we. ⁵⁹ Liké ne mɛɛɛ pipépe rinkpá, unyine ucɔ uu kɔ n-yupape ne pimáa kpá re: Asei kecáá, usói nkó ye pɛɛ u tikilenlɛ, likumúnjé re u Kalilee ukó lɛ. ⁶⁰ Amá Piyɛɛ uu rinóo yósu re: Am nyu lɛ kaa n la pɔké male. Kumúnjé kpe-i kuu nní n símisi, icá ii kooi. ⁶¹ Upiima uu pɛɛ ñmɛlú uu Piyɛɛ weríi. Piyɛɛ uu léise re Upiima ye u maa re: Icá iké kelenɛ n kooi, pó kesi metaani re áa né nyu. ⁶² Kei ke Piyɛɛ uu léepɔ uú ne mpóɔɔaai tɛni.

Pi Yeesu lámisi api u kaii
(*Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65*)

⁶³ Písoi pɛɛ pɛɛ Yeesu m mé api kecáá u nyáni api u kaii. ⁶⁴ Api kéyu u pi, api u maa re: Wóo pó kái, a ñmɔinu. ⁶⁵ Api kɔ alɛ u kpá meyá.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha
(*Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24*)

⁶⁶ Kai n weesi, Pisuífi piwééɛ ne pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu pikétúhaane píima-i sí. ⁶⁷ Api u pise re: Póo

uyē ke Uléécaā uu n wéε? A ró símisi. Uu rinóó yósu re: Nen nó m maa re lee ni, áni ηmuréine. ⁶⁸ Nen kō nnyine nó m pise, áni rinóó né yósunε. ⁶⁹ Amá kaí ne nkpéni rimpá, nó Usói Kεpipi yē ken Uléécaā, rínanε nnéi ute kulukε-lukε-mē kényukótonε-i tū. ⁷⁰ Pinnéi api pεε re: Lē nnya, pō Uléécaā Kεpipi lee? Uu rinóó yósu re: Lē kani nní ma, ne Uléécaā Kεpipi le. ⁷¹ Api pεε re: Píseérakóó piye picó kari nkpéni wéési? Tiróóúruu ye uanólempi konle!

23

Pi ne Yeesu Pilati kémεε ha

(*Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38*)

¹ Písoi nnéi pεε n cápínélε api yisi apí ne Yeesu Pilati kémεε sí. ² Api kei ne nsímé u wáaná pin tee re: Tō usói nkó lεεpōle un kuróyu pikó tálisi re piké ncée kópe ritiki. U pi símaankεε re ápi kapε lampoo Rōm uyōopi Sesaa héεε, un kō tee re uyē ke Uléécaā uu wéε, uyōopi. ³ Pilati uu u pise re: Póó Pisuífi uyōopii? Yeesu uu rinóó u yósu re: Mmē kaa nní ma. ⁴ Pilati uu pεε pεpεε ye Uléécaā inyóonse n wa piwéése ne risoiwuí maa re: Am ncaai ríka nyáni mee yé usói nkó akpanii n tā. ⁵ Amá api pimáikεε n kpálε ne rínanε re: Usói nkó ye kuyu pikó piháikuse tálaankεε, Kalílee-pō kuu kóri uu Yutee ketē nnéi cōpu uú ne nté tuii.

Pi ne Yeesu Erooti kémεε ha

⁶ Ke Pilati uu anóó nyē n kō, uu pise re: Usói nkó ye Kalílee ukó lee? ⁷ Kuu n céri re Erooti yeε Kalílee ketē-pō Yeesu uyōopi, uu Yeesu u pááipō, liriýíkí re Erooti ricuruu ye siyáa sē kumúnjé-i Yerusalem-i wele. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yé, ai u larisi, liriýíkí re u pεε mekεε-me Yeesu nné kómεile lin tipóó u we re uké u yē. U pεε tálε te Yeesu yé uinipεε-i mēwaisanη mēnyine wa. ⁹ Uu u písεise ai nánai, amá Yeesu úu rinóó ríka u yósi. ¹⁰ Pεpεε ye Uléécaā inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanai kényu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóóca api kecáá u nyáni api u n sényi yare kesoi kpárápi. Api ketúkanka kecire u tani api Pilati-mē u pεεpō. ¹² Erooti ne Pilati ye pεε piláarō le, amá api keyáa kē kusáne tonε.

Pi túhaanε at tonε re piké Yeesu kpu

(*Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16*)

¹³ Pilati uu pεpεε ye Uléécaā inyóonse n wa piwéése ne kuyu piyukóó ne kuyu pikó cápínε, ¹⁴ uu pi maa re: Nō ne usói nkó né kale nōn tee re u písoi tálisi re piké ncée kópe ritiki. Too, nókenéyu-i kam u písεi ám kō ncaai kani re u wai ríka yē. ¹⁵ Erooti úu kō uncaai ríka yē, liriýíkí re u ró u pεεmεle. Kai nní lē, usói nkó úu ncaai ríka má mee yé ní tíyεse piké u ní kpu. ¹⁶ Lē nnya né tíyεse api kuyíyaa u fapii am lē memáá u tíyε. ¹⁷ [Li pεε tílasi le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá nípá nkpō melóó anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéi pipupukεε kpá re: A usói nkó ró kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mēwai mēnyine ke Parapasi pōó pεε kuyu-i tamme uu kō usói kopu. Lē nnya kapí pεε uyē kukpaniilee tā. ²⁰ Ke Pilati uu nní rí la uké Yeesu ηméherεεse nnya, uu risoiwuí ne písímé kpá. ²¹ Amá api pupéi re: A kunapéékóó kecáá u kari, a kunapéékóó kecáá u kari. ²² Pilati uu metáánū pimáa pi kpá re: Ncaai n-ye kuu mpíi wa? Am ncaai ríka ukecáá yé mee yé ní tíyεse piké ne u ní kpu. Lē nnya né tíyεse piké ne kuyíyaa u kaii am pεε u yápō. ²³ Amá api pipupukεε nōj te piké Yeesu kunapéékóó kecáá kari. Ai Pilati feriyε. ²⁴ Pilati uu hó re uké lē kapi u m pise pi wa. ²⁵ Uu usói uyē kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lē kapi rí la. Uyē kuu nní rin-yá ye pεε piháikuse mēwai mēnyine kuyu-i tammεle uu kō usói kopu. Lē nnya kapí pεε uyē kukpaniilee tā.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)

²⁶ Kapí ne Yeesu n tósu, apí ne Sirɛeni kuyu ukó unyine kapi ye n sée re Simoo sáne un sicare-mɛ leeri. Api u tini apí Yeesu kunapéékóó u cɔnse re uké ne u n tikilɛ. ²⁷ PISOI kulúí ne pinósi pin u tikilɛ. Pinósi pin siwuu piralɛ pin ne ukecáá tɛni pin kɔ ne u tikilɛ. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélé-mɛ pansɛpɔ uu re: Yerusalem pinási, áni kape nɛ nnya n ténisi. Amá ani nórínécúruu ne nósínéwá nnya ténisi. ²⁹ Likumúnjé re siyáa ye sóntile, se-i kapi yé m maá re: Pinósi nyapi pɛɛ apí píkaí m máraalɛ apí kɔ píkaí n nyenselɛ ye pínarekome le. ³⁰ PISOI yé pɛɛ akúú pimáikɛɛ lɔ tɛ: Ani kerócaá loó, api sikuúpi máikɛɛ re: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnjé re pin nɛɛ ní we yare kuna nɛmú nní n wa, íye kapi yé pɛɛ nóo nní ní we yare kuna kóima pɔ́ wa?

³² Api kɔ ne piwaikópekóó pité pinyine n tósu piké ha pi ne Yeesu kesé kpu. ³³ Kapi kelɔ kɛ kapi ye n sée re Kúyu Kɔɔɔ n tu, api kei Yeesu kunapéékóó kecáá karií, api kɔ piwaikópekóó pité pɛ karikɛɛ anapéékóó kecáá, use ukuluke-luke, ucɔ ukumii-mɛ. ³⁴ Yeesu uu pɛɛ re: Sáa, a piakópe pi sári, likumúnjé re apí nyu lɛ kapi n wai. Api panjai apí ne pimɛcɔpɛcɛre uilá hɔɔnɛntɛ. ³⁵ Piyukó pin kei nyenu pin nyáni. Pisui fi piwéese api kecáá u nyáni pin tee re: U picɔ yoriyentɛle, uké uricuruu yoriye, in tɛ u Kirisi le, uyɛ ke Uléecaa uu n wée. ³⁶ Pisóca ricuruu api kecáá u nyáni apí ne u kɔ api píta nyɛɛ-nyɛɛ pinyine u tunjá ³⁷ api re: Pɔn Pisui fi uyɔɔpi, a ripócuruu yoriye. ³⁸ Api pɛɛ uriyu kecáá wólu re: Nkó yeɛ Pisui fi uyɔɔpi.

³⁹ Uwaikópekóó use kapi kunapéékóó kecáá ní kariilɛ uu u lámisi un tee re: Nɛntɛ pɔ́o uyɛ ke Uléecaa uu n wée? A ripócuruu yoriye aa kɔ tɔ́ yoriye! ⁴⁰ Amá ucɔ nkó uú ne u cési re: Pɔn ne Uléecaa wuruu? Pɔ́o nní uakpanii acɔ kɛmɛɛ ní we. ⁴¹ Tɔ́ akpanii piwai ye ne risále, likumúnjé re merówai kópe kulaa kari nní le, amá uyɛ úu ncaai níka wa. ⁴² Uu limemáa kpá re: Yeesu a kenécáá léise pɔn píyei ipóyɔɔpi piluke n wemɛ. ⁴³ Yeesu uu rinóo u yósu re: Asei kam pɔ́o símisi, neni keyaa nké, tɔ́ ne mpɔ́ ne pi Uléecaa iyɔɔpi kɛmɛɛ.

Yeesu nkpa

(Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Itunje kecíre kumúnjé, kunmaha aku ketɛ nnéi kecáá cɔni hái ne itunje metaani kumúnjé-pɔ. Kusánjáa kapí ne Uléecaa keyɔ n kɛnelɛ aku kecɔpe cɛérine. ⁴⁶ Yeesu uu meyá pupɛi re: Sáa, ne nnéfáa apónipe-i wa. Kuu anóo nyɛ pimáa ní masí, uu kpi. ⁴⁷ Rɔm usóca wéese uu lɛ nnéi lee n wapisí yenu, uu Uléecaa ríyu waise uu re: Asei kecáá, usoi nkó ye pɛɛ aseí ute le. ⁴⁸ Pɛ nnéi pɛɛ pɛɛ ní ka awúí awúí piké nyáni, api lelee n wa yenu, nírá úye uu pɛɛ pɛle un mpócaai ne kewuu piralɛ. ⁴⁹ Yeesu pisanɛ nnéi ne pinósi pɛɛ pɛɛ u n sárumme hái Kalilee-pɔ, api iyaa-pɔ nyɛɛ api lelee n wai n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pisui fi kuyu Arimatee kɛmɛɛ ke utisi unyine uú pɛé we. Pi ye u sée re Yosefi. U pɛɛ ketúhaane píima uwéese use le, amá lɛ ke upiwéeseɔ apí rinhó apí wai ái ne u risá. Utisi uyɛ ne pɛɛ aseí ute le un kɔ Uléecaa iyɔɔpi mekame mé. ⁵² Uu Pilati kɛmɛɛ sí uú ha u píse re uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limemáa kunapéékóó kecáá Yeesu súiseri, uu kusánjáa u pílesi uu nhóre kapi kuparecaɔaa-i n wa kɛmɛɛ u finse. Api nhóre mme-i úka kulaalɛ. ⁵⁴ Keyáa keɛ ne risále kɛwénteyaa usé, kɛwénteyaa ken ne koraanɛnɛ. ⁵⁵ Pinósi pɛɛ pɛɛ Yeesu n sárumme hái Kalilee-me ne Yosefi apí rikpíí-i símpɔ́ piké yé lɛ kapi Yeesu n finse. ⁵⁶ Api

πρε κέγω πελε άπί ηα μέκρω νε tulaali ncəpuri wai piké Yeesu nńhesi. Amá api kewénteyaa ketúné wéntε yare ke isé ii m pise api kelene simpə.

24

Yeesu ye nkpə kémee yisi

(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohani 20:1-10)

¹ Kewénteyaa ukóso kemaresine, pinósi api mékpw ne tulaali kapi n wa múlú ápí ne rikpíi simpə. ² Api leepə lin tipare tee pree rikpíi n filē pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompə amá ápi Upíima Yeesu leepə. ⁴ Api ceri íye kapi yé wa. Kumúné kpe-i ke písoi pité pinyine api rikpáfúme pin ilū yee n tēlu tanaalē. ⁵ Ke iwame ii pi n wa api kparai, písoi pē api pi maa re: Yo nnya kani pikpəkpə kecəpe uyee n nyáni wéesi? ⁶ [Uu nté we, u nkpə kémee yisile un nfáa má]. Ani léise lē kuu nó m ma pēe uye-i kuú pree Kalilee-pə n we. ⁷ Li pise re piké pikópəkəó anipe-i Usoi Kepipi wa, api kunapéékəó kecáa ke karií Uléecaa uké keyáa táánū tuné nkpə kémee ke yukuse.

⁸ Api pree Yeesu anəó léise. ⁹ Api rikpíi-i yisi api lē nnéi pipiretiki kefi ne use ne picə nnéi kéenkee. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uni Maari ye pree pi. Pi ne pinósi picə pree pree kesé n we api nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume api pinósi nsímé mmē yenu re nnírisimé ye mu, ápi pree pakare. ¹² Kumúné kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpíi-mē wurupə, uú kparápə uu asánjáa ηmane yenu an cúlē. Uu pree ukeyə pele. Lē nnéi lee nní n wapisi lin nnó u yipaalē.

Lelee Emayusi ncee kecáa n wa

(Mariki 16:12-13)

¹³ Keyáa kē cire, pipiretiki pité api keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n simpə. Itunje nwoi mekónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sone. ¹⁴ Lē nnéi lee pree n wapisi nsímé kapí pree símisi. ¹⁵ Kumúné kpe-i kapi lē n símisi pin keηene, Yeesu ricuruu uú ne pi kə api kesé n sone, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalē ápi pree u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi pise re: Yo yee nó kēηenese non ne sone? Api nyere ne mpóocai. ¹⁸ Pikecəpe unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pə mecire yee Yerusalem kuyu-i we áa nyu lelee siyáa tərəó nsí kémee kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi pise re: Yare mewai méye mpuri ye me? Api rinó u yósu re: Lelee Nasareti ukó Yeesu n leeme má. Antepu lo yee nnaηe m má. U Uléecaa ne písoi keyu-i unnaηe nyísele uliwaiwai ne uanəolempi kémee. ²⁰ Pəpree ye Uléecaa inyónse n wa piwéese ne kuróyu piyukəó api u tini api nsímé u cənse ai wai re piké u kpu. Api kunapéékəó kecáa u karií. ²¹ Tə pree tálē te uyee yé Isirayeli riyu lə. Amá keyáa táánū ye nké ke mewai mē amé ne n wapisi. ²² Asei kecáa, kerócəpe, pinósi pinyine ye tíyele ai píri ró wai. Kemaresine kapi rikpíi-i ha. ²³ Amá ápi u leepə. Api pəeri api ró símisi re pilécaatumε pinyine ye pikeyu-i rikpáfúmele api pi maa re u nyánile. ²⁴ Pirósencə pinyine api rikpíi-i simpə api leepə yare lē ke pinósi api ró n kēē. Amá ápi pree uricuruu yē. ²⁵ Yeesu uu pree pi maa re: Nó piníri mpí, a tíye nó atu má áni la nəké mmē ke antepuye api nó n símisi ne kefa tene. ²⁶ Ái pree pise re uyē ke Uléecaa uu n wéε uké lē íwe li uu kelene umeyəopi-i lonii? ²⁷ Uu pree limemáa mmē nnéi kai uriyu kecáa átelé-i n wólaalē pi kpáise, Moisi ritelé kuú ne kori uú ne antepuye akó tenese. ²⁸ Kapi kuyu kpe-i kapi n simpə n nyahai, Yeesu uu wai yare u lalε uké ketaa-taa ha. ²⁹ Amá ápi u nyereεe pin tee re: A kerókúri tone, li nnyóó wale kesine ake nyahai. Uu keyə pi tiki ápí ha kesé tone. ³⁰ Apí tone re piké iluke li, uu kukpónó kpísi uu Uléecaa pəonese uu pree ku kpəkórine uu pi ku pa. ³¹ Piinipee ii pree wúkule api u ceru, amá uu pikeyu ke-i mílu. ³² Api pimεcəpecire m máikεene re: Pó te piyo

ke nsímé kuú pɛɛ ncée-i n símisi ne Nléécaasimé aseí kuú pɛɛ ró n símisi nn tɔ lɔ ɲmaa.

³³ Apɪ mɛsɛ ne mɛsɛ yisi apɪ Yerusalem simpɔ. Apɪ pipiretiki kefi ne use ne pipisencɔ lɛɛpɔ pin cápɪnelɛ, ³⁴ pin tee rɛ: Mɛsei ye mɛ, Upiima ye nkɔ kɛmɛɛ yisilɛ uu tíyɛsɛ Símmɔ uu u yɛnu! ³⁵ Pɛ ticuruu apɪ lɛlɛ ncée-i n wa pi keɛnkɛɛ ne lɛ kai n wa apɪ ne Yeesu ceru kumúnɛ kɛ-i kuú pɛɛ kukpɔnɔ rɪnkɔkɔrɪne.

Yeesu ye umɛcirɛ upipiretiki nyɪsɛ

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

³⁶ Apɪ kahanɛ nkɔpɔni nsímé n tɛnɛ, Yeesu ricuruu uu pikɛɔpɛ kɔáfúme uu pi maa rɛ: Nɔánɛkɪn aké n niɲú. ³⁷ Pikɛwuu akɛ tɔlu, iwamɛ piima ii pi tini, likumúnɛ rɛ li pi wa yarɛ kuniri kunyine kapi nyáni. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa rɛ: Yo nnya kai nó ricɔn? Yo nnya kani nósinéfa-i tíru? ³⁹ Ani anɛnípɛ ne anɛna ripaí. Mɛsei néɛ lo. Ani né rica ani yɛnu. Kuniri áku ipiɲesare néɛ akɔhɔ má, yarɛ kani nní lɛ nnéi kenécáá n nyáni. ⁴⁰ [Uu anɔɔ nyɛ malɛ uu uanipɛ ne uana pi nyisɛ.] ⁴¹ Mpɔɔnarɛ ne píri piima yɛɛ pi n we nnya, ápi nkɔpɔni fe piké nsímé mmɛ pakarɛ. Uu pi pise rɛ: Nɔ nté lilukɛ-lukɛ linyine máɛɛ? ⁴² Apɪ nkɔpɔntomé ɲmáá-ɲmáá kerɪ u pa. ⁴³ Uu n kɔpɔsi uu takai piinipɛɛ-i. ⁴⁴ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Mmɛ kam pɛɛ nó n símisi kumúnɛ kɛ-i karɪ pɛɛ kesé n we ye mmú. Li pise rɛ lɛ nnéi kai kenécáá n wɔlaalɛ Moisi isé kɛmɛɛ ne antepuyɛ atelé kɛmɛɛ ne siyóme atelé kɛmɛɛ liké wa. ⁴⁵ Uu pɛɛ mɛsɔhɔ pi tápilɛ piké ne Nléécaasimé aseí n kɔ nnya. ⁴⁶ Uu pi maa rɛ: Lɛ kai n wɔlaalɛ ye nní: Li pise rɛ uyɛ ke Ulééca uu n wée uké íwe li, uu pɛɛ keyáa táánú tunɛ pikɔkɔpɔ kɛmɛɛ yisi. ⁴⁷ Li kɔ pise rɛ piké urinyiri ne sitɛ nnéi kɛmɛɛ pisoí riyóó rɛ piké mɛfine conse Ulééca uké piakópe pi sárei. Amá Yerusalem kuyu kapi yé ne koraanɛ. ⁴⁸ Nɔɔ lɛ piseérakɔ. ⁴⁹ [Iyɛɛ nnyí], ihɛɛ iyɛ ke Unésáa uu rinhɔ rɛ u yé nó hɛ. Néɛ rinécúruu nó i pamɛnɛ. Amá li pise rɛ nɔké kuyu-i n tū hái ne kumúnɛ kɛ-i ke keyómeɛca nnaɲɛ nn yé nókenécáá n súime.

Yeesu ye keyóme taálɛ

(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)

⁵⁰ Yeesu uu limɛmáa ne kuyu iyaa pi simpɔ, Petanii kekúrí, uu anípe síka uu rinɔɔ sɔnɛ pi tikisɛ. ⁵¹ Kumúnɛ kɛ-i kuu rinɔɔ sɔnɛ pi n tíkiselɛ, uú ne pi tɔlu, ai keyóme-mɛ u sakaapɔ. ⁵² Pɛ apɪ Ulééca yáási apɪ pɛɛ Yerusalem pɛɛ ne mpɔɔnarɛ piima. ⁵³ Apɪ ye pɛɛ mɛsɛrɛ Ulééca keyɔ-i n cápɪnelɛ pin Ulééca pakarɛntɛ.

Nsímé Kεcιrε ritelé kε Yohani uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε n we Yohani yeε Nsímé mmú wói. U Yeesu upiretiki ne uusanε le. Efεesi kuyu-pɔ, pεε mεkεε Asii keteni-i kuu Nsímé Kεcιrε ritelé ntí wói.

Ifaaci iyε mεkériine ye mmé:

1. Yohani ye símisiε uú ne nyíσε rε Yeesu Kirisi yeε Uléεcaa rinɔɔ. Uléεcaa rinɔɔ tē arí weri ari kerócɔpe n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíσε rε Yeesu ye Uléεcaa Kεpipi le. Yeesu ye kɔ uicélaa kέmεε nyíσε rε uyεε iluke yeε ye nfáa n he ne useεsé yeε ye pisoι ne Sáa Uléεcaa kέmεε n ha, ne metéι mee ketē nnéι n kpáιilē. Lē ke Yeesu uú ne nípá úye nyíσε rε uyεε úye (1:19-12).
3. Yeesu ye umεcιrε cápine uké kpu uu kɔ upipiretiki icélaa tɔrɔɔ pa (13-21).

Tinóɔ tεε ye metéι ne nfáa n he

¹ Uléεcaa uké kelene nípá yo n wa, Tinóɔ ye pεε wele. Tinóɔ ne Uléεcaa pεε pεé we. Tinóɔ ye pεε Uléεcaa le. ² Ti ne Uléεcaa pεε pεé we Uléεcaa uu kelene nípá yo wai. ³ Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne nípá yo wai. Líka ái we ke Uléεcaa uu n wa kái pεε tē kuú ne ritiki. ⁴ Tεtεε nfáa riyíkí mee pisoι metéι n wai. ⁵ Metéι ame kuɔmaha-i léeri, amá kuɔmaha áku fe kuké me yarii. ⁶ Uléεcaa uu keyáa utisi unyine tum. Pi ye u sée rε Yohani. ⁷ U kale rε uké metéι mē pisoι nyíσε, nípá úye uké ne kefa me tene. ⁸ Ai uricuruu ηmaa yeε metéι, amá u kale rε uké metéι mē nsímé pisoι símisi. ⁹ Metéι mē mεcιrε ηmane mee metéι yíkíyiki. Me ketē kecáa kale rε mεké pisoι nnéι n kpáιilē. ¹⁰ Tinóɔ ye ketē kecáa kale. Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari n ka, ketē pikó ápi ri ceri. ¹¹ Tinóɔ ye tipikó kέmεε kale, amá tipikó ápi ri yási. ¹² Amá pē nnéι pεε ri n yási apí ne kefa ri tene kari nnaɔe he rε piké panse Uléεcaa sipipi. ¹³ Ai mesoimare kapi pi mari nnya, ái kɔ lē ke pisoι api n la piké ye pisiwá mari nnya kapi fe api lē panse. Api panse Uléεcaa sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári née yare ke sisoipipi asi n la mεcɔ. Amá Uléεcaa yeε umεla kέmεε nfáa fale pi he.

¹⁴ Tinóɔ ye pansεle kesoiπipi tin kerócɔpe tū. Ti ípεelée mále tin kɔ nsímései má nsonε. Tɔ umεyɔɔpi yenle. Meyóɔpi ke Kεpipi cireníɔe ake Sáa Uléεcaa kέmεε n yé. ¹⁵ Yohani ye ukεcáa aseéra lesele uu cáai rε: Nkó nsímé kamá maa rε: Uyεε kenépire n weme ye né fele. Uyε ne pεé wele api kelene né maru. ¹⁶ U ípεelée ró nyíσεle uu lē nnéι kuu m má ró he faalaa, líka ái tó ripári. ¹⁷ Asei kecáa, Moisi ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuú ne ritiki uú ne ípεelée ró nyíσε uu kɔ nsímései ró símisi. ¹⁸ Uka úu Uléεcaa yénaalē. Insá Ukepipi cireníɔe keε ukεmεé n we, ken kɔ Uléεcaa, keε ró u nyíσε.

*Aseéra ke Yohani Uniwolε uu Yeesu kecáa n léσε
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)*

¹⁹ Yohani aseéra kuu n léσε ye nnyé: Pεé uyε-i ke Pisui fi piwéεσε pεε Yerusalem-i n we api pεpεε ye Uléεcaa inyóɔnse n wa ne Lefi mpuri pikó n tū te piké ha u pise rε uyεε úye? ²⁰ Yohani úu kesi, u pinnéι keyu-i aseéra lesele rε: Ai né Yohani ke Uléεcaa uu wéε. ²¹ Kei kapi kɔ pipise u rikpá rε: Pɔ mpíí úye kecire le? Póɔ Elii née? Uu rε: Eehei. Api kɔ pipise u kpá rε: Póɔ antepu uyε, née yo? Uu rε: Eehei. ²² Api kɔ pipise u kpá rε: Póɔ pεε nkpeni úye ηmaa? A ró símisi tóké ha pεpεε ró n tumme símisi. Pɔ ripócúruu ηmaa mpíí rε póɔ úye kecire? ²³ Kei ke Yohani uu pεε pi pεσε rε: Néε nní uyε nsímé ke antepu Esayi uú pεε n tee rε: Unyine ye kucesi kóima-i yóólē te ani Upíima ncee ritéiise.

²⁴ Pɛ kapí pɛɛ Yohani kɛmɛɛ n tũ yɛ pɛɛ Pifarisi lɛ. ²⁵ Pɛ api pɛɛ u pisɛ rɛ: In tɛ ái pɔ́ kɛ Uléécáa uu wéɛ, ái kɔ́ pɔ́o Elii, áa kɔ́ antepu uyɛ, yo nnya kaa pɛɛ pisoi míni wolɛ? ²⁶ Yohani uu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Míni kɛ néɛ pisoi wolɛ. Amá unyine yɛ nókɛnécɔpɛ nké-i wɛlɛ káni n nyu. ²⁷ U kɛnépire wɛmɛlɛ un né fe. Inésoi íi tu rɛ kɛ ukunéeri nɛmɛ fénnɛ. ²⁸ Petanii keyupi kɛɛ Yuriteɛ metéj ketunɛleeme kuwéé-mɛ ní wɛ kɛmɛɛ kɛ lɛ nnéi ai lɛ wai. Kéi kɛ Yohani uu yɛ pɛɛ Yuriteɛ nkoí kɛmɛɛ pisoi míni wolɛ.

Yeesu yɛ Uléécáa Risaɲpipi lɛ

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yɛnu un ukékúrí wéɔ, uu rɛ: Ani ripáí, Uléécáa Risaɲpipi yɛɛ yɛ pisoi nnéi akóɔpɛ n léɛɛ yɛ ntí. ³⁰ Uyɛ kamí pɛɛ tee rɛ: Unyine yɛ kɛnépire wɛmɛlɛ un né fe. Uyɛ nɛ pɛé wɛlɛ api kɛlenɛ né maru. ³¹ Nɛ pɛɛ lɛ símisile ám nyu úyɛ kɛcirɛ lo. Amá nɛ nkɔ́pɛni kalɛ nɛn Isirayɛli pikó míni wolɛ piké nɛ u n céri nnya. ³² Yohani uu kɔ́ kpá rɛ: Nɛ Uléécáa Nfaasɔnɛ yɛnlɛ nn keyómɛcaa-pɔ́ súiri yare tilólá arí nɛ ukɛcáá tonɛ. ³³ Am pɛɛ kahanɛ n céri rɛ uyɛɛ úyɛ kɛcirɛ, amá Uléécáa yɛɛ né n tummɛ rɛ kɛ pisoi míni wolɛ yɛ né maa rɛ: Pɔ́ Uléécáa Nfaasɔnɛ yɛ nn súiri nn unyine kɛcáá tonɛ. Uyɛɛ sónti uké Uléécáa Nfaasɔnɛ pisoi hɛ piké nkɛmɛé m pólólɛ. ³⁴ Yohani uu kɔ́ kpá rɛ: Nɛ nkɔ́pɛni li yɛnlɛ. Lɛ nnya kam aseéra lesɛ rɛ uyɛɛ Uléécáa Kɛpipi.

Yeesu pipiretiki foi kɛcáá nsímé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani nɛ upipiretiki pité pinyine api kɛlɔ́ kɛ-i n wɛ. ³⁶ Yohani uu Yeesu yɛnu un tósu uu rɛ: Ani ripáí, Uléécáa Risaɲpipi yɛ ntí. ³⁷ Kɛ Yohani pipiretiki pité pɛ́ api lɛ n kɔ́, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uú nɛmɛlú uu yénu rɛ pi u tikilɛnlɛ, uu pi pisɛ rɛ: Yo kani wéési? Pɛ́ api kɔ́ uyɛ pisɛ rɛ: Yei kaá wɛ, Raapi? Raapi aseí nyɛɛ Ucélaa. ³⁹ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani kam ani yɛ. Api yisi api u tiki apí ha yɛnu kei kuu n sói. Api keyáa kɛ ukékúrí kei tonɛ. Inyóótunɛ kɛfi nɛ mɛkpɔ́ulú kumújé-i kai lɛ wai.

⁴⁰ Pipiretiki pité pɛɛ pɛɛ Yohani nsímé n kɔ́ api yisi api Yeesu tiki, usɛ yɛɛ Simɔ́ Piyɛɛ uwá Antiree. ⁴¹ Antiree uu mɛfoí umáa Simɔ́ piwélaa sí kɛlenɛ. Uú nɛ u sáne uu u maa rɛ: Tɔ́ Umɛsii yɛnlɛ. Mɛsii aseí nyɛɛ uyɛ kɛ Uléécáa uu n wéɛ. ⁴² Uu pɛɛ umáa kpísi uú nɛ Yeesu lɛɛɔ, Yeesu uú ha u nyáni tíníni uu rɛ: Pɔ́o Yonaasi unmánɛ Simɔ́. Piké yɛ nkɔ́pɛni pɔ́ sɛɛ rɛ Sefaasi. Liasei rɛ Riparɛ.

Yeesu yɛ Filipu nɛ Natanayɛli sɛɛ

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó rɛ u yé Kalilee ketɛ-pɔ́ ha. Kuu n tósu, uú nɛ Filipu sáne uu u maa rɛ: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu yɛ Petisayita keyupi ukó lɛ Antiree nɛ Piyɛɛ mɛcɔ. ⁴⁵ Filipu pɔ́o kɔ́ nɛ Natanayɛli sáne uu u maa rɛ: Tɔ́ uyɛ nsímé mɛɛ Moisi isé ritɛlé-i n wólalɛ, antepuyɛ api kɔ́ n símisi yɛnlɛ. Uyɛɛ Yosefi unmánɛ, Nasarɛti ukó Yeesu. ⁴⁶ Natanayɛli uu u maa rɛ: Lisɔnɛ linyine yé fe ai Nasarɛti-pɔ́ leeri? Filipu uu u pɛɛ rɛ: A kam a nɛ ipóníɛɛ yɛ.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayɛli yɛnu un ukékúrí sónɛɔ uu rɛ: Isirayɛli ukó yíkíyiki nɛmaa yɛ nkó. Uu piyaalukɛ má. ⁴⁸ Kei kɛ Natanayɛli uu pɛɛ Yeesu pisɛ rɛ: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Háí kaá pɛɛ kúfikiyɛ riyíkí ní tũ, nɛ pɛɛ pɔ́ nyulɛ Filipu uu kɛlenɛ pɔ́ séi. ⁴⁹ Natanayɛli uu pɛɛ Yeesu maa rɛ: Ucélaa, pɔ́ Uléécáa Kɛpipi lɛ. Pɔ́o Isirayɛli uyɔ́ɔpi! ⁵⁰ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Néntɛ kam pɔ́ ní maa rɛ háí kaá pɛɛ kúfikiyɛ riyíkí ní tũ kam pɔ́ yé nnya kaá nɛ kɛfa né tɛnɛ? Pɔ́ kam aa lɛ litónɛ-tɔ́nɛ yénu. ⁵¹ Asei kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ nó kam ani keyómɛcaa yénu kɛn wúkɛlɛlɛ, pilécaatumɛ pin né Usoi Kɛpipi kɛcáá tóóí pin nɛ keyómɛcaa táái pin kɔ́ nɛ súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nstímé Kanaa kuyu-pɔ

¹ Siyáa sitaani memáá, api pinósikpiké anyá Kalilee ketē-pɔ Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyε-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pɔ kɔ kei kusáne séele. ³ Píta apí weri api kumúnjé kunyinε-i tenε. Uní uu pεε u maa rε: Píta ye ne pi tenε. ⁴ Yeesu uu u pεε rε: Unósi! Ne nyule, áí pɔ́o yé né símisi lē kam yé ní wa. Inétunε íi kahanε n tu. ⁵ Kei ke úni uu pεε upikεikó pεε kei ní we maa rε: Ani lē nnéi kuu nó m pisene wa. ⁶ Mepéré apóri akpuulū anyine ye pεε wele. Kei ke Pisufi api ye míni wa apí ne pimεcire nyóanse. Mpá kupóri kúye yé fe aku ánicari até née ataani * yósu. ⁷ Yeesu uu upikεikó maa rε: Ani míni lū, ani apóri nnyé yípū. Pē api mesei lúni ai a yípuni aí wurε. ⁸ Yeesu uu pεε pi maa rε: Ani nkpéni kpehē aní ha uyεε anyá iluke kecáá m paílē pa. Pē api kpeheni apí ha u pa. ⁹ Kapi u mí pa, uu lélé míni men pansε píta. Uu nyu kei ke píta pē api n léeri. Amá pikεikó pεε n kpehē apí ne hapɔ́ pɔ́on n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyεε anyá iluke kecáá m paílē uu pεε unósikó uyē sée, ¹⁰ uu u maa rε: Píta lari-lari ke pisoí api ye ne piníré kóraane. Pin n le, api pεε pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke pɔ́o yekei aí ne nkpéni tulu!

¹¹ Lē ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pɔ mewaisaŋa piwai kori. Lē kuú ne ummule nyíse upipiretiki api pεé ne kefa u tenε. ¹² Lē memáá, Yeesu ne úni ne upimarecɔ́ ne upipiretiki api yisi api Kaperinawum tómpɔ́ apí ha kei siyáa sinyine wai, apí nánai.

Yeesu ye Ulééca keyɔ-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)

¹³ Ke Pisufi nkpɔ́ meló anyá aa nnyáã n wa, Yeesu uu pεε yisi uu Yerusalem tómpɔ́. ¹⁴ Uu kei Ulééca keyɔ́ kémεε pikpéense leepɔ́ pin ináa ne isáŋ ne alólá yái, picɔ́ pɔ́on túntilē pin ne siwóó foru. ¹⁵ Kei kuu íŋme kpísi uu ne nséi wai uu ne pi ne piisaŋ ne piinaa Ulééca keyɔ́ kémεε lákase apí lelu. Uu piwóófore ataapili láuli, siwóó asi yékáá. ¹⁶ Uu pεε pilólāyái pɔ́ maa rε: Ké nté nó paa nfáani, áni kape Unésáa keyɔ́ kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki api pεε nsímé mmú mee Nléécaasimé ritelé kémεε n wólaalē léise rε: Hai Ulééca! Lē kam nní kepóyɔ́ ní la ye né torelε yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisufi piwéése api pεε u pise rε: Mewaisaŋa méye kaa yé fe aa wai áa ne ró nyíse rε pɔ́ ncée mále póké lē wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pεε rε: Ani Ulééca keyɔ́ nké fori ké siyáa sitaani ne pimóme ke pεε. ²⁰ Api u pise rε: Anmē afεena ne akpuulū kapí ne kényɔ́ nké mɔ́. Kē ke pɔ́o músu rε pɔ́ fe aa siyáa sitaani ne mɔmm? ²¹ Ném pákanε umεcire kuú pεé ne lē máne kuú ne Ulééca keyɔ́ nké símisi. ²² Ke Ulééca uu Yeesu nkpɔ́ kémεε n yukuse, upipiretiki api pεε léise rε u pεε anóo nyē male. Api pεε Nléécaasimé ne anóo nyē ke uricuruu uu ní ma ne kefa tenε.

Yeesu ye pisoí kemúnjé nyule

²³ Nkpɔ́ meló anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Pisoí api mewaisaŋa kuu n wapisi yénti api pεé ne kefa u tenε. ²⁴ Amá ke Yeesu pɔ́o pikemúnjé nnéi n nyu nnya, úu ne ripóo pi larisi. ²⁵ Ai we rε piké pisoí kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye leleε sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmē ke Yeesu ne Nikotem api n símisi

* 2:6 Kupóri kpē ye fe aku aliitiri píle née píle ne kefi ne ataani yósu.

¹ Utisi unyine yee péé we, api ye u séi re Nikotem. U pee Pifarisi kunai kémeé wele un kó Pisufi uwéése use unyine. ² Uu kesine kenyine Yeesu-i sí uú ha u maa re: Ucélaa, tó nyule re Uléécaá yee pó tumme re a ró céési. Uléécaá unsá usoi kepiré n we, úu yé fe uké mewaisan̄a mmé kaa nní n wai meco n wai. ³ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, úu Uléécaá iyóopi yennune. ⁴ Kei ke Nikotem uu pee u pise re: Iye kapi yé kó fe api usoi yee pikpurū ní masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kó úni kefa-i p̄ep̄o api kó pimáre u kpá née? ⁵ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá míni ne Uléécaá Nfaa kecáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, úu Uléécaá iyóopi yennune. ⁶ Lē ke kesoi pipi ake m mári ye lisoikó le. Lē ke Uléécaá Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasone likó le. ⁷ Ai kape píri pó wa re ne maa re li pise re piké pimáre nó rikpá nnya. ⁸ Kuyó kun yei n la, kei kaku ye m pepu, aa kunné n kóm̄ei, amá áa pee nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Lim̄eco ke uyē ke Uléécaá Nfaa nn nfáa n he p̄o kó we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kó pipise u rikpá re: Iye kai yé fe ai lē wai? ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pó Isirayeli ketē kémeé ucélaa wéése le. Yo nnya káa pee liasei kóm̄ei? ¹¹ Kei ke Yeesu uu pee u maa re: Ké pó símisi aseí kecáá re lē kari n nyu nkó kari símisi. Lē kari n yé kecáá kari aseéra lese. Amá n̄ó áni la n̄oké aróseéra nyē ηmurei. ¹² Ne ye nen lelee ketē nté n wai nsímé nó n símisi, áni ye ηmurei. Iye kani yé pee fe ani ηmurei in te ne lelee keyóm̄ecaa-p̄o n wai nsímé nó símisi? ¹³ Uka úu pikai keyóm̄ecaa hápaalē, insá Usói Kepipi kee keyóm̄ecaa-p̄o n léeri meciré. ¹⁴ Moisi ye pee nweni ηm̄oh̄o ne iwáa wale uu kucesi kóima-i kuna kecáá kól̄o. Lim̄eco kapi sónti piké Usói Kepipi kuna kecáá rikól̄o. ¹⁵ Uye un péé ne kefa u n tene, liute uké ne nfáa teneciré n yé nnya. ¹⁶ Li we re Uléécaá ye pisoí meýíkíyiki lalē hái uú ne Ukepipi Cireníηe pame re úye un ne kefa ke n tene, liute úu kape p̄o, amá uké nfáa teneciré yé. ¹⁷ Asei kecáá, Uléécaá úu Ukepipi ketē kecáá tumme re keké ne pisoí túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele re keké piriyu l̄o. ¹⁸ Uye un ne kefa ke n tene, Uléécaá úu yé uyē ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tene, Uléécaá ye ne uyē pitúhaane masile re úu Uléécaá Kepipi Cireníηe rinyiri ne kefa tene nnya. ¹⁹ Lēlee n tíyese ke Uléécaá uú ne pisoí n túhaanene yee re metéi ye ketē kecáá léem̄ele, ke pisoí api mewai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api pee kuηmaha meýá n la. ²⁰ Li we re nkó yee mewai kópe n wai ye metéi kóh̄ole, úu ye ne me rikó, un wuru re ái kape umewai kópe yámne. ²¹ Amá nkó yee nsímései n t̄ikilē yèè metéi kémeé léep̄ole liké nyíse re Uléécaá kémeé ke umewai nnéi ame léeri.

Yeesu ne Yohani

²² Lē memáá, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee ketē-mē tómp̄o. U ne pē api kei siyáa sinyine wai un pisoí míni wole. ²³ Yohani p̄ó ne kó pee En̄o kuyu-i wele uu ye pisoí míni wole. Ai kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye pee kei meýá wele. Pisoí pin pee mesére ukem̄ee sónaap̄o un míni pi wole. ²⁴ Api pee kahane likum̄úηé kpe-i u n t̄i piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usufi unyine api pee keyáa inyékii kapi ye ne usoi n nyóonse kecáá nsímé pásaine. ²⁶ Apí ne Yohani leep̄o api u maa re: Ucélaa, p̄o nó ne utisi uyē n̄o pee Yuritee nkoi metéη-mē ní we, aa ukécáá aseéra lese léisee? Uyee nní we un míni pisoí wole, pinnéi pin ukem̄ee sónaap̄o! ²⁷ Yohani uu pi pese re: Uléécaá un r̄inaηe p̄ó n he re a ne linyine wa meciré kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lese re ne péé maa re: Ai née Kirisi ke Uléécaá uu n wée. Amá Uléécaá ye né tummele re ké ne uyē kuu n wée kekpéē waim̄e. ²⁹ Nkó yee unósi n kp̄isi yee unósikó. Amá unósikó uyē usane p̄ó ne ye ukekúrí n wele un unósikó metē kóm̄ei lin u láárú. Lim̄eco ηmaa kai nní meýíkíyiki né láárú, uyē ke Uléécaá uu n wée nnya. ³⁰ Li ne sá re uyē tinyiri tiké n taálē, tinékó tiké n cepilē.

Uyee keyómecaa-pɔ n léeri kecáá nkó

³¹ Nkó yee keyómecaa-pɔ n léeri ye mpa úye fele. Nkó yee keté nté ní we ye keté nté ukó le. Keté nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yee keyómecaa-pɔ n léeri ye mpa úye fele. ³² Lẽ kuu n yé uu kɔ kom aseéra kuu lése, amá úka úu kɔ pee lẽ kuu mí ma ñmurei. ³³ Uyee lẽ kuu mí ma n ñmurei ye male uu wéeri re Uléecaa ye aseilẽ. ³⁴ Li we re Uléecaa nsímé kuu mí ma ke uutume uu ye símisi. Lẽ nnya ke Uléecaa uu ye uyẽ kuu n tũ Nfáasone he ái kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléecaa ye Ukepipi lalẽ uu mpa yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yee Uléecaa Kepipi ne kefa n tene ye nfáa teneciré mále. Nkó yee kenkó n késu úu yé nfáa mmẽ yẽ. Amá Uléecaa ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unosi unyine ye we pin símisi

¹ Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meýá yenle un kɔ písoi meýá míni wole ai tósu Yohani pikó. ² Asei kecáá, Yeesu ricurruu úu pee úka míni wole. Upipiretiki pee ye pee písoi wole. ³ Ke Yeesu uu n kɔ te lẽ ke písoi api símaankee, uu Yutee keteni-i yisi uu Kalilee keté-mẽ pele. ⁴ Uncee ye pee kɔ Samarii keté-mẽ cɔle nń ne kei lompɔ. ⁵ Uu pee Samarii keyupi kenyine kapi ye n sée re Sisaa tulu. Ai kei ne kecare kẽ ke Yakupu uú pee unjmane Yosefi n he ketaa we. ⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké pée we. Ketúnjé kefi ne meté kumúnjé ke Yeesu uu kei tuiɔ, nsé nn u pelaalẽ, uu pee kelúkanka kẽ kekúrí tone.

⁷ Samarii keté unosi unyine uu pínilũ hapɔ. Yeesu uu pee u maa re: A míni né he ké n ntí. ⁸ Upipiretiki pó ne pee likumúnjé kpe-i liluke-luke piwélaa hale kuyupɔ. ⁹ Samarii keté unosi uyẽ uu pee Yeesu maa re: Iye ke pó Usuifi, aa yé fe aa né Samarii ukó maa re ké míni pó he páké n ntí? Pisuifi ne Samarii pikó api ye pee rikone. ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pɔn pee lẽ ke Uléecaa uu ye n he n nyu, pɔn kɔ pee uyee nní pó m pise re a míni u he n nyu, pɔo ye pee u pise re uké míni pó he, uu pee míni mee ye nfáa n he pó he. ¹¹ Unósi uyẽ uu u maa re: Upíima, kelúkanka nké áke kusa címu, áa kɔ líka má páké ne lũ. Iye kaa yé pee fe áa ne míni mee ye nfáa n he yenu? ¹² Urósáyaha Yakupu yee kelúkanka nké ne ró tíye. U ne usipipi ne uaselee yee pee míni mẽ n ntíle. Yare pɔ músu re pɔ Yakupu fele née? ¹³ Yeesu uu u pese re: Nníré yé usoi nkó yee míni mmé ní ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nníré rín pikai nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mẽ kam u n hene ye ukemee pansene rínihai mee ye nfáa teneciré n he. ¹⁵ Kei ke unósi uyẽ uu pee u maa re: Upíima, a meɔóni mẽ né he nníre rín kape ye kɔ piwai né rikpá. Pée uye-i, ái pee pise re ké ye kɔ nté pínilũ peeme.

¹⁶ Yeesu uu pee u maa re: A n ñme a ha upóla séeme áa weri. ¹⁷ Unósi uyẽ uu u pese re: Am ula má. Yeesu uu pee u maa re: Pɔ alari mále páké re áa ula má. ¹⁸ Pila pinupũ kaa pisóó masí. Nó ne utisi uyee kɔ nkpeni ní we úu kɔ upóla. Pɔ aseilẽ mále. ¹⁹ Unósi uu pee u pese re: Upíima, ne yé te pɔ antepu le. ²⁰ Tiyópe ntí kecáá ke tó pisaayaha apí pee Uléecaa yáasi. Amá nó Pisuifi ani re Yerusalem-i kai pise re piké ye Uléecaa yáasi. ²¹ Yeesu uu pee u maa re: A kɔ te nú unósi, li itunje inyine-i sóntile, ái pee pise re riyópe ntí-i née Yerusalem-pɔ kani yéé Sáa Uléecaa yáasi. ²² Nó Samarii pikó, áni Uléecaa uyẽ kani n yáasi nyu. Tó Pisuifi ye Uléecaa uyẽ kari n yáasi nyule. Tó Pisuifi kémee ke píyulale api léeri. ²³ Amá li itunje inyine-i sóntile, ticurruu li pikáme masile. Pɔpee Sáa Uléecaa n yáasi yéé ne piisoi nnéi u yáasi ne aseilẽ. Pɔpee lẽ u n yáasi kuu wéési. ²⁴ Uléecaa ye Nfáasone le. Lẽ nnya, li pise re pɔpee u n yáasi piké ye ne piisoi nnéi ritiki apí ne u yáasi ne aseilẽ. ²⁵ Unósi uyẽ uu pee Yeesu maa re: Ne nyule re uyẽ ke Uléecaa uu n wée

ye wemεε. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó. ²⁶ Yeesu uu pεε u maa re: Néε ne nní pó n símisi, néε liute uyē.

²⁷ Yeesu pipiretiki api likumúnjé kpe-i tuipɔ, ai nnɔɔ pi yipu re pi u yē un ne unósi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yó kaa ukemεε wéési néε yo nnya kaá ne u símisi? ²⁸ Unósi uyē uu pεε ukenintúhu kei yá uu kuyu pele uú ha pisoí símisi re: ²⁹ Ani kam ani usoi unyine yē yeε menéwai nnéi kam n wapisi né n kéénkεε. In n la, ái nkpéni uyē ke Uléécaá uu wéε? ³⁰ Api pεε kuyu-i léenti api símpɔ apí ha Yeesu léεpɔ.

³¹ Upipiretiki api pεε likumúnjé kpe-i u kpukεise re: Ucélaa, a kam a li. ³² Kei kuu pεε pi pεε re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má. ³³ Kei ke upipiretiki api pεε pimεcɔpεcire pipíseine lɔ te: Néε unyine ye ne iluke u kale uu le? ³⁴ Yeesu uu pεε pi maa re: Inéluke yeε re ké uyεε né n tumme mela n wai, ké kɔ pikei pē kuu né n forii n wai ne kétɔ-pɔ. ³⁵ Nórinéćúruu nɔɔ ye maa re: Li tise iwáre ina líké ne kúkpaa tu. Ké nó símisi re ani n̄sɔne ripaí ani yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpasi. ³⁶ Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kɔ iluke kuu n kpási cápínente re iké nfáa tenεciré yé. Kei ke ulukaa ne ukpáa apɔɔ aa yé pεε kesé n láárú. ³⁷ Lē kémεε, meyu mmé ye aseí le re: Ucɔ yeε ye lukesi, ucɔ uú kpasi! ³⁸ Ne nó tunle re ani ha kecare ke-i káni pikei píka n wa kémεε kpasi. Picɔ pεε kei keisi, nɔɔ nkpéni weri ani pipikei kulaa n le.

³⁹ Samarii pikó meyā ye ne Yeesu kefa tenεle re unósi uyεε maa re: Lē nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰ Lē nnya kapi Yeesu-i hápɔ api u pise re uké pikekúrí ketóne rikpá. Uu ηmurei uu pikekúrí tone siyáa sité.

⁴¹ Ke Yeesu uu uricuruu ne unnɔɔ nsímé pi n símisi nnya, pisoí kulúi píima picɔ api kɔ ne kefa u tene. ⁴² Api ye pεε unósi uyē maa re: Ai nsímé mmē kaa ró n símisi ηmanε nnya karí ne kefa Yeesu tene. Amá tɔ uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei pisoí nnéi Uyulale le. Lē nnya karí ne kefa u tene.

Yeesu ye uyóɔpi usóɔca wéése unyine unjámáne pɔise

⁴³ Ke Yeesu uu siyáa sité sē kei n tónε, uu yisi uu Kalilee ketē-mē tómpɔ. ⁴⁴ Yeesu ricuruu ye pεé maa re: Api ye antepu úka uketē cire-i n waiselē. ⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuipɔ, kei pikó ye kusáne u yɔsile n̄sɔne, ke pē ηmaa apí pεε Yerusalem-pɔ nkpɔ melóó anyá ní ha api lē nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pεε Kalilee ketē-pɔ Kanaa kuyu-i pele. Kei kuú pεε wa míni ame panse píta. Uyóɔpi usóɔca wéése unyine yeε pεε Kaperinawum-pɔ we, uunjámáne un póólú. ⁴⁷ Kuu n kɔ te Yeesu ye Yutee ketē-pɔ yisi uu Kalilee keteni-i hapɔ, uu ukemεε s̄i uú ha u welu re uké Kaperinawum hapɔ uké uunjámáne yeε ne nkpɔ n náási pɔise. ⁴⁸ Yeesu uu pεε u pise re: Nɔnsá mewaisaηa ne mewai píima n yē, áni yé fe nóké ne kefa né tene, néε yo. ⁴⁹ Uyóɔpi usóɔca uyē uu Yeesu pεε re: Upíima, a kenéyo ha unéjámáne uké kelenε kpu. ⁵⁰ Kei ke Yeesu uu pεε u maa re: A n ηme a kui, upóηjámáne ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmē ηmurei, uu yisi uú kulu. ⁵¹ Kuu nkúlεcee n kpási, upikεikó apí ne u sáne api u maa re: Upóηjámáne ye nfáa mále. ⁵² Uu pi pise re: Ituηe íye kumúnjé ke uipiηe ii kutɔsi piwai koraane? Api re: Sé ketúnjé, mese kumúnjé ke kupiηetoi aku ukεcáá le. ⁵³ Usáa uyē uu pεε léise re ituηe iye-i ηmaa ke Yeesu uu sé u maa re: Upóηjámáne ye nfáa mále. Lē nnya ke u ne ukeyɔ pikó nnéi api Yeesu ne kefa tene. ⁵⁴ Ke Yeesu uu Yutee ketē-pɔ n léeme uu Kalilee keteni-i pεeri, mewaisaηa lírú mεcɔ kuu n wa ye mē.

5

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise

¹ Lē memáá, Pisui fi anyá anyine ye pεε kumúnjé kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu s̄i. ² Kúnipɔre kunyine ye kuyu kpe-i Isáη Tinɔnɔɔ kekúrí wele. Pi

ye kupóre kpē Epiree meyu kémee sée re Petesita. Akúsi sipole sinupū kakú má. ³ Pitóikó kulúí, pinyíye ne síkankáláká ne [pipáikóó ye pee imele iyē metene fntilenle pin mé te míni meké lémesi. ⁴ Uléecaaatume unyine yee pee keyáa keyáa súimele uu míni pókoi. Utóikó úye un mepókoi-maá mefoí míni me-i n lompō, nípá itói iye kuu póólú, u ye peile]. ⁵ Utisi unyine ye pee kei wele. Kuú ne m póólúme, li wale inmē ité íi we afena. ⁶ Ke Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kō kom te kuú ne m póólúme ái kusa nánai, uu u pise re: Pō la póké peii? ⁷ Utóikó uyē uu u pese re: Upíima, ám úka má re míni men n lémesi uké mekemee né tampō. Ne ye náasile, ké n tuipe, unyine un né fōsí. ⁸ Kei ke Yeesu uu pee u maá re: A yisi a ripósánjáápōré kpísi aa sōne. ⁹ Utisi uyē uu mese ne mese pélu, uu urisánjáápōré kpísi uu nsé kápáá. Kewénteyaa tunjé kaí pee lē wai. ¹⁰ Pisui fi piwéése api utisi uyee nní m péi maá re: Není ye kewénteyaa le. Lē nnya irósé kémee, ncée rín we re póké ripósánjáápōré cō. ¹¹ Uu pi pese re: Utisi uyee né m pōise ye né maá re: A ripósánjáápōré kpísi aa sōne. ¹² Api u pise re: Wóo liute uyee pō m maá re: A ripósánjáápōré kpísi aa sōne? ¹³ Uu pi pese re úu nkpáni u nyu. Uu mesei fe uké u ceri. Yeesu ye pee písoi riwúí tee kei rí we kémee lompōle uú ne tōmpō. ¹⁴ Lē memáá, Yeesu uu yisi uu Uléecaa keyō sí u ne utisi uyee m péi apí ha sáne. Yeesu uu pee u maá re: Kaa nní m péi, kape kō akópe piwai rikpáse, lē lifee-fee ái kape ne pō n wa nnya. ¹⁵ Utisi uyē uu pee sí uú ha Pisui fi piwéése símisi re Yeesu yee u pōise. ¹⁶ Lē nnya ke Pisui fi piwéése api Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteyaa tunjé lē wa. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pi pese re: Unésáa Uléecaa ye ne pikéi kecáá wele néen kō pikéi kecáá we. ¹⁸ Anóo nyē nnya, Pisui fi piwéése api pee meýá piwélaa ne ηmóópú re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kecáá isé rinlóo ηmane nnya, amá kuu kō m maá re Uléecaa ye uusaa le, lin pee nyíselē te u ne uyē ne sále nnya.

Uléecaa Kepipi nnañe

¹⁹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléecaa Kepipi, ám nnénañe cire ne fene ké linyine wa. Lē ke Unésáa Uléecaa uu ye n wa am yénu ηmane kam ye fe am wai. Lē nnéi ke Unésáa uu n wai ké née kō wai. ²⁰ Saa Uléecaa ye Ukepipi lala, uu pee lē nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kō mewai mee mmé n fe pinyíse ke kpáne liké pee nnóo nó yi. ²¹ Yare ke Unésáa uu ye pikpōkpō n yukuse uu nfáa pi he mecō ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limecō, Saa Uléecaa úu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rinañe he re keké ne písoi nnéi túhaane, ²³ písoi nnéi piké ne Uléecaa Kepipi ríyu n waise yare kapi Uléecaa ríyu n waise mecō nnya. Nkó yee úu Uléecaa Kepipi ríyu n waise, úu kō Uléecaa yee ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nó símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincō uú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpō kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sóntile, ticurruu ku pikáme masile. Péé uyē-i ke pikpōkpō api yé Uléecaa Kepipi metē n kō. Pēpee n kō api nfáa yenu. ²⁶ Uléecaa yee nfáa te. Limecō kuu Ukepipi rinañe he re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kepipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane. ²⁸ Ai kape nkpáni píri nó wa. Kumúnjé kunyine ye sóntile, pēpee n kúlaankēelē piké menétē kō, ²⁹ api pee nkpō kémee yisi. Pēpee piísoi kémee lisōne n wa api nfáa teneciré yénu. Api pēpee piísoi kémee akópe n wa pō ne túhaane ái ne pi kpi. ³⁰ Am yé fe ké nnénañe cire ne linyine wa. Lē ke Uléecaa uu né rí símisi kam ye ne ripaí amí ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyee né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakó

³¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: In te nê ñmane née kenécáá aseéra lese, nnóome ye mu. ³² Amá ne úseérakɔ́ mále yee aseéra kenécáá n lése. Ne kɔ nyule re aseí kuu símisi. ³³ Nɔ písoi Yohani kémee tunle re piké kenécáá nkó kɔ́, uu kɔ aseí lese uu símisi. ³⁴ Nê ám písei re unyine uké kenécáá aseéra lese. Amá ne la re liké nórínéyu lɔ nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáá n lése símisi. ³⁵ Yohani pɔ́ ne we yare kéfiráa kapi rinsé, kemetéi ame nó kpáii. Lẽ nnya kani kemetéi mē nnya itunye inyine-i mpóonare yē nkáripí. ³⁶ Amá aseéra ñmaa ye kenécáá wele, an Yohani akó kuu kenécáá n lése fe. Lelée nní pikei ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricuruu ñmaa pree aseéra kenécáá lese re Sáa Uléécaá yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyee né n tumme ye uricuruu kenécáá aseéra lesele. Ani ketume umetē komaalē, ani kɔ ukéyu yenaalē. ³⁸ Ani kɔ unsímé ñsane múlē. Li we re ani nê ke Sáa Uléécaá uu n tumme ne kefa tenelē. ³⁹ Nɔ ye Nléécaasimé kémee pereile non músu re nó nkemee nfáa teneciré yē. Ani kɔ te mmē cire mee kenécáá aseéra lese. ⁴⁰ Ani kɔ pēé la nɔké kenémee kam nɔké nfáa mmē yē.

⁴¹ Ai písoi ipakare kam wéési. ⁴² Ne nó nyule. Ani nósínéfa-i Uléécaá la. ⁴³ Unésáa rinyiri kamí ne ka, amá ani piyóó né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyē yóó. ⁴⁴ Nɔ ye n lalē nɔké nómenécɔpecire m pakarentene. Ani la Uléécaá ñmane uké nó m pakarente. Lẽ nnya káni yé fe nɔké ne kefa né tenē. ⁴⁵ Ani kape m músu re née ha Unésáa Uléécaá kémee tíyesene nɔké akópe yē. Amá Moisi uyē kaní ne ripóó n láárú yee ha tíyesene nɔké akópe yē. ⁴⁶ Kenécáá nsímé ke Moisi uu wói. Non pree meyíkíyiki Moisi nsímé n ñmurei, nó pree kɔ nnékó ñmurei. ⁴⁷ Amá in te áni mmē ke Moisi uu n wói ñmurei, íye kani yé pree nnékó ñmurei?

6

*Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)*

¹ Lẽ memáá, Yeesu uu Kalilee kupiye kapi ye kɔ n sée re Tiperiyaati menimaa téř uu ritíme ricɔ-mē sí. ² Písoi kulúí píima pinyine ye pree u tikilenle, kapi n yé te u mewaisaŋa wapisi un pitóikó pɔisente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pree riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone. ⁴ Pisui fi nkɔ melóó anyá ye pēé uye-i nyahaimēle.

⁵ Yeesu uú weríí uu yénu re písoi kulúí píima ye ukemee sónaapɔ́, uu pree Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé písoi mpí nnéi meluke n tu lɔ? ⁶ Sikóri kuú ne lē ma uké peē uké yé te íye ke Filipu uu yé u pese. Uricuruu ye pree nyule lē kuu n waine. ⁷ Filipu uu u pese re: Mpá tɔké nwoóweni mepipi píle píle meté ne iluke lɔ ái nkɔpáni nɔpá úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Uupiretiki uɔ́, Simɔ́ Piyee uwá kapi ye n sée re Antiree pɔ́ pree u maa re: ⁹ Kewá ñmánepi kenyine ye nké nté ken akpónó anupū ne ikpíntomé ité múlē. Yare yo ke lē ai yé nkɔpáni písoi kulúí píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pree re: Ani písoi pē maa re piké tone. Meyúí áme pree kusa kelɔ ke-i piye. Api pree túnti, aí lelu písoi ákotokú anupū kumúnjé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akecáá Uléécaá pɔ́nēse uu pree pɔ́pɔ́ kei ní we a hɔ́ne. Uu kɔ limɔ́ ikpíntomé wai, aí pinnéi meluke tulu. ¹² Kapi pinnéi ní li api lɔpu, Yeesu uu pree upipiretiki maa re: Ani akéri tɔ́rɔ́ kóóí, líka ái kape pɔ́. ¹³ Api akpónó anupū nyē kapi n li atɔ́rɔ́ kóóí aí anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke písoi pē api mewaisaŋa ke Yeesu uu n wapisi n yé, api pēé n símaankēe re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u ketē kecáá sánti. ¹⁵ Yeesu pɔ́ céru re pi sántile piké u tí piké ñnanje iyóopi u tonse. Uu lē nnya riyópe pítaá pele uú ha umecire n tú.

*Yeesu ye m̀ni kecáá s̀ne
(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)*

¹⁶ Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiyε ritime n we. ¹⁷ Api kúninói loni api kupiyε n t́rj́l̄ pin Kaperinawum kuwéé-m̄ s̄i. Kesine ye pεε likumúnjé kpε-i piwai masile, Yeesu úu kɔ pεε kahane pikekúrí n hapɔ. ¹⁸ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe lɔ, m̀ni ame pεé n tɔankεε. ¹⁹ Kapi kúninói rintikíí yarε kilomɛtiri pinupú kumúnjé, api Yeesu yenu un m̀ni kecáá s̀ne un ne pikekúrí wépo, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pεε pi maa re: Née lo, iwame íi kape nó wa! ²¹ Api pεé n la piké kúninói kémεε u kpísi. Amá kúninói aku kei nní mεεε ne mεεε kei kapi n s̄i tulu.

Tisoiwú ye Yeesu wéési

²² Kai kóso n weesi, pisoi riwúí tεε kupiyε ritime tε-i m m̄sū ari ýnu re kúninói kuse kpεε ye kei n we, Yeesu úu kɔ ku lɔ u ne upipiretiki piké ne kesé tómpɔ. Upipiretiki ηmanε pεε pεε tómpɔ. ²³ Amá áninói aco ye pεε Tiperiyaati keté-m̄ leemεε aa kei ke Upíima uú pεε akpónó kecáá Ulééca m pɔnεεε api pεε a le tuipɔ. ²⁴ Ke pisoi riwúí t̄ε ari n ý tε Yeesu ne upipiretiki ápi kei we, api pεε piricuruu áninói nȳ loni apí ne Kaperinawum-pɔ Yeesu piwélaa s̄i.

Yeesu yεε iluke yεε ye nfáa n he

²⁵ Api kupiyε ritime ricɔ-mεmpɔ Yeesu lεpɔ api u pise re: Píyεi kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi pεε re: Asei kecáá, ké nó s̄imisi re ái re kani mεwaisaηa kam n wapisi n ý nnya kani né wéési, amá kani akpónó r̄ li ani lepu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kape iluke yεε ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yεε íi ye píkai n fóni ii ye kɔ pεε nfáa teneciré he nnya n náási. Usoi Kepipi keε ý iluke iȳ nó he, li we re Sáa Ulééca ye unwɔi ukecáá wale. ²⁸ Api u pise re: Iye kari ý wa tóké ne pikéi p̄ ke Ulééca uu r̄ la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi pεε re: Ulééca pikéi kuu nó m pise ye mpí re ani ne uȳ kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa re: Mεwaisaηa méye kaa ý wa tóké ý tóké pεé ne kefa pó tene? Mεwai méye kaa waine? ³¹ Pirósáayaha ye iléécaaluke kucesi kóima-i lile yarε kai Nléécaasimé kémεε n wólaal̄ tε:

Iluke yεε keyómεca-pɔ n léeri kuu pi he re piké li. ³² Yeesu uu pi pεε re: Asei kecáá, ké nó s̄imisi ani kóm tε ái Moisi yεε iléécaaluke nó he, amá Unésáa yεε iluke yεε meyíkíyiki keyómεca-pɔ n léeri nó he. ³³ Iluke ke Ulééca uu ye n he yεε nní uyεε keyómεca-pɔ n léeri uu ye pisoi nfáa he. ³⁴ Api u maa re: Upíima, a mesére iluke iȳ tó n he.

³⁵ Kei ke Yeesu uu pεε pi s̄imisi re: Née nní l̄ iluke iyεε ye nfáa n he. Nkú r̄n píkai nkó yεε kenémεε r̄ ka waine. Nniré r̄n kɔ píkai nkó yεε ne kefa né n tene waine. ³⁶ Amá ne nó s̄imisile: Nɔ né ýnle, m̄pá ne l̄, áni ne kefa tene. ³⁷ P̄ε nnéi ke Unésáa uu né m pa ye kenémεε sóntile, ám pikecɔpe úka mpuri méyule má. ³⁸ Li we re ám keyómεca-pɔ súime re ké menéla wa, amá uyεε né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyεε né n tumme mela ye kɔ pεε mmé re ám kape p̄ε kuu né m pa kecɔpe úka fóm, amá u la re ké ha keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémεε pi yukuse. ⁴⁰ Unésáa ye la re nkó yεε Ukepipi n ý uú ne kefa ke tene uké nfáa teneciré m má. Ne kɔ pεε liute keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémεε yukusene.

⁴¹ Pisufi api Yeesu ne ηmúlaankεε re u maa re: Née nní l̄ iluke iyεε keyómεca-pɔ n léeri nnya. ⁴² Api pεé m p̄iseine re: Ai Yosefi ηmáne Yeesuu? Tɔ usáa ne úni nyule. Iye kuu ý p̄ε maa re: Keyómεca-pɔ kuu léeri? ⁴³ Kei ke Yeesu uu pεε pi maa re: Ani l̄ nómenécɔpecire pinmúlaankεε tíye. ⁴⁴ Úka úu ý fe uké kenémεε kam, insá Sáa yεε né n tumme yεε ne kenémεε u ka. Né kɔ m̄pá úye yεε kenémεε r̄ ka keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémεε yukuse. ⁴⁵ Li antepuye atelé-i wólaal̄ tε:

Uléécáa yé pinnéí céési. Nkó yee Sáa kutu rińcɔ uu uicélaa kom, yee yé kenémee kam. ⁴⁶ Lẽ áí nyíse re unyine ye Sáa yenaalẽ. Amá uyee Uléécáa kémee n léeri mecire yee u yenaalẽ. ⁴⁷ Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa teneciré mále. ⁴⁸ Née iluke iyee ye nfáa n he. ⁴⁹ Nópínésáayaha ye ppe kucesi kóima-i maani lile, mpa ne lã, api kɔ ppe kpíni. ⁵⁰ Iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n li úu píkai kpine. ⁵¹ Née iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeme ii ye pisoí nfáa he. Mpa úye yee iluke iyẽ li, nfáa teneciré kuu yé yé. Inépinje yee iluke iyẽ kam u n hene. Ne i hele re ketẽ nnéí pisoí piké nfáa yé nnya.

⁵² Kuu lã m ma, Pisuífi api picéhaanke loni pin pimécɔpécire píseine re: Iye nnya ke nkó uu yé maa re u yé uipinje ró he ari le? ⁵³ Kei ke Yeesu uu ppe pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nɔnsá Usoi Kepipi ipinje n li, nɔnsá kɔ kemenye n ntí, áni nfáa má. ⁵⁴ Usoi nkó yee inépinje n li uu kɔ menénye níru ye nfáa teneciré yénlẽ. Ne ha keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémee u yukusenẽ. ⁵⁵ Li we re inépinje ye iluke yíkíyiki le, menénye pɔɔn kɔ linírẽ-niré yíkíyiki. ⁵⁶ Usoi nkó yee inépinje n li uu kɔ menénye níru ye kenémee wele néen kɔ ukemee we. ⁵⁷ Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyẽ nnya kam nfáa má. Limécɔ, úye un inépinje n li, u né nnya nfáa yenunẽ. ⁵⁸ Iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeri ye iyẽ. Ii iyẽ ke nópínésáayaha apí ppe n li, mpa ne lã, api kɔ ppe kpíni mecɔ we. Amá nkó yee nnyí n li ye mesére nfáa máne.

⁵⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu ppe Kaperinawum-pɔ Pisuífi kuyomeyáhaalee-i pisoí n céési kuu anɔ nyẽ ma.

Tinɔo tee ye usoi nfáa teneciré n yéneise

⁶⁰ Ke upipiretiki api anɔ nyẽ n kɔ, pimeyã api re: Nsímé mmú ye mpaape tɔsilẽ. Wóo yé mmú kutu n cɔlẽ? ⁶¹ Yeesu uu céru re upipiretiki ye nsímé mmẽ kecáá ñmúlaakẽle. Uu ppe pi maa re: Li nó ricɔnle meyá, née yo? ⁶² In lã, nɔn píye Usoi Kepipi n yé ken kei kaké ppe ní we pítaá m pɛle ní, íye kai yé ppe nó wa? ⁶³ Uléécáa Nfaasɔne mee ye nfáa he. Kesoipipi áke yé líka fe. Amá anɔo nnyé kam nní nó m ma ye Nfaasɔne akó le nyee ye nfáa n he. ⁶⁴ Amá pinyine ápi nókenécɔpe ne kefa né tene. Ai líka nnya kuu lã male. U háí mekẽe-me pɛpɛe ápi n ñmureine ne uyee n sónti uké piláarɔ anipe-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kɔ pimáa pí kpá re: Lã nnya kam nó maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Kaí ne kei n kpísi, upipiretiki meyã api kepire u tɔ ápi ye ppe pitiki u rikpá. ⁶⁷ Uu ppe upipiretiki kefi ne pité pẽ pise re: Nó ní, nó áni la nɔké tɔmpɔɔ? ⁶⁸ Simɔo Piyee uu u pɛse re: Upiima, úye ucɔ kémee kari yé nkpáni ha? Kepóméé ke nsímé mee ye nfáa teneciré n he ní we. ⁶⁹ Tɔ ne kefa pɔ tenelẽ ari yénu re pɔ ke Uléécáa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu ppe pi maa re: Ai née nó kefi ne pité mpí wéee? Mpa ne lã, use ye nókenécɔpe kuníri le! ⁷¹ Simɔo Isikariyɔti unmánẽ Yutasi nsímé kuu lã símisi. U kefi ne pité pẽ use le. Mpa ne lã, uyee sónti uké piláarɔ anipe-i u wa.

7

Yeesu pimarecɔ ápi ne kefa u tene

¹ Lẽ memáá, Yeesu uu Kalilee ketẽ kóónú. Uu pɛé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisuífi piwéese ye wéesi piké u kpu nnya. ² Pisuífi anyá nyẽ kémee kapi ye sicánjipi kémee n sói ye kɔ ppe nyahaimẽle. ³ Upimarecɔ api ppe u maa re: A nté yisi aa Yutee ketẽ-pɔ sí, pipópiretiki pɔóké kɔ pikei kaa n wai yé! ⁴ Uka úu ye umɛwai m pékesi un kɔ pɛé la kuyu kuké u ceri. Lã nnya, a tíye ketẽ nnéí pisoí piké mɛpówai mmé yé. ⁵ Asei kecáá, upimarecɔ ricurruu páa ppe kɔ ne kefa u tenelẽ. ⁶ Kei ke Yeesu uu ppe pi maa re: Inétunje íi kahanẽ n tu. Amá in nɔo,

nǎpá itunje íye ye ne nó sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nóinépurí yulu, amá pi nē ipurí yulule re ne we nen pi símisi re pimɛwai áme nyam nnya. ⁸ Nóké n ηme aní ha anyá li. Nē ám kei simpɔ kelene. Inétunje íi kahanε n tu. ⁹ Kuu lē písímé pi mǎ masí, uu Kalilee keteni-i mésuni.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pɔ Uléécaá keyɔ-i céési

¹⁰ Ke Yeesu pimarecɔ api anyá nyē ní ha, uricuruu pɔɔ kɔ yisi uu sǎ, úu tíye piké u n nyáni, uu pεε n we yare u pékesile. ¹¹ Pisuífi piwéése ye pεε anyá nyε-i u wélaankεεle api ye pεε re: Yei kuu we? ¹² Písoi pεε n cápínelē ye pεε unsímé ηmúlaankεεnelē. Pinyine api ye re: Usoi sɔne lo. Picɔ api re: Eehei, písoi kuu kírassente. ¹³ Amá úka úu pεε unsímé símisi liké n cálē. Pisuífi piwéése kapí pεε lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecɔpe pitule masí ke Yeesu uu Uléécaá keyɔ ha uu ha n céési. ¹⁵ Ai Pisuífi píri wai api ye pεε re: Usoi nkó úu icélaa íka yási, íye kai pεε wa kuu ne nní nsɔne Nléécaasímé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pesε re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pálē íi kenémεε léeri, amá Uléécaá yεε né n tumme kémεε kii léeri. ¹⁷ Uye un n la uké Uléécaá mela wa, u yé céri re Uléécaá kémεε ke icélaa nnyí íi léeri nēε nnénóssímé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yεε unnɔssímé cire n símisi ye lalε piké ríyu u waise. Amá nkó yεε ní la piké uyεε u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnóɔme níka rín ukeméé we. ¹⁹ Nté Moisi ye isé nó pa má? Nó úka úu kɔ pεε isé iyē tikilē. Yo nnya kani pεé la nóké né kpu? ²⁰ Písoi pεε n cápínelē api u pesε re: Pɔ kunrí héesile. Wóo la uké pɔ kpu?

²¹ Yeesu uu pi pesε re: Mewai mεεε kam wa ai nónnénéí píri wai. ²² Moisi yεε isé nó pa re aní ye siwántisi kérii, ái kɔ pεε uyεε ne li kori, hái nópinékpure fómε kai léeri. Aní kɔ ηmurei, hái ricuruu aní ye kewénteyaa tunjé usoi ké. ²³ In te nɔ ye ηmurei aní kewénteyaa tunjé kewántisi ké, ái kɔ pεε Moisi isé kani rilóó, yo nnya kani pεé ne né wólaalē te ne kesoi pipi ne keriyu kewénteyaa tunjé pɔise? ²⁴ Aní kapε ye usoi keyu ripái aní ne u túhaane, amá aní ye aseí kemúnjé ritiki aní ne túhaane.

Písoi ye pimεcire ptsεi re Yeesu ke Uléécaá uu wéεε?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api re: Ai utisi nkó kapi wéési piké kpuu? ²⁶ Uyεε nkó un ne uripɔɔ símisi lin cálē, úka úu kɔ ríka u ma! Yare pirýóɔpi ye cerile re mεsei uyē ke Uléécaá uu n wéε néε? ²⁷ Tɔ nkó pɔ keleemε nyule. Amá uyē ke Uléécaá uu n wéε un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye pεε Uléécaá keyɔ-i wele un likumúnjé kpe-i céési. Uu pupεi re: Mεsei kani né nyu nɔn kɔ kenéleemε nyu, néε yo? Mpá ne lē, ái menéla kecáá kam ne ka. Amá uyεε né n tumme ye aseí mále. Aní uyē nyu. ²⁹ Nē ne u nyule. Ukeméé kam léeri. Uyεε né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lē mǎ ma nnya, api pεé n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uitunje íi pεε kahanε nní n tu nnya. ³¹ Písoi meyá api riwúí tē kecɔpe ne kefa u tene apí maa re: Uyē ke Uléécaá uu n wéε un píyei n ka, yare u yé mεwaisaηa wapisi ai tósu lē ke utisi nkó uu nní n wapisii?

Pi Uléécaá keyɔ piméré pinyine tú te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lē ke písoi api riwúí kémεε Yeesu kecáá ní weiresentene kom. Pεpεε ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéése ne Pifarisi api pεε Uléécaá keyɔ piméré pinyine tum te piké ha Yeesu tí. ³³ Yeesu uu pεε re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóne kpáne am pεε limemáá uyεε né n tumme kémεε pele. ³⁴ Nó kam aní né wéési, amá aní yé pεε né yé. Li we re aní yé fe nóké kei kam yé ha ní we ha. ³⁵ Pisuífi api pεε pimεcɔpεcire m písεine re: Yei kuu sǎ kári yé fe toké u yé? Nēε Pisuífi pεε Pikireki ketē kecáá n yekaalē kémεε kuu sǎ uké ha Pikireki n céési?

³⁶ Tε ίye kuu nní maa re: Nό kam ani né wéési, amá áni yé pεε né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha ní we hapó?

Míni μεε áμε ye pikai n hosi

³⁷ Anyá keyaa tóρó kee sinnéi kecópe keyáa píima. Kε ke Yeesu uu písoi keyu-i nyere uu pupai re: Nniré nn úye n we, uké kenémee kam uké míni n ntí. ³⁸ Míni μεε ye nfáa n he yé nkó yeε ne kefa né n tene kémee n leerile men wólu yare rínihoi, yare kai Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē meco. ³⁹ Uléécaa Nfaasone ke pεpεe ne kefa u n tene api yé ní yósi nkó ke Yeesu uu lē símisi. Api pεε kahane likumúnjé kpe-i Nfáasone n yósi, ke Uléécaa úu pεε kahane Yeesu ríyu n waise nnya.

Písoi ye anó akó akó Yeesu kecáa símaankεε

⁴⁰ Ke písoi pεε n cápinelē kecópe pinyine api anó nyē n kó, api re: Mesei usoi nkó yeε antepu uyεε pεε n sónti. ⁴¹ Picó póo re: Uyē ke Uléécaa uu wée. Kei ke picó póo kó re: Uyē ke Uléécaa uu n wée yé fe uu pεε Kalilee-pó leerii? ⁴² Nté li Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te: Uyē ke Uléécaa uu n wée ye Tafiti kepirē le? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú pεε ní we kapi u marunε. ⁴³ Lē nnya ke písoi api Yeesu kecáa anó akó akó símaankεε. ⁴⁴ Pinyine ye pεε pikécópe lalε piké u tí, amá úka úu pεε kaha uké u rica.

Pisui fi piwéese ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléécaa keyó piméré api yisi api pεpεe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi kémee pele. Pεpεe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api pi pise re: Yo nnya káni u tí nóké ne kam? ⁴⁶ Api pi pεε re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalē yare usoi nkó meco. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi api pεε pi pise re: Yare nó ne kó tíyele uu kó nó feriyee? ⁴⁸ Yare piróyópi ne tó Pifarisi kecópe use unyine ye ne kefa u tenεle née? ⁴⁹ Amá risoiwuí ntí tee nní u n tíkilē ári isé nyu. Uléécaa ye lē nnya anó ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecópe use kapi ye n sée re Nikotem ye pεε kei wele. U pinyine-i Yeesu kémee hápaalenle. Uyεε pi maa re: ⁵¹ Irósé íi ncée he re piké usoi akópe pa ápi kahane unkó n kó, née ápi kahane n ceri lē kuu n wa. ⁵² Kei kapi pεε u pise re: Nénte pó ne kó nkpréni Kalilee ukó le, née yo. A rísone Nléécaasimé ritelé kéε aa kóm te antepu úka úu pí kai Kalilee-pó leemelē. ⁵³ [Lē memáá, npra úye uu yisi uú kulu.

8

Lē ke Yeesu uu unósi unyine yeε iwásá n wa mí ma

¹ Ke písoi api n kúú, Yeesu póo yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Uléécaa keyó-i pele, písoi api u kálaapo. Uu pεé tone uu pi n céési. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi apí ne unósi unyine hapó re pi u torile un iwásá wai. Api riwúí kecópe u nyereεε, ⁴ api Yeesu maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórilε un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé ró pa re tóké ye lipinósi pē apare tapisi tóké kpu. N-ye ke póo yé?

⁶ Tinóo kapi lē wéési nnya kapi lē u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uú pe, uu kenípepi ne ntaai kémee piwóle kápáá. ⁷ Kapi ní we pin pípsise ne kényu u mahani nnya, Yeesu uu yisi uu kecíre nyere uu pi maa re: Uyεε úu nókenécópe nké-i akópe n wailē uké mefoi ripare u tóori. ⁸ Uu kó pípe kpá uu ntaai kémee piwóle noj. ⁹ Kapi anó nyē n kó, piwéese api pinnéi kpíi use use. Piwéese kaí ne kori aí ne siwá páalá, ai pεε nkpréni unósi uyē mecirε kecópe yá, u ne Yeesu pin we. ¹⁰ Yeesu uu pεε yisi uu nyere uu u pise re: Unósi,

yei kapí we? Uka úu akópe pó paa? ¹¹ Uu u pese re: Uka úu we, Upíima. Yeesu uu u maa re: Né ám kò akópe pó pane. A n ñme aa tómpò. Amá kape kò akópe piwai rikpá.]

Yeesu yee písoi nnéi metéi

¹² Yeesu uu kò písoi pee n cápinelē pimáa kpá re: Né ne písoi nnéi metéi le. Nkó yee né n tikilē úu píkaí kuḡmaha kémee sónene, amá metéi mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pee u maa re: Póo ripócúruu kepócáá aseéra lese. In lē, ái nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeesu uu pi pese re: Mpá kam tinécúruu kenécáá nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nǒ áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane meco ke nǒo túhaane. Né ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam tikilē nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre nées ne u túhaane, tó ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li nǒinésé kémee wólaalē te písoi pité pin linyine kecáá nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Né ne rinécúruu kecáá aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kò kenécáá aseéra lese. ¹⁹ Api pee u pise re: Yei ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pese re: Ani né nyu áni kò Unésáa nyu. Nǒn pee né n nyu, nǒ kò pee Unésáa pǒ kò n nyu. ²⁰ Yeesu ye anǒo nnyé male un Uléécaá keyò kémee awóotakai keyúrí we un Nléécaasimé céési. Ke uituḡe íi pee kahanē n tu nnya, úka úu u tí.

Ani yé fe nǒké kei kam n símpò ha

²¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ne tósule. Nǒ kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nǒanékópe kpíni. Ani yé fe nǒké kei kam n símpò ha. ²² Pisuífi api pee pimécire m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe tǒké kei kuu n símpò ha, yare u lalē uké umécire kpu nées? ²³ Yeesu uu pi maa re: Nǒ ne metene nté pikó le, néen kecáá-pò ukó. Nǒ ne ketē nté pikó le, né ám ketē nté ukó. ²⁴ Lē nnya kam nǒ maa re nǒnsá n ḡmurei re nées nǒpá píyei uwee, nǒ ne nǒanékópe kpínine. ²⁵ Kei kapi pee u pise re: Póo mpíí úye kecíre? Yeesu uu pi pese re: Te íye kam mpíí meke-e mé nǒ símaari? ²⁶ Ne nǒkenécáá nsímé mále meyá ké símisi ké kò ne nǒ túhaane. Amá mmē kam uyee né n tumme kémee n kǒ ḡmane kam písoi símisi. Asei ke uyē uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkpáni céri re Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pee pi maa re: Nǒn píyei Usoi Kepipi rintaáse, nǒ pee céri re nées nǒpá píyei uwee. Nǒ kò céri re ám linékó cire líka wai, amá lē ke Sáa uu né n céesi kam símisi. ²⁹ Tó ne uyee né n tumme tǒo kesé we. Lē kuu ní la ḡmane kam ye wa. Lē nnya, úu né riyá ké menécíre n we. ³⁰ Ke Yeesu uu lē n símisi, písoi meyá apí ne kefa u tene.

Písoi pee pimécire n te ne pilási

³¹ Kei ke Yeesu uu pee Pisuífi pee ne kefa u n tene maa re: Nǒn nnésímé n tikilē, nǒ pinépiretiki yíkíyiki le. ³² Nǒ pee nsímései céri, nsímései mmē nn tíyese ani nǒmenécíre n te. ³³ Api u pese re: Tò Apiraham siyase le, ári kò píkaí unyine ilasi tonelē. Yo nnya kaa pee re: Nǒ kam ani nǒmenécíre n te? ³⁴ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nǒ símisi re usoi nkó yee akópe n wai ye akópe ulasi le. ³⁵ Ulási úu ye mesére keyò ke-i kapi u m múílē n we. Úyǒpipi yee ye mesére keyò-i n we. ³⁶ Lē nnya, Kepipi ken ilási kémee nǒ n lese, nǒ meyíkíyiki nǒmenécíre tele. ³⁷ Ne nyule re nǒ Apiraham siyase le. Amá nǒ kò péé la nǒké né kpu re áni nnésímé ḡmurei nnya. ³⁸ Lē ke nées Unésáa kémee n yé nkó ke nées símisi. Lē ke nǒo kò nǒunésáa kémee n kǒ ke nǒo kò wa. ³⁹ Api u pese re: Apiraham ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nǒ Apiraham sipipi le, ani Apiraham mewai n wai. ⁴⁰ Menéwai nnéi yee re ké nsímései kam Uléécaá kémee n kǒ nǒ ritéḡse. Amá nǒpá

ne lã, nɔ kɔ pɛɛ wɛ́sile nɔ́ké né kpu. Apiraham úu pɛɛ lã wai! ⁴¹ Amá núnésáa sei mewai mɛcɔ ké nɔ́ wai. Kei kapi pɛɛ Yeesu pɛɛ re: Ari siwásánkaipipi. Usáa use kóló kari má. Uyɛɛ nní Ulééca. ⁴² Yeesu uu pi maa re: Ulééca un pɛɛ mesei Núnésáa, nɔ yɛɛ pɛɛ né n la re ukemɛɛ kam léeri nen kɔ uyɛ nnya nté we. Ai menéla kémɛɛ kamí ka. Uyɛɛ né tumme. ⁴³ Yo nnya káni lã kam nɔ́ n símisi aseí kómɛi? Káni yé n fe nɔ́ké nnénósimé kutu rińcɔ nnya ye ni. ⁴⁴ Kuníri kpɛɛ núnésáa. Núnésáa mela kani kɔ la nɔ́ké n wai. Háí mɛkɛɛ-me kuu usoikɔ. Uu ye aseí ritiki. Li we re aseí áa ukeméé we. U ye un nnóɔme n wai kaí ne u sá. U unóɔme le. Uyɛɛ kɔ nnóɔme nnéi riyíkí. ⁴⁵ Kai nní lã ní we nnya káni ye nsímései ke nées n símisi ñmurei. ⁴⁶ Nó úye yɛɛ yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni pɛé ne kefa né tene? ⁴⁷ Usoi nkó yɛɛ Ulééca ukó, yèè Ulééca nsímé kutu ricɔle. Ke nɔ́ áni nní upikó nnya káni Ulééca Nsímé kutu cɔlɛ.

Yeesu ne Apiraham kecáá nstmé

⁴⁸ Pisui fi api pɛɛ Yeesu pɛɛ re: Ai tɔ mesei alari mále tɔké maa re pɔ Samarii ukó le aa kɔ aníri héesii? ⁴⁹ Uu pi pɛɛ re: Am aníri héesi, amá Unésáa kam tíyu waise, nɔ́ɔn pɛɛ tiné kó kópu! ⁵⁰ Am wéési ké rinécúruu ríyu waise. Unyine yɛɛ wéési uké ríyu né waise. Uyɛɛ kɔ utúhaane. ⁵¹ Asei kecáá, ké nɔ́ símisi re nkó yɛɛ nnésímé rimmúlú úu pikai kpine.

⁵² Kei ke Pisui fi api pɛɛ u maa re: Tɔ nkpéni meyíkíyiki yénle re pɔ aníri héesile. Apiraham ye kpule, antepuyɛ pɔ́ɔ kɔ kpíni. Pɔ́ɔ pɛɛ nkpéni re nkó yɛɛ mpósímé rintiki úu pikai kpine! ⁵³ Yare pɔ́ ne urósáa Apiraham yɛɛ n kpu fele nées? Antepuyɛ pɔ́ ne kɔ kpínle. Yare pɔ́ɔ pɛɛ úye? ⁵⁴ Yeesu uu pɛɛ pi pɛɛ re: In te nées rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yé. Amá Unésáa uyɛ kani ní maa re uyɛɛ Núnélééca yɛɛ ríyu né waise. ⁵⁵ Ani kɔ pɛɛ u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lã wale nómenécɔ unóɔme. Amá né ne u nyule nen kɔ unsímé tíkilɛ. ⁵⁶ Núnésáa Apiraham ye pɛé ne mpóɔnare cuunkɛɛle re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kɔ mesei ke yenu, urikiñ ari níñesi háí. ⁵⁷ Kei ke Pisui fi api pɛɛ u pise re: Páa kahanɛ nkpáni inmɛ kuwóɔ n tu, pɔ́n pɛɛ tee re pɔ Apiraham yenaalɛ, nées yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáá, ké nɔ́ símisi re Apiraham uké kelene ní we, né ne pɛé wele. ⁵⁹ Kei kapi pɛɛ aparɛ kpísi re piké u tapisi. Amá uú ne pi pɔlu uu Ulééca keyɔ-i léepɔ uu tómpɔ.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye paise

¹ Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upipiretiki api u pise re: Ucélaa, wóo kecirɛ yɛɛ akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Uricuruu akópe nnya nées pepɛɛ u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pɛɛ re: Ai uakópe nnya, áí kɔ pepɛɛ u m mári akópe nnya. Lã kai yé n wa Ulééca nnañe nké ne ukecáá ní we lin nyáni nnya kuu unyíye. ⁴ Ke itunɛ ii nní ní we, li pise re tɔké uyɛɛ né n tumme pikéi wa. Kesine ye waine, úka úu yé pɛɛ fe uké keisi. ⁵ Kumúnjé nkú-i kam nní ketɛ kecáá ní we, nées ketɛ kecáá metéi. ⁶ Kuu anóo nyɛ pimáa mí masí, uu keteni-i meta tuke uú ne sipérépi wai, uu unyíye uyɛ inipɛɛ pórii, ⁷ uu pɛɛ u maa re: A n ñme a ha Silowee kupɔre-pɔ lihí. Silowee aseí re Utumɛ. Uu mesei yisi uu sɪ́ uú ha líhu. Kuú ha m pɛɛme, uu pɛé n nyáni. ⁸ Upiperɛcɔ ne pepɛɛ n nyu re u pɛɛ wéleile, api pɛé m piseine re: Ai nkó yɛɛ pɛɛ tɪ́ un wéleii? ⁹ Picɔ api ye re: Uyɛɛ lo. Picɔ api re aái, menyíne kapi wene. Uricuruu uu pɛɛ re: Né ñmaa lo. ¹⁰ Api pɛɛ u pise re: Iye kai wa ke ipónípeɛ íí ne nkpéni nyáni? ¹¹ Uu pi pɛɛ re: Utisi uyɛ kapi ye n sée re Yeesu yɛɛ

sipérépi wa, uu inípeε né pórii uu pεε né maa re: “A n ηme a ha Silowee kupare-pó lihí.” Am sí amí ha líhu, am peé n nyáni. ¹² Api u pise re: Yei ke utisi uyε uu we? Uu pi pese re: Am nyu.

Pifarisi ye unyíye yeε m peí nsmé písei

¹³ Api pεε utisi uyεε pεε mεκεε n nyiinlε ne Pifarisi kέmεε sí. ¹⁴ Keyáa kε ke Yeesu uu sipérépi n wa uu ne inípeε u wúkule ye pεε kewénteγaa le. ¹⁵ Pifarisi póo kó pipísei u kpá re íye kai wa kuú ne nkpéni nyáni? Uu pi maa re: Sipérépi kuu inípeε né pórii, am sí amí ha líhu, am pεε nkpéni n nyáni. ¹⁶ Lε nnya ke pikεcōpe pinyine apí maa re: Utisi uyεε mewai mmé n wa uu yé fe uké Uléécaai n leeri. Kúu nní kewénteγaa isé rintíki nnya. Picō api re: Iye ke ukópekōó uu yé fe uu mewaisaηa mmé mecō wai? Kei kapi pεε anōó akó akó ne rikéne. ¹⁷ Pifarisi api kó unyíye uyε pipise kpá re: Iye ke póo utisi uyεε inípeε pó m paise kecáá músu? Uu re: Antepu lo.

¹⁸ Mpá ne lε, Pisui fi piwéése ápi pεε la piké kō te u pεε unyíye le kuu kó nkpéni nyáni. Api pεε upikó séi ¹⁹ api pi pise re: Nónúnémáne uyε kani n tee re nō u marile unyíye ye mesei nkóo? Iye kai wa kuu kó ne nkpéni nyáni? ²⁰ Upikó api pi pese re: Tō u nyule re u kerópipi. Tō kó u marile unyíye. ²¹ Amá ári nyu lε kai n wa kuú ne nkpéni n nyáni, ári kó nyu wóo u paise. Ani u pise, úu kewá, u yé fe uu uriyu kecáá nkó símisi. ²² Pisui fi piwéése kapi wuru nnya kapi lε ma. Li we re Pisui fi piwéése ye pεε kómeinele re úye un m maa re Yeesu ke Uléécaá uu wée, piké liute kuyómeyáhaalee-i lese. ²³ Lε nnya ke upikó apí maa re: Uu kewá, ani uricuruu pise! ²⁴ Pifarisi api kó uyε kapi m mári unyíye pipísei kpá api u maa re: A aseí símisi liké Uléécaá rinyiri ritaáse. In tóo, tō nyule ηmaa re utisi uyεε ukópekōó le. ²⁵ Uu pεε pi pese re: Un ukópekōó, né ám nyu. Amá likei lise kam nyu re ne pεε unyíye le nen kó pεε nkpéni nyáni. ²⁶ Api pεε u pise re: Yo kuu pó wa? Iye kuú ne inípeε pó wúkule? ²⁷ Uu pi pese re: Ne pisímé nó masile áni kutu né ricō. Yo nnya kaní la ké kó pisímé rikpá nóké kō? Néε nó ne kó lale nóké pansε upipiretiki? ²⁸ Kei kapi alé u rikápáá api re: Póo uyε upiretiki. Amá tó ne Moisi pipiretiki le. ²⁹ Tō nyule re Uléécaá ye ne Moisi símisile. Amá ári nyu ricuruu méye ke nkó póo léeri. ³⁰ Unyíye yeε m peí uu pi maa re: Lελεε píri né ní we yeε re áni nyu méye kuu léeri, uu kó pεε tíyεε inénípeε íí n nyáni. ³¹ Tō nyule re Uléécaá uu ye ukópekōó ne kutu ricō, amá nkó yeε ríyu u n waiselε un umela wai kuu ye kutu ricō. ³² Kai ne n weme, ári pí kai kómaalε te unyine ye tíyεε usoi kapi m mári unyíye uu ye kó ye nu. ³³ Utisi nkó unsá pεε Uléécaá kέmεε n leeri, uu yé pεε fe uké linyine wa. ³⁴ Api u pese re: Háí kapi ne pó ní mári kaa akópe kέmεε pólblε. Póo yé pεε nkpéni tó céési, néε yo? Api pεε kuyómeyáhaalee-i u lese.

Pifarisi rinyíye

³⁵ Yeesu uu kóm te pi utisi uyε lese. Uú ne utisi uyε sáne uu u pise re: Pō Usoi Kepipi ne kefa tenelεε? ³⁶ Uu Yeesu pese re: Uyεε úye, Upíima? A né símisi ké ne kefa u tene. ³⁷ Yeesu uu u pese re: Uyε kaa nní nyáni, uyεε nní ne pó símisi. ³⁸ Kei kuu pεε re: Ne ne kefa pó tenele, Upíima. Uu pεε Yeesu kenyale-i wúla uu ríyu u waise. ³⁹ Yeesu uu pεε re: Ne keté kecáá kale ké ne pisoí túhaane, pεpεε n nyiinlε piké n nyáni, pεpεε n nyáni póoké nyíinu. ⁴⁰ Pifarisi pinyine ye pεε ukekúrí wele. Kapi anōó nyε n kō, api u pise re: Yare tó ne kó pinyíye le, néε íye? ⁴¹ Yeesu uu pi pese re: Nōn pεε pinyíye, áni yé pεε akópe m má. Amá nō ye maa re nō nyánile nnya ke nóanékópe aa nókenécáá we.

10

Useseē ne isān kenýárū

¹ Yeesu uu rē: Asei kecáá, ké nó símisi rē usoi nkó yee úu rinānā-mē ne kusānlee-i n lompō, amá uu pēe kuwélé féé ne lompō ye uyaa ne usoi kpááree le. ² Amá nkó yee ne rinānā n lompō yee useesé. ³ Tinānā uméré yèè useesé tinānā hānnēle, isān ii umetē kom, uyē uu pēe nípá uisān íye rinyiri séi uú ne i leepō. ⁴ Un uikó nní piléepō m masí, uu pēe ikēkpeē wai. Kii nní umetē n nyu nnya, ii pēe u n tikilē. ⁵ Íi ye píkai usoi nkó kii n nyu ritiki. Amá keetaa-pō kii ye u kaase, kii nní písāne metē n nyu nnya. ⁶ Yeesu uu kenýárū nké písoi pēe kutu u n cólē wai, amá ápi ceri lē kuu rí la uké male.

Yeesu yee useesé sōne

⁷ Yeesu uu kō pimáa pi kpá rē: Asei kecáá, ké nó símisi rē nēe kusānlee rinānā. ⁸ Pē nní pēe rí ka apí ne né tise ye piyaa ne písoi kpááree le, amá isān íi ne kutu pi ricō. ⁹ Nēe rinānā. Uyee né mmé rintíki uú ne lompō ríyu kai yé lō. U yéé lompōle uu léeri uu kō liluke-luke m má. ¹⁰ Piyaa ne pikópe ne picaainkee ηmane nnya ke uyaa uu ye ka. Amá né ne kale rē isān iké nfáa yē nké ne i m pom. ¹¹ Nēe useesé sōne. Useesé sōne yèè fele uu uisee nkpō yósu uu kpi. ¹² Usāne kapi n kpísi un keisi úu useesé yíkíyiki, ái kō uyee useete. U ye kúkpe yenle kun weme, uu isān yá uu wuru. Kúkpe pōo pēe isān lakasente aku yékááse. ¹³ Kai nní siwóó ηmane nnya kuu keisi, úu isān kecáá nfasimé ríka wai. ¹⁴ Nēe useesé sōne. Ne inésān nyule, iyē in kō né nyu ¹⁵ yare ke Unésáa uu né n nyu néen kō Unésáa uyē nyu meco. Né fe am inésān nkpō yósu am kpi. ¹⁶ Ne kō isān icō mále yee íi kusānlee nkú-i rí we. Li pise rē ké kō iyē wélaame. I yé menétē kō, ai wai kusānlee kuse ne useesé use. ¹⁷ Sāa ye né lalē rē ne ηmurei rē ké kpu ké pēe kō nfáa piyéne rikpá nnya. ¹⁸ Uka úu nfáa né yósu. Nēe rinécúruu ηmurei rē ké kpu. Ne rínanē mále nen yé kpu am kō limemáa nfáa yenu. Lē ke Unésáa uu né n forii rē ké wa ye lē. ¹⁹ Nsímé mmē nnya, Pisuífi apí kō Yeesu kecáá anōo akó akó n símaankēe. ²⁰ Pimeyā apí rē: U aníri héesile, u isōhō torile. Yo nnya kani kutu u cōlē? ²¹ Picō apí rē: Un pēe aníri n héesi, úu yé pēe nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíye inipee wúkulee?

Pisuífi ye Yeesu kesi

²² Nnyiyē kumúnjé-i kapi keyáa kenýine Yerusalēm-i Uléécaā keyō inyóonse anyá wai. ²³ Yeesu un we un Uléécaā keyō-i Salomāo imēle apole metene nyérei. ²⁴ Pisuífi apí pēe kekále u wai apí u pise rē: Ne keyo-pō kaa yé lē tó n séélē tōn táikēe? In te pōo uyē ke Uléécaā uu n wée, a ró símisi kekéripi cáká-cáká. ²⁵ Yeesu uu pi pēse rē: Ne lē písímé nó masile ani yúlu. Mewai kamí ne Unésáa nnanē n wapisi ye nyísele rē aseí kam símisi. ²⁶ Amá ke nō áni nní inésān nnya, áni ηmurei. ²⁷ Inésān yèè menétē konle. Né ne kō i nyule, ii ye kō né tíki. ²⁸ Nfáa teneciré kam i he, íi píkai kpine, úka úu yé kō fe uké anénípe-i i yósi. ²⁹ Unésáa yee né i m pa ye nípá úye fele. Uka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yósi. ³⁰ Tō ne Sāa tó ye usoi use le.

³¹ Kei ke Pisuífi apí kō apare pikpíkē rikpá rē piké u tapisi. ³² Yeesu uu pēe pi maa rē: Ne mewai sōne meyā mee Sāa kémēe n léeri nó nyísele. Mēkecōpe méye nnya kaní la nōké apare né tapisi? ³³ Apí u pēse rē: Ai mewai sōne méka nnya karí la tōké apare pō tapisi tōké kpu, amá kaa Uléécaā n lámaankēe nnya ye ni. Pó kesoi pipi, aa mepócíre n nyáni rē pō Uléécaā le. ³⁴ Yeesu uu pi pēse rē: Ai nōínésé kémēe wólaalē te Uléécaā ye maa rē: Nō keyómēcaā sipipi lēe? ³⁵ Tō nyule rē ápi yé fe piké lē ke Nléécaasimé ritelé ari ní ma tinne. Isé ritelé ye pē ke Uléécaā uú pēé ne n símisi sée rē keyómēcaā

sipipi. ³⁶ Sáa yee né wée uu ketē kecáá né tumti. Yo nnya kam yé maa re ne Ulééca Kεpipi le ani pee re Ulééca kam lámaanke? ³⁷ In te ái Unésáa mewai kam wai, áni kape ne kefa né tene. ³⁸ Amá in te mē kam wai, mpá nnsá n la noké ne kefa né tene, ani kō mē kerí ne kefa tene, ani pee kekéripi ceru re Unésáa ye kenémee wele, néen kō Unésáa kémee we. ³⁹ Api kō n náási piké u tí, amá uu ne pi ηméherere. ⁴⁰ Kei ke Yeesu uu kō yisi uu Yuritee nkoi pitérj pele, uu ha kei ke Yohani uu pee mekee pisoι míni n wóle tone. ⁴¹ Pisoι kulúι pin kei ukemee sónaapō api ye re: Yohani uu mewaisaηa méka wa. Amá mmē nnéi kuu utisi nkó kecáá m ma ye aseι ritikile. ⁴² Kei ke pisoι meγā api péé ne Yeesu kefa tene.

11

Lasaa nkpō kecáá nsímé

¹ Utisi unyine yee péé we un pólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pō kuú péé we. ² Maari uyee Upíima ana tulaali kōnu uu ne unnyúpi tinne. Uuyei Lasaa yee pee pólú. ³ Lasaa piyei pē keté api Yeesu kémee tum apí ha u maa re: Upíima, usoi uyē kaa nní rí la ye pólúle. ⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kō, uu re: Ai nkpō itoi kuu pólú, amá Ulééca uké ne ríyu n yé nnya kuu pólú. Kei kai yé kō ne Ulééca Kεpipi ríyu waise.

⁵ Yeesu ye pee Marita ne uwá Maari ne Lasaa lale. ⁶ Kuu pikóme mí masí re Lasaa ye pólú memáá, uu kei kuú pee ní we siyáa sité ketóne kpá. ⁷ Uu pee upipiretiki maa re: Tóké Yutee ketē-mē pele. ⁸ Upipiretiki api u pese re: Ucélaa, ái kahané n náηai ke Pisui fi apí pee kei-pō la piké apare pō tapisi piké kpu. Kei kaa kō la póké pele née? ⁹ Yeesu uu pi pese re: Kai ye nní n weesi, ituηe yee leemele née íi ye leeme? Uye un ne metuηeteí n sónne, uu ye rikpōu. Li we re u ye ketē nké kecáá metéi n nyánile. ¹⁰ Amá úye un kesine n sónne, u ye rikpōule re metéi áme ukeméé we nnya. ¹¹ Ke Yeesu uu lē pimáa mí masí, uu kō kpá re: Urósáne Lasaa ye lōnile. Ne sinle ké ha u yóηse. ¹² Upipiretiki api u maa re: Upíima, in te u lōnile, u yé peí. ¹³ Lasaa nkpō nsímé ke Yeesu uu lē tee. Upipiretiki pōon músu re nnōni yíkíyiki nsímé kuu símisi. ¹⁴ Yeesu uu pee pi luru re: Lasaa ye kpule. ¹⁵ Nó nnya kai né láárú re ám pee likumúné kpe-i kei we. Li lē wale re noké ne kefa né n tene nnya. Tóké nkpéni ukemee tómpō. ¹⁶ Kei ke Tomaa kapi rinyíri n he re Usika uu pee pipiretiki tōrō maa re: Ani mpō tóké kō ha, tó ne uyē tóké ha kesé kpu.

Yeesu yee ye nkpō-i yukuse, uyee kō nfáa

¹⁷ Ke Yeesu uu n tui pō, uu kóm te Lasaa ye nhóre kémee siyáa sina piwai masile. ¹⁸ Petanii ye ne Yerusalem kōlenle yarē kilomētiri pitaani kumúné. ¹⁹ Pisui fi meγā ye pee Marita ne Maari piyáhaa kale piké piuyei nkpō pi riyákase. ²⁰ Ke Marita uu n kō te Yeesu ye nnyáá waimé, uu yisi uu u tépei, Maari pōo kēyō-i tone. ²¹ Marita uu Yeesu maa re: Upíima, pōn pee nté n we, unéyēi uu yé pee kpu. ²² Amá ne nyule re mpá nkpéni, Ulééca yé lē nnéi kaa u m pisene pō pa. ²³ Yeesu uu u maa re: Upóyēi ye nkpō kémee yisine. ²⁴ Marita uu re: Ne nyule re u yé kam uu keyáa tōrōo ketúné ke pikpōkpō api n yisine yisi. ²⁵ Yeesu uu u maa re: Née ye pikpōkpō yukuse, née kō nfáa. Usoi nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa waine, mpá un píyēi n kpu. ²⁶ Nkó yee nfáa m má un péé ne kefa né tenelē uu pí kai kpine. Pō lē ηmureii? ²⁷ Marita uu u pese re: Eee Upíima, ne ne kefa tene re pō ke Ulééca uu wée. Pōo Ulééca Kεpipi kee ketē kecáá mékamé m má.

Yeesu ye té

²⁸ Ke Marita uu lɛ pimáa ní masí, uu yisi uu tómpɔ, uu ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi rɛ: Ucélaa ye kale, u pó séile. ²⁹ Ke Maari uu lɛ n kɔ, uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ yisi uu Yeesu tɛpɛi. ³⁰ Yeesu úu pɛɛ kahane kuyu kpɛ-i n lompɔ. Kei ke Marita uu pɛɛ nɛ u rinsáne cire kuú pɛɛ kɔ nɛ lɛ we. ³¹ Pisuiɛi pɛɛ pɛɛ Maari keyɔ-i ní we pin nkpɔ u yáási, api yénu rɛ u riwakasile uu léepɔ. Api yisi api u tiki. Pi pɛɛ lɛ músule rɛ rikpíi-i kuu sí uké ha tɛ. ³² Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuiɔ, uu uana mɛtene lólu uu u maa rɛ: Upíima, pɔn pɛɛ nté n we, unéyɛi úu yé pɛɛ kpu. ³³ Ke Yeesu uu n yé tɛ Maari ye ténile, Pisuiɛi pɛɛ u rintíkipo pɔn kɔ tɛni, ai u lémesi uripɔ ari caai hái, ³⁴ uu pɛɛ pi pise rɛ: Yei kani u wa? Api u pɛɛ rɛ: A kam a yɛ, Upíima. ³⁵ Yeesu uu tɛni. ³⁶ Pisuiɛi api pɛɛ rɛ: A tíyɛ u pɛɛ u la kpa! ³⁷ Pikɛɔpɛ pinyine pɔɔ rɛ: Uyɛɛ unyíyɛ inipɛɛ n wúkule úu yé pɛɛ fe uu wai usoi nkó úu ye kpɛu?

Yeesu ye Lasaa nfaa pɛsɛmɛ

³⁸ Ai Yeesu pilémaa kpá, uripɔ ari caai hái uu yisi uu rikpíi-i tómpɔ. Kuparɛpoo kunyine ye ku kapi nnɔ-i mɛparɛ riɛfi. ³⁹ Yeesu uu pi maa rɛ: Ani kɛparɛ lesɛ. Ukpɔkpɔ uyei, Marita uu Yeesu maa rɛ: U nkpɛni pikpáhái masí, Upíima. Kuú nɛ n kpu, li siyáa sina piwai masile. ⁴⁰ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Am pó maa rɛ pɔn nɛ kefa n tɛnɛ, pó yé tɛ Uléécáa ye ríyɛ málɛɛ? ⁴¹ Kei kapi pɛɛ kɛparɛ wúkule, Yeesu uu keléécáa weríi uu rɛ: Sáa, nɛ pó pɔnɛsɛ rɛ pɔ nɛ kutu né rico nnya. ⁴² Né nɛ nyule rɛ mɛsɛrɛ kaá nɛ kutu né cólɛ. Amá písoi riwúí píima ntí tɛɛ nní né n kálaalɛ nnya kam lɛ ma rɛ piké fe piké nɛ kefa tɛnɛ rɛ pɔɔ né tumme nnya. ⁴³ Kuu lɛ pimáa ní masí, uu cáái ai cá rɛ: Lasaa, a leemɛ! ⁴⁴ Usói uu kei nní yisi uu léeri, uana nɛ uanipe an sisánháapampi pílaankɛɛlɛ, ukeyu kɛn kusánháa yáriilɛ. Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani u fénnɛntɛ ani u yá uké tómpɔ.

Pisuiɛi piwééɛ ye rinɔ rise wa piké Yeesu tí

⁴⁵ Pisuiɛi meyá pɛɛ Maari keyɔ-i n hápɔ api lɛ ke Yeesu uu n wa yenu, apí nɛ kefa u tɛnɛ. ⁴⁶ Amá picɔ pɔɔ sí, apí ha lɛ ke Yeesu uu n wa Pifarisi kɛɛnkɛɛ. ⁴⁷ Kei ke pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóansɛ n wa piwééɛ nɛ Pifarisi api pitúhaane píima cápine api rɛ: Iye kari wainɛ? Usói nkó ye mɛwaisanɛ wapisile hái! ⁴⁸ Tɔn n tíyɛ un lɛ n wai, písoi nnéi yé nɛ kefa u tɛnɛ, Rɔm pikó api pɛɛ weri api Uléécáa keyɔ foru apí nɛ kuróyɛ pɛnɛ. ⁴⁹ Pisuiɛi piwééɛ pɛ use kapi ye sɛɛ rɛ Kayifu. Uyɛɛ pɛɛ kuɛmɛ kpɛ Uléécáa isina tɔ. Uyɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani nka kómɛi! ⁵⁰ Ani yɛ tɛ li nɛ kutɔsi nó we rɛ usói use uké nónnɛnɛi nkpɔ kpu, kuyu nnéi áku kape nɛ méwoo rinséé nnya? ⁵¹ Ai rɛ ukemúnɛ cire kuú nɛ lɛ ma. Kai nní uyɛɛ pɛɛ likumúnɛ kpɛ-i Uléécáa usina nnya kuú nɛ Uléécáa rinyiri símisi rɛ Yeesu ye Pisuiɛi kɛcáa kpine. ⁵² Ai kɔ Pisuiɛi kɛcáa nmanɛ nnya kuu kpine, amá li pise rɛ uké kpu uké nɛ Uléécáa sipipi sɛɛ ketɛ nnéi kɛcáa n yɛkaalɛ cápine síké panse písoi pise.

⁵³ Kaí nɛ keyáa kɛ n kpísi, Pisuiɛi piwééɛ api rinɔ rise wai rɛ piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lɛ nnya, Yeesu úu ye pɛɛ Pisuiɛi kɛcɔpɛ pinyéri rikpá piké u n nyáni. Uu pɛɛ yisi uu ketɛ kenyine kɛɛ nɛ kucɛsi kóima n kólɛ-mɛ tɛɛ, u nɛ upipirɛtiki apí ha kei-pɔ n we. Pi ye kei sɛɛ rɛ Efirayim.

⁵⁵ Isirayɛli pikó nkpɔ meló anyá ye pɛɛ nyahaimɛ. Lɛ nnya ke kei pikó meyá api yisi api Yerusalem sí tɛ piké ha inyóansɛ inyɛkii wa anyá aké kelenɛ tu. ⁵⁶ Api Yeesu wélaankɛɛ, api pɛɛ Uléécáa keyɔ-i n we pin pɛɛ pimɛcɔpɛcire píseine rɛ: N-ye kani músú? Yarɛ u yé kam néɛ úu yé kam? ⁵⁷ Pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóansɛ n wa piwééɛ nɛ Pifarisi ye pɛɛ rinɔ piheɛ masile rɛ: Uye un ukelɔ n nyu, uké símisi piké fe piké u tí.

12

*Maari ye Yeesu ana kecáá tulaali kəonu
(Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)*

¹ Lin tiselē siyáa sikpuulū piké kelene nkpə melóó anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpə. Kei ke Lasaa kuu pəe pikpəkpə kémee n yukuse uú we. ² Api kusáne u wai, Marita un iluke həonente, Lasaa pəon pəpəe iluke keluke-i Yeesu kekúrí n tū kecəpə we. ³ Maari uu pəe tulaali pəpə-pəpə yee nnéi píima m má kenúmpí kpísi, uu Yeesu ana kecáá kəoni uu pəe unnyúpi ne Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kəyə yipu. ⁴ Yeesu pipiretiki kecəpə use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyəti yee n ka uu Yeesu piláarə anipe-i wai, uu pəe re: ⁵ Yo nnya kápi tulaali pəpə-pəpə nkó yáa ne nnéi píima piké siwóó píwekəó he? ⁶ Ai re píwekəó nfasimé kuu wai nnya kuu lē ma. U pəe uyaa le. Kuu nní kuwóólə m múlē nnya, u ye pəe lē kapi kémee n waiəpə yáaile. ⁷ Yeesu uu u maa re: A unósi nkó riyá sééé! U lē wale un ne keyáa kē kapi nhóre-i né n tanine músu. ⁸ Mesére ke píwekəó api yé nókenékúrí n we, amá nē ám mesére nókenékúrí wene.

Pi rinóo rise wa re piké Lasaa kpu

⁹ Pisui fi kulúí ye pəe kə te Yeesu ye Petanii-i we. Api sí kulúí, áí uyē ηmane nnya, amá piké kə ne Lasaa kuu pikpəkpə kémee n yukuse n yé nnya. ¹⁰ Pəpəe ye Uléécaá inyóonse n wa píwéése api símisi áí tone re piké kə Lasaa pə kə kpu ¹¹ re Pisui fi meyə ye pəe pi yálenle pin uyē nnya Yeesu ne kefa tene.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, pisoi kulúí píima pəe nkpə melóó anyá pinyáni n hápə, api kóm te Yeesu ye Yerusalem-i sónepə. ¹³ Api pinnéi atənepai kpasi api síka apí ne u tēpei, pin cáái re:

Osanna! Aní uyee n sánti ne Upíima rinyiri ritaáse. Uyee Isirayeli pikó uyəpi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kənyine yenu, uu kekecáá tone yarə kai n wólaalē te:

¹⁵ Nő Siyəo kuyu pikó,
iwame íi kapə nó wa.

Ani ripái, nóunéyəpi yee nní keminaayaha kepipi kecáá tū

un ne weme. ¹⁶ Upipiretiki apí pəe lelee n wai aseí kə kelene. Amá ke Uléécaá uu Yeesu ríyu n waise kapi pəe léise re lē ke pisoi api nní u n wa kái pəe mekəe-me ukəcáá wólaalē.

¹⁷ Pē nnéi pəe pəe Yeesu kekúrí n we kumúnjé kpə-i kuú pəe Lasaa nhóre-i n sée uu léseri uu kə pikpəkpə kémee u yukuse, api lē kapi n yé pisoi keenkəe. ¹⁸ Lē nnya ke pisoi riwúí ari pitépei u ha. Pisoi ye pəe kónle re u mewaisəna mē wale. ¹⁹ Pifarisi apí pəe símaane re: Nə nyáni re méwoo kani wai. Pisoi nnéi pəe nní u tikilē.

Pikireki pinyine ye la piké Yeesu yē

²⁰ Pikireki pinyine pə ne kə pəe anyá kumúnjé kpə-i pəpəe Yerusalem n ha piké ha Uléécaá yáasi kecəpə wele. ²¹ Api Kalilee ketē-pə Petisayita ukó Filipu kekúrí nyəópə apí u maa re: Urósáa, tə pēé la re təké Yeesu yē. ²² Filipu uu sí uú ha lē Antiree símisi, piketé apí ha ne Yeesu símisi. ²³ Yeesu uu pi pəse re: Li nkpéni itunə tule re Usoi Kepipi keké ríyu yē. ²⁴ Asei kecáá, ké nó símisi re tilukepipi tinsá n loó tiké kpu, timəcire kari ye n we. Amá tin n kpu, ti ye apipi kulúí marile. ²⁵ Nkó yee unfaa n la yé kam uu n fómni. Amá nkó yee úu ketē nté unfaa n kpísi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa tenəcírə kuu yénune.

²⁶ Uye un n la uké pikéi né wa, uké né n tikilē. Kei kam ní we ke unékéikó pṵo kṵ sṵnti uké n we. Uye un pikéi né n wai, Sáa yé ríyu u waise.

Yeesu ye unkpṵ nsímé símisi

²⁷ Lē memáá, Yeesu uu pṵe re: Tinéṵṵo ye nkpṵni caailenle. Né nkpṵni re íye? Te Sáa, kape tíye ké ntóosi itunṵe nnyí kémeṵe lompṵ nṵe? Lē nnya kam kṵ pṵe ka. ²⁸ Sáa, a ripṵnyíri ritaáse! Kei ke metṵe manyine ame keyómecaa-pṵ leeme ame re: Ne pítaáse ri masile, né kṵ pítaáse rikpáne. ²⁹ PISOI pṵe kei n cápinelē api lē kom api re: Ikóne yṵe ṵmurei. Picṵo api re: Uléecaaume unyine yṵe ne u símisi! ³⁰ Kei ke Yeesu uu pṵe pi maa re: Ai nṵ nnya ke metṵe mmé ame léeme, amá nṵ nnya ye ni. ³¹ Nkpṵni ke itunṵe ii tu re piké ne ketṵ nké pISOI túhaane. Nkpṵni ke itunṵe ii tu re piké ketṵ uyṵopi lakase. ³² Amá kumúnṵé kṵe-i kapi keléecaa né n síkane, né né tíyese pISOI nnéi api kenémṵe weri. ³³ Nkpṵ mmṵ kuu n sṵnti uké ní kṵu nsímé kuu lē pi símisi. ³⁴ PISOI pṵe n cápinelē api u pṵe re: Tṵ irósé ritelṵ-i kéenle re mesére ke uyṵ ke Uléecaa uu n wṵe uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pṵo pṵe re: Li pise re piké Usoi Kepipi keléecaa risíka? Wṵo pṵe nkpṵni Usoi Kepipi ké? ³⁵ Yeesu uu pi pṵe re: Metéi ye kṵ ne nókenécṵpe wṵe. Amá áme pṵe nánṵaine. Ani nkpṵni ke metéi ame nní ní we n sṵne, kuṵmaha áku kape ne nó rinkáikai nnya. Nkṵ yṵe kuṵmaha-i n sṵne úu nyu méye kuu sí. ³⁶ Lē nnya, kani nkpṵni nní metéi m má, ani ne kefa me tene naké ne m panse metéi sipipi nnya.

Ke Yeesu uu lē pimáa ní masí, uu tṵmpṵo úu ne ketaa pi wai uú ha pṵsu.

Pisuiṵi ápi Yeesu ne kefa tene

³⁷ Mpá kuu mewaisaṵa kulúi pikeyu-i n wapisi, ápi ṵmurei piké ne kefa u tene. ³⁸ Lē ke antepu Esayi uú pṵe mekṵe ní ma kai lē wa re: Upíima, wṵo ntósímé kari n símisi ṵmurei? Uye ke Upíima uu unnaṵe kuú ne n keisi nyíse? ³⁹ Lelṵe n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yṵe lē ke Esayi uu kṵ m maa re: ⁴⁰ Uléecaa ye pi nyiinsṵe re ápi kape ne n nyáni nnya. U pimesṵṵo yariile re ápi kape ne líka aseí n kṵ nnya. Insa lē, pi yé ukemṵé ha uu pi pṵise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upíima meṵṵopi n yé nnya kuu fe uu lē male.

⁴² Mpá ne lē, Pisuiṵi piwṵéese kecṵpe, meṵá ye pṵe ne kefa Yeesu tenṵe. Amá Pifarisi nnya, ápi ye pṵe pISOI kecṵpe lē ma re pi yé kuyómeyáhaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi pṵe lalṵe pISOI piké ye ríyu pi waise ai tṵsu ke Uléecaa uu yé ríyu pi n waise.

Yeesu ye unsímé ne ketahai rikéne

⁴⁴ Lē memáá, Yeesu uu pṵe cáai re: Nkṵ yṵe ne kefa né n tene úu ne nṵ ṵmane kefa tene. Asei kecáá, uyṵe né n tumme kuu kṵ ne kefa tene. ⁴⁵ Nkṵ yṵe né n nyáni ye uyṵe né n tumme nyánile. ⁴⁶ Né ne metéi le. Ne ketṵ kecáá kale re uyṵe ne kefa né n tene úu kape kuṵmaha-i n we. ⁴⁷ Uye un nnésímé n kṵ unsá n tintiki, ái nṵe ne u túhaanene. Am ketṵ kecáá ka re ké ne pISOI túhaane, amá ne ka re ké piriyu lo. ⁴⁸ Nkṵ yṵe né ní ye, úu kṵ nnésímé pakarelṵ ye utúhaane mále. Nsímé mmṵ kam nní n símisi mee ha ne keyáa tṵrṵo ketúnṵé u túhaanene. ⁴⁹ Ai kenémúnṵé cire kamí ne símisi. Amá, Sáa yṵe né n tumme yṵe uricuruu lē kam yé n símisi ne lē kecáá kam yé n céési né forii. ⁵⁰ Ne kṵ nyu re lē kuu n forii yṵe nfáa tenecirṵe helṵ. Lē nnya, ne ye lē kam n símisi símisile yare ke Unésáa uu né ní forii.

13

Yeesu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine piké ne nkpo melóó anyá li, Yeesu un nyu re uituŋe ye tulle re uké keté nké kecáá yisi uké Usáa-i pele, uu pee upisoi pee keté kecáá ní we un pi la, meyansei pila kpá ne kété-pa. ² Kai nnyóó n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kuníri póon Simóo Isikariyóoti uŋmáne Yutasi kefa-i piwai masí re uké u tí uké upilaaró pa. ³ Yeesu ricuruu ye pee nyule re Sáa Ulééca kémee kuu léeri, ukeméé kuu kó pele, un kó nyu re Sáa Ulééca ye mpa yo uanipe-i wale. ⁴ Uu pee keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpópóú kpísi uu kehale-i té ⁵ uu pee limemáá kucári maa kunyine-i míni súúni, uu upipiretiki ana pihéere loni, uu kó ne kúpópóú kuu kehale-i rinté pitínnente loni. ⁶ Uu Simóo Piyee tulu, uyé uu u maa re: Pó Upíima, ái póo yé pee meníŋe né ána héere! ⁷ Yeesu uu pee u pese re: Aa lé kam nní n wai aseí kóméi kelené. Amá pó kam aa kepire kom. ⁸ Piyee uu u maa re: Ai we kpáráa re póké né ána héere. Yeesu uu u pese re: Nensá kó pó n héere, tó ne mpó ári yé fe tóké linyine ripéne. ⁹ Kei ke Simóo Piyee uu pee u maa re: In lee ni, ái ána ŋmane kaa yé né héere, Upíima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne! ¹⁰ Usoi nkó yee piwóle ní masí úu ye kó n wéési uké piwóle rikpá. [Insa ána kuu yé héere.] U uipiŋe nnéi wólele uu funi. Nó ne piwóle masile ani funi, amá ái pee nónnénéí. ¹¹ Yeesu ye pee uyee piláaró anipe-i u n waine pinyuwe máálenle. Lé nnya kuú maa re: Amá ái pee nónnénéí kani wóle ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana pihéere ní masí uu kó ukutukanka cícaá pitane pese, uu keluke-i ketóne pele, uu pi pise re: Nó lé kam nní nó n wa aseí konle nní? ¹³ Nó né sélei re Ucélaa ne Upíima. Nó alari mále. Ne mesei lé le. ¹⁴ Néé nní Nóunépiima ne Nóunécélaa. Nééŋ ána nó n héere, li pise re nóóké ye kó nómenécápeceire ána héerentene. ¹⁵ Ne lé nó nyísele nóóké ye kó ne n wapaane yare kam nó n wa meco nnya. ¹⁶ Asei kecáá, ké nó símisi re ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Utume úka úu ye uyee u n tū n fe. ¹⁷ Nó nkpeni lé nnéi nyule. Nó kpere likecáá sóné, nó nkíŋŋe ye. ¹⁸ Ai nónnénéí kamí ne máne. Ne pē kam n wéé nyule. Amá li pise re lelee Nléécaasimé ritelé-i n wólaalē líké wa. Lelee re:

Tó ne uyé tóo ricáripí rise-i iluke n le ye ne né panse. ¹⁹ Ne nkpeni nsímé mmú nó símisile nké kelené kam. Nn píyei n ka, ani pee ŋmurei re née mpa píyei uwee. ²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re uyee unétume ní yósi ye né yósilé. Uyee kó né ní yósi ye uyee né n tumme yósilé.

*Yeesu ye símisi re Yutasi yé piláaró anipe-i u wa
(Matiyee 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)*

²¹ Ke Yeesu uu anóo nyé pimáa ní masí, uripóo ari caai uu re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécápe unyine yé pinélaaró anipe-i né wa. ²² Kei ke upipiretiki api pee síyu-i pinyáneine ló pin píseine re úye kuú ne máne? ²³ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki kecápe use kuú pee meýá ní la un ukecáá finu. ²⁴ Simóo Piyee uu ukuwéé-mē páipó uu u pise re úye kuú ne máne. ²⁵ Kei ke uyé uu pee Yeesu kecáá finépo uu u pise re: Upíima, úye kaá ne máne? ²⁶ Yeesu uu u pese re: Né kekponópi iyéhe rita. Uyé kam ke ní pane, uyee lo. Uu pee kekponópi iyéhe ta uu Simóo Isikariyóoti uŋmáne Yutasi ke pa. ²⁷ Ke Yutasi uu kekponópi ké lé ní yósi, Setani uu u loni. Yeesu uu pee u maa re: A ha mēkee lé kaa mēwai m má wa. ²⁸ Pē nnéi pee keluke ke-i ní we kecápe úka úu kó yo nnya kuu lé u ma. ²⁹ Yutasi yee pee pikuwóóló múlilē. Lé nnya ke piméyá api musí re Yeesu ye u pisele re uké ha lé kai anyá kémee pi m pise lo. Pico póo músu re née u u maa re uké linyine kpísi uké píwekó pa. ³⁰ Yutasi uu kekponópi kpísi uu mese ne mese leepó. Likumúnjé kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecáá nsímé

³¹ Ke Yutasi uu piléepo mí masí, Yeesu uu re: Li nkpéni Usoi Kepipi ríyu waise, ai kò kē nnya Uléécaá pǒ kò ríyu waise. ³² Lin uyē nnya Uléécaá ríyu n waise, Uléécaá ricuruu yé kò uyē ríyu waise. Ai kò nánainε uké ne lē n wa. ³³ Sinépipi, nkáripí kam kò nókenémεε pitónε kpáne. Nó kam ani né wéési. Yare kam Pisuífi pimáa mí masí re: Ani yé fe nóké kei kam n sí ha, limεcò kam kò nkpéni nó maane. ³⁴ Isé fale kam nó pálē te: Ani n lakaane. Nóóké kò n lakaane yare ke nées nó rí la mecò. ³⁵ Nən n lakaane ke nǐpá úye uu yé yé te nò pinépiretiki le.

Yeesu ye símisi re Piyee yé u kési re úu u nyu

³⁶ Simòo Piyee uu pεε u pise re: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pεse re: Aa yé nkpáni fe póké kei kam n sí ha, amá pò kam aa kepire né tíkipò. ³⁷ Kei ke Piyee uu kò u pise re: Yo nnya kám yé fe ké nkpéni pò ritiki, Upíima? Te in nkpo ye mu, né mpókpo kpu! ³⁸ Yeesu uu u pεse re: In te nkpo ye mu, pò nnékpò kpu, née yo? Asei kecáá, ké pò símisi re icá iké kelene n kooi, pò kési metaani re áa né nyu.

14

Yeesu yee ncée kapi ye ne Saa Uléécaá-i ní ha

¹ Yeesu uu kò upipiretiki pimáa kpá re: Nórínépòó ári kape n caailē. Ani Uléécaá ne kefa tene ani kò né ne kefa tene. ² Sitónε ye Unésáa keyo-i kulúí wele. Ne sinle ké ha ketónε nó nyóonse. Insá pεε lē, am yé pεε nó símisi re ne sinle ké ha ketónε nó nyóonse. ³ Nen n ha ketónε pinyóonse nó m masí, ne pεerile ké nó kpísi ké ne ripéne, nóóké kò ne kei kam ní we n we nnya. ⁴ Nò kò kei kam n sí ncee nyule. ⁵ Tomaa uu pεε u maa re: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, íye kari yé wa tóké ne lincee n nyu? ⁶ Yeesu uu u pεse re: Née ncée, née nsímései, née nfáa. Uka úu we yee yé Saa Uléécaá-i ní ha kái né kuú ne ritiki. ⁷ Nən pεε né n nyu, nó pεε kò Unésáa n nyu. Kaí ne neni n kpísi, nò u nyule ani kò u yenu.

⁸ Filipu pòo pεε re: Upíima, pò kpére Saa ró nyíse, lee ne ró piye. ⁹ Yeesu uu u maa re: Filipu, hái ái neni-me ke tó ne nnó arí we, áa kò pεε né nyuu? Nkó yee né n yé ye Unésáa yenle. Iye kai wa kaa péé ne maa re ké Saa nó nyíse? ¹⁰ Aa ne kefa tene re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemεε we uyē un kò kenémεε we née yo? Nsímé mmú kam nní kò n símisi rín kenémεε léeri. Amá Saa yee kenémεε ní we yee umewai wai. ¹¹ Ani ne kefa tene re ne Unésáa kémεε wele, Unésáa pòon kò kenémεε we. Mpá nansá ne lē kefa n tenene, ani ne lē kam n wai nnya kefa né tene. ¹² Asei kecáá, ké nó símisi re nkó yee ne kefa né n tene pǒ né kò menéwai mecò wa. Ticuruu u yé menékó metóné-tóné wa re Unésáa kémεε kam tósu nnya. ¹³ Lē nnéi kani yé ne rinényíri m pise, ne li waine Saa uké ne Kepipi nnya ríyu yē. ¹⁴ Nən ye yo mpuri ne rinényíri m pise, né nó li pa.

Tinòo meyekei re Uléécaá yé Nfaasone pame

¹⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nən né n la, nó ye inésé ritiki. ¹⁶ Né né pεε Saa we re uké Ucome nó pa uké mesére nókenémεε n we. ¹⁷ Uyee nní nsímései Nfaasone. Ketē nké písoi ápi yé fe piké n yosí. Api n nyáni, ápi kò n nyu. Amá nó ne n nyule re n nókenékúrí we. Nó ne mmē né ripéne ní ne nókenémεε n we nnya. ¹⁸ Am nómenécíre yáne yare sikúmampipi. Ne nókenémεε pεerile. ¹⁹ Li tise nkáripí, ketē nké písoi ápi yé pεε piyéne né rikpá. Amá nó né né yé te ne nfáa mále nnya. Nó ne kò sóntile nóké nfáa m má nnya. ²⁰ Likéyaa ké kani yé céri re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemεε we, nóon kenémεε we, néen kò nókenémεε we.

²¹ Nkó yee inésé m múlĩ un i tikilē yee né la. Unésáa yé kó uyee né n la n la. Né né kó u n la am kó menécíre u nyíse. ²² Yuuti, ái Yutasi Isikariyóoti, uu u maa re: Upiima, iye kaa yé mepócíre ró nyíse áa yé pee ketē nké písoi mepócíre nyíse? ²³ Yeesu uu u pese re: Uye un né n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tó ne Unésáa ari ukekúrí sí, arí ha ukeméé n we. ²⁴ Nkó yee úu né n la úu ye nnésímé rimúlú. Nsímé mmú kam nní nó n símisi n n kó pee kenémee léeri, amá Saa yee né n tumme kémee le. ²⁵ Kumúnjé nkú-i ke tó ne nnó ari nkpéni nní n we kémee kam lē nó símisi. ²⁶ Nónúcome yee nní Nfáasone ke Saa Uléecaa uu ne rinényiri m pámene. Mme mee mpá yo nó céesine nn kó lē nnéi kam nó n símisi nó léise. ²⁷ Ne nkpéni nkíhnihe ne nó riyá. Nnékíhnihe kam nó n he. Ai sisoipipi mehe meco kam nó he. Nórínépóó ári kape caai, iwame íi kape kó nó n we. ²⁸ Yare kam nó m maa re: Né nó riyá am ha kó nókenémee peleri. Nón né n la, kam nní Unésáa kémee n sí, li yé pee nó n láarúle re ne ukemee sí nnya. Unésáa ye né fele. ²⁹ Ne nsímé mmú nnéi nó símisile nké kelene kam te nn píyei n ka, nóké ne kefa n tene nnya. ³⁰ Am nkpéni ne meyá pisímé nó kpáne. Ketē nké uyóopi ye wemee. Uu rínanhe ríka kenécáa má. ³¹ Amá ketē nké písoi piké ne n céri re ne Saa lale nnya kam ye lē kuu ye né m ma wa. Ani nté yisi toké ncée kpísi.

15

Yeesu yee fiinyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Né ne fiinyi kulée riyíkí le, Unésáa yee kuute. ² U ye mpá nlése n-ye mee kenécáa n tóraalē n n ye pee mári rikéle uu kó iyee m máru héru, ii pee meyá pimáre kpá. ³ Icélaa nnyí kam nní nó m pa ye pihéré nó masile ani pee nkpáni cáká-cáká. ⁴ Toké m pénelē n n kenémee we yare ke née nókenémee n we meco. Nlése nnsá ne kulée n toraalē, n n ye fe nké mmecire n we n n apipi maru. Limeco ke n áni yé fe nóké linyine yoriye nansá ne né m pénelē. ⁵ Néé kulée riyíkí, nóó ilése. Nkó yee ne né m pénelē un ne we yare ke née ukemee n we meco yee ye linyine yoriye. Insá né, áni yé fe nóké apipi toresi. ⁶ Uye unsá ne né m pénelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempó u fómpole yare nlése, uu kóosi api pee ilése kóima iyē cápine api nna sé íi tore. ⁷ Nón ne né m pénelē n n kenémee n we, nnésímé nn kó nókenémee n we, ani ye lē kani n la pise, pi yé nó li pa. ⁸ Nón apipi meyá n toresi, n lē nyísele re n pinépiretiki le. Unésáa uu pee ríyu yenu. ⁹ Ne nó lale yare ke Saa uu né n la meco. Ani ríla mmē kémee n we. ¹⁰ Nón inésé m múlĩ, nnéla kémee kani lē we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pee unla kémee n we meco.

¹¹ Ne lē nó símisile nóké ne menécó mpóonare m má, nónnépóonare nké kó n we ne nketó-pó nnya. ¹² Isé iyē kam nó m pālē yee re: Ani n lakaane yare kam nó n la meco. ¹³ Lelē n fe ke usoi uu ye ne n nyíse re u nla píima mále yee re: Usoi uké unfaa cire kpísi uké upisane riyu kecáa he. ¹⁴ Nón ye lē kam nó m pise n wa, n pinésáne le. ¹⁵ Am nkpéni piséi nó kpáne re pikeikó. Ukeikó úu ye n nyu lē ke ukeisaa uu n wai. Lē nnéi ke Unésáa uu né n nyíse kam nó céesi. Lē nnya kam nó sée re pinésáne. ¹⁶ Ai nóó né wée, née nó wée am nó tum te ani n nme ani ha pikei wa líké yóriye mpá píyei-pó. Lē kémee, Unésáa yé pee lē nnéi kani yé ne rinényiri u m pise nó pa. ¹⁷ Lē nnya, lē kam nó m pise yee re ani n lakaane.

Ketē nké pikó ye Yeesu ne upipiretiki ipuri yulu

¹⁸ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ketē nké pikó pin nóinépuri n yulu, ani ceri re inépuri kapi mefoi yé kelene. ¹⁹ Nón pee ketē nké pikó, pi yé pee nóinépuri n la re n pipikó nnya. Amá kani nní ketē nké pikó, am kó nó wée, nó ne pē áni pee líka pénelē nnya, ápi pee nóinépuri la. ²⁰ Ani rinóó tē kam nó m ma léise re: “Ukeikó

úu ye ukaisaa n fe. Pin né n wéékuselë, ani n nyu re pi kò nò wéékusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé kò nò nkó rimúlú.” ²¹ Amá né nnya kapi lë nnéi nó waine, kápi nní uyee né n tumme n nyu nnya. ²² Nensá peé n ka, nensá pee kò pi n símisi, ápi yé pee akópe m má. Api nkpéni ríka má piké ne piakópe yarii. ²³ Nkó yee inépuri n yúlu ye kò Unésáa ipuri yulule. ²⁴ Nensá pee pikécópe mewai n wapisi ke úka mpuri úu n wailë, ápi yé pee akópe m má. Amá pi nkpéni me yenle api kò pee tó ne Unésáa ipuri yulu. ²⁵ Lelée piisé kémee n wólaalë liké ne n wa nnya kai lë wai. Lelée re:

Méwoo kapi inépuri yulu.

²⁶ Ucome yee n sónti yee nní nsímései Nfaasone kamí ne Sáa rinyiri nókenémee n tumtine. Sáa kémee kuu léeri uké kenécáá aseéra lese. ²⁷ Nò né kenécáá aseéra lese re tó ne nnò tóo hái kékoraane-me we nnya.

16

¹ Ne lë nó símisile re áni kape ne Ulééca ncee kémee rí loó nnya. ² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kémee nó lákase. Ticuruu li kumúñé kunyine-i sónti ke usoi uu yé un nó n kpu, uú m músu re Ulééca kuu lë inyóonse wai. ³ Kápi pí kai Unésáa née né n nyu nnya kapi lë waine. ⁴ Ne lë nó símisile re lin n ka lin lë n wai, nóké ne n léise re ne nó símisi nnya. Tó ne nnò tóo peé we nnya kám hái kékoraane-me nó símisi.

Nfaasone pikéi

⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kémee kam nkpéni nní tósu, nó úka úu kò né pisene re: Méye kaa sí? ⁶ Kam lë nó n símisi nnya ke nóanépóo aa lë meýá caai. ⁷ Mpá ne lë, né nsímései nó símisi: Nen n tómpo, li yé nó rilaa ai tósu. Li we re nensá n tómpo, ucome úu pee nókenémee sónti. Amá nen n tómpo, né nó u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé ketë nké pisoí akópe pi nyíse. U yé kò lë kapi ye n sée re aseí ne lë ke Ulééca uu yé ne usoi n túhaane pi símisi. ⁹ Piakópe ye nnyé re ápi ne kefa né tenelë. ¹⁰ Asei nyee re Unésáa-i kam sí, áni kò piyéne né kpáne. ¹¹ U yé lë ke Ulééca uu ye ne usoi n túhaane pi símisi. Lelée re u ne ketë nké uyóopi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meýá mále ké nó símisi. Amá nkemee pikome yé nkpéni ne nó pòlesi. ¹³ Nsímései Nfaasone mmë nn píyei n ka, n yé tíyese ani nsímései nnéi kóm. Ai nnnaje cire knn ne símisine, amá lë nnéi knn n kó knn nó símisine, nn kò lelee masí kepire n waine nó símisi. ¹⁴ N sóntile nké ríyu né waise. Li we re mmë kam n símisi knn sónti nké nó ritéñse. ¹⁵ Lë nnéi ke Unésáa uu m má ye linékó le. Lë nnya kamí maa re mmë kam n símisi ke nsímései Nfaasone mmë nn sónti nké nó ritéñse.

Mpóocaai yé kam nn pansé mpóonare

¹⁶ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Li tise nkáripí, áni yé kò piyéne né rikpá, ai kò nkáripí kpáse, ani kò piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretikí kecópe pinyine api pee pipíseine ló te: Nsímé mmú kuu nní rí símisi aseí re íye? U re: Li tise nkáripí, áni yé kò piyéne né rikpá, ai kò nkáripí kpáse, ani kò pee piyéne né kpá. Li we re Unésáa-i kam sí. ¹⁸ Lë kuu nní rí maa re “li tise nkáripí” aseí re íye? Ari nyu lë kuu n símisi. ¹⁹ Yeesu un nyu re pi lalé piké nsímé u pise, uu pee pi maa re: Nò nómenécópecire píseine re ne maa re “li tise nkáripí, áni yé kò piyéne né rikpá, ai kò nkáripí kpáse, ani kò pee piyéne né kpá, née yo?” ²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani ye téni nóanépóo aa kò caai, amá ketë nké pikó pin nkíññiñe kémee we. Nó kam ani mpóocaai kémee n we, amá nónnépóocaai yé kam nn pansé mpóonare. ²¹ Unósi yèè un kémare-i n we, uripóo yèè n caailenle re itunje ye tu re uké íwe píima li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uiwe palei.

Li ye u n láarúle re u kewá mari nnya. ²² Limewo ke nó apwo aa ko nkpéni caailé. Amá ne sónti ké ko piyéne nó rikpá, nóanékín aké pwe nínesi, úka úu yé ko fe uké mpóonare mmē nó lese.

²³ Ani likeyaa ké nka pipise ko né kpáne. Asei kecáá, ké nó símisi re Saa yé lē nnéi kani yé rinényiri ne u n we nó pa. ²⁴ Háí ne neni-me áni kahane rinényiri ne linyine n we. Lē nnya, ani ye we uké nó he nónnépóonare nké n we ne nketo-pó.

Yeesu ye ketē kecáá rnanje nnéi feriyé

²⁵ Yeesu uu ko upipiretiki pimáa kpá re: Sinyárū kamí ne nsímé nnéi nó símisi. Kumúnjé kunyine yé kam ám yé pwe lē nó n símisi, amá am ye pwe Saa kecáá nsímé nó símisi kpáii. ²⁶ Nó ha likeyaa ké tinényiri ne linyine Saa we. Am maa re né nó nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né ní la nnya, Saa ricurru ye ko nó lalé, ani ko ne kefa tene re Ulééca kémee kam léeri nnya. ²⁸ Saa kémee kam léeri kamí ne ketē kecáá ka. Ne nkpéni lē ketē nté yisile ké Saa kémee pwe. ²⁹ Kei ke upipiretiki api pwe u maa re: Pó nkpéni ró símisile lin kpáii, áa nkpéni ne sinyárū tó símisi. ³⁰ Tó nkpéni cérule re pó nkpá yo nyule, ái nkpáni we piké nnyine pó pise. Lē nnya karí ne kefa tene re Ulééca kémee kaa léeri. ³¹ Yeesu uu pi pese re: Nó nkpéni ne kefa tene, née yo? ³² Kumúnjé kunyine yé kam, ticurru ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpíi ani menécire yá. Amá ám menécire we, Saa ye kenékúrí wele. ³³ Ne lē nnéi nó símisile re ani ne tó ne nnó kupéneco kémee nkíninje-i n we nnya. Nó sóntile nóké ketē nké kecáá íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketē kecáá rnanje nnéi piferiyé masile.

17

Yeesu ye upipiretiki kecáá keyóme yáasi

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé mí masí, uu pwe kelééca-mē werí uu re: Ituje ye tule, Saa. A Képópipi ríyu waise, ké kéké ko pó tíyu waise. ² Pó sisoipipi nnéi kecáá rnanje ke hele re kéké pē nnéi kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré he. ³ Nfáa teneciré mee piké pó céri re mepócire pó Ulééca sei, piké ko Yeesu Kirisi kaa n tumme céri. ⁴ Ne ketē kecáá ríyu pó waisile am ko pikéi kaa né ní forii wai. ⁵ Lē nnya Saa, a nkpéni kepóyu-i ríyu tē kamí pwe kepómee m má aa kelene ketē nké wai né waise. ⁶ Ne tíyesele písoi pē kaa ketē kecáá n lése aa anénipe-i wai api pó céru. Pó pwe pi te, aa pi kpísi aa anénipe-i wai pin mpósímé múílē. ⁷ Pi nkpéni cérule re kepómee ke lē nnéi kaa né mí pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmē kaa né mí pa kam pi símisi api nmurei api ko meyíkíyiki céru re kepómee kam léeri, api ko ne kefa tene re pó né tumme.

⁹ Pē kecáá kam pó yáasi. Ai ketē nké pikó kecáá kam yáasi, amá pē kaa anénipe-i n wa kecáá kam pó yáasi re pó pē te nnya. ¹⁰ Pó lē nnéi kam m má te. Née ko lē nnéi ke pó m má te. Lelée ko nyíselē te pó pikemee ríyu né waisile. ¹¹ Am ko nkpéni ketē kecáá we, amá pē ne ko ne kekecáá wele. Kepómee ke née tósu. Saa Ulééca, Ulééca yee úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinóo rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meco. ¹² Ke tó ne pē arí pwe ní we, tipónyiri kamí pwe ne pē kaa né rimmuíse kecáá pailē. Ne pwe pikécáá ripaille rísoné, piuka úu pó, insá uyē kai n waimé re uké pó yare kai Nléécaasímé ritelé kémee n wólaalē mecire. ¹³ Ncée-i kam nní lē we nen kepómee tósu. Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáá ní we kelene nnya kam lē pi símisi re mpóonare kam m má nké pi wa ne nketo-pó. ¹⁴ Né ne mpósímé pi cérule ketē nté pikó api piipuri yulu re ápi ketē nté pikó, yare ke né ám ko ketē nté ukó nnya. ¹⁵ Am pó welu re a ketē nké kecáá pi yukuse, amá ne pó welu re a pikécáá ripái ukpááree Setani úu kape pi rica. ¹⁶ Api ketē nté pikó, yare ke né ám ko ketē nté ukó meco. ¹⁷ A nsímései kpísi áa ne pi pansese

pipókó ne kété-pò. Mpósímé mee aseí. ¹⁸ Yare kaa ketē nté písoi kémee né n tū mecò ke nées kò ketē nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécíre kpísile am pò pa re nsímései nké tíyese pē pòóké kò pimécire kpísi piké pansese pipókó.

²⁰ Ai kò pē ñmane nnya kam pò welu, amá pē kapi n sònti piké nsímé rin-yóó piké ne kefa né tene nnya kam pò welu. ²¹ Ne pò welu re a tíyese piké rinóó rise wa. Yare ke pò Sáa, aa kenémee ní we néen kò kepómee we, pē piké kò m pénélē pin ne keróméé we ketē nté pikó piké ne n céri re pòó né tumme nnya. ²² Meyóopi mē kaa né ní he kam pi he piké ne rinóó rise m má yare ke tó ne mpó ari m má mecò. ²³ Ne ne pi pénélenle nen ne pikeméé we, pòon kò ne né pénélē pòn ne kenéméé we. Lē kéméé kapi yé fe api rinóó rise m má ne kété-pò, ketē nté písoi api kò ne ceru re pòó né tumme, pòn kò pi la yare kaa né ní la mecò. ²⁴ Sáa, ne la re pē kaa né rimmúise piké ha kei kam ní wene n we, piké ne meyóopi mē kaa né n he n yé nnya. Pòó né me he re pòó né lalé aa kelené ketē wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, ketē nké pikó ápi pò nyu. Amá né ne pò nyule, mpí pòó kò ceru re pòó né tumme. ²⁶ Ne tíyesele api ripónyiri ceru, nen kò we nen wai re piké picére ti rikpá, níla mmē kaa né ní la nké ne pikeméé n we ké kò ne pi m pénélē nen ne pikeméé we nnya.

18

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturòo kefanaa metéñ-mē sí apí ha keléecare kenyine kee kei ní we kémee lompò. ² Yutasi yee Yeesu n yáa ye kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèè pee kei mesére cápinéle. ³ Kei ke Yutasi uu yisi uu písóca kpísi uu kò Uléecaa keyò piméré ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api n tumpò ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itòpilū muléilē. ⁴ Yeesu ye pee lélee u n waine pinyuwe máalenle, uu peé ne nyòsòpò uu pi pise re: Uye kani wéési? ⁵ Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pee pi pese re: Née lo! Yutasi yee u n yáa ye pee kei wele lin ne lē wai. ⁶ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pee pi m maa re: Née lo, pi ipírē pírē ne sònele apí ha ne lólu. ⁷ Yeesu uu kò pipise pi kpá re: Uye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸ Yeesu uu pee pi pese re: Nté ne nó maa re née lo. In te né kani mesei wéési, ani picò riyá piké tómpò. ⁹ Lē kuú pee mekeé m ma liké ne n wa nnya kuu lē ma. U peé maa re: Pē kaa né rimmúise, úka úu ne né pò. ¹⁰ Simòo Piyee ye pee ritéhe caacaa múilenle. Uu ri mahani uu Uléecaa usina ukéikó use kutu luke-luke semí. Pi ye ukéikó uyē sée re Malikuusi. ¹¹ Kei ke Yeesu uu pee Piyee maa re: A ripótéhe kukai kémee pesepò. Iwe iyē ke Unésáa uu wa re ké lí. Am kape pee i lí, née íye?

Pi Yeesu ne Ana kémee ha

¹² Písóca pē ne piukpeenwai ne Pisuífi piméré api pee Yeesu tini api paasi ¹³ apí ne Ana keyò u sí kelené. Ana ye pee Kayifu yee kumúnjé kpe-i isína n tū ulóhó lé. ¹⁴ Kayifu yee pee Pisuífi piwéése mesohò rikpá re: Li kutòsi we re usoi use uké kuyu nnéi nkpò kpu.

Piyee ye kesi re úu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pee lē ne Yeesu tósule, Simòo Piyee ne uupiretikicò unyine pin Yeesu tikilē. Usína ye pee upiretiki ucò uyē nyule. Lē nnya kuu fe u ne Yeesu api kucò usína keyò-i lompò. ¹⁶ Amá ketahai ke Piyee pòó nyere uu ne ripoo kò. Kei ke uupiretikicò uyē ke usína uu nní ní nyu uu pee léeme uu ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pee Piyee tampò. ¹⁷ Unósi uyē uu pee Piyee pise re: Nté pò ne kò utisi uyē upiretiki lé? Piyee uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ¹⁸ Nnyiyee ye

pɛɛ likumúnjé kpɛ-i wɛɛ. Pikeikó nɛ piméré api pɛɛ nkalɛna wai api kekále wai pin pɛɛ wéni. Piyɛɛ pɔ́ kɔ́ pikɛmɛ́ hapɔ́ uú n tú un nna wéni.

Usína yɛ Yeesu nsmé píseise

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)

¹⁹ Usína uu Yeesu upipiretiki nɛ uicélaa kecáá píseise. ²⁰ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Ḿpá úye keyu-i kam símisi am kɔ́ meséɛ Pisuiɛ ayomeyáhaalee-i nɛ Úlééca keyɔ́-i kɛ Pisuiɛ nnéi api yɛ n cápɛnɛ céesi. Am ketumɛ ríka meya ma. ²¹ Yo nnya kaa pɛɛ né píseise? Pɛpɛɛ n kɔ́ nɛn símisi kaa yé píse rɛ yo kecáá kam pi símisi. Pɛ́ nɛ nyulɛ rísɔnɛ lɛ́ kɛ nɛ́ ḿ ma. ²² Kɛ piméré pɛ́ usɛ uu lɛ́ n kɔ́, uu Yeesu kɛpɛɛ tɔ́lu uu u píse rɛ: Lɛ́ kaa yé pɛɛ usína rinɔ́ pɛɛɛ? ²³ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: In tɛ ám rísɔnɛ símisi, a né símisi kei kam ḿ púnne. Amá in tɛ nɛ rísɔnɛ símisilɛ, yo nnya kaa pɛɛ né pi? ²⁴ Ana uu pɛɛ u kpísi un lɛ́ pahaalɛ́ uú nɛ usína Kayifu u papɔ́.

Piyɛɛ yɛ kɔ́ pikéɛ rikpá rɛ úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)

²⁵ Simɔ́ Piyɛɛ yɛ pɛɛ likumúnjé kpɛ-i wɛɛ un nna wéni. Api u píse rɛ: Ntɛ́ pɔ́ nɛ kɔ́ utisi uyɛ́ upiretiki lɛ́? Uu késu uu rɛ: Aaí, ám utisi uyɛ́ upiretiki. ²⁶ Usína ukeikó usɛ yɛ pɛɛ utisi uyɛ́ kɛ Piyɛɛ uu kutu rinserḿ umarecɔ́ lɛ. Uu pɛɛ Piyɛɛ píse rɛ: Ai nó nɛ uyɛ́ kam aléé kɛcarɛ-pɔ́ yéɛ? ²⁷ Piyɛɛ uu kɔ́ Yeesu pikéɛ kpá. Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, icá́ ii kooi.

Pi Pilati kémɛɛ nɛ Yeesu túhaanɛ

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)

²⁸ Api mmare mare Kayifu keyɔ́-i Yeesu kpísi apí nɛ riyóɔpipoo sí. Amá Pisuiɛ piwééɛ apí pɛɛ lomɔ́ rɛ ái kape mékperinkpɛ pi waise, apí yé pɛɛ fe piké nkɔ́ melɔ́ anyá li nnya. ²⁹ Lɛ́ nnya kɛ Pilati uu léepɔ́ uu pi léepɔ́, uu pi píse rɛ: N-ye kani nɛ usoi nkó túhaanɛ? ³⁰ Api u pɛɛ rɛ: Usoi nkó unsá pɛɛ mɛwai kópe n wai, ári yé pɛɛ apónipe-i u wa. ³¹ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ pi maa rɛ: In lɛ́, ani u kpísi aní nɛ nórínécúruu u túhaanɛ yare kai nónésé kémɛɛ ḿ píse. Pisuiɛ apí u pɛɛ rɛ: Ari ncée má tóké unyine kpu.

³² Tinɔ́ tɛ́ kɛ Yeesu uú pɛɛ ḿ ma uú nɛ nkɔ́ mmɛ́ kuu n kpine kecáá símisi kai lɛ́ titiki. ³³ Pilati uu riyóɔpipoo-i lomɔ́ uu Yeesu píse rɛ: Pɔ́ Pisuiɛ Uyɔ́pii? ³⁴ Yeesu uu rɛ: Pɔ́ ripóúruu lɛ́ píse nɛ́ unyine yɛɛ nnésímé pɔ́ símisi? ³⁵ Pilati uu rɛ: Pɔ́ nyu rɛ nɛ́ nɛ Usuiɛ lɛɛ? Ḿpɔ́puri pikó nɛ pɛpɛɛ yɛ Úlééca inyóɔnɛ n wa piwééɛ pɛɛ anénipe-i pɔ́ wa. Yo kaa mpíi wa? ³⁶ Yeesu uu rɛ: Kenéyóɔpitɛ áke ketɛ́ ntɛ́ kekó. Nɛn pɛɛ ketɛ́ ntɛ́ iyɔ́pi n le, pinékeikó yé pɛɛ kenécáá atɔ́pi wa rɛ apí kape Pisuiɛ anipe-i né wa nnya. Amá inéyóɔpi li nkɔ́páni ketɛ́ ntɛ́ ikó. ³⁷ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ u píse rɛ: Lɛ́ nnya, pɔ́ uyóɔpi lɛɛ? Yeesu uu rɛ: Lɛ́ kaa nní ma. Nɛ uyóɔpi lɛ. Pi né márile am ketɛ́ kecáá weri rɛ kɛ nsímései kecáá símisi. Nkó yɛɛ nsímései ḿ má yèè kutu né ricɔ́lɛ. ³⁸ Pilati uu u píse rɛ: Yo kapi yɛ sée rɛ nsímései?

Kɛ Pilati uu lɛ́ Yeesu pipise ḿ masí, uu yisi uu piléepɔ́ kpá uu Pisuiɛ lɛɛpɔ́, uu pi maa rɛ: Nɛ́ ám yɛ́ yo kuu caai nnya kapi yé nɛ u rí kpu. ³⁹ Amá li nókenémɛɛ inyékií lɛ rɛ kɛ́ yɛ́ ḿpá nkɔ́ melɔ́ anyá áye kémɛɛ ukpaniikó usɛ unyine akpanii tɔ́. Nɔ́ la rɛ kɛ́ Pisuiɛ Uyɔ́pi akpanii nó tɔ́? ⁴⁰ Api pɛɛ picáái kpá rɛ: Aaí, ái uyɛ́, a Parapasi akpanii ró tɔ́. Parapasi yɛ pɛɛ kɔ́ usoi kpááree lɛ.

19

¹ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ ncée hɛ rɛ piké Yeesu tí piké iséi u súúkeɛ. ² Pisóóca api inípe nɛ riyóɔpikɔ́n yóóni api u kipise, api kɔ́ kukpélenku wéé nyaii kpísi api u

tani. ³ Api pɛɛ ukekúrí nyásɔpɔ api ye pɛɛ rɛ: Tɔ pɔ yáasi, Pisuífi uyɔɔpi! Apí ne sipɛɛ u talu.

⁴ Pilati uu kɔ piléɛpɔ kɔpá, uu písoi pɛɛ n cápínɛlɛ maa rɛ: Uyɛɛ nkó kamí ne ketahai nó léemɛ nɔké céri rɛ ám yɛ yo kuu caai nnya kapi yé ne u rí kpu. ⁵ Yeesu uu pɛɛ léepɔ un tiyɔɔpikɔn kapi ne inípe n yóð kipilɛ un kɔ kukpɛlɛnku wɛé nyaii tanaalɛ. Pilati uu pɛɛ pi maa rɛ: Usoi uyɛɛ nkó! ⁶ Ke pɛpɛɛ ye Ulééca inyóɔnse n wa piwééɛ ne piméré api u n yé api cáai rɛ: A kunapéékɔ kɛcáa u karií! A kunapéékɔ kɛcáa u karií! Kei ke Pilati uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani nórínécúruu u kpísi aní ha karií. Né ám yɛ yo kuu caai nnya kapi yé ne u rí kpu. ⁷ Pisuífi api u pɛɛ rɛ: Tɔ isé inyine mále yeɛ m pise rɛ uké kpu rɛ u umɛcɛɛ waise Ulééca Kɛpípi nnya. ⁸ Ke Pilati uu anɔɔ nyɛ n kɔ, iwamɛ ii meyá pilone u kɔpá. ⁹ Uu riyɔɔpípo-i lomɔpɔ uu Yeesu pise rɛ: Pɔ yei ukó lɛ? Amá Yeesu úu rinɔɔ u yɔsí. ¹⁰ Pilati uu pɛɛ u maa rɛ: Aa la pɔké rinɔɔ né yɔsí, née yo? Aa nyu rɛ né fe am tíyɛɛ api pɔ yá néɛ am tíyɛɛ api kunapéékɔ kɛcáa pɔ karií? ¹¹ Yeesu uu pɛɛ u pɛɛ rɛ: Aa nnaɛ nka kenécáa má, insá mmɛ ke Ulééca uu pɔ ní pa rɛ a kenécáa m má. Lɛ nnya ke uyɛɛ apónípe-i né rí wa akópe aa apókó fe. ¹² Kaí ne kumúnjé kpe-i n kpísi, Pilati uu pɛɛ n wéési uké Yeesu riyáɔ. Amá Pisuífi api sicááila loni rɛ: Pɔn u rin-yáɔ, áa pɛɛ Rɔm uyɔɔpi usanɛ! Usoi nkó yeɛ umɛcɛɛ n nyáni rɛ uyɔɔpi ye Rɔm uyɔɔpi ulaarɔ lɛ. ¹³ Ke Pilati uu anɔɔ nyɛ n kɔ, uú ne Yeesu ketahai leepɔ, uu pɛɛ ha kei kapi ye n sée rɛ aséhéwɛépi kelɔ riyɔɔpítú kɛcáa tone. Pi ye kelɔ kɛ Mé-epiree kɛmɛɛ sée rɛ Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkɔ meló anyá n li, itunɛ kɛcɛɛ kumúnjé kaí pɛɛ lɛ we. Pilati uu Pisuífi maa rɛ: Nónunýɔɔpi ye nkó! ¹⁵ Amá api pɛɛ sicááila loni rɛ: A kpu! A kpu! A kunapéékɔ kɛcáa u karií! Pilati uu pi pise rɛ: Ké nónunýɔɔpi kunapéékɔ kɛcáa karií? Pɛpɛɛ ye Ulééca inyóɔnse n wa piwééɛ api u pɛɛ rɛ: Rɔm uyɔɔpi memáa, ári uyɔɔpi úka ucɔ má. ¹⁶ Uu pɛɛ Yeesu kpísi uu pianípe-i wai rɛ piké ha u karií.

Pi Yeesu kunapéékɔ kɛcáa karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pɛɛ Yeesu kpísi apí ne tɔmpɔ. ¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunapéékɔ kɔpɛ kɛcáa kapi u n kariine cɔni uú ne kuyu-i léepɔ, uú ne kelɔ kɛ kapi ye n sée rɛ Kúyu Kɔnɔo sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée rɛ Kɔlikɔta. ¹⁸ Kei kapi u ne písoi pítɛ pinyine anapéékɔ kɛcáa karií, ucɔ uilúkɛ isɛ, ucɔ icɔ, Yeesu kunapéékɔ aku pɛɛ kɛcɔpɛ n we. ¹⁹ Pilati uu kɔ tíyɛɛ api kekɔpɛnkɔpɛlépi kɛcáa wólú api kunapéékɔ kɛcáa karií. Pi kekɛcáa wói rɛ: Nasareti ukó Yeesu, Pisuífi uyɔɔpi. ²⁰ Pisuífi meyá api iwói iyɛ kɛeni, kaí ne kei kuyu n kólɛ nnya. Mé-epiree ne Mélatɛɛ ne Mékireki kapi ne wai. ²¹ Pisuífi pɛpɛɛ ye Ulééca inyóɔnse n wa piwééɛ api Pilati maa rɛ: Pi wai rɛ Pisuífi Uyɔɔpi, amá a wai rɛ u maa rɛ: Ne Pisuífi Uyɔɔpi lɛ. ²² Pilati uu pi pɛɛ rɛ: Lɛ kam n wói kam wói.

²³ Ke písóca api Yeesu kunapéékɔ kɛcáa pikarii ní masí, api uilú kpísi api hóɔne api afiri ana wai, nípa usóca úye uu rifiri rise kpísi. Api kɔ ukukpɛlɛnku wɛé nyaii kɛɛ áku nnyelaa m má kpísi. Mesamɛ kapi ku yóð kɛcáa ne metenepɔ. ²⁴ Api pɛɛ pimɛcɔpɛcɛɛ n tee rɛ: Ari kapɛ ku ricééri. Amá tókɛ paɛai arí ne yenu uyɛɛ yé ku n kpísi. Li lɛ wale liké ne leléɛ Nléécaasimé ritelé kɛmɛɛ n wólalɛ kɛcáa rintiki nnya. Li wólalɛ tɛ:

Pi inélú hɔɔne api paɛai apí ne uyɛɛ yé kunékpɛlɛnku wɛé nyaii n kpísi yenu. Lɛ ke písóca api n wa ye lɛ. ²⁵ Kunapéékɔ kɔpɛ kɛcáa ke Yeesu uú pɛɛ n kariilɛ kekúrí ke úni ne úni uwá ne Kulopaasi unɔsi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pɛɛ nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyɛ kuú pɛɛ ní la pɔɔn úni kekúrí nyenu. Yeesu uu úni maa rɛ: Unósi, upóɛmáne

ye neni nkó. ²⁷ Uu kó uupiretiki uyě maa re: Upóni ye neni nkó. Kaí ne kei n kpísi, uyě uu pɛe Yeesu uni kpísi uu ukɛyɔ-i yekei.

Yeesu nkpɔ

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Kɛ Yeesu uu n yě tɛ u lɛ nnéi kuu piwai ní ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wele. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalɛ kecáá rintíki nnya kuu lɛ ma. ²⁹ Kulū kunyine ye pɛe kei kekúrí ne píta nyɛɛ-nyɛɛ meyiɛ yisunule. Pisóóca api kuyúí kpě kapi ye n sée re isɔɔpi kekápí kpísi, api sinéɛ sinyine píta nyɛɛ-nyɛɛ pě fɛ api kekɛcáá tuhu apí ne Yeesu nnɔ kuwéé-mě sí. ³⁰ Yeesu uu píta nyɛɛ-nyɛɛ pě sɔmú uu pɛe re: Mprá yo ye piwai masile. Kuu lɛ ní ma, uu pɛe kpará, nfáa nn tɛne.

Usóóca use ye Yeesu ilúkɛ ne kupáj luri

³¹ Likeweesi kɛɛ kewénteɣaa ketúnjé. Kewénteɣaa kɛ ne kó pɛe keyáa píima le. Sisoikóɛ ási kapɛ ne kewénteɣaa kɛ ketúnjé kunapéékɔ́ kecáá ní kólóilɛ nnya, api Pilati pise re uké tíyɛɛ piké apái si selesi api pɛe si súisente. ³² Pisóóca api pɛé hapɔ́ api písoi pité pě ne Yeesu kapi kesé u karií ufoi apái selu, api kó ulírú akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuiɔ́. Kapi n yě tɛ u pikpɔ́ masile nnya, ápi pɛe apái u sei. ³⁴ Amá pisóóca pě use uu ilúkɛ-i kupáj u tuhu uu luru, mese ne mese, ménye ne míni amɛ léeri. ³⁵ Uyɛɛ mɛwai mɛ n yě ye maa re aseɛ ye nyɛ. Lɛ kuu ní ma ye kó aseɛ le. Uyɛɛ nyule re aseɛ kuu símisi. U símisile re nóóké kó ne kefa tɛne. ³⁶ Li lɛ wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalɛ tintíki nnya. Lelee re: Api ukukɔ́hɔ́ kúka selune. ³⁷ Li kó rikelɔ́ kecɔ́-i wólaalɛ tɛ: Pi yé kam api ye uyě kapi ilúkɛ n luri kuwéé-mě n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56)

³⁸ Lɛ mɛmáá, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yosefi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulési. Pilati uu ηmurei. Pisuífi iwame ye pɛe Yosefi uyě wele, úu pɛe lɛ nnya nyísɛlɛ tɛ u Yeesu upiretiki le. Uyɛɛ ha uu Yeesu kpísi uú ne tómpɔ́. ³⁹ Nikotɛm yeɛ kesine kenyine Yeesu kémɛɛ ní ha, pɔ́ kó tulaaliye pě kapi ye n sée re miiri ne aloweesi mecòhɔ́ne sikiloo afɛɛtaani kumúnjé ne hapɔ́. ⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánjápampi pílesi, api tulaaliye pě u fom yarɛ kapi ye pɛe Pisuífi inyekii kémɛɛ usoi n kulési mecɔ́. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékɔ́ kecáá n karií kekúrí ke kelécarɛ kenyine aké pɛé we. Nhóre fale nnyine kémɛɛ kápi úka n wailɛ ye pɛe kelécarɛ ke-i wele. ⁴² Likeweesi kɛɛ Pisuífi kewénteɣaa. Nhóre nn kó ne kei kólɛ. Api lɛ nnya kei Yeesu waipɔ́.

20

Nhóre ye meηmane we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kewénteɣaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilɛ uu nhóre-i sí, uu yenu re pi ripare kapi nhóre riñfi lesɛle. ² Uu itóó wai uú ne Simɔ́ Piyɛɛ ne uupiretikicɔ́ uyě ke Yeesu uú pɛe meýá ní la lɛɛɔ́, uu pi maa re: Pi Upíima nhóre kémɛɛ lésɛle, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei ke Piyɛɛ ne uupiretikicɔ́ uyě api yisi api nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá ucɔ́ uyě uu Piyɛɛ faau uú ha nhóre-i mefoi tulu. ⁵ Uú fo uu lóólúpɔ́, uu sisánjápampi yenu sin keteni-i laanu, amá úu pɛe lomɔ́. ⁶ Simɔ́ Piyɛɛ yeɛ u n tíkílɛ pɔ́ kó tuiɔ́. Uyě uu nhóre-i lomɔ́ uu sisánjápampi sɛ keteni-i yénu. ⁷ Uu kó kusánjápampi kpě kapi pɛe Yeesu ríyu m paasi yenu kun pílaalɛ kun kumɛcire kelɔ́ iyaa yisunu, sisánjápampi ási kei we. ⁸ Kei ke uupiretiki ucɔ́ uyɛɛ pɛe mefoi nhóre-i n tuiɔ́ pɔ́ kó lomɔ́,

uu yénu uu péé ne kefa tene. ⁹ Asei kecáá, hái ne kumúnjé kpe-i, ápi pee kahane lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē asei n kō te li pise re Yeesu uké pikpōkpō kémee yisi. ¹⁰ Lē memáá, pipiretiki pē keté api yisi apí kulu.

Yeesu ye uméciré Makitala kuyu ukó Maari nyíse
(*Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11*)

¹¹ Maari pōw pee ketahai-pō nhóre kekúrí tone uú n téní. Kuu lē ní we un téní, uú fo uu nhóre kémee lóólúpō. ¹² Uu pilécaatumé pité pinyine yenu pin ilū tomé tanaalē pin ne kei kapí pee Yeesu n finse tū, ucō ríyu-mē, ucō ána-mē. ¹³ Api u pise re: Yō nnya kaa téní, unósi? Uu pi pese re: Pi Unépiima kpísile apí ne tómpō, ám pee nyu yei kapi u wa. ¹⁴ Kuu lē mí ma, uu pee kepire-mē weríí uu Yeesu yenu un nyenu, úu kō ceri re uyee lo. ¹⁵ Kei ke Yeesu uu pee u pise re: Yō nnya kaa téní, unósi? Uye kaa wéési? Uu pee músu re uyee keléecare kecáá mí paílē lo. Lē nnya kuu u pese re: Urósáa, in te pōw u kpísi áa ne tómpō, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi. ¹⁶ Kei ke Yeesu uu pee u sée re: Maari! Uu pee ukuwéé-mē pansepō uú ne Mé-epiree u pese re: Rapuni. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kape né rica, ám kahané Unésáa kémee rintaá. Amá a ha pinémárecō símisi re Unésáa yee kō nní Nónunésáa ne Unéléécaá un kō Nónunéléécaá kémee kamí taálē. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu péé ha pipiretiki símisi re u Upíima yenle. Uu pee lē ke Upíima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye uméciré upipiretiki nyíse
(*Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49*)

¹⁹ Kewénteyaa kē ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmē kényō kényine-i cápínelē. Pisuífi iwame ye pee pi wele. Api lē nnya hánaankéé api pee kémee n we. Kei ke Yeesu uu pee pikecōpe leeme uu pi maa re: Nónanékin aké n ninjú! ²⁰ Kuu lē pi mí ma, uu pee uanipe ne uilúké pi nyíse. Upipiretiki rikinj ari nínesi re pi Upíima yē nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kō pimáa pi rikpá re: Nónanékin aké n ninjú! Yare ke Unésáa uu né n tumme mecō ke née kō nō tum. ²² Kuu lē pimáa mí masí, uu pikecáá fúupō uu re: Ani Nfáasone yósi. ²³ Nōn ye píye akópe n sárei, Uléécaá yé kō piakópe pi sárei. Nōn ye re áni pinyine akópe sáreine, Uléécaá páa kō piakópe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use le. Uyē úu pee kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pikeméé n hápō we. ²⁵ Upipiretikicō api pee u maa re: Tō Upíima yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yē ke kenípepi tahampō, ké kō kunénipe ne uilúké rica, ám yé ηmurei. ²⁶ Siyáa sipaha memáá, pipiretiki pē api kō kényō-i n cápínelē kesé ne Tomaa. Pin kō ne hánaankéé, Yeesu uu kō pikecōpe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nónanékin aké n ninjú! ²⁷ Uu pee Tomaa maa re: A kepónípepi nté tahampō aa anénipe paí, aa kō kupónípe ne inélúké ca. A lē pitíré tíye áa ne nkpéni kefa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pee u pese re: Unépiima ne Unéléécaá! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né ní yé nnya kaá ne kefa né tene. Pēpee ápi né ní yé, pin kō péé ne kefa né tenelē pee pínarekome.

Lē nnya kapi ritelé ntí ní wóí

³⁰ Yeesu ye kō upipiretiki inipee-i mewaisaŋa meyã ncōpuri wapisile mee áme ritelé ntí-i n wólaalē. ³¹ Pi lelee nní rikemee ní we wóile re nóké ne n ηmurei re Yeesu ke Uléécaá uu n wéé nnya. Uyee kō Uléécaá Kepipi. Nōn ne kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yē.

21

Yeesu ye umecire upipiretiki pisēi nyise

¹ Lē memáá, Yeesu uu pēe ketumē Tiperiyaaati kupiyē ritimē umecire upipiretiki nyise. Lē kuu umecire pi n nyise ye nní: ² Simōō Piyēē ne Tomaa kapi ye n sēe rē Usika ne Natanayēeli yēē Kalilee keteni-i Kanaa-pō n we ne Sepetee piñmáne ne upipiretiki pitē picō ye pēē cāpinelenle. ³ Simōō Piyēē uu pi maa rē: Ikpíntomé kam picōpii tōsu. Api u pēse rē: Tō né kō pō ritiki ari kesē sí. Kei kapi yisi apí ha kúninōi loni api tōmpō. Amá apí kesine kē líka tí. ⁴ Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiyē ritimē we, amá upipiretiki apí pēē cēri rē Yeesu lo. ⁵ Kei kuu pēē pi pise rē: Nō ikpíntomé yē ani cōpii, sinéwá? Api rē: Eehei! ⁶ Uu pi maa rē: Ani kúninōi kuluke-luke-mēmpō kunyerē fō, nō linyine tí. Api mēsei kunyerē fom api ikpíntomé tini ai ku yipu pémi, apí fe ricuruu piké míni-i ku pōnne kē ikpíntomé ii kulúí n we nnya. ⁷ Kei kē upiretiki uyē kē Yeesu uú pēē n la uu pēē Piyēē maa rē: Asé Upíima lo! Kē Simōō Piyēē uu lē n kō te Upíima lo, uu uilū kuú pēē m mahā un pēē meñmane ikpíntomé cōpii pitane pēse uú ne míni-i kpúupō. ⁸ Pi pēē ketē kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúnjé. Upipiretikicō api léeri, api pēē kunyerē ne ikpíntomé meyipe pasai api lésepō. ⁹ Kapi kúninōi kēmeē n suí, api kupiyē ritimē nkalena leepō, ikpíntomé ne akpónó an nkecáá lálē. ¹⁰ Yeesu uu pi maa rē: Ani ikpíntomé iyē kani n cōpii kēmeē ne inyine kam. ¹¹ Simōō Piyēē uu kúninōi kēmeē lompo uú ha kunyerē ne ikpíntomé maamaa meyipe súiseri, í lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá nípá ne imesá mē, kunyerē áku riceéri. ¹² Yeesu uu pēē pi séi uu rē: Ani kam ani lí. Uupiretiki úka úu kō pēē kaha uké u pise rē: Pōō wóo? Pi pēē nyule rē Upíima lo. ¹³ Yeesu uú ne pi kō, uu kukpónó kpísi uu pi hōone, uu kō ikpíntomé pi hōone. ¹⁴ Kē Yeesu uú ne pikpōkpō kēmeē n yisi, metáánū ye mē kuu lē umecire upipiretiki nyise.

Yeesu ne Piyēē kecáá nkó

¹⁵ Kapi piluke ní masí, Yeesu uu pēē Simōō Piyēē pise rē: Yonaasi uñmáne Simōō, pō né la ai tōsu lē kē picō mpí api né n laa? Uu rē: Eēē, Upíima, tipócuruu ye nyule rē ne pō lalē. Yeesu uu pēē u maa rē: In lē, a sinésáñpi kecáá nšone m paílē. ¹⁶ Uu kō melírū pipise u kpá rē: Yonaasi uñmáne Simōō, pō né laa? Piyēē uu u pēse rē: Eēē, Upíima, tipócuruu ye nyule rē ne pō lalē. Yeesu uu u maa rē: In lē, a inésáñ nšone n séni. ¹⁷ Uu kō metáánū pipise u kpá rē: Yonaasi uñmáne Simōō, pō né laa? Simōō Piyēē ripōō ari caai rē metáánū ye mmé kuu lē u pise rē “pō né laa” nnya. Uu pēē u pēse rē: Pō nípá yo nyule, Upíima, pō kō nyule rē ne pō lalē. Yeesu uu pēē u maa rē: In lē, a inésáñ kecáá nšone m paílē. ¹⁸ Asei kecáá, kē pō símisi rē kaá pēē inmáne n we, pōō ye pēē ripócuruu kupótampála rité aa kei kaa n la sí. Amá pōn n kpurunu, pō pēē anípe risíka, ucō uu pō ku paasi uú ne kei káa n lanē pō sí. ¹⁹ U lē male uké ne nyise lē kē Piyēē uu n kpine liké ne Ulééca ríyu n waise. Kuu lē pisímé u ní masí, uu pēē u maa rē: A né ritiki.

Yeesu ne uupiretiki uyē kuú pēē n la

²⁰ Piyēē uu kepire ñmeelú uu upiretiki uyē kē Yeesu uú pēē n la yenu un pi tikipalē. Uyēē pēē iluke keluke-i Yeesu kecáá n finepō uu u pise rē: Upíima, wóo piláarō anipe kēmeē pō waine? ²¹ Kē Piyēē uu lē u n yē, uu Yeesu pise rē: Nkó ní, Upíima, yo kē uyē uú ne kētō kopune? ²² Yeesu uu u pēse rē: Nen n la rē uké n we kē ha ne pēeme, ai yei ne pō yénu? Pōóké né ritiki. ²³ Lē nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kēmeē kónú rē upiretiki uyē úu kpine. Ai kō rē Yeesu ye u maa rē úu kpine, amá u pēē rē: Nen n la rē uké n we kē ha ne pēeme, ai yei ne pō yenu?

²⁴ Upiretiki uyě ticurruu yee aseéra lese uu nsímé mmě wolu. Tò kò nyule re lě kuu n yě uú male ye nsímései le.

Tinóo tərəə

²⁵ Yeesu ye kò mɛwai meyã mɛcɔ wapisile. Pin pɛɛ mennéi n wɔlune mɛse mɛse, ám musí re átelé nyě nnéi kapi yé n wói yé ketě nké nnéi kecáá kewai yě.

Uléécáa Pitumε Mewai

Lélee ritelé nti kέmεε ní we

Luki yεε Uléécáa Pitumε Mewai ritelé wói. Nsímé Kεcire ritelé ke Luki uu n wói menáη ye mε. Lē ke Yeesu uu rinóo pitumε n he re piké ne Nsímé Kεcire rikóónú, Uléécáa icápine iké ne rimpéré kuu ritiki uú ne Uléécáa Pitumε Mewai ritelé wólu.

Yerusalem kuyu-i ke Nfáasone nn Pantekooti anyá ketúnjé Uléécáa icápine pikó kecáa súime. Kē ke Uléécáa icápine ii kóri.

Kái ne ríyu 13 kέmεε n kpísi, Luki ye nyísele lē ke Póoli uu pepεe ápi Uléécáa m pakarelē ayu kέmεε nsímé kεcire ne ní ha. Póoli ye pεe mεkεε Kírisi pikó wéekuselenle. Yeesu Kírisi yεε Póoli sée re uké panse uupiretiki (9). Uléécáa icápine yεe Sirii ketē kecáa Antiyóosi kuyu-i ní we yεe u wée re u ne upisencó pinyine piké ha kεtaa-pó Yeesu nsímé kεcire riyóo.

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Nfáasone mεkame ne Uléécáa icápine foí mεkarii Yerusalem kέmεε (1:1-8:3).
2. Nsímé Kεcire meyóo kuyu nnéi kέmεε ne Yutee ne Samarii-pó (8:4-12:15).
3. Nléécaasimé piyóo nsē ke Uléécáa utumε Póoli uu n sóne hái ne ketē ketó-pó (13:1-28:31).

Nfáasone ke Yeesu uu ne upitumε m mé

¹ Unésáne Teofili, ne ritelé foí kέmεε pó símisile lē nnéi ke Yeesu uu piwai ne picélaa n kóraane ² hái ne keyáa kē kai keyómεcaa-mē u n kpíipó. Uké kelene riíntáa, u upitumε kuu n wée uicélaa pale ne Nfáasone nnaηe. ³ U umεkpó-máa méwee mpehē mpehē kέmεε umεcire pi nyísele piké céri re u nfáa mále. Siyáa afεena kuu pi rikpáfúme uu Uléécáa iyóopi nsímé pi símisi. ⁴ Keyáa kenyine kapi kesé we ne Yeesu, uu pεe isé nnyí pi pa re: Aní kape yisi nóké Yerusalem ne kεtaa wa, amá ani lisone lē kani n kó nen símisi re Sáa Uléécáa ye ne nó mé kutu ricó. ⁵ Míni ηmane ke Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripí, Uléécáa uké ne Nfáasone nó wóle.

Yeesu ye keyómεcaa ritaá

⁶ Pepεe pεe Yeesu keyúrí n cápinelē api pεe u pise re: Kumúnjé kpe-i kaa Isirayeli keyópitē peserineε, Upíima?

⁷ Uu pi pese re: Ai nónnékó níka re nóké mewai mee n sónti kumúnjé ne meitunje n nyu. Sáa Uléécáa yεe lē ne uricuruu nnaηe yekei. ⁸ Amá Nfáasone nn nókenécáa n súime, nó rínaηe nnyine yē, ani pεe panse pinétansei Yerusalem kuyu-i ne Yutee ketē kecáa nnéi ne Samarii ketē kecáa, hái ne ketē nnéi ketó-pó. ⁹ Ke Yeesu uu rinóo tē pimáa m masí, ai keyómεcaa-mē u kpíipó, mpa úye un u nyáneipó ahope anyine áa weri áa ne u yarii api pεe u paapó. ¹⁰ Pin kei nní lē we pin keléécáa inípeε wiilē un tósu ke pitisi pité pinyine pεe ilū tomé n tanaalē api pikeyúrí rikpáfúme. ¹¹ Pitisi pē api pi maa re: Yo nnya ke nó Kalilee pikó mpí ani nní nyenu nōn keléécáa-mē nyáni. Lē kai nní nókenécópe nké-i Yeesu uyē keléécáa-mē n kpíipó nōn nyáni mεcó kuú ha pεeri.

Matiyasi ye Yutasi ripóhó tone

¹² Pitumε api pεe keló kē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú yisi api Yerusalem pεe. Tikúú tεe ne Yerusalem kolenle. Lirinā ne sá yare kilomεtiri use. ¹³ Kapi n tuiipó, api kulee kunyine-i taá kέyó kenyine kecáa-pó. Kei kapi ye cápine. Pepεe kei n cápinelē pεe Piyεe ne Yohani ne Yakupu ne Antiree ne Filipu ne Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifεe ηmánε Yakupu ne Simóo yεe ukuyu

ń la ne Yakupu unmánε Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uni Maari ne pinósi picó pinyine ne Yeesu piwã. Pinnéi mmē pee rinóo rise wa api ye cápine apí ne piyómeyáhaa n ημόópúlē.

¹⁵ Likumúnē kpe-i, Piyee uu keyáa kenyine yisi, piyómeyáhaa píle ne afεéré pinyine pin cápinelē, uu pikεcɔpe maa re: ¹⁶ Pimárecɔ, li pise re lē ke Nfáasone nn Nléécaasimé ritelé kémee n símisi liké wa. Nfáasone ye Yutasi kecáá Tafiti rinóo rinyine maasele. Yutasi uyee pansε pepεe Yeesu n tí ukpeenwai. ¹⁷ U pee uróco use le, tɔn kesé pikei pise mpí wai. ¹⁸ Siwóó sē kuu usoi ń kpu api u héele kuú ne kecare lɔ, uu pee kei lóiri uu ríyu mefoi ketē fapi, uu kecɔpe kpáfú, anyóho nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pee mewai mē kō, hái apí ne kecare kē sée re Hakelitama, lεee re unyine menyε ye kei kəonu. ²⁰ Ticuruu li Ipakare Siyome kémee wólaalē te:

Ukeyɔ keké meηmane tone!

Uka úu kape kekεmee tóne! Li kɔ wólaalē te:

Usoi féé uké upikéi yósi uú nɔ́j! ²¹ Kumúnē kpe nnéi ke Upíima Yeesu uú pee kerómee ń we, písoi pinyine ye pee mpá yei ró tíkilenle. ²² Hái ke Yohani uú ne míni u n wóle ne péé uyéi-me kai keróɔpe nké-i u n kpíipɔ dí ne keyómecaa sí, písoi pinyine ye pee ró tíkilenle. Lē nnya, li pise re písoi pē kecɔpe use uké kerómee n we uké meróco itansei li re Yeesu ye nkɔó kémee yisi.

²³ Kei kapi pee písoi pité sée api nyεεε. Pepεe Yosεfi Parisapasi kapi ye kɔ n sée re Yusituusi. Ulírú yee Matiyasi. ²⁴ Api pee keyóme yáasi re: Upíima, póo písoi nnéi sifa kémee nyu. A písoi pité mpí kecɔpe uyē kaa n wée ró nyíse ²⁵ uké pansε utume uu Yutasi pikei yósu uú nɔ́j. Yutasi ye uketone riyále uu sí kei kái ne u rinsá re uké tone. ²⁶ Kei kapi pee panjai ai Matiyasi tini, uu pee Yeesu pitume kefi ne use pē kecáá kpápɔ.

2

Nfáasone mekame

¹ Kai Pantekooti keyaa ń tu, piyómeyáhaa nnéi api kelɔ kesε cápine. ² Mese ne mese, nné nnyine nn keyómecaa-pɔ leeri yare kuyɔ papε-papε kunyine kpee pepu. Aku keyɔ ke-i kapi n tú nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, ai yékáá, ai mpá úye kecáá tone. ⁴ Nfáasone nn pee pinnéi yipu nn pikεmee ń we. Kei kapi pee meyu mpehē mpehē ke Nfáasone nn pi n he pisímé lɔ.

⁵ Pisui fi pee Ulééca likó ń la ye pee Yerusalem-i wele. Isoipuri nnyí nnéi yee ketē kecáá ń we ayu kémee kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē ń le, písoi api cápine riwúí. Piyómeyáhaa api pee meyu mpehē mpehē n símisi. Pepεe n cápinelē pin pee pimεyu kémee kóméi, ai nnóo pi yipu hái. ⁷ Ai pee méwoo pi wai, ai kɔ meyíkíyiki nnóo pi yipu apí pee re: Néntε písoi mpí nnéi pee nní n símisi ye Kalilee pikó le? ⁸ Kai pee íye wa ke ntónéi mmú, mpá úye uu péé ne umεyu kémee pi kóméi? ⁹ Keróɔpe nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sitē leerile. Picó ye Mesopotamii pikó le ne Yutee pikó ne Kapatáasi pikó ne Pɔnti pikó ne Asii ketē pikó ¹⁰ ne Firisii ne Pamfilii ne Esipiti ne Lipii ketē keε Sirεeni mεmpɔ ń we pikó. Picó póon Rɔm kuyu-pɔ leeri, ¹¹ ne Kireeti ne Arapii sitē-pɔ. Picó ye Pisui fi yíkíyiki le, picó ye pansεle Pisui fi pin Moisi isé tíkilē. Mpá ne lē, ntónéi mmú, mpá úye ye pee umεyu kémee pi kóméile pin mewai píima ke Ulééca uu n wa símisi. ¹² Ai pi nnéi muuni tínmí, api pee méwoo ń we pin písεine re: Nsímé ń-ye kecire ye mmú? ¹³ Amá picó póo piyómeyáhaa pē sényi pin tee re: Píta lari ηmaa pee nní pi pomaalē!

Piyee nsímé

¹⁴ Piyee uu pee yisi u ne pitume kefi ne use api nyere, uu rinóo cásé uu pisoí pee n cápinelē maa re: Nó Pisui fi ne nó pitóróo mpí nnéí nóo nní Yerusalem kuyu-i ní we, ani nnésímé r̄s̄one kutu ric̄o ani kóm! ¹⁵ Pisoí mpí ápi pomaalē yaré kani nní n kparálē. Li mmare t̄s̄ile, mese áme we kefi ηmané kaí pi yaré kani nní n nyáni. ¹⁶ Lē ke antepu Yowēeli uú pee mekke mí ma yee neni nkp̄eni nní wai. Lēlē re:

¹⁷ Ulééca yé maa re Unfaas̄one yé siyáa t̄r̄oó kémee

n̄pá úye kecáá súime.

Nópinéηmáné ne nópinékp̄ere apí ne Ulééca rinyiri símisi.

Pináηe-naηe api méwee yénti,

piwéése api l̄arikēe. ¹⁸ Meyíkiyiki kam tíyēsene Nnéfáas̄one nké likeyaa kē pinékeikó tisi

ne pinósi kecáá súime,

api pee pansé antepuyé.

¹⁹ Né mewaisaηa keyómecaa-p̄o wa,

am mewai píima ketē nté wapisi:

Ménye yé k̄aikēe, nna n̄ toré,

ányo ηm̄h̄o aa híla líkí-líkí.

²⁰ Ituηe ii pansé rin̄m̄h̄o, iwáre p̄oó w̄oηo yaré ménye,

Upíima keyaa ake kelené weri.

Keyáa píima ne k̄eyuk̄oó yé ke.

²¹ Uye un p̄é uyē-i Upíima rinyiri n s̄é, uu u yoriyē.

²² Ani mmú kutu ric̄o, Isirayēli pikó! Ulééca yé Nasareti ukó Yeesu isoi pakarele. Ulééca yé ne u ritikile uú ne nókenéc̄ope mewaisaηa ne mewai píima wapisi yaré kani nní n̄rinéc̄úruu n nyu. ²³ Uyē kapi n̄oanénipe-i wa yaré ke Ulééca uu mekke-me umenyuwe kecáá n yekei, ani p̄epee ápi Ulééca n wuru u pa api kunap̄éék̄oó kecáá u karií aní ne u kopu. ²⁴ Amá Ulééca uu nkp̄o anipe-i u yósu uu nkp̄o kémee u yukuse. Nc̄é r̄n we re nkp̄o nké u m múílē. ²⁵ Tafiti yé Yeesu kecáá maa re:

Mes̄ere kam kenéyu-i Upíima nyáni,

ám kap̄e ne n t̄er̄ii nnya kuu kunéluke-luke-m̄ē k̄eyuk̄oótone-i we.

²⁶ Lē nnya ke rinép̄oó ari l̄árú,

nen tinékíη kémee yóm.

Mpá nen n kpu, ne ne pó t̄alenle.

²⁷ P̄ó Upíima, áa yé pikp̄okp̄o kémee né riyá.

Áa yé ηmurei up̄oík̄oó s̄one uké f̄óni.

²⁸ P̄o ifáacee né nyísele.

Mep̄oówee kenékúrí yé nkíηniηe né h̄ele.

²⁹ Pimárec̄o, ani nc̄é né h̄e ké ukpure Tafiti nkó nó símisi ké rikp̄áiise re u kpule api u kulesi, t̄on k̄o urikp̄íi nyu ne neni-me. ³⁰ U pee antepu le un nyu re Ulééca yé rinóo yekeile uu wéeri re uk̄epir̄ē kenyinē kee masí uiȳoopi tonene,

³¹ Kirisi meyise nkp̄o kémee ke Tafiti uu l̄e yē. Linsímé kuú pee l̄e símisi kuú ne maa re: Ulééca úu yé pikp̄okp̄o kémee u riyá, úu yé ηmurei uké f̄óni. ³² T̄o ntónéí mmú yénle l̄e ke Ulééca uu nkp̄o kémee Yeesu uyē n l̄ese. ³³ Ulééca yé ukuluke-luke-m̄ē u ritaás̄ele. S̄aa Ulééca uu k̄o Nfáas̄one kuú pee n yekeilē u pa. Mm̄ē kuu nní ker̄oócaá súiseme yaré kani nní n nyáni non k̄o kóm̄ei. ³⁴ Tafiti úu keyómecaa ritaá, amá uricuruu yé p̄é maa re:

Upíima Ulééca yé Unépíima maa re:

A kunéluke-luke-m̄ē k̄eyuk̄oótone-i tone

³⁵ liké ha ne tu pɛ́ uyɛ-i kam yé n t́yɛsɛ aa pipóláarɔ telɛisɛ. ³⁶ Isirayɛli pikó nnéi piké kó n̄sɔnɛ rɛ Yeesu uyɛ kani kunapéékɔ́ kecáá n karií kɛ Ulééca u u pansɛsɛ Upíima nɛ Ukirisi.

³⁷ Kapi nsímé mmɛ n kó, nn pi loni suu nɛ akɔhɔ-pɔ api pɛɛ Piyɛɛ nɛ pitumɛ picɔ maa rɛ: Iye kari yé nkpéni wa, pimárecɔ? ³⁸ Uyɛ uu pi pɛsɛ rɛ: Ani mɛfine consɛ piké mpá nó úyɛ míni wolɛ nɛ Yeesu rinyiri, Ulééca uké n̄sɔnɛkópe nó sárei uu kɔ Nfáasɔnɛ nó hɛ. ³⁹ Li we rɛ lisɔnɛ lɛ kɛ Upíima Ulééca uu ní maa rɛ u yé p̄isoi wa kuú nɛ nó nɛ n̄sɔnɛwá nɛ pitaa-taa kulúí píima kpɛ nnéi kuu n séirinɛ mé. ⁴⁰ Piyɛɛ uu kɔ anɔ́ acɔ pi máikɛɛ uú nɛ aseí pi komɛisɛ uu kɔ nɛ pi n n̄móópúselɛ. U yɛ pi maa rɛ: Ani mɛwai kópe kunai pikó mpí kɛmɛɛ n̄mɛnɛ́círɛ lesɛ. ⁴¹ P̄isoi mɛyá api Piyɛɛ nsímé mmɛ n̄murei api míni wolɛ. Keyáa kɛ, p̄isoi ákotokú ataani kumúnjɛ pɛɛ piyómɛyáhaa pɛ kecáá rikpáɔ.

Lɛ kɛ piyómɛyáhaa api n finu nstmé

⁴² Piyómɛyáhaa yɛ pɛɛ pitumɛ icélaa kɛmɛɛ n̄móópúlenlɛ, pin tinɔ́ rise má, pin kesé ilukɛ lɛ, pin kɔ keyómɛ yáási. ⁴³ Pitumɛ yɛ pɛɛ mɛwaisaɲa mɛyá nɛ mɛwai píima wap̄isilɛ. Mpá úyɛ un pɛɛ pakarentɛ rɛ Ulééca yɛɛ pikɛi wai! ⁴⁴ Pɛ nnéi pɛɛ Yeesu nɛ kɛfa n tɛnɛ yɛ pɛɛ kelɔ́ kɛsɛ wɛlɛ, api rinɔ́ rise wai api yɛ pilikó nnéi h̄ónɛ. ⁴⁵ Pi yɛ pɛɛ p̄isitɛ nɛ pilikó nnéi yálisilɛ, api mpá úyɛ ncón paí apí nɛ lisiwóó sɛ h̄ɔnɛntɛ. ⁴⁶ Pi pɛɛ kómɛinɛlɛ pin siyáa nnéi mɛsɛrɛ Ulééca keyɔ-i cáp̄inɛlɛ. Pi pɛɛ síyɔ s̄nɔanɛlɛ pin kesé lɛ, pin kɔ Ulééca ilukɛ nɛ kɛfa kɛsɛ h̄ɔnɛ lin pi láárú. ⁴⁷ Pi pɛɛ Ulééca pakarelenlɛ, mpá úyɛ un nɛ kɛfa pi fén̄nelɛ, Upíima un pɛɛ mpá keyáa kɛyɛ p̄isoi ayu lɔlu un pikɛcáá kpariisɛɔ.

3

Kékankáláká kɛnyinɛ pipélé nstmé

¹ Ketúnjɛ kɛnyinɛ, lin metaani pipépe masí kɛ Piyɛɛ nɛ Yohani api yisi api Ulééca keyɔ-i piyómɛyáhaa sí. ² P̄isoi pinyinɛ yɛ pɛ́ nɛ utisi unyinɛ s̄nɔap̄ɔlɛ, api yɛ Ulééca keyɔ rinɔ́nɔ́-i u tonse un pɛɛ kei picéetɔ́njɛ wélei. Pi yɛ rinɔ́nɔ́ t̄ɛ s̄ɛɛ rɛ Rinɔ́nɔ́ S̄nɛ. Pi utisi uyɛ marilɛ kékankáláká. ³ Kuu Piyɛɛ nɛ Yohani n yé pin la piké kɛyɔ-i lom̄pɔ, uu kunípe pi wélɛ. ⁴ Piyɛɛ nɛ Yohani api u nyáni t̄in̄m̄, Piyɛɛ uu pɛɛ u maa rɛ: A tó riwerú! ⁵ Uu pi paí n̄sɔnɛ un nɛ mé tɛ u yé pikɛmɛɛ linyinɛ yɔsí. ⁶ Kei kɛ Piyɛɛ uu pɛɛ u maa rɛ: Nɛ́ ám siwóó má, ám kɔ wura má. Amá lɛ kam m má kam Nasarɛti ukó Yeesu Kirisi rinyiri nɛ p̄ó pálɛ: A yisi aa s̄nɛ! ⁷ Piyɛɛ uu kunípe lukɛ-lukɛ u tini uu nyerɛsɛ. Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, ána nɛ anui a papisi, ⁸ uu yóósi uu cuuni uu nsé kápáá, u nɛ pɛ́ apí nɛ Ulééca keyɔ suupɔ, un s̄nɛ, un cuunkɛɛ un kɔ Ulééca pakarentɛ. ⁹ P̄isoi pɛɛ n cáp̄inɛlɛ api u yenu un s̄nɛ un Ulééca pakarentɛ. ¹⁰ P̄isoi api céru rɛ uyɛɛ yɛ pɛɛ Ulééca keyɔ-i Rinɔ́nɔ́ S̄nɛ-i n t̄ú un wélei. Mɛwai mɛ́ amɛ p̄isoi nnéi nnó yipu ai kɔ pírí pi wai kaí nɛ lɛ u n wa nnya.

Piyɛɛ rinɔ́ kuu Ulééca keyɔ kɛmɛɛ ní ma

¹¹ Kɛ utisi uyɛ uu lɛ Piyɛɛ nɛ Yohani n lonalɛ, p̄isoi nnéi apí pehé api pikuwéɛ-mɛ́ kelɔ́ kɛ kapi yɛ n s̄ɛɛ rɛ Salomɔ́ apookp̄an̄á-mɛ́ n sí, lin nnó pi yipaalɛ. ¹² Kɛ Piyɛɛ uu lɛ n yé, uu pi p̄isɛ rɛ: Pimárecɔ Isirayɛli pikó, yo nnya kɛ utisi nkó pipélé api nní nnó nó yipaalɛ? Yo nnya kani ró nyáni yare t̄ó n̄tónɔ́njɛ cire nɛ u p̄ɔisɛ n̄ɛ t̄ó Ulééca kɛmɛɛ aseí tikilɛ nnya kɛ usoi nkó uu yisi uu s̄nɛ. ¹³ Pirósáyaha Apiraham nɛ Isaaki nɛ Yakupu Uleecaa yɛɛ uu kɛikó Yeesu riyu waisɛ. N̄rinɛcúruu nó u tí ani n-yóopinɔ́njɛ pikó anipe-i u wai, uyóopi Pilati uu rɛ uké u riyá ani yúlu. ¹⁴ Amá nó pɛɛ usoi yɛɛ úu akópe m má nɛ aseí ute yulu ani pɛɛ menínjɛ Pilati p̄isɛ rɛ piké usoikó nó lɛsɛmɛ. ¹⁵ Nɔ́ t̄yɛsɛlɛ api uyɛɛ yɛ

nfáa n he kopu, Ulééca uu pikpəkpə kémee u yukuse irónipee ii u yenu. ¹⁶ Kefa karí ne Yeesu n tene nnya ke urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni nən kə nyu papukuse. Kefa karí ne u n tene yee tíyese ke usoi nkó uú peí cáká-cáká yare kani nní n nyáni. ¹⁷ Amá pimárecə, ne nyule nsone re nó ne nópinyóopi áni nyu kelené kaní ne lē Yeesu wa. ¹⁸ Nsímé mmē ke Ulééca uú pee meke-me antepuye nnéi m máase mee nkpéni nní wai. Lelēe re li pise re uyē ke Ulééca uu wée uké íwe li. ¹⁹ Lē nnya, ani mefine conse ani nómenécíre Ulééca pa uké nánékópe nó sárei. ²⁰ Upíima yé pee tíyese ani kumúhē kunyine-i hóo uu pee uyē kuu hái meke-me n wée uu yekei nó páme. Uyee Kirisi Yeesu. ²¹ Uyee yé keyómecaa-pə n we kelené, hái ne kumúhē kpe-i ke Ulééca uu nḗpá yo m peserine yare kai pee n we yare kuú pee meke-me uantepuye kuu n wée m máase. ²² Moisi ye péé maa re: Nónélééca Upíima yé antepu unyine nó páme yare né, un nónnépuri ukó. Ani mmē nnéi kuu nó n símisine kutu ricə. ²³ Uye unsá kutu u rincə, piké Ulééca pikó kecəpe u lese api kópu. ²⁴ Antepuye nnéi pee hái antepu Samuyeli-i-me n símaari aí ne neni tulu ye siyáa nsí nsímé male. ²⁵ Nóo lē ke Ulééca uu antepuye m máase re u ne nó mē te. Ulééca ye ne nkóméine nópinesáa séele péé uye-i kuú pee Apiraham m maa re: Pipópírē kaní ne tikine ké ne ketē nnéi nsoipuri rikpá. Nóo kə nkóméine mmē te. ²⁶ Nó nnya ke Ulééca uu uukeikó wée uu nókenéme u tumti kelené. U u tummele nó nnya re uké nó rikpá uu pee nḗpá nó úye uakópe-i u lese.

4

Pi Piyee ne Yohani ketúhaane pima-i sée

¹ Piyee ne Yohani pin kei lē písoi símisi, mese ne mese, pepee ye Ulééca inyóonse n wa ne Ulééca keyə uméré wéése ne Pisatusee pin tuiḗ. ² Li pee meyā pi pólúle re pitumé pē keté ye we pin písoi céési pin kə pi símisi re Yeesu ye pikpəkpə kémee yisi, lin pee nyíselē te pikpəkpə yé fe api yisi. ³ Lē nnya kapi pitumé pē keté tī api hánesi aí ne weesi re ituhe ye pilólé masí nnya. ⁴ Amá nḗpá ne lē, pepee pitumé pē icélaa n kō meyā ne péé ne kefa i tenele, api tulu yare pitisi ákotokú anupú kumúhē.

⁵ Kai n weesi, Pisui fi piyukó ne pipiwéese ne isé picélaa apí ha Yerusalem-pə cápine. ⁶ Ulééca usina Ana ne ukeyə pikó nnéi ne Kayifu ne Yohani ne Alekisantiri pee kə pee kei we. ⁷ Api Piyee ne Yohani leseri piké ne pi túhaane, api kecəpe pi nyereese api pi pise re: Nnanje n-ye née úye kecire rinyiri kaní ne lē wa? ⁸ Nfáasone nn Piyee yipu uu pee pi maa re: Nó Isirayeli kuyu piyóopi ne piwéese! ⁹ Mewai sone kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké ró písei re íye kai wa kuú ne peí? ¹⁰ Lē nnya, nónnénéi mmú ne Isirayeli pikó picə nnéi ani kō te Nasareti ukó Yeesu Kirisi uyē kani kunapéékó kecáá n kari, Ulééca uu pikpəkpə kémee u yukuse rinyiri nnanje karí ne utisi nkó péise, kuu nní isare láarú un nókenéyu-i nyenu. ¹¹ Yeesu uyē kecáá kai wólaalē te:

Tipare tē ke nó pimóme ani n fómḗ,

tee nkpéni pansé tikécire tee kenú-i n we. ¹² Uyē memáá, úyulale úka ucə úu we. Ulééca úu rinyiri ríka ricə ketē nké kecáá pa kari yé n sée liké ne tiróyu n lo.

¹³ Piyee ne Yohani ápi menyuwe píima méka má ápi kə piyukó píka. Amá piripóo kapi péé ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, ai pi muuni simm, api kə ceru re Piyee ne Yohani ye péé ne Yeesu sonele. ¹⁴ Kapi usoi yee m peí n nyáni un pikékúrí nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pee nyu n-ye kapi yé male. ¹⁵ Api pee Piyee ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pee kei n we pin pimécəpecire nsímé píjirise. ¹⁶ Api pee m píseine re: Iye kari písoi mpí waine? Yerusalem kuyu nnéi

ye pikóme masí re pi mewaisaŋa píima wa. Ari yé fe tóké kési. ¹⁷ Lē nnya, nsímé mmē rín kape ne pikóónú rinkpá, tóké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeesu uyē tinyiri ríka písímé rikpá.

¹⁸ Kei kapi pēe pi séepə apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu nnaŋe ne picélaa rikpá. Api kape ye ricuruu urinyiri sée. ¹⁹ Piyēe ne Yohani api pi pēse re: Nó ticuruu ani ripaí nké te li ne Ulééca kēme sá re usoi uké nó pakare nēe Ulééca kuu yé pakare? ²⁰ Nóo yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe tóké lē kari n yé ari kə kom písímé riyá. ²¹ Kei ke pitúhaane pē api kə picé pi rikpá api pi yá api tómpə. Api ríka yé kapi yé ne rinwáána piké ne kutu pi rimpása. PISOI MEYĀ YE PÉÉ WELE PIN MEWAI MEE NNÍ N WA NNYA ULÉÉCA PAKARENTE. ²² Utisi uyē kapi nní ne Ulééca nnaŋe m pōise aŋmē ye afēena rifaaulé.

Kirisi pikó piyomeyáhaa

²³ Kapi Piyēe ne Yohani rin-yá, api yisi api pipisoi lēpə api lē ke pēpēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne Isirayēeli piwéése api pi mí ma pi keeni. ²⁴ Ke pipisoi pē api lē n kō, api rinóo rise wai api Ulééca yáasi re: Upíima Uteneciré, pōo ketē ne keyóme ne mínimaa ne lē nnéi lēe nípá yei rí we wa. ²⁵ Mpófáasone kaá ne ritiki aá ne urósáayaha Tafiti upókeikó maase re:

Yo nnya ke mpuri sané pikó api ketē kecáa pansente?

Yo kecire nnya ke sisoipipi asi simúnjé kópe wai?

²⁶ Ketē kecáa piyəopi ye pimécire cápine re piké atəpi leeme.

Piyəopi api rinóo rise wai re piké ne Upíima ne uyē kuu n wée tə. ²⁷ Meyíkíyiki ke Erooti ne Pənsi Pilati ne Isirayēeli pikó ne mpuri sané pikó api Yerusalem nté rinóo rise wa re piké ne upókeikó Yeesu kaa n wée tə. ²⁸ Lē kaa mekeeme m musí, aá ne mpónaŋe yekei kapi nkpéni lē wa. ²⁹ Lē nnya, a nkpéni pipicé rísone kutu ricə, Upíima aa tíyese pipókeikó piké itisi ne mpósímé riyóo. ³⁰ A mpónaŋe nyíse pitóikó piké pélesi, aa mewaisaŋa ne mewai píima upókeikó Yeesu kaa n wée rinyiri ne wapisi. ³¹ Kapi lē piyóme yáhaa ní masí, kelō ke-i kapi n cápinelē ake yéŋesi. Nfáasone nn pinnéi yipu api pēe itisi ne Ulééca nsímé n yóólē.

Kirisi pikó rinəo rise

³² PISOI KULÚI KPĒ NNÉI PĒE NE YEE SU KEFA N TENE YE PĒE KEFA PĒNELENLE PIN KƏ KEMÚNĒ KESE MÁ. Úka úu ye pēe maa re u linyine umécire te. Mpá yo kapi pēe pēnelē pin te. ³³ Ulééca ye pēe pitumé rínaŋe helé pin ne nyíse re Upíima Yeesu ye nkpə kēme yisile, Ulééca un pēe Kirisi pikó nnéi me yá kpalē. ³⁴ Líka ái pēe piuka párlē. Pēpēe sicare nēe síyə m má yèè pēe si yáale apí ne lisiwóo cápínepə ³⁵ api pitumé pa. Pē pōo nípá úye ncón paí apí ne si hōonente.

³⁶ Pi pēe Lefi mpuri ukó unyine Siipuru ketē-pə marile. Pi ye u sée re Yosefi. Pitumé pōo rinyiri u he re Parinapasi. Liasei re uyēe ye picə rinŋmóópúse. ³⁷ Uyē uu kə ukēcare yáí uu ne lisiwóo hapə uu pitumé pa.

5

Ananiyasi ne Safira nstmé

¹ Utisi unyine ne uunəsi pēe pēé we. Pi ye u sée re Ananiyasi, api unəsi pō te Safira. Utisi uyē uu ukēcare yáí. ² U ne unəsi api kómēine api siwóo hásu api pésu, uu pēé ne sitórəo sí uu ha pitumé pa. ³ Piyēe uu pēe u píse re: Ananiyasi, íye kai wa ke Setani uu lē pólō uu ha ne Nfáasone kiraase aa kēcare siwóo hásu aa pésu? ⁴ Póké kelene kēcare kē n yáá, ái pōo ke tee? Kemeyáí-maá, ái pōo kesiwóo tee? Yo nnya kaa nkpáni mewai kópe mmé ripóyu-i wa? A kō te ái sisoipipi kaa kiraase, Ulééca lo kaa kiraase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lē n kō, uu lolu uu kpi.

Iwame píima inyine ii pē nnéi pēe lē n kō loni. ⁶ Piḡmáne api yisi api kusánjáá u pilaa api sákaa apí ne leepō apí ha kulesi. ⁷ Ituḡe mekóónú metaani memáá, unósi un tuiḡō úu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyee uu u maa re: A né símisi nké te nnéi mmú kani nókenécare yáa, née yo? Uu re: Eee, mmee mu! ⁹ Piyee uu u maa re: Yo nnya kani kóméine aní ne Upíima Nfaasone peeni? Aa nyánii, pēpēe upóla n kúlesi ana kam nní kóméi pin lonti. Pi kō lē ne pō tósule. ¹⁰ Kei nní, unósi uu Piyee ana nye-i lólu uu kpi. Piḡmáne pē piké ne n lomḡō un pikḡō masí, api u kpísi apí ha ula kekúrí kulesi. ¹¹ Iwame píima inyine ii Kírisi pikó nnéi ne pēpēe nsímé mmē n kō loni.

Mēwaisaḡa ke Ulééca uu n wapisinstmé

¹² Pitumē ye pēe mēwaisaḡa ne mēwai píima písoi inipēe-i wapisile. Pēpēe Ulééca ne kefa n tene ye pēe rinóō rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomōō apookpaḡá-i n cápínēlē. ¹³ Uka ucō úu ye pēe méwoo kaha uké pi leepō, mḡá ne lē, písoi ápi pēe kō kusa pi waiselē. ¹⁴ Pítisi ne pinósi kulúí pēe Upíima ne kefa n tene api pēe meséere pi n kpáriiseḡō apí ne kulúí kpá. ¹⁵ Písoi api ye pēe ne pitóikó icée-i léepō api pisifine ne asánjáápōré kecáá pi finsente re Piyee un píyei kei n tósu, ukumíiri kuké mḡá use unyine yarii. ¹⁶ Písoi kulúí api kō ayu nyee ne Yerusalem n kólē yisi apí ne pitóikó ne pinírihélaa wúrunkēepō, api kō pinnéi pélesi.

Lē kapi pitumē n wéékuse nstmé

¹⁷ Kai lē n wa, Ulééca usina ne Pisatusee pēe ukekúrí ní we api kufatoi píima ne nyere re piké pitumē cópii. ¹⁸ Api mesei pi cópii api kuyu kukpaniilee kémee pi hánesi. ¹⁹ Amá kai kesine n wa, Upíima uleecaatumē unyine uu sí uu ha kukpaniilee hánne uu pi leseḡō, uu pi maa re: ²⁰ Ani Ulééca keyō-i ha, aní ha nsímé mee ye nfáa n he ke Yeesu uú ne ní ka nnéi písoi símisi. ²¹ Pitumē api mesei ḡmurei api mmaḡe maḡe yisi api Ulééca keyō sí apí ha písoi picélaa kápáá. Ulééca usina ne pēpēe ukekúrí ní we api tuiḡi api pitúhaane wéése ne Isirayēeli piwéése nnéi icápine séi. Kei kapi písoi tū apí ha pitumē pē kukpaniilee-i kpíḡpō. ²² Ke pē apí ní ha, ápi kukpaniilee-i pi yē. Api pēe pēeri api pi maa re: ²³ Tō kukpaniilee leepōle kun rísone hánaalē, piméré pōon kō anōnō-i tápaalē. Amá kari n hánne, ári úka kemée yē. ²⁴ Ke Ulééca keyō uméré wéése ne pēpēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api lē n kō, ai méwoo pi wai, api pēe lē kai yé ne kétō ní kpu kecáá m músu. ²⁵ Kei ke unyine uú ka uu pi maa re: Nō kómēii! Písoi pē kani kukpaniilee-i n wa pēe nní Ulééca keyō-i nyenupō pin písoi céési.

²⁶ Uméré wéése ne piméré picō api pēe yisi, ápi rikōhō mekō wa apí ha pi kpíḡpō apí ne hapō, pin wuru re pin pitumē pē ne rikōhō n wai, písoi yé apare pi tapisi api pi kóni. ²⁷ Kapí ne pi n hápō, api ketúhaane píima-i pi séi. Ulééca usina uu pēe nsímé pipísei pi kápáá ²⁸ re: Karí ne nó ní yē arí ne ketē kpeeni re áni kape usoi uyē tinyiri ne n céési, íye kani wa? Nō wele nōn Yerusalem kuyu nnéi icélaa iyē nōḡlē mḡá úye uké kō, nōn kō la re unkpō iwe iké ne ró tene! ²⁹ Piyee ne pitumē picō api pi pēse re: Li ne sá re usoi uké Ulééca pakare ne kuu yé písoi m pakare. ³⁰ Yeesu uyē kani kuna kecáá n kari ke pirósáa Uleeca uu nkpō kémee yukuse. ³¹ Ulééca ye ukuluke-luke-mē káyukōó tone-i u ritaásele uu u waise Uyóopi ne Uyulale. Uyē kuú la uké Isirayēeli pikó nyíse re piké ritiki apí ne piakópe kepire tō uu pēe pi sári. ³² Tōō nsímé mmē pitansei, Nfáasone ke Ulééca uu pēpēe u m pakarelē n he pō ne kō itansei lele.

³³ Ke pitúhaane api lē n kō, ai pi fukōome api re pi yé pitumē pē kō. ³⁴ Amá Ufarisi unyine ye pēe pitúhaane pē kecōpe wele. Pi ye u sée re Kamaliyēeli. Isé ucélaa unyine lo ke mḡá úye uu n waiselē. Uyee pitúhaane píima pē kecōpe yisi uu re piké pitumē pē leseḡō nkáripí kelenē. ³⁵ Kapi pi n leseḡō, uu pēe pēpēe n

cápinelē maa re: Nó Isirayeli pikó, ani nómenécíre tí ne mewai mē kani nní rí la nóké písoi pē wa. ³⁶ Ai kahanē nkpáni n nánai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukó píima unyine le. Písoi píle píle mena kumúnjé pree u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pree péé unkó n tíkilē api kpíi, piuka úu neni tiselē. ³⁷ Uyē kepíre, Kalilee ukó Yutasi póo pikéē itunje kumúnjé léeri, uu písoi kulúí kpáú api u n tikilē. Uyē uu kó kpi, pepere péé u n tíkilē póo kó kpíi. ³⁸ Lē nnya, ne la ké nkpéni nó símisi re áni kapere ne písoi mpí kutu n colē. Ani pi riyá piké tómpo. In te sisoipipi kémee ke pisimúnjé ne piliwaiwai nní ai léeri, méwoo kai waine. ³⁹ Amá in te Uléécaai kai léeri, rínanje rí-ye ke nóo má nóké ne linyine pi wa. Ani nómenécíre tí, ái kapere ka liké wa re nō ne Uléécaai tōpu. ⁴⁰ Api mesei unkó kóm api u tiki. Api pree pitumé pē séipō api rinóo he re piké sipópí pi yéeriine apí ne pi yulu re apí kapere Yeesu rinyiri ne písoi písímé rikpá, api pree pi yá api tómpo. ⁴¹ Pitumé api mpóonare ne pitúhaane pē kekúrí yisi, lin pi láárú re Uléécaai yee yē te pē kaí ne sá re piké Yeesu nnya íwe li. ⁴² Mpá keweesei kéye ke pitumé api pree Uléécaai keyo-i ne síyo kémee Nsímé Kécire picélaa ne mpiyóo ημόόπυλē.

6

Pi pitisi pisēi lese re piké pitumé n leni

¹ Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúí wai rísonē. Upipiretiki pree Mékireki n símisi api Pi-epiree ne n téní re pi mǐpá keyáa kéye iluke kapi ye n hōone kémee pipikumannōsi menípee le. ² Kei ke Yeesu pitumé kefi ne pité pē api upipiretiki riwúí tē sée api cápine api pi maa re: Ai ne sá re tóoké Nléécaasímé piyóo ne síká wa tóké ha iluke pihōone ne kutu n colē. ³ Lē nnya pimáreco, ani nókenécōpe pitisi pisēi pē kaní ne isoi sōne n nyu lese. Nfáasōne nké kó pi n yipaalē, piké kó mewéesesōho m má, tóké pikei pē pianipe-i wa. ⁴ Tóoké péé uyē-i ne piyómeyáhaa ne Nléécaasímé piyóo n ημόόπυλē. ⁵ Tinóo tē ari pinnéi larisi, api pikecōpe písoi pisēi lese. Pepere Etiyēeni yee Uléécaai ne kefa meyá n tenelē, Nfáasōne nn kó u yipaalē. Uyē ne Filipu ne Purokōo ne Nikanōo ne Timōo ne Parimenaasi ne Antiyōosi ukó kapi ye n sée re Nikolaa. U pree mekke Pisuífi keyome yáasile uu kelenē pansē Yeesu upiretiki. ⁶ Kapi pi n lése, api pi kpísi apí ne pitumé leepō, pē api pikecáa keyóme yáasi api kó anípe pikecáa láa. ⁷ Nléécaasímé nn mǐpá yei n kóónulē, Yeesu pipiretiki pin meyá kulúí wai Yerusalem kuyu-i, ái ne pepere ye Uléécaai inyōonse n wa meyā péne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyēeni metine

⁸ Uléécaai ye pree Etiyēeni meyá ípeelé nyísele uu kó rínanje u he un ne mewaisanja ne mewai píima písoi kecōpe wapísi. ⁹ Pisuífi kuyómeyáhaalee pikó pinyine kapi ye pree sée re: Pepere ilási kémee rí le keyo. Alekisantiri ne Silisii ne Asii ketē pikó ye pi. Pikecōpe, pitisi pinyine api nsímé nnyine kecáa ne Etiyēeni íkenene wai. ¹⁰ Amá apí yé fe piké ne Etiyēeni kenene, mewéesesōho ke Nfáasōne nn u n he nnya. ¹¹ Api pree písoi pinyine kulei re piké ukecáa nnóome wa re pi kō un Moisi ne Uléécaai alé fáánii. ¹² Api kó kuyu písoi ne kuyu piwéese ne isé picélaa itái súuni api yisi api nyere, api sí apí ha Etiyēeni tini apí ne ketúhaane píima-i sí. ¹³ Api kó pinóome pinyine ne hapō re piké íseérakóo li piké ne u rikpárá re: Mesere ke utisi nkó uu Uléécaai keyo ne isé alé fáánii. ¹⁴ Tō konle un símaankēe re Nasareti ukó Yeesu uyē né Uléécaai keyo fori uu kó inyékii ke Moisi uu ne ró n tíye conse. ¹⁵ Pē nnéi pree ketúhaane píima ke-i rí we ye pree Etiyēeni kéyu-i nyánēile api yénu re ukeyu ye uléécaatume kekó meco wele.

7

Etiyeni rinoo kuu ní ma

¹ Ulééca usina uu pɛ Etiyeni pise re: Lee ni meseii? ² Etiyeni uu re: Nó pinémárecɔ ne pinésáa, ani kutu ricɔ rísonɛ ani kóm! Ulééca, meýóopi ute ye urósáa Apiraham tikpáfúmɛle péé uyɛ-i kuú pɛ Mesopotamii-pɔ ní we, uu kelenɛ Haraani-pɔ finɛ. ³ Uu pɛ u ma re: A kepótɛ ne kupómáre riyá aa ketɛ kɛ kam pɔ n nyísenɛ kɛmɛ sɪ. ⁴ Apiraham uu pɛ Kalitee ketɛ yisi uú ha Haraani-pɔ finɛ. Usáa mekpɔ-maá, Ulééca uu kei u kpísi uú ne ketɛ nké-i kani neni nní ní we weri. ⁵ Ulééca úu kei ketɛ u he. Mpá kénacɔpɛ ritísí, úu u he re uké kei ripéélú. Amá uu pɛ rinoo yekei re u yé kennéi u ne masí upipirɛ pa apí n te. Uu kɔ pɛ kumúnjɛ kpɛ-i kɛwá má. ⁶ Lɛ ke Ulééca uu u ní ma ye nní: Kucɔyu-pɔ ke pipópírɛ apí masí finɛ, api ilási pi tini, api íwe pi wai aɲmɛ píle píle mena.

⁷ Amá né ne mpuri mmɛ ilási pi n tinine túhaane api pɛ limemáá léeri apí weri api nté kelɔ nké-i né yáási. ⁸ Kei ke Ulééca uu pɛ u ne Apiraham keɔpɛ rinoo yekei re uké riké. Lɛ nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pɛ keyáa páha-paha tunjɛ u ké. Isaaki pɔ kɔ uuɲmánɛ Yakupu ké. Yakupu pɔ kɔ limɛɔ upiɲmánɛ kefi ne pitɛ pɛ kérii. Pɛpɛ nní pirókpure kefi ne pitɛ pɛ.

⁹ Pikpure pɛ apí pikeɔpɛ use kapi ye n sée re Yosefi ne kefa tóosi apí u yái, uú ha Esipiti-pɔ ilási le. Amá Ulééca ye pɛ Yosefi kekúrí wele, uu ncón nnéi kɛmɛ u lese ¹⁰ uú ne kefa u fénnɛ uu mewéésɛsɔhɔ u he. Esipiti uyóopi uu Esipiti ketɛ kecáa iyóopi u tonse uu kɔ ukɛyɔ likó nnéi kpísi uu uanipe-i wai. ¹¹ Nkú nnyine nn Esipiti ketɛ nnéi ne Kanaa ketɛ loni. Pirósáayaha api íwe píima le, ápi ye yɛ piké li. ¹² Yakupu uu kóm te melukɛpipi ye Esipiti ketɛ-pɔ we, uu pirósáayaha tum mefoi. ¹³ Kapi melírú n hápɔ, Yosefi uu tíyɛɛ upimarɛɔ apí u ceru. Esipiti uyóopi pɔ kɔ Yosefi riyíkí céru. ¹⁴ Yosefi uu pɛ tum apí usáa Yakupu séipɔ ne ukumare nnéi pisoí kuwó ne afɛɛɛ ne pinupú. ¹⁵ Yakupu uu yisi u ne pirósáayaha picɔ apí ha Esipiti keteni-i finɛ apí ha ne kei kpíni. ¹⁶ Api pi cɔni apí ne Sikem kuyu sɪ apí ha kei rikpíi ke Apiraham uu Hamɔ piɲmánɛ-i ne usiwóó ní lɔ kɛmɛ pi kulesi.

¹⁷ Ke rinoo ke Ulééca uú pɛ Apiraham n yekei itunje ii n nyahairi, ntópuri nn pɛ meýá kulú n wai Esipiti ketɛ kecáa. ¹⁸ Uyóopi fale unyine ye uú píkaí Yosefi nkó níka n kómaalɛ uu Esipiti keteni-i iyóopi tone. ¹⁹ Uyóopi uyɛ uu ntópuri ne isɔhɔceɛ tóoi uu pirósáayaha íwe lukɛise, hái un náási yare piké pisipipi riyá siké kpí. ²⁰ Likumúnjɛ kpɛ-i kapi Moisi mari un Ulééca inipɛɛ-i nyamí. Iwáre itaani kapi usáa keyɔ-i u kpínii. ²¹ Api limemáá u fómni, Esipiti uyóopi ukpɛre uu u kpísi uu nyólu yare uricuruu ye u mari. ²² Esipiti pikó menyuwe nnéi kapi u céesi, unsímé ne umɛwai amɛ tíyɛɛ uu rínaɲɛ m má. ²³ Kuu inɲmɛ afɛɛna n yé, uu re u yé ha upimarɛɔ Isirayɛli pikó rilóólú. ²⁴ Kuu n hápɔ, uu Esipiti ukó unyine leɛpɔ un Isirayɛli ukó unyine kaii. Uu unárei kecáa kpá uu Esipiti ukó uyɛ kaii uyɛ uú ha ne kpi. ²⁵ Moisi ye pɛ músu re upimarɛɔ Isirayɛli pikó yé kɔ te uyɛ ke Ulééca uú la uké ne ritiki uké ne ilási kɛmɛ pi lese. Némpákane upimarɛɔ ápi lɛ kɔ. ²⁶ Moisi uu kɔ keyáa lírú tunjɛ Isirayɛli pikó pitɛ leɛpɔ pin cénɛsi, uu péé hapɔ re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nɔ pisoí pise le, pinésáne! Yo nnya kani pɛ cénɛsi? ²⁷ Uyɛ pɛ ucɔ n íwe n wai uu pansepɔ uu Moisi láupɔ uu u pise re: Wóo iyóopi pɔ tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸ Pɔ lalɛ póké né kpu yare kaa sé Esipiti ukó ní kpu, née íye? ²⁹ Ke Moisi uu anóo nyɛ n kɔ, uu wuru uú ha Matiyaa ketɛ-pɔ tone. Kei kuu piɲmánɛ pitɛ mári.

³⁰ Inɲmɛ afɛɛna memáá, Moisi uu pɛ keyáa kenyine kucɛsi kóima-i Sinayi riyɔpɛ kekúrí n we. Kei ke Uléécaatumɛ unyine uu kuhíhíi kunyine keɔpɛ

inalempi kémee u rikpáfúme. ³¹ Ke Moisi uu lē n yē, ai menyine u wai. Uu re uké rinyósópō uké ha mewai mē nyáni. Uu Ulééca rinō kom te: ³² Né pipósáayaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pē iwame ne n terii úu kaha uké riweríi. ³³ Upíima uu u maa re: A apónéeri mahā, li we re kelō ke-i kaa nní n nyenu ye Ulééca ripōhō le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-nnépuri iwe yenle, am kō piñmōpi kom. Lē nnya kamí ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpēni kam ké Esipiti ketē-pō pō tū.

³⁵ Moisi uyē ke Isirayeli pikó apí pē n kési, api u maa re: Wóo iyóopi ne itúhaane pō tónse? Uyē cire ke Ulééca uu tumme re uké piuyōopi, uké kō ilási kémee pi lese. Uléécaatumē uyē kuhíhíi kecōpe inalempi kémee u rinkpáfúme yē u lénine. ³⁶ Moisi yē Isirayeli pikó Esipiti keteni-i léseme. Inmē afēena kémee kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Wéé-Kukoi kémee ne kucesi kóima-i mewaisaŋa ne mewai píima mē wapisi. ³⁷ Uyē cire yē pē Isirayeli pikó símisi re: Ulééca yé antepu unyine nó páme yare né un nónnépuri ukó. ³⁸ Ke Isirayeli pikó apí pē kucesi kóima-i n cápine, uyē pē pirósáayaha ne Uléécaatumē yē Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Ulééca nsímé mē ye nfáa n he kuú pē yósu un tó pālē. ³⁹ Amá pirósáayaha ápi pē la piké u pakare, api uipuri yulu apí n káipi piké Esipiti pelē. ⁴⁰ Api pē Arō maa re: A pilééca ró mō pē yé keróyu-i n sōne, li we re ári nyu lele Moisi uyē nní Esipiti ketē-pō ró n léseme n wa. ⁴¹ Api keyáa kē tináapipi mōm, api ri nyóonse, api pianipe limōme-mōme lē anyá wai, piakin aa niñesi. ⁴² Amá Ulééca uu kepire pi tō uu pi yá api itupe ne iwáre ne awárepi n yáasi yare kai antepuye atelé-i n wólaalē. Li kei wólaalē te:

Nó Isirayeli pikó, né kani inmē afēena kémee kucesi kóima-i isee ne nyóonsente ani kō lico lico hekesii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Molōki kucánjí ne nópinéléé Refaa riwarepi kaní pē topori. Lē kaní serí nōn ne pi yáasi. Lē nnya kam nó lése ne ké ne Papilōni ketē kepire-mempō ha.

⁴⁴ Pirósáayaha ye pē kucesi kóima-i kucánjí mále kpe n nyíselē te Ulééca ye tō ne uyē kecōpe rinō yekeile. Ku pē wele yare kpē ke Ulééca uú pē Moisi n símisi re uké wa. U pē Moisi maa re uké kpē kuú pē n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáayaha ye kucánjí kpē ne pipipirē tiyele. Pē uyē-i ke Yosuwee uú pē pi n kpáulē kapí pē ne ku ripéne apí ne ketē kee pikeyu-mempō ní we téj. Ketē kē pikó ke Ulééca uú pē lákase. Kucánjí kpē aku lē Kanaa-i n we aí ne Tafiti kumúnjé tulu. ⁴⁶ Ulééca ye pē ne Tafiti kefa fénnēle. Tafiti uu pē u pise re uké ncée u he uké kényō mō keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu ní we. ⁴⁷ Amá Salomō yē ka uu kényō u mōm. ⁴⁸ Mpá ne lē, Ulééca yē mpá yo kecáá ní tū, úu síyō ke písoi apí m mō kémee sói. Yare ke antepu Esayi uu m maa re:

⁴⁹ Upíima ye maa re
Keyómēca ye rinéyōpitū le,
ketē pō kenénacōpe

kéyō kéye ke nó yé né mō?
Yei kam yé tone ké ne n wénte?

⁵⁰ Ai rinécúruu née lē nnéi waa? ⁵¹ Etiyēni uu kō pimáa pi kpá re: Nó písoi mpí atii ye páápúle hái. Nó akín takále, nóanétu áa ye kō nsímé kō. Nópinésáayaha mēcō kani nní we nōn Nfáasōne rinō kesu. ⁵² Antepu úye mpuri ke nópinésáayaha ápi wéékuselē? Pē nnéi pē n símisi re Asei ute ye weme kapi kō. Asei ute uyē ke nó kō nkpēni nní piláarō anipe-i wa ani u kopu. ⁵³ Ulééca ye ne piléécaatumē ritikile uú ne uisé nó pa, amá áni i ritiki.

Etiyeni nkpó kecáá nsmé

⁵⁴ Ke pεpεε pεε ketúhaane-i ní we api lē n kō, ai kuwói pi fukōme api pεε Etiyeni nsmé mmē ne aní n takai. ⁵⁵ Amá Etiyeni pōo pεε kelécaai inípeε n tapaalē, Nfáasone nn u yipaalē un ne Uléécaai meyoopi ne Yeesu yeε Uléécaai kuluke-luke-mē kényukōtone-i n nyenu nyáni. ⁵⁶ Kei kuu pεε re: Ne keyómecai nyánile ken wúkulelē, Usai Kepipi ken Uléécaai kuluke-luke-mē kényukōtone-i nyenu. ⁵⁷ Kuu lē m ma, api kepupeila píima kenyine té api atu tápisi api pinnéi kesé pehépo api u filí, ⁵⁸ api u lakase apí ne kuyu iyaa leepo api apare u tapisi api kópu. Pεpεε kei ní we api pisitukanka cícaá máhani api unmánε unyine kapi ye n séε re Sōoli pa uu si m mé. ⁵⁹ Pi Etiyeni apare tapisile un we un kō ne keyóme yáási. Uu re: Upíima Yeesu, a nnéfáa yōsí, ⁶⁰ uu pεε anui kecáá wúla uu mesóri pupεi re: Upíima, kape akópe nnyé píriyu kecáá wa. Kuu lē píimáa ní masí, uu pεε kpi.

8

¹ Etiyeni nkpó mmē nrí ne Sōoli sá.

Sōoli ye Kirisi pikó wéékuselē

Likeyaa kē cire kapi Yerusalem kuyomeyáhaalee pikó piwéékuse koraane ai wōhōo. Pinnéi api Yutee sitē ne Samarii sitē kecáá yékáá, ai yá pitume ηmane. ² Písoi pεε Uléécaai likó ní la pεε Etiyeni kulesi api nkpó tone api ukεcáá tēni hái. ³ Sōoli pōon ηmōópúlē te uké Uléécaai icápine kpu. Síyo kuú pεε kōónúlē un Kirisi pikó cópii, pitisi ne pinósi, un kukpaniilee súuni.

Filipu ye Nsmé Kecire Samarii keteni-i yóólē

⁴ Pεpεε rin-yékaa ye pεε ketē kōónúlenle pin Nsmé Kecire yóólē. ⁵ Filipu uu yisi uú ha Samarii kuyu maa-i yóo re Yeesu yeε uyē ke Uléécaai uu n wéε. ⁶ Písoi nnéi ye pεε rinóo rise wale pin Filipu kutu cōlē. Pi pεε kómεile re u mewaisaηa wapisi, api kō me yenu. ⁷ Aníri ye pεε písoi meyā kémεε lele an pupukεε. Sikankáláká ne pipáíkōó kulúu ye pεε pélesile. ⁸ Ai pεε lē nnya písoi n láárú kuyu kpe-i.

⁹ Utisi unyine yeε hái mekεε-me kuyu kpe-i we, api ye u séi re Simōo. U pεε metarewai wapisile ai ye Samarii pikó nnōo yipu. U kō pεε umεcire kpiilenle re u úyukōó unyine le. ¹⁰ Písoi nnéi, kai n kpisi siwá ne piwéése ye pεε u waiselenle hái. Api ye maa re: Uléécaai nnaηε kapi ye n séε re rínaηε maa mee usoi nkó kémεε we. ¹¹ Hái mekεε-me ke umetarewai ame nnōo pi yipaalē. Api pεε lē nnya u n waiselē. ¹² Amá ke Filipu uu Uléécaai iyōopi ne Yeesu Kirisi kecáá Nsmé Kecire pi n símisi api ηmurei, pi tíyesele api míni pi wole, kai n kpisi pitisi ne pinósi. ¹³ Simōo uyē ticuruu pōo kō ne Nsmé Kecire mmē kefa tene api míni u wole. Uu pεε Filipu n tikilē un mewaisaηa ne mewai píima ke uyē uu n wapisi nyáni men nnōo u yipaalē.

¹⁴ Pitume pεε Yerusalem-i ní we api kóm te Samarii ketē pikó ye Nléécaasimé yōsí. Api pεε Piyεε ne Yohani kei tumpo. ¹⁵ Piketé kē api yisi api sí apí ha ne Uléécaai welu re uké Samarii pikó pē Nfáasone he. ¹⁶ Nfáasone rín pεε kahane likumúnē kpe-i úka kecáá n súime. Míni ηmane kapí péε ne Yeesu rinyiri pi wole. ¹⁷ Kei ke Piyεε ne Yohani api pεε anípe pikecáá rilaa, Nfáasone nn pεε pi loni.

¹⁸ Ke Simōo uu n yé te pitume ye písoi kecáá anípe rilaa Nfáasone nn pi loni, uú ne siwóo hapo uu pitume pē maa re: ¹⁹ Ani kō nē rínaηε mmē he ké ye nen úye kecáá anípe rinlaa, uké Nfáasone yōsí. ²⁰ Amá Piyεε uu u pεε re: Nó ne sipówóo sē ani ásáláú wa. Pō musí re pó fe aa Uléécaai lihεεheε ne siwóo loluu? ²¹ Lipókó líka ái nté we, áa kō líka kecáá nté ncée má. Li we re áa Uléécaai kémεε ase

melō tōpiriinkεε. Un tērii lin nnōō u yipaalē, uu pēé maa rε: Upiima, yo kaá la ké wa? Kei ke Upiima uu pēé maa rε:] ⁶ A yisi aa kuyu-i lompo. Pōn n lompo, pi yé pεε pó símisi lē kaa yé ní wa. ⁷ Sōali pisencō api nyere píri, rinōō ári we. Amá pi pεε rinōō kómēile ápi pεε úka nyáni. ⁸ Sōali uu yisi uu anípeε wii úu pεε líka nyáni. Api pεε kunípe u múlú api u tōrōi apí ne Tamaasi sí. ⁹ Siyáa sitaani kuu wa úu ye líka yē, úu ye líka li úu ye kō líka n ntí.

¹⁰ Kirisi upiretiki unyine ye pεε Tamaasi-i wele, api ye u séi rε Ananiyasi. Upiima uu keyáa kenyine u kpáfúme uu u séi rε: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu rε: Néε nkó, Upiima! ¹¹ Upiima uu u maa rε: A yisi a ncée mmē kapi ye n sée rε Kεcire kpísi áá ha Yutasi keyō-i Tarisi ukó uyē kapi ye n sée rε Sōali kecáa pise. U wele un keyóme yáási. ¹² Ai u nyíse rε utisi unyine kapi ye n sée rε Ananiyasi ye lompo uu anípe ukεcáa láa rε uyē Sōali inipeε iké ye kō yē. ¹³ Ananiyasi uu rε: Upiima, ne konle pisoι meγā pin símisi rε utisi uyē úu kusa pipósoi pεε Yerusalem-pō ní we rikpákára wapísi. ¹⁴ Pεpεε ye Ulééca inyóonse n wa piwéése pεε ncée u he rε uké nté kam uké pē nnéi pεε pó n yáási cópii. ¹⁵ Amá Upiima uu u pεε rε: A n ηme. Ne usoi uyē wéele rε uké pinékei wa. Ú yé tíyεε mpuri sane pikó ne pipiyōpi ne pēé ne Isirayeli pikó api rinényiri ceru. ¹⁶ Né rinécúruu u símisi rε u yé kenécáa íwe ncōpuri li. ¹⁷ Kei ke Ananiyasi uu pεε ncée kpísi uú ha Yutasi keyō lompo, uu Sōali kecáa anípe laa uu rε: Unémáreco Sōali, kaá pεε ncée n tíkimele pōn nté wéme ke Upiima uu pó rikpáfúme. Uyεε né tumme rε ipónípeε iké ye kō nkpeni yē, Nfáasone nké kō pó lō. ¹⁸ Kei nní, linyine ai uinipeε kecáa lápile yare ikpíntomé awéé ai lolu, uu pεε nkpeni n nyáni. Uu yisi api míni u wole ¹⁹ uu pεε iluke le uu rínanε yenu.

Sōali ye Tamaasi-pō Nléécaasimé yóólē

Sōali uu Yeesu pipiretiki kémεε Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰ Uu pεε kei nní yisi uu síyō se-i ke Pisuiifi ayomeγáhaalee aa ní we ka uu yóó rε Yeesu yeε Ulééca Kεpipi. ²¹ Ai pē nnéi pεε u n kómēi nnōō yipu api ye pεε rε: Ai nkó yeε ye lē Yerusalem-pō pεpεε rinyiri ntí n sélei n wéékuselēε? Nénte u kō nté kale rε uké lipite pē cópii uké ne pεpεε ye Ulééca inyóonse n wa piwéése leεpō? ²² Pēé ke Sōali uu rínanε piyéne rikpá uu ye ne Pisuiifi pεε Tamaasi-i ní we nsímé feriyε uu pi séése. U ye pi nyíse rε Yeesu yeε Uyulale ke Ulééca uu n wéε. ²³ Kai nkáripí n nánai, Pisuiifi api símaane aí tone rε piké Sōali kpu. ²⁴ Ai Sōali kutu-i loni rε pi u wéési. Ketúnjé ne kesine kapi pεε kuyu sipoo mé piké ne u ní kpu nnya. ²⁵ Upipiretiki api pεε kesine menéεe menyine-i u wai apí ne kuyu mmēle kεpire-mē u síisepō.

Sōali ye Yerusalem-i we

²⁶ Ke Sōali uu Yerusalem n tuipō, uu Yeesu pipiretiki picō pitiki peeni, amá pinnéi pin pεε u wuru. Api pakarelē te u mesei Yeesu upiretiki. ²⁷ Kei ke Parinapasi uu mese u kpísi uú ne pitume leεpō, uu lē ke Upiima uu umεcire n lése uu Tamaasi ncee-i Sōali nyíse ne lē kuú ne u n símisi pi keeni. Uu kō lē ke Sōali uu Tamaasi-pō ne ikari Nléécaasimé ne Yeesu rinyiri rin-yóó pi símisi. ²⁸ Kai ne kei n kpísi, Sōali ne pitume pē pεε pεε Yerusalem-i sónesi, un ne ikari Nléécaasimé ne Upiima rinyiri yóólē. ²⁹ U ne Pisuiifi pεε Mékireki n símisi yèè pεε ifaací wale. Amá pē pin pεε wéési piké u kpu. ³⁰ Ke piyómeyáhaa picō api lē n céri, api u kpísi apí ne Sesaree-mē u sí api Tarisi-mē u tōnsepō.

³¹ Uka úu pεε kumúnjé kpe-i Yeesu pikó cōnjē Yutee ne Kalilee ne Samarii keté nnéi kecáa. Pi pεε ikari kpáriisenele pin kō Upiima riwure mále. Nfáasone nn pi léni pin kulúí kpálē.

Enee pipélé

³² Piyee ye pee nḗpá yei kuyu-i sónle, uú ne keyáa kenyine Yeesu pikó pee Lita kuyu-i ní we kémee tulu. ³³ Uu kei utisi unyine kapi ye n sée re Enee leepo. U kékankáláká le. Li wa inḗ ipaha kuú ne kefine kecáa n finu úu ye fe uké sónle. ³⁴ Piyee uu u maare: Yeesu Kirisi ye pó paisele, Enee. A yisi a ripócuruu kepófine riwépi. Enee uu kei nní mese ne mese yisi. ³⁵ Lita pikó ne Saarō pikó nnéi api u yenu api pimécire Upiima pa apí ne Upiima kefa tene.

Pi Tōrikaasi yukuse nkpo kémee

³⁶ Yafa-pō ke unósi unyine uú peé we. Pi ye u sée re Tapita. Pi ye rinyiri tē Mékireki kémee tuisse re Tōrikaasi * Uyē nkó mee re uké nḗpá piyei lisone n wai uké kō písoi n hekesi. ³⁷ Uu likumúnḗ kpe-i káasi uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kényo kecáa-pō kulee kunyine-i keléca-pō u finse. ³⁸ Yeesu pipiretiki pee Yafa-pō ní we ye pee kónle re Piyee ye Lita-pō we. Lita ye kō ne Yafa kónle. Api pee písoi pité lese api Piyee kémee tum te piké u maare uké mekee pikemee wurupō. ³⁹ Piyee uu wákasi u ne pē api tóisene api tómpō. Kuu n tuipō, apí ne kényo kecáa kulee kpe-i u taápō. Pikúmannōsi nnéi apí nyósōpō api itu ne u kálisi. Api sitúkanka ne akpélenku nyē ke Tōrikaasi uú pee nfáa m má un yóóni u nyísente. ⁴⁰ Kei ke Piyee uu pee pinnéi lésepō, uu wúla uu keyóme yáasi. Uu pee ukpōkpō-mē pansepō uu re: Tōrikaasi, a yisi. Tōrikaasi uu inípee wúkule. Kuu Piyee n yé, uu yisi uú tone. ⁴¹ Piyee uu kunípe u tini uu u léni uu yisi. Uu pee limemáa piyómeyáhaa ne pikúmannōsi pē séi uu Tōrikaasi ne unfaa pi nyíse. ⁴² Nsímé mmē nn Yafa kuyu nnéi kóónú, písoi meyā api Upiima ne kefa tene. ⁴³ Piyee uu Yafa-i ukónéfukei Simōo keyō-i tone ai siyáa wai nsone.

10

Piyee ye Kōrinēe keyō ha

¹ Utisi unyine yee pee Sesaree-pō we, api ye u séi re Kōrinēe. U pee Rōm usóca kpéé unyine le. U pee písoi píle kutōpilee uwéése le. ² U ne ukéyo nnéi ye pee Ulééca likó lalē. U ye pee píwekōó ulikó meyá hekesile un kō mesére Ulééca yáasi. ³ Keyáa kenyine kuu ketúnḗcō metaani kumúnḗ Uléécaatumē unyine méyene menyine-i yé cáká-cáká. Uléécaatumē uyē uu ukéyo-i lompo uu u séi re Kōrinēe! ⁴ Kōrinēe uu pee iwame ne uléécaatumē uyē n nyáneí uú ne u pise re: Ne meyo-me, Upiima? Uléécaatumē uu u pese re: Ulééca ye ipówele konle uu kō lē kaa píwekōó n léni yenu. Uu yé pó palei. ⁵ A nkpéni písoi tū piké ha Yafa-pō utisi uyē kapi ye n sée re Simōo api kō rinyiri u he re Piyee séeme. ⁶ Ukónéfukei uyē kapi ye n sée re Simōo keyō-i kuú we mínimaa ritime-pō. ⁷ Ke uléécaatumē uyē uu lē n símisi uu tómpō, Kōrinēe uu upikeikó pité pinyine séi. Ukutōpilee kémee usóca unyine ye pee Ulééca likó lalē nsone. Uu kō uyē séi. ⁸ Uu lelee n wa nnéi pi keeni uu pee Yafa-pō pi tum.

⁹ Ai ncée pi weesi pin Yafa lapō. Piyee uu itunḗ kecíre kumúnḗ kényo caca ipiraa yopoi re uké keyóme yáasi. ¹⁰ Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi ní we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípehehe. ¹¹ Uu yénu keyóme ken wúkulelé, linyine lin cepimele aí ne keteni-i tuiri yare kusánjáa maamaa kunyine kapi n tánḗ pin kuatime kena muléilē. ¹² Ana ana likó nní ncōpuri ne lelee m múnui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri yee pee kemée we. ¹³ Ai rinóo u maari re: Piyee, a yisi, a kō aa le. ¹⁴ Piyee uu rinóo pese re: Kása, ám pikai irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upiima! ¹⁵ Ai kō melírū pimáa u kpá re: Lē ke Ulééca uú ní maare liluke-luke, páa kape li maare icírí. ¹⁶ Mepēhē metaani kai lē wa, ai pee limemáa kusánjáa kpē keyómecaa-mē kpíipō.

* **9:36** Tōrikaasi: Li aseí re ketáha

¹⁷ Piyee uu n we un umecire písai re méyene mē aseí ye nkpéni áye. Likumúné kpe-i, pisoi pē ke Kōrinēe uu n tumpō pōon Simōo keyō wélaapō apí ne keripoo tuipō mese ne mese. ¹⁸ Api séi api písai re kei ke Simōo kapi rinyíri n he re Piyee uu wee? ¹⁹ Piyee un we un meyéne mē kecáá músu, Nfáasone nn u maa re: Pitisi pitaani pinyine ye mpí pin pó wéési. ²⁰ A yisi a ricepipō, nó ne pē ani mese ne mese tómpō. Néé pi tumpō. ²¹ Kei ke Piyee uu pēe súipō uu pitisi pē maa re: Néé Piyee uyē kani n wéési. Néé usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²² Api re: Rōm usóca kpéē Kōrinēe yee ró tummē. U usoi kecire le, un kō Ulééca pakarelē. Pisui fi nnéi ye ukecáá nsone símisile. Uléécaatumē unyine yee u símisi re uké pó sée aá ha ukeyō-i nfasimé kaa m máme u símisi. ²³ Piyee u keyō pi tani uu kulee pi he api fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki api kesé tómpō. Pimárecō pinyine pēe Yafa-i ní we póo kō yisi api u saruni. ²⁴ Liukóso kapi Sesaree tu, Kōrinēe un ukeyō-i upikó ne upisane cápinelē un ne pi mé. ²⁵ Ke Piyee uu n tuipō, Kōrinēe uu u tépei, uu wúla ne ketē-pō uú ne ipakare u yáasi. ²⁶ Piyee uu u yukuse uu nyere se uu re: A yisi a nyere! Néé ne kō kesoi pipi le. ²⁷ U ne Kōrinēe pin lē ifaací wai uú ha ne keyō lompō, uu leepō pisoi pin cápinelē kulúí ²⁸ uu pi maa re: Nōrinécúruu ye nyule re Usuifi úu ncée má upiyomeyáhaa nnya, u ne mpuri sane ukó unyine piké n sōne, néé uké ye ukeyō rilóólú. Amá Ulééca ye né símisile re ái nyamí te ké m músu re unyine ye icírí néé úkperinkpekó. ²⁹ Lelēe tíyese, kani kenémee n tumpō re piké né sée, ám nkpáni pipáká-páká peē. Ne la ké nkpéni nó písai re ní-ye kaní ne né séi? ³⁰ Kōrinēe uu pēe rinóo u yósu re: Siyáa sina ye nsí kam itunje nnyí icō-i, ketúhécō metaani kumúnje nkú-i kenéyō-i we nen keyóme yáasi. Mese ne mese, arí paí utisi unyine un ilū tanaalē in tēlu un ne kenékúrí nyenu. ³¹ Uu né maa re: Ulééca ye ipówele yósile, Kōrinēe. U lē kaa lipókó pisoi n hekesi yenle. ³² Lē nnya, a pisoi tū piké ha Yafa-pō Simōo kapi rinyíri n he re Piyee séeme. Ukónéfukei uyē kapi ye n sée re Simōo keyō-i kuú we mínimaa ritime-pō! ³³ Am pēe mese ne mese pisoi tumpō re piké pó séeme. Li né larisile hái re pó ka. Ntónéí mmú, Ulééca inipee-i kari nkpéni nní we, tōn kutu cōlē tóké kō te ní-ye ke Upíima uu pó máame re a ró símisi.

Anóo ke Piyee uu Kōrinēe keyō-i ní ma

³⁴ Kei ke Piyee uu pēe rinóo yósi uu re: Nkpéni kam meyíkíyiki kō te Ulééca úu pisoi ne picō kóólene. ³⁵ Mpá mpuri ní-ye ukó ye kpére u pakarelē un aseí tikilē, u ye liute n lalē. ³⁶ Yeesu Kirisi kuu tummē re uké Isirayeli pikó Nsímé Kecire símisi re u ne nkíninje pi ka. Yeesu Kirisi uyee pisoi nnéi Upíima. ³⁷ Ke Yohani uu Nléécaasimé piyóó ne pisoi píniwolé ní masí, nō yenle lelēe Kalilee keteni-i n wa aí ha ne Yutee ketē nnéi yósu. ³⁸ Ulééca ye pēe Nasareti ukó Yeesu kepire wele. U pēe Nfáasone ukemee wale nn rínanje u he, un ne nípa yei sōne un lisōne wai, un pisoi nnéi ke kuníri aku m múlē pōisente. ³⁹ Tóo lē nnéi kuu Pisui fi kuyu-i ne Yerusalem-i n wa písai rakó. Pi kunapéékó kecáá u kariile apí ne u kopu. ⁴⁰ Amá Ulééca uu keyáa táánū tunje nkpō kémee u yukuse, uu fe uu umecire lese uu kerócōpe pinyine nyíse api yénu re u nkpō kémee yisile. ⁴¹ Ai pēe re pisoi nnéi kuu umecire nyíse, amá tō ke Ulééca uu mekēe-me n lése re tóké písai rakó kuu umecire nyíse ari u yenu. U meyíse-máá, tō kesé tonēle ari le ari níru ne uyē. ⁴² Uu kō ró forii re tóké Nsímé Kecire Pisui fi símisi piké céri re uyē ke Ulééca uu lése re uké pinyánnyá ne pikpōkpō túhaane. ⁴³ Antepuye nnéi ye unsímé símisile api péhele re úye un ne kefa u n tene, uyē nnya, Ulééca ye liute akópe sári.

Nfáasone ye mpuri sane pikó kecáá suime

⁴⁴ Kumúnjé kpé-i ké Piyee uu lē n símisi, Nfáasone nn pē nnéi pēe uanōo nyē kutu n cólē kecáá súiri. ⁴⁵ Pisui fi pēe Yeesu ne kefa n tene ye pēe Piyee sarunle. Ai nnōo pi yipu re Ulééca ye kō mpuri sanē pikó Nfáasone hē. ⁴⁶ Mesei ké Pisui fi pēe apí pēe kómēi mpuri sanē pikó mpí pin meyu saŋa menyine símaankēe pin kō siyóme ne Ulééca pakarente. Kei ké Piyee uu pēe re: ⁴⁷ Meróco ké Ulééca uu pisoí mpí Nfáasone hē. Tó pēe nkpréni fe arí ne pi yulu re apí kape míni wolēe? ⁴⁸ Kei ké Piyee uu rinōo hē re piké Yeesu Kirisi rinyiri ne míni pi wolē. Lē memáá, apí pēe u pise re uké pikemēe siyáa sinyine wa.

11

Piyee ye umewai Kirisi pikó pēe Yerusalem-i ní we kēnkēe

¹ Pitume ne Kirisi pikó pēe Yutee keteni-i ní we apí kóm te mpuri sanē pikó pō ne kō Ulééca Nsímé yósi. ² Ké Piyee uu Yerusalem m pēepō, Pisui fi pēe Yeesu ne kefa n tenelē apí kēyu u pa. ³ Pi u maa re: Pō pikéciré keyō lompō, nó ne pēe ani kelō kesē le! ⁴ Kei ké Piyee uu pēe lelēe n wa pi kēnkēe ne kētō-pō, uu re: ⁵ Yafa-pō kamí pēe kēyo kenýine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yare kenípechee, ai linyine né nyíse lin kenémēe wémē. Likēi leē wele yare kusáŋáá maamaa kunýine kapi n táŋe pin kuatime kena muleilē. Ai pēe keyóme caa n leeri lin cepimelē aí weri aí ne né kō. ⁶ Am kusáŋáá kpē kēmēe rísone paí, am ána ana likó nní ncōpuri ne liyúikó ncōpuri ne lelēe m múnui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri yenu. ⁷ Kei kai rinōo né máame re: Piyee, a yisi, a kō aa le! ⁸ Amá am tinōo yósu re: Kása, ám pí kai irósé kēmēe icírí inyine lukaalē, Upíima. ⁹ Ai kō melírū keyóme caa-pō pimáa kpá re: Lē ké Ulééca uu ní maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁰ Mepēhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáá kusáŋáá kpē keyóme caa-mē kpíipō. ¹¹ Likumúnjé kpé-i, pisoí pitaani pinyine apí kei nní weri apí kēyo ke-i kari ní we ripoo-i nyere. Sesaree-pō kapi lē pi tumti. ¹² Nfáasone nn né maa re ké yisi ké mese ne mese pi ritiki. Pimáreco pikpuulū mpí apí yisi apí né sáruni arí ha ne kesé Kōrinee keyō-i lompō. ¹³ Uyē uu ró kēénkēe lē kuu uléecaatumē ukeyō-i n yé un u tee re uké pisoí tū piké ha Yafa-pō Simōo kapi rinyiri n hē re Piyee sée. ¹⁴ U yé nsímé u símisi mēe yé u ne ukeyō pikó nnéi n yóriye. ¹⁵ Kam nsímé n kpísi, Nfáasone nn pikécáá súiri yare knn lē kékoraane kerócaá n súime. ¹⁶ Kei kam pēe Upíima rinōo ntí léise re: Míni ŋmane ké Yohani uu nó wólē. Amá Nfáasone ké Ulééca uu nó wolene. ¹⁷ Kari Upíima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Ulééca uu Nfáasone ró hē. Mmē kuu kō nkpréni pē hē. Wóo pēe nkpréni né ké ne Ulééca n kēŋene? ¹⁸ Kapi anōo nyē n kō, apí piakij ninukuse apí Ulééca ríyu waise apí re: In lē, mesei ye me re Ulééca ye ŋmureile re mpuri sanē pikó pōoké kō piakópe kepire rito piké nfáa yíkíyiki yé.

Kirisi pikó pēe Antiyōasi-i ní we

¹⁹ Kumúnjé kpé-i kapi pēe Etiyēeni ní kpu, pi pēe pēpēe Kirisi ne kefa n tene wéekuselenle háí. Ai tíyese picō apí wúrunkēe apí ne Fenisii ketē ne Siipuru ne Antiyōasi tulu, amá pin pēe Pisui fi ŋmane Nléecaasimé símisi. ²⁰ Mpá ne lē, Siipuru ne Sireeni pikó pinyine ye yisile apí Antiyōasi sí apí ha Upíima Yeesu Nsímé Kēcire Pikireki símisi. ²¹ Upíima nnaŋe nn pi léni, pisoí meyā apí ne kefa u tene apí mēfine conse. ²² Kirisi pikó pēe Yerusalem-i ní we apí lē kom, apí Parinapasi Antiyōasi-pō tum. ²³ Kuu n tui pō, uu yénu lē ké Ulééca uu pēpēe ne Kirisi kefa n tenelē tinkpá, ai u larisi uu pi ŋmóópúse re piké Upíima ne kefa kesē n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pēe meyíkíyiki usoi sone le. Nfáasone nn u yipaalē un kō nfatene má. Lē nnya ké pisoí meyā apí ŋmurei apí Upíima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáá yisi uu Tarisi-pō Sōali piwélāa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kpísi uú ne Antiyōasi u sí. Apí kei Ulééca icápine iye-i kuŋmē ne kuriyu wai

pin Nléecaa simé písoi meŷā céési. Antiyóosi uye-i kapi mefoí foí Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúnjé kpe-i ke antepuye pinyine api Yerusalem yisi api Antiyóosi sí. ²⁸ Nfáasone nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nkũ píima nnyine yé ketē nnéi kecáá wa. Nkũ mmē ní weri nn mesei Kulooti iyóopi kumúnjé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pēe Antiyóosi-i ní we api símaane aí tone re pikécōpe, m̀pá úye uké lē kuu yé n fe tōhō piké ne pimárecō pēe Yutee-pō ní we lémpō. ³⁰ Api mesei lē wai, api Parinapasi ne Sōali tum api sí api ha ítōhō iyē ne pi léni api pipiwéése pa.

12

Pi Yakupu kpu api Piyee ṕ kpanii

¹ Likumúnjé kpe-i ke uyóopi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse lō. ² Uu tíyese api ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē ηmaa ke Pisuífi apí pēe ní la kuu lē wa, uu kō tíyese api anyá nyē-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li kémee Piyee ṕ tini. ⁴ Kapi lē u n t́ api kpanii, api písóóca siwúpi sina wai, m̀pá kéye kémee písóóca pina, pin ne u m̀é. Nkpō melóó anyá memáá kapi lē ne músu re piké m̀pá úye inipēe-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i ní we pin u m̀é, Kirisi pikó pin ukécáá Uléecaa welu mewénte áme we.

Piyee melele akpanii kémee

⁶ Kesine kee n weesine Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu písóóca pité kepáápáá we un loni. Anípe keté kapí pēe akpanii u wailē pin ne u pahaalē, piméré ṕon kō kukpaniilee rinōnō-i nyenu pin m̀é. ⁷ Mese ne mese, Upíima uleecaatumē unyine uu lompo, metéi ame kukpaniilee yipu. Uléecaatumē uyē uu Piyee ilúké pépé uu u yónse, uu u maa re: A riwakasi! Akpanii kapí pēé ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Uléecaatumē uu pēe u maa re: A kupótampála rité aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléecaatumē uu kō re: A kupókpélenku tā aa yisi aa né tiki. ⁹ Piyee uu u tiki api léepō, lin u we yare kelaré. Úu pēe músu re mesei ye me. ¹⁰ Apí piméré foí fáau, api pilírú kpá api pēe nweni rinōnō kapi ye ne kuyu-mē n léepō tulu, tē ari timécire hánnepo api léepō. Api ncée kpísi pin tósu. Kei nní, uu Piyee inipēe-i pōlu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pēe yé te mewai ye wale. Kei kuu pēe re: Nkpéni kam yé te mesei ye me. Uléecaa ye uléecaatumē tummele uu Erooti anipe-i né lese, uu kō mmē ke Pisuífi apí pēé ne né ní la kémee né lese.

¹² Ke Piyee uu n yé mmē kémee kuu ní we, uu Yohani kapi rinyíri n he re Mariki uni Maari keyō sí. Písoi kulúí ye pēe kei cápínelenle pin keyóme yáási. ¹³ Kuu n hapō uu keyō ripoo pepu, unósi keikó unyine kapi ye n sée re Rooti uu sí uké ha yē te wóo lo? ¹⁴ Uu Piyee metē ceru. U yé ripoo hánnele née, uú nya uu mpónare ne ítóó ne keyō-mē pēepō, uú ha re Piyee ye ka un tipoo-pō we. ¹⁵ Pēpēe kei n cápínelē api u maa re u isōhō torile. Amá uu keyu mahani ηmaa re mesei ye me. Api re in lē, ukumíri ye ku. ¹⁶ Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánne api u yenu, piipiye ii nnyiyē loni. ¹⁷ Uu kunípe ne pi símisi re piké n sélē ápi kape ríka ma. Uu kō pi símisi lē ke Upíima uu kukpaniilee-i u n lése. Uu kō pimáa pi kpá re piké ha Yakupu ne pimárecō picō lē símisi. Kuu lē písímé pi ní masí, uu yisi uu kelō féé tómpō. ¹⁸ Kai n weesi, ai písóóca pē kecōpe nōkōre háí, api pēé m písine re méye ke Piyee uu lō? ¹⁹ Erooti uu pēe rinóó he re piké u wéési. Amá api u wéési ápi u yē. Kei kuu pēe piméré pē sée uú ne pi túhaane uu re piké pi kō. Uu pēe limemáá Yutee keteni-i yisi uú ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpō

20 Erooti ye pée ne Tiiri pikó ne Sitəo pikó wólaalenle. Pē api rinəo rise wai re piké ha u yē. Api lē nnya uyóopi piméré uwéese Pilasituusi kópóó, api yéntine uu ne kekpeé pi wai piké ha ne u kpurei. Ai méwoo, uyóopi Erooti ketē kémee likó nfaa kapi má. 21 Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uu ha umeyəopilape tani uu uriyəəpitū kecáa tone uu pée ne pisoι riwúí ne meyá n símisi. 22 Kei ke pisoι api ipakare riwəo re: Uléecaa rinəo ye ntí, ái kesoiπipi rikó. 23 Kúu n céri re Uléecaa ηmane yee ipakare te nnya, Upíima uleecaatumε unyine uu kei nní u fapi uu lalei, apapi aa u takai uu ha ne kpi.

24 Nléecaasimé nn pεε likumúhε kpe-i kóónú api mpa yei n kom. 25 Ke Parinapasi ne Səoli pəo lē nnya kapi Yerusalem-i pi n tumpə piwai m masí, api yisi api Yohani kapi rinyiri n he re Mariki ne péne apí ne Antiyəəsi pele.

13

Parinapasi ne Səoli ye Nsimé Kεcire piyóó ha

1 Antepuye ne pisoι pεε Nléecaasimé n céesi ye pεε Antiyəəsi-pə Uléecaa icápine-i wele. Pεpεe Parinapasi ne Simeyəo kapi ye kə n sée re Uηmóhə ne Sirεeni ukó Lusiyuusi ne Manayεeni ne Səoli. Manayεeni ne Kalilee uyəopi Erooti pεε kesé iwá li. 2 Keyáa kenyine kapi anəo paasi pin Upíima ne welu. Nfáasəne nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Səoli iyaa lese piké pikei pē kam pi m pa wa. 3 Kapi pinəopahaa ne piwele m masí, api anípe pikecáa láa apí ne pi tum, api tómpə.

Parinapasi ne Səoli ye Siipuru-pə we

4 Nfáasəne nn Parinapasi ne Səoli tum, api Selesii-pə sí api kei kúninəi loni apí ne míni kepáapáa ketē kapi ye n sée re Siipuru sí. 5 Kapi Salamini n tu api Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléecaasimé piyóó kápáa. Yohani ye pεε pikεmεé wele un pi léni. 6 Api míni kepáapáa ketē kē kóónú api tene apí ha Pafóosi tulu. Kei kapi pée ne Usuifi unyine kapi ye n sée re Paari-Yeesu risáne. Uyē ne metarəwai ukó ne antepu nəome le. 7 Siipuru ketē uyəopi Serikiyuusi Pəolusi keyə-i kuú pée we. Uyē ne usəhəo píima le. Uu tíyεse api Parinapasi ne Səoli u séipə re li ripəo u wa re uké Nléecaasimé kó. 8 Metarəwai ukó uyē uu pi m púnεisente un náasi re úyukəo uyē uu kapε ne Yeesu kefa tene. Pi ye Mékireki ne urinyiri tuisse re Elimaasi, lelee re metarəwai ukó. 9 Nfáasəne ye pεε Səoli kapi ye kə n sée re Pəoli yipaalenle. Kei kuu pεε Elimaasi uyē rísəne riwii 10 uu u maa re: Pó unəome ne uyaaluke nkó. Kúniri kepipi nké, pəo mpa lisəne líye n ηmélu. Pə ne wele pən Upíima simúhε cire-cire háresi, née yo? 11 A nkpeni kutu ricə aa kóm. Upíima yé pə pi aa nyíini aa kə ntujε metéi paa siyáa sinyine. Kei nní lē, kuηmaha aku Elimaasi hila, uu ye toóri toóri un unyine wéesi yee yé u n tórəi. 12 Ke uyóopi uyē uu lē n yé, uu ne Upíima kefa tene. Li we re Upíima kecáa icélaa iyē ne u lonne rísəne.

Pəoli ne Parinapasi ye Pisitii ketē-pə Antiyəəsi kuyu ha

13 Pəoli ne upisencə api Pafóosi-i kúninəi loni apí ne Pamfilii ketē-pə Pεriki kuyu sí. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem pele. 14 Pəoli ne Parinapasi pəo piketé kei yisi api səne api Pisitii ketē-pə Antiyəəsi kuyu sí. Api kewénteγaa tuné Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompə apí tone. 15 Unyine uu isé atelé ne antepuye akó pisoι inipεe-i kéeni. Kuu pikéε m masí, kuyómeyáhaalee piwéese api Pəoli ne Parinapasi kémee tum apí ha pi maa re: Pimárecə, nən nnyine m má nəké ne pisoι ikari rikpáse, nó fe ani nkpeni símisi.

16 Kei ke Pəoli uu yisi uu kúnipe síka uu pisoι séese uu re: Nó Isirayeli pikó ne nó pitórəo mpí nóo Uléecaa n wuru, ani kutu ricə ani kóm! 17 Isirayeli Uleecaa

ye pēe pirókpure wéele, uu tíyese api kulúí wai, pēé uye-i kapí pēe Esipiti keteni-i ilási n tū. Uu pēé ne unnaŋe kei pi yukuse. ¹⁸ Uu kuceŋi kóima-i pikεcáá paí inŋmē afεena. ¹⁹ Uu limemáá mpuri nseei Kanaa keteni-i kópu uu nsitē cápine uu upisoi pa re piké n te. ²⁰ Ai lē n we aí ne tulu inŋmē píle píle mena ne inŋmē kuwóó kumúné.

Uu pēe limemáá pikpéenwai pi he, ai kpísi aí ha ne antepu Samuyēeli itunje tulu. ²¹ Lē memáá, api Uléécáa pise re uké uyóopi pi tí. Kei kuu pēe Penyamēe kumare ukó, Kiisi unŋmáne Sauuli iyóopi tonse inŋmē afεena. ²² Kuu Sauuli iyóopi n lapile, uu Yesee unŋmáne Tafiti i pa uu re:

Ne nkpéni Yesee unŋmane Tafiti yee ne né rinsá yénle. U yee yé menéla nnéi wa.

²³ Tafiti kepirē keŋe ke Uléécáa uu Isirayēeli pikó pa re keké pi yoriye yare kuú pēe ní maa re li yé wa. Kekēe Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kelenē ní kam, Yohani ye pēe riyóóle uu Isirayēeli pikó nnéi símisi re piké piakópe kepire ritó piké míni wole. ²⁵ Yohani uké ne upikei ketó n tu, u maa re: Nó músu re née wóo? Ai née uyē kani m mé. Uyē ne kepire wemele. Né ám tu ricuruu re ké ripe ké uanéeri keŋmepi fénne.

²⁶ Póoli uu kó kpá re: Pimáreco, ntónéi ke Uléécáa uu nsímé mmú pālē uké ne ró yoriye, nó Apiraham sipirē ne nó pitóróo mpí nóo nní Uléécáa n wuru.

²⁷ Mesei ke Yerusalem pikó ne pipiyóopi api Yeesu yē, api kó antepuye nsímé kapi mpá kewénteγaa kéye n kééni riyíkí kó. Amá kapi Yeesu ní kpu, lēleε nsímé mmē kémee ní we kapi lē wa. ²⁸ Api kó níka yē, mmē nnya kapi yé u ní kpu, amá pi pēe Pilati pise re uké u kpu. ²⁹ Lē kai Nléecaasimé kémee Yeesu kecáá n wólaalē kapi lē wa. Api pēe limemáá kunapéékóo kecáá u súise api u kpísi api nhóre-i wai. ³⁰ Amá Uléécáa uu pikpókpo kémee u yukuse. ³¹ Pēpēe hái Kalilee-pó u n sárū apí ne Yerusalem sí kuu siyáa kulúí umecire nyíse. Pēpēe kó neni nní upiseérakóo Isirayēeli pikó inipēe-i. ³² Nsímé Kεcire mmú ke Uléécáa uú pēe yekei re u yé pirókpure pa. Mmē karí ne nó ka. ³³ Mmē kuu nní nkpéni tó pipipirē wa. Li we re u Yeesu nkpó kémee yukusele yare kai Ipakare Siyome ritelé lírū kémee n wólaalē te:

Póo Kenépipi,

née neni pó mári.

³⁴ Uléécáa ye pēe mekeε-me maa re u yé pikpókpo kémee u yukuse úu kapε ne pí kai n fóni nnya. Lē kuu Tafiti maa re: Né lisone kecire leε aí n fónune nó pa. Tinóo sone kam pēe Tafiti n yekei ye tē.

Lisone kecire leε aí ye pí kai n caai kam pēe Tafiti m pane kam nó pane.

³⁵ Lē nnya ke Tafiti uu kó keló kecó maa re:

Aa yé ŋmurei upólala uké nhóre kémee fóni.

³⁶ Tafiti uyē ye pēe uisoi kémee Uléécáa mēla wale. Kuu n kpu, api upisaayaha kémee u kulesi uu fónu. ³⁷ Amá uyē ke Uléécáa uu pikpókpo kémee n yukuse úu fóni. ³⁸ Pimáreco, li tu re ani nísonε kó te uyee tíyese kapí ne neni akópe písarei nsímé nó símisi. ³⁹ Uyee tíyese ke úye uu ye un ne kefa u n tene, Uléécáa uu liute akópe u sárei. Moisi isé íi fe iké usoi akópe sárei. ⁴⁰ Lē nnya, ani nómenécíre tí, ani kapε tíye lē ke antepuye api piatelé-i n wói liké nó wa. Lēleε re:

⁴¹ Nó kupakareciré pikó mpí,

ani kutu ricó ani kóm liké nó riyóo, ani itóo ne mílesi.

Nónnéfáa mmú kémee kam la ké mēwai menyine wa ke unyine uu yé un nó n símisi áni yé pakare. ⁴² Ke Póoli ne Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léepó, api kó pi séi re piké kewénteγaa kecó pēepó piké nsímé nse mmē písímé pi rikpá. ⁴³ Icápine memáá, Pisuifi yíkíyiki kulúí ne pitérj tēj pēe Pisuifi keyome n yáási api yisi api Póoli ne Parinapasi tiki. Pē api ikari pi

he re ápi kape tíye unyine uké Uléecaa kefa kuú ne pi n fénne ncee kéme pi fóm.

⁴⁴ Kai kewénteyaa kecō kē n tu, li wa yare Antiyōasi kuyu pisoι nnéi pēe cápine piké Nléecaasimé kō. ⁴⁵ Ke Pisui fi api riwú tē n yé, pikefa ake tóosi api pēe lē ke Pōli uu n símisi n kesu pin kō u lámisi. ⁴⁶ Pōli ne Parinapasi api kéyu kpáiiise api pi símisi re: Nó kai ne sá re Nléecaasimé nké mefoi tu kelene. Kani nní n n késu nōn kō nómenécire ne nfáa teneciré lómiise nnya, tó mese ne mpuri sane pikó-mē m pēe. ⁴⁷ Lē ke Upiima uu ró n forii re tóké wa ye nní:

Ne pó lésele re a pansē metéi aa isoipuri nnéi n kpáiiilē,
pinnéi piké píyulale yē.

⁴⁸ Ke mpuri sane pikó api anōo nyē n kō, ai pi larisi api Upiima nsímé pakare. Pē nnéi ke Uléecaa uu ne nfáa teneciré n sēe, api ne Yeesu kefa tene. ⁴⁹ Upiima nsímé ye pēe kumúnjē kpe-i ketē kē nnéi kecáa kóónulēnle. ⁵⁰ Amá Pisui fi api pinósi yukō pēe Uléecaa n yáasi ne kuyu piwéese talaankēe api yisi api Pōli ne Parinapasi piwékuse kápáa, api piketeni-i pi lakase. ⁵¹ Pōli ne Parinapasi api yisi apí ha kuyu ripoo-pō pinnataai péi-péi api pikuwéé-mē yaapō, ai wai re piakópe aké ne pi riséé. Pōli ne Parinapasi api yá api Ikoniyōm kuyu-mē tómpō. ⁵² Nfáasōne ne mpōonare pōon pēe Yeesu pipiretiki pēe Antiyōasi-i ní we yipaalē nōne.

14

Pōli ne Parinapasi ye Ikoniyōm-pō we

¹ Pōli ne Parinapasi api kō Ikoniyōm-pō Pisui fi kuyomeyáhaalee loni, api kéyu kpáiiise api símisi Pisui fi meýā ne Pikireki meýā api ηmurei api Yeesu ne kefa tene. ² Amá Pisui fi picō pēe ápi n ηmurei piké ne kefa u tene api mpuri sane pikó talaankēe re piké Pōli ne Parinapasi kecáa simúnjē kópe wa. ³ Mpá ne lē, pē ne Ikoniyōm-i tónēle ai siyáa wai. Api itisi ne n símisi pin ne Upiima tálē. Upiima ye pēe nnañe pi hele pin ne mewaisaḡa ne mēpiima wapisi, ai ye nyise re mesei ke Upiima uu pisoι ípēelēe nyise. ⁴ Kuyu pikó api kei nní kēne meté. Picō re Pisui fi nkó mee wa, picō re pitume nkó mee wa. ⁵ Pisui fi ne mpuri sane pikó ne kuyu piwéese api pimēcire cápine piké Pōli ne Parinapasi íwe wa piké apare pi tókēe piké pi kō. ⁶ Kai lē Pōli ne Parinapasi kutu-i n lompō, api músu tímí, api wuru apí ha Likayonii ketē-pō Lisitiri ne Teripu ayu-i ne akékúrí pékesi ⁷ api kei Nsímé Kēcire n yóólē.

Pōli ne Parinapasi ye Lisitiri-pō we

⁸ Lisitiri-pō ke utisi unyine uu pēe we. Háí kapí ne u m mári uu pí kai sónelē. U kékankáláká le, uu ye pēe n tū. ⁹ Uu pēe Pōli nsímé kutu n cōlē. Kei ke Pōli uu u nyáni nōne uu yénu re nfatene ye u tulaalenle un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pōli uu rinōo cásē uu u maa re: A yisi aa apóna kecáa kecíre nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsé kápáa. ¹¹ Ke pisoι api Pōli mewai mē n yé, api kei pikó meýu, Mélikayoniyēe ne pupēi re: Piléé ye mesoi sóneme apí ne ró leeri. ¹² Api re Parinapasi yeē Seusi. Kai nní Pōli yeē pēe símisi nnya api re uyēē Herimeesi. ¹³ Piléé pēe kapi ye n sēe re Seusi keyō ye pēe wele kuyu ritime-pō. Uléékō yeē kei pi n nyōonse uu anáala mefele toraankēe uu tórikee uu ne keyō kē tinōnō-i hapō, u ne pisoι pēe n cápinelē apí n náasi piké Parinapasi ne Pōli nyōonse. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pōli apí lē n kō, api pisitukanka céerií ai nyise re ái ne pi risá, api pēe riwú tē kecōpe sōpō pin cési re: ¹⁵ Nó pisoι mpí, yo kani lē wai? Tó ne kō nómenécō sisoi pipi le. Nsímé kecire karí ne nó ka tōn nó tee re áni liséré-seré nní nkó riyá. Líwookō ye ni. Ani nómenécíre Uléecaa yeē nfáa n te pa. Uyēe ketē ne keyóme ne mínimaa ne likeme likó wa. ¹⁶ U mekēe-me pirókpure kéme-pō pisoι nnéi riyále re piké

pimepəɔla n wai, ¹⁷ n̄pá ne l̄e, mesére kuu p̄ee mewai sone nó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyómecaa-pə ikónne nó heri, liitun̄e in kə n tu, uu iluke nó he. Uu ye kə liluke-luke nó he uu kə t̄iyese ani mpóonare yenu. ¹⁸ M̄pá ke Pəɔli ne Parinapasi api l̄e n̄ ma, li ne pi papisile api kelen̄e fe api inyóon̄se iyē yulu.

¹⁹ Pisuīfi pinyine api Antiyóosi yee Pisitii-pə n̄ we ne Ikoniyóm-i yisi api s̄i, pi ne p̄isoi kulúí ap̄i ha kóm̄eine. Api Pəɔli apare tóók̄ee re piké u kpu. Api p̄ee limemáá u pulu ap̄i ne kuyu ilúk̄e léep̄ə, pin músu re u kpule. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki api ukekúri n̄ cápin̄ep̄ə, uu yisi uu kuyu s̄i. Kai kóso n weesi, u ne Parinapasi api Teripu kuyu tómp̄ə.

Pəɔli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyóosi kuyu p̄ele

²¹ Pəɔli ne Parinapasi api Teripu kuyu-i Nsímé K̄ecire yóó, p̄isoi meyā api Yeesu tiki. Api p̄ee limemáá yisi api Lisitiri ne Ikoniyóm ne Antiyóosi yee Pisitii-pə n̄ we p̄ele. ²² Kapi kei n tuīp̄ə, api Yeesu pipiretiki p̄ee kei n̄ we ikari kpáse re piké n̄ n̄móóp̄ulé. Api ye kə pi maa re pi yé íwe píima li piké kelen̄e Uléecaa iyóopi k̄em̄ee lom̄p̄ə. ²³ Pəɔli ne Parinapasi api n̄pá Uléecaa icápin̄e íye-i piwéese tonsente. Pi ne p̄ē api anóo paasi api keyóme yáasi api p̄ee limemáá pi kp̄isi api Up̄iima kap̄i ne kefa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pəɔli ne Parinapasi api kei Pisitii ketē ke-i n̄ yisi, api Pamfilīi kekó-mē loni. ²⁵ Api P̄eriki-pə Nléecaasimé p̄isoi s̄imisi, api kei yisi api Atalii tómp̄ə. ²⁶ Kei kapi p̄ee kúnin̄oi l̄o ap̄i ne Sirii ketē-pə Antiyóosi s̄i. Kei kapi p̄ee Uléecaa anipe-i pi wa api u welu re uké íp̄eel̄ee pi nyíse piké fe piké pipik̄ei wa yare kapi nn̄i n wa. ²⁷ Kapi Antiyóosi kei n tuīp̄ə, api Uléecaa icápin̄e pikó cápin̄e, api l̄e nn̄éi ke Uléecaa uú ne p̄ē tintiki uu wai pi keeni, ne l̄e kuu n̄ t̄iyese mpuri sane pikó p̄óo kə Yeesu ne kefa tene. ²⁸ Pəɔli ne Parinapasi api Yeesu pipiretiki k̄em̄ee tone siyáa kulúí.

15

Yerusalem icápin̄e

¹ Kirisi pikó pinyine api keyáa k̄enyine Yutee ketē-pə yisi api Antiyóosi s̄i, ap̄i ha Kirisi pikó pic̄o maa re: N̄onsá n̄ k̄erii yare ke Moisi isé ii m̄ pise, áni yé p̄iyulale yē. ² Pəɔli ne Parinapasi api pi kesu, íken̄ene píima inyine ii lik̄ecáa pik̄ec̄ope leeri. Api s̄imisi aí tone re Pəɔli ne Parinapasi ne pinyine pic̄o piké Yerusalem ha, pi ne pitume ne piwéese piké ha kesé nsímé mm̄ē tipáí. ³ Uléecaa icápin̄e pikó ap̄i pik̄ecáa paí ap̄i ne nc̄ee tiki. Api Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, ap̄i l̄e ke mpuri sane pikó ap̄i Up̄iima rint̄iki p̄isoi s̄imisi. Nsímé mm̄ē nn̄ Kirisi pikó nn̄éi larisi háí. ⁴ Kapi Yerusalem n tuīp̄ə, Uléecaa icápin̄e pikó ne pipiwéese ne pitume p̄ee pi yósi. Api Yerusalem pikó p̄ē s̄imisi l̄e nn̄éi ke Uléecaa uú ne pi rint̄iki uú ne wai. ⁵ Amá Pifarisi pinyine p̄ee Yeesu ne kefa n tene api p̄ee yisi ap̄i re: Li pise re mpuri sane pikó p̄ee Yeesu ne kefa n tene piké k̄erii t̄ilasi, piké kə Moisi isé ritiki. ⁶ Pitume ne piwéese api cápin̄e re piké nsímé mm̄ē tipáí. ⁷ Kapi nsímé m̄ pásaine ai n̄an̄ai memáá ke Piyee uu p̄ee rinóo yósi, uu re: Pimárec̄o, n̄or̄in̄écúruu ye yenle re ái n̄eni-me ke Uléecaa uu n̄óken̄ec̄ope nk̄é-i né w̄ee re k̄e mpuri sane pikó Nsímé K̄ecire riyóo piké nn̄énóo-i n̄ k̄o, piké kə ne kefa n tene. ⁸ Uléecaa yee nyu lelee p̄isoi sifa-i n̄ we. Uyee kə p̄ē Unfaasone he yare kuu t̄s̄ n̄ he mec̄o. U l̄e nyísele re p̄ē ne kə pans̄ele upisoi. ⁹ Uu t̄s̄ ne p̄ē kec̄ope kóól̄ene. L̄e nnya kuu pinfatene nnya piakin̄i h̄eere aa funi. ¹⁰ Yo nnya kani nk̄p̄eni Uléecaa peikee n̄ók̄e yē, n̄on̄ nc̄oni ke úka úu háí pirósaa-i-me ne t̄o-i n̄ fe uké n̄ c̄o Yeesu pipiretiki nyikis̄el̄e? ¹¹ Amá Up̄iima Yeesu ip̄eel̄ee nnya kar̄i ne kefa tene re t̄o ne kə pim̄ec̄o p̄iyulale yenle.

¹² Pεπεε n cápinelē nnéi api séé keu, api पेε Parinapasi ne Póoli kutu n cōlē pin mewaisaηa ne mewai píima ke Ulééca uú ne pi rintíki uu mpuri sanε pikó kecōpe wapisi keenkεε. ¹³ Kapi pisímé m masí, Yakupu uu rinóo yósu uu re: Ani kutu né ricō, pimáρεcō. ¹⁴ Simōo ye ró símisile lē ke Ulééca ricuruu uu hái mekkeε-me mpuri sanε pikó kecōpe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵ Antepuyε anōo kai lē titiki yarε kai n wólaalē. Li wólaalē te:

¹⁶ Lē memáá, ne Tafiti keyō keε n fori yukusene, am ncaai nnéi nyóonse. Né pimóme ke पेεε.

¹⁷ Kei ke písoi tōrōo api yé पेε né Upíima wéési. Lελεε isoipuri nnéi kam n séε re iké pansε inékó. Né Upíima rinōo ye tē,

¹⁸ née tíyεε ke písoi api hái mekkeε-me mewai mē ceri.

¹⁹ Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má tóké mpuri sanε pikó पेε pimεcire Ulééca m pa Pisuífi isé rinyikise. ²⁰ Amá tóké pi wōipō ari pi símisi re ápi kapε ye inyóonsesare li. I tó kémεε ikpérinkpekóo lε. Piké pimεcire tí, api ye sóonne yarε ke isé ii m pise. Api kapε ye isεε kápi rimpá li, ápi kapε ye kō ménye li. ²¹ Kai पेε mekkeε ní we, písoi yeε पेε mpá kuyu kúye-i Moisi isé riyóole, api ye kō mpá kewénteyaa kéye ketúnjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelē tē kapi Kirisi pikó पेε ápi Pisuífi n wóipō

²² Pitume ne piwéése ne Ulééca icápine pikó nnéi api yénu re li nyam te piké pikεcōpe písoi lese piké Póoli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyóosi pi tū. Kei kapi पेε Yuuti kapi ye kō n séε re Parisapasi ne Silasi lese. Pípicō ye पेε pi waiselenle nsone. ²³ Pianipe-i kapi rítelē tē wa. Pi rikεmεε wói re:

Tó nópinémáρεcō, pitume ne piwéése, tō nó pimáρεcō, nóo ye áni nní Pisuífi nōn Antiyóosi-pō ne Sirii ne Silisii keteni-i we yáasi nsone. ²⁴ Tō kō te písoi pinyine ye kerómεε nté yisipō api nó lεepō, api pinsímé kémεε nóanépōo caaise api kō nósinéwuu tōise. Ani kō te ái tōo pi tumpō. ²⁵ Lē nnya kari kómεine re li nyam te tóké písoi lese tóké pirómáρεcō lala Parinapasi ne Póoli ritikise tóké ne nókenémεε pi tumpō. ²⁶ Parinapasi ne Póoli ápi nkpō iwame wa Upíima Yeesu Kirisi pikéi kapi n wai nnya. ²⁷ Tō Yuuti ne Silasi nókenémεε tumpō re piké ne pinnōo nsímé mmē kari n wói nó símisi. ²⁸ Li we re tó ne Nfáasone ye yē te ái nyamí te tóké ncōni féé nnyine méwoo nó rinyikise ái kō lē kai pise. ²⁹ Lελεε ne n sá re tóké nó pise ye nní: Ani kapε ye inyóonsesare née ménye née isare kápi rimpá piké ménye lese li. Ani kō nómenécíre tí, ani ye sóonne yarε ke isé ii m pise. Tō memáρεcō ne kefa keεε nó yáasi!

³⁰ Póoli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyóosi tómpō. Kapi n hápō, api kei piyómeyáhaa nnéi cápine api rítelē tē pi pa. ³¹ Kapi pinnéi keyu-i ri n kēē, ai mpá úye ikari waise ai kō piakij ninjukuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye पेε antepuyε lε. Api nsímé nsímé Antiyóosi pikó símaankεε apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ηmóópulé. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimáρεcō api पेε limemáá pi yá api पेεε pi n tumpō kémεε पेεε ne piripōo. ³⁴ [Amá Silasi pōo re u yé kei tone.] ³⁵ Póoli ne Parinapasi pōo ha Antiyóosi-i tone, pi ne pico pinyine pin písoi céési pin kō Upíima nsímé kecire yóólē.

Póoli ne Parinapasi pitúunne

³⁶ Kapi Antiyóosi-i n tóne ai siyáa wai, Póoli uu Parinapasi maa re piké silō sē nnéi kapi Upíima nsímé ne rinkóónú पेεεε piké ha yē te íye ke Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uú n la uké ne Yohani kapi rinyíri n he re Mariki ripéne. ³⁸ Amá Póoli pōo yúlu re ápi kapε kō nkpéni pikpíké u rikpá uké pi ritiki, li we re u पेε mefoi hái Pamfilii-pō pi ηmeriyεle úu pi ritiki piké ha ne pipikéi ketō tu.

³⁹ Ai wai re li Pɔɔli ne Parinapasi símaase, hái apí ne likecáá túúnne. Parinapasi uu Mariki kpísi apí kúninɔi loni apí Siipuru tómpɔ. ⁴⁰ Pɔɔli pɔɔ Silasi kuséncɔ wée, Yeesu pikó apí ne pi welu re Uléecaa uké pi sarumpɔ. Apí pɛɛ ncée kpísi apí tómpɔ. ⁴¹ Apí Sirii ne Silisii sitē kuwée-mē tiki, pin Uléecaa icápine ημόρπύσελ̄ε τε iké Uléecaa ncee kέμεε papisi.

16

Timotee ye Pɔɔli ne Silasi sarū

¹ Pɔɔli uu yisi uu Teripu sí, uu kɔ Lisitiri tulu. Yeesu upiretiki unyine ye pɛɛ kei welɛ apí u séi re Timotee. Uni ye Usuifi lɛ un kɔ Kirisi ne kefa tenelē. Amá usáa pɔɔ ne Ukireki lɛ. ² Yeesu pikó pɛɛ Lisitiri ne Ikoniyom-pɔ ní we ye pinsímé kέμεε u pakarentelɛ hái. ³ Ai Pɔɔli ripɔɔ wai re uké kuséncɔ u wée. Uu u kpísi uu Pisuifi pɛɛ kei-pɔ kapi n sí ní we nnya u ké. Pinnéi ye pɛɛ nyule re usáa ye Ukireki lɛ. ⁴ Kapi n tósu, ayu kέμεε kapi ritiki. Apí ye lē ne lē ke pitume ne piwéése apí Yerusalem-pɔ n símisi aí tone Kirisi pikó pɛɛ kei ní we tήρσε. Apí kɔ pi maa re piké ye likecáá sόne. ⁵ Uléecaa icápine pikó apí pɛé ne nfatene ne kέyu n sí pin kɔ n̄pá keweesi kέye kulúi kpálē.

Pɔɔli ye Turowaasi-pɔ méyene menyine yē

⁶ Nfáasone n̄n Pɔɔli ne upicɔ ncée he re piké Asii sitē kecáá Nléecaa simé riyóó. Lē nnya kapi Firisii ne Kalasii sitē-mē titēj. ⁷ Kapi ne Miisii ketē tir̄kɔ, apí Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfaasone n̄n lincee pi he. ⁸ Apí mɛse Miisii kei tikipɔ apí ne Turowaasi sí. Kei ye áninɔi kenyere lɛ. ⁹ Kei kai kesine Pɔɔli méyene menyine nyíse: Masetuwaani ukó unyine kuu yé un nyenu un u welu re uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipɔ uké pi yoriye. ¹⁰ Pɔɔli méyene mē memáá, ari pɛé n la tóké Masetuwaani ketē ha. Li we re tɔ picere masile re Uléecaa ye ró sée re tóké ha Nsímé Kεcire kei pikó símisi.

Liiti ye Filipu kuyu-i ne Uptima kefa tene

¹¹ Ari Turowaasi-i kúninɔi loni arí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisi-mē tómpɔ. ¹² Ari kei yisi ari Filipu tómpɔ. Masetuwaani ketē kuyu foí ye kpē kelɔ ke-i. Rɔm pikó n-yɔɔpinaɲe ketē ye ke. Tɔ kei siyáa sinyine wale. ¹³ Ari kewénteyaa tunj kuyu iyaa leepɔ ari nkó-i-mē sí, kei kari m músu yare Pisuifi yeɛ cápine apí keyóme yáási. Kari n hápɔ ari kei pinósi leepɔ pin cápinelē, arí tone ari Nléecaa simé pi símisi. ¹⁴ Pi ye pinósi pē use sée re Liiti. U pɛɛ Uléecaa likó lalɛ. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asánáá wéé nyaii kεcire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Uptima uu mɛsɔhɔ u he uké ne Pɔɔli nsímé kɔ. ¹⁵ Ari u ne ukɛyɔ pikó nnéi míni wolɛ. Uu pɛɛ kusáne ró séi uu ró maa re: Nɔn mɛsei n yē te ne Uptima ne kefa tene, ani kenéyɔ lomme aní tone! Uú ne kέyu ró mahani, ari mɛse ηmurei.

Pi Filipu-pɔ Pɔɔli ne Silasi akpanii wa

¹⁶ Keyáa kenyine kari keyómeyáhaa-i sí arí ne ukpére keikó unyine sáne. U aníri héesile uu ye ne lelee kóso-pɔ n waine yenu. Lipikei pē pin upiyɔte siwóó wai n̄sone. ¹⁷ Kei kuu yisi uu tó ne Pɔɔli n tikilē un cáai re: PISOI MPÍ YE ULÉECAA YE N̄PÁ YO KECÁÁ NÍ TŪ PIKEIKÓ Lɛ. Ncée mɛɛ ye n yóriye kapi nní nó nyíse! ¹⁸ Uu lē n wai aí ne siyáa kóónú. Ai Pɔɔli pelu uu ukpére uyē-mē pansepɔ, uu kuníri kpɛɛ u n t̄ikilē maa re: Ne Yeesu Kirisi rinyiri kέμεε, ne rinóó pɔ he re a ukpére nkó kέμεε le. Aku mɛse ne mɛse lelu. ¹⁹ Ke ukpére keikó uyē piyɔte apí n yé te pikulaa ye lē tenelɛ, apí Pɔɔli ne Silasi kέyaála-i tini apí ne kuyu piwéése leepɔ. ²⁰ Apí ne Rɔm pikó pitúhaane-i pi tómpɔ apí ha re: Pisuifi mpí pɛɛ n̄cɔkɔi ne

kuróyu lomme. ²¹ Pi wele pin inyékii inyine ró céési. Ncée rín kə we re t́ Rəm pikó təké i ηmurei née təké i ritiki.

²² Tiwúí tē arí ne Pəəli ne Silasi wóósi ŕsəne. Pitúhaane api rinóə he re piké Pəəli ne Silasi ilū mahā piké iséi pi súúkeε. ²³ Kapi lē pi n fápíi, api kukpaniilee pi tani api kuuméré rinóə he re uké pi m mé ŕsəne. ²⁴ Kapi lē uyē mí ma, uyē uu kémεε-mempə keleepi kenyine-i pi wai uu piana ne anakule toraankεε. ²⁵ Kai kesinecə kumúnjé n tu, Pəəli ne Silasi api yisi api keyóme n yáasi pin yom pin Ulééca pakarente, pikpaniikó picə pin kutu pi cəlé. ²⁶ Kei nní, ketē ake piyénaa loni, ai kukpaniilee rikui tiŋa-tiŋa. Ai ihánaa nnéi mεse ne mεse hánnente ai pikpaniikó akpanii nnéi fénnente. ²⁷ Kε uméré uú ha n yisi uu yénu re kukpaniilee ihánaa nnéi ye hánnentelenle, uu ritéhe kpeéume uké umεcire kpu, un músu re pikpaniikó ye ηméheεεεε api wúrunkεε. ²⁸ Pəəli uu pεε unnaηε nnéi ne cáái re: Kapε líka mepócire wa, tóə mpí nté ntónéi. ²⁹ Kei kε uméré uu pεε re piké nna u ritééle. Kapi u riñtééle, uú ne keleepi kémεε-pə n tósu, uú ne iwame n terii uú ha ne Pəəli ne Silasi keyu-i wúla. ³⁰ Uu pi leseəə uu pi piεε re: Yo kai piεε re ké wa ké ne píyulale yē, pinésáa? ³¹ Api u pεεε re: A Upíima Yeesu ne kefa tene, pə píyulale yē, nó ne kepóyo pikó. ³² Api pεε u ne ukeyə pikó nnéi Upíima nsímé yóó. ³³ Uméré uyē uu kesine kē cire pi kpisi uú ha piitoi pi heεε. Lē memáa, Pəəli ne Silasi api u ne ukeyə pikó nnéi míni wole. ³⁴ Uú ne Pəəli ne Silasi ukeyə sí uú ha kusáne pi wai. U ne ukeyə pikó nnéi akij aa níηesi re pi ne Ulééca kefa tene nnya.

³⁵ Kai n weesi, Rəm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Pəəli ne Silasi riyápə. ³⁶ Uyē uu yisi uú ha Pəəli símisi re Rəm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii kémεε pi lese. Lē nnya, piké nkpeni léépə piké nkíηniηe-i ní we. ³⁷ Kei kε Pəəli uu pikawe pē maa re: Kutúhaanεcírε kapi riwúí kémεε ne iséi ró káii apí ha ró hánesi, tən kə ne pimεcə Rəm pikó. Pi nkpeni lalε piké kə meyaa tó riyápə, née íye? Ai yé lē wa! Piké piricuruu kam piké ró léεəə. ³⁸ Pikawe pē apí ne anóə nyē pεle apí ha Rəm pikó pitúhaane símisi. Kapi n kō te Pəəli ne Silasi ye Rəm ketē pikó le, iwame ii pi loni. ³⁹ Api pεε piricuruu sí, apí ha re pē kaí ne kpu. Api kukpaniilee-i Pəəli ne Silasi leseəə api pi suúluse re piké kuyu-i le. ⁴⁰ Kε Pəəli ne Silasi api kukpaniilee kpe-i n léépə, Liiti keyə kapí ha kelenε. Kapi kei Yeesu pikó n yē, api kə ikari pē kpáεε api pεε yisi api ncée kpisi api tómpə.

17

Pəəli ne Silasi ye Tesaloniki-pə we

¹ Kapi Liiti keyə-i n yisi, api Amfipoliisi ne Apolonii cəpu apí ne Tesaloniki tulu. Pisuifi ye kei kuyómeγáhaalee mále. ² Pəəli uu kei hapə yarε kuu ye n wa, u ne pεpεε kei ŕ we pin yóí. Uu siwénteyaa sitaani nəηsεne ³ uú ne Nléécaasimé kémεε pi céési uu kə pi nyíεε re uyē kε Ulééca uu n wéε ye íwe píima meluke mále, uké pεε kə pikpəkpə kémεε yisi. Uu kə kpá re: Yeesu kam nó n tee yeε nní Kirisi. ⁴ Pεpεε kutu u n cólē kémεε, pinyine apí ne nsímé mmē kefa tene, api Pəəli ne Silasi tiki. Ai kə ne Pikireki meγā pεε Ulééca n yáasi pēne ne pēε ne pinósi yukóə kulúí.

⁵ Kei kε Pisuifi kefa ake tóosi apí ha siwaiyule sinyine kóóí apí ne kuyu n lémaalē. Api kə yisi api Yasəə keyə-i Pəəli ne Silasi piwélaa sí, pin músu re pin pi n tí, piké ha ne riwúí kémεε pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, api pεε Yasəə ne Yeesu pikó picə cəpii apí ne kuyu pitúhaane léεəə pin cáái re: Pisoí mpí pεε ketē nnéi cəkəi. Pi kə kerómεε nté tuimele. ⁷ Yasəə uu pi yósu pin ukeyə-i we! Api Rəm uyəəpi isé waiselē. Pi pólólē te unyine ucə ye we, api ye u séi re Yeesu. Tε uyεε

uyóopi wéése. ⁸ Anóo nyē aa riwúí tē ne kuyu piwéése cón meyíkíyiki. ⁹ Api Yasoo ne upicoo riwóme ké api héele api kelené pi yá.

Póoli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeesu pikó api Póoli ne Silasi Peeree-mē tónse. Ke pē api Peeree-i n tuiwó, apí ne Pisui fi kuyomeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisui fi pēe kei n we isoi ye nyamle ai tósu Tesaloniki pikó ikó. Api kefa kēse ne Nléécaasimé yósu, api ye nḡpá keyáa kéye Ulééca ritelé kéeni piké yē te mmē kapi nní pi n símisi ye mesei lē. ¹² Pimeyā pēe Yeesu ne kefa tene, aí ne Pikireki péne, pinósi yukóo ne pitisi kulúí. ¹³ Amá ke Pisui fi pēe Tesaloniki-pó n we api n kó te Póoli ye kó Peeree-pó Nléécaasimé yóólē, api yisi api sí apí ha písoi tálaankeé api Póoli kápáa. ¹⁴ Kei ke Yeesu pikó api Póoli mínimaa kuwéé-mē tónse, Silasi ne Timotee póo kei tone. ¹⁵ Pēpē Póoli n sárū ye ne Ateeni u tule api kelené pēese. Póoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mekēe u lēpó.

Póoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Póoli uu Ateeni-i n we un Silasi ne Timotee mē, uu yénu re piléé ncōpuri ye kuyu yipaalenle. Uripóo ari meyíkíyiki caai. ¹⁷ Lē nnya, u ne Pisui fi ne pēpē Ulééca n wuru api ye pēe kuyomeyáhaalee-i n yóí. Mḡpá keyáa kéye kuu ye un piye keyáala-i n lēpó, u ne pē api líkēcáa n yóí. ¹⁸ Mēfine simúné sinyine pikó kapi ye sée re Epikuriye ne Sitoyisiye. Póoli ne simúné sē pikpēē yēe kó yóole. Api ye pēe re: Uwóocōni nkó ye mpíí re íye neé? Picó api re: Li nkpáni yare piléé sané pinyine nsímé kuu símisi. Mesei, Yeesu Nsímé Kēcire ke Póoli uu pēe yóólē un kó yóólē te pikpōkpō yé kam api yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpísi apí ne kecápine kē kapi ye n sée re Areyopaasi sí apí re: A icélaa fale iyē kaá ne n ka ró símisi tóké kó nké! ²⁰ Mesére kaa nsímé cerémpōone nnyine ró símisi. Tō neni lalē tóké likeme ripéré tóké nsonē yē. ²¹ Meyíkíyiki ke Ateeni pikó nnéí ne písáne pēe kuyu-i n we api ye nḡpá keweesei kéye n tū pin nfále mēe n ka símisi née pin kutu n cōlē. Api lē memáa líkeikēi líka lícō má. ²² Póoli uu yisi uu pikēyu-i nyere uu re: Ne yē te nō Ateeni pikó, nō meyíkíyiki piléényōonse lalē háí. ²³ Ne nókunéyu-i nyéreile am nōsinényōonse yénti. Kei ricuruu kam ne kenyōonse kenyine-i yé lin wōlaalē te: Ulééca unyine kári n nyu. Ulééca uyē kani nní n yáási áni kó pēe u nyu kam la ké nó céreise. ²⁴ Ulééca uyēe ketē ne keyóme ne kekeme likó wa. Uyēe Upíima ketē ne keyómecca-pó. Uu awosoo ke písoi api n wa kémēe sói. ²⁵ Líka mpuri áí u párlē kesoi pipi kéké ne u m pasii un le yare linyine ye u cónlē. Uyēe ye nḡpá úye nfáa ne nḡpá yo nnéí lēe ketē kecáa n we he. ²⁶ Usoi use kuu mefoí wa, uu ne u tiki uu ne písoi nnéí wai re piké ketē nnéí kecáa fine. Uu itūne pi kériine uu kó ketē kapi yé n fine pi hōone. ²⁷ U lē wale re písoi piké fe piké u wéési, nḡpá pin n cariinkee, in n la pi yé ha ne u yē. Amá meyíkíyiki mmé, Ulééca uu tó úka ne ketāa we.

²⁸ Uyēe ye nfáa ró he, uyēe kó tíyese kari nḡpá yo wai tōn kó we. Lē ke nōpinéyōmeni pinyine apí maa re: Tó ne kó Ulééca sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe tóké musí re u we yare wura née nwóōweni née ripare ke kesoi pipi aké ne kemesōhō ne kekemúné n serí re líké n nyaní. ³⁰ Písoi ye pēe kuḡmaha-i wele pin ne lē nnéí wai. Ulééca uu kuḡmaha kumúné kpē kpísi uké ne linyine wa. Amá nkpēni kuu sisoipipi nnéí séi re sin yei n we, síké mēfine conse. ³¹ Li we re u keyáa kē kuu písoi nnéí ne aseí n túhaanene piyekei masile, uu kó uyēe itúhaane n tonene piwéé másu. Pikpōkpō kémēe kuu liute yukuse uu ne nḡpá úye nyíse re uyē kuu itúhaane tí.

³² Kapi n kó Póoli un pikpōkpō kémēe piyise nsímé símisi, picó api u sēnni, picó api re: Mēcō mēcō kari yé ha mpósímé mmē kutu ricó. ³³ Póoli uu pēe pi yá

uu tómpo. ³⁴ Mπά ne lē, picō ye ne u konle api ηmurei apí ne kefa tene: Pεπεε nní Areyopaasi kecápine uwéese use kapi ye n sée re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sée re Tamariisi ne picō picō.

18

Pōli ye Korēnti-pō we

¹ Pōli uu limemáa Ateeni-i yisi uu Korēnti sí. ² Kei kuu Usuifi unyine kapi ye n sée re Akilasi ne risáne. Pōnti keteni-i kapi u mari. Itali ketē kuú pεε lē leeri ne unósi Pirisili re uyóopi wéese Kulooti ye rinóo he re Pisuifi nnéi piké Rōm keteni-i le nnya. Pōli uu yisi uu pi lεεpō. ³ Pi pεε kesē pikónεfukei le. Kapi nní pikei pise n wai nnya, uu pikeméé tone api pεε kesē n keisi. ⁴ Mπά kewénteyaa ketúnjé kéye ke Pōli uu ye Pisuifi kuyomeyáhaalee-i ne Pisuifi ne Pikireki n tū, un náasi piké kō piké unkó ηmurei.

⁵ Ke Silasi ne Timotee api Masetuwaani ketē-pō n yisime api Korēnti-i Pōli lεeri kuu pεε meýíkíyiki Nsímé Kεcire piyóo ne kutu ricō, un Pisuifi nyíselē te Yeesu yeε usoi uyē ke Uléecaa uu n wéε. ⁶ Ke Pisuifi apí ne u n kēne pin kō u lámisi nnya, uu uilū kuu n tanaalē nkojo pikuwéé-mē péipō uu pi maa re nō kaí ne tene. Nōn m pō, nōo nómenécíre fóm, aí néε linyine wa. Mpuri sanε pikó-mē kam nképni nní lē tósu. ⁷ Kuu pikékúri kei n yisi, uú ne utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusituusi keyō n tósu. Tituusi ye Uléecaa pakarelēle, ukeyō ken kō Pisuifi kuyomeyáhaalee kekúri we. ⁸ Kirisipuusi ye pεε kuyómeyáhaalee uwéese le. U ne ukeyō pikó nnéi api Upíima ne kefa tene. Korēnti pikó meýā pεε Pōli nsímé n kō pōo kō Upíima ne kefa tene. Pōli uu míni pi wolē.

⁹ Pōli uu kesine kenyine keláré-i yénu Upíima un ne u símisi re: Iwame íi kape pō wa. A nsímé ne riηmóopú. Kape riséé! ¹⁰ Ne kepókúri welē. Uka úu fene uké pō ricón, li we re pinésoi ye kuyu kpe-i kulúu welē. ¹¹ Lē nnya ke Pōli uu kei kuηmē kuse ne kuwélé tóne uu pisoι Nléecaasimé céési.

¹² Kumúnjé kpe-i ke Rōm ukó Kaliyōo uú pεε Akayii keteni-i iyóopi n tū ke Pisuifi api rinóo rise wa, api yisi api Pōli kecáa nyere, api u tini apí ne pitúhaane sí. ¹³ Apí ha Kaliyōo maa re: Utisi nkó yeε náasi re pisoι piké unkó kō piké ye meýáhaa féé menyine mee áme isé n tíkílē Uléecaa yáasi. ¹⁴ Pōli uu re uké rinóo yósi, aí ne sá Kaliyōo ricuruu uu pi pεε re: Nō Pisuifi, in pεε re piyaa néε mewai kópe menyine kuu wa kaní ne né u ka, né pεε níηesi am kutu nō cō yare kai m pise. ¹⁵ Amá in anólempi néε anyíri néε nórinécúruu isé kecáa ikeηene, nōo yé mmē ceri ani wai. Am la ké lē ye mpuri itúhaane li! ¹⁶ Kei kuu pεε ketúhaane ke-i pi lakase. ¹⁷ Pinnéi api pεε kuyómeyáhaalee uwéese Sōsiteeni tini api ketúhaane ke-i ipépi u loni. Mπά ne lē, aí nkpáni uyóopi Kaliyōo méka wa.

Pōli mεπεε Antiyōosi-pō

¹⁸ Pōli uu kō Korēnti-i Yeesu pikó kémeε ketóne kpá ai siyáa kóónú. Uu limemáa pi yá u ne Pirisili ne Akilasi api kúninōi loni pin ne Sirii ketē tósu. Piké kelenε n tómpo, Pōli ye pεε Senikirεesi-pō uriyu rikoósile, rinóo kuu Uléecaa n yekei kecáa nnya. ¹⁹ Api Efεesi tuipō, Pōli uu kei upisencō yá. Uu Pisuifi kuyomeyáhaalee loni u ne Pisuifi api kei n yóι. ²⁰ Pē api u pise re uké siyáa sinyine pikékúri tone. ²¹ Amá úu ηmurei, uu pεε pi pεε re: [Li pise re ké ha anyá nnyé nyεε nní í weme Yerusalem-pō li]. Uléecaa un n la, né nókenémεε pεεme. Uu pεε kúninōi Efεesi-i loni uu tómpo. ²² Kuú ha Sesaree-pō í suí, Yerusalem kuú ne risairi uú ha piyómeyáhaa yáasi uu pεε kelenε Antiyōosi sí. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu pεε Kalasii ne Firisii sitē-mē tiki un Yeesu pikó nnéi pεε kei í we ikari kpáselē te piké ne nfatene n ηmóópulē.

Apoloosi pikei kuu Efεesi ne Korēnti-i n wa

²⁴ Uusuifi unyine yee we api ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pò kapi u mari. U nsímé nyule nsòne un kò Nléécaasimé atelé nyu ái nkáripí. Uu keyáa yisi uu Efesi sí. ²⁵ U Upíima nsímé nyule nsòne, un Yeesu nkó céesi un kò símisi téí-téí yare lè kai n wólaalè. Amá lè ke Yohani uu pisoí míni n wóle ηmanε kecáá kuu nyu. ²⁶ Uu kuyómeyáhaalee-i lompò uú ne uripòò n símisi. Ke Pírisili ne Akilasi api lè n kò un símisi, api u séi apí ne pikεyò sí apí ha Ulééca ncee u kpáiiε téí-téí. ²⁷ Uu pεε limemáá re u la uké Akayii keté-mē ha. Piyómeyáhaa api u ηmóópúε, api kò kei-pò pikó rítelé wólu re un n hapò, piké memáρεcò nsòne u yósi. Kuu kei n tuiپò, pē nnéi ke Ulééca uu ípεelée n nyíε apí ne Yeesu kefa tene kuu yóriye ái kumúné má. ²⁸ U ye pεε keyu rikpáiiεle uu nípa úye keyu-i Pisuiifi nsímé késu, uú ne Nléécaasimé atelé tíki uu pi cereise re Yeesu ke Ulééca uu wée.

19

Pòli ye Efesi-i we

¹ Kumúné kpe-i ke Apoloosi uú pεε Koréti-i ní we, Pòli ye pεε yisile uu Asii ayòpe silò lóò uu Efesi sí, uu kei Yeesu pipiretiki pinyine yenu. ² Uu pi pise re: Kani Yeesu ne kefa n tene, Ulééca ye Nfáasone nó hεε? Api u pese re: Ticuruu ári Nfáasone nkó níka komaalè. ³ Uu kò pipise pi kpá re: Míni méye mpuri kapi pεε nó wóle? Api re Yohani meni kuu pisoí n wóle kapi ró wóle. ⁴ Pòli uu pεε pi maa re: Pεpεε n ηmurei re pi yé mεfine conse ke Yohani uu ye pεε míni wóle. Uu ye kò Isirayeli pikó maa re piké Yeesu yee masí ukepire n sónti ne kefa tene. ⁵ Ke pipiretiki pē api anóò nyē n kò, api tíyεε api Upíima Yeesu rinyiri ne míni pi wóle. ⁶ Pòli uu anípe pikεcáá láa, Nfáasone nn pikεcáá súiri. Api pεε meyu mpehē mpehē pisímé loni pin kò ne Ulééca rinyiri pisoí símisi. ⁷ Pinnéi ye pεε wale pitisi kefi ne pité.

⁸ Pòli uu kuyómeyáhaalee-i lompò, uu kéyu kpáiiε uu iware itaani ne Ulééca iyòpi kecáá pi símisi cáká-cáká re piké kò. ⁹ Amá pinyine pòon pεε yúlu re ápi ne kefa tenene, pin kò Upíima icélaa iyē tiwúí kémεε sennyi pin lámisi. Pòli uu mεε upipiretiki kpísi uú ne kei nyósó, uu ye pεε nípa keyáa kéye utisi unyine kapi ye n sée re Tiranuusi ripoo-i isúkuli kémεε pí n céesi. ¹⁰ Ai wai ηmē ité ne iriyu. Lεεε tíyεε ke Pisuiifi ne Pikireki nnéi pεε Asii keteni-i ní we api Upíima nsímé kò.

Sefa piηmáne kecáá nsímé

¹¹ Ulééca ye pεε kumúné kpe-i Pòli ne ritikile uú ne mewaisaηa wapisi. ¹² Lē ai tíyεε ricuruu pisoí api ye ilū ne sinírípi sεε Pòli riñca kpísi apí ha pitóikó kecáá láa, api pélu, aníri aa kò lelu. ¹³ Kei ke Pisuiifi pinyine pεε n kòonii pin pisoí aníri pései pòò kò re pi yé Upíima Yeesu rinyiri sée apí ne pisoí aníri pései. Api ye pεε a maa re: Ne Yeesu uyē nsímé ke Pòli uu n yóólē tinyiri ne rinóò nó he re ani pisoí mpí kani nní n còηlē kémεε le. ¹⁴ Pisuiifi pεpεε ye Ulééca inyóonε n wa uwéεε use kapi ye n sée re Sefa piηmáne pisεei pεε mewai mē lē wai. ¹⁵ Amá kuníri aku keyáa kenyine pi pese re: Ne Yeesu nyule, nen kò Pòli isoi nyu. Nó ní, nóò pεε mpíi piye? ¹⁶ Kei ke unírihélaa uyē uu yisi uu pi kápáá, uu pinnéi rikòhò feriyε. Uu rikpákárá ne íwe pi wai apí ha ne itóí yóò, ai tósu apí ne ukeyò-i meηmanε popirime api itóó súúni. ¹⁷ Pisuiifi ne Pikireki pεε Efesi-i ní we api kóm te lè kai wa. Iwame ii pi loni, pisoí api pεε Upíima Yeesu rinyiri meyá n taáselē. ¹⁸ Pεpεε pikemεε Kirisi ne kefa n tene meyā api ye pεε sí apí ha pisoí kecòpe lè kapi n wapisi yámnente. ¹⁹ Pεpεε pεε meηmaneiwai n wai meyā pòò kò ne piatarételé sónaapò api pisoí kecòpe nna a ηmakaankeε. Pi asilalewoó kéénle

ái lelu mewóropipi ákotokú kuwóó (50.000). ²⁰ Lẽ ke Upíima nnaŋe nn tíyese unsímé nn̄ ne n̄pá yei kóónú n̄sane.

Ncokoi ye Efesi kuyu-i wa

²¹ Lẽ memáá, Pɔoli uu pɛe kemúnjé wai re uké Masetuwaani ne Akayii sitē-mē cɔ uké ne Yerusalem tu. Uu re un kei n tu, li kɔ pise re uké Rɔm kuyu rilóólú. ²² Uu pɛe pisoĩ pɛe pikɛi u n léni kecɔpe pité yukuse uu Masetuwaani-pɔ tum. Pē kuu n tū pɛe Timotee ne Erasiti. Uricuruu uu nkáripɛ Asii keteni-i ketóne kpá. ²³ Ncokoi píima nnyine nn likumúnjé kpe-i Upíima ncee pitiki kecáá nnya Efesi kuyu-i léeri. ²⁴ Utisi unyine ye pɛe kei we, api ye u séi re Temetiriisi. U pɛe úyu lɛ. Piléé pinyine kapi ye pɛe kɔ kei n sée re Aritemiisi siwosoopi kuu ye pɛé ne yíraane uu sisiyuke-yuke ne nwóóweni yuhu yare sítumpiweéú. Upikɛi pɛe pɛe u ne upinípekeikócɔ kuláa waille n̄sane. ²⁵ Uu keyáa kenyine upikɛicɔ pē nnéi cápɛne uu pi maa re: Pinésáne, nórínécúruu ye nyule re pirókɛi mpí karí ne le. ²⁶ Nórínécúruu ye kɔ nyánile n̄n kɔ kómei re ái nkpáni Efesi nté ŋmane, amá Asii ketē nnéi kecáá ke Pɔoli uyē uu pisoĩ tálaankɛe api ŋmurei re ápi yé piléé ke sisoipipi asi n̄ serí ne kutu n cɔlɛ, tɛ ái Uléecaa. ²⁷ T̄ansá piwai n ceri, mewai mē né pirókɛi riyu kpu, ame piróléyaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi ne sitē sicɔ-pɔ n yáási fíise, úka úu ye pɛe pi n waiselɛ. ²⁸ Ke pisoĩ pɛe n cápɛnelɛ api anóó nyē n kɔ, ai kuwói pi feriyɛ api cáái re: Lipíima lɛe Efesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncokoi nn pɛe kuyu nnéi yipu. Pisoĩ api kómeine apí ne kekpíntahai n sairilɛ, api Pɔoli pisencɔ Masetuwaani pikó pité tini apí ne p̄nɛpɔ. Pɛpɛe Kayusi ne Arisitariki. ³⁰ Pɔoli uu n la uké pisoĩ pɛe n cápɛnelɛ keyu-i lééɔ, amá Yeesu pipiretiki apí ne u yulu. ³¹ Aí ne upísane Asii pikawe píima pinyine p̄ne api ukemɛe pisoĩ tumpɔ apí ne u kesu re úu kape kekpíntahai ke-i lompɔ. ³² Pisoĩ ye pɛe wele pin kecápɛne ke-i méwoo cáái, úka úu ucɔ nkó kómei, lin pi túfresantɛ. Pimɛyá ápi kɔ nyu lɛlɛ kei pi n cápɛnelɛ. ³³ Kei ke Pisuiƒi pinyine api Alekisantiri kényu-mē titépɔ, pisoĩ api pɛé m músu re uyɛe ne n̄cokoi mmē ka. Alekisantiri p̄ó pɛe kunípe síka re u la uké uriyu hɛɛɛ. ³⁴ Ke pisoĩ api n céri re Alekisantiri ye Usuiƒi lɛ, api pɛe rinóó rise wai apí n cáái re: Efesi piléé Aritemiisi pɛe Lipíima! Api lɛ n cáái ái ne itunɛ mekóónú meté tulu.

³⁵ Kuyu utelɛwɔle uu fe uu pisoĩ séése, uu pɛe pise re: Nó Efesi pikó, wóo ye úu ketē kecáá nyu re Efesi kuyu pikó pɛe piléyaha píima Aritemiisi ne pikɛyu kee keléecaa-pɔ n lóime kecáá pailɛ? ³⁶ Úka úu we ye yé nsímé mmē n kési. Lẽ nnya, ani nóanékɛŋ niŋukuse, áni kape n̄-yóone-yóone ne linyine wa. ³⁷ Pisoĩ mpí kaní ne n̄ ka ápi kuróyómeyáhaalee-i líka caai, ápi kɔ piróléé Aritemiisi lámaankɛe. ³⁸ In tɛ úyu Temetiriisi ne upikɛicɔ ye unyine ne nsímé má, sitúhaaneyaa ye wele, pitúhaane pin kɔ we. Pi yé fe api kei ketahai u séi apí ne pi túhaane. ³⁹ N̄n kɔ pɛe n̄-ye ncɔ m má, tó ha riyóópipoo-i mmē símisi yare kai m pise. ⁴⁰ Insá lɛ, lɛlɛ neni keyaa nké nní n̄ wa yé tíyese arí n we yare pitencokoi. Ari yé n̄ka yē tóké símisi líké ne n nyíse re tɔ alari mále tóké nní n cápɛnelɛ. ⁴¹ Tinóó tē kuu ma uu ne pisoĩ kpiise.

20

Pɔoli ye Masetuwaani ne Kirɛesi sitē ha

¹ Ke n̄cokoi nn Efesi-i rinfa, Pɔoli uu Yeesu pipiretiki cápɛne uu ikari pi kpáse, uu pɛe yisi uu Masetuwaani ketē-mē tómpɔ. ² Kuu n tuipɔ, u ne kei pikó api yói uu ne ikari pi kpáse, uu kɔ Kirɛesi ketē-mē tómpɔ. ³ Uu kei tone iwáre itaani. Kai n tu re uké kúninɔi ló uké Sirii ketē-mē ha kuu kɔ tɛ Pisuiƒi ye kómeinele re piké u kpu. Uu re u yé mɛse Masetuwaani-mē pɛese. ⁴ Upisencɔ anyiri ye nnyé: Peeree kuyu ukó, Píruusi ŋmánɛ kapi ye n sée re Sopateeri ne Tesaloniki pikó

mpí: Arisitariki ne Sekontusi ne Teripu ukó Kayusi ne Timotee ne Asii ketē pikó mpí: Tisiiki ne Torofim. ⁵ Pɛpɛɛ kekpréɛ ne ró wa apí ha Turowaasi-pɔ ró m mé. ⁶ Anyá nyɛ-i kapi ye akpónó nyɛɛ áa pite m má n li metene-maá ke tóo Filipu ha arí ha kei kúninɔi loni. Siyáa sinupũ kari ncée wa arí ne Turowaasi-i pi lɛɛpɔ. Ari kei kesé tone siyáa siseɛi.

Pɔɔli ye Turowaasi metóɔo rilóólú

⁷ Kewénteyaa ukóso kari cápínɛlɛ tɔn akpónó hóone Pɔɔli uké ne liukóso kui. Lɛ nnya kuu yói kesine aké ha ne pelu. ⁸ Kéyɔ kecáa kulee kunyine-i karí pɛɛ cápínɛlɛ, sífiráa kulú sin seriilɛ. ⁹ Ke Pɔɔli uu lɛ piyói ní nɔ́hlɛ, nnɔ́ píima nnyine nn uɣmáne unyine kapi ye n sée re Itiikusi kpápií. Kulee kepolɛ kekúrí kuú pɛɛ tũ. Ai u hii uú ha kelécaayɔ metósi táánũ kulee kpe-i lóiri. Apí hapɔ apí u yukuse un pikpɔ masí. ¹⁰ Pɔɔli uu cépipɔ uú ha wula uu u sakaa uu múlú uu re: Nókenéwuú áke kapɛ tɔ, u ne nfáa mále. ¹¹ Pɔɔli uu yisi uu pítaá pɛɛ, uú ha akpónó hóone uu le. Uu kɔ nsímé nɔ́h áí ne kpáii, uu pɛɛ yisi uu tómpɔ. ¹² Api uɣmáne uyɛ ṕs ne kulu ne unfaa. Mpá úye rikiɣ ari lɛ nnya niɣesi háí.

Pɔɔli ye Turowaasi-i yisi uu Mileti sí

¹³ Ari ntónéí kúninɔi loni arí ha Asoosi-pɔ Pɔɔli méru. Uyɛɛ wée re u yé sone uú ha pɛɛ kei-pɔ kúninɔi loni. ¹⁴ Kuu Asoosi-i ró n lɛɛpɔ, ari kei kesé kúninɔi loni arí ne Mitilɛeni sí. ¹⁵ Ari kei yisi ari liukóso mmare Ciyoo ketē ne kɔ. Ari liukóso Samoosi tulu. Ai weesi ari pɛɛ Mileti tulu. ¹⁶ Pɔɔli ricuruu ye pɛɛ re úu Efɛɛsi-i nyɛɛne, áí kapɛ ne Asii keteni-i méwoo u n nánaisɛ nnya. U pɛɛ yónɛle re un n fe, uké Pantekooti ketúnjé Yerusalem tu.

Anóo tɔɔo ke Pɔɔli uu Efɛɛsi piwéese mí ma

¹⁷ Pɔɔli uu pɛɛ Mileti-i písoi yukuse uu tum te piké ha Efɛɛsi-pɔ Ulééca icápine piwéese u séeme. ¹⁸ Ke pɛ́ api ukékúrí ní ka, Pɔɔli uu pi ma re: Nórínécúruu ye nyule isoi iyɛ kam ne nó ní le háí keyáa foí kɛ-me kam Asii ketē kúna n cɔ. ¹⁹ Ne menécíre ricepisele nen ne Upíima pikei wai, Pisui fi pin wéési piké né kpu, api íwe né wai nen ménini ne ncóh kémɛɛ we. ²⁰ Tiwúí kémɛɛ ne nósínéyɔ-i kam lɛlɛɛ yé nó n yóriye nó símisi, ám líka nó pesí. ²¹ Pisui fi ne Pikireki kam sée am símisi re piké Ulééca inipɛɛ-i mɛfine conse api Urópiima Yeesu ne kefa tɛne. ²² Ne nkpéni lɛ Nfáasone rinɔ́o tikilenle nen ne Yerusalem tósu, ám kɔ nyu yo yeɛ kei né mémpɔ. ²³ Amá Nfáasone ye nípa kuyu kúye-i né símisile nn kɔ né nyíse re akpanii ne íwe píima ye kei-pɔ né mé. ²⁴ Nnéfáa ricuruu nn né cónle. Ne kpére pinékei ne kété tu, am lɛ ke Upíima Yeesu uu né m pise ne kefa kesɛ wai, li ne né risá. Pikei pɛpɛɛ nní re ké riyóo re Ulééca ipɛɛlɛ kuu ró n nyíse ye Nsímé kecire le.

²⁵ Ne yɛ́ te metóɔo kam nní nókenécɔpe we. Nó ne picɔ pɛ́ nnéi kam Ulééca iyɔopi nsímé rin-yóo áni neni píkaí piyéne né kpáne. ²⁶ Lɛ nnya kam la ké neni keyaa nké nó símisi nɔ́ké kɔ́ te: Nó úye un m pɔ, áí kenémɛɛ léeri. ²⁷ Li we re ne lɛ nnéi ke Ulééca uu n yekei re uké wa nó símisile ám líka nó pesí. ²⁸ Ani nómenécíre tí rísone, ani kɔ Ulééca pikó iméré ke Nfáasone nn nó ní tí te ani n séni kecáa m paílɛ. Ulééca ye uricuruu kepipi menyɛ ne písoi pansese upikó. Ani rísone pi m múlɛ. ²⁹ Ne nyule re písoi kpááree pinyine yare ákpe yé menétómpɔ-maá nó ripime, api nókenécɔpe pinyine cópii. ³⁰ Pinyine ricuruu yé nókenécɔpe yisi, api nnóomɛsimé ne Yeesu pipiretiki pinyine feriyɛ api pincee pi tikise. ³¹ Lɛ nnya, áni kapɛ lɔpile. Ani kapɛ palei re inmɛ itaani nnéi kam ye ketúnjé ne kesine pinyine-i ne ménini icélaa nó m pehelente.

³² Ne nkpéni Ulééca ne uipɛɛléɛ nsímé anipɛ-i nó wa. Uyɛɛ rínanɛ má uké ne nfatene kémɛɛ nó n ɣmóópúselɛ. Uyɛɛ yé kɔ lisone kuú ne upísoi nnéi m mé nó

he. ³³ Am úka siwóó nées úka uwura nées úka melape káipi. ³⁴ Nórínécúruu ye nyule re anénipe nnyé kamí ne keisi tó ne pinésencó arí ne ntócon nneí wai. ³⁵ Ne lē nó nyísele re lē kai pise re usoi uké keisi uú ne píwekóó n lēni. Ani kó Upíima Yeesu rinóó ntí kecáá léise. Uyē ηmaa yee re: Uyee n he ye mpóonare mále ai tósu uyee ihēe n yósu.

³⁶ Ke Póoli uu lē pimáa ní masí, u ne pē api wúla api keyóme yáasi. ³⁷ Pinnéi api pēe limemáá ténisi apí ne Póoli pira api metóroo u yáasi re Ulééca uké u sarumpó. ³⁸ Ke Póoli uú pēe ní maa re apí neni pí kai piyéne u kpáne nnya ke piaróo aa lē sei meýá caailē. Api pēe yisi api u saruni apí ne kúninói-i tulu.

21

Póoli ye Yerusalem kuyu ha

¹ Ke tó ne pē ari kei lē icée n hóonene, ari kúninói loni arí ne mēse ne mēse Kóosi n sairilē. Ai weesi, ari Rootesi tómpó ari kei yisi ne Patara-pó. ² Ari kei kúninói yenu kun Fenisii ketē-mē sí. Ari kpē loni arí ne tómpó. ³ Kari Siipuru ketē kee míni kepáápáá ní we n yémpó, ari ke yá ari kumíi-mē tiki hái ne Sirii ketē-pó, arí ne Tiiri tulu. Kei ke kúninói aku kuilū topilene. ⁴ Ari kei Yeesu pipiretiki leepó, ari pikekúrí tone siyáa sisēei. Nfáasone nn pi símisi apí Póoli maa re úu kape Yerusalem ha. ⁵ Amá ke siyáa sē asi n tómpó, ari yisi ari kó nsé nōj. Api pinnéi yisi ne pipinósi ne pisiwá apí ró sáruni apí ne kuyu leepó. Ari kei mínimaa ritime wula ari keyóme yáasi. ⁶ Ari pēe limemáá yáhaane arí ne kpíi. Tóo kúninói loni, pē apí pisiyó kúúni. ⁷ Tiiri-i kari metóroo kúninói ló arí ne Putolemayisi sí. Ari kei Yeesu pikó yáasi arí ne keyáa kēse pikeméé tone. ⁸ Kai n weesi, ari yisi ari Sesaree tulu. Arí ha Filipu yee Nsímé Kēcire ne n kóónulé keyó-i tone. U písoi píseei pē kapí pēe Yerusalem-pó n wée use le. ⁹ U pēe pikpére pína mále pēe apí utisi n nyu. Pi ye pēe Ulééca rinyiri ne símisile. ¹⁰ Tón kei lē we lin siyáa kulúu wai ke antepu uyē kapi ye n sée re Akapuusi uu Yutee ketē-pó leeme uu keróméé weri. ¹¹ Uu Póoli kutampála kpísi uu ána ne anípe hōpu uu re: Nfáasone ye maa re nní meco ke Pisuífi apí ha Yerusalem-pó kutampála nkú ute íhme hōpune, api pēe limemáá mpuri sane pikó anipe-i u wai. ¹² Kari anóo nyē n kó, tó ne Sesaree-pó Yeesu pikó ari Póoli súúluisse re úu kape Yerusalem ha. ¹³ Póoli uu pēe ró pēse re: Yo nnya kani téni non la nóké inépiye riyóose? Ai pihōpe ηmane ke nées ne menécíre cápínelē nen mé. Lin kó n wa re ké Upíima Yeesu kecáá Yerusalem-pó kpu, ne we. ¹⁴ Kari umekó m pōone, ari séé ari pēe mēse maa re Upíima mela meké wa.

¹⁵ Kari keló ke-i siyáa sinyine n tóne, ari merócíre cápíne ari Yerusalem tómpó. ¹⁶ Yeesu pipiretiki pēe Sesaree-i ní we kecōpe pinyine apí yisi apí ró sáruni apí ne Siipuru ukó unyine keyó ró sí te piké kei ró yósi. Pi ye u sée re Manasóo. Háí ái neni-me kuu Yeesu tikilē.

Póoli ye Yakupu keyó ha

¹⁷ Kari Yerusalem n tuipó, Yeesu pikó apí ne mpóonare ró yósu. ¹⁸ Kai kóso n weesi, Póoli uu ró tíki ari Yakupu keyó sí. Piwéése picó nneí póo kó kei cápínepo. ¹⁹ Póoli uu yisi uu pi yáasi uu pēe lē ne lē ke Ulééca uú ne upikei rintíki uú ne mpuri sane pikó kecōpe wai pi keenkēe kélé-kélé. ²⁰ Kapi lē n kó, apí Ulééca pakare, apí pēe Póoli maa re: Pó nyánii, umáreco! Pisuífi yare píle píle ákotokú kefi kumúnjē pēe nté Upíima ne kefa tene pin kó irósé tíkilē nsonē. ²¹ Pi kó pēe pi símisile re pó ye Pisuífi pēe mpuri sane pikó kecōpe ní we céésile re apí kape ye Moisi isé waise, te lē nnya, apí kape ye siwá tiké, apí kape ye kó inyékii wa. ²² Tóké nkpeni ní-ye kpísi? Mpá líké íye wa, pi yé kó te pó ka. ²³ Lē nnya, a mmē kari nní pó m maane ritiki. Pítisi pína pinyine ye nté kerócepe wele pēe rinóo

n yekei re pi yé pimécire Uléécáa pa.* ²⁴ Pirinᵔ tē itunε ye tómpᵔle. A pi kpísi, nᵔ ne pē ani kesē píyufune inyᵔᵔnse wai, aa lē kapí ne n nyᵔᵔnsene kecáá hēéle. Kei ke písoi api yé pεe yé te lē kapi kepᵔcáá n símaankee ye nnᵔᵔme le, api kᵔ yenu re pᵔ ticuruu ye Moisi isé tíkilenle. ²⁵ Tᵔ mpuri sane pikᵔ pεe Kirisi pikᵔ m pansε pᵔ títelé piwᵔle masile ari pi símisi re tᵔ símaanle aí tone re ápi kape ye inyᵔᵔnsesare nēe ménye li. Aapi kape ye kᵔ isεε kápi rimpá piké ménye lese isare li. Piké kᵔ pimécire tí, ápi kape iwásá n wai.

²⁶ Kai kᵔso n weesi, Pᵔᵔli uu pitisi pē kpísi apí ha kesē akᵔpe pihεεε inyεkii wai uu pεe Uléécáa keyᵔ loni uu kumúnjé kpe-i ke inyᵔᵔnse tᵔrᵔᵔ siyaa así ha n tenene písoi símisi.

Pi Pᵔᵔli Uléécáa keyᵔ-i tí

²⁷ Siyáa sisεei sē kapi ye ne áyu n fū sin ne ketᵔnjé tuine, Pisui fi pinyine pεe Asii ketᵔ-pᵔ n léeri api Uléécáa keyᵔ-i Pᵔᵔli yenu. Api písoi nnéi tálaankeε api u tini. ²⁸ Apí n cáái re: Isirayεeli pikᵔ, ani kam ani ró lē! Usoi uyεε mpá yei ne mpá úye Isirayεeli pikᵔ kecáá nsímé kᵔpe n símisi un kᵔ tee re úka úu kape ye Moisi isé ne Uléécáa keyᵔ nké waise ye nkᵔ. U nkpéni ntᵔrᵔᵔ sei ne Pikireki kei lonle uu kᵔ kelᵔ sᵔne kē mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pεe kuyu kémεε Pᵔᵔli ne Efεesi ukᵔ kapi ye n sée re Turᵔfim yenle api pεé m músu re Pᵔᵔli ye ne Uléécáa keyᵔ u lompᵔle.

³⁰ Ai kuyu nnéi nᵔkᵔre, písoi api awélé nnéi n léenti pin kálaapᵔ. Písoi api Pᵔᵔli tini apí ne Uléécáa keyᵔ iyaa leepᵔ api mεεε ne mεεε ke hánesi. ³¹ Pin pεe nkpéni náasi piké u kpu. Nsímé nn Rᵔm písᵔcáa uwéεεε kutu-i loni re Yerusalem kuyu nnéi ye nᵔkᵔre. ³² Uyε uu mεεε ne mεεε písᵔcáa kpéε ne písᵔcáa picᵔ cápine uu ne riwúí-mē wurupᵔ. Kapi usᵔcáa wéεεε ne písᵔcáa picᵔ n yé, api pεe Pᵔᵔli ipépi yá. ³³ Usᵔcáa wéεεε uyε uu pεe nyᵔsᵔpᵔ uu ne Pᵔᵔli kᵔ, uu u tini uu rinᵔᵔ hε re piké akpanii até ne u paasi. Uu pεe písoi pεe n lémaalē pise re: Uye kecire lo? Yo kuu mpíí wa? ³⁴ Amá písoi api pεe méwᵔᵔ ne mεcᵔ n cáái, úka úu kᵔ ucᵔ nkᵔ kᵔmei. Usᵔcáa wéεεε uu pεe nka kᵔmei. Uu mεεε upisᵔcáa rinᵔᵔ hε re piké Pᵔᵔli kpísi piké ne písᵔcáa keyᵔ ha. ³⁵ Ke Pᵔᵔli uu sitákui kapi ye ne kulee riᵔntáá n tu, písᵔcáa api rikpákára ke písoi apí ne u n la nnya u sakaa. ³⁶ Písoi riwúí ye pεe u tikilenle pin cáái re: Ani u kpu!

Pᵔᵔli ye písoi kecᵔpe rinᵔᵔ yᵔsí uké uriyu hεεε

³⁷ Kapi n la piké Pᵔᵔli ne písᵔcáa keyᵔ lᵔ, uu usᵔcáa wéεεε pise re: Ne ncée má ké símisii? Usᵔcáa wéεεε uu u pise re: Pᵔ Mékirεki kᵔmeilleε? ³⁸ Lē nnya, aí pᵔᵔ Esipiti ukᵔ uyεε sé nní nᵔcᵔkᵔi ne n ka uu písoi kᵔ ákotokú ana kpísi uu ne kucesi kᵔima loni re piké atᵔpi u lēε? ³⁹ Pᵔᵔli uu u pεεε re: Né ne Usui fi le. Silisii ketᵔ-pᵔ, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpá yei-pᵔ kaku kᵔ ríyu má. Ne pᵔ we re a ncée né hε ké risoiwúí ntí rinᵔᵔ maa. ⁴⁰ Usᵔcáa wéεεε uu ncée u hε re uké símisi. Pᵔᵔli uu sitákui kecáá nyere uu písoi pē kunípe síka re piké riséé. Api pinnéi sée keu. Pᵔᵔli uu pεe pimεyu kapi ye n sée re Mé-epiree ne rinᵔᵔ pi maa re:

22

¹ Pinésáa ne pinémáreεᵔ, ne la ké nkpéni rinéyu hεεε. ² Kapi n céri re pimεyu kapi ye n sée re Mé-epiree kuú ne pi símisi, api píséé nyᵔᵔnse. Uu re: ³ Ne Usui fi le, Silisii ketᵔ-pᵔ, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúlú. Kamaliyεeli yeε pεe unécélaa. Uyεε né céesi lē kam yé pirᵔsáa isé rintíki kélé-kélé. Am ye pεe Uléécáa likᵔ ne akpéri wa, yarε káni ye nní ne akpéri li n wa mεcᵔ. ⁴ Ne ye pεpεε Yeesu n tíkilē n wéékuselenle am ha ne pi kóni. Ne ye

* **21:23** Tinᵔᵔ kapi n yekei ase i re hái ne kumúnjé kunyine-pᵔ apí yé píta n ntí apí ye kᵔ nnyúpi nyai.

pɛɛ pitisi ne pinósi cópiile am pahaankɛɛ am kukpaniilee wai. ⁵ Uléecaa usina ne kuyu piwéese yé fe apí ne nnénáó símisi re ám kiraase. Piricuruu ye átelé ne Tamaasi né tumaalenle re ké fe ké Yeesu pikó pɛɛ kei ní we cópii ké pahaankɛɛ ké ne Yerusalem ha ké ha íwe pi wa.

*Pɔɔli ye umɛfine mɛconse nkó símisi
(UPM 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Kam pɛɛ keyáa kɛnyine ncée kpísi, ké ne Tamaasi n nyahaipɔ, itunɛ in la iké kɛcírɛ tu. Kei ke metéi píima menyine amɛ keyómɛcaa-pɔ mɛse ne mɛse leeme amɛ tapu amé ne né kóónú. ⁷ Am keteni-i lólu, am kóm lin né tee re: Sɔɔli, Sɔɔli, yo kɛcírɛ nnya kaa lɛ né wéékuselɛ? ⁸ Am pɛɛ pise re: Póó úye, Upíima? Uu rinóó né yósu re: Née Nasareti ukó Yeesu kaa nní ní we pɔn wéékuselɛ. ⁹ Pinéséncɔ apí metéi mɛ yenu, amá apí pɛɛ uyɛɛ ne né n símisi rinóó ríka kó. Kei kam pɛɛ re: ¹⁰ Ké íye wa, Upíima? Upíima uu né pɛse re: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-pɔ pó símisi lɛ kaa yé n wa. ¹¹ Ke metéi píima mɛ amɛ né n nyíinse nnya, pinéséncɔ apí kunípe né múlú apí tórɔi apí ne Tamaasi sí.

¹² Utisi unyine ye pɛɛ kei wele apí ye u séi re Ananiyasi. U pɛɛ Uléecaa isé tíkilɛnle n̄sɔnɛ. Pisuiɛ nnéi pɛɛ Tamaasi-i ní we ye pɛɛ ukɛcáá anóó sɔnɛ símisile. ¹³ Uu kɛnécúrí weri uu né maa re: Unémáreɔ Sɔɔli, ipónípeɛ iké nkɛpéni wúkule. Kei nní ke inénípeɛ ii wúkule am u yenu. ¹⁴ Uu kɔ kpá re: Pirósáa Uleecaa ye tíyesele re a umɛla ceri aa kɔ aseɛ ute ceru aa liute nkó kóm, ¹⁵ te li we re póó yé masí pisoɛ nnéi inípeɛ-i uiseérakóó li aa lɛ kaa n yé ne kaa n kó pi símisi. ¹⁶ Uu pɛɛ né pise re: Yo nnya kaa nkɛpéni kɔ pɛɛ náɲaise? A yisi piké míni pó wole aa Yeesu rinyiri séi uké apókópe pó sárei.

Pɔɔli ye lelee n tíyese kuu ne mpuri sanɛ pikó-i ní ha símisi

¹⁷ Pɔɔli uu kɔ kpá re: Kam Yerusalem m pɛle, ne Uléecaa keyɔ-i hale am keyómɛ yáási. Kam ní we nen keyómɛ yáási, am lólu yare kɛnípɛɛheɛ kɛɛ né tí. ¹⁸ Upíima kam yé uu né maa re: A mɛkɛɛ Yerusalem kuyu-i le. Pisuiɛ apí yé mmɛ kaa kɛnécáá n símisine ɲmurei. ¹⁹ Kei kam pɛɛ u pɛse re: Piricuruu ye nyule, Upíima re ne pɛɛ Pisuiɛ ayomeyáhaalee kalɛnle nen pɛpɛɛ pó n tíkilɛ cópii nen kukpaniilee wai nen kɔ pi kaiinkɛɛ. ²⁰ Tinécúruu ye pɛɛ wele kumúnjé kɛɛ-i kapí pɛɛ úseérakóó Etiyɛni menyɛ n kɔoni. Pimɛwai mɛɛ pɛé ne né risále am pɛpɛɛ nní u n kópu ilū múlú. ²¹ Upíima uu pɛɛ né maa re: A yisi, ketaa-pɔ kamí la ké pó tú, mpuri sanɛ pikó kɛmɛɛ.

Pɔɔli ye Rɔm usóóca wéese símisi re uyɛ ne kɔ Rɔm ukó le

²² Pisoɛ riwúí tɛ ari Pɔɔli kutu n cɔlɛ aí ne kumúnjé kɛɛ-i kuu anóó nyɛ ní ma tulu. Kei kapi sicááila ló te: Ani kpu. Ai ne sá re nkó uké nfáa m má! ²³ Ai kuwói pi wai apí pɛɛ m pupukɛɛ pin piilū máhani pin fónɛɛ pin nkoɲo yukuse. ²⁴ Kei ke Rɔm písóóca uwéese uu pɛɛ rinóó he re piké Pɔɔli ne písóóca kekale-i lompo piké iséi u súúkeɛ uké símisi úu la. Pɛé uyɛ-i, pi yé pɛɛ céri lɛ nnya ke pisoɛ apí n cáái pin ne u tɛni. ²⁵ Amá kapi u m paasi re piké u kaii, uu usóóca kpéé pise re: Nɔ ncée má re nɔké Rɔm ketɛ ukó ke nsímé rín kahanɛ n kpu iséi súúkeɛ? ²⁶ Ke usóóca kpéé uyɛ uu lɛ n kó, uu sí uú ha usóóca wéese símisi re: Usoi uyɛɛ Rɔm ukó le, íye kaa nkɛpéni wainɛ? ²⁷ Kei ke usóóca wéese uyɛ uu pɛɛ Pɔɔli kekúrí hápɔ uu u pise re: A né símisi ké kó te pɔ Rɔm ukó leɛ. Pɔɔli uu re: Eɛɛ! ²⁸ Usóóca wéese uu kɔ kpá re: Siwóó píima ke née héele amí ne panse keyupipi. Pɔɔli uu re: Né ne hái kɛnémare-mɛ keyupipi le. ²⁹ Pɛpɛɛ pɛɛ ní la piké u n káiɛ uké símisi apí mɛse ne mɛse ukekúrí yisi. Iwame ii usóóca wéese ricurruu loni, kuu n yé te u tíyese apí Pɔɔli paasi apí káiɛ un kɔ ne Rɔm ukó nnya.

Pi Pɔɔli ne ketuhaanɛ píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usóóca wéése uú n la uké yé lē ke Pòoli uu n wa ke Pisuiifi apí ne pitele u n sélē. Uu akpanii kémee u lese uu pee rinóo he re pepere ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi piké cápine. Uu pee tíyese apí ne Pòoli hapò uu pikecòpe u nyeresε.

23

¹ Pòoli uu pitúhaane píima pē inípee tapu uu pee re: Pimárecò, ne inésoi kémee Uléecaa inípee-i n̄sone keisile hái ne neni-mε. Kεfa keεε kam̄ ne u tikilē. ² Kei ke Uléecaa usina Ananiyasi uu pee pepere Pòoli kekúrí n̄ we rinóo he re piké nnóo kecáá u pi. ³ Pòoli uu pee re: Pó ke Uléecaa uu pépune, pó mmele tomé mmú. Pò kei tú te pòké isé ritiki pòké ne né túhaane, ái pòké isé rikéñéé aa rinóo he re piké né kái! ⁴ Pepere ne u n kólē api re: Uléecaa usina yee Uléecaa pikéi n wai kaa nní lámankε! ⁵ Pòoli uu re: Am nyu re Uléecaa usina lo, pimárecò. Li Uléecaa ritelé-i wólaalē te kapε kupóyu uyukóo kecáá nkópe n símaankεε.

⁶ Pòoli ye pee picére máálenle re Pisatusee ne Pifarisi pee ketúhaane ke-i kesé we. Lē nnya kuu ketúhaane ke-i ricáái re: Ne Ufarisi le, pimárecò! Unésáa pó kò Ufarisi. Kam n tálē te Uléecaa ye nkpò kémee pikpòkpò yukusene nnya kapí ne nté né túhaane. ⁷ Uké ne lē pimáa n̄ masí, Pifarisi ne Pisatusee pin nsímé pipásaine rikápáá, p̄soi api kéné, n̄pá piye ne pikunai. ⁸ Pisatusee ápi ye ηmurei re pikpòkpò yèè nkpò kémee yisi, ápi ye kò ηmurei re pilécaatume ne lifáakó leε ái nní kúyene n̄ we ye we. Amá Pifarisi pó ne ye linnéi ηmureile. ⁹ Iwóo ii còni, isé picélaa pinyine pee Pifarisi kunai-mē n̄ we api yisi api késu apí ne ketē kpeeni api re: Ari usoi nkó nkópe n̄ka nyáni. In n la, lifáakó leε ái kúyene n̄ we née ulécaatume unyine yee ne u símisi. ¹⁰ Iwóo íi taá, hái ái ne usóóca wéése iwame wai re ápi kapε nté lē n wai apí ne Pòoli céériine. Uu lē nnya pisóóca rinóo he re piké riwúí-i lompò piké Pòoli lesεpò piké ne pisóóca kekale u ha. ¹¹ Kesine ake wai, Upiima uu Pòoli kekúrí nyósópò uu re: A ikari wa. Lē kaa nní Yerusalem nté inéseérakóo n li, li we re pòké limεcò Ròm-pò i li.

Pisuiifi ye riηmulaane re piké Pòoli kpu

¹² Kai kóso n weesi, Pisuiifi pinyine api cápine apí ηmulaane api Uléecaa keyu-i wéeri re pinsá Pòoli n kpu, ápi líka melélé má. ¹³ Pepere lē tiηmulaane ye p̄soi afεena rifaaulε. ¹⁴ Api yisi apí ha pepere ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése leεpò, api pi maa re: Tò meróciεe kp̄sile ari he, ari Uléecaa keyu-i wéeri re t̄nsá Pòoli n kpu, ári líka melélé má. ¹⁵ Lē nnya, nó ne pitúhaane t̄ròo, ani n̄sone kóm̄ine, ani kpárá aní ha usóóca wéése pise re uké ne Pòoli nó kam nòké nsímé mmē tipérese nòké yé nké. Tó ne meróciεe picápine máálenle re tóké ncée u riké tóké u kpu.

¹⁶ Kei ke Pòoli umεrepi unyine uu nsímé mmē kò, uu yisi uu pisóóca kekale sí, uu lompò uú ha Pòoli kutu-i wai. ¹⁷ Pòoli uu pee usóóca kpéē use séi uu u maa re: A ηmáne nkó usóóca wéése kémee sárumpò. U lalε uké nnyine u símisi! ¹⁸ Usóóca kpéē uyē uú ne usóóca wéése kémee Pòoli umεrepi sí uú ha re: Ukpaniikó Pòoli yee né sée uu né maa re ké ηmáne nkó ne kepómee kam te u nnyine mále uké pó símisi. ¹⁹ Kei ke usóóca wéése uyē uu ηmáne uyē sée, uu kunípe u tini apí ne iyaa leεpò. Uu pee u pise re: N-ye kaá la pòké né símisi? ²⁰ Uηmáne uyē uu re: Pisuiifi pee rinóo rise wa re piké rikpárá piké kóso pó pise re a Pòoli ne ketúhaane píima-i hapò keké unsímé mmē n̄sone ripérese piké yé nké. ²¹ Pin n ka, kapε ne kutu pi ricò. Li we re pikecòpe, p̄soi ye afεena rifaau pee n̄ la piké Pòoli tí. Pi wéérile re pinsá u n kpu, ápi líka meluke née meníré má. Pi pimεciεe picápine máálenle, tipónóo ηmane kapi nkpeeni mé. ²² Usóóca wéése

uu pɛɛ uɲmáne uyɛ maa rɛ: Kape tíyɛ unyine uké kɔ̄ tɛ pɔ̄ mmú né símisi. Uu pɛɛ rɛ uké nkɛ́ni n ɲme uké tómpɔ̄.

Pi Pɔ̄li nɛ uyóɔpi píima Felikisi lɛɔ̄

²³ Usóóca wééɛɛ uu pɛɛ limemáá písóóca kpéé pité séi uu pi maa rɛ: Ani písóóca píle píle meté nɛ pisantone kuwóó nɛ afɛɛɛ́ nɛ pipáɲkɔ́ó píle píle meté cápine piké n nyu rɛ pi yé fe api kesine mɛɛɛ ámɛ we kefi kumúɲé Sesaree tómpɔ̄. ²⁴ Ani kɔ̄ isā nyóónɛ yɛ yé nɛ uyóɔpi píima Felikisi kémɛɛ Pɔ̄li n tu líka ái yé u n wa. ²⁵ Usóóca wééɛɛ uu kɔ̄ rítelɛ́ wólɔ̄ uu pi múise rɛ piké ha Felikisi pa. Lɛ́ kuu n wói yɛ nní.

²⁶ Nɛ pɔ̄ yáasi, Upíima Felikisi. Néɛ Kulooti Lisiyaasi. Néɛ rítelɛ́ ntí pɔ̄ wólɔ̄. ²⁷ Pisuífi yɛ usoi nkó kam nní pɔ̄ m pápɔ̄lɛ́ tinlɛ rɛ piké u kpu. Kei kam pɛɛ kɔ̄ tɛ u Rɔm keté ukó lɛ, am pɛé nɛ pinésóóca hapɔ̄ am u comɛ. ²⁸ Am pɛɛ rɛ ké kɔ̄ tɛ ɲ-ye kecire ke Pisuífi apí nɛ u cési, am pɛɛ u kpísi am nɛ piketúhaane píima sí. ²⁹ Kei kam pɛɛ céri rɛ piisɛ́ kecáá kapi nsímé pásaine. Am unkóɔɛ ɲka yé kapi yé nɛ usoi ɲ kpu néɛ kapi yé nɛ akpanii u n wa. ³⁰ Am kɔ̄ limemáá kóm tɛ Pisuífi yɛ ɲmúlaankɛɛ rɛ pi yé u kpu. Lɛ́ nnya kam mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ pɔ̄ u papɔ̄lɛ́, am kɔ̄ upiteecɔ́ símisi rɛ piké ha kepómɛɛ ketahai u séɛ.

³¹ Písóóca api usóóca wééɛɛ rinɔ̄ kuu n hɛ tiki, api Pɔ̄li kpísi api kesine nɛ Antipatiriisi u tómpɔ̄. ³² Kai kóso n weesi, písóóca pɛɛ ána n sónɛ api pikekale-i pɛɛɛɛ, pisantone ɲmane apí nɛ Pɔ̄li tómpɔ̄. ³³ Kapi Sesaree n tuiɔ̄, pisantone api rítelɛ́ uyóɔpi píima Felikisi pa, api kɔ̄ Pɔ̄li u nyíɛ. ³⁴ Kɛ uyóɔpi píima uu rítelɛ́ pikéɛ́ m masí, uu Pɔ̄li pise rɛ u kuwélɛ́ kúyɛ ukó lɛ? Kuu n kɔ̄ tɛ Silisii ukó lo, ³⁵ uu u maa rɛ: Pipóteecɔ́ pin n ka, né pɛɛ pɔ̄ píseise am kóm. Uu pɛɛ rinɔ̄ hɛ rɛ piké Pɔ̄li kpísi piké ha Erooti keyɔ̄-pɔ̄ hánɛsi.

24

Pisuífi yɛ Felikisi keyu-i Pɔ̄li nɛ nsímé rikpára

¹ Ai wai siyáa sinupū, Ulééca usina Ananiyasi nɛ kuyu piwééɛɛ pinyine nɛ usíméyɔ́ unyine kapi yɛ n séɛ rɛ Terituluusi api Sesaree-i hapɔ̄. Api uyóɔpi píima Felikisi-i sí tɛ piké ha Pɔ̄li ketahai séɛ. ² Uyóɔpi uu Pɔ̄li séipɔ̄, Terituluusi uu yisi uu picé u kápáá, uu uyóɔpi maa rɛ: Urósáa, uyóɔpi píima! Póó tíyɛɛɛ kari nkíɲɲɛ-i we hái ái neni-mɛ. Keté kaa ɲsɔnɛ m múílɛ́ nnya ke nconɛ meyā nn keróté nké kecáá wa rɛ liké nɛ ke sɔnɛsi. ³ Tɔ̄ pakare! Nɛ pipókɛi nɛ lɛ́ kaa mɛsére nɛ mɔ́pá yei ró n wai. ⁴ Am la ké kɔ̄ picón pɔ̄ rikpá. Amá nɛ rikón pɔ̄ wúkule rɛ a kɔ̄ nɛ kefa ró fénnɛ, aa nkáripɛi kutu ró cɔ̄. ⁵ Tɔ̄ yé tɛ utisi nkó yɛ likpááree linyine lɛ. Uyɛɛ Nasareti pikó mekóóle icápine uyukóó. Keté nnéi Pisuífi kecɔ̄ɔɛ kuu ɲcɔ́kɔi tanaalɛ́. ⁶ Ticuruu u pɛɛ náásilɛ́ uké Ulééca keyɔ̄ mékɔ̄ɔɛɛɛ waise, kari pɛé nɛ u tí. [Tɔ̄ pɛé lalɛ́ tóké nɛ u túhaane yare ke irósé ii m pise. ⁷ Amá usóóca wééɛɛ Lisiyaasi uú weri uú nɛ ɲnaɲɛ arónɲɛ-i u yósu. ⁸ Uu pɛɛ Pɔ̄li piteecɔ́ pɛ́ maa rɛ piké nɛ nsímé pɔ̄ lɛɛmɛ.] Pɔ̄n tipóócuruu Pɔ̄li m píseise, pɔ̄ yé tɛ mmɛ́ karí nɛ u n cési yɛ aseɛ lɛ. ⁹ Pisuífi tɔ̄ɔ̄ api yisi api Terituluusi kecáá kpá api rɛ mɛsei, lɛ́ kai li.

Pɔ̄li yɛ Felikisi keyu-i uriyu hɛɛɛɛ

¹⁰ Kei ke uyóɔpi píima Felikisi uu pɛé nɛ kuníɔ̄ Pɔ̄li rinɔ̄ hɛ rɛ uké unkó símisi. Pɔ̄li uu rɛ: Urósáa uyóɔpi, nɛ nyule rɛ hái ái neni-mɛ kaa keróté nké kecáá itúhaane lɛ. Lɛ́ nnya kam nɛ kefa kesɛ kepóyu-i rinéyu hɛɛɛɛɛ. ¹¹ Pɔ̄ fe aa ripóócuruu pise aa kóm tɛ kam nɛ Yerusalem-i ɲ ka, siyáa kefi nɛ sité yɛ nsí. Ulééca kam piyáhaa ka. ¹² Uka úu keyáa kɛnyine né lɛɛɔ̄, tó nɛ unyine tɔn Ulééca keyɔ̄-i néɛ kuyómeyáhaalee-i néɛ kuyu-i we tɔn yóí néɛ tɔn pisoɛi kupakarɛciré tálaankɛɛ. ¹³ Pisoɛi mpí apí yé ɲka yé piké rɛ mmɛ́ kapi nɛ nkɛ́ni

nté né cési. ¹⁴ Amá né kepóyu-i asei símisi re ne ncée fale mmē kapi nní n kpíilē te mekóole icápine ukó le. Amá pirósáa Uleecaa kam ppe yáasi nen kō lē nnēí lee isé ne antepuye atelé kémee n wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵ Lē kam n tálē ke pē ticuruu pōo kō tálē te Uléecaa ye pisoí sone ne pikópe ppe n kpí nkpō kémee yukuse. ¹⁶ Lē nnya kam meséere ημόópulē te ké Uléecaa n tikilē ne kefa kesē.

¹⁷ Kamí ne nté n yisi, li ηmē kulúí wale. Ne neni ppeeme re ké nnépurí pikó linyine he, ké kō nyóonse ké ne Uléecaa yáasi. ¹⁸ Lē kamí ppeé ne Uléecaa keyō-i kparálē kapí ne né leepō, nen akópe piheere inyekií piwai máame. Tisoiwuí ríka ári ppe kenékúrí cápinelē. Am kō ppe nōkōi ríka wai. ¹⁹ Pisuífi pinyine ppe Asii ketē-pō leeme api kei né leeri. In ppepe ppe nnyine má piké ne né cési, pē kai ppeé ne sá re piké kepómee kam. ²⁰ Néee ppepe nté nní n we piké símisi nké te kari ketúhaane píima-i pitúhaane n ha, nkópe n-ye kapi kenécáa yé? ²¹ Néee nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecōpe rin-yóo re: Kam n ηmurei re pikpōkpō yēè nkpō kémee yisile nnya kapi nkpéni ne nōkenéyu-i né túhaane.

²² Felikisi ye ppe Kirisi ncee kecáa nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téjse, uu ppepe Pōoli ketahai n sée maa re: Usóoca wéése Lisiyaasi un píyei n ka, né ppe nónnésímé ripérése nsone. ²³ Uu ppe usóoca kpéē tinóo he re uké Pōoli kukpaniilee-i wa uké ukécáa m paílē, amá uké ne keyu u m purú, úu kape ye yē re upikó ápi kape u lē.

Pi ne Pōoli Felikisi ne uunōsi Turisii kémee ha

²⁴ Pōoli uu kei lē n we aí ne siyáa sinyine kóónú. Uyóopi píima Felikisi ne unósi Turisii apí hapō. Unósi uyee Usuífi le. Uyóopi Felikisi uu tum api Pōoli u séipō, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵ Ke Pōoli uu asei pitiki ne lē ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lē ke Uléecaa uu pisoí n túhaanene nsímé n lō, ai Felikisi cōη. Kei kuu ppe Pōoli maa re: Pó fe aa nkpéni lē tómpō. Nen píyei keyu n yē, né kō pō sée. ²⁶ U ppeé lē tálē te Pōoli uké siwóo u he. Lē nnya kuu meséere u séleipō pin yóí. ²⁷ Ai lē n we ηmē ité íí ne tómpō. Pōrisuusi Fesituusi uu Felikisi ripōhō iyóopi tone. Felikisi uu Pisuífi mpōonare n la, uu lē nnya Pōoli kukpaniilee-i n yálē.

25

Pōoli ye uyóopi píima Fesituusi kémee pitúhaane ha

¹ Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapō uu siyáa sitaani wai, uu ppe limemáa yisi uu Yerusalem tómpō. ² Kei ke ppepe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuífi ppe kuyu iwéése n tū api yisi api ukeméé Pōoli ketahai séi. ³ Api kō u welu re uké ne pi kō uké ncée pi he piké Pōoli ne Yerusalem ppepō. Tipine kapi lē wa piké ne ncée u n kpu. ⁴ Fesituusi uu pi pese re Pōoli ye Sesaree-pō kpaniilenle. Uyē ticuruu yé kō nfáani kei pele. ⁵ Uu kō pi kpá re: Nópínyukōó piké né ritiki. In te usoi nkó ye linyine caai, piké ha ketahai u sée. ⁶ Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyáa sipaha née kefi kumúnē uu ppe kelenē Sesaree pele. Kai kóso n weesi, uu ketúhaane-i sí uú tone, uu tum api Pōoli kpíipō. ⁷ Kuu n hápō, Pisuífi ppe Yerusalem n léepō apí hapō, api u kálisi api nsímé píima nnyine ne ketahai u séi. Nn kusa kulúí we. Amá piuka úu fe uké nyíse re asei kapi símisi. ⁸ Pōoli pōo késu uu re: Am ne Pisuífi isé née Uléecaa keyō née Rōm uyóopi Sesaa púnne.

⁹ Fesituusi uu Pisuífi mpōonare n la, uu lē nnya Pōoli pise re: Pō ηmurei re piké ne Yerusalem pō ha piké ha kei-pō kenéméé ne nsímé mmú pō túhaanē? ¹⁰ Pōoli uu u pese re: Sesaa ripoo-i kam nní nyenu, kei kai ne sá re piké ne né túhaane. Tipócuruu ye nyule nsone re ám Pisuífi líka caai. ¹¹ Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi n kpu, ám nkpō kesu. Amá in te pi ne né rikpárále, úka úu ncée má uké pianipe-i né ritépō. Ne pise re piké ne nnésímé Sesaa kémee tu. ¹² Fesituusi

ne pepee mesohə u n kpáriise api símaane, uu pee Pəoli maa re: Pə re mpósímé nké Sesaa kémee tu. Lē nnya, Sesaa kémee kaa yé kə ha.

Fesituusi ye Pəoli nsímé uyóopi Akiripa símisi

¹³ Ai siyáa kulúí kóónú, uyóopi Akiripa ne uyéi Pereniisi api Sesaree-i Fesituusi piyáhaa sí. ¹⁴ Kapi siyáa kulúí n wa, Fesituusi uu Pəoli nsímé mmē kpísi uu Akiripa símisi. Uu re: Felikisi yee pee nté iyóopi n tóne uu né tise ye ukpaniikó unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusalem ní ha, pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuiifi pee kuyu iwéése n tú api kenémee ketahai u séi api re ké wa unsímé nké kpu. ¹⁶ Kei kam pee pi pese re: Rəm pikó kémee, usoi un linyine n caai, ncée rín we re piké u kpu, pinsá kahanə u n túhaane. Li pise re u ne upiteecə piké tone kelenə uké uriyu heere. ¹⁷ Lē nnya kapi nté né ritikimə. Am nkpáni nánaisə. Kai kóso n weesi, am ne mese ne mese ketúhaane n tósu am ha tone, am tum api utisi nkó kpíiri. ¹⁸ Ke upiteecə api ní ka, api fe piké nkópe nnyine kam péé ne u m músu nyíse. ¹⁹ Amá piinyekii nsímé ne utisi unyine yee n kpu api ye u séi re Yeesu ke Pəoli pəó n tee re u nfáa mále nkó ηmanə kecáa kapi kénene. ²⁰ Ai méwoo né wai, am pee céru íye kam yé ne li wa. Lē nnya kam te ké Pəoli pise re un n la, uké Yerusalem ha piké ha ne kei-pə u túhaane. ²¹ Amá Pəoli uu yúlu uu re u la re Rəm uyóopi Sesaa ricuruu uké nsímé kecáa ripái. Lē nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yálē ké kam ké ne Sesaa u papə. ²² Kei ke Akiripa uu pee Fesituusi maa re: Ne péé la ké rinécúruu utisi nkó kutu ricə. Fesituusi uu u pese re: Kóso kaa yé kutu u ricə.

²³ Kai kóso n weesi, Akiripa ne Pereniisi api meyóopilape tani, pi ne pipipiretiki api kenəηla wai apí ne kutúhaanelee lompə, pisóóca wéése ne kuyu piyukó pin tikilē. Fesituusi uu rinóo he api Pəoli kpíipə. ²⁴ Fesituusi uu pee re: Uyóopi Akiripa ne nó pitóroo mpí nóo nní ní ka, aní utisi nkó ripái rísəne. Pisuiifi riwúí nnéi ye kale api Yerusalem-pə ne nté kenémee ketahai u séi, pin cáai re ai ne sá re usoi nkó uké kə nfáa rikpá. ²⁵ Ne nsímé mmē tipéréle am yénu re úu ncaai níka wa kapi ye ne usoi ní kpu. Amá ke uricuruu uu m pise re piké ne unsímé Rəm uyóopi kémee tu nnya kam ηmurei re piké ne kei u ha. ²⁶ Am nyu íye kecire kam yé utisi nkó kecáa wói ké ne upiima símaapə. Lē nnya ricuruu kam ne nókenémee u ka. Pó, uyóopi Akiripa kémee kam ne u ka re pən pipíseise u m masí, né nnyine yē am títelé-i wólu. ²⁷ Ai ne sá re ké méwoo ukpaniikó ne Rəm uyóopi-i ha, kám pee lē nnya kapi pitele u n wai n wói.

26

Pəoli ye Akiripa keyu-i uriyu heere

¹ Akiripa uu pee Pəoli maa re: Pə nkpəni ncée mále pəké ripóyu heere təké kó. Pəoli uu pee kunípe síka, uu nsímé kpísi uu re: ² Uyóopi Akiripa, li neni keyáa nké né láarú re né ncée yē am nsímé nnéi ke Pisuiifi apí ne né rinkpárá kepóyu-i símisi. ³ Li we re pə Pisuiifi inyekii ne piisímé kecáa kapi n kénenente meyíkíyiki rísəne nyule. Lē nnya, ne rikóη pə wúkule re a niηesi aa kutu né cə.

⁴ Pisuiifi nnéi ye nyule lē kam hái inéηmánə-me nnépuri pikó kecəpe ne Yerusalem kémee inésoi n li. ⁵ Hái ai neni-me kapi né nyu. Pin n la, piricuruu yé ne pinnəó símisi re ne pee Pifarisi kémee welə. Tóo ye ári pee piróyómeyáhaa isé ne akpəri wai. ⁶ Kam n tálē te Uléecaa yé lē kuu pirósáayaha ní ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeli pikó ipuri kefi ne ité iyē pó ne kə meséere kesine ne ketúηé Uléecaa yáásile in ne tálē te i yé lē kuu mekke-me pirósáayaha ní ma yē. Kam likecáa n tálē nnya ke Pisuiifi api pitele né wai, uyóopi Akiripa! ⁸ Yo nnya ke nó Pisuiifi aní péé la nəké ηmurei re Uléecaa yé fe uu meyíkíyiki pikpəkpə yukuse? ⁹ Tinécúruu ηmaa ye péé musile re ké nnaηe ne tápaanke

úka úu kape Nasareti ukó Yeesu rinyiri ne kefa tene. ¹⁰ Lē kam Yerusalem-pō n wa ye lē. Ne rinécúruu ηmaa Uléecaa pikó meyā kukpaniilee tanle. Pεπεε ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese pεε ye ncée né he re ké lē wa. Pin kō n la piké pi kō, li ye pée ne né risále. ¹¹ Ne ye pεε ayómeyáhaalee rikale amí ha kei íwe pi n wai, nen náasi re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye pεε pikecáá tāsile, hái ricuruu am ye pi n wéékuselē ne acōyu-pō.

Pōali ye umefine meconse Akiripa sīmisi

¹² Limékó-i ke pεπεε ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese api keyáa kenyine rítelé né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³ Ituηe kecíre kumúné, nen ncée-i we, uyōopi Akiripa. Kei kam metéi menyine yē men keyómecaa-pō leeri, men tapaalē, men ituηe metéi fe amé ne tó ne pinésencō kónú. ¹⁴ Ari ntónéi keteni-i lólu, am pεε kóm, lin ne Mε-epiree né tee re: Sōali, Sōali, yo nnya kaa né wéékuselē? Méwoo kaá ne né tōpiriinkεε yarε keminaa. ¹⁵ Kei kam pεε pise re: Pōó úye, Upiima? Uu né pεε re: Néε Yeesu kaa ní we pōn wéékuselē. ¹⁶ A nképni yisi aa nyere. Lē nnya kam menécíre pō n nyíse ye nní: Ne la re a panse unékeikó, aa ye kónú aa lē kaa neni nní né n yē ne lē kam n sōnti ke pō n nyíse picō sīmisi. ¹⁷ Mpópuri pikó, Pisuifi kecōpe kam pō lesene ké mpuri sane pikó kémεε pō tū. ¹⁸ Ne pō tum te a ha piinipeε wúkule aa kuηmaha-i pi lese aá ne metéi-i pi sí. A kō Setani anipe-i pi lese aá ne Uléecaa kémεε pi sí. In te pi ne kefa né tenelē, Uléecaa yé piakópe pi sárei uu kō lisone kuú ne upikó m mé pi he.

Pōali ye uliwaiwai kecáa sīmisi

¹⁹ Lē kémεε, am pεε lē kai keyómecaa-pō né n nyíseme kesi, uyōopi Akiripa! ²⁰ Amá Tamaasi pikó ne Yerusalem pikó kam Nléecaasimé mefoi riyóó, am pεε limemáa Yutee ketē tōrōo pikó nnéi ne sitē sicō pikó yóó. Ne pi sīmisi re piké mefine conse piké Uléecaa-mē pansepō apí n wai liké n nyíselē te pi mefine consele. ²¹ Nsímé mmē nnya ke Pisuifi api Uléecaa keyō-i né tī, pin wéési piké né kpu. ²² Amá hái ne neni-me, Uléecaa ye né nen ne we nen uiseérakō le, mpa úye, siwá ne piwéese siyu-i. Am ye nfée ríka ma, lē ke antepuye ne Moisi api mekeε-me n yē api sīmisi re li weme memáa. ²³ Ne ye maa re: Uyē ke Uléecaa uu n wée yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikpōkpō kémεε yisi. Uyεε yé nsímé mee metéi m má Pisuifi ne mpuri sane pikó he.

Pōali ye Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴ Pōali un lē we un uriyu heere, Fesituusi uu cáaipō re: Pō isōhō torile, Pōali! Mepónyuwe píima ye isōhō pō tóroisele. ²⁵ Kei ke Pōali uu pεε rinōo u yōsí re: Am isōhō tori, urósáa! Mmú kam nní n sīmisi ye meníηe nsímé sone le nn kō aseí tikilē. ²⁶ Ne nyule re uyōopi Akiripa ye nní nnéi lee nní ní wa pikóme máalenle. Lē nnya kamí ne rinépōo ukeyu-i sīmisi. Ai mepílu menyine-i kai kelō kuηmaha-i lē wa. ²⁷ Pō antepuye nsímé ne kefa tenelē, uyōopi Akiripa? Ne nyule re pō ne kefa n tenelenle. ²⁸ Akiripa uu pεε Pōali pεε re: Pō lalε pōké né feriyε ké nté nní panse Kirisi ukó! ²⁹ Pōali uu re: Lin yé nfáani néε lin yé píyei-pō, li kpére lē wa! Ne Uléecaa welu re ái kape pō ηmane, amá liké nónnénéi mmú nōo neni nní kutu né n cōlē, nōo yé menécō n we. Akpanii nnyé ηmane aké nó ripári.

³⁰ Kei ke uyōopi Akiripa ne uyōopi píima Fesituusi ne Pereniisi ne pē nnéi pεε kei kesē ní we api pεε yisi, ³¹ api iyaa leepō, api pεε pimεcōpεcire n tee re: Usoi nkó úu líka caai kapi yé ne usoi ní kpu néε kapi yé ne akpanii u n wa. ³² Kei ke Akiripa uu pεε Fesituusi maa re: Usoi nkó unsá pée m pise re piké ne Rām uyōopi Sesaa kémεε u ha, pi yé pεε fe api u yápo.

27

Pisóóca ye Póoli ne Róm kuyu ha

¹ Kai n símisi aí tone re kúninói kari yé ló arí ne Italií sí, api Póoli ne pikpaniikó picó pinyine kpísi api usóóca kpéé unyine kapi ye n sée re Yuliisi anípe-i wai. U Róm kutópilee kpé kapi ye n sée re Róm uyóopi kutópilee kémee úyukóó use le. ² Atiramíiti kuyu ke kúninói kpé kari n ló aku léeri kun Asii sité aninói sinyere kanei. Ari ku loni ari tómpó. Masetuwaani ukó unyine yee Tesaloniki-pó n wé api ye u séi re Arisitariki ye pee kerómee welé. ³ Ari liukóso Sitóo kuyu tulu. Yuliisi ye pee Póoli rínare wailé. Uu ncée u hé re uké upisane rilóólú, un ye yo n la, piké fe piké ye ne kutu u ricó. ⁴ Kari kei n yisi tón tósu, kuyó aku keróyu-mé m pepuri, ari pee Siipuru kuwéé kpé mé ke kuyó áku n we tiki. ⁵ Ari pee Silisii ne Pamfilii menimaa téj arí ne Lisii keteni-i Miiiri kuyu tulu. ⁶ Róm usóóca kpéé uyé uu kei kúninói kucó kunyine yenu kpee Alekisantiri n léeri kun Italií-mé sí. Uu kpe-i ró tani. ⁷ Siyáa kulúí kari nnánári ne kúninói sóné. Iwe píima kari li ari kelene Kíniiti tulu. Kuyó áku nmurei tóké lé n tikilé tóké ne kéyu-mé ha. Ari pee mese Salimonee kuwéé-mé míni kepáápáá keté kapi ye n sée re Kireeti mecáa tiki. ⁸ Ari íwe píima le arí ne rikóitimé kanei arí ne keló kenyine tulu. Pi ye kei sée re Aninói-Kenyere-Sóné. Lasee kuyu kaí ne kolé.

⁹ Ai kusa ró nájaise. Anóopahaa keyaa ye pee pitómpó masilé. Kúninói pilone ne ncée pinóh yé fe apí ne nkpó weri. ¹⁰ Lé nnya ke Póoli uu kúninói pikéikó símisi rísone piké kó. U pi maa re: Pinésáne, ne yé te ntócéé mmú pitiki yé ne nkpó ró kam. Kúninói ne ilú kaku n topori ye meýá caainkeene. Ai nkpáni ilú ne kúninói nmané, amá ne tóopi. ¹¹ Amá Róm usóóca kpéé uyé uu kúninói utíkíí ne kuute nkó ne kutu n colé aí tósu Póoli nkó kuu ní ma. ¹² Ai kó yá, áninói kenyere áke péé nyamí te piké kei nnyiyé píima kumúnjé-i siyáa wa. Kúninói pikó meýá api pee lé nnya re pi yé kei yisi. Pi lé pee náásile re lin íye n we, piké Kireeti aninói kenyere ké kapi ye n sée re Fenikisi tu, áninói kenyere kee itunje kelólé awélé keté-mé kéyu palenlé. Kei kapi la piké nnyiyé píima kumúnjé-i siyáa wa.

Meýó maamaa menyine mee míni kecáá ní pépu

¹³ Ke kúninói aku lé n nyenu lin nájai, keyópi kenyine áke itunje kumii-mé pepuri, api músu re pi yé fe api nkpéni lé kapi ní la wai. Api pee kesáu kapi ye ne kúninói n nyereese sakaa api ncée kpísi. Api míni kepáápáá keté kapi ye n sée re Kireeti n kanei. ¹⁴ Mese ne mese, kuyó kunyine kapi ye n sée re Erakilóo aku míni kepáápáá keté-mémpó pepuri ne rínaje. ¹⁵ Ai kúninói kpáú lin ne tósu, aí kunyereese we. Ari mese yá aí ne ró n tósu. ¹⁶ Ari míni kepáápáá keté sínsápi kenyine kekúrí tómpó. Pi ye ké sée re Kulotaa. Ari pee náási arí ne fe ari kenóipi kapi ye ne pisoí n léise lese. ¹⁷ Kúninói pikéikó api kúninói kémee ke tampó. Api pee limemáá inje pahaaankeé apí ne kúninói kóónú. Iwame ii pi wai re apí kape ha Lipii menimaa ritime rinyenetú tinyine rikam. Api pee kusánjáá maamaa kpee kuyó n wai cepise. Api nnánári n sóné pin kuyó tikilé. ¹⁸ Kuyó aku lé tó m pepu kun mrapé kpálé aí ne ró weesi, api pee mese ilú ke kúninói aku n topori n hasu pin míni-i sariipó. ¹⁹ Kai kó piweesi rinkpá, api kúninói ikéilú inyine pifónje kápáá. ²⁰ Ai wai siyáa kulúí, itunje ne awárepi áa kúyene wa, meýó men lé ne rínaje pepu, ari péé m músu re ntókó ye tenele.

²¹ Ai nájai, tó úka úu iluke li. Póoli uu pee yisi uu pisoí kecópe nyere uu re: Pinésáne, non pee nnékó kutu rincó, tó yee pee Kireeti-pó tone arí ye ásáláú píima nnyé ne risáne tóké ne ilú fónje. ²² Lé nnya, ké nkpéni nó símisi ani rikín tápisi rísone. Nó úka úu kpine. Kúninói nmané kpee ásáláú waine. ²³ Uléecaa uyee né n te nen kó u keisi Uleecaatumé ye kesine nké kenémee kale. ²⁴ Uu né maa re: Iwame ii kape pó wa, Póoli! Pó Sesaa kémee pitúhaane sinle páí! Pó ke Uléecaa

uu n la nnya, u yé kə pipósencə nnéi nfáa tíye. ²⁵ Lě nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kefa tenelě te lě ke Ulééca uu ní ma kai lené. ²⁶ Amá kuyə yé ró lese aku míni kepáápáá ketě kenyine ritime sá.

²⁷ Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lě Metiteranee menimaa kémee wa, meyo men tó kpáúlě. Ai kesinecə kumúnjé kúninəi pikeikó wai yare tə ne ketě kóima kenyine nnyaā wale. ²⁸ Api mējme kapi ye ne míni mecímá m musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afetaani ne siseei kame címú. Api kéyu-mě nyəsópə api kə pimúnjé kpá, api yénu simetiri sité ási we afetaani. ²⁹ Api pée n wuru re kúninəi áku kape aparecaŋaa anyine rikam. Api pree lě nnya sisáú sina kapi ye ne kúninəi n nyeresə kepire-mě cepisepə, api pree m mé pin yəəne re liké weesi. ³⁰ Kúninəi pikeikó ye pree lalə piké léepə piké wuri. Lě nnya kapi kenóipi kě kapi ye ne pisoi n léise míni-i ricepise api pree kpárá re pi lalə piké ha ne kesáú kéyu-mě ku nyeresə. ³¹ Pəəli uu Rəm usóca kpéě ne pisóca picə maa re: Pisoi pē pinsá kúninəi kémee n tone, áni nkpə-i mélele má. ³² Pisóca api pree mējme mee kenóipi kapi ye ne n léise m múlě sem, api ke yá ake lolu.

³³ Liké kelenə n weesi, Pəəli uu pinnéi maa re piké iluke li. Uu re: Siyáa kefi ne sina ye nsí kani ne mpócaai tū nən mé áni kə líka li. ³⁴ Ne la ké nó símisi re ani iluke li. Li pise re nəké li nəké ne nfáa m má. Nó úka nnyúpi ricuruu rín ríyu kecáá wehene. ³⁵ Kuu lě ní ma, uu kukpónó kpísi, uu pinnéi inipee-i Ulééca pakare uu pree ku kpəkóri uu piluke kápáá. ³⁶ Kei kapi pree pinnéi ikari wa api iluke le. ³⁷ Ntónéi ye pree kúninəi kpe-i wale pisoi píle píle meté ne kuwó ne afereé ne pikpuulú (276). ³⁸ Ke nípá úye uu piluke ní masí uu lepu, api melukepipi mee kúninəi-i ní we n hasu pin mínimaa-i sariipə re kúninəi kuké nkáripsi fakasi.

Kúninəi mefore

³⁹ Kai n weesi, kúninəi pikeikó ápi ketě kě ceri, amá api ketaa-pə ketenpampi kenyine yenupə ne kekecáá kunyene laii aí ne sí. Api pree re pin n fe, pi yé wa kúninəi akú ha kei tasi. ⁴⁰ Lě nnya kapi sisáú féenne api mínimaa-i sariipə. Api kə ájme kapi ye ne kúninəi ketíkí m paasi féenne. Api kə lě memáá kúninəi keyu-mě kusánjáá tóresi api síka, kuyə aku pree kúninəi n télě lin ne kenyenepampi kě-mě sí. ⁴¹ Amá api sí apí ha ínisā ité kepáápáá rinyenetū tinyine takári, kúninəi riyu ari kei lompə aí tini símí, aí pree kunyókə-nyókə we. Aniwale nanje-nanje anyine pəə pree kepire-mě ku n foresi. ⁴² Kai pisóca iwame n wa re pikpaniikó yé wéeri api wúrunkee nnya, api pée n la piké pi kə. ⁴³ Ke Rəm usóca kpéě uu ní la uké Pəəli riyu lə nnya, uú ne pi yulu re ápi kape lě wa. Uu pree rinóə he re pəpəe piwéeri n nyu piké mefoi rikpuu apí ne rikóitime téj. ⁴⁴ Amá pitórəə piké akpénkpélé ne kúninəi siwélépi kecáá túnti apí ne pi tiki. Lě kari mesei ntónéi wa arí ne ketě kóima tulu aí úka ríka kpu.

28

Pəəli ye Maliti keteni-i we

¹ Kai nkpə-i ró n lése memáá kari pree kə te pi ye míni kepáápáá ketě kě sée re Maliti. ² Kei pikó api kefa féenne api nšəne ró yósu. Ke ikóne ii picuū n kóri nnyiyə nn wai nnya, api nna píima nnyine wai api ró yósu, ari kekále wai arí ne n kóónú. ³ Pəəli uu pree yisi uú ha sinaapi paálame re uké nna-i risápə, tikpurii rinyine tin sinaapi se-i we. Ke nna kutoi aku ri n leepə, ari léeri ari Pəəli kunipe yéu. ⁴ Ke ketě kě pikó api n yé iwáa iyě in Pəəli kunipe sanárilě, api pree piməcəpəcire n tee re: Mpá liké íye wa, usoi nkó ye usoi kə unyine le. Míni-i kuu nní nkpə-i njméhereri. Amá Ulééca ye ase n tíkile úu njmurei uké nfáa li. ⁵ Amá Pəəli pəə iwáa nna-i mépəpə, aí kə nkpáni méka u wa. ⁶ Api pée m mé yare

piké u yē un pīni un ne sī nēe u yé mese ne mese kei nní loole uu kpi. Api méresi ai nānai, líka ái u wa. Api pēe mese kemúnjé conse api re piléé pinyine ye pi.

⁷ Kei kekúrí ke ketē kē uyukóó foi keyó aké péé we. Pi ye u sée re Pupiliyuusi. Uyē uu kei nfanare ne kusáne ró wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸ Pupiliyuusi usaa ye pēe kumúnjé kpe-i pólólúle un ne kupiñetoi ne nlure yarē ákpasehé finu. Póoli uu sī uu ha u lóólú, uu ukεcáá keyóme yáási uu anípe ukεcáá láa uu ne u pōise. ⁹ Lē memáá, ketē kē pitóikó picó apí weri api Póoli yenu, uu pi pōise. ¹⁰ Api nípá yo ne ríyu ró waise hái. Kari n tósu, api lē kai ró m pise tóké ne ncée rintíki nní ró pásii.

Póoli metuipó Róm kuyu-i

¹¹ Iwáre itaani kari kei wa. Ari pēe limemáá kúninōi kunyine kpēe Alekisantiri n léeri loni arí ne tómpó. Nnyiyē kumúnjé-i kakú pēe Maliti-i nyere. Pi kukεcáá písika ayu lesele. ¹² Kari Sirakuusi n tu, ari kei tone siyáa sitaani. ¹³ Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanēi arí ne Rekiyo tulu. Kuyó aku liukóso itunje kumii-mē pepuri, ari pēe siyáa sité ηmanε kpísi arí ne Pusoli tulu. ¹⁴ Ari kuyu kpe-i piróco Yeesu pikó yénu, api ró pise re tóké kei siyáa sisēei pikeméé tone. Kei kari pēe yisi arí ne Róm tulu. ¹⁵ Yeesu pikó pēe Róm-i ní we ye pēe keróccáa nyule. Api hái Apiyusi kuyaa-i ne kei kapi ye n sée re Sisáneyo Sitaani-i ró tépei. Ke Póoli uu pi n yé, uu Uléécaa pakare, ai kó ikari u kpáse. ¹⁶ Kari Róm-i n tuipó, usóóca kpéé uu usóóca wéése anipe-i pikpaniikó wai api Póoli ncée he re uké umεcire keló tone ne usóóca ye yé u m mé.

Póoli ye Róm-i Nléécaasimé yóólē

¹⁷ Kapi Róm-i n tuipó siyáa sitaani memáá, Póoli uu Pisuifi piyukóó pēe kei ní we cápine. Kapi n cápinepó, uu pi maa re: Pimáreco, ám akópe áka ntópurí mmú wa, ám kó pirósáa isé íka rilóó, nípá ne lē, pi Yerusalem-pó né tñle api Róm pikó anipe-i wai. ¹⁸ Róm pikó apí ne né túhaane, apí nka yē kapi yé ne né ní kpu. Api pēe re piké né riyápo. ¹⁹ Amá Pisuifi api yúlu, am pōone am mese re Sesaa kam la uké ha ne né túhaane. Ai re nnépuri pikó kam la ké pitele wa. ²⁰ Lē nnya kam te ké nó yé ké kó rinóó nó maa nóké kó te lē ke Isirayeli pikó api n tálē nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹ Kei kapi pēe u pesε re: Api mpókó nka kecáa Yutee-pó rítelé ríka ró wóime, urómáreco úka uu kó kei-pó leeme uké kam uké kepóccáa nnyine ró kéé nēe uké mpókópe nnyine ró símisi. ²² Amá tó la re pó ηmaa a nkpeni mmē kaa m músu ró símisi. Tó kó te nípá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmē kaa nní ní tíkile yulu.

²³ Pi ne Póoli api keyáa yekei. Kai likeyaa kē n tu, api sī kulúí api Póoli leεpo kéyo ke-i kuu n sói. Uu mmare hái ne kesineco-pó Uléécaa iyóopi kecáa pi símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé ne tiki un ne pi náási re piké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Picó apí mmē kuu pi n símisi ηmurei, picó api pikóme yulu. ²⁵ Kapi lē n tósu apí kómēine, Póoli uu pēe kekéripi pi maa re: Asei ke Nfáasone nní ne antepu Esayi ritiki nní ne nópinésáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye nšone kutu ríco

amá áni yéé aseí kó

nó ye nšone nyáneí

amá áni yéé yē.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akij ye takasile,

pi pimεcire atu tápisile,

api inípeε wúkesi

re piatu áa kape ye kó,

piinipeε íi kape ye kó yē.

Pimesoħo áme kape ye kə líka ceri nnya.

Peé uyε-i, ápi ye peε né Uléécaá kémεε kam ké pi pəise.

²⁸ Pəoli uu kə pimáa pi kpa re piké kō te mpuri sanε pikó peε ní-yulalesimé ke Uléécaá uu m páme te. Pε né kutu n ticə. ²⁹ [Kuu lε pimáa m masí, Pisuifi api ncée kpaú apí n keηεnepə pin ne tósu.]

³⁰ Pəoli uu inmε ité kéyo ke-i kuu ní we un hééle kémεε tonε. Uu kei pepeε ukεmεé n sónaapə nnéi yóoi. ³¹ Uléécaá iyəopi nsímé kuú peε yóólε un kə Upríima Yeesu Kirisi nkó písoi céési ne uripə, líka ái kə u pekεsi.

Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói

Lelée ritelé ntí kémee ní we

Kumúnjé kpe-i ke Pòoli uú pɛe unsê táánũ n tenese kuú pɛe Kirisi pikó pɛe Ròm keteni-i ní we ritelé ntí wói. U pɛé lalɛ uké uncee rinɔ́j hái ne Ròm-pò kúu pɛe n hápaalɛ, uké kò pɛe Esipaanyi ha uké ha Nsímé Kɛcire riyóó. Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói ye icélaa inyine le ke Pòoli uu ní pa ne iketò-pò. U i palɛ kekéripi rɛ: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tenɛ ke Uléécáa uu si nyu rɛ si aseí tikilenle. Linfatene mmɛ ne kò tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Pòoli ye nyísele rɛ íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lɛ kapi ye ne Yeesu Kirisi rintíki apí ne Uléécáa kefa tenɛ kɛcɔpɛ we. Uléécáa icápine yɛe Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó pɛe apí Pisuifi ye kulúi wele. Amá Pisuifi ye kò Ròm kémee kulúi wele, picò apí pansɛ Kirisi pikó, pin kò ne nɔ́jlɛ pin Pisuifi piyómeyáhaa isé tíkílɛ. Yarɛ li pise rɛ mpuri sanɛ pikó pɛe m pansɛ Kirisi pikó pòóké kò isé iyɛ n tikilɛ néé? Pòoli ye maa rɛ nfatene mee ye usoi riyu lɔ (1-8).
2. Isirayɛlí pikó pɛe mpuri ke Uléécáa uu n wéɛ. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisuifi meyá ye Nsímé Kɛcire kɛpirɛ ritɔle (9:30-10:20). Uléécáa ye kò ne wele un umpuri la. N ne ipuri icò yé keyáa Yeesu Kirisi kémee Uléécáa ipɛelɛɛ ceri.
3. Yeesu Kirisi icápine kémee mefine nkó mee nté wólaalɛ. Pòoli ye kei símisile lɛ kapi ye Uléécáa n yáasi ne lɛ kapi ye ne picò nkíhɛnɛ kémee n tónɛ. U pɛpɛe nfatene kémee m pelaalɛ písei rɛ piké pɛpɛe apí nkemee m pelaalɛ ne m purú. Uu kò ne pi téní rɛ li pise rɛ níla nké pikecáa n nyáni. Likumúnjé rɛ Uléécáa yèè akópe kémee sisoipipi lesɛle, Nfáasɔne nn si léní, asi ye pɛe fe así m pénéle sin ne we, nn kò ne si léní, si ne Kirisi pin ne pénéle pin we (12-15).
4. Pòoli ye upimarecò pɛe Upíima pikei n wa iyáhaa kulúi pasiipòle (16).

Iyáhaa

¹ Né Kirisi Yeesu ukéikó Pòoli, néɛ ritelé ntí nó wólú. Uléécáa yɛe né sée rɛ kɛ pansɛ utumɛ. U né wéle rɛ kɛ Unsímé Kɛcire riyóó. ² Uléécáa ye pɛe hái mekɛemɛ Uléécáa Nsímé atelé kémee antepuye maase rɛ u yé Nsímé Kɛcire mmɛ tó pa. ³ Ukepipi Urópíima kɛcáa nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafiti kɛpirɛ le. ⁴ Ke Uléécáa uu pikpòkpò kémee u n yukuse nnya kuu u sée rɛ Ukepipi, uu kò Unfaasɔne ne tiki uú ne linnajɛ u he. ⁵ Urópíima Yeesu Kirisi ke Uléécáa uu ne ritiki uú ne ípɛelɛɛ né nyíse rɛ kɛ pansɛ utumɛ, kɛ kò tíyɛɛ ipuri nnéí pisoí piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tenɛ, piké pɛe uyɛ Uléécáa m pakarelɛ. ⁶ Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó ne kò lipite pɛ kéméé wele.

⁷ Nó Ròm pikó mpí nnéí ke Uléécáa uu nní ní la uu kò nó wéɛ rɛ ani pansɛ upikó kam títelé ntí wólú. Urósáa Uléécáa ne Urópíima Yeesu Kirisi piké ípɛelɛɛ nó nyíse apí nkíhɛnɛ nó he!

Li Pòoli ripóo wa rɛ uké ha Kirisi pikó pɛe Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi keté nké nnéí nónnéfatenɛ nsímé símisile nsɔne. Lɛ nnya kamí la kɛ ne Yeesu Kirisi ritiki kɛ ne nó nnya Uléécáa pɔnɛɛ kelɛne. ⁹ Uléécáa uyɛ kam n yáasi nen Ukepipi Nsímé Kɛcire yóólɛ yé itanseí né li rɛ meséɛ kam nónnésímé símisi ¹⁰ nen kò nípa píyɛi nókenécáa yáasi. Ne ye pise rɛ uké lɛ umɛla kémee ncée né he kɛ nókenéméé hapò. ¹¹ Lɛ nnya, li pɛe meyíkíyiki ripóo né we rɛ kɛ

piyéne nó hapò ké lē ke Nfáasone nn né n he nó ritéjse noké iníjí wa. ¹² Ne la ké maa re ne nókenémee sónepole re nfatene mmē ke tó ne nnó ari kesé m má nké tíyese toké ikari kpariisene.

¹³ Pimárecò, ne la re ani kò te ne pee menécíre cápinele ké pilóólú nó hapò, amá hái ne nkpéni-me ám kahanē ncée n yē. Ne péé la re pinékei piké kò nò kémee kuláa wa yare kapi ketē kecáá isoipuri icò kémee kuláa n wa mecò. ¹⁴ Li né pise re ké mpá píye kéméé ha, ayu ne sicare kémee písoi ne písòhò ne pepée ápi líka n nyu kémee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripóò né we re ké kò nó mpí nó nní Ròm kuyu-i ní we Nsímé Kécire riyóó.

Nsímé Kécire ye nnahe le mee Uléécaá kémee n léeri

¹⁶ Nsímé Kécire mmē rín isei né we. Nnahe nnyine ye mu ke Uléécaá uu ye ne pē nnéi pee ne kefa u n tenelē ayu n lò. Pisuifi kuú ne koraane uú ne mpuri sane pikó kémee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaá yèè písói pansesele aseí pite. Uyee ne Uléécaá kefa n tenelē mecíre kóló kuu ye nfatene mmē nmane nnya yē te u aseí ute le. Lē kai nní Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te: Nkó yee nfatene nnya m pansé aseí ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnét ye akópe wale

¹⁸ Uléécaá kuwò ye keyómecaa-pò wemele. Pepée ápi u n waiselē ápi kò umela tikilē pee yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pee pimewee kópe ne tápaalē te písói ápi kape aseí ceri. ¹⁹ Pi lē ke kesoipipi ake yé ní fe ake Uléécaá kecáá céru pinyuwe máálenle. Likumúnjé re Uléécaá ricuruu yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaá likó áí kúyene we, amá umewai kémee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoipipi aké ne u yenu. Uyee ketē ne keyóme wa nnya, pi yé fe ápi kei ne yenu re u rínanhe teneciré mále un kò Uléécaá. Sisoipipi ási yé ncée yē siké re ási likecáá nyu. ²¹ Si Uléécaá nyule, amá ási ye pee ríyu u waise, ási ye kò u pòneese yare kasi yé pee u m pòneese re u Uléécaá nnya. Amá inírisimé ke písói ápi ne mésunu ápi ne pimécire fómni, pikemúnjé ake pee kuníri kapi m má nnya kuñmaha-i lompo. ²² Pin pimécire nyáni yare pi mewéesesòhò mále, némpákanē piníri nmaa ye pi. ²³ Ápi yúlu re ápi yé riwula piké Uléécaá krociré pakare, ápi nya ápi conse ápi pee kesoipipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límuhui-muhui séru re piléé ápi ye wula ápi lē pakare.

²⁴ Lē nnya ke Uléécaá uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi písifa-i m músu n wai piké ne piipinje cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóome likó kpísi ápi ne Uléécaá kecáá nsímései conse, ápi wúla ápi lē ke Uléécaá uu n wa yáási, ápi pee Uléécaá yee mpá yo n wa piyáhaa yulu, in kò ne uricuruu kaí ne sá re piké yáási hái ne mpá píyei-pò. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléécaá uu piseicirékei pi tā, pinósi ápi pipila yá, pi ne pinósico ápi ha n sói, áí kò péé ne sá re liké lē. ²⁷ Pítisi pòò kò limecò pipinósi yá, ápi ha ne nnáápí pipitísicò n sói, lin písói isei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaá céri nnya, Uléécaá ye pi riyále pikemúnjé ake cókò, ápi péé n wapisi áí ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncòpuri ne rikpákára ne nwóónaapí ne kufatoi kpee písifa-i we. Pikáipinkéee ne pisoikò ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee písifa-i còpaalē. Pimécopécire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kò Uléécaá iláarò wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimécire nyíse. Pi mewai kópe piwai kémee pelaalenle, ápi ye písáa ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, ápi ríla má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kò pee isé ke Uléécaá uu n yekei nyule. I maa re pepée limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kò. Pi kò pee li wailē. Lē memáá, pi ye kò pepée lē n wai kecáá rikpále.

2

Uléecaa ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mπά πον usoi úye mpuri, πό nkό πόο nní ne picò n túhaane πον akópe pi palē, ái we re piké íwe πό té. Póο nní ne picò n túhaane πον akópe pi palē, meπόcίre kaa lē akópe palē. Liriyíkí re πόο nní ne picò n túhaane, πό ne kò pimεcò waille. ² Tò meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléecaa uu ye ne pepee lē n wai túhaane. ³ Pó nkό πόο nní ne pepee lē n wai n túhaane πον kò pimεcò wai, πò músu re πό ne Uléecaa ketahai kέmεé lee? ⁴ Néε Uléecaa mewai sone píima ne uisoi niη-niηe ne unfanare kaa lómiise. Aa nyu re umεwai sone píima mee la re a mefine conseε? ⁵ Amá ripókíη ntake ne kaa n yúlu re áa yé mefine conse nnya, meπόcίre kaa lē kuwáí píima cápine keyáa kē ke Uléecaa uu ne nsímései ukuwáí kέmεε pisoι n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléecaa uu yé mpá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepee lisone piwai ne n ηmóópúlē nfáa teneciré he. Pi lē waille re uké umeyóopi pi he uké kò ríyu pi waise uké kò tíyεse piké panse picaaiciré. ⁸ Amá Uléecaa yé pepee ne u n kέηene ápi la piké nsímései kutu ricò, pin pee lelee ái ne n sá kutu cólē kecáa ukuwáí píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúū mee mpí nnéí pee mewai kópe n wai likó. Pisuiφi kaί ne mefoί máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkíηniηe mee mpí nnéí pee lisone n wai likó. Pisuiφi kaί ne mefoί máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléecaa uu pisoι ne picò kóolenε.

¹² Mpí nnéí pee ápi isé kecáa n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikεcáa ne pi túhaanene. Amá pepee ikεcáa n nyu apí ne akópe wai ye kpínine apí ikεcáa ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáa, ái mpí pee ye isé kutu ηmanε riñcò pee Uléecaa inipee-i asei pite. Amá mpí pee isé n tikilē kapi ye ha maa re asei pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pee ápi Uléecaa isé n nyu ye pee isé iyē tikilē, li wa yarε i pisifa kέmεé wele pin ne i sónε, mpá kápi nní i n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kέmεε n we ye pisifa kέmεé wele. Pikemúηé yèè pi nyísele apí céru re pi ye pinyine-i akópe wale, akε ye kò pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléecaa uu Nsímé Kεcire kam n yóólē mí painε uu ne pisoι túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uu ne lē nnéí ke pisoι apí n wai pin pékesi kecáa pi túhaane.

Pisuiφi ne isé kecáa nsímé

¹⁷ Pó nkό πόο nní meπόcίre rinyíri n he re Usuiφi, πον ne isé tálē, πον Uléecaa nnya rikókari wai, ¹⁸ πον umela nyu, πό kuu uisé kέmεε n cési re a ye lelee lico ne kekpeé n we ceri, ¹⁹ πόο nní meπόcίre n nyáni re πόο pinyíye tαrikεε, πον kò pepee kuηmaha kέmεε n we metéí, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re πò isé kέmεε menyuwe ne nsímései yē nnya, ²¹ πò nkpeni nní lē picò césele, aa pee meπόcίre picélaa πone. Pò ye re ápi kape ye yáai, amá πónn pee yáai! ²² Pò ye kò re ápi kape ye iwásá wa, amá πónn pee iwásá wai! Pò ye re πò piléé kóhale, πον kò pee pilikó yááinkεε! ²³ Póο nní isé nnya rikókari n wai, πò ye kò isé rilóole áa ne Uléecaa riyu kopu. ²⁴ Li Nléecaasimé kέmεε wólaalē te:

Nó nnya, Uléecaa rinyiri ye mpuri sane pikó kέmεε caaile.

²⁵ Asei kecáa, in te nò isé tikilē ke piké apí yé kuláa nó wa. In te nò isé rilóo, nópinéké ye we yarε kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m pise kecáa sónε, áni yē te ukukéciré yé Uléecaa kέmεé n we yarε pi u rikélee? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, uu yé tíyεse πό nkό πόο nní isé n nyu áa ye pee i ritiki, πον kò kélē, aa yénu re πò akópe málee? ²⁸ Lē nnya, ái ipiηε kecáa piké mpí pee ye nyíse re usoi ye Usuiφi le. Ai kò ipiηε kecáa piké mpí pee piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lē ke usoi uu kefa kέmεε n we lee ye nyíse re u Usuiφi le. Lē kapi ye maa re usoi ye meyíkíyiki kelenle. Uléecaa Nfaasone meké ye mē, ái isé mekó. Ai pisoι kέmεé ke Usuiφi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléecaa kέmεε le.

3

¹ In læ ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usuifi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kémeé wele áku kumúnjé má. Kufoi yee re Pisuifi ke Uléécaá uu ne mefoi símisi uu Unsímé pianipe-i wai. ³ Asei ye kò nyere re pikécòpe pinyine ápi aseí ritiki. Lã nnya, piasei kutikiciré yé tíyese Uléécaá pòò kò aseí pitíki yáá?

⁴ Ai nkpáni lã. Ai céreise re nípá usoi úye ye unóòme le, amá Uléécaá pòò ne aseí tikilenle. Li likecáá wólaalã te:
Li pise re apónòò aké n nyíselã te pò aseí ute le.

Nka rín wene kapi yé ne mepótúhaane kémeé pò n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyese ai nyíse re Uléécaá ye aseí tikilenle, tó pree maa re íye? Te ke Uléécaá uu yé nní likecáá ukuwòí ró ní nyíse nnya, úu aseí tikilẽe? Lã ke sisoipipi asi ye m pise mecò kam nní pise. ⁶ Ai nkpáni lã. In pree lã, íye ke Uléécaá uu yé ne písoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóòme yé tíyese ai nyíse re Uléécaá ye aseí tikilenle, ai kò ríyu u waise, yo nnya ke Uléécaá uu yé pree kò ne ró túhaane re tò pikópekòò le? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké maa re: Lã nnya, tóké akópe wa lisone liké ne akemeé léeme? Písoi pinyine pree tiróyu n kópu ye re tóò ye lã ma. Uléécaá ye alari mále uké lã nnya lipite kutu ripasa.

Písoi nnéi ye pikópekòò le

⁹ Tó nkpeni maa re íye? Te tó, Pisuifi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Ai nkpáni lã. Tò písímé masile re akópe ye rínanje mále an ne kesé Pisuifi ne mpuri sane pikó múlã. ¹⁰ Li Nléécaasímé ritelé kémeé wólaalã te:
Usói úka úu aseí tikilẽ.

Mpá ucíreníje yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesòhò má.

Úka mpuri úu Uléécaá wéési.

¹² Pinnéi ye ncée kecire pitíki riyále.

Api kesé pinnéi isoi kpárá n wai.

Úka mpuri úu lisone wai,

nípá ucíreníje yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnòòsimé ye rikpíi le tee n háalã.

Pialempi kapi ne nnóòme wapisi.

Melò ye pinnòò-i kúlaalenle yare iwáa yee n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsímé kópe yee pinnòò-i yipaalã.

¹⁵ Piana áa kusa ménye pikóikéé kémeé wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lompo, picainkee ne picò íwe piwai yee pilikó.

¹⁷ Api ncée mee ye ne nkíníje ní ka nyu.

¹⁸ Api piisoi kapi n le kémeé Uléécaá wuru.

¹⁹ Tò kò pree nkpeni nyule re li Uléécaá isé kémeé wólaalã te pree isé metíki m má nnya ke isé iyẽ ii wólaalã, nsímé nké ne nípá úye n lukaalã nnya. Sisoipipi nnéi ye Uléécaá inipere-i sikópekòò le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lã ke isé ii m pise wa. Lã nnya ke úka úu yé fe uké Uléécaá kémeé alari yẽ. Isé ye tíyesele usoi uu céru re u ukópekòò le.

Lã ke Uléécaá uu ye sisoipipi ayu n ló

²¹ Lã ke isé ricuruu ne antepuye apí pree mekee-me ní ma yee nkpeni nní wa. Uléécaá uu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pẽ nnéi pree lã kuu ne Yeesu Kirisi rintíki uu wai nmane kóló ne kefa n tene kuu ye sée re aseí pite. Likumúnjé re Uléécaá uu písoi ne picò kecòpe kóolené. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléécaá meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléécaá ye uipeelée kémeé pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kò líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléécaá uu ne piayu ló. ²⁵ Uyẽ ke Uléécaá uu wée re uké umenye ne inyóonse wa iké pẽ nnéi pree umenye mẽ ne kefa n tene akópe sárei uké ne nyíse re u aseí ute

le. Uu pɛɛ mɛkɛɛ piakóɓe akpanii pi wa. U pɛé nɛ kɛ́yu pi purule. ²⁶ Lɛ́ kuu nɛ nyíse rɛ u aseɪ tikilɛnle, úu nkɓáni conse. Uléécáa yɛ kɔ́ lalɛ uké nfáani keté nké kɛ́mɛɛ nyíse rɛ u kɔ́ nɛ urinɔ́ kuu ḿ ma kɛcáá wɛle. Likumúɓé rɛ pɛ́ nnéi pɛɛ Yeesu nɛ kɛfa n tenelɛ́ ɓmanɛ kuu yɛ yɛ́ tɛ aseɪ pite. ²⁷ Tó, Pisuiɓi yɛ pɛɛ nnyine má tóké nɛ picɔ́ rikókɔ́ri n waii? Aai, nká n n we! Isé pitiki nnya nɛɛ mɛwai sɔnɛ nnya? Ai nkɓáni lɛ́. Likumúɓé rɛ ái isé kai pise rɛ usoi uké ritiki, amá nɓatɛnɛ kai pise rɛ usoi uké m má. ²⁸ Tɔ́ kɔ́ yɛ́ tɛ ái kɛ kesoipipi akɛ́ yé lɛ́ kɛ́ isé ii m pise n wa nnya kaké yé Uléécáa keyu-i aseɪ m má, amá kaké nɛ kɛfa n tenɛ nnya kaké yé aseɪ m má. ²⁹ Nɛɛ Uléécáa yɛ Pisuiɓi ɓmanɛ Uleecáa lɛ? Yarɛ úu mpuri sanɛ pikó Uleecáa, nɛɛ íye? Ɛɛɛ, u kɔ́ mpuri sanɛ pikó Uleecáa lɛ, aseɪ kɛcáá. ³⁰ Uléécáa use yɛɛ we yɛɛ nɓatɛnɛ nnya pikéké pansɛsɛnɛ aseɪ pite. Limɛcɔ́ kuu pikéciré nɓatɛnɛ nnya pansɛsɛnɛ aseɪ pite. ³¹ Yarɛ tɔ́ nkɓéni lɛ́ maa rɛ nɓatɛnɛ nnya, isé nkó yɛ pɛɛ tenɛle nɛɛ? Ai nkɓáni lɛ́! Tɔ́ meníɓe isé nnaɓe nnéi i palɛnle.

4

Tóké Apiraham nɓatɛnɛ nɛ m pailɛ

¹ Tó nkɓéni urósáayaha Apiraham pó nkó maa rɛ íye? Yo kuu Uléécáa kɛ́mɛɛ yé? ² In pɛɛ Apiraham liwaiwai nnya kɛ Uléécáa uu u pansɛsɛ aseɪ ute, Apiraham yé pɛɛ fe uu lirikókɔ́ri n wai. Amá ái nkɓáni lɛ́ we Uléécáa kɛ́mɛɛ. ³ Nléécaasimé ritelɛ́ yɛ maa rɛ: Apiraham uu nɛ Uléécáa kɛfa tenɛ, Uléécáa uu lɛ́ nnya u pansɛsɛ aseɪ ute. ⁴ Api yɛ kɔ́ nkó yɛɛ pikei n wa uu liihéé yósu maa rɛ faalaa kapi u hɛ. Ulikó yɛ ni kapi u pa. ⁵ Amá nkó yɛɛ úu pikei píka n wa uké nɛ m pansɛ aseɪ ute un pɛé nɛ uyɛɛ yɛ ukóɓekɔ́ m pansɛsɛ aseɪ ute kɛfa tenelɛ́, liute yèè unɓatɛnɛ nnya pansɛle aseɪ ute. ⁶ Lɛ́ kɛ Tafiti uu tee rɛ nkó yɛɛ úu pikei píka n wa, Uléécáa uu pɛé nɛ u pansɛsɛ aseɪ ute yɛ únarekomé lɛ.

⁷ Pɛ́ nnéi kɛ Uléécáa uu akóɓe n sárei uu kɔ́ akɛcáá yárii yɛ pínarekomé lɛ.

⁸ Usoi nkó akóɓe kɛ Upíima úu n kɛ́eni yɛ únarekomé lɛ!

⁹ Pikéké ɓmanɛ kapi tee rɛ pi pínarekomé lɛ nɛɛ nɛ pikéciré pó kɔ́? Tɔ́ pimáa masile rɛ kɛfa kɛ Apiraham uu nɛ Uléécáa n tenɛ nnya kɛ Uléécáa uu u pansɛsɛ aseɪ ute. ¹⁰ Iye kuu pɛé we Uléécáa uu nɛ u kpísi rɛ aseɪ ute? U pɛɛ kélɛ́ nɛɛ úu kélɛ́? Api pɛɛ kahanɛ u rinké. Uu pɛɛ kélɛ́. ¹¹ Kɛpire kapi u riké ai nyíse rɛ Uléécáa yɛ unɓatɛnɛ nnya u pansɛsɛle aseɪ ute api kɛlenɛ u ké. Apiraham yɛ lɛ́ nnya pansɛle pɛpɛɛ Uléécáa nɛ kɛfa n tenelɛ́ usaa úu kɔ́ pɛɛ kélɛ́. Yarɛ kɛ Uléécáa uu Apiraham m pansɛsɛ aseɪ ute úu kɔ́ pɛɛ kélɛ́ mɛcɔ́ kuu kɔ́ pɛ́ pansɛsɛ. ¹² Apiraham yɛ kɔ́ pikéké usaa lɛ. Ai pɛɛ pikéké nnéi. Amá u pɛpɛɛ nɓatɛnɛ m má yarɛ kuu m má api kɛlenɛ u ké usaa lɛ.

Usoi nɓatɛnɛ mɛɛ yɛ lɛ́ kɛ Uléécáa uu yekei rɛ u yé wa u yɛnɛise

¹³ Aseɪ kɛcáá, ái isé kɛ Apiraham uu pitiki fe nnya kɛ Uléécáa uu yekei rɛ u nɛ upipirɛ́ yé masí keté nnéi n te. Amá kuu nɓatɛnɛ m má Uléécáa uu nɛ u pansɛsɛ aseɪ ute nnya yɛ ni. ¹⁴ In tɛ isé kɛ usoi uu yɛ ritiki uu nɛ lɛ́ kɛ Uléécáa uu n yekei rɛ u yé wa yɛnu, nɓatɛnɛ n n pɛɛ líka yoriye, urinɔ́ kuu n yekei yɛ pɛɛ méwoo wale. ¹⁵ Li we rɛ isé yɛ Uléécáa kuwɔ́i yukusɛle. Isé insá n we, ápi yɛ maa rɛ pi i rilóó.

¹⁶ Lɛ́ nnya, nɓatɛnɛ mɛɛ yɛ tíyɛsɛ usoi uu nɛ lɛ́ kɛ Uléécáa uu n yekei rɛ u yé wa yɛnu. Ipɛɛléɛ ihɛɛ yɛ nyi. Lɛ́ nnya, rinóó yekei yekei tɛ́ pó nɛ kɔ́ Apiraham pipirɛ́ nnéi rikó lɛ, ái pɛpɛɛ isé n tɛ́kilɛ́ ɓmanɛ, amá nɛ pɛpɛɛ urósáa Apiraham mɛcɔ́ nɓatɛnɛ m má yɛ pi. U ntónéi usaa lɛ. ¹⁷ Li Nléécaasimé kɛ́mɛɛ ukɛcáá wólalɛ́ tɛ: Nɛ pó kpísile am waise isoipuri kulúu usaa. U ntónéi usaa lɛ Uléécáa kuu nɛ kɛfa n tenɛ keyu-i. Uléécáa uyɛɛ yɛ pikpɔ́kpɔ́ nfáa n hɛ, uu wai lɛlɛɛ ái pɛɛ n we, ái

weri. ¹⁸ U pɛ́e nɛ Uléécɛaa tálɛnɛ un nɛ mɛ́ tɛ Uléécɛaa yé u waisɛ isoipuri kulúi usaa. Li wɛ rɛ Uléécɛaa yɛ pɛɛ u maa rɛ: Pipópírɛ́ yé masí kulúi n wɛ. Aí kɔ́ pɛɛ lɛ́ kutá wɛ uké nɛ m mɛ́. ¹⁹ Apiraham nɛfatɛnɛ yɛ pɛ́e nɛ wɛɛ nn páápú, amá un kɔ́ nɛ aɲmɛ́ píɛ kumúnjé má. Ú kɔ́ pɛɛ nyulɛ rɛ u nɛ nkɔ́ nnyáã piwai masilɛ, úu yé nkɔ́pɛni fe uké kɛwá yɛ. Unósi Sara páa kɔ́ nkɔ́pɛni kuwánmarɛ wɛ. ²⁰ Amá m̀pá nɛ lɛ́, úu Uléécɛaa rinɔ́ kɛsi, amá u mɛnɪɲɛ nɛfatɛnɛ píima nɛ Uléécɛaa ríyu waisɛɛ úu nkɔ́pɛni ritiɲa-tɪɲa. ²¹ U nɛ kɛfa tɛnɛɛ rɛ Uléécɛaa yɛ rɪnɲɛ máɛ uké nɛ lɛ́ kuu n yekei rɛ u yé wa wa. ²² Lɛ́ nnyá kɛ Uléécɛaa pɔ́ kɔ́ u pansɛsɛ aseɪ ute. ²³ Tinóó ntí kapi nní n wóɪ rɛ: Uléécɛaa yɛ u pansɛsɛ aseɪ ute, aí uyɛ́ ɲmanɛ nnyá kapi wóɪ rɛ Uléécɛaa yɛ u pansɛsɛ aseɪ ute. ²⁴ Tó m̀pí kuu nní m̀ pansɛsɛ aseɪ pite, tó nnyá kapi kɔ́ lɛ́ wóɪ rɛ tó Uléécɛaa uyɛɛ Urópiima Yeesu pikɔ́kɔ́ kɛmɛɛ n yukusɛ nɛ kɛfa tɛnɛ nnyá. ²⁵ Arókóɲɛ nnyá kuu tíyɛ api u kɔpu, Uléécɛaa uu u yukusɛ rɛ uké ró pansɛsɛ aseɪ pite.

5

Nkɪɲɪɲɛ mɛɛ tó nɛ Uléécɛaa kɛcɔpɛ ní wɛ

¹ Ntófɛtɛnɛ nnyá kɛ Uléécɛaa uu ró pansɛsɛ aseɪ pite. Nkɪɲɪɲɛ yɛ nkɔ́pɛni tó nɛ uyɛ́ kɛcɔpɛ wɛɛ. Urópiima Yeesu Kírɪsi yɛɛ tíyɛsɛ kai lɛ́ wa. ² Uyɛɛ tíyɛsɛ kɛ Uléécɛaa uu nɛfatɛnɛ nnyá uipɛɛɛ́ nɛɛ ró hɛ ari fe arí nɛ pɛnɛ rɪsɔnɛ. Li nkɔ́pɛni tó láárúɛ rɛ tó kam ari umɛyɔ́pi kɛmɛɛ kɛtónɛ yɛnu. ³ Háɪ nɛ nkɔ́pɛni ricuruu kari nní íwɛ n le, li ró láárúɛ aí kumúnjé má. Tó nyulɛ rɛ íwɛ kɛmɛɛ kɛ usoi uu yɛ piɲmóóɲú peikɛɛ, ⁴ uu piɲmóóɲú kɛmɛɛ Uléécɛaa pitiki ceru nɛ aseɪ, uu aseɪ pitiki kɛmɛɛ fe uu yɛ Uléécɛaa nɛ n tálɛ un mɛ́. ⁵ Uléécɛaa pitá ápi yé ró kírɛasɛ. Nfáasɔnɛ mmɛ́ kuu ró n hɛ kuú nɛ unla arókɪɲ kɛmɛɛ wa.

⁶ Kári pɛɛ rɪnɲɛ m má táké nɛ akóɲɛ kɛmɛɛ le kɛ Kírɪsi uu pikóɲɛkɔ́ nkɔ́ yɔ́sɪ uu kpi. Uléécɛaa yɛɛ liitunɲɛ iyɛ́ yekei. ⁷ Li pɛɛ páápúɛ piké nɛ usoi sɔnɛ ricuruu nkɔ́ n yɔ́sɪ. In n la, unyɪnɛ yé pɛɛ fe uu ikari wai uu usoi sɔnɛ unyɪnɛ nkɔ́ yósu uu kpi. ⁸ Amá lɛ́ kɛmɛɛ kɛ Uléécɛaa uu ró n nyíse rɛ u ró lalɛ yɛ nní: Karí pɛɛ arókóɲɛ kɛmɛɛ ní wɛ kɛ Kírɪsi uu ntókɔ́ yɔ́sɪ uu kpi. ⁹ Kɛ Uléécɛaa uu nkɔ́pɛni nní Kírɪsi inyóɔnɛ mɛnyɛ nnyá ró m pansɛsɛ aseɪ pite, aí céreɪsɛ rɛ Kírɪsi yé kɔ́ Uléécɛaa kuwáɪ kɛmɛɛ ró lesɛ. ¹⁰ Pɛ́e uyɛ-i karí pɛɛ Uléécɛaa pɪlaarɔ́ kɛ Uléécɛaa uu Ukɛpɪpi nkɔ́ nɛ íláarɔ́ iyɛ́ kpu. Kuu nkɔ́pɛni nní íláarɔ́ iyɛ́ pikóɲɛ m̀ masí, aí céreɪsɛ rɛ u yé kɔ́ Ukɛpɪpi nfaa nɛ tiróyu lɔ́. ¹¹ Lɛ́ mɛmáá, li kɔ́ nkɔ́pɛni ró láárúɛ lin kɔ́ rikókɔ́rɪ ró wɛ rɛ tó nɛ Uléécɛaa yɛ larukusɛnɛ. Urópiima Yeesu Kírɪsi yɛɛ tíyɛsɛ kai lɛ́ wa. Uyɛɛ tíyɛsɛ kɛ tó nɛ Uléécɛaa ari larukusɛnɛ.

Atam nɛ Kírɪsi kɛcáá nkó

¹² Limɛcɔ́ kaí wɛ. Usoi usɛ, Atam nnyá kɛ akóɲɛ aa kɛtɛ́ kɛcáá lomɛɛ aá nɛ nkɔ́ wɛri. Kɛ pɪsɔɪ nnéɪ api akóɲɛ n wa nnyá, nkɔ́ nn pɪsɔɪ nnéɪ tɛ́ɲ. ¹³ Uléécɛaa uké kelɛnɛ Moisi isé n lɛ́sɛmɛ, akóɲɛ yɛ pɛɛ kɛtɛ́ kɛcáá wɛɛ. Amá kɛ isé íi pɛɛ kahanɛ n léɛmɛ nnyá, Uléécɛaa úu pɛɛ akóɲɛ kɛɛni. ¹⁴ M̀pá nɛ lɛ́, kai Atam kumúnjé-i n kpísi aí nɛ Moisi-i tuiɪ, nkɔ́ yɛ pɛ́e wɛɛ nn pɪsɔɪ kóni, m̀pá pinsá Atam mɛcɔ́ rinóó kɛ Uléécɛaa uu n hɛ rinóó.

Atam yɛ pɛɛ usoi ucɔ́ uyɛɛ n wɛmɛ kumíɪrɪ lɛ. ¹⁵ Amá lɛ́ kɛ Uléécɛaa uu n hɛ faalaa aí kusa piyɛ. Usoi usɛ kuú nɛ ritiki uú nɛ hɛ. Uyɛɛ Yeesu Kírɪsi. Kei kuú nɛ ulisɔnɛ pɪsɔɪ mɛyá ticú nɛ nfanarɛ. ¹⁶ Uléécɛaa ihɛɛ faalaa mɛwai yɛ nɛ mɛmpɛhɛ nɛ lɛ́ kɛ usoi usɛ kóló akóɲɛ aa n wa. Akóɲɛ asɛ kóló kɛ usoi uu wa apí nɛ u túhaanɛ aí nɛ u kpi. Amá lɛ́ kɛ Uléécɛaa uu usoi n hɛ faalaa ukóɲɛ kului mɛwaimáá yɛɛ tíyɛsɛ kuu pansɛ aseɪ ute. ¹⁷ In tɛ usoi usɛ akóɲɛ nnyá kɛ nkɔ́ nn pɪsɔɪ kɛcáá kɛtónɛ yɛ, pɛ́ kɛ Uléécɛaa uu ípɛɛɛ́ n nyíse uu pi pansɛsɛ aseɪ pite yé kɔ́ Yeesu Kírɪsi ɲmanɛ nnyá nfáa yɛ, u nɛ pɛ́ api kɛsɛ́ iyóɲpi tonɛ.

¹⁸ Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne mǐpá úye túhaane aí ne u kpi mecɔ ke aseí mɛwai mɛse amɛ tíyese ne Uléécáa uú ne písoi nnéí pansese aseí pite, api pɛɛ nfáa yenu. ¹⁹ Asei kecáá, usoi use kóló yɛɛ pipakare ní ye nnya ke písoi nnéí api pansɛ pikópɛkɔ́. Limɛcɔ ke usoi use kóló yɛɛ Uléécáa m pakare nnya, písoi meyã api pansene aseí pite.

²⁰ Isé yɛ leemɛɛ ii tíyese akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Uléécáa yɛ kɔ kei písoi ípɛɛlé nyísele ái ne kɛtɔ. ²¹ Yare ke nkpɔ́ nn akópe nnya rínanɛ n yé nn písoi kecáá tone, limɛcɔ ke nfáa tenɛcírɛ nń ne Uléécáa ípɛɛlé kuu písoi n nyíse nnya rínanɛ yenune nké písoi kecáá tone. Urópiima Yeesu Kirisi aseí pitiki nnya kari nfáa tenɛcírɛ yé.

6

Akópe áa keróccáá rínanɛ ríka má

¹ Lɛ nnya, tɔké nkpéni rɛ íye? Tɛ tɔké nkpéni akópe piwai ne kényu mahã uipɛɛlé iké pɛɛ meyã wa née? ² Ai nkpáni lɛ! Akópe áa keróccáá rínanɛ má. Iye ke tó yé kɔ pɛɛ ne akópe kémɛɛ n we? ³ Ani nyu rɛ tó nní ntónéí Kirisi Yeesu kupɛnɛcɔ kémɛɛ míni n wólɛ, tɔ kɔ míni piwolɛ pɛ́ kémɛɛ ne u ripénele ari kesé kpíi? ⁴ Kapi míni ró ní wólɛ, tó ne uyɛ kapi lɛ tipéne api kúlɛsi. Kesé kari lɛ kpu. Yare kuu kɔ Sáa Uléécáa nnanɛ nnya pikpɔ́kpɔ́ kémɛɛ n yisi, limɛcɔ ke tó yé kɔ nkpéni nfáa fale yé.

⁵ Asei kecáá, in tɛ tɔ ripéne ari unkpɔ́ kémɛɛ kesé kpi, tɔ kɔ limɛcɔ pénéne arí n we arí ne umeyise kémɛɛ kesé yisi. ⁶ Tɔ kɔ nyule rɛ isoi kpure iyɛ-i karí pɛɛ ní we kapí ne ripéne api kunapɛ́kɔ́ kecáá kari, ai wai rɛ akópe isoi iyɛ íi nkpéni keróccáá rínanɛ ríka má, ári kɔ nkpéni akópe ilasi le. ⁷ Li we rɛ usoi nkó yɛɛ nkpɔ́ ní masí yɛ akópe ilasi kémɛɛ lele. ⁸ Tɔn m maa rɛ tó ne Kirisi yɛ ripénele ari kesé unkpɔ́ kémɛɛ kpi, tɔ kɔ ne kefa tenelenle rɛ tó ne uyɛ yé kesé nfáa m má. ⁹ Tɔ nyule rɛ Kirisi yɛ pikpɔ́kpɔ́ kémɛɛ n yisi úu kɔ pí kai kpine, nkpɔ́ rín kɔ nkpéni ukecáá rínanɛ ríka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akópe áa kɔ nkpéni ukecáá rínanɛ ríka má. Nkpɔ́ cireníne kuu kpu. U nkpéni nfáa mále un ne Uléécáa mekó-i we. ¹¹ Lɛ nnya, nóké nómenécírɛ n nyáni rɛ akópe áa nókenécáá rínanɛ ríka má. Ani kɔ nómenécírɛ n nyáni rɛ nɔ Kirisi Yeesu kupɛnɛcɔ kémɛɛ nfáa mále nɔn ne Uléécáa mekó-i we.

¹² Lɛ nnya, akópe áa kape kɔ nkpéni nóinépinɛ yɛɛ keyáa n kpine kémɛɛ rínanɛ m má. Ani kape ílikáipi-káipi n tikilɛ. ¹³ Ani kape nóinépinɛ kelɔ kenyine kpísi nɔké akópe-i n wai. Amá ani nómenécírɛ kpísi ani Uléécáa anipe-i wai yare nɔ kpule ani yisi, ani nóinépinɛ silɔ kpísi ani Uléécáa he aní ne lisɔne n wai. ¹⁴ Akópe áa yé nókenécáá rínanɛ yé. Li we rɛ isé íi kɔ nkpéni nókenécáá rínanɛ ríka má. Amá Uléécáa nfanare mɛɛ nókenécáá rínanɛ má.

Ari kɔ nkpéni akópe ilasi kémɛɛ we

¹⁵ Lɛ nnya, íye nkpéni? Tɛ tó nkpéni akópe piwai ne kényu mahã tɛ isé íi keróccáá rínanɛ má rɛ Uléécáa ípɛɛlé kémɛɛ karí we nnya? Ai nkpáni lɛ! ¹⁶ Ani nyu rɛ nɔn nómenécírɛ n kpísi nɔn usoi m pa rɛ nɔké uilasi n le nɔn u pakarelɛ, nɔ meyíkíyiki uyɛ kani nní m pakarelɛ pilasi lɛɛ? Nɔn nómenécírɛ n kpísi nɔn akópe-i n tampɔ́ ani ailasi n le, nó lɛ nnya kpí. Nɔn Uléécáa ilasi n le nɔn u m pakarelɛ, nó pɛɛ lɛ nnya Uléécáa inipɛɛ-i pansɛ aseí pite. ¹⁷ Amá tɔ Uléécáa pakare: Nɔ pɛɛ akópe ilasi lele, nɔ nkpéni kefa kesɛ ne icélaa tikilenle yare kapi nó a n céesi. ¹⁸ Yeesu Kirisi yɛ akópe ilasi kémɛɛ nó lésele ani nkpéni pansɛ nɔn aseí ilasi le. ¹⁹ Ne sisoipipi mecɔ símisile rɛ áni yɛ mekɛɛ nsímé kɔ́ nnya. Nɔ pɛɛ mekɛɛ nómenécírɛ kpísile nɔn mékperinkpe ne mɛwai kópe ilasi kémɛɛ wailɛ. Li tíyesele ani pɛɛ isoi yɛɛ íi ne Uléécáa n sá n le. Limɛcɔ kani yé kɔ nómenécírɛ

kpisi ani lelee ní nyamí piwai ilasi n le, ai tíyese ani pree isoi yee ne Ulééca n sá n le.

²⁰ Kumúhè kpe-i kaní pree akópe ilasi n le, lisone piwai ápi pée ne nó yé. ²¹ Mewai mē kaní pree n wapisi ye nkpéni isei nó wela. Yo kai nó yóriye? Nkpó-mē kamé ne nó sí. ²² Amá Ulééca ye nkpéni akópe kēme ne nó lésele uu nó pansese upilasi. Nókunélaa kpee kei re lelee ne Ulééca ní sá kani nkpéni wai non ne kétépó nfáa teneciré mé. ²³ Akópe kulaa kpee nkpó, amá lē ke Ulééca uu ye faalaa n he yee nfáa teneciré kari ye tó ne Urópíima Kirisi Yeesu kupéneco kēme n yé.

7

Isé ti usoi yee n kpu kecáá rínanje ríka má

¹ Pinémárecó, nò písoi le pree isé n nyu. Nsókamí ne símisi. Nò paleile re kumúhè kpe-i ke usoi uu nfáa m má kēmeé ke isé ii ukecáá rínanje máa? ² Isé kēme, unósi nkó yee n sós úu ncée má u ne ula piké túúnne ula uyē un ne nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyee pree u ne ula kecópe ní we íi pree kó unósi kecáá rínanje máne. ³ Amá in te ula ye nfáa mále unósi uú ne utisi féé sóni, pi yé u sée re unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yee u ne ula kecópe ní we íi pree ukecáá rínanje ríka máne, un pée uyē-i utisi féé n sós, úu uwásánkaí. ⁴ Pinémárecó, limeco kai kó nókēmeé we. Isé íi kó nkpéni nókenécáá rínanje ríka má, nò pikpókpó le. Nó ne Kirisi yee kerócaá ní kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usói féé yee nkpéni nó te. Uyee kpu Ulééca uu u yukuse, tóké ne Ulééca pikéi n wai lin kuláa má nnya. ⁵ Asei kecáá, kumúhè kpe-i karí pree kerómúhè cire ne irósoi n le, isé ye pree tíyesele tón akópe káipinke, an irósoi kēme ró terii tón pée ne lelee ye ne nkpó ní ka wai. ⁶ Tó nkpéni isé nnanje kēme lele. Tó nkpéni lelee pree ilási ró n tónselē anipe-i lele. Nfáasone nnanje kēme kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yee pree mēke kerócaá rínanje m má anipe-i.

Isé yee lē kapi ye n sée re akópe ró nyíse

⁷ Lē nnya, tóké nkpéni re íye? Te isé ye akópe le née? Ai nkpáni lē. Amá isé yee tíyese kamí ne akópe ceri. Likumúhè re isé insá pée m maa re: Kape ye uco líkó káipinke, ám yé pree céri yo kapi ye sée re uco líkó pikáipi. ⁸ Tinóo tee tíyesele akópe aa kenéme rínanje yenu, nen pree nípa yo mpuri kēme picó líkó káipinke. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne pree mēke wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ii pree kenéme rínanje yenu, née pree kpi. ¹⁰ Ai pree nkpéni wai re isé yee yé pree nfáa né n he ye ne nkpó kēme né ha. ¹¹ Isé yee tíyese ke akópe aa lē kii m ma nnya rínanje yē áá ne kuyúí né tani aa kó ne né kópu.

¹² Isé ye Ulééca líkó le, lē kii m ma ye kó Ulééca kēme léerile, lin aseí tikilē lin kó nyamí. ¹³ Yare lelee ní nyamí ye nkpéni pansese lin né kopu, née íye? Ai nkpáni lē! Akópe aké ne meyíkíyiki n nyíse re a mesei akópe le, a isé yee ní nyamí kpísile aa pansese nkpó, akópe aa pree lē ke isé ii m ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei líkópe le.

Akópe nnanje

¹⁴ Asei kecáá, tó nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépinje mela ke née tíkilē. Ne we yare pi né kpísile apí ne akópe yái. ¹⁵ Likumúhè re ám menéwai cire aseí kómei. Am ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhó kam ye wa. ¹⁶ In te ám líkópe kam n wai piwai la, ne ma am ηmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li pree nyísele re áí rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenéme ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ηmaa re lisone áí kenéme we, ne la ké re menéwee kēme, lisone piwai yèè ripóo né wale, amá ám ye pree lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ní la wa, amá líkópe

kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lã kám ní la kam ye wa, li nyíse re ái nées li wai, amá akópe nyee kenémee ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sónē. I la iké lisone wa, amá likópe lin pēe mesére kenyále-i we. ²² Li kenéfa kémee né láarúle re ké Uléécaá isé m múlẽ, ²³ amá nen pēe kó inépinje kémee isé féé icó nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá íi kómēine. I akópe ilasi né simrile in tíyeselē nen akópe nyee kenémee ní we isé tikilē. ²⁴ Linéca ye íwe wele! Wóo yé inépinje yee ne nkpó né n wéési kémee né lesé? ²⁵ Ne Urópiima Yeesu Kirisi ne ritiki amí ne Uléécaá pòonesé!

Lã nnya, ne kenémúnjé kémee Uléécaá isé ilasi tunle, amá nen pēe inépinje kémee akópe ilasi le.

8

Lã ke usoi uu ye Uléécaá Nfaasone m má un ne we

¹ Lã nnya nkpéni, pēpēe ne Kirisi Yeesu m pénéelē pin ne we ápi má re piké Uléécaá ketahai kuú ne pisoí n túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupénecó kémee Nfáasone ne rintíki íí ne nfáa he ye isé yee ye akópe ne rintíki íí ne nkpó weri kémee né léselē. ³ Lã ke isé ii piwai m pòone re merówee ye rínanje i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké ne akópe nyee pisoí isoi kémee ní we an pi nyikilē n feriyē nnya kuu Ukepípi tumme ne isoipinje yare pikópekóó mecó. Kenkpó mee lã ke akópe áá ne rínanje m má cire ne a rinyiki. ⁴ Lã nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m pise. Ari nkpéni merówee cire tikilē tòn ne isoi le, amá tó nkpéni irósoi lele yare ke Nfáasone nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí pēe pimēwee cire n tikilē pin ne isoi le ye lã kapi ní la kemúnjé wailē, amá mpí pēe piisoi n le yare ke Nfáasone nn m pise ye Nfáasone kemúnjé wailē. ⁶ Usoi mēwee cire pitiki uké ne isoi n le yèè ne nkpó kémee u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfáasone nn m pise yèè ne nfáa ne nkíñinje kale. ⁷ Usoi mēwee cire isoi piluke yèè tíyeselē uu wai Uléécaá ulaaró. Méwee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lã wa. ⁸ Ai céreise re pēpēe pimēwee cire ilasi n tú pin ne isoi le ápi yé fe piké lele ne Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nń áni kó nkpéni nómenéwee cire ilasi tú nòn ne isoi le, amá lelee ne Nfáasone n sá kani tikilē, in te aseí kecáá, Uléécaá Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyinē unsá Kirisi Nfaasone m má, ái Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenémee n we, aseí kecáá, nóinépinje ye kó ne akópe nnya nkpó kéméé wele, amá ke Uléécaá uu nó m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nó hēle. ¹¹ In te uyee pikpókpó kémee Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpókpó kémee Kirisi Yeesu n yukuse yé kó tíyese nóinépinje yee ne nkpó n sá ii Unfaasone mee nókenémee ní we nnya nfáa m má.

¹² Lã nnya pimárecó, tó nkpéni riwóme mále, amá ái pēe merówee karí ne riwóme má kari yé ne irópinje mēla n wai. ¹³ Nòn nómenéla n tikilē nòn ne nóinésoi n le, nò kpínine. Amá in te nò Uléécaá Nfaasone tíye nn nókenémee pikéi wai nn nóinépinje mēwai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pē nnéi ke Uléécaá Nfaasone nn n séni ye Uléécaá sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nó m pansese pilási pēe iwame ne n tú kaní yosí, amá Nfáasone mee nó n kpísi nn waise Uléécaá sipipi kaní yosí. Mmē mee ye tíyese kari ye ricáái ari Uléécaá séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Uléécaá Nfaasone ricuruu ye tirócuruu símisile re tó Uléécaá sipipi le. ¹⁷ Tòn Uléécaá sipipi, tóo kó masí lã kuú ne ró m mé te. Tó ne Kirisi tóo kesé Uléécaá likó te. Tòn Kirisi íwe kesé n li, tó ne Kirisi yé ha kesé umeyóopi kéméé n we.

Meýóopi mee kepíre n weme

¹⁸ Ne nyáni re íwe nnyí kémee kari neni nní ní we ne masí kepíre meýóopi ke Uléécaá uu ní lesene uké ró nyíse áme níka kémee kumúnjeisene we. ¹⁹ Mpá yo ke

Uléécáa uu n wa ye meýíkíyiki ménle, ne kefa kece Uléécáa uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mpá yo ke Uléécáa uu n wa ye pansese líwookó. Ai re lircuruu mela kémee kaí ne lē wa, amá Uléécáa yee lē ne rínanje li wai. U lē wale un ne tálē te: ²¹ Ulikó kuu n wa yé kam ai rínanje mee li n caai ai ilási kémee li n tonselē anipe-i lelu, ai peé ne liripó n we lin kó Uléécáa sipipi meýópi kémee we. ²² Tó kó pree nyule re mpá yo ke Uléécáa uu n wa ye háí ne neni-me ημόσπυλένλε, lin íwe le yare ke memárenlō ame ye unósi n kéheni. ²³ Amá áí pree lē ημανε. Tó ne kó ημόσπυλένλε tón ne meýíkíyiki mé te tó mpí ke Uléécáa uu nní Unfaa n laanse, uké mesei ró yósi yare usipipi uu kó rínanje mee mekeε-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá tó tálēnle tón mé. Pitá pē kémee ημανε ke Uléécáa uu tiróyu ló. Usoi un lē kuu n tálē un mé n nyáni, ápi ye pree re u ne tálēnle. Usoi yé fe uu lē kuu n nyáni maa re u kó tálēnle u méε? ²⁵ Amá in lē kári n nyáni kari tálē, tó ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Limεcō ke Nfáasone pōo ye kó ró lē te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa kémee lē kari yéé n we nyu. Amá Nfáasone ricuruu yee kerócáá Uléécáa yáasile ní ne inmopi yee íi nnóo ne kúmaa ní we kerócáá u téní. ²⁷ Kei ke Uléécáa yee mpá úye kefa n nyu uu ye ne lē ke Nfáasone nn í la nké m pise ceri. Nfáasone yèè Uléécáa pikó kecáá yáasile áí ne umela sá.

²⁸ Tó kó nyule re mpá yo yèè pree Uléécáa ní la ne lisone kale. Lipite pree nní pē kuu lē kuu piwai ní la nnya n sée. ²⁹ Uléécáa ye tíyesele re pē nnéi kuu mekeε-me n céri uu kó mekeε-me pi wée piké Ukepipi mecō n we, Ukepipi kē keké pree pimáreco kulúí kémee kefoi kuu m mári. ³⁰ Pē nnéi ke Uléécáa uu mekeε-me n yekei re piké lē n we, u kó lipite pē séele, pē kuu n sée, u kó pi pansesele aseipite, pē kuu m pansese aseipite, u kó ríyu pi waisele.

Uléécáa nla ye piyεle

³¹ Tó nkpéni mmú kémee re íye? Uléécáa un kerócáá n kpálē, wóo yé peé ne ró kénenε? ³² Ukepipi cire kúu kanne re áke kape íwe li, amá u ke kpísile uu ne ntónéi akópe nnya nyónse, íye kai yé pree wa úu yé ne uipeeléε kē nnya mpá yo ró m pa? ³³ Wóo yé fe uu ne pē ke Uléécáa uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúné re Uléécáa yee ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute úu we. Likumúné re Kirisi Yeesu yee kpu, áí kó kei ne ripá, amá u nkpo kémee yisile, Uléécáa kuluke-luke-mē kuu kényukótone-i tú un kerócáá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yee ró ní la anipe-i ró lese? Iwe píima née mpócaai née piwéekuse née nkū née mpári née nkpo piloró née nkpo ricuruu ηmaa? ³⁶ Lē kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te:

Pó nnya kari mesére nkpo lorólē

pin tó nyáni yare isán kapí ne kesareyái-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tó lē nnéi kémee uyee nní ró ní la nnya feriyεle áí ne kétó. ³⁸ Ne meýíkíyiki nyule re líka áí yé fe líké níla mmē kémee ró lese. Ai nkpo, áí kó nfáa, áí kó pilécaatumε, áí kó liféé linyine lee rínanje m má, áí kó nfáani líkó née masí kepire líkó, ³⁹ áí kó kecáá líkó líka, áí kó lélee metene ní we. Líka mpuri áí we. Uró píima Kirisi Yeesu nnya ke Uléécáa uu ró nyíse re u ró lalε. Lē nnya, líka mpuri ke Uléécáa uu n wa, áli we lee yé ní fe ai Uléécáa nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléécáa rinóo kuu n yekei nkó

¹ Lē kam nní m maane ye nsímései le. Ne Kirisi ukó le, am kiraase. Uléécáa Nfaasone ye tíyesele am céru re aseí ye nyε. ² Asei ye nyε re tinépóo ye meýánsei caailenle nen kó mesére kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pree Uléécáa pise re uké

ανόο νέ wa τό ne Kirisi toké túunnε liké pinémáρεσ, τό ne pē kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó le ke Uléécaá uu m pansese upikó, pin umeyoopi kéméé we. Pē kuú ne nkómεine séε uu isé pi pa, uu kó pi céési lē kapi yé uinyóonse n wa, uu rinóo pi yekei. ⁵ Uléécaá ye hái pεε mekkeε-me pipikpure wéεle. Kirisi ricuruu ye ukepire ukó le, tòn kei kapi ketē nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyεε pεε kó mpá yo fe. Uyεε Uléécaá yeε mpá píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Uléécaá rinóo ári nkpéni rínanε ríka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pεε Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limεσ, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pεε Apiraham sipipi yíkíyiki. Uléécaá ye Apiraham maa re: Isaaki kéméé kaa sipírē yenunε api ye ripónyiri si séi. ⁸ Lē nnya, ái Apiraham sipipi nnéi sεε Uléécaá sipipi. Uléécaá ye maa re usipipi yíkíyiki sεε nní sē kapi Urinóo kuu n yekei kecáá ní mári. ⁹ Asei kecáá, tinóo tεε n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní icó m pεεme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei ηmanε ripá. Limεσ kai kó Repeka pinmánε keté kéméé we. Urósáyaha Isaaki yeε pεε piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pεε kahane pi m mari, ápi pεε kó kahane lisone néε likópe n wa. Mpá ne lē, Uléécaá ye pεε Repeka maa re: Uwéése ye pansε uwá ulasi yare kai n wólaalē te: "Yakupu ipuri kamí la, am Esau ikó yúlu." Uléécaá kemúnjé keké ne n wa nnya kai lē wa. Ai kesoiipi mēwai kuú paílē un ne wéékeε, amá uricuruu kemúnjé kéméé kai léeri kuu ye ne usoi wéε.

¹⁴ Lē nnya, τό nkpéni maa re íye? Tε Uléécaá úu aseí ute néε? Ai nkpáni lē. ¹⁵ U pεε Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe té, ne ye liute íwe ténle, nen kó úye n la ké ne kefa fénnε, ne ye liute ne kefa fénnεle. ¹⁶ Lē nnya, ái usoi mela kémεε léeri, ái kó usoi nηmóópú kémεε léeri, amá Uléécaá yeε ye usoi íwe n té ηmanε kóló kémεε kai léeri. ¹⁷ Lē ke Uléécaá uu Esipiti Uyóopi maa re: Ne pó léεmεle re ké ne pó ritiki ké ne nnénanε nyíse rinényiri tiké ne ketē nnéi rinkóónú nnya. ¹⁸ Lē nnya, Uléécaá un úye n la uké íwe té, u ye liute íwe ténle, un kó úye rikin n la uké tákaase, u ye liute rikin takaasεle.

Uléécaá kuwóι ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In lεε ni, yo nnya ke Uléécaá uu ye pεé ne pisoí cési? Wóo yé mpíi fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoiipi, póo úye póóké ne Uléécaá n kénεne? Ketúhu yé fe akε umóme pise re yo nnya kaa nní né móo? ²¹ Utúhumáme ye ncée mále uké ne lē kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu mεpéré mεε mē kpisi uú ne ketúhu móm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kó kecó móm, api ye kē ne likpárakóó wai.

²² Uléécaá ye pεε lalε uké ukuwóι ne unnanε pinyine kémεε nyíse. Pεpεε sitúhu sē kapi ye ne likpárakóó n wa. Amá mpá ne lē, uu umεcire tini uu pεpεε pεé ne nkpó n sá m múlē un tikín tápaalē. ²³ U kó pεé lalε uké picó kémεε nyíse re umeyoopi áme kumúnjé má. Pē kuu íwe té. Pεpεε sitúhu sē kapi ye ne líyukóó n wa. Pē kuu kó mekkeε-me wéε re piké umeyoopi kémεε n we. ²⁴ Lεlεε nní τό mpí kuu nní n séε. Ai kó Pisuífi ηmanε, amá ne mpuri sane pikó kuu séε. ²⁵ Lē ke Uléécaá uu Osee ritelé kémεε maa re:

Mpuri mme mεε rín pεε nnékó kam sónti ké séε re nnépuri.

Mpuri mmē isoi kám ye pεε ní la kam sónti ké séε re nnépuri lala píima.

²⁶ Pē kam ye pεε ní maa re:

Ani pinékó, kam sónti ké séε re Uléécaá yeε nfáa n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi pó ne kó Isirayeli pikó kecáá nsímé maa re: Mpá Isirayeli sipipi siké kam siké kulúi n we yare mínimaa ritime nnyεne, pisoí nkáripí nnyine ηmanε riyu ke Uléécaá uu lólunε. ²⁸ Upíima ye rinóo té kuu n yekei waine ne kétó-pó, ketē kecáá ái nkpáni séséne. ²⁹ Lē ke Esayi uu mekkeε-me wóι re:

Ulééca, ketē ne keyóme ute unsá pɛɛ ntópuri kέmeɛ pinyine n tíye,
tó pɛɛ pansɛɛ yarɛ Sotəm pikó,
Komɔəri pikó kari yé pɛɛ ne menyine n we.

Isirayeli ne nfatene nsímé

³⁰ Lɛ nnya, tó nkpéni maa re íye? Te mpuri sanɛ pikó pɛɛ ápi n wéési piké pansɛ asei pite ye kefa kápí ne u n tenɛ nnya pansɛ asei pite. ³¹ Isirayeli pikó pɛɛ n ηmóópúlɛ piké isé ritiki piké ne pansɛ asei pite pódɔ pɛɛ meníné lolu, ápi lɛ kápí pɛɛ ní la yɛ. ³² Iye kai pɛɛ lɛ wa? Ápi wéési re piké ne Ulééca kefa tenɛ. Amá pi pɛɛ lalɛ piké piricuruu liwaiwai nnya pansɛ asei pite Ulééca inipɛɛ-i. Kei kápí pɛɛ ne “ripare tɛɛ ye pisoí n lóise rikpɔu.” ³³ Tipare tɛ nsímé mee Nléécaasimé ritelɛ kέmeɛ wólaalɛ tɛ:
Nɔ yɛɛ, ne Siyɔ ketē-pɔ ripare yekeile
tɛɛ ye pisoí rinkpóuse
ne kuparecaɲaa kpɛɛ ye pisoí n lóise.
Amá nkó yɛɛ ripare tɛ ne kefa n tenɛ
úu isei meluke má.

10

¹ Pimáreɔ, kenéfa nnéi mela ne lɛ kam Ulééca n welu yɛɛ re uké nnépurí pikó riyu lɔ. ² Né fe am asei kecáá maa re pi meyíkíyiki Ulééca pikéi kέmeɛ ηmóópúlɛnle. Amá menyuwe ye pɛɛ pi párilɛnle. ³ Ápi ceri lɛ ke Ulééca uu ye n tíyɛɛ usoi uu ne pansɛ asei ute, api pɛɛ piiceɛ cire n wéési piké ne pansɛ asei pite, api pɛɛ lɛ ke Ulééca uu ye usoi m pansɛɛ asei ute pitíki yulu. ⁴ Kirisi ye isé rínaɲɛ paasɛɛ re Ulééca uké pɛ nnéi pɛɛ ne kefa u n tenelɛ pansɛɛ asei pite uinipɛɛ-i.

Nkó yɛɛ Uptíma ne kefa n tenelɛ tiyu ke Ulééca uu ye lɔ

⁵ Nsímé mmɛ ke Moisi uu lɛ ke usoi uu ye isé rintíki uu ne pansɛ asei ute kecáá ní wói ye mmú re:
Usoi nkó yɛɛ isé kecáá n sónɛ yé isé iyɛ nnya nfáa yɛ. ⁶ Amá lɛ ke Ulééca uu ye usoi nfatene nnya m pansɛɛ asei ute nkó ye mmú re: Kapɛ mepócíre m písei re wóo yé keyómɛca ritaá? Li nkpáni yarɛ pɔ lɛ teelɛ re wóo yé ha Kirisi súiseɛ. ⁷ Néɛ kapɛ kɔ mepócíre m písei re: Wóo yé nkɔ kuhore kέmeɛ súipɔ? Li nkpáni yarɛ pɔ lɛ teelɛ re wóo yé fe uu pikpɔkpɔ kέmeɛ Kirisi leseri. ⁸ Li mpíi Nléécaasimé kέmeɛ wólaalɛ tɛ íye? Li wólaalɛ tɛ:
Kepómɛɛ ne mpónɔ-i ne kepófa-i ke Nléécaasimé ní we.
Nfatene nsímé mmɛ kari n yóólɛ ye mmɛ. ⁹ Pɔn ne mpónɔ pisoí keyu-i n símisi re Yeesu yɛɛ Uptíma, pɔn kɔ kepófa-i ne kefa n tenelɛ tɛ Ulééca ye pikpɔkpɔ kέmeɛ u yukuse, Ulééca yé ripóyu lɔ. ¹⁰ Lɛ nnya, usoi un ukéfa-i ne Ulééca kefa n tenelɛ kuu ye Ulééca inipɛɛ-i pansɛ asei ute, un n ηmurei uu háa, Yeesu uu uriyu lolu. ¹¹ Ulééca Nsímé ritelɛ ye maa re:
Nkó yɛɛ ne kefa u n tenelɛ, úu isei meluke má. ¹² Líka ái asei kecáá Usuifi ne mpuri sanɛ ukó keɔpɛ kóólɛ. Uptíma use ke pinnéi api má. Pɛ nnéi pɛɛ urinyiri n sélei kuu ye ulikó meyá he. ¹³ Li kɔ Nléécaasimé kέmeɛ wólaalɛ tɛ:

Uptíma yèè nkó yɛɛ urinyiri n sélei riyu lolɛ.

¹⁴ Amá íye kápí yé urinyiri séɛ, pinsá ne kefa u n tenelɛ? Iye kápí yé kɔ pɛɛ uyɛ kecáá nsímé kápí píkaí n kómaalɛ ne kefa tenɛ? Iye kápí yé kɔ ukécaá nsímé kɔ, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iye ke pisoí api yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lɛ kápí Nléécaasimé kέmeɛ wólaalɛ tɛ: A tíye pepɛɛ nsímé n yóólɛ nsɛ ye pinyáni nyam kpa. ¹⁶ Amá pɛ kápí rin-yóó ápi pinnéi Nsímé

Kecire mmẽ ηmurei. Esayi ye uritelé-i wói re: Upíima, wóo nkpáni mmẽ kari rin-yóó kutu ricò? ¹⁷ Lẽ nnya, nsímé ke usoi uu ye n kò mee ye tíyese uú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kò mee nní Kirisi nsímé kapi n yóólẽ.

¹⁸ Ne pise re: Yare ápi pree nsímé mmẽ kò, née íye? Pi n konle! Li Nléécaasimé kémee wólaalẽ te:

Pimetẽ ye nípá yei tule.

Pirinò ari pisoí háí ketẽ ketò-pò tulu.

¹⁹ Ne re ké kò pise re: Isirayeli pikó ápi mmẽ kò, née íye? Moisi ye likecáa rinò pese re: Ulééca ye maa re:

Né tíyese nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pree ápi kuséi ní we

re nsoipuri tóosi. Né kò tíyese aní ne mpuri nnyine pikó pree

ápi mesòhò méka m má wóosi. ²⁰ Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Ulééca ye maa re:

Pepree ápi pree né n wéési pree né yẽ,

pepree ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. ²¹ Amá u Isirayeli pikó nkó maa re:

Keyáa ne keriyu kam sásikee re ké tó ne mpuri pakareciré mee nnékó ní késu kecòpe nyóonse.

11

Ulééca úu Isirayeli pikó fóm

¹ Lẽ kam pise re: Ulééca ye umpuri fómle née? Ai yé lè! Tinécúruu ye kò Isirayeli ukó le. Ne Apiraham kepirẽ le nen kò Penyamee mpuri ukó. ² Ulééca úu umpuri kuu háí mekee-me n wée fóm. Nò Ulééca Nsímé ritelé kelò kè léise, née yo? Kei ke antepu Elii uú ne Isirayeli pikó ne n wóosi uú ne Ulééca téní. ³ U kei maa re: Upíima, pi antepuye pree ne mpónò n símisi kónle api sipónyóonsehúú foresi. Menécíre kóló kai tíye, pin kò la piké né kpu. ⁴ Te íye ke Ulééca uu rinò u pese? U u pese re: Ne pisoí ákotokú aseí menécíre yekeilenle pree ápi píkai Paali * anui n wúlalẽ. ⁵ Limécò ke Ulééca uu kò nfáani ketẽ nké-i pisoí nkáripí ne uipeelée wée un umecire yekeilẽ. ⁶ Lẽ nnya, nfanare ke Ulééca uú ne pi wée, áí re pimewai sone nnya. Insá lè, Ulééca ípeelée íi yé pree ípeelée yíkíyiki. [In kò re pimewai sone nnya, áí pree ípeelée kuu pi nyíse. Mewai sone ihéé íi ípeelée ihée kapi ye usoi n he.]

⁷ Lẽ nnya, íye nkpéni? Tò maa re Isirayeli pikó ápi lè kapi n wéési yẽ. Amá pè ke Ulééca uu pikecòpe n wée ηmane pree li yẽ ai pitórò atu tápisi. ⁸ Li Nléécaasimé kémee wólaalẽ te:

Ulééca ye pimesòhò rikipile, uu piinipree yarii ápi ye pree yẽ,

uu kò piatu tápisi ápi ye pree kò háí ne neni-me. ⁹ Tafiti pò ne kò maa re:

Pianyá iluke iké pi panse ripine ne kei kai yé pi n tí

liké kelólé-mè ne pi ha

piké pree pimewai kulaa yẽ.

¹⁰ Piinipree iké nyíinu ápi kape ye yẽ.

A tíyese piké meséere ritírí n kpúmínlẽ.

¹¹ Ne pise re: Lẽ nnya, Isirayeli pikó ye loole áí nkpáni píkai kuyise wee? Ai nkpáni lè! Amá pikelólé ye tíyesele Ulééca uu mpuri sané pikó riyu lolu re pikéfa keké tóosi nnya. ¹² Pikelólé ye tíyesele ketẽ nnéí aké Ulééca líkó yénu, pikupakareciré aku tíyese mpuri sané pikó api Ulééca líkó yénu. Lẽ nnya, Isirayeli pikó nnéí pin nkpéni Yeesu Kirisi rintiki, Ulééca líkó yé pree kumúné m máa?

Mpuri sané pikó riyu melale nsímé

* **11:4** Paali ye pree piléé píima pinyine le.

¹³ Nó mpuri sanε pikó kam nképni ne mánε. Née Kirisi utume yee mpuri sanε pikó kecōpe n keisi. Kai nní lē, li né láárúle re pikεi pee anénipe-i we nen pi wai. ¹⁴ In n la, li yé tíyεse am nnépuri pikó kufatoi yukuse aí ne pikεcōpe pinyine ayu lólu. ¹⁵ Uléécāa ye Isirayēli pikó ilúké ritéle uu pee u ne isoipuri tōrōo pikó kecōpe nsímé nyóonse. Un nképni kō piketonε-i pi m pesεpō, íye kai yé pée n we? Li yé nképni yare ke usoi uu ye n kpu uu pεeri!

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécāa hε, li nyísele re Uléécāa yee itōrōo nnéi te. Pin kulée kunyine iníní n kpísi pin Uléécāa n hε, li nyíse re Uléécāa yee ku te ne kuilese-pō. ¹⁷ Pisui fi ye wele yare Olifiyee kulée kapi n támisi, Uléécāa uu kuilese inyine kérii uu iripōhō kpekpeε méwoo n le ilese maelú. Pó nkó, pōo nní mpuri sanε ukó, pō wele yare Olifiyee kulée kpeε méwoo n le ilese. Pi pó kpísile api mémaelú pó maelúse, pōn nképni kulée kapi n támisi iníní meni níru. ¹⁸ Lē nnya, kape ilése iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepóyu-i líka tu. Pōn mepócíre n taáselē, a n nyu re aí pōo nníní topori, amá nníní mee pó topori.

¹⁹ Pó maa re: Pi ilése iyē kériile piké ne iripōhō né rimaelúse nnya. ²⁰ Asei ηmaa ye nyε! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatenε nnya ke pōo we. Kape mepócíre n taáselē, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisui fi pee Olifiyee kulée kapi n támisi ilese, mǐpá ne lē Uléécāa úu pi kanne. Pōo nní nlése kapi rimímaelú, kape n nyu re pó kuu yé kanne. ²² Lē nnya, a Uléécāa nfanare ripáí aa un-yupape páí. U ne pεpεε kepíre u riñtō kéyu páápúle, uu kutu pi pasa uu pó rñnare wai. Lē nnya, li pise re póké unnare ncee n tikilē. Insá lē, u yé kō pó tike yare kapi ye nlése rinké mecō. ²³ Limεcō, pē pin nfatene n yē, u yé kō pímaelú pi pesε. Uléécāa ye rñnanε mále uké ne pímaelú pi pesε. ²⁴ Lē nnya, pó nkó pōo áa nní Usui fi, pō we yare Olifiyee kulée kpeε méwoo n le nlese. Pi nlése mmē tikéle api kpē kapi n támisi kecáá tóresi, aí kō pee re pō kpē nlese yíkíyiki le. In te Uléécāa ye lē wa, íye kúu yé pee Pisui fi pee ní we yare kulée kapi n támisi ilese kapi n kérii isitonε-i i pesε?

Uléécāa ye Isirayēli pikó nnéi riyu lō

²⁵ Lē nnya pimáreco, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalē kecáá m palei, áni kape kō ne nómenécíre n nyáni yare nō pisōhō le nnya. Isirayēli pikó kunai kémεε, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléécāa uú ha ne ipuri sanε nnéi pisoι umpuri kecáá pikpápō n tene. ²⁶ Uléécāa uu pee Isirayēli pikó nnéi riyu lólu yare kai Nléécāasimé kémεε n wólaalē te:

Siyōo-pō ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyεse Yakupu kumare pikó api kepíre pítō u yá.

²⁷ Nkómεine mee tó ne pē kecōpe n wene ye mmē

kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáreine.

²⁸ Pi Nsímé Kεcire yele api pee panse Uléécāa pilaarō, ai tó wáánáse. Amá ke Uléécāa uu nní pee pipisaayaha n wée nnya, u pi lalε hái ne nképni-me.

²⁹ Uléécāa úu ye lē kuu usoi ne nfanare n hε yósí, úu ye kō pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse. ³⁰ Nó ne kō pee Uléécāa pipakare yele. Amá ke pē apí pee kō nní kupakareciré m má nnya, Uléécāa uu nképni nó íwe téní. ³¹ Limεcō ke pē apí kō nképni Uléécāa pakarelē te uké nó íwe té nnya. Amá u yé kō nképni pē nómenécō íwe té. ³² Uléécāa ye sisoipipi nnéi kupakareciré kémεε yálenle re u la uké sinnéi íwe té nnya.

Uléécāa yee ipakare te

³³ A tíye Uléécāa memá ye piye kpa. Umewéésēsōhō ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kō? ³⁴ Li Nléécāasimé kémεε wólaalē te:

Wóo Upiima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesòhò u kpa?

³⁵ Wóo mefoi linyine u heelē liké ne n we re u yé liute pihēe cēei?

³⁶ Ukemé ke mǎ́pá yo ai léeri. Uyēe tíyēse ke mǎ́pá yo aí we. Umékó kēmēe ke mǎ́pá yo ai kò we. Uléécaá yēe mǎ́pá píyēi-pò ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Uléécaá pikēi kēmēe

¹ Pimáreco, lē ke Uléécaá uu nní íwe ró n tē nnya, ne nó ημόόπύσelenle re ani nómenécíre kpisi ani u he yare inyóonsesēe kecire. Inyóonse iyē iké n kpáiiilē in kò ne u sá. Lē kani yé u yáási ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté pisoí mēwai n tikilē. Amá ani tíyēse Uléécaá uké mesòhò fale nó he meké nó consese. Kei kani yé pēé ne Uléécaá mela ceri. Nó lisone ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kētò-pò ceri.

³ Kefa ke Uléécaá uu né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí maa re úka uu kape ye umecire n taáselē liké tāsí, aí kò pēe aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléécaá ye mǎ́pá úye nfatene ne kumúnjé kunyine hele. Mǎ́pá úye uké ne uképá m pálē. ⁴ Ipiñe ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikēi pikó pikó wai. ⁵ Limēco mǎ́pá kari nní kulúí ní we, tò wale ipiñe ise tó ne Kirisi kupéneco kēmēe, tòn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipiñe ilése ii nní m muleinelē meco. ⁶ Amá mǎ́pá úye ne ulikó ye ni ke Uléécaá uu ne nfanare u n he. Li pise re mǎ́pá úye uké ihēe iyē kuu n yósi ne pikēi nsonē wa. Uléécaá un úye n he re uké antepu pikēi n wai, liute uké ye Uléécaá rinyiri ne símisi uu lipikēi ne unfatene nnéí n wai. ⁷ Uléécaá un úye n he re uké picò lē, uké ye upikēi n wai lin ne pisoí lēni. Uléécaá un úye n he re uké n céési, li pise re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picò ikari rikpáse, uké picò ikari n kpariise. Uyē kuu n he re uké kefa n láárú, uké ye ne nfanare he. Nkó yēe iwéése n tú uké nsonē upikēi n wai. Nkó yēe píwēkò n lēni pòóké ye pi lē ne mpóonare.

⁹ Nla nín kape kecáá kecáá nkó. Ani mēwai kópe n kóhò. Ani lisone piwai ne kēyu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yare ke pimáreco api ye n lákaane meco. Mǎ́pá úye uké ye uucò pakare uu ye ríyu u waise. ¹¹ Ani kekēi-i n tolú, áni kape siká m má. Ani n ημόόπύlē nòn kefa kesē ne Upiima pikēi wai. ¹² Nórinépò riké lē kani n tálē nòn mé nnya n láárú. Ani lelee nó n wéékuselē ne n niñú. Ani piyómeyáhaa ne kēyu m mahanlē. ¹³ Ani ye Uléécaá pikó pēe ncóñ kēmēe ní we lē. Ani kape ye písányóó ne siká wa.

¹⁴ Ani ye pēpēe nó n wéékuselē tinóó sone ritikise. Ani ye pisoí rinóó sone ritikise, áni kape ye úka anóó wa. ¹⁵ Píye pin mpóonare kēmēe n we, nó ne pē ani kesé mpóonare-i n we, píye pin n tēni, nó ne pē ani kesé tē. ¹⁶ Nó ne nópinéco ani nfasimé m pénelē. Ani kape limáa-maa ne líyukóó ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lē ke úka uu ne kutu n cólē kuwéé-mē nókenémúnjé pesē. Ani kape nómenécíre n nyáni re nò mēwéesesòhò mále.

¹⁷ Ani kape ye unyine mēwai kópe ne mēwai kópe héele. Ani rinmóópú ani ye mǎ́pá úye keyu-i lisone wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenéméé kai yé léeme nó ne mǎ́pá úye nóké ne n láárúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mēwai kópe ke pisoí api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléécaá ricuruu uké ukuwò pi nyíse. Li Nléécaasimé ritelē kēmēe wólaalē te Upiima ye maa re:

Néē ye usoi mēwai kópe u héele. Néē ye mǎ́pá úye mēwai u cēei. ²⁰ Li kò wólaalē te:

Nkú nn upóláarò n we, a u he uké li,
nnírē nn u n we, a u he uké n ntí.

Pòn ye lē n wa, anakale wēé kaa lē uriyu kecáá kòonu.

²¹ Kapē tíye mēwai kópe meké pò feriyē, amá pòóké lisòne n wai áá ne mēwai kópe feriyē.

13

Li pise re tóké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re m̀pá úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yee íi Uléécaá kémee n léeri. Uléécaá yee piwéése mpí nnéi pēe nní ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yee kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléécaá uu ní la pipakare yulule. Mpí pēe lē pipakare n yúlu ye pimécire nsímé wéésile re Uléécaá uké ne pi túhaane. ³ Usói un lisòne n wai, áí we re uké kuyu piwéése kewu n túúni. Amá pēpēe mēwai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewu n túúni. Nénte áa la póké kuyu piwéése kewu n túúni? In lē, a lisòne n wai, pò yé kapi yé pò m pakare. ⁴ Uléécaá pikei kémee kapi lē we piké ne pò n léni liké ne pò sonesi nnya. Amá pòn mēwai kópe n wai, kepówu keké n túúni. Ai méwoo kapi atéhe múílē piké ye usói kutu ripasa. Uléécaá pikei kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópekóó túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléécaá ye ne u wóosile. ⁵ Lē nnya, lí pise re m̀pá úye uké kuyu piwéése m pakarelē. Ai kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelē. Amá li pise re nóké pi m pakarelē te lē kaí ne nósínēfa-í nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lē nnya kani kò nní lampoo hééle. Uléécaá yee kuyu piwéése tonse re piké lē n wai piké ne upikéi kémee n we. ⁷ Ani ye m̀pá úye lē kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyóó lampoo hééle, ani ítòhò uyee ítòhò n yósu hééle. Ani ye uyē kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kò uyē kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usói ne ucò kecòpe nla

⁸ Ani kapē ye úka ne riwóme m má, insá níla riwome kani yé nómenécòpēcire n lukaane. Nkó yee picò ní la ye Uléécaá isé ritikile ne iketò-pò. ⁹ Isé yee ní ma re: Kapē iwásá wa, kapē usói kpu, kapē ye yáai, [kapē ye ucò kecáá nnóome wa] kapē ye ucò likó káipi, ne isé icò nnéi ye isé nnyí kémee pénélenle re: A upóco n la yarē kaa ripócúruu ní la. ¹⁰ Nla rín ye usóico mēwai kópe wa. Lē nnya, nkó yee usóico ní la ye isé ritikile ne iketò-pò.

Usói məcire picápine uké ne Yeesu Kirisi mepeme m mē

¹¹ Nò nkpéni nyule itunje iyē kémee kari nní ní we. Li tule re nóké lē nnòni kémee yisi. Itunje iye-i ke Kirisi uu yé tiróyu n lo ye nkpéni meyá ne tó rikòle ai tósu péé uye-i karí péé ne Kirisi kefa pítene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Tóké kuḡmaha kémee mēwai kerócaá lese tóké fóm, ari pēe itòpilū kapi ye ne metéi kémee n tò kpísi ari múlú. ¹³ Tò lalē ntósé nké n nyamí yarē lē kapi ye metunjetéi ne n sòne. Lē nnya, tóké merócíre tí ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéḡaankēe ne kufatoi. ¹⁴ Ani Upíima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nínésói kecáá m paílē. Ani kapē tíye nínépinje iké ilási nó tónse iké pēe ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kapē ye nòpinéyómeyáhaacò akópe m palē

¹ Ani ye pēpēe ápi nfatene kémee m páápú yosí. Ani kapē ye n wéési nóké alari pikeméé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu m̀pá iluke íye mpuri le, ucò nkó yee úu nfatene kémee m páápú pòon ayéhepei ḡmane le. ³ Amá nkó yee m̀pá iluke íye n le úu kapē uyee inyine n kóhò n lómíise. Nkó yee iluke inyine n kóhò páa kapē kò nkó yee m̀pá íye n le akópe m palē. Liriyíkí re Uléécaá ye kò uyē yóosile.

⁴ Πόω ύγε, πώοκέ νε υεσ υκεικό ακόπε m palē? Un upikēi n̄s̄one n wai n̄ee uns̄a n̄s̄one pi n wai, uukeisaa kaí ne yē. Ū yē kam uu n̄s̄one wai, liriýíkí re Upíima ye n̄nan̄e mále uké ne u lē.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye keco fele, uco póo re sikuco ye ku. Li pise re n̄pá úye uké lē kuu meýíkíyiki ukefa-i m músu n tikilē. ⁶ Nkó yee m músu re keyáa kenyine ye keco fele ye lē waille uké ne Upíima ríyu waise. Nkó yee n̄pá iluke íye n le p̄ó ne k̄o náásile uké Upíima ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriýíkí re u ye iluke iyē kecáa Uléecaa p̄ōnesele. Nkó yee úu n le p̄ó ne k̄o lē waille uké ne Upíima ríyu waise. Lē nnya, úu kape ye i li. Uyē ne ye k̄o lē nnya Uléecaa p̄ōnesele. ⁷ Asei kecáa, tó úka úu uricuruu mekócire nnya nfáa má, úka úu ye k̄o uricuruu mekócire nnya kpu. ⁸ T̄on nfáa m má, Upíima mekó k̄éméé kari nfáa má, t̄on k̄o n kpu, Upíima mekó k̄éméé kari kpu. Lē nnya, n̄pá t̄on n kpu n̄ee t̄on nfáa m má, t̄o Upíima pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu p̄eri un nfáa má re uké ne pikp̄kp̄o ne p̄epeē nfáa m má Upíima. ¹⁰ Yo nnya ke póo p̄ee up̄oco akópe palē? N̄ee yo nnya ke p̄aa up̄oco waiselē? T̄o ha nt̄ónéi Uléecaa keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléecaasimé ritelē k̄émee wólaalē te: N̄ee Upíima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api k̄o Uléecaa ríyu waise. ¹² Lē nnya, n̄pá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unn̄o lē kuu n wa Uléecaa símisi.

Kape tíye up̄oco uké p̄ó nnya akópe wa

¹³ Lē nnya, ári kape ye meróc̄ep̄ecire akópe m pasiine. Ani yekei re áni ye líka wa lee yé n̄ounéc̄o rinkp̄ouse n̄ee lee yé kelólé-mē ne u n̄ ha. ¹⁴ Ne nyule, am k̄o tó ne Upíima Yeesu kup̄enec̄o k̄émee ȳenu n̄maa re líka ái liriýíkí-me líkperinkp̄ek̄ó. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkp̄ek̄ó, uricuruu kaí ne mékperinkp̄e má. ¹⁵ P̄on lipóluke-luke nnya up̄oco rip̄o n caaise, ái n̄la k̄émee kaa lē s̄one. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké p̄o. ¹⁶ Ani kape ye wa pic̄o piké lelee ne n̄́ n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷ Uléecaa iȳopi íi piluke ne pinírē nkó nnyine k̄éméé we. Amá lē ke Nfásone nn ye n he nkó ye mu. Lelee nn̄i aseí ne nk̄in̄in̄e ne mp̄ōnare. ¹⁸ Nkó yee lē Kirisi pikēi n wai ye ne Uléecaa s̄ale, pisoi p̄ó ne ye k̄o u n waiselenle.

¹⁹ Lē nnya, t̄oké ye lelee ye ne nk̄in̄in̄e n̄ ka ne lē kari yé ne n n̄m̄óp̄usenelē wéesi t̄on ne kesē papisi.

²⁰ Kape lipóluke-luke nnya Uléecaa mewai caai. Asei kecáa, liluke-luke líka ái mékperinkp̄e má. Amá in te usoi yé iluke li, ai lē nnya uuco ne kelólé-mē sí, ái nyam̄ te uké i li. ²¹ Li nyam̄ te usoi úu kape isare li n̄ee úu kape p̄íta n nt̄í n̄ee úu kape ne lelee ye uuco ne kelólé-mē n̄ ha ne rik̄o, [n̄ee úu kape lelee yé uuco m p̄epire n̄ee lelee yé rin̄arei u n waise ne rik̄o]. ²² A Uléecaa keyu-i lē kaa rip̄oc̄úruu kep̄ofa k̄émee ns̄imé mmē kecáa n̄ músu wa. Nkó yee lē kuu m músu re lis̄one n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe n̄ka ne umecire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un k̄o p̄é ne li le ye umecire akópe palenle. Liriýíkí re umewai áme nyíselē te ukefa k̄éméé kai léeri. Lē ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé up̄oco rin̄m̄óp̄úse wa

¹ Tó mp̄í, t̄óo nn̄i n̄fatene k̄émee m pááp̄ú, li pise re t̄oké p̄epeē ápi kahane m papisi rin̄arei ne kutu ric̄o ari lelee ne ró n̄ sá piwai yá. ² Li pise re n̄pá úye uké ye lis̄one wa liké uuco larisi liké ne u n léni un ne n̄fatene k̄émee papisi. ³ Kirisi úu p̄é ne lelee ne u n sá kutu c̄olē, amá u p̄ee waille yare kai Nléecaasimé k̄émee

ukecáá n wólaalẽ te: Alé nyẽ kapi pó Uléecaa n lámaankẽe ye kenécáá p̄ememe. ⁴ Lẽ nnéi lee nní hái mekẽe-me n wólaalẽ ye wólaalenle liké ne ró n céesi. Li pise re Nléecaasimé ritelé tẽ tiké tíyese tóké pikáhá-káhá fe tóké kò ne tirópó n we tòn ne lã kuu n yekei re u yé ró pa mé. ⁵ Uléecaa yee ye n wa usoi uú ne káhá-káhá uu kò ne uripó n we uké tíyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilẽ, m̄pá úye ne ucó pin ne kemúnjé kесе má. ⁶ Lẽ nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinóo rise kémee Urópíima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa pakare.

Isoipuri nnéi nnya ke Kirisi uú ne Nsímé Kεcire ka

⁷ Ani nómenéc̄ep̄ecire n̄sone m múinlẽ yarẽ ke Kirisi uu nó n̄ yosí uu múlú mecó, liké ne Uléecaa rinyiri ritaáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye panselẽ Pisufi ukeikó uké ne lã ke Uléecaa uú p̄ee n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lã n wa, liké p̄ee nyíse re u ye lã kuu m̄ ma wale. ⁹ Mpuri sanẽ pikó p̄ó né kò íwe ke Uléecaa uu pi n tẽ nnya urinyiri ritaáse, yarẽ kai ke Nléecaasimé kémee n wólaalẽ te:

Lẽ nnya kam isoipuri kec̄ep̄e ripónyiri haane

am kò siyóme yom am̄ ne tipónyiri taáse. ¹⁰ Li kò wólaalẽ te:

Nó isoipuri, nó ne Uléecaa pikó ani kesé mpónare yẽ! ¹¹ Li kò wólaalẽ te:

Nó isoipuri nnyí nnéi, ani Upíima rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéi iké u ritaáse! ¹² Esayi p̄ó ne kò woi re:

Isai keyase ye sóntile keké isoipuri

pikó kecáá m̄ paílẽ.

Pi yé kam apí ne u n tálẽ.

¹³ Uléecaa yee ye usoi ripó n larukuse uké n̄fatene kani m̄ má ne ritiki uú ne mpónare ne nkín̄n̄je meyá nó he. Nfáasone nnañe nké lã kani m̄ mé titaáse.

P̄oli ye ncée mále uké wói yarẽ kuu nní n̄ wói

¹⁴ Pinémárecó, tinécúruu n̄maa ye nyule re n̄o m̄pá yo kémee mewai sone waille. N̄o kò m̄enyuwe nnéi mále n̄on kò tulaalẽ te nó fe ani nómenéc̄ep̄ecire n célaane.

¹⁵ M̄pá ne lã, ne rítelé ntí kémee isímé inyine meyã ne k̄eyu mahanle am wólu ké ne lã kani pinyuwe m̄ máalẽ nó léise. Uléecaa kefa kuu né n̄ fénne yee lã ncée né he nen ne lã nó wólu. ¹⁶ U ne né ke fénnele re ké mpuri sanẽ pikó kémee Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wélele uu ilúké yekei re ké Unsímé Kεcire riyóó mpuri sanẽ pikó piké ne m̄panse inyóonse yee ne Uléecaa n sá nnya. Nfáasone yé tíyese apí n we yarẽ ih̄ee yee ne u n sá kapi ilúké n yekei. ¹⁷ Lẽ kam nní tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee n wai nnya, né fe am Uléecaa keyu kémee rikók̄ari n wai.

¹⁸ Liriyikí re am̄ yé kaha ké nféé nnyine rikp̄ap̄o, insá lã ke Kirisi uú ne né rintiki uú ne wai re mpuri sanẽ pikó piké ne Uléecaa n waise nkó. Nnésímé ne menéwai mee tíyese kuú ne lã wa, aí néé wa. ¹⁹ Uléecaa Nfaasone mee lã mewaisaña ne mewai píima wapisi n̄n̄ ne nyíse re n̄ n̄nañe mále. Lelee tíyese kam fe am hái Yerusalem-p̄o Kirisi Nsímé Kεcire meyá yóó am̄ ne Ilirii tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsímé Kεcire riyóó kei ke úka úu kahanẽ Kirisi nkó n̄ka n k̄o aí kape wa re ne ucó rikui kuu n yekei kecáá mm̄ele rit̄osi nnya. ²¹ Ne lã waille yarẽ lã kapi Nléecaasimé kémee n wói re:

P̄ẽ k̄api p̄ikai unsímé n s̄imaalẽ yé kam apí u yenu.

P̄ep̄ee apí unkó n̄ka n kómaalẽ yé kam apí n-asei kom.

²² Lẽ nnya, kái ne nkp̄eni tu, am̄ kahanẽ k̄eyu n yẽ ké nókenéméé hap̄o. ²³ Amá pik̄ei apí nkp̄eni siló se-i ne né we. Hái añm̄ anyine-me kai ripóó né we re ké pilóólú nó hap̄o. ²⁴ Amá ne lalẽ nen píyeyi Esipaanyi n tósu, ké nókenémee ritikip̄o ké nó rilóólú tóké nk̄aripi nókenék̄urí tone rinépoó riké kpu, ani p̄ee limemáá né léni am̄ ne nnécée n̄oj̄. ²⁵ Amá Yerusalem kam itun̄je nnyí kémee tósu ké ha Uléecaa pikó p̄ee kei-p̄o n̄ we lé kelenẽ. ²⁶ Uléecaa pikó p̄ee Masetuwaani

ne Akayii-pò ní we ye símaane re piké siwóó tóhò piké ne Uléécaá pikó pɛe Yerusalem kuyu-i ní we pin íwe má lé. ²⁷ Piricuruu pɛe ne piripɔɔ lɛ wa. Asei kecáá, li kò pɛe pise re piké lɛ pi wa. Liriyíkí re Pisuiifi ye Uléécaá piyulale ne mpuri sanɛ pikó h́ónɛle, ápi lɛ ke Uléécaá uu pi n he ne mpuri sanɛ pikó yè. Lɛ nnya, li pise re mpuri sanɛ pikó ṕóké kò pɛ ne pilikó kapi m má lé. ²⁸ Nen pikei pɛ m masí, nen kò ítòhò iyè pi rimmúise, né pɛe nókenémee ritiki amí ne Esipaanyi tómpò. ²⁹ Ne kò nyule re nen ha nókenéméé n hapò, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meyá nó kpá.

³⁰ Pimáreco, Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri kéméé ne ríla ke Nfáasone nn tó n he kéméé kam nó ñmóópúselɛ te ani ye kenécáá Uléécaá yáási. Ani Uléécaá yáási ani atòpi né n léni re ³¹ am kape pɛpɛe ápi Yutee keteni-i Uléécaá m pakarelɛ anipe-i lóipò. Ani kò iwelɛ ne né lɛ te Uléécaá pikó piké ha ítòhò iyè kamí ne nní Yerusalem n sí rísonɛ yosí. ³² Lin lɛ n wa, kam yé pɛe nókenémee tuiɔɔ ne mpóonare. Uléécaá un kò n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléécaá yee ye nkínɛnɛ n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pɔ̀li ye uricuruu písoi yáási

¹ Ne uróyíi Fepɛe yee Senikirɛesi-pò Uléécaá icápine kémee pikei n wai nó pááipale. ² Ani rísonɛ Upíima rinyiri kémee u yosí yare kai m pise re Uléécaá pikó piké yóoine. Ani kò ne kutu u n colɛ, nòn lɛ nnéi kuu yé nó m pise re ani u wa kémee u léni. Uyè ticuruu ye kò písoi meyá lénle uu kò né léni.

³ Ani kò Pirisili ne Akilasi yáási. Pinékeico ye pi. Tó ne pɛ tóo kesé Kirisi Yeesu kekei kéméé we. ⁴ Pi nkɔ̀ hɛirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre nɛe pi pònesɛ. Uléécaá icápine nnyí nnéi pikó pɛe mpuri sanɛ pikó kémee ní we ye kò pi pònesɛle. ⁵ Ani Kirisi pikó pɛe ye pikeyo-i n cápine nnéi yáási. Ani kò unésáne lala Epayinɛeti yáási. Uyee Asii kuwéé-mɛ mefoí ne Kirisi kefa tenɛ. ⁶ Ani Maari yee nókenécáá meyá n náasi yáási. ⁷ Ani pinémáreco Anturonikuusi ne Yuniyasi yáási. Tó ne pɛ ne pɛe kesé kukpaniilee-i welɛ. Pi Kirisi pitume pinyine le ke písoi apí ní la hái. Ticuruu pi pɛe Kirisi pikó le nɛe kelene panse uukó.

⁸ Ani Upíima kupéneco kémee unésáne lala kecíre Ampiliyatuu yáási. ⁹ Ani urókeico Uripɛe yáási. Tó ne uyè tóo Kirisi pikei kesé wai. Ani kò unésáne lala Sitakiisi yáási. ¹⁰ Ani Apɛɛesi yee n nyíse re u Kirisi ne kefa tenɛlɛnle yáási. Ani kò Arisitopuuli keyò pikó yáási. ¹¹ Ani unémáreco Erootiyò yáási. Ani Narisiisi keyò pikó pɛe Upíima ne kefa n tenɛlɛ yáási. ¹² Ani Tirifɛeni ne Tirifoosi yáási. Pinósi pinyine ye pi, pɛe Upíima pikei n wai. Ani Perisiiti yáási. Unósi unyine isoi kam ní la hái lo. U meyá Upíima pikei kémee náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upíima uu n wéɛ ne uuni ke nɛe ye kò n sée re unéni yáási. ¹⁴ Ani Aɛnikiriti ne Filekòo ne Herimɛesi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáreco pɛe pikemee ní we yáási. ¹⁵ Ani Filolòki ne Yuli yáási ani kò Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléécaá pikó pɛe pikemee ní we nnéi yáási.

¹⁶ Ani nómenécɔ̀pɛcire yáhaane ani memáreco pirane. Uléécaá icápine nnéi pikó ye nó yáási.

Nstímé tɔ̀rɔ̀

¹⁷ Pimáreco, ne ikari nó kpásɛlɛnle re ani nómenécíre tí ne pɛpɛe pikóólɛntɛne ne picókoi n sónaari. Lɛ kapi n wai ne lɛ kapi n céési ye ne icélaa iyè kani ní yosí memíi welɛ. Ani pikekúrí rinyosó. ¹⁸ Ai Urópiima Kirisi pikei ke lipite pɛ mpuri apí lɛ wai, amá pikuloi likó kapí ne náási. Pi ye nnólari ne akéhe ne fele apí pɛpɛe ápi líka kumúnjé n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nóo, nípá úye ye nyule

lẽ kani Upiima m pakarelẽ. Lẽ nnya ke rinépóó ari nń nnya láárú. Ne la re ani mewéésesohó m má nòn ne lisone wai, nńínésói iké n kpáiiĩ nòn ne likópe kaase. ²⁰ Uléécaá yee ye nkínñiñe n he yé nfáani Setani ritékéé uu nóanéna metene u wai.

Urópiima Yeesu uké ípaelée nó nyíse! ²¹ Unékeico Timotee ye nó yáási. Pinémáreco Lusiyuusi ne Yasáo ne Sosipatete pń ne kó nó yáási.

²² Née Póoli utelwóle, Terituusi yee rítelé ntí ní wói. Née ne kó Upiima yee tó ne nnń m péneselẽ tinyiri ne nó yáási. ²³ Kayusi yee ukeryó-i kusáne né ní yósi ye nó yáási. Ukeyó-i ke Kirisi pikó nnéi api ye cápine api keyóme yáási. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómáreco Kuwaritusi pń ne kó nó yáási.

[²⁴ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípaelée nónnéni nyíse! Amí.]

Ipakare tóróó

²⁵ Ani tíye tóké Uléécaá pakare. Liriyíki re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsímé Kécire kam n yóólẽ kuu yé ne lã wa. Nkeméé kuu lelee hái mēkeē-me m pékaalẽ lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nképni lã ke antepuye api n wói ne rinóó ke Uteneciré Uléécaá uu n he nnya metéi kémee léemele lin nyáni, ai kó nképni tíyese ketẽ nnéi písoi api li ceru piké ne Uléécaá n waise api kó ne kēfa u tene nnya.

²⁷ Uléécaá mecire kóló yee mewéésesohó ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki tóké ne ríyu u n waiselẽ hái ne mpa píyei-pó. Amí!

Titelé foi ke Pɔɔli uu Korenti pikó n wói

Lelɛ ritelɛ ntí kɛmɛɛ ní wɛ

Korenti ye pɛɛ Kiresi ketɛ́ kɛmɛɛ kuyu píima ɛ. Nsoipuri mɛɛ kei n finu rín kumúnjé má. Pikireki ne Rɔm pikó ne ketunjeleeme pikó inyóɔnse yeɛ pɛɛ kei wɛ. Pɔɔli yeɛ Uléécáa icápine yeɛ Korenti-i ní wɛ kari (UPM 18:1-18). Pɔɔli uu kei tone yare aɲmɛ até kumúnjé, uu tíyɛɛ mpuri sane pikó api Uléécáa icápine loni. Efɛɛsi kuyu-i ke Pɔɔli uu n tónɛ aí nánjai kuu yé ritelɛ ntí n wói (16:8).

Lɛ́ nnya kuu ri n wói ye nní: Kulowee keyɔ́ pikó kuú ne kɔ́ tɛ Uléécáa icápine ye kériine, písoi pin Kirisi pitumɛ tési. Tɛ pitele ne mɛfine kópe ye icápine kɛmɛɛ lonle (1:11). Mɛlírú, Uléécáa icápine pikó pɛɛ Korenti-i ní wɛ ye ritelɛ u papɔle pin isímé u písei.

Lɛ́ ke ifaaci iyɛ́ ii n kériinɛlɛ ye nní:

1. Anó kuu isímé kapi u m písei kecáá m pɛɛɛ (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mɛɛ nkpré, aí pɛpɛɛ n tin-yóó. Yeesu Kirisi pitumɛ ye pinnéi Uléécáa pikéikó ɛ (1:10-4:21) Mɛfine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menóɔɔ́ piicón mpehɛ́ mpehɛ́ kecáá (7-15): Pisóɔnne ne ritáne pitone (7) Inyékii ne inyóɔnsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icópine kɛmɛɛ mɛwɛɛ ne Upíima kupénɛɔ́ iluke (11:2-34) Nfáasone ihɛɛ ne lɛ́ kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpɔ́ kɛmɛɛ mɛyise (15)
3. Lɛ́ ke Pɔɔli uu piwai ní la ne iyáhaa kuú ne ritelɛ ntí tenɛɛ (16).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli ke Uléécáa uu umɛla kɛmɛɛ m pansɛɛ Kirisi Yeesu utumɛ ne unéɔ́ Sɔsitɛɛni, ² tó Uléécáa icápine pikó pɛɛ Korenti-i ní wɛ ritelɛ ntí wólu. Tɔ pɛ́ nnéi ke Uléécáa uu n léɛɛ uu iyaa yekei uu pi ne Kirisi Yeesu péne uu pi pansɛɛ upikó yáasi. Tɔ kɔ́ pɛ́ nnéi pɛɛ mɛ́pá yei-pɔ́ ní wɛ, pin kesé Upíima Yeesu Kirisi rinyiri sélei yáasi. Yeesu Kirisi ye Piupiima ɛ. Uyɛɛ kɔ́ tó Upiima. ³ Urósáa Uléécáa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípɛɛléɛ nó nyíɛɛ api kɔ́ nkínɲine nó hɛ!

Lisone ke usoi uu ye Kirisi kɛmɛɛ n yé

⁴ Mɛ́pá píyei kam ye nó nnya Uléécáa pɔ́ɔnɛɛɛ rɛ u nó ne Kirisi Yeesu kupénɛɔ́ kɛmɛɛ ípɛɛléɛ nó nyíɛɛ nnya. ⁵ U nó ne Kirisi kupénɛɔ́ kɛmɛɛ mɛsɔhɔ́ nnéi nó hɛɛ ani panɛ linnéi kɛmɛɛ pimámá, aí ne tósu nsímé piyóó ne menyuwɛ kɛmɛɛ. ⁶ Kirisi kecáá nsímé kari nó rin-yóó ye nókɛnɛmɛɛ inínjí wale rísone. ⁷ Lɛ́ nnya, nó mpí nóɔ́ nní m mɛ́ tɛ Urópiima Yeesu Kirisi yé keyáa umɛcɛɛ leɛɛ uu nyíɛɛ, nfáasone lihɛɛhɛɛ líka aí nó párilɛ. ⁸ Uléécáa uyɛ́ yé nó m múlilɛ́ non ne nyɛnu, aí ha ne keyáa tɔ́rɔ́ tulu rɛ́ ápi kapɛ nókɛnɛcáá ncaai ríka yɛ́ keyáa kɛ́ ke Upíima Yeesu Kirisi uu n sónti. ⁹ Uléécáa uyɛɛ nó n sɛɛ rɛ́ nó ne Ukepipi, Urópiima Yeesu Kirisi nɔ́kɛ́ ripɛne ye aseɛ ute ɛ.

Mekóólentɛne mɛɛ Kirisi pikó kɛɔpɛ ní wɛ

¹⁰ Pimáɛɔ́, ne Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri ne nó píɛɛ rɛ́ ani rísone n kómɛine, non kɔ́ nsímé nɛɛ símisi. Mekóólentɛne ámɛ kapɛ nókɛnɛcɔpɛ n wɛ, amá ani kesé lise ne n náási non kɔ́ kemúnjé kɛɛ má. ¹¹ Pinémáɛɔ́, Kulowee keyɔ́ pikó ye né símisi rɛ́ íkɛɲɛɛ ye nókɛnɛcɔpɛ wɛɛ. ¹² Liaseɛ rɛ́ písoi pinyine ye nókɛnɛcɔpɛ wɛ, ápi ye maa rɛ́ Pɔɔli ke pɛ́ ápi tíkilɛ́, píɔ́ rɛ́ Apoloosi ke pɛ́ ápi tíkilɛ́, píɔ́ ápi kɔ́ rɛ́ Piyɛɛ ke pɛ́ ápi tíkilɛ́. Píɔ́ pɔ́ kɔ́ rɛ́ Kirisi ke pɛ́ ápi tíkilɛ́! ¹³ Kirisi ye kériinɛlɛlé? Yare Pɔɔli kapi nó nnya kunapéékɔ́ kecáá kpu néɛ Pɔɔli rinyiri kapi ne míni nó wóɛ?

¹⁴ Ne Uléecaa pəəneɛe kám Kirisipuusi ne Kayusi memáá nó úka ucə míni n wóle nnya. ¹⁵ Lē nnya, úka úu yé fe uké re rinényiri kapi ne míni nó wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kə Sitefanaasi keyə pikó míni wole, amá am pakare re ne kə unyine ucə piwóle rikpá. ¹⁷ Kirisi úu né tummē re ké pisi míni wole, u né tummē re ké Nsímé Kεcire riyóó. Ai kesoipipi mesímésəhə kam ne n yóólē. Insá lē, Kirisi nkpə kuu kunapéékóó kεcáá n kpu rín líka yoriye.

Yeesu Kirisi yee Uléecaa nnaŋe ne umewéesesəhə

¹⁸ Kirisi nkpə kunapéékóó kεcáá nsímé ye pεpεe ncée m pə kémee nnirisimé le. Tó mpí riyu ke Uléecaa uu n lə ye nyáni re Uléecaa nnaŋe ye mu. ¹⁹ Uléecaa Nsímé ye maa re:

Né mpí pεe m músu re pi mewéesesəhə má mewéesesəhə caai,
am mpí pεe m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwoo.

²⁰ Lē nnya, pεpεe mewéesesəhə m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké pisíményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kə nké. Uléecaa ye nyísele re lē kapi ye ketē kεcáá n sée re mewéesesəhə ye nnirisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simewéesesəhə cire fe síké Uléecaa céri kei kuu umewéesesəhə n lése uu nyíse. Lē nnya ke Uléecaa uu re u yé pεpεe ne nsímé mmú mee nní n we yare nnirisimé kefa n tene riyu lə. ²² Pisui fi re pinsá mewaisaŋa n yē, ápi yé ηmurei. Pikireki pəən mewéesesəhə wéesi kelene. ²³ Amá Kirisi yee kunapéékóó kεcáá n kpu nkó ke tóó símisi. Nsímé mmē rín Pisui fi kémee kuηmurei we re piké ne kefa n tene, n kə mpuri sanε pikó kémee nnirisimé le. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisui fi ne Pikireki pē ke Uléecaa uu n wée kéméé Uléecaa nnaŋe ne Uléecaa mewéesesəhə. ²⁵ Lεlee n we yare Uléecaa nnirisimé ye sisoipipi mewéesesəhə líkó fele. Kei ke Uléecaa uu ye n wa yare unárei ye sisoipipi rikəhə líkó fele.

²⁶ Ani ripaí, pimáreco, ani yénu isoi iyē kéméé kaní pεe n we Uléecaa uu ne nó wée. Pē kani n nyáni re pi mewéesesəhə má ne pináŋe-naŋe ne píyukóó ápi nókenécəpe kulúú we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíllē te linirikó ke Uléecaa uu ye kpísi uu ne lē ke sisoipipi asi n kpíllē te mewéesesəhə líkó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíllē te lináreikó ke Uléecaa uu ye kpísi uu ne pεpεe m músu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lεlee ái sisoipipi inipee-i riyu m má née lē kapi n lómiise née lelee ái líka n tulaalē ke Uléecaa uu ye ne lelee ye siinipee n yi riffíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umεcire rinátaáse nnya. ³⁰ Amá Uléecaa ye nó wéele uu nó kpísi uu ne Kirisi Yeesu nó péne. Uyee merówéesesəhə mee Uléecaa-i n léeri. Uyee tíyeselē kari Uléecaa inipee-i aseí pite. Uyē nnya ke Uléecaa uu ró pansese upikó, uu akópe kémee ró lese. ³¹ Ai pεe nképni wai yare kai Nléecaasimé ritelé-i n wólaalē te:
Uye un n la uké umεcire ritaáse, uké lē ke Upíima uu n wa nnya umεcire ritaáse.

2

Pəəli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékóó kεcáá kari

¹ Pimáreco, kam nókenémee n hápə am Uléecaa nsímé aseí nyee m pékaalē nó símisi, ái mesíményuwe píima menyine née awéesenəo pape-pape anyine kam ne nó símisi. ² Ne pεe kenéfa-i wale re am kape Yeesu Kirisi memáá linyine lícə nókenémee yē, ái ne tósu Yeesu Kirisi kapi kunapéékóó kεcáá n kari. ³ Menárei kam nókenémee hápə, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴ Ai menésíményuwe mee anélémpi née mmē kam n yóólē kémee pikéi wai. Amá Uléecaa Nfaasəne nnaŋe mee nó nyíse re mmē kam n yóólē ye aseí le. ⁵ Ai we re nónnéfatenε nké sisoipipi mewéesesəhə kémee n leeri, amá li péé we yare nké Uléecaa nnaŋe kémee n leeri.

Uléecaa mewéesesoh

⁶ Amá mewéesesoh ke née kò pèpè nfatene kème m pi céesi. Ai sisoipipi née nfáani ketè nké mekó née ketè nké kecáá piyòopi ipaa yee keyáa n tenene mekó.

⁷ Uléecaa mewéesesoh ke née pìsoi céesi. Mèkemee ye címúle, men kò pékaalè. Uléecaa uké kelene ketè ne keyóme n wa, u pèe yekeile re mekécáá kai yé ne ritiki arí ne umeyòopi yenu.

⁸ Ketè nké kecáá uyòopi úka úu mewéesesoh mē ceri. Pin pèe me n ceri, ápi yé pèe Upíima yee meýòopi n te kunapélékò kecáá kari.

⁹ Limécò kai Nléecaasimé ritelé-i wólaalè te:

Lè ke úka úu pí kai n yénaalè née ke úka úu pí kai n kómaalè.

Lè ke úka úu pí kai m múnaalè te li we.

Lè nnéi ke Uléecaa uu wa uu ne pèpèe u ní la m mé.

¹⁰ Uléecaa ye ne Nfáasone ritikile uu ne tó li nyíse. Mesei ke Nfáasone nn ye mpa yo perei, ticuruu ái ne Uléecaa simúnjé see kemée-pò m pékaalè péne.

¹¹ Usoi úye yee yé fe uu lèlèe usoiçò kefa-i ní we ceru? Insá uricuruu. Limécò ke úka úu yé fe uké Uléecaa likó céeri, insá Unfaasone mecire.

¹² Ai kò nképèni re ketè kecáá kemúnjé kai tó he. Amá Uléecaa yee ípèlèe ró nyíse uu Unfaasone ró he tóké ye ne ulikó céeri.

¹³ Ai sisoipipi mewéesesoh kari ye ne linsímé símisi. Amá lè ke Nfáasone nn tó n céesi kari ye ne linsímé símisi. Pèpèe Nfáasone m má kari pèe lè Nfáasone likó céesi.

¹⁴ Amá usoi nkó yee úu Uléecaa Nfaasone m má uu yé fe uké Nfáasone likó kò. Li ye u n we yare nnírisimé ye mu. Kai nní re uyee Nfáasone m má ñmane yee yé fe uu liasei kom nnya, uyee úu Uléecaa nfaa m má uu yé fe uké liasei kò.

¹⁵ Usoi nkó yee Nfáasone m má yee yé fe uu mpa yo ceru uu kóólène úka úu yé nnyine yé uké u maa.

¹⁶ Li Uléecaa ritelé-i wólaalè te:

Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé fe uu mesoh u kpá? Amá Kirisi kemúnjé ne tó kekó ye kesè le.

3*Uléecaa pikeikó kecáá nstmé*

¹ Pimárecò, aseí kecáá ám fe ké ne nó símisi yare pìsoi pèe Uléecaa Nfaasone m má. Ne ne nó símisile yare pìsoi pèe pikemúnjé cire ne n sòne, yare pìsoi pèe kò ne Kirisi pitiki kème riwá n tiselè.

² Mmē kam nní nó n símisi ye we yare mepè kapi ye kewá fenfēi n nyense, ái iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahane iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nképèni-me ricuruu, áni kahane ikuluke n tu.

³ Li we re ái Uléecaa Nfaasone mee nó séni. Ke kufatoi aku nní nókenécòpe ní we, áni kò kómèine, ái li lè nyíselenle re nò rinárei málee? Ai li lè nyíselenle re ái Uléecaa Nfaasone mee nó séni? ⁴ Uçò yee un m maa re: Pòoli ke née tíkilè, uçò uu re: Apoloosi ke née tíkilè.

⁵ Wóo mpí Apoloosi? Wóo mpí Pòoli? Néntè tò ntónéi Uléecaa pikeikó kpára le, kaí ne rintíki aní ne Yeesu kefa tenè. Mpa úye ye upikei ke Upíima uu u ní pa wailè.

⁶ Née kuléé támèsi, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Uléecaa yee ku peise.

⁷ Lè nnya, ái uyee n támèsi yee linyine wa née uyee míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Uléecaa yee ku m peise yee mpa yo wa.

⁸ Uyee n támèsi ne uyee míni n yákasi ye sále. Mpa úye ye pikecòpe sóntile uké lè kuu upikei n wa ihéé yosí.

⁹ Uléecaa ke tóo ne kesé keisi. Nó ye nképèni wa yare ukècàre née ukulee kuu m móm.

¹⁰ Uléecaa ye ne kefa né fénnele uu tíyese amí n we yare umóme sòhò yee rikúí n yekei, uçò uu wèri uu rikécáá móm. Lè nnya, li píse re mpa úye uké n nyu re íye kuu rikécáá móm.

¹¹ Li we re rikúí ye piyekei máálenle. Tetee Yeesu Kirisi. Uka úu fenè uké rimemáá riféé rinyine ricò yekei.

¹² Uye un wura née

nwóoweni nées apare néikóó nées ana nées ahóoyui nées ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m mǎ, ¹³ li keyáa sóntile liké mǎpá úye pikéi lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa kē ketúnjé n wele, Uléécaá uu pree mǎpá úye likeikéi nkemee waipó aí ne nyíse re li nyamí nées áí nyamí. ¹⁴ Uye likeikéi linsá nna mmē kémee n toré, liute yé ihéé yósi. ¹⁵ Amá úye likó lin n toré, uyé ye loó. Uléécaá yé uriyu lo, amá li pree wele yare nna kecápe ke liute uu lompó uu lééri.

¹⁶ Ani nyu re nǎ Uléécaá keyó le, Unfaasone nn nókenéméé wee? ¹⁷ Uye un ke n fori, Uléécaá yé kǎ liute fori. Li we re Uléécaá kekó ye ke. Nǎo nní lē ukéyó kē.

¹⁸ Nǎ úka úu kape umecire kiraase. Nǎ úye un m músu re u ketē nké kecáá sisoipipi mēwéesesohó má, liute uké panse yare uníri uu pree ne meykíyiki wai uyee mēwéesesohó m má. ¹⁹ Lē ke sisoipipi asi ye n sée re mēwéesesohó ye Uléécaá kémee nnírismé le. Lē nnya kai Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te:

Mēwéesesohó pikó cire mehmumpisohó ke Uléécaá uu ye ne pi tí. ²⁰ Ai kǎ kpá re: Upíima ye mēwéesesohó pikó simúnjé nyule, un kǎ nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kape ucó ne n tálē un ne umecire taáselē. Li we re nǎo mǎpá yo te. ²² Liké Pǎoli nées Apoloosi nées Piyee nées ketē nké nnéi kecáá likó nées nfáa nées nkpǎ nées nfáani ketē nké likó nées masí kepire likó, nǎo mǎpá yo te. ²³ Kirisi yee nǎ te, Uléécaá pǎon Kirisi te.

4

Kirisi pitumē

¹ Lē nnya, li pise re pisoí piké tǎ Kirisi pitumē n nyáni re tǎ upikeikó le. Uléécaá ye uasei nyee m pékaalē arónípe-i wale re tǎké pisoí a cereise. ² Li meykíyiki pise re pin úye anipe-i linyine n wa, liute uké aseí m má. ³ Ai né cǎnlē te nǎké ne né túhaane nées nǎké pisoí kéméé ne ketahai né tone. Tinécúruu ám kǎ nka ne menécíre túhaane. ⁴ Am nnékópe nka kenémúnjé-i nyáni. Amá áí pree re lelee nyíselē te ne aseí ute le. Upíima nmane yee nnékó túhaane. ⁵ Lē nnya, áni kape úka kecáá nka m músu Uléécaá itunje kuu n yekei iké kelené tu. Ani Upíima mekame m mé. Un píyei n ka, u yé metéi kémee lē nnéi lee kuymaha-i m pékaalē pékele uu pisoí simúnjé see pisifa-i ní we pérése. Kei ke mǎpá úye uu yé pree uipakare yósi.

⁶ Pimárecó, tǎ ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseí nǎ céési. Ani kape ye n náási nǎké wa liké lelee n wólaalē tifaau. Ai nyam te unyine uké ye rikókǎri nnya usoi kecáá rikpá uú ne ucó n nǎmélu. ⁷ Wóo pǎ símisi re pǎ ne picó fe? Pǎon yo m má, áí Uléécaá yee pǎ li hée? Kai nní Uléécaá yee pǎ pa, yo nnya kaa pree mepóciere taáselē yare áí unyine yee pǎ pa?

⁸ Li siwǎo nképni lē nǎ tórilé háí! Nǎ nképni lē pimámá le! Nǎ nyu re nǎ iyóopi lele áí ne tǎ. Nǎn pree mesei iyóopi n tú, li yé pree ró n láárú re tǎ ne nnǎ yé i tone. ⁹ Li né we yare ketóne píre-pǎ ke Uléécaá uu tǎ pitumē yekei. Tǎ we yare pē kapi ye ne n túhaane pin la piké kukpépi-i pi kǎ. Ketē nké nnéi kecáá ne pilécaatume ne sisoipipi inipe-i kari yánaalē. ¹⁰ Tǎ ne nképni Kirisi nnya pansele piníri, nǎo pree ukupéneco kémee panse pisohó! Tǎo pinárei, nǎo pinánje-nanje. Nǎo píyukóó, úka úu tǎ waiselē! ¹¹ Nkú ne nníré ye ró múflenle háí ne nképni itunje nnyí-i. Litane-tane ye kǎ ró párilenle. Ipépi-i karí we, ári kǎ ketóne yíkíyiki má. ¹² Tǎ nǎmóópúlenle tǎn ne arónípe keisi. Pin tǎ lámisi, amá tǎn tinóo sǎne pikécáá símisi, pin tǎ wéékuselē tǎn kahari. ¹³ Pisoí pin keróccáá nkópe n símisi, tǎ ye pi n kpurukéele. Háí ne nképni itunje nnyí-i pisoí ye ró nyánile ketē nké kecáá yare ayúí pééi-pééi nées yare likpárakóó.

¹⁴ Am nsímé mmú nó wólu re isei iké nó wa, amá ne nó wólu re ké icélaa nó pa yare sinépipi lala kecire. ¹⁵ Mpá nòn n ka nòn pisoì m má ápi kúkeentene we, pree Kirisi nsímé kémee nó n nyólu, áì re pisáa kulúì kani lã má. Née Nsímé Kecire ne ritiki amí ne wai Kirisi Yeesu kémee nóunésáa. ¹⁶ Lã nnya kam nó ñmóópúselë te ani menéçò n we. ¹⁷ Lã nnya kam kenépipi lala kecire Timotee nókenémee tumpò. U aseì ne Upiima tikilenle. U yé nó léise lã kam inésoi kéméé ne Kirisi n sòne, ne lã kam nípá Uléécaá icápine íye-i n céési.

¹⁸ Nókenéçape, pinyine ye músu re ám nókenémee sònepò, pin lã nnya rikókàri wai. ¹⁹ Amá Upiima un n la, né nfáani nókenéméé hapò ké pree yé te pepere nní rikókàri n wai ye méwoo símisile née pi ñnañe nnyine mále. ²⁰ Uléécaá iyòopi ñi nnóosimé likó linyine, amá ñnañe pinyíse ye pi! ²¹ Yo kani wée? Ké nséi ne nó leepò née ké ñla ne hapò liké tó ne nnó kecòpe n láárú?

5

Isoi kpárá yee Kirisi pikó-i ñ we nsímé

¹ Pi nípá yei símaankée re pisoì ye nókenéçape isoi kpárá wailë. Háì isoi kpárá iyë icò ñi pepere ápi Uléécaá n wuru kémee we. Pi símaankée re nókenéçape, unyine ye ne usáa unòsi sóile. ² Nòn kò péé ne we nòn nómenéçíre fuuselë, áì nkpáni nó we re nàké nkpò tone nàké mēwai mē ute nókenéçape lese! ³ Mpá ke né ám nókenékúrí ñ we, ne pree kenémúnjé nnéi ne nókenékúrí welë. Lã nnya, né ne uyee isoi kpárá iyë n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nókenékúrí kei welë. ⁴ Ani Upiima Yeesu rinyiri ne n cápinelë ké kenémúnjé kémee nókenékúrí n we. Ani Urópiima Yeesu nnañe kémee ⁵ liute uyë Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Uléécaá uké pree fe uké keyáa kē ke Upiima Yeesu uú ne pisoì n túhaanene uriyu lò.

⁶ Ai lisòne linyine kaní ne nní nómenéçíre taáselë. Ani nyu re nkpónótò pite fíi pree ye pikpée nnéíe nyépukeee? ⁷ Mēwai kópe ye we yare nkpónótò pite. Lã nnya, ani nókenéçape me lese, ani péé n we yare pikpée fale pree ápi nkpónótò pite m má. Lã ticurruu kani nní piwée máálë. Pi Kirisi kpule yare irósánj kari ye ne nkpò melóó anyá n li. ⁸ Lã nnya, tóké anyá nyë li nkpónótò pite kpure ne íkiraase ne rikpákárá ári kape n we. Amá tóké anyá nyë li ne akpónó nyee áa pite m má, ne kefa keee ne aseì.

⁹ Ne rítelë foí tē kam nó ñ wáì kamí ne ntí rinkpá kémee nó símisi re nó ne isoi kpárá pikó áni kape líka kémee m pénelë. ¹⁰ Lã kam nní nó n símisi, áì pisoì kpárá mesame ketë kecáá née nwóónaapí pikó née piyaaluke née pepere piléé n nyóñse nsímé kam símisi. In pree lã, ketë nké kecáá kani péé lelune. ¹¹ Ne lalé ké nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kò pree isoi kpárá wai, un nwóónaapí má née un piléé nyóñse, née un pisoì lámaankée née un útapome née uyaa, áni kape líka kémee m pénelë, áni kape ye ricurruu iluke ne liute ripéne. ¹² Inéyo ne ketahai pikó nkó. Pepere Yeesu n tìkilë kaí ne sá re nàké ne túhaane. ¹³ Uléécaá yee pitahaikó túhaanene. Li Nléécaasimé ritelë-i wólaalë te: Ani usoi kpááree nókenéçape lese.

6

Kirisi pikó mēçapecire sitahai piséleine nstmé

¹ Picé pin unyine ne uucò kecòpe n we, yo nnya káni ye Uléécaá pikó kémee túhaane, ani ye péé ha pepere ápi Uléécaá n wuru kémee túhaane? ² Ani nyu re Uléécaá pikó pree masí sisoipipi nnéi túhaanene? In nkpéni re nó ke Uléécaá uu kpísine re ani ne sisoipipi nnéi túhaane ní, íye kai wa káni ye pree fe nàké sisímé sírísápi túhaane? ³ Ani nyu re tóo masí ne piléécaatumé túhaanene? Yo

yee pee nkpéni ketě nké kecáá sisímépi? ⁴ Yo nnya ke picé api ye pin unyine ne uucó kecópe n we, ani ye péé ha pě ke úka úu Yeesu pikó kecópe n kééni kémee túhaane? ⁵ Ne nní símisile re liké isei nó wa. Yare úka úu nókenécópe mewéesesóho má un yé fe uu nsímé pimárecó kecópe kénnee? ⁶ Lě nnya, li pee pise re Yeesu ukó ne uucó piké sitahai n séleinée? Ai kó pee re pepeé ápi Kirisi n tíkilě kémee kapi yé pitúhaane haa?

⁷ Nón nómenécópecire sitahai n séleiné, li nyísele re nó loole hái. Yo nnya káni ye n kahari unyine uké mese menípee nó li? Yo nnya káni ye tíye nólinényine liké mese unyine-i riséé? ⁸ Nń ĩmaa, nóo meníne pinípeeluke má, nóo kó nókenémee nópinécó cire, Yeesu pikó likó sééselě! ⁹ Ani nyu re piwaikópekóó ápi Ulééca iyóopi yenunee? Akpéri áa we, pepeé isoikpára n wai ne pepeé piléé ní nyóonse ne pitisi ne pinósi pee méwoo méwoo n wélaanentene ne pitisi pee ne pipicó n sói ¹⁰ ne piyaa ne pepeé nwóónaapí m má ne pítapome ne pepeé picó n lámaankee ne piyaaluke úka mpuri úu Ulééca iyóopi yenune. ¹¹ Isoi iyě kémee ke nómenéyá amé péé we. Amá Ulééca ye nkpéni nóanékópe heerele uu tíyese ani panse upikó. Uu tíyese Nfáasone nn Upíima Yeesu Kirisi rinyiri kémee nó pansese aseii pite uinípee-i.

Iye ke Yeesu ukó uu yé uipíne ne Uptíma ríyu waise?

¹² Pinyine yee maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé mpa yo wa, amá ái mpa yo yee yé né yóriye. Né fe am te: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé mpa yo wa, amá ám ĩmureine linyine liké ilási né tónse. ¹³ Nó ye kó maa re: Kefa nnya ke iluke íí we. Iluke nnya ke kefa póo kó we. Amá Ulééca yé keyáa lě nnéi kété waise. Amá usoi ipíne íí iwásánkaí nnya we. Upíima nnya ke isoipíne íí we, Upíima pón kó isoipíne nnya we. ¹⁴ Ulééca yee pikpókpo kémee Upíima n yukuse ye kó ne unnahe pikpókpo kémee tó yukusene.

¹⁵ Ani nyu re nóinépiñe ye Kirisi ipíne ílese inyine lee? Né fe am pee Kirisi ipíne ne unósi wásánkaí ikó pénee? Aai yé lě wa! ¹⁶ Ani nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyě ne wale ipíne ísée? Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalě te piketé ye ripéne api panse ipíne íse. ¹⁷ Amá úye ne Upíima pin timpéne, u ne uyě api Nfáasone nse m pénelě.

¹⁸ Lě nnya, ani iwásánkaí meyíkíyiki n wuru. Mewai kópe tóróo mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipíne rikó. Amá úye un iwásánkaí n wai uipíne cire kuu nkópe wai. ¹⁹ Ani nyu re nóinépiñe yee Nfáasone ke Ulééca uu nó n he nn nókenémee we keyó? Ani nómenécíre te. ²⁰ Ulééca ye nnéi píima nókenécáa héelele uu ne nó lolu re uké nó n te. Lě nnya, ani nóinépiñe kpísi aní ne ríyu u waise.

7

Pisóonne kecáá nsímé

¹ Tóké nkpéni nsímé mmě kani né ní wói nón né písei ripái nké! Li nyamí te utisi úu kape unósi kpísi. ² Mpa ne lě, iwásánkaí mewai nnya, li kutási we re mpa utisi úye uké uunási cire m má, mpa unósi úye uké uula cire m má. ³ Li nyamí te utisi uké ye lě kai m pise unósi wa, unósi póo kó limécó ula wai. ⁴ Ai unósi yee uipíne te, ula yee i te. Limécó, ái utisi yee uipíne te, unósi yee i te. Ai unósi yee umécire te, ula yee u te. Limécó, ái utisi yee umécire te, unósi yee kó uyě te. ⁵ Úka úu kape ye umécire ne ucó yě. Amá in te nó lalé nóké ne piyómeyáhaa kutu ricó kani yé fe ani kóméine aní ne lě wai. Ai kape ye kó náñai nóké ne piyéntine m pele re Setani úu kape nó peikee nóké nómenécíre pimúlú pòone nnya.

⁶ Lě kam nní nó ní ma ái ísé kam nó pálě, amá ncée kam nó nyíse. ⁷ Ne péé la re pisoii nnéi piké menécó n we. Amá mpa úye ne ulikó ye ni ke Ulééca uu ró ní

he. Uka ne ucɔ ihɛɛ ʒi pɛnelɛ. ⁸ Ne nkpɛni la kɛ pɛpɛɛ ʒpi kahane n sɔɔ ne pitisi pɛɛ ʒpi kahane pinɔsi n kpisi ne pikumannɔsi sɔmisi re li nyamɛ te pikɛ menɛcɔ ritane n tɔ. ⁹ Amá pinsá pimɛcɪre pimúlú n fenɛ, pinɔsi pikɛ sɔɔnkɛɛ, pitisi ʒpi pinɔsi kpikɛsi. Li kutɔsi we unɔsi ukɛ ula sɔɔ nɛɛ utisi ukɛ unɔsi kpisi ne kapi yɛ ne nnáápi m pansente.

¹⁰ Pɛpɛɛ pila ne pinɔsi m má kam isé nnyí pálɛ. Ai kenémɛɛ kii léeri, Upiima yɛɛ maɔ re unɔsi úu kape piyale yisi. ¹¹ In te u piyale piyise máálenle, ukɛ ritane tone úu kape sɔɔ. Unsá ritane n tonene, u ne ula pikɛ pikɛcɔpɛ nsímɛ nyɔɔnse, utisi páa kape kɔ unɔsi lakase. ¹² Ai nkpɛni Upiima yɛɛ ma, amá nɛɛ pɪsoi tɔɔɔ picɔ mpí sɔmisi re Yeesu ukɔ un unɔsi m má yɛɛ úu Kirisi ne kefa n tenelɛ, unɔsi uyɛ un n ηmurei re u ne ula yɛ tone, úu kape u lakase. ¹³ Limɛcɔ, unɔsi yɛɛ Kirisi n tɪkilɛ un ula m má yɛɛ úu Kirisi ne kefa n tenelɛ, ula uyɛ un n ηmurei re u ne unɔsi yɛ tone, unɔsi úu kape u yisi. ¹⁴ Li we re unɔsi uyɛ nnya, Uléɛcaɔ yɛ ula yɛɛ úu Kirisi ne kefa n tenelɛ kecáá m paílɛ. Limɛcɔ kuu yɛ kɔ ula nnya unɔsi nkó yɛɛ úu ne Kirisi kefa n tenelɛ kecáá m paílɛ. Insá lɛ, nɔsinɛpipi ʒsi yɛ pɛɛ Uléɛcaɔ sikó. Si kɔ pɛɛ nkpɛni usikó lɛ. ¹⁵ In ula nɛɛ unɔsi yɛɛ úu Kirisi ne kefa n tenelɛ yɛɛ uricuruu la ukɛ tɔmpɔ, u yɛ fe uu tɔmpɔ. Uka úu pɛɛ ucɔ mekɔ-i we. Uléɛcaɔ ye nɔ sɛɛ re nɔkɛ picɔ ne nkɪnɪnɪɪ-i n we. ¹⁶ Iye ke pɔ unɔsi nkó yɛɛ Kirisi ne kefa n tenelɛ ʒa yɛ ne ceri re ʒa yɛ fe pɔkɛ upɔla riyu lɔ? Limɛcɔ, iye ke pɔ utisi nkó yɛɛ Kirisi ne kefa n tenelɛ ʒa yɛ céri re ʒa yɛ fe pɔkɛ upɔnɔsi riyu lɔ?

Usɔi un lɪye n we, likɛ ne u n sá

¹⁷ Uléɛcaɔ ye pɛɛ mɛwɛɛ mɛnyine kɛmɛɛ nɔ yekeilenle nɔn mekemɛɛ we uu ne nɔ séi re ani u ritiki. Ani lɛ n we. Lɛ kam Uléɛcaɔ icápine nnéi kɛmɛɛ isé pálɛ. ¹⁸ Uye un pɛɛ n kélɛ Uléɛcaɔ uu ne u séi re ukɛ u ritiki, liute ukɛ mɛsunu ukékɛ. Uye unsá pɛɛ n kélɛ ukɛ kelenɛ u sɛɛ, liute úu kape n náasi ukɛ rikɛ. ¹⁹ Pikɛ nɛɛ pikɛcɪrɛ ʒpi linyine, Uléɛcaɔ isé kai pise re usɔi ukɛ ritiki. ²⁰ Mpá úye ukɛ n we yarɛ kuú pɛɛ n we Uléɛcaɔ uu ne u séi. ²¹ Pɔn pɛɛ ulási kuú ne pɔ sɛɛ, ʒi kape pɔ n cɔnɪlɛ. Amá in te pɔ fe ʒa ikemɛɛ mɛpɔcɪre lese, a riηmɔɔpú. ²² Leleɛ re usɔi un ulási ke Upiima uu ne u sɛɛ, u nkpɛni u ne uyɛ kupɛnɛcɔ kɛmɛɛ wale usɔi nkó yɛɛ umɛcɪre n te. Limɛcɔ, usɔi nkó yɛɛ pɛɛ umɛcɪre n te uu ne u séi ye pansɛle nkpɛni Kirisi ulasi. ²³ Uléɛcaɔ ye nnéi píima nɔkenɛcáá hɛɛlele uu ne nɔ n te. Lɛ nnya, ʒni kape ηmurei nɔkɛ pɪsoi ilasi tone. ²⁴ Pimáreɛcɔ, mpá úye ukɛ Uléɛcaɔ keyu-i n we yarɛ kuú pɛɛ n we Uléɛcaɔ uu ne u séi.

Pitane kecáá nsímɛ

²⁵ In pitane kecáá nkó, Upiima uu nka né pise re kɛ nɔ sɔmisi. Kuú ne kefa né n fɛnne uu waise re kɛ aseɪ ute nnya kam la kɛ kenémúnɛ cɪre nkó nɔ sɔmisi.

²⁶ Lɛ kam m músu re li nyamɛ yɛɛ re kumúnɛ papɛ-papɛ nkú-i kari nní n we nnya, li kutɔsi we re usɔi ukɛ ritane n tɔ. ²⁷ In te pɔ unɔsi pikpíkɛ masile, kape re pɔkɛ u lakase, amá in te ʒa kahane unɔsi n kpisi, kape nkpáni n náasi pɔkɛ kpisi. ²⁸ Mpá ne lɛ, pɔn kɔ unɔsi n kpisi, ʒa akɔpɛ ʒka wa. Ukpɛre un kɔ ula n sɔɔ, úu akɔpɛ ʒka wa. Amá pitisi pɛɛ pinɔsi n kpikɛsine ne pinɔsi pɛɛ pila n sɔɔnkɛɛne yɛ kam ʒpi piisoi kɛmɛɛ nɪpɔle kom. Né ne pɛɛ la re kɛ likemɛɛ nɔ lese.

²⁹ Lɛ kam n la kɛ nɪ maɔ, pimáreɛcɔ, yɛɛ re itunɛ kai n tise ʒi nkpɛni piye. Lɛ nnya kai ne neni n kpisi, li pise re pɛpɛɛ pinɔsi m má pikɛ n we yarɛ ʒpi pinɔsi má. ³⁰ Pɛpɛɛ n tɛni pikɛ n we yarɛ ʒpi tɛni. Pɛpɛɛ mpɔɔnare-i n we pikɛ n we yarɛ ʒpi mpɔɔnare-i we. Pɛpɛɛ n léeri pin curii pikɛ n we yarɛ ʒpi líka má. ³¹ Pɛpɛɛ ketɛ ntɛ likɔ ne pipikɛi n wai ʒpi kape likɛcáá pikemúnɛ n wailɛ. Li we re ketɛ nkɛ ʒke nánaine kekɛ kelenɛ tɔsi.

³² Am la re nɔkɛ linyine nfasimɛ n wai. Upiima likɔ nfasimɛ ke utane uu ye n wai. Lɛ kuu yɛ n wa likɛ ne Upiima n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unɔsikɔ pɔ ne

ye ketē nké likó nfasimé n waille. Lē kuu yé n wa liké ne unósi n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu pɛɛ mmé ne mmé n we. Limɛɔ, unósi tane nées ukpére nkó yee úu utisi n nyu ye Upíima likó nfasimé waille. U ye n wéésile uké lelee yé Upíima n larisi wa. U ye uipinje ne ukemúnjé kpísile uu waise Uléécaá likó. Amá uyee ula m má yèè ketē nté likó nfasimé n waille. Lē kuu yé n wa liké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnēsɔne kamí la nnya kam lē nó símisi, ái ripine kamí la ké nó wa. Ne la re ani isoí n le yare kai m pise, aní ne nókenéfa nnéí Upíima pikéi kémee n we.

³⁶ Uhmáne úye un n yē te úu yé fe uké umecire tí, uké merí liké ha ne keyáa kē ke u ne uuwancɔ api yé n sónne tu, un kɔ pɛɛ káipi yare uké u kpísi, ncée ye we re piké sónne, pin n la. Pin n sónne, úu akópe áka wa. ³⁷ Amá úye un umecire pitíne n fe, un ukéfa-i n nyu re ái u cónjē, amá uyee ne umepɔla yekei re liké lē n we, u ne uwancɔ ápi kape kulee ripéne, rísone ke liute uyē uu wa. ³⁸ Lē kémee, un te u yé uuwancɔ uyē kpísi, rísone kuu wa. Un kɔ re úu yé u kpísi, lelee rísone feriyē.

³⁹ Unósi un ula n sód, úu ula nfaa kémee méyule u má. Amá ula uyē un n kpu, unósi yé fe uu ula féé kuu n wée sónni. Li pise re uyē kuu n sónnine uké Kirisi ukó. ⁴⁰ Né ne yē te un titáne n tone, li yé u n láárú ai tósu kuu yé pisód tinkpá. Né kemúnjé ye kē. Ne nyáni yare Uléécaá Nfaasone ye kɔ né kémee wele nen ne símisi.

8

Inyóansesare kecáá nsímé

¹ Tóké kelene inyóansesare nkó n símisi, ne la re ani kɔ te ntónéí mmú, mǎpá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yee tíyesele usoi uu ríyu n wéési, amá ríla mee ye tíyese usoi uu nfatene kémee pelu. ² Úye un umecire n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahané n ceri liké tu yare lē kai m pise re usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléécaá n la, Uléécaá ye liute nyule.

⁴ Inyóansesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li nées ápi kape ye i li? Tɔ nyule re piléé ápi ketē kecáá ríka-i we, amá Uléécaá use kóló yee we. ⁵ Mǎpá písoi pin n nyáni re pipileecaa nées pipipiima ye meyíkíyiki keléecaa-pɔ ne ketē nté kulúí wele, ⁶ tó ne nyánile re Uléécaá use yee we. Uyee Sáa, uyee mǎpá yo wa. Uyee kɔ ntófáa nnéí kémee ró te. Upíima use kóló kari kɔ má. Uyee Yeesu Kirisi ke Uléécaá uú ne rintíki uú ne lē nnéí lee ketē nké kecáá rí we wai. Uyee kɔ ntófáa te.

⁷ Amá ái písoi nnéí pɛɛ aseí nyē nyu. Piléé nsímé ye meyá ne pinyine mainule, api ye pɛɛ nkɔpéni inyóansesare n le yare piléé pɛɛ mesei isare iyē te. Pi pinárei le, api péé m músu re isare iyee mékperinkpe pi waisele. ⁸ Amá ái pɛɛ iluke inyine yee yé n tíyese ari písoi sone Uléécaá inípɛɛ-i. Tɔ i lii, ári i lii, ái líka ró kpálē.

⁹ Mǎpá ke ncée nn nní rí we re nɔn n la nó fe ani ye liisare iyē le, ani nómenécíre tí ái kape panse liké pinárei lóise. ¹⁰ Nkó yee nní rinárei m má un pó nkó yee nní menyuwe m má n yē pɔn kelɔ piléé kucánjí kunyine-i tú pɔn isare iyē le, ke uyē uu nní rinárei m má nnya, ái yé u wa yare uyē uké kɔ i lii? ¹¹ Mepónyuwe nnya, upómárecɔ nkó yee rinárei m má ye pɛɛ lē ncée pɔle. Lin kɔ péé we re Kirisi ye kɔ uyē nnya kpule! ¹² Nɔn lē ne pimárecɔ pɛɛ rinárei m má m púnne, li yé pikemúnjé cókai. Ani péé n nyu re Kirisi kani lē ne púnne. ¹³ Lē nnya, in te iluke inyine yé fe ii unémárecɔ lóise, ám nkɔpáni píkaí inyóansesare piluke kpáne. Lelee re ám la liké unémárecɔ lóise.

9

Lelee rí we re utumé likó ne lē kai m pise re uké n wa

¹ Nḗ ne kɔ ncée mále nen yé menéla wa. Nḗ ne kɔ utumε le. Nḗ ne kɔ Urópiima Yeesu yenaalenle. Nḗ we lin nyíselē te ne Upíima pikei wale. ² Mπά picɔ pin m maa re ám Kirisi utumε, ne nḗ kémεε utumε le. Nḗ Upíima kupéneɔ kémεε we lin nyíselē te ne pinétumεkεi n̄sɔne wale.

³ Tinḗ n̄tí kam ye pεpeε n késu re ám utumε pεε: ⁴ Nḗ ne kɔ ncée mále re ké pinékei nnya linéluke-luke ne lē kam yé n̄ níru nḗkenémεε kp̄s̄i. ⁵ Nḗ ne kɔ ncée mále ké Kirisi pikó keɔpe unyine kunósi kp̄s̄i arí n tóoine yare ke pitumε picɔ ne Upíima pimareɔ ne Piyεε api n wai meɔ. ⁶ Yare tó ne Parinapasi ηmane kaí ne sá re tákε n keisi tɔn ne meróciεe kp̄n̄ii, n̄εe iye? ⁷ Wḗo keciεe yεe isóɔca wai ápi pεε u héélε? Wḗo ye kuléε támesi úu yé kuripipi li? Wḗo keciεe yεe ináa séni úu ye pεε ukunaalee menaapenni n n̄tí?

⁸ Amá ái lē ke p̄soi api n wai ηmane kam̄ p̄álē nen ne símisi. Moisi isé pḗ ne kɔ limεɔ male. ⁹ Li isé iyē kémεε wḗlaalē te: Ápi ye ináa yεe melukepipi kukpépi-i n cɔpu nnḗo ripi re íi kape li. Yare ináa ηmaa nkó mee lē Uléεcaá cḗh̄lē? ¹⁰ Aai tḗ kuu ne lē mánεε? Tḗ nnya kapi mesei lē wai. Li we re uyεe n lum ye lumle un ne tálē te úu yé ulikó paa. Limεɔ ke uyεe melukepipi n cɔpu pḗo kɔ tálē te úu ye ulikó paa. ¹¹ Kari Uléεcaá nsímé nḗ rin-yóó, Nfáasɔne likó kari lē nḗkenémεε wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Tɔn nkpéni nḗlinékó linyine n li, ái pεε kerólukε kari l̄ii? ¹² Picɔ ye nḗlinékó lele. Ai tḗ kaí p̄é ne sá re tákε meyá li n lee?

Mπά ne lē, ári pεε nḗ p̄ise re ani linyine ró pa. Tḗ meníηe linnéi meróciεe waile re ári la linyine liké Kirisi Nsímé Keciεe p̄ún̄eise nnya. ¹³ Ani nyu re Uléεcaá keyo keε pεpeε Uléεcaá pikei n wai kp̄n̄ii? Inyḗonsesare yεe pεpeε kenyḗonsehúú-i n keisi pḗ kɔ kp̄n̄ii. ¹⁴ Limεɔ ke Upíima uu wa re pεpeε Nsímé Keciεe n yḗólē piké lipikei p̄ē n wai pin ne le.

¹⁵ Mπά ne lē, nḗ ám úka líka mpuri p̄ise. Am kɔ walu re piké nkpéni linyine né pa. Li kutḗsi we ké kpu ne kam yé linékó n̄ kóru. Úka úu yé fe uké lirikakari né kpu. ¹⁶ Nsímé Keciεe piyóó ápi kenémεε ríyu piwaise likó, amá kai m p̄ise re ké wa nnya kam wai. Lin né n fóm te ám Nsímé Keciεe mmē tiyóó, ái yé ne né sḗnesi. ¹⁷ In te kefa keε kam̄ ne rinécúruu li wai, né ihéé yḗs̄i. Amá in te ne waile ám la, li nkpéni né wele ncḗni kapi né m̄ pa. ¹⁸ Lē nnya, inéhéé ye nkpéni iye? Inéhéé yεe re ké Nsímé Keciεe riyóó faalaa, ám kape úka lē kai m p̄ise re piké né pa korí.

¹⁹ N̄εe menécíεe te, ám úka ulasi. Mπά ne lē, ne menécíεe kp̄s̄ile am pansese m̄pá úye ulasi ké ne n fe ké p̄soi meyā n lē piké ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ Tḗ ne Pisuífi tɔn n we, ne ye n we yare Usuífi am̄ ne pi léni re piké Kirisi ne kefa tene. Tḗ ne pεpeε isé n t̄ikilē tɔn n we, ne ye n we yare uyεe isé n t̄ikilē. Am kɔ pεε isé iyē t̄ikilē. Ne lē wai re ké fe ké ne pεpeε isé iyē n t̄ikilē lē piké Kirisi ne kefa tene. ²¹ Limεɔ ke tḗ ne pεpeε ápi isé n t̄ikilē ari ye tɔn n we, am pimεɔ n we, ái kɔ pεε re nḗ ám isé iyē nyu. Amá ne wale yare ám isé kutu cḗlē ké ne n fe ké pεpeε ápi isé n nyu lē piké ne Kirisi kefa tene. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléεcaá isé ke n̄εe kɔ lē t̄ikilē. ²² Tḗ ne pεpeε rinárei m má tɔn n we, ne ye menécíεe waisele yare unárei am̄ ne fe am pi léni apí ne Kirisi kefa tene. Ne ye m̄pá yei menécíεe pale re m̄pá lin iye n we ké fe ké pinyine lē Uléεcaá uké p̄iriyu lḗ. ²³ Nsímé Keciεe nnya kam lē nnéi wai re nééké kɔ lisɔne lee nkemεε n̄ we kémεε linékó yé. ²⁴ Ani nyu re pikáhamewure yèè kecesi-i kulúi n wele, amá use yεe ye ha kpasi uu ihéé yḗsuu? Ani limεɔ nfatene ncee-i n wuru nḗn ηmḗópúlē te nḗké kpasi nḗké ihéé yḗs̄i. ²⁵ Mπά ukáhamewure úye yèè ikóhḗ ncɔpuri ne umeciεe tinle n̄sɔne. Ihéé iyē kuu n yḗsune íi ye kɔ pεε p̄icaai n̄n̄ai. Amá tḗ ne nfatene ncee-i ηmḗópúlēnle tákε ihéé yεe íi ye p̄ikai n caai yḗs̄i. ²⁶ Pḗoli uu kɔ kpá re: Lē nnya, ái mesame

kam itóó kariilē, ám kō mesame m̄pá yei fápii yare kuyō kam káii. ²⁷ Ticuruu ám inépiñe kényu palē. Ne menécíre múilenle re ám kape picō Nsímé Kεcire riyóó n̄é am p̄é weri am p̄ōne.

10

P̄ōli ye Isirayeli pikó st̄misi re piké pimεcire ne inyóonse tí

¹ Pimáρεcō, ne la re ani lelee p̄ee pirókpure n wa léise. Kuhope ye p̄ee pinnéi yáriile kun pikεcáá pailē, api kō pinnéi M̄ini-Wεé-Kukoi kέμεε tíki kumúnjé kpe-i kapí p̄ee Esipiti keteni-i n léepō. ² Pi ne Moisi kupénecō kέμεε, li wa yare kuhope ne M̄ini-Wεé-Kukoi kέμεε kapi pinnéi m̄ini wole. ³ Pinnéi p̄ee kō iluke ise iyee Uléεcaa-i n léeri li, ⁴ api kō pinnéi Uléεcaa meni mese níru. Kuparecañaa kpeε m̄pá yei pi n tíkilē meni kapi lē níru. Kuparecañaa kpekpeε nní Kirisi. ⁵ M̄pá ne lē, pimεyā isoi fi ne Uléεcaa risá. Lē nnya kapi kucesi kóima-i kpi.

⁶ Lεlee ró nyíse re ári kape m̄ewai kópe n la yare kapí p̄ee me ní la mεcō. ⁷ Ani kape pansε piléenyóonse yare pikεcōpe pinyine mεcō. Pi wa yare kai Nléεcaasimé ritelé-i n wólaalē te: Pisoι ye tone api le api níru, api p̄ee yisi api piyíraase loni. ⁸ Ari kape kō merócíre iwásánkaí t̄ā yare ke pikεcōpe pinyine apí p̄ee n wa apí ne keyáa kεse kpi p̄isoι ákotokú afεεré ne ataani (23.000). ⁹ Ari kape kō Up̄iima peikeε yare ke pikεcōpe pinyine api u n peikeε, iwáa ii pi kέheni api kp̄ini. ¹⁰ Ari kape kō n ηmúlaankεε yare ke pikεcōpe pinyine api n ηmúlaankεε, nk̄pō utume uú ha ne pinnéi nám.

¹¹ M̄ewai mee pi wale re tóké yé, api me wolu re tó mpí tóo nní itunje t̄arō-i ní we tóké merócíre tí. ¹² Lē nnya, úye un m músu re u ána até kecáá t̄aalē, uké umεcire tí úu kape ne ní loó nnya. ¹³ Lē kai ní we re liké kesoipipi peikeε mεcō kai ye nó peikeε. Uléεcaa ye aseí ute le. Lē nnya, úu ye ηmurei p̄ipeikeε piké ye nó feriyε. Lē nnya lin ye kumúnjé kunyine-i nó m peikeε, u yéé ncée nó nyíse aní ne likεμεε lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, ani piléenyóonse n wuru r̄sone, pinésáne! ¹⁵ Nō p̄isoι s̄hōo le. Ani n̄orinéúruu mm̄ē kam nní ní ma kecáá musí aní paí nké! ¹⁶ Ani kep̄oripi kē kari ye rimmúlú arí ne Uléεcaa p̄ōneεe ari ke níru ripaí nké. Kumúnjé kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kirisi menyε ne tó ripéneεεε? Kumúnjé kpe-i kari ye nní kukp̄ónó n kp̄ók̄orine ari le, Kirisi ipiñe kaku ye kō ne lē tó ripéneεε. ¹⁷ Kai nní re kukp̄ónó kuse kpeε we nnya, m̄pá tō nní kulúí we, tō ntónéi ipiñe ise le, kukp̄ónó kuse kp̄ē kari ntónéi ní le nnya.

¹⁸ Ani Isirayeli pikó ripaí nké! P̄epeε ye kenyóonse-i inyóonseεare n li ne kenyóonse kē yèè ripénele api wai pise. ¹⁹ Lē kam nní ní ma aseí re íye? Yare liasei yee re piléé née isee kapi ye ne n nyóonse ye linyine le, née íye? ²⁰ Ai lē! Líka ái kei we. Lē kam ní ma aseí nyee re inyóonse iyē ye aníri ikó le, ái Uléεcaa ikó. Aam kō p̄é la nó ne aníri n̄oké m p̄enelē. ²¹ Ani yé fe n̄oké Up̄iima kep̄oripi ne kuníri kekó m p̄enelē n̄on níru. Nó ne Up̄iima áni yé m p̄enelē n̄on le, nó ne aníri n̄on kō p̄enelē n̄on le. ²² Tō lale tóké lē wa Up̄iima ilaarō iké kerócáá kam née? Yare tō p̄ee m̄pape u fele née?

Tóké ye linnéi wa arí ne Uléεcaa riyu waise

²³ Nō ye maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé m̄pá yo wa. Amá ái m̄pá yo yee yé né yóriye. Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé m̄pá yo wa, amá ái m̄pá yo yee yé tíyεε usoi uu nfatene kέμεε pelu. ²⁴ Úka úu kape ukulaa cire n wéési, amá ani ye meníñe picō kukó wéési.

²⁵ Nó ye fe ani lē kapi kuyáa-i n yáí nnéi le. Ani kape ye nómenécíre níka likεcáá m p̄isei liké nó ricóñ. ²⁶ Li wólaalē te: Up̄iima yee ketē ne kekεcáá likó nnéi te.

ani níruu? Née Uléécaá icápine pikó káni waiselē nōn pēé la nōké pēpēé ápi líka m má isei waise. Ké nkpéni nó maa re iye? Nō la re ké nó pakare née? Am yé mmú kémee nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmē ke Upíima uu né n símisi kam nó téjsele te: Kesine kē kapi Upíima Yeesu pēpēé pikópe u rí la anipe-i n wa, u kukpónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaá pipōnēse ní masí, uu ku kpākórine uu re: Inépine iyē kápí ne nŏ nnya n nyōnse ye nnyí. Ani ye lē wa aní ne né n léisele. ²⁵ Kapi piluke ní masí, uu kō limēcō kepóripi kpísi uu re: Nkómēine fale mee menénye nnya nó ne Uléécaá kecōpe ní we yee kepóripi nké. Mpá píyei nōn ye ke n níru, ani ye meséere né n léisele. ²⁶ Nōn ye mpá píyei kukpónó nkú n le, nōn kepóripi nké n níru, Upíima nkpō kani lē yóólē líké ha ne umepēeme tu.

²⁷ Lelee tíyese ke úye uu ye un meháikuse wee kémee n we un ne kukpónó kpē n le un kō ne kepóripi kē n níru, Upíima ipiñe ne umenyē kuu lē ne púnne. ²⁸ Lē nnya, mpá úye uké ye musí uu uisoi paí rísone uu pēe kelenē kukpónó le uu kō kepóripi kē níru. ²⁹ Uye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Upíima ipiñe ye nyi, umecire kuu lē mewai me-i akópe palē. ³⁰ Lē nnya ke pisoi meyā api nōkenécōpe pitóikó, picō síkankáláká, picō meyā pōō kō kpíni. ³¹ Tōn ye pēé m musí ari irósoi paí rísone, Uléécaá úu yéé pēé ne ró túhaane. ³² Amá Upíima ye ne ró túhaanele, uu kutu ró pásá uu ntósímé nyōnse re ápi kape ne pēpēé ápi Kirisi n nyu tó ripéne piké túhaane.

³³ Pinémárecō, lē nnya, nōn ye n cápínelē te nōké Upíima kupénecō iluke li, ani ye méraane ani kelenē le. ³⁴ Nkú nn úye n we, uké ye ukēyō-pō limē. Uu kape wa Uléécaá uké ye nōinécápíne-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nōkenémee n hapō kam yé isímé tōrōo iyē kecáá ripaí.

12

Nfáasone lihēehēe kecáá nsímé

¹ Pimárecō, am la nōké Nfáasone lihēehēe nsímé kecáá kuñmaha-i n we. ² Nō nyule re káni pēe kahane Uléécaá n ceri, li pēe nó pásaille nōn tikilē lin ne piléé kani n nyōnse ápi ye kō símisi mēmpō nó sí. ³ Lē nnya kam te ké rísone nó símisi nōké kō te: Uka úu we re Uléécaá Nfáasone ye ukeméé we un ne símisi, uu pēe re “líké Yeesu rité”. Uka úu yé kō fe uké re “Yeesu yee Upíima”, kái pēe Nfáasone mee lē u símaase.

⁴ Nfáasone lihēehēe ye wele mpehē mpehē. Amá Nfáasone nse kóló mee lē nlihēehēe hōnente. ⁵ Ikeicee ye kulúí wele, amá Upíima use kóló kari lē keisi. ⁶ Mpá úye ne uakēi ye nye, amá Uléécaá use kóló yee lē rínanje ró heelē tōn ne a wai. ⁷ Nfáasone ye nlihēehēe mpá úye hele uké ne n-nnanje nyíse líké ne ntónéí yóriye. ⁸ Lē nnya knn ye unyine mewéesesōhō he uú ne n símisi, nn kō ucō menyuwe he uyē un kō ne símisi. ⁹ Nfáasone nse mmē nn kō ucō he re uké nfatene m má, nn kō ucō he re uké ye wa utóikó uké péi. ¹⁰ Nfáasone yèè unyine hele re uké ye fe uké mewaisaŋa n wai. Nn kō ucō he re uké ye Uléécaá rinyiri ne símisi. Nn kō ucō he re uyē uké ye fe uké mmewai ne lelee ái mmekó ceri uké kóólene. Nn kō ucō he re uké ye meyu saŋa mpehē mpehē símisi. Nn ucō he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹ Uléécaá Nfáasone cireníñe mme mee lē nnéí waise. Lē knn rí la nké mpá úye pa knn ye u pa.

Mpá Kirisi ukó úye ye ipiñe ise nlese le

¹² Pi yé fe api Kirisi ne ipiñe inyine yee ilése kulúí m má múnjeisene. Mpá ke ipiñe iyē ii ilése kulúí m má, innéí ye ripénele ai wai ipiñe ise. ¹³ Tŏ Pisui fi ne mpuri sane pikó ne pilási ne pēpēé pimēcire n te, tōo ntónéí míni wolē. Nfáasone nn tó pansese ipiñe ise. Nfáasone nse mmē meni kari kō n ntí. ¹⁴ Lē nnya, ái

nlése nse mee ye ipiñe kecáá n we. I ye kulúí n wele. ¹⁵ Mπά kúna kun m maa re káku nní kunípe nnya, áku nkpréni ipiñe ilese kémee we, ku yé pee lē nnya ikemee piwée riyáá? ¹⁶ Mπά kutu kun m maa re káku nní menípee nnya, áku nkpréni ipiñe ilese kémee we, ku yé pee lē nnya ikemee piwée riyáá? ¹⁷ Ipiñe nnéi in pee menípee, yo ke usoi uu yéé péé ne kō? In pee innéi kutu, yo kuu yéé péé ne kukpáhá kō? ¹⁸ Uléécaa yee mpa nlése n-ye umela kémee nketone-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéi in pee nlése nse, ipiñe ii yé péé n we. ²⁰ Lē nnya, ilése kulúí yee we kaí ne wa ipiñe cireníñe ise kóló.

²¹ Menípee áme yé fe meké kunípe maa re: Am ne líka pó wai. Limεcō ke ríyu ári yé kō fe riké ána maa re: Am ne líka nó wai. ²² Ticuruu ipiñe ilese iyē kari n nyu re ii páápú yee meyíkíyiki ró yóriye. ²³ Iyē kari n nyáni yare i ye isei ró wa kecáá kari n̄sone paílē. Háí iyee ii kúpaí meté n̄ we kari ye n̄sone nyóonsente. ²⁴ Amá iyee pípaí n̄ nyam̄ ii pinyóonsente pē písei. Uléécaa ye ipiñe ilese wale uu tíyese iyee ii kúpaí meté n̄ we ii ríyu ne icō m má. ²⁵ Kuu lē n wa nnya, mekóólene áme ipiñe nlese nnyine ne ncō kecōpe we, amá mpa yo ye ne licō kutu cōlenle. ²⁶ Nlése n-ye nn íwe n le, li ye ne icō ripénele ii íwe n le. Nlése n-ye nn ríyu n yē, li ye ne icō ripénele ai kesé i n láarú.

²⁷ Nō kesé nónnénéi Kirisi ipiñe le. Mpa nó úye ye unlese le. ²⁸ Uléécaa ye uicápine kéméé sitónε hekesile. Pitume kuu kekpéē mefoi tónse, uu melírū antepuye tikise. Uu kō metáánū picélaa tikise. Pē memáá, pepe ye mewaisaηa n fe api wai, api tíki. Pē memáá, pepe ye pitóikó m poise api tíki. Pē memáá, pepe ye picō n lē ne pepe picō kecáá m̄ paílē ne pepe meyu saηa mpehē mpehē n símisi api tíki. ²⁹ Ai pinnéi pee pitume, ai pinnéi pee antepuye, ai kō pinnéi pee picélaa. Ai kō pinnéi pee ye fe api mewaisaηa wai. ³⁰ Ai kō pinnéi pee ye fe api pitóikó poise, née api meyu saηa mpehē mpehē símisi née api me tuisse. ³¹ Lē nnya, ihεe iyee innéi kémee icō n fe kani yé ne n náási re nōké yē.

Lē nnya, ké nkpréni ncée sone píima mee mpa yo n fe nó nyíse.

13

Nla kecáá nsímé

¹ Nen pee nsímé n fe ké n símisi yare ke sisoipipi asi ye n símisi, née nen pee pilécaatumε meyu n kóm̄ei, kám pee usoicō la, ne we yare kuweni kapi m pépu kun iwóō topori, née kuloo kpee n tēni. ² Mpa lin né n he re ké ye fe ké ne Uléécaa rinyiri símisi, mpa nen kō mpa yo mesōhō m má am ye kō lelee m pékaalē ceru, am kō nfatene mee yé riyópe rinsíka m má, nensá usoicō n la, am nkpráni líka. ³ Mpa nen menémá nnéi píwekōō n hōone re piké li, mpa nen te piké písoi kecáá nnya nna né ηmaasi, kám pee usoicō la, am kuláa kúka má.

⁴ Nla ye niñule, nn ye kō kusoi wai. Nn ye ucō likó káipinkεε. Nn ye ríyu wéesi, n̄n ye kō ne rikókōri n fulaalē. ⁵ Nn ye líka wa leε ái aseí m má. Nn ye n wéesi re liké ne mmεcire sonesi. Nn ye wóōsi, n̄n ye kō ucō nkefa-i n fanaalē. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, ái ye n n láarú, amá nsímései mee ye ntikiñ niñukuse. ⁷ Nla yèē mpa yo ucō sárēile. N ye kō mpa yo kémee nfatene m mále, nn kō n tálē te mpa yo yé sonesi. N ye kō ne mpa yo n kaharile.

⁸ Nla n̄n ye píkaí tene. Pi yé Uléécaa rinyiri ne písímé riyá. Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé yé kam api kpi, menyuwe ame kétō wai. ⁹ Li we re kukéri kukéri kari mpa yo nyu. Kukéri kukéri kari kō Uléécaa rinyiri ne símisi. ¹⁰ Amá lelee n̄ nyam̄ ne kétō-pō lin píyeyi n leeme, lelee kukéri n̄ we ye lē kétō wale.

¹¹ Kam̄ pee iwá n̄ we, menésímé ne kenémún̄é ne nnésōhōsimé ye péé wele yare kewá. Amá kam nkpréni riwéesε n wa, ne liwánkó lē tíyεle. ¹² Tō neni nyánile lin hiihiilē yare kenípeenyánié kémee kumíiri. Amá tó kam ari keróyu-i

ημαα μπά yo yenu ρσνε. Kukéri kukéri kam neni u nyu. Amá né keyáa picére u tenese ρσνε yare kuu né n nyu meco. ¹³ Lẽ nnya nkpeni, mpa likei taroo nni nni lin piyei n tene, nfatene ne linyine kecáa pitá ne rla páa yé tene. Likei lẽ ketaani ái kutene we. Amá rla mee likpée.

14

Nfáasone lihēhē kecáa nstmé

¹ Nla kani yé mefoi n wéési nóké m má. Ani n náasi nóké kó Nfáasone lihēhē yé, ái ne tósu nóké Ulééca rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Ulééca rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u kómēi. Nfáasone kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Ulééca rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē uú ne símisi. U yé pi lē api Ulééca ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kó piakin niṅukuse. ⁴ Nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Ulééca ncee-i papukusele. Amá nkó yee Ulééca rinyiri ne n símisi ye picó Ulééca ncee-i papukusele.

⁵ Ne péé la yare nónnénéi nóké Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyansei ní la yee nóké pee Ulééca rinyiri ne n símisi. Nkó yee Ulééca rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yé picó kuláa wa, ai tíyese api Ulééca ncee-i papisi. ⁶ Pimárecó, ne la ké nó pise re nen nókenéméé n hapó nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yé nó yóriye? Ai nen nsímé ke Ulééca né n nyíse nó n símisi, née nen nsóhósimé nnyine nó n símisi, née nen Ulééca rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nó m pa kai yé kuláa waa? ⁷ Liméco kai we ne iyómelú yare nni risú née kusole kapi ye ne anípe mí pi. Lianó ansá n kóólentēlē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risú kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸ Uyee rináatónḡ n símisi unsá anóo n lese liké n kpáilē, wóo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atopi leepó? ⁹ Liméco, nən Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, nansá ye rinóo m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pee lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúí wele ketē kecáa, amá méka áme mekecōpe we re áme aseí má. ¹¹ Lẽ nnya, usoi un ne né n símisi, nensá umeyu n kómēi, ne ukemee usáne le, uyē un kó né kēmee usáne. ¹² Liméco, yare kani nni ní la nóké Nfáasone lihēhē meyá m má, ani n wéési mefoi re nóké meyá lihēhē m má lee ye Ulééca icápine pikó n lē piké ne nfatene kēméé m papisi.

¹³ Lẽ nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi uké Ulééca pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáasi, Nfáasone mee kenémee ní we kamí ne yáasi. Amá menésóhó áme pee líka wai. ¹⁵ Lẽ nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémee ní we ne keyóme yáasi, am kó menésóhó ne keyóme yáasi. Né Nfáasone mee kenémee ní we ne yó, am kó ne menésóhó yom. ¹⁶ In te Nfáasone ηmañe kaá ne Ulééca pōñese, íye ke nkó yee úu meyu mē n kómēi uu yé fe uu pipópōñese iyáhaa kecáa rinóo yósu re Amí! Uu kó pee kómēi lē kaa n tee. ¹⁷ Mpa ipópakare kaa Ulééca m pakarente iké íye nsá n nyaní, íi nkpáni ucó lénine uké ne nfatene kēmee m papisi.

¹⁸ Ne Ulééca pōñese re u tíyese nen Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi lin nónnénéi mmú fe. ¹⁹ Amá mpa ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutósi né n we re ké anóo fíi nyee kúkome ní we símisi ké ne pi céesi, ne kam yé meyu kápi n kómēi ne anóo kulúí pi n símaankēe. ²⁰ Ani kape mewá m músu. Ani akópe

piwai ncee kémee n nyamí yare siwá fenfǎí. Amá ani ye mewéese musí. ²¹ Yare ke Upíima uu m ma api Uléecaa Nsímé ritelé-i wólu re:

Pisoí mpí pee meyu féé n símisi ne písáne anɔ kamí ne tikine ké ne pinésoi símisi.

Amá mpá ne lǎ, ápi waisene.

²² Lǎ nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé ye pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee rícere le re linyine ye wai. Amá ái Kirisi pikó kémee linyine yoriye. Limɛɔ, nɔké ne Uléecaa rinyiri n símisi ye Kirisi pikó kémee rícere le re linyine ye wai. Amá ái pee pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee líka yoriye.

²³ Uléecaa pikó pin nkpéni n cápinelē pin pinnéi Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pee ápi limékó n nyu née pepere ápi Uléecaa m pakarelē pin kei n lompɔ, ápi yé maa re nɔ písɔhɔtore lee? ²⁴ In te pi pinnéi Uléecaa rinyiri ne símisi, ke unyine yee úu Uléecaa m pakarelē née unyine yee úu limékó n nyu uu kei lompɔ, u yé ukéfa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵ kemúnjé kee ukéfa-i m pékaalē ake kpáii, uu pee kéyu ketē kipi uu Uléecaa pakare, uu yóó re meseisei ke Uléecaa uu nókenécɔpe we.

Lǎ kai m pise re liké Kirisi pikó icápine kéméé n sone

²⁶ Yo kai nkpéni pise re nɔké n wai, pimárecɔ? Nɔn ye n cápinelē te keyóme kani yáasi, nókenécɔpe unyine yéé fe uu yóm, uɔ uu icélaa inyine pa, Uléecaa uu uɔ nsímé nyíse, uɔ uu Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi, uɔ uu measei lese. Li pise re linnéi liké n léni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémee papisi.

²⁷ Pisoí pin ye Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisine, ápi kape ye pité née pitaani rifaau. Piké ye kɔ use use símisi. Li kɔ pise re unyine uké ye n we un pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Uka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséé. Piké ye ne pimécire kefa-i n símisi, api ye kɔ ne Uléecaa n símisi. ²⁹ Li pise re pepere Uléecaa rinyiri ne n símisi pité née pitaani piké ye símisi picɔ api ye pinsímé mmē músu api yénu. ³⁰ Amá in te Uléecaa ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise re uyee pee n símaari uké riséé piké nkó kutu ricɔ. ³¹ Nó ye fe ani nónnénéi Uléecaa rinyiri ne símisi ani tisentene, mpá úye uú ne icélaa inyine yenu uu múlú, ai kɔ ne mpá úye n nɔmóópúselē. ³² Pepere Uléecaa rinyiri ne n símisi ye ihée iyē ke Uléecaa uu pi n he kecáá rinaɔe mále. ³³ Li we re Uléecaa úu méwoo méwoo ukó, amá nkínɔɔne ukó lo.

Yare kai Uléecaa pikó icápine nnéi kémee ní we, ³⁴ li pise re pinósi piké ye Uléecaa icápine kémee n séélē. Api ncée má piké ye kei n símisi. Li pise re piké pimécire ricépise yare ke isé ii m ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyɔ-i. Ái ne sá re unósi uké ye Uléecaa icápine kémee n símisi.

³⁶ Née nɔ músu re nókenémee nké-i ke Nsímé Kecire nn léeme? Née nó nmane kémee knn hápɔ? ³⁷ Uye un m músu re u Uléecaa rinyiri ne símisile née u Uléecaa Nfáasone ihée inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nó ní wólu ye Upíima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lǎ n nyu, Uléecaa páa kɔ liute nyu. ³⁹ Lǎ nnya, pimárecɔ, ani n wéési nɔké ye ne Uléecaa rinyiri símisi. Amá áni kape n yulu re pisoí ápi kape ye Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi. ⁴⁰ Amá li pise re nɔké linnéi n wai lin nyamí, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyise nkpɔ kémee nsímé

¹ Pimárecɔ, Nsímé Kecire kam nó rin-yóó ani n nɔmurei, ani kɔ nkemee iníɔí wai kamí la ké nó léise ² re n nórínéyu lǎle, in te nɔ rísone m múlǎ. Insá lǎ, méwoo kaní ne kefa n tene.

³ Nsímé mmē kam tinécúruu n kō kam yé te né mefoí nó ritéŋse. Lelēe re arókópe nnya ke Kirisi uu kpu yarē kai pēe mekeē-me Uléécaā ritelē-i n wólaalē. ⁴ Pi u kulēsile uu keyáa táánū tuné pikpōkpō kémēe yisi yarē kai kō mekeē-me Uléécaā ritelē-i n wólaalē. ⁵ Kuu pikpōkpō kémēe n yisi, Piyēe uu u yenu, upitumē kefi ne pitē api kō limemáá u yenu. ⁶ Uu limemáá upimarēcō píle píle menupū ne kuláa umēcire nyíse itunē ise-i. Picō ye pikēcōpe kpínle, amá pimēyā ye ne nfáa mále. ⁷ Uu kō limemáá Yakupu kpáfúme, uu kō pēe limemáá pitumē nní kpáfúme.

⁸ Uu pēe pē nní memáá kō metórōsei né umēcire nyíse, né nkó nēe nní ní we yarē kewá pēni kapi mári. ⁹ Nēe Kirisi pitumē kecōpe usínisá. Am tu re piké né sēe re utumē. Li we re ne pēe Kirisi pikó wéékuselēle. ¹⁰ Amá Uléécaā ipēelēe yēe tíyese kam ne isoi nnyí kam nní ní le we. Kēfa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikēi wale am pitumē picō nní feriyē. Asei kecáá, ái nēe keisi, uipēelēe yēe pikēi pē wa. ¹¹ Lē nnya, mpá lin né nēe lin pepēe pikēi pē wa, Nsímé Kēcire kari nó yóólē. Mmē kani kō ne kēfa tēne.

Tó meyise nkpō kémēe nsímé

¹² Tō yóólēle re Kirisi ye pikpōkpō kémēe yisi. Iye ke nókenēcōpe pinyine api yé pēe fe api re pikpōkpō ápi ye yisi? ¹³ In te pikpōkpō ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kō yisi. ¹⁴ In te Kirisi úu yisi, ntósímé kari n yóólē ye méwoo le. Méwoo kani kō ne kēfa u tenelē. ¹⁵ In mēsei re pikpōkpō ápi ye yisi, ke tōo pēe we tōn yóólē te Uléécaā ye Kirisi yukuse, úu kō pēe pikpōkpō kémēe u yukuse, tō ne u rikpárále, ari pēe wai pitansei nōōme. ¹⁶ Li we re in te pikpōkpō ápi ye yisi, Kirisi páa kō yisi. ¹⁷ In te Kirisi úu yisi, méwoo kaní ne kēfa u tenelē. Nō kō ne nōanékópe kémēé wēle. ¹⁸ Li kō nyísele re pepēe Kirisi ne kēfa n tenelē apí ne kpi ye pōlaalēle. ¹⁹ In te ketē nté isoi ŋmane nnya karí ne Kirisi tálē, lirócō ye íwe wēle ai tōsu mpá úye.

²⁰ Amá mēsei ke Kirisi uu pikpōkpō kémēe yisi. Uyēe mefoí yisi. Li nyísele re picō pēe n kpí pō né kō kam api yisikee. ²¹ Usoi use yēe ne sisoipipi nkpō ka. Usoi use yēe kō tíyēsene sisoipipi siké ye ne pikpōkpō kémēe yisi. ²² Ke pīsoi nní ne Atam api m pēnelē nnya kapi kpíni. Kapí ne Kirisi m pēnelē nnya kapi limēcō pinnéi nfáa fale yēnune. ²³ Amá mpá úye ne uitunē ye nyi. Kirisi ye piyíse masile. Uyēe ufoí. Un píyēi n ka, upikó pēe limemáá yisine. ²⁴ Limemáá ke mpá yo ketō akē pēe sōnti, kumúnjé kpe-i ke Kirisi uu iyóōpi nní ne ŋnanjē nní ne n-yóōpinanjē nní tékéēne, uu pēe un-yóōpinanjē nní Sáa Uléécaā anipe-i wai. ²⁵ Li we re Kirisi uké pēe iyóōpi n tū kelene liké ha ne tu pēe uye-i ke Uléécaā uu yé upilaarō nní Kirisi kēnyale-i rinwúlase. ²⁶ Uláarō tōrōo kuu n tékéēne yēe nkpō. ²⁷ Li Uléécaā ritelē kémēe wólaalē te: Uléécaā yé linnéi ukēnyale-i riwulase. Kai nní n wólaalē te “linnéi”, ái pēe re ne Uléécaā kapi lē tee. Li we re uyēe mpá yo Kirisi kēnyale-i riwulase. ²⁸ Mpá yo in ukēnyale-i rinwula, uyē Uléécaā Kēpīpi uu pēe umēcire cēpise uu Uléécaā kēnyale-i wúla. Uléécaā yēe mpá yo ukēnyale-i rinwúlase, kei ke Uléécaā uu pēe meyiékíyiki mpá yo kecáá iyóōpi tonēne.

²⁹ Ani mpí pēe ye nní n ŋmurei re piké pikpōkpō nnya míni pi wolē kecáá musí nké. Yo kapi lē ne náási? In te mēsei ye me re pikpōkpō ápi ye yisi, yo nnya kapi pēe ŋmurei re piké pikpōkpō pē nnya míni pi wolē? ³⁰ Tó ŋmaa ricurruu ní? Yo nnya kari mpíi mēsére nkpō lorólē? ³¹ Pimáreco, mpá keyáa kēye kam nkpō heirente. Mēsēsei ke tō ne Urópiima Yeesu Kirisi kupénēcō aku nō nnya meyiékíyiki rikókari né we. ³² In pēe sisoipipi kemúnjé kam pēe má kam ne Efēesi-pō pīsoi kpááree pinyine yarē icarename tōpu, yo kai yé né yóriye? In te pikpōkpō ápi ye yisi, tókē mēse n wai yarē kapi ní ma re: Tō kóso kpīne, lē nnya

tóké n le tòn níru. ³³ Ani kapε tíye unyine uké nó kírαase: Aséncō kópe yèè isoi sōne caaile. ³⁴ Ani nómenécírε tí ani músu rísone, áni kapε akópe n wai. PISOI ye nókenécōpe wele pεε ápi Ulééca n nyu.

Ipinε iye ke pεpεε nkρō kέmεε n yisi api má?

³⁵ Unyine yé pise re: Iye ke pikpōkpō api ye yisi? Ipinε iye kapí ne pεeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Áa nyu re pinsá rilukεpipi n lukesi, ári yé fe riké leε? ³⁷ Tipipi rinyine kaa ye lukesi re mpuri. In n la, risírεpipi née rilukεpipi féé rinyine. Ai kuléε kpeε n lelune ricurru kaa ye lukesi. ³⁸ Ulééca yεε ye pεε ripipi tē ipinε iyē kuu ní la he. Mpá ripipi ríye kuu ipinε yεε ne ri n sá he.

³⁹ Lifáakó ái linnéi isare ise má. Isoisare ye ne isεε ikó kóólεlεnle, sinúipi isare ne impehē, ikpíntomé ikó ne iyē mpehē kō.

⁴⁰ Limεcō ke kelééca-pō likó ipinε íi ne ketē nté likó ipinε kóólεlē. Kelééca-pō likó nsōne ne mmpehē, ketē nté likó nsōne ne mmē mpehē kō. ⁴¹ Itunε ye imetéi cire mále, iwáre in imekó má, awárepi pōn kō amekó má. Mpá awárepi ricurru áa metéi mεse má.

⁴² Limεcō kai sōnti liké kumúnjé kpe-i ke pikpōkpō api n yisine n we. Pi ye pin pISOI n kulési, pi ye fōnile, amá Ulééca un pi n yukuse, ápi pεε pí kai nkρō kpáne.

⁴³ Pi ye kékulaa-i íwe n wele ápi kō páápú. Amá Ulééca un píyei pi n yukuse, pi ye pεε ríyu m mále pin kō páápú. ⁴⁴ Isoipinε nnyí kari nní n nyáni kapi ye kékulaa-i m má. Pin píyei n yisi, ipinε fale ke Nfáasone nn ye n he kapi máne. Lē nnya, isoipinε nnyí kari nní n nyáni ye wele. Limεcō ipinε iyē ke Nfáasone nn ye n he pō ne kō wele. ⁴⁵ Lē nnya kai Ulééca Nsímé ritelé-i wólaalē te: UsOI foí uyē ke Ulééca uu n wa uu u séi re Atam ye kesOipipi le keε nfáa n yé. Amá Atam tōrō yεε nní Kirisi. Ukeméé ke Nfáasone ní we nn ye nfáa he. ⁴⁶ Ai ipinε ke Nfáasone nn ye n he yεε pεε mefoi we, amá isoipinε nnyí kari nní ní nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasone nn ye n he ye kepire sōntile. ⁴⁷ Ntaai kapí ne usOI foí mō. Uyē ne ketē nté ukó le. Kelééca ke ulírū pōó léeri. ⁴⁸ Pεpεε ketē nté ní we ye we yare uyē kapí ne ntaai m mō mεcō. Pεpεε kelééca-pō ní we ye we yare uyεε kelééca-pō n léeri mεcō. ⁴⁹ Tō ne neni wele yare uyē kapí ne ntaai m mō mεcō. Limεcō kari kō sōnti tóké n we yare uyεε kelééca-pō n léeri.

⁵⁰ Pimáreco, ne la ké nó maa re isoipinε nnyí kari nní ní nyáni íi yé fe iké Ulééca iyōopi kέmεε lompō. Ai líka nnya, leleε ye n caai ái yé fe liké panse licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu ricō ké nsímé nnyine mεε m pékaalē nó símisi ani kóm te ári ntónéi kpine. Amá tó kam ari ntónéi mmú ipinε féé conse. ⁵² Kumúnjé kuse kunyine-i ke rináatō arí ha meyéne mεse keyáa tōrō ténine. Tin lē n tē, pikpōkpō api yisi api pεε panse pikpōciré. Tó mpí, tōó likumúnjé kpe-i nfáa m má, tōó ipinε féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki pise re irópinε nnyí yεε ye nní n caai iké panse icaaiciré, irópinε nnyí yεε ye nní n kpu iké panse ikpōciré. ⁵⁴ Lεleε ye n caai lin píyei m panse licaaiciré, leleε ye n kpu lin kō píyei m panse likpōciré ke nsímé mεε n wólaalē nn pεε sōnti: Mmε mεε nní re:

Pi nkρō feriyε api n tékéé.

⁵⁵ Nkρō, áa nkρáni feriyε!

Nkρō, mepólō kaá ne n kóni ye tenεle.

⁵⁶ Akópe nyεε nkρō melō waise, isé yεε akópe rínanε heelē. ⁵⁷ Amá tō Ulééca pakare kuu ne Urópiima Yeesu Kirisi rintíki uú ne rínanε ró he ari nkρō feriyε.

⁵⁸ Lē nnya pimáreco kecire, nónépinε íi kapε riyō, áni kapε n tinarente. Ani ní pá píyei n kenaalē nōn Upíima pikεi rísone wai. Nórinécúruu ye nyule re pikεi pē kani ukupéncō kέmεε n wai ápi yé méwoo wa.

16

Itəhə kapí ne Yerusalem-pə Kirisi pikó n sí

¹ Siwóó itəhə kapí ne Yerusalem-pə Yeesu pikó n lénine nkó ye nkpéni mmú: Ne lē kai mēwai m má Uléécaā icápine pikó pēē Kalasii-pə ní we pisímé masilē. Nóké kə pimēwai ritiki. ² M pá kewénteyaa ukóso úye, m pá úye uké ye lē kuu yé n fe uu tóhə ukəyə-pə iyaa yekei. Ké ne n tuiwə, nən linnéi picápine masí. ³ Nen píyei n tuiwə, né átelé wói am pē kani n lése re piké ne nóinétəhə Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tó ne pē yé nsé tipéne.

Lē ke Pəoli uú ne piwai n náási

⁵ Masetuwaani ketē kamí tíkine ké ne nókenémee tuiwə. Kei kam cəpune kelenē. ⁶ In n la, né nókenémee siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyiyē kumúnjé nnéi nókenéméé tone ani né léni aní ne kei kam n sí tómpə. ⁷ Li we re ám neni la ké nó yé aní ne n tósu. Amá Upíima un n la, ne la ké nókenémee siyáa wa. ⁸ Amá né pēē Efēesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ai líka nnya, m pá ke piláarə api kulúí ní we, li kei ncée né tápilele fouu ké ne pikéi píima pinyine pēē kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nókenéméé n tuiwə, ani u yási nsəne, ani kapē tíye uripəə riké caai. Li we re menécə kuu Upíima pikéi wai. ¹¹ Lē nnya, úka úu kapē u lómiise. Amá ani u lē uké nkínjine ne uncee sónē uú ne kenémee pēeri. Tó ne Yeesu pikó picə ye u ménle. ¹² Ne urómárecə Apoloosi pó tijmóópúsele re u ne Yeesu pikó picə piké nókenéméé hapə. Amá úu kahane n njmurei re u yé nkpéni tómpə. Lin píyei ne u rinsá, u yé hapə.

Icélaa tərəə ne iyáhaa

¹³ Ani kapē ləpile, ani nfatene kémeé n we, ani itisi yási aní m páápú. ¹⁴ Ani m pá yo n wai ne níla.

¹⁵ Pimárecə, nə nyule re Sitefanaasi ne ukəyə pikó pēē pifoí Akayii ketē kémeē Kirisi ritiki api kə mēse ne mēse Uléécaā pikó kecəpe pipikéi n wai. Lē nnya kam te ké nó pise re: ¹⁶ Ani nómenécíre ricepise, ani pi ne pē nnéi pēē pimēcə mē ne pipikéi n njmóópúlē metene n we piké nó n séni.

¹⁷ Sitefanaasi ne Fərutunatuusi ne Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni ní we, pēpē lē kani yé pēē n wa né wai. ¹⁸ Pi rinékínjə njukusele yare kapí nó n wa mecə. Ani lipite pē ipakare pípa ceri!

¹⁹ Uléécaā icápine yēē Asii ketē kecáá ní we pikó ye nó yáási. Akilasi ne Pisisili ne Yeesu pikó pēē ye pikeyə-i n cápine ye nó yáási, nó ne Upíima kupénecə kémeē. ²⁰ Nópínémárecə nnéi pēē nté ní we ye nó yáási! Ani nómenécəpēcire yáhaane ani memárecə pirane. ²¹ Né Pəoli, née rinécúruu ne kunénípe anó nnyé wói re ne nó yáási. ²² Úye unsá Upíima n la, Uléécaā uké u rité! Maranata! A kam, Urópiima! ²³ Upíima Yeesu uké ípēelēe nó nyíse! ²⁴ Ne nónnénéi lalē nó ne Kirisi Yeesu kupénecə kémeé.

Títelē lírũ ke Pwoli uu Korenti pikó n wói

Lelēe ritelē nti kēmēe ní we

Kaí ne ritelē foí kewole-me n kpíime, Korenti pikó ápi kómēine. Lē nnya ke Pwoli uu pi wolu uké pi nyíse re uripwó ye ne pi caailenlē.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nni:

1. Pwoli ye lē kuu Yeesu Kirisi itumē n le nkó símisi. Likēi lise kuú ne n náási yee re uké mǎpá yei tíyese piké Sáa Uléécaá ne Yeesu Kirisi ceri. Iwe ne ncón ye kemēé piyēlē, amá ríniñe kuú ne mǎpá yo kahari (1-7).
2. Pwoli ye Kirisi pikó pēe Korenti-i ní we piise re piké kefa keese ne Yerusalem pikó pēe iwe m má hē. Lē ke picwó api meýǎ m má, liké pē kai m párilē yoriye. Ayu nyēe pilénaane kari yé n fe ari Yeesu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hēlē (8-9).
3. Pwoli ye nyíse re u alari mále uké pitumē nōome mewai ne pinnoosimé kési (10-13).

Iyáhaa

¹ Nēe Pwoli yee Uléécaá mēla kēmēe Kirisi Yeesu utumē m panse, ne urómáreco Timotee. Uléécaá icápine yee Korenti-i ní we ne Uléécaá pikó picwó nnéi pēe Akayii ketē nnéi kecáá ní we kari ritelē nti wólu. ² Urósáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípēelēe nó nyíse api kó nkíñniñe nó hē.

Pwoli ye Uléécaá pōnēse

³ Tó Uléécaá pakare. Uyēe Urópíima Yeesu Kirisi usaa. Uyēe iwe ró n tē uu kó mǎpá yo kēmēe arókin̄ niñukuse. ⁴ Uyēe ye ntócón̄ nnéi kēmēe arókin̄ niñukuse uu re tóké ye kó fe tóké pepēe ncón̄ mpehē mpehē kēmēe ní we akó niñukuse yare ke uyē uu arókó n niñukuse mēcō. ⁵ Ai linyine nnya, tó Kirisi iwe iyē icō meýǎ lele. Limēcō ke Uléécaá uú ne Kirisi tikine uké ne arókin̄ meýǎ niñukuse. ⁶ Mǎpá tōn̄ iwe n le, tó i lele re Uléécaá uké ne tó ritiki uké ne nōanékin̄ niñukuse uké kó nōanéyu lō. Uléécaá un ye arókin̄ n niñukuse, u lalē nōké nkíñniñe yē nōké ye ne fe nōké ne merócō iwe iyē icō kēmēé n kahari. ⁷ Lē nnya, tó ne nó tálēlē meýíkíyiki. Li we re tó pinyuwe máálenlē rísone re kani nní irówe icō n le, Uléécaá ye nōanékin̄ niñukuse nē yare kuu arókó n niñukuse mēcō.

⁸ Pimáreco, tó lalē ani ceri re tó Asii ketē kēmēe iwe píima lile. Háí irótisi íi ne tene, ai ró feriyē ari pēé m músu re ári yé pēe nfáa rikpá. ⁹ Amá tó ne pēe meýíkíyiki nkpō kukpáhá pikóme masile ari ntókpō yósu. Li lē wale re ári kapē ye ne merócíre n tálē, amá tóké ye ne Uléécaá yee ye pikpōkpō kēmēe pisoí n yukuse n tálē. ¹⁰ Uyēe nkpō mmē kēmēe ró lése, uyēe kó pilése ró kpáne. Meýíkíyiki karí ne u tálē te u yé kó pilése tó rikpá. ¹¹ Nó ne kó keyóme yáásile nōn ne likēmēe ró léni. Pisoí meýǎ ne kerócáá keyóme yáásile, Uléécaá un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke pisoí meýǎ api sónti piké tó nnya kó Uléécaá pōnēse.

Pwoli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹² Lelēe rikókari ró ní we ye nni: Ari níka kerófa-i ne merócíre cési. Kecíre ne kefa keese ne aseí nyēe Uléécaá kēmēe n léeri karí ne mǎpá úye inipee-i pirókēi wa, aí ne tósu nókenēmēe. Uléécaá kēmēe kai léeri, aí sisoipipi mewéesesohō-i kai léeri. Uléécaá kefa kuú ne ró n fénne kēmēe kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nó wólu, lē kani nní ní kéeni nōn kómēi memáá. Ne kó tálē te nó kam ani rísone pikóme kpá ne kétō-pō re ¹⁴ kukéri kukéri ñmane kani neni kómēi. Nō nyule re Urópíima Yeesu un píyēi m pēeme, li yé tó nnya rikókari nó wa yare

kai kō nō nnya rikókōri tó n waine. ¹⁵⁻¹⁶ Lē kamí ne tálē nnya kamí peé la re nen Masetuwaani n tósu, ké nó rilóólú. Nen kō Masetuwaani n leeri, am kō nókenémee pitiki kpá am lisone melírū nó he. Kei kani yé peé ne mpa yo né lē amí ne Yutee ketē sí. ¹⁷ Yare méwoo kam kemúnjé kē wa, née íye? Née kam mí maa re né lē wa, kesoi pipi memúnjé kam lē musí nen kéyu ne kepire sone? ¹⁸ Ne Unélééca, nsímé mmē kari mesére nó n yóólē rín kéyu ne kepire nkó. ¹⁹ Li we re Ulééca Ke pipi Yeesu Kirisi nsímé ke tó ne Silasi ne Timotee ari nókenémee rin-yóó rín kéyu ne kepire nkó. Asei ase kuu má, nye nyee "eee". ²⁰ Yeesu yee mesei lē ke Ulééca uu mí maa re "eee" u yé ró wa. Yeesu uyē kari ye kō ne ritiki arí ne Ulééca ríyu waise re "eee" u lē kuu ró mí ma wa. ²¹ Ulééca uyee tíyeselē te tó ne nnó tóké tó ne Kirisi kupénecō kémee iníjí kari. Uricuruu yee ró lése uu ukuwéé-mē yekei. ²² U nwói kerócaá wale uu Nfáasone kerómee wai uké ne ró nyíse re u lisone ne ró ménle. ²³ Ulééca ye nyánile! In te ne kiraasele, uké linyine né wa. Am la ké nó m pekese nnya kám nókenémee Korenti-i pēpō. ²⁴ Ai rínanje karí ne nó wai re ani ne kefa tene. Nō nfatene kémee iníjí piwai máálenle rísonē. Amá tō la re tó ne nnó tóké kesē n keisi liké mpóonare nó n heelē.

2

¹ Am la ké nóanépō caaise nnya kam tihó re am nókenémee pēpōne. ² Néen nkpeni nóanépō n caaise, wóo yé pee nó memáá né tipō larukuse, insá nó mpí apō kam n caaise? ³ Lē nnya kam titelē tē lē nó wói re nen píyei n tuipō, am kape nó mpí, nóo yé pee rinépō n larukuse kémee meníje mpócaai yē. Ai céreise re ne ye nen mpóonare m má, li ye kō nónnénéí mmú n láárúle. ⁴ Ncōh píima kéméé kamí peé we lin kewuu-i né mulú, nen meyíkíyiki téni amí ne rítelē tē nó wólú. Amá am nó wói re nóanépō aké caai, ne nó wói re ani ceri re am kusa nó la.

Piké uwaikópekō akópe sárei

⁵ Asei kecáá in te unyine ye pisoí apō caaise, aí né kuu wa, amá nónnénéí apō kuu caaise. Am kape ne rinnákíise nnya, né re nómenéyá apō kuu caaise. ⁶ Lē ke nómenéyá ani nní u rincóise ye ne u piye. ⁷ Li nkpeni tu re nóké lē u sárei, ani urikij niñukuse, mpócaai píima nnyine rín kape ne rí ka nké u n lóise nnya. ⁸ Lē nnya kam nó welu re ani n wai liké n nyíselē te nō u lalē. ⁹ Lē nnya kam titelē tē nó rí wói yee re ne peé lalē ké nó peē ké yé te nō mpa yo kémee ripakare má née ani má. ¹⁰ Nōn úye uakópe n sárei, né ne kō liute sáreile. In te né ne nnyine má ké unyine sárei, ne nó nnya liute pisárei masile yare kai Kirisi kémee m pise. ¹¹ Ne lē wa re Setani úu kape ne ncée n yé uké ró feriyē nnya. Li we re tō umela kuu ne n náasi rísonē nyule.

Lelé Turowaasi-pō Pōli ripō n caaise

¹² Kumúnjé kpe-i kam Turowaasi-pō Kirisi Nsímé Keciye piyóó rí hápō, Upíima ye ncée né tápilele re ké pinékei wa. ¹³ Mpa ne lē, tinépō ye pee caailenle, kám unémáreco Tiiti n yé nnya. Am pee Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani ketē sí.

Yeesu Kirisi yee ye tíyese kari ye feriyē

¹⁴ Ulééca ye ipakare te, uyee tíyeselē kari Yeesu kupénecō kémee mesére feriyelē tōn menáje-naje nnōj sone. Tó kuu ye ne ritiki pisoí apí ne mpa yei Kirisi ceru yare tulaali kpáhákō kapi fō. ¹⁵ Tō Kirisi utulaali le Ulééca keyu-i ne pē ke Ulééca uu n lō ne pepēe mpōlece n tiki lē kémee. ¹⁶ Tulaali uyee pepēe nní mpōlece n tiki lē kecáá kukpáhá kunyine mále, kpee ye usoi rí kpu. Amá ku pē ayu ke Ulééca uu nní n lō kecáá kukpáhá kunyine le kpee ye nfáa n he.

Lã nnya, wóo kecirẽ yee tulaalẽ te u yé lipikei pẽ wa? ¹⁷ Tó, ári picõ meyã pẽe Uléecaa nsímé ne n kpéense meco we. Amá Uléecaa yee tó tumme ton urinyiri ne aseu uinipẽe-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kémee.

3

Nkómẽine fale kémee pikeikó kecáá nsímé

¹ Nõ nkpeni nyáni yare merócire kari nó nyise, née íye? Née yare ke picõ api ye n wa meco li kã tó pise re piké rítelé kerócáá wói tóké nó nyise nõké kelene ró céri? Née li pise re nõóké rítelé kerócáá wói tóké picõ nyise piké kelene ró céri? ² Nórínécúruu, nõo rítelé ke Kirisi uu kerócáá n wói. Arókinj kémee kapi ri wólaalẽ. Nõ ke pisoni api ye ne ró céri. Pisoni nnéi yé fe api rítelé tẽ ceru api kã ri keeni. ³ Nõo aseu kecáá rítelé ke Kirisi uu ne pirókẽi rintíki uu ne wolu. Ai kéwole meni menyine kapi ne ri wói, amá Nfáasone mee Uléecaa kémee n léeri kapi ne ri wói. Ai kã aparekpáncúkú kecáá, amá sisoipipi akij kémee kari wólaalẽ.

⁴ Kari Kirisi ne rintíki ton ne Uléecaa tálẽ nnya kari lã símisi. ⁵ Ai re tã músu re tó fe ari ntónaŋe cire ne linyine wai. Amá Uléecaa ñmane yee ye tíyese kari ye fe ari li wai. ⁶ Uyee tíyese kari pansẽ nkómẽine fale kémee pikeikó. Ai isé wole-wole ke Uléecaa uu nkómẽine fale kémee ró pálẽ, amá unfaa kuu ró pálẽ. Isé wole-wole yee ye ne nkpã ka, amá Nfáasone pó ne ye usoi nfáa hele.

⁷ Uléecaa ye pẽe mekeẽ-me aparekpáncúkú kecáá uisé wóile umeyõõpi amẽ pẽe likumúnjẽ kpe-i n tãlu. Moisi keyu ye pẽe tãlule hái, Isirayeli pikó ápi ye pẽe fe piké u riweríi. Ai kã re mesere ke Uléecaa meyõõpi mẽ amé pẽe we. In te isé yee ye ne nkpã ní ka yé fe ii lã nyise re Uléecaa meyõõpi amẽ kusa piye, ⁸ íye ke Nfáasone mee ye nfáa n he pão yé pẽe mese wa? ⁹ In te isé yee ye n tíyese Uléecaa uu ne pisoni túhaane pinsímé nn kpi ye fe ii ró nyise re Uléecaa meyõõpi amẽ kusa piye, íye ke Nfáasone mewai pão yé pẽe mese wa? Ai n yé tíyesele ari pansẽ aseu pite Uléecaa inipẽe-ii? ¹⁰ Tó fe arí maa re ton meyõõpi mee pẽe mekeẽ-me n tãlu metéi ye nkpeni kpule. Ton pẽe mekeẽ metéi ne neni mekó m múñeise, tó fe arí maa re neni mekó ye me fele ái nkáripí. ¹¹ Aseu kecáá, in te lelee ái mesere ní we yé fe ai nyise re Uléecaa meyõõpi amẽ kusa piye, íye ke lelee mesere ní we pão yé pẽe mese wa?

¹² Tã ne meyíkíyiki tãlenle ñmaa. Lã nnya karí ne tirópão ne kefa keke símisi. ¹³ Tó, ári ye Moisi meco kenírípi kéyu yarii. U ye pẽe lã yariile re Isirayeli pikó ápi kape yẽ lã ke meyõõpi mee amẽ ye n nãñai amẽ ye meketã n tu. ¹⁴ Amá li pẽe kunísí pi ricãle. Háí ne neni-me, pi ye pin nkómẽine kpure atelé n keeni, kenírípi keke kee ne kéyu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ai líka nnya, Kirisi kupéneco kémee ñmane ke kenírípi kã ake ye usoi keyu-i le. ¹⁵ Háí ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atelé n keeni, kunísí kpere ne wele kun cõlẽ. ¹⁶ Amá yare kai n wólaalẽ te úye yèè un píyei uncee rin-yá un Upíima-mẽ m pansẽpã, kunísí yèè lele. ¹⁷ Upíima uyẽ kapi nté n tee yee nní Nfáasone. Kei ke Upíima Nfaa nn ní we ke usoi uu ye ne uripão n we. ¹⁸ Lã nnya, tó mpí nnéi siyu-i ke kunísí áku nní ní cõlẽ, Upíima meyõõpi ye mesere ró tãlusele yare kenípeenyáni kémee. Upíima ye ró panseserile tóké kam tóké ne menyine u wa. Meyõõpi ne metéi píima mee mesere ní taálẽ kémee kai lã wai.

4

Ari líka tu, amá Uléecaa ye pẽe umemá píima tó rimúise

¹ Uléecaa yee Unfanare kémee upikei ró pa. Lã nnya ke ikari íi ró tenelẽ. ² Tã piwahakei pẽe isei ní we kesile. Ari nnõome ne pirókẽi wai, ári kã Uléecaa nsímé kējéẽselẽ. Amá tã nsímesei yóolenle lin kpáiiilẽ. Meróla mee re mpá úye uké yé te

to Uléecaa inipee-i asei pite le. ³ In te Nsimé Kεcire kari n yóólē ye pīsoi kuηmaha we, pεpεe m polu knn kuηmaha we. ⁴ Ke ketē nté uyōopi Setani uu inípee pi rinhíla nnya, ápi pεé ne nsímé mmē kefa tene. Uu ye ηmurei piké mmetéi mee n wariye yē. Metéi mē kέmεé ke Kirisi meyoopi ame léemelē. Kirisi uyē kέmεε kai Uléecaa léselē lin nyáni. ⁵ Ari yóólē te pīsoi piké tirócuruu n nyáni, amá Upiima Yeesu Kirisi kari kekpeē waiselē. Tō ye maa re tō ne Yeesu nnya nōpinékeikó le. ⁶ Uléecaa ye mekeε-me ní maa re: "Metéi meké kuηmaha-i ta" metéi cire mee arókīη kέmεε tapaalē. Uyee pεé lale uké tó rikpáiise. Lē nnya kuu umeyōopi mee Kirisi keyu kέmεε n kpáiilē tó céreise.

⁷ Tō we yare sipérétúhu kέmεε kapi lisone píima rimpólō. Ai pεé n nyíselē te ái tōo linyine tulaalē, amá Uléecaa nnaηe mee linnéi wai. ⁸ Iwe nnyí nnéi ncōpuri ye ró kálaalē in tó nyíkilē, amá ái ró feriyε, ári nyu íye kari yé wa, amá ári pεe ripóo fóm te li piluke ró masile. ⁹ Pīsoi ye ró wéékuselenle, amá Uléecaa úu ró fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Mesére kari Yeesu nnya nnpá yei nkpō heirente, Yeesu nfaa nké ne kerómee n nyíselē nnya. ¹¹ Tō nfáa mále, amá mesére kari Yeesu nnya nkpō heirente. Li nyíselenle re nnpá tōn n kpu, unfaa ye irópiηe-i wele mesére. ¹² Li nkpō tó risale nóké ne nfáa m má nnya.

¹³ Li Nléecaasimé ritelē-i wólaalē te: Ne ne kefa tenele nnya kam símisi! Kemúné kesε kē kari kesē nfatene kecáá má. Karí ne kefa n tene nnya ke tōo kō símisi. ¹⁴ Tō meyíkíyiki nyule re Uléecaa ye Upiima Yeesu pikpōkpō kέmεε n yukuse yé kam uu kō umεcō tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ari Uléecaa kekúrí sí. ¹⁵ Nó nnya kari lē nnéi wai re Uléecaa uké nnpá yei meyá ne pīsoi kefa fénne piké u ceri, pīsoi pεe yé u m pōnεse piké kō ne kulúu n kpáriise pin umeyōopi taáselē nnya.

Iye ke usoi uu yé nfatene kέmεé n we?

¹⁶ Lē nnya ke tirópōo ári ye píkai caai. Mpá irópiηe nnaηe mmú nn n teneri, nfáa ke Uléecaa uu ró n he ye nnpá keyáa kéye nnpape kpáselenle. ¹⁷ Lē nnya, neni mewee mmé-i iwe kari n le íi líka tu, íi ye kō nánai. Í yé kam íi meyoopi píima menyine ró he meteneciré. ¹⁸ Ai lē kapi ye ne inípee n yé kecáá ke tóo músu. Lē kapi ye ne inípee n yé ái ye nánai, amá lē kápi ye ne inípee n yé pō ne liteneciré le.

5

¹ Tō nyule re irópiηe nnyí kέmεε kari nní ní we ye we yare kucáηíi kunyine. Kun píyεi n fori, Uléecaa ye keyómεca-pō kέyō kee yé mesére ní we ne ró mémpōle. Ai pīsoi pεe ke mō, amá Uléecaa ye uricuruu ke mō. ² Tō kō wele tōn kucáηíi kpē metene ηmōpu, tōn meyíkíyiki káipi tóké keróyō kee keyómεca-pō ní we kέmεε lompo. ³ Asei kecáá, tōn píyεi keróyō ke-i n lompo, Uléecaa úu ye meηmane ró leepō. ⁴ Kumúné nkú nnéi kari nní irópiηe nnyí kέmεε ní we, tō ηmōpule yare ncōni mee ró nyíkilē. Ai re tō lale tóké irópiηe nnyí kέmεé le, amá tō wéésile tóké ipiηe ye mesére ní we kέmεε lō, líké wa re leleε ye n kpu ye nfáa teneciré kέmεε lompo. ⁵ Uléecaa ye tíyese re líké lē kerómee conse. U unfaa ró hele. Leleε nyíse re u kale uké lē kuu tó riñnyi ró pa.

⁶ Mesére kari ikari má. Tō nyule re kumúné nkú nnéi kέmεε kari nní irópiηe nnyí kέmεε ní we, tō Upiima ketone ne ketaa wele. ⁷ Asei kecáá, nfatene karí ne sōne, ái lē kari n nyáni nnya karí ne kefa tenelē. ⁸ Tō mesei ikari mále tōn la tóké irópiηe nnyí kέmεε le tóké Upiima kέmεε ketóne ha. ⁹ Lē nnya kari kō náasi re nnpá tōn irópiηe nnyí kέmεε n we née tōn ikeméε n le, irósoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lē nnya kai píse re ntónéi mmú, nnpá úye uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In te úye ye lisone née líkōpe unfaa kέmεε wa, liute uu umewai ihéé yósu.

Kirisi ye tó ne Uléecaa kecōpe nsimé nyóonε

11 Tò nyule re li pise re piké ye Ulééca wuri. Lẽ nnya kari ñmóópúlẽ te písoi piké ntósímé ñmurei. Ulééca ye ró nyule ñsone. Ne kò nyáni yare nó ne kò ró nyule ñsone. 12 Ani kape n nyáni re meróóíre kari kò pinyíse nó kpálẽ. Amá tò lalè nàké ncée yẽ nàké t̄ nnya rikókòri n wai. Lẽ kémee, nó ye nnyine yẽ ani ye ne pèpèe ye l̄ ke inípeè ii ye n yé ne ríyu n wéési séése. Pẽ ápi ye lelee rikínj kémee ní we waise. 13 Tòn isàhò n tori, tó ne Ulééca nkó ye mmẽ. Amá tò nó kémee ne ntóyukpáii nnéi wele. 14 Nla ke Kirisi uu ró ní nyíse ye tirókínj-i wele ari ye pèé ne nsímé mmú ñmurei re usoi use kóló yee písoi nnéi kecáá kpu. Kuu nní ní kpu nnya, písoi nnéi ye kpule. 15 U písoi nnéi kecáá kpule re pèpèe nfáa m má ápi kape kò ne piisoi n le yare pimékó cire-i kapí we. Amá Kirisi yee pikecáá ní kpu uu kò pikpòkpò kémee yisi nnya kapí we.

16 Lẽ nnya kári kò nkpéni úka nyáni yare kapi ye kesoimunjé ne n yé meco. Mpá karí pèe mekee Kirisi ne kesoimunjé kémee n nyu, ári kò nkpéni l̄ u nyu. 17 Uye ne Kirisi pin timpéne, liute ye pansèle lifále ke Ulééca uu n wa. Likpure ye tómpòle, lifále ai léeri. 18 Ulééca uyee ne Kirisi rintiki uu ne tó ne uricuruu kecòpe nsímé nyóonse kémee kai léeri. Uyee kò ró forii re tóké písoi picò ne kam piké u ne p̄ kecòpe nsímé nyóonse. 19 Kirisi ke Ulééca uu ne ritiki uu ne uricuruu ne písoi kecòpe nsímé nyóonse, uu pimewai kópe kpisi uké ne pikéi wa. U ró forii re tóké pinyóonse p̄ nsímé riyóó. 20 Lẽ nnya, Kirisi yee ró tumme re tóké nté upikeikó pèe ne urinyiri n t̄. Tó ke Ulééca uu ne nní t̄kilẽ, ari ye písoi sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ñmurei piké nó ne Ulééca kecòpe nsímé nyóonse. 21 Kirisi úu akópe áka má, amá uyẽ ke Ulééca uu arókópe cõnse. Uyẽ nnya ke Ulééca uu nkpéni ró kpíilẽ te aseí pite.

6

1 In l̄, ke tó ne Ulééca ari nní kesé n keisi nnya, tò nó pise re áni kape tíye kefa ke Ulééca uu ne nó n fénne liké méwoo wa. 2 Ulééca ye maa re:

Kai itunje n tu re ké íwe nó t̄ ne ne kutu nó ricòle,

ke keyáa ke n tu re ké nóanéyu lò, ne nó comele. Lẽ nnya, ani kò te itunje yee nkpéni l̄ tu re Ulééca uké íwe nó t̄, keyáa kee tu re uké nóanéyu lò. 3 Ai tu re tóké unyine ncée he uké fe uké pirókéi kémee ró kési. Lẽ nnya kari ñmóópúlẽ te úka uu kape t̄ nnya Ulééca kupéneco kéméé loó. 4 Amá tò lalè písoi piké merówee ritiki piké kò yẽ te tò Ulééca pikeikó le ne kefa kesè. Lẽ nnya kari ncónj ne mpári ne mpóocaaí kéméé meróóíre múilẽ tòn kahari. 5 Pi ró káiile api hánesi, api písoi tálaankeè re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kò kunònkú ne nkú finè. 6 Ari l̄ ke irósoi ii n kpáiiilẽ ne merónyuwe ne meróóíre pimúlú ne merówai sone ne Ulééca Nfaasone ne l̄ kari níla yíkíyiki m má 7 ne nsímései písímé ne Ulééca nnañe kpísi arí ne nyíse re tò Ulééca pikeikó le. Asei likó lee irótòpilũ kari ye ne uláarò rintiki ari ye kò ne meróóíre tãpisi. 8 Pinyine ye ríyu ró waisèle, picò pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, picò pin tó lámaankeè. Pi ró nyánile yare pinóome in kò ne aseí kari símisi. 9 Pi waile yare ápi ró nyu, pin kò ne ró nyu ñsone. Pi ró nyánile yare tò kpuwaalenle, tòn kò pèé ne nfáa má. Pi ye ne nkpò ró n lalè, amá ápi ye pèe ró kò. 10 Pi ye n lalè piké tirópó caaise, amá lin pèe mesère ró láarú. Api ye re tò píwekò le, amá tó pèe písoi meyã memá waise. Te ári líka má, in kò ne tóo rípá yo má. 11 Nó pirósáne Korenti pikó, ani kò te tò nó símisile ari kpáiiise re tò nó lalè ne kefa kesè. 12 Ari sirófa nó pesí, nóo nósínéfa ró pesí. 13 Lẽ nnya kam nní nó símisi yare sinépipi. Nóóké kò nósínéfa meróco ripérése.

Kirisi pikó piké pεpεε ápi Kirisi ne kefa n tenelē ne pimεcire to

¹⁴ Nό ne pεpεε ápi Kirisi ne kefa n tenelē áni kapε ye ripéne, ái kó pεε re li ye lē tipéne. Iye ke lisone ne likópe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kuηmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani api yé fe api kómεine? Yo yeε yé fe ai uyεε Kirisi ne kefa n tenelē ne uyεε úu Kirisi ne kefa n tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléεcaa keyo ne piléε kenýoñse ake pénelē? Tό ne Uléεcaa yeε nfáa n te keyo le, yare ke Uléεcaa ricuruu uu mί maa re:

Né kam am pikεcōpe n we tó ne pē tōn sōne.

Ne sōnti ké Piuleεcaa, pē piké kó pansε pinésoi. ¹⁷ Uléεcaa uu kó kpá re:

Lē nnya ani mpuri sanε pikó pē kecōpe le, ani iyaa n we.

Ani kapε ne líkperinkpekóó líka rikó, néeké pεε nó yósi.

¹⁸ Ké pεε nóunésáa, nóóké pεε pinéηmánε ne pinékpére.

Né Upiima rínanε nnéi ute, née lē ma.

7

¹ Pinésáne kecire, tóo lē ke Uléεcaa uu mί maa re u yé wa te. Lē nnya, tóké mewai kópe mee ye ipiηe ne rikíη n caai hεere. Tóké n ηmóópúlē, irósoi iké n kpáillē tōn rísone Uléεcaa wuru.

Lelee ye Póoli mpóonare n he

² Ani kapε nósinéfa né pesí! Ari úka líka caai. Ari úka riwárarase, ári kó úka líkó yósi tóké n te. ³ Ai akópe kam nó pálē nnya kam lē símisi. Yare kam pimáa mί masí, mίpá lin nfáa née lin nkpó, tó nó lalε meyíkíyiki. ⁴ Ne ne ripóó nó láárúle meyá. Nóinécō ye rikókari né wele rísone. Nō ye nnécōη nnéi kémεε rinékíη niηukusele ai pεε meyá né n láárú.

⁵ Hái karí ne Masetuwaani ketē kémεε n tuipó, ári mewénte yē. Iwe nnyí ncōpuri kari kei yē. Tó ne picō picéηaankεε ye mpí, iwame ye kó nnyí kerófa-i. ⁶ Amá Uléεcaa yèè pē apóo nyεε n caailē ikari rikpásele. Uyεε tíyεse ke Tiiti mekamε ame ikari tó rikpáse. ⁷ Ai umεkamε ηmane mee ikari né rikpáse, amá kuu kó né n símisi lē kani kó uyē ikari rinkpáse yeε kó ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n wa ye nó ricóηle hái nōn la nóké piyéne né rikpá, nōn kó kenécáa tōpu. Lelee tíyεse kai meyansei né larisi.

⁸ Mpá rítelē tē kam pεε nó n wóipō tin nóanépóo n caaise, ám nkpréni ne ri tēni. Ne nyule re rítelē tē ne pεε kumúnjé kunyine-i nóanépóo caaisele, amá am nkáripí ne ri tēni. ⁹ Li nkpréni né láárúle. Ai re kam nóanépóo n caaise nnya, amá ke nónnépóo caai nn n tíyεse ani mefine conse nnya. Uléεcaa yeε peé la re nóanépóo aké lē caai. Ai pεε nkpréni mese wai re ári líka nó caai. ¹⁰ Mpóo caai mee Uléεcaa kémεε n léeri yèè meyíkíyiki tíyεsele usoi uu mefine conse, Uléεcaa uu uriyu lolu. Ari mmē tēni. Amá mpóo caai mee ketē nté líkó kémεε n léeri yèè ne nkpó kale. ¹¹ Tinételē ye nóanépóo caaisele yare ke Uléεcaa uu rí la: Ani ripái kuláa píima kpē kai nkpréni nó rí wa. Ani yē kani nkpréni ríla m má re nóké lisone n waii? Ani yē kani nkpréni ne nóanékópe piyámne n yóñne? Ani yē nómenéwai kópe men nkpréni nó cōηlē? Ani yē nōn nkpréni riwure máa? Ani yē nōn nkpréni meyíkíyiki wéési nóké piyéne né rikpáa? Ani yē kani nkpréni n ηmóópúlē? Ani yē kani nkpréni rí la nóké uwaikópekóó kutu ripasaa? Nō linnéi wale aní ne nyíse re áni nsímé mmē kémεε líka caai.

¹² Ai uyεε akópe n wa née uyē kapi akópe n wa nnya ke née rítelē wói. Amá ne lalε nóké ncée yē nóké Uléεcaa inipεε-i nyíse re nō kerópire nyenule. ¹³ Lē nnya ke nómenéwai ame ikari tó rikpáse.

Ai nkíηniηe ηmane kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nókenémεε ne mpóonare n yisime re nō nónnénéi ukumíri pesεme nnya, li ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukεyu-i nó pakarele, áni isei né lukeise. Tó ye mesére aseí nó símisile, ai kó nkpréni nyíse re

ne alari mále ké Tiiti keyu-i nókenécáá rikókəri n wai. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i ke Tiiti uú pɛɛ nókenémɛɛ ní we, nɔ pɛɛ u waiselenle, ani kɔ kusáne u yósu n̄sɔne. U ye likecáá léisele uu nó n la ai tósu kuú pɛɛ nó ní la. ¹⁶ Li né ninjule re ne fe am ye n̄pá yo kémɛɛ ne ripóó nó larisi.

8

Nfanare kémɛɛ pihɛɛ

¹ Pimáɛɛɔ, tɔ la tóké l̄ɛ ke Uléécáa uú ne Masetuwaani-pɔ uicápine kefa n fénne nó símisi. ² Li pɛɛ ncón p̄iima kémɛɛ pi tanle aí ne pi peikɛɛ háí. Mpá ke íwe íí pɛé ne pi n tónaal̄ɛ, piakij ye pɛé ninjule, api pɛé ne nfanare he. ³ Ne ne inénipɛɛ yenle re n̄pá úye yɛɛ meyéne mese l̄ɛ kuu kuhɛɛ ní we he, háí api fáause piricuruu mela kéméé. ⁴ Pi pɛɛ tó ricónje re tóké ncée pi he p̄ɛ piké kɔ pilikó he piké ne Uléécáa pisoí pɛɛ Yerusalem-pɔ ní we lémpɔ. ⁵ Pi wale ai tósu l̄ɛ karí pɛɛ m músu. Pimecire kapi mefoí Up̄iima pa, api kɔ limemáá pimecire ró pa Uléécáa mela kéméé. ⁶ L̄ɛ nnya kari Tiiti pise re uké nókenéméé hapɔ uké l̄ɛ liké ne kété tu yare kuú pɛɛ n̄la pikɛi p̄ɛ n kóraane meɔ. ⁷ Nɔ pimámá le Uléécáa likó nnéí kémɛɛ. Nɔ nfatene mále n̄n kɔ nsímé nyu, nɔ kɔ Uléécáa likó picére masile, áni kɔ siká má. Nɔ kɔ n̄la ró nyiselenle. L̄ɛ nnya, ani kɔ mewai sɔne mmé kémɛɛ nólinékó ne nfanare he.

⁸ Ai re isé inyine kam nó pál̄ɛ te ani i ritiki nnya kam l̄ɛ símisi. L̄ɛ ke picɔ api nní ní n̄móópúl̄ɛ nnya kamí la nóké kɔ ncée ȳɛ n̄ké nyíse re nɔ mesei n̄la mále. ⁹ Nórínécúruu ye nyule l̄ɛ ke Urópiima Yeesu Kirisi uú ne kefa nó n fénne. U pɛɛ umámá le, uu nó nnya umecire waise úwekóó re uké uiwe ne ritiki uké ne nó waise pimámá nnya.

¹⁰ L̄ɛ nnya, ne la ké nkɛpéni nnékó nó maa ítɔhɔ nnyí nsímé kéméé. Lelɛɛ yé pikɛi nó wa. Nóo yemi pifoi ítɔhɔ nnyí kemúnjé wa, nóo kɔ yemi mefoí nóinékó pa yare kani yé ní fe. ¹¹ L̄ɛ nnya, ani nkɛpéni pikɛi p̄ɛ wa n̄sɔne ne kété-pɔ yare kani yé ní fe ani wai ne kefa kɛse yare kaní pɛɛ n kóraane meɔ. ¹² Usoí yèè un ne kefa kɛse n he, pi ye uihɛɛ iȳɛ yósilɛ n̄sɔne. Aai l̄ɛ kári m má kapi ró písei.

¹³ Ai re n̄ké nómenécire íwe t̄a n̄ké ne picɔ l̄ɛ. Li pise re nó ne p̄ɛ kani nní ní léni n̄ké kucɔ m má. ¹⁴ Líka aí ituje nnyí kémɛɛ nó p̄aríl̄ɛ. Nɔ mále n̄n picɔ fe. Nó fe ani p̄ɛ kai m p̄aríl̄ɛ léni. Lin kɔ píyei n ka lin nó rimpárí, p̄ɛ pin m má, api kɔ nó léni. Lelɛɛ yé tíyese ani nónnénéí mmú n sá. ¹⁵ Yare kai Nléécaasimé ritel̄ɛ-i n wólaal̄ɛ te:

Pɛpɛɛ meýá n kóoi ápi líka picɔ sañai,
líka aí kɔ pɛpɛɛ nkáripí n kóoi ripárí.

Tiiti ne upisencɔ kecáá nsímé

¹⁶ Ne Uléécáa pakare re u n̄móópú mm̄ɛ kamí pɛɛ nókenécáá m má ncɔ Tiiti kémɛɛ wa nnya. ¹⁷ Tɔ u maa re uké nókenéméé hapɔ uu n̄murei. Uricuruu ye pɛɛ rihóle n̄sɔne re uké nókenéméé hapɔ. ¹⁸ U ne urókó use yɛɛ Nsímé Kɛcire n yóól̄ɛ pin Uléécáa icápine nnéí kémɛɛ u waisel̄ɛ kari tum. ¹⁹ Ai kɔ kpá re icápine iyɛɛ u lese uké ró sárú tóké ne nfanare pikɛi mpí pɛɛ nní arónipe-i ní we kecáá m p̄al̄ɛ. Lelɛɛ yé Up̄iima meýɔopi lese ai nyíse aí kɔ l̄ɛ kari n̄la m má tóké ne picɔ n léni lese aí nyíse.

²⁰ Ari la unyine uké fe uké ró kési re ári ítɔhɔ p̄iima nnyí kapi nní arónipe-i n wa kecáá n̄sɔne p̄al̄ɛ. ²¹ Ai Up̄iima keyu-i n̄mane, amá ne pisoí siyu-i karí la tóké wa yare kai m pise.

²² Tɔ kɔ urómáɛɛɔ use pi ritikisele. Tɔ mepeh̄ɛ kulúí kémɛɛ u peenle ari yénu re úu siká má. Uu kusa kɔ nkɛpéni ne ripóó nó láarú. Li kɔ nkɛpéni ikari pihɛɛ u rikpásɛle re uké nó l̄ɛ. ²³ In Tiiti, uȳɛ ne unésencɔ le un kɔ nókenéméé unékeicɔ.

Pimárecɔ picɔ pɛɛ u n t́kilẽ p̄́ ne Uléécɔa icápine pitume le. Pɛɛ keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. ²⁴ Ani pi nyíse re nɔ meyíkíyiki ríla mále, písoi piké pɛé ne Uléécɔa icápine-i yé te nɔ mesei ríla mále, api kɔ ceru re ne alari mále ké nókenécáá rikók̄ori n wai.

9

Lẽ kápí ne pimárecɔ pɛɛ Yerusalem-pɔ ní we n lénine

¹ Ai nkpáni pise re ké ítòhɔ kani yé ne Uléécɔa pikó Yerusalem-pɔ ní ha kecáá nnyine nó wói. ² Ne yé te li nórinécúruu ripóɔ wale re nɔké pi lémpɔ. Lẽ nnya kam Masetuwaani pikó kémɛɛ nókenécáá rikók̄ori wa am pi maa re pimárecɔ pɛɛ Akayii keteni-i ní we ye hái yemi-me pimécire picápine máálenle re piké tóhɔ. Nópinéḡmóópú ye tíyesele pimeyã apí n la piké tóhɔ. ³ Mpá ne lã, pimárecɔ mpí kam nókenémɛɛ tumpɔ nɔké meyíkíyiki nómenécire n cápine yare kam ní ma nnya. Ne nsímé mmú kémɛɛ nókenécáá rikók̄ori wale. Am la liké wa re méwoo ye mɛ. ⁴ Insá lã, tó ne Masetuwaani pikó tɔn n hapɔ, nɔnsá kahanɛ nómenécire n cápine, isei yé ró li re tɔ ne méwoo ripóɔ nó larisi nnya. Isei ye kɔ nó ticuruu lenɛ. ⁵ Lẽ nnya kamí musí re li nyam te ké pimárecɔ p̄́e t̄ḡmóópúse piké ne kekpéẽ né wa piké ha ítòhɔ iyẽ kani ní maa re nó ne kefa kesɛ pa kecáá m pailẽ. Ké ne n tuiɔ, pin linnéí nyóonsente api yekei. Kei kai yé pɛɛ nyíse re kefa kesɛ kaní ne tòhɔ, áni kefa kémɛɛ téní.

⁶ Ani n nyu re úye un nkáripí n lukesi, nkáripí kuu ye kpasi. Uye un meyã n lukesi, meyã kuu ye kpasi. ⁷ Li pise re mpá úye uké ne uripóɔ he yare kuu urik̄iḡ-i n wa. Uu kape ukéfa-i n téní, ái kape kɔ ne rínanɛ. Li we re uyee ye ne mpóɔnare n he ke Uléécɔa uú la. ⁸ Uléécɔa yé fe uu mpá yo mpuri nó he, líka ái yé pɛɛ píkai nó ripári, ani kɔ mpá yo meyã m má nɔn ne mewai sɔne wai. ⁹ Lẽ kai Nléécɔasimé ritelé-i wóláalẽ te:

U ye ukéfa nnéí ne píwekɔ́ lisɔne wale,

mésère ke unfanare ní we, rín ye tenɛ. ¹⁰ Uléécɔa yee ye ipuri ulame he uu lukesi uu kɔ iluke u he uu le. U yé kɔ nó lã kai nó m pise he, uu kɔ tíyese ai meyã wai nónnéfanare pikei pɔɔ ne n taálẽ. ¹¹ U yé tíyese ani mpá píyeyi m má ani ye ne mesère n nyíselẽ te nɔ nfanare pikei piwai lalɛ. Písoi meyã yé pɛɛ nólinéhehehe kani pi m pásii nnya Uléécɔa pɔɔnesɛ. ¹² Lelɛɛ pi m párilẽ kani lã pi pa. Ai Uléécɔa písoi ḡmanɛ ke nfanare pikei mpí api yóriyey. Pi kɔ tíyesele písoi meyã pin Uléécɔa pɔɔnesente hái. ¹³ Nómenéwai mmé ye mewai kecire le hái. Me yé tíyese písoi meyã api Uléécɔa ríyu waise, kani n nyíselẽ te nɔ Kirisi Nsímé Kecire rísonɛ tikilenle nnya. Nɔ ye kɔ nólinékó kpísile nó ne Uléécɔa písoi pɛɛ Yerusalem-i ní we ne picɔ nnéí ani hóɔne. ¹⁴ Kapi n yé te Uléécɔa ye meyánsei kefa ne nó fénnelɛ nnya, pi yé nókenécáá keyóme yáási api kɔ nó n la. ¹⁵ Tóké Uléécɔa pɔɔnesɛ kuú ne lisɔne lɛɛ ái licɔ m má nó ní he nnya.

10

Pɔ̀li ye upikéi mewee kecáá st̄misi

¹ Née Pɔ̀li, né kapi n tee re ne ye nen nókenékúrí n we am nóinénípeɛ n wuru, nen ketaa-pɔ n we, am nó n senkeɛ, ne la ké rinécúruu ne Kirisi nnare ne umewai sɔne ritiki ké ne nó pise re: ² Ani kape tíyey, nen kumúḡ kúye-i nókenéméɛ n hapɔ ké nó senkeɛ. Ne la re nen ha n hapɔ, ké pɛpɛɛ m músu re kesoimuné karí ne pirók̄ei wai ne kéyu papisi. ³ Tɔ pɛɛ mesei sisoipipi le, amá ái kesoimuné at̄opi acɔ kari t̄ɔpu. ⁴ Ai sisoipipi it̄opilũ ke tóɔ ne arót̄opi wai, amá it̄opilũ yee m páápú in Uléécɔa-i léeri karí ne t̄ɔpu. I ye fele ii Uléécɔa pilaarɔ imelɛ láuli. Iyẽ kari ye

ne sínōmetahai pepirente. ⁵ Iyē kari ye kō ne lē nnéi lee ríyu n wéési, lin limεcire síkalē lin ne ncée tápaalē te pisoι ápi kapε Uléεcaa céri pepirente. Tō ye pisoι simúnjé cópiile, ari tíyεse ápi Kirisi m pakarelē. ⁶ Tō merócíre picápine masile tóké pipakarecírē kutu ripasa, nōn píyei m pakare ne kέtō-pō.

⁷ Ani nípá yo mεwεe ripaí. In te nókenécōpe unyine ye yē te u mεsei Kirisi ukó le, uké céri re tó ne kō umεcō Kirisi pikó le. ⁸ Mπά nen rínanje mmē ke Upíima uu né n he ne rikókōri piwai nkáripι n tónje, isei lí né waine. Li we re u ró n hele re tóké ne nó lē nóké ne Uléεcaa ncee kέmεε papisi. Ai pikópe kari nó la. ⁹ Am la liké n we yare ne ne anételé nó náraasentεle. ¹⁰ Pinyine ye símaankεε re né Pōoli atelé kam ye n wóι nsímé ye nípape ne itisi tōsile, amá nen pikékúrí n we, am panse unárei nnénōsimé nín kō peé mulú. ¹¹ Uyεε nní lē n símisi uké nse kō rísonε re: Lē kari kεtaa-pō n we tōn ne arótélé wólú, ne lē kari yé ha nókenékúrí n we tōn wai ye sále.

¹² Ari káipi tó ne pepεe ápi ye pimεcire nnyáá n yekei tóké n sá, ári kō la tóké merócíre ne pi múnjeisene. Pi pikemúnjé cire mále kapí ne pimεcire m músu, pin kei paílē pin ne pimεcire picō múnjeisene. Pi piníri le. ¹³ In tō, ári méwoo rikókōri wai liké ha ne síto sinyine rifaau. Ke Uléεcaa uu nókenémεε pikei ró n forii, u pisitō ró nyísele. Sεsεε kerómúnjé kari n kpísine. ¹⁴ Nō kei kari yé ne pirókéi n tu kέmεé wele. Lē nnya kari pifoí nókenéméé ne Kirisi Nsímé n hápō, ári pikei ke Uléεcaa uu ró n forii ketō rifaau. ¹⁵ Tó, ári picō pikei kapi nókenémεε n wa ne méwoo rikókōri wai. Tó ne músule ricuruu re nónnéfatenε ye meyá wa, tō kō fe ari keisi ai lē tōsu ái ne kέyu n sí. Amá ári yé wa liké pikei pē ke Uléεcaa uu ró n forii sitō rifaau. ¹⁶ Limemáa kari yé peε fe ari ha sitē sεε ne kεtaa nó n we kέmεé Nsímé Kεcire yóó. Ari la tóké ayu nye-i ke picō ápi pipikei n wa kέmεε keisi tóké peε pipikei kapi piwai m masí nnya rikókōri n wai.

¹⁷ Uye un n la uké umεcire ritaáse, uké lē ke Upíima uu n wa nnya umεcire ritaáse. ¹⁸ Li we re ái nkó yeε umεcire m pakarente yeε Upíima kέmεε ríyu má, amá nkó ke Upíima uu m pakarente yeε ríyu má.

11

Pōoli ne pepεe n ktraase re pi pitumε le

¹ Hóι pinékó! Ani n kahari aní ne né kóm, nípá nen n wai yare isohō kam tóri. Ani ne né n kahari. ² Ne nókenécáa iláaro yeε Uléεcaa kέmεε n léeri waille. Nō we yare ukpére yeε úu utisi n nyu un kō kpáilē kam utisi use kóló n félei. Utisi uyεε nní Kirisi ηmaa. ³ Amá iwame ye né wele re nókenémúnjé yé caai ani Kirisi ne kεtaa wai, ani kefa keεe ne pitíki u yá yare ke iwáa ii Efa kemúnjé ne mesohō n caai mεcō. ⁴ Ai líka nnya kam lē ma. Uye yèè un n ka, un Yeesu nsímé nó rin-yóó, nípá linsá mmē kari nó rin-yóó, un kō nfáasone nnyine nsímé nó n símisi, nípá linsá Nfáasone kani n yósí, néε un Nsímé Kεcire nnyine nó rin-yóó, nípá linsá mmē kani n yósí, li ye ne nó risále ani mεse ne mεse ηmurei.

⁵ Am pakare re pisoι pē kani nní n nyáni re pitumε píima ye linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwe píima unyine, amá Uléεcaa menyuwe áme né párilē. Mπά píyei ne nípá yo kέmεε kari tíyεse ani lē ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kεcire nó riyóóle ám ihée íka pise. Ne menécíre ricepisele ké ne n fe ké nó riíntaáse nnya. Akópe kam peε lē waa? ⁸ Kam peε nókenémεε n keisi, Uléεcaa icápine icō yeε peε né hééle. Né fe am te iyē kam yáai aní ne nó léni. ⁹ Kumúnjé kpe-i kamí peε nókenémεε n we, íwe ye peε né lonle, amá ám nó úka líka pise. Yeesu pikó peε Masetuwaani-pō n léeme ye peé ne lelee m párilē né kale. Am peé la ké nó n nyikilē yare ncōni. Ne keweεsi, ám kō la ké nó n nyikilē. ¹⁰ Kirisi nsímései mee kenémεε n we kamí la ké ne nó símisi re: Uka úu yé fe uké Akayii ketē nnéi kεcáa

lirikākōri né kpu! ¹¹ Yare ám nó la nnya kam lē símisi nées íye? Ai lē! Ulééca ricurru yē nyánile re ne nó lalē!

¹² Lē kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n ημόόπυλῆ, πεπεε icée n wéési piké ne rikókōri n wai re tó ne pē pikēi ye pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite pē ápi pitumē yíkíyiki. Pi pikeikó le pēe n kírāase pin wai yare pi Kirisi pitumē le. ¹⁴ Lē ái nkpáni lisán̄a linyinē! Setani ricurru yèè ripólólē uu kírāase re u metéi uleecaatumē yíkíyiki le. ¹⁵ Lē ái nkpáni lisán̄a linyinē re upikeikó piké ripólól piké kírāase re pi Ulééca aseí ute pikeikó le. Amá lē ke piliwawai ai ye ne kétó ní kpu lee sónti liké ne pi tene.

Pōoli iwe kuu itumē pikēi kémēe n li

¹⁶ Ké kō pimáa nó rikpá re úka úu kape né n nyáni yare ne usōhōtore le. Néen nōn lē né n nyáni, ani mese ηmurei ké lē n we néeké kō ne lē nnya nkáripī rikókōri n wai. ¹⁷ In n la lē kam nní ní la ké maa ái lē ke Upíima uú la. Li né we yare ké rikókōri wa nnya kam lē símisi yare usōhōtore. ¹⁸ Lē ke pisoí meýā ápi nní kesoi munjé ne rikókōri n wai nnya ke nées kō la ké rikókōri wa. ¹⁹ Nórínécúruu nōn kō ne mewéesesōhō má, amá nō ye kō pēe piníri ne n kaharile. ²⁰ Nō ye n kaharile ápi ilási nó tini ápi nólínékó le, ápi nólínékó nó yósu, ápi kecáá nó nyáni ápi sipese nó túúni. ²¹ Li ísei né wele ké ne mí maa re tō rinárei mále.

Mpá ne lē, ne nkpéni símisile yare usōhōtore re lē ke picō apí ne rikókōri n wai ke nées kō fenē ké ne rikókōri wa. ²² Nénte lipite pēe Pi-Epiree le néen kō U-Epiree? Nénte pi Isirayēli pikó lē néen kō Isirayēli ukó? Nénte pi Apiraham pipirē le néen kō Apiraham kepirē? ²³ Nénte pi Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símisi yare li né panselenle: Né ne Kirisi ukéikó le nen pi fe. Li we re ne keisile am pi feriyē. Pi meséere akpanii né wailē ai pi feriyē. Ne ipépi yenle n̄sone am pi feriyē, am kō meýíkíyiki meséere nkpō heirente. ²⁴ Mēpehē menupū ke Pisuífi ápi né káii. Mese áme we afēena kapi ye n̄pá mékaii méye kémēe iséi né súúke. ²⁵ Mēpehē metaani ke Rōm pikó apí ne nséi né káii. Mese kapi apare né tapisī re ké kpu. Metaani ke míni amē kuróninōi rimí, am míni-i tone ketújé ne kesine nnéi. ²⁶ Ne inécée kului kémēe ikóí ne míni ne piyaa ne pinéyucō Pisuífi ne mpuri sane pikó nnya nkpō heirente. Ne ayu ne acesi kecōpe nkpō heirente, am kō mínimaa kémēe ne pepēe n kpárálē te Kirisi kapi tíkilē anipe-i nkpō heirente. ²⁷ Ne pikēi pape-pape wale am kō íwe píima yenu. Meséere ke nnōni n̄n ye né tu, nkū ne nníre nn né wai, am ye anō paasi ám la, nnyiyē nn né loni am ilū paa ké tā. ²⁸ Ne kō n̄pá keyáa kéye Ulééca icápine nnéi kecáá músule. Am nkpáni la ké nnécōj mmē p̄ó tinō maa. ²⁹ Uye un tinárei rinyine m má, né ne kō pansēle unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinépō caaisele.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikókōri wa, tinénárei ke nées ne rikókōri waine. ³¹ Upíima Yeesu usaa Ulééca ye nyule re ám kírāase. Uye n̄pá píyei ipakare te. ³² Kam pēe Tamaasi kuyu-i ní we, uyōpi píima Aretasi ye pēe unyine kuyu iwéése tinle, uyē uu pēe pisoí kuyu sipoo-i tápaase re piké né tí. ³³ Amá pinyine ápi né kpísi ápi menéere menyine-i wai apí ne mmele kupole kepirē-mē súisepō am̄ ne uanipe-i ηméherēe.

12

Pōoli meýene ne usiláré

¹ Li pise re ké rikókōri n wai, amá rikókōri ári kō pēe nyamí. Amá ne nkpéni lalē ké menéyene ne siláré ke Upíima uu né ní nyíse nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. Inmē kefi ne ina ye nnyí ke Ulééca uu u n kpíipō uú ne keyómēca-pō ripóhō táánū kémēe ukekúrí sí. Am nyu un uisoipinē nnyí kémēe we nées úu ikeméé we, amá Ulééca ηmane yee nyu. ³⁻⁴ Ne pēe nyule ηmaa

re li usoi uyē kpíipole aí ne keyómecaa-pō Uléécāa kekúrí sí, amá ne kō kpáne re ám nyu un uisoipine nnyí kémee we née úu ikeméé we, amá Uléécāa ηmanε yee nyu. Kelō ke-i kuú pεε awahanō anyine kō kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyē mpuri nnya rikókōri wai. Amá in tinécúruu ηmaa, in n la tinénárei kecáá kam n nyu nnya kam yé fe am tikókōri wai. ⁶ Nen pεé n la ké rikókōri wa, úka úu yé fe uké re isōhō kam tóri. Asei kam pεé ne ri waine. Amá ne menécíre múilenle. Am la unyine uké kenécáá kemúnjé kenyine wa kee lē ke pisoι api kenécáá n nyáni née kapi n kómει n fe.

⁷ Am kapε ne lipiima lē ke Upiima uu né n nyíse nnya rikókōri n wai nnya ke itói inyine ii inépine-i we. Setani utumε unyine yee né fápii re ám kapε ne rikókōri n fulaalē nnya. ⁸ Mεpehē metaani kam Upiima pise re uké itói iyē né lese ⁹ uu pεe né pese re: Kεfa kam ne pó n fénnelē ye ne pó piyεle. Tipónárei kémee kam ye nnénaηe nyíse. Lē nnya, né tinénárei nnya rikókōri wa Kirisi nnaηe nké ne kenémee n nyíselē. ¹⁰ Lē nnya, tinénárei ne alé kéméé kam ní we ne íwe ne piwéékuse ne mpócaai kam Kirisi nnya n yénaalē ye né láarúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pεe meníηe páapú.

Lεεε Korenti pikó kéméé Pōoli nfasimé n tanaalē

¹¹ Ne nkpéni símisile yare usōhōtore, amá nó tíyese kam lē wai. Nó yé pεe meníηe kenécáá nsōne símisi. Mpá nensá líka n tu, pē kani nni n nyáni re pitumε piima ápi líka né fe. ¹² Kumúnjé kpe-i kam pεe nókenémee pinékei n wai, nō pεe nnéniηe nípa ncōη ní-ye kémee ne mēwaisaηa ne mēwai piima yenle. Lεεε nyíse re ne utumε le. ¹³ Yo kecire ke Uléécāa icápine icō ii yé aí nō párí? Insá kám líka nó m pise re ani ne né lé. In lee ni, ani nnécaai mmē né sárei!

¹⁴ Ne kō menécíre picápine masile ké metáánū nókenéméé hapō. Nen kō n hapō ám nó pise re ani né lé. Ai nólinékó kam la, amá nórinécúruu kam la. Asei kecáá, aí sipipi see ye cápínente asi písáa ne píni yekei, amá písáa ne píni pεe ye cápínente api pisipipi yekei. ¹⁵ Né né rinépoō ne nókenécáá menémá caai am kō rinécúruu kpísi am nókenécáá he, aí yé né ricōη. Lē nnya, nó nkáripι né n la re ne meyansei nó la nnya?

¹⁶ Nórinécúruu ye nkpéni yé te ám nó úka pise re uké né lé. Unyine yé kō fe uu re ne uyaaluke le, mesōhō kam nó pínei am ne nó fe am menípee le. ¹⁷ Néε pē kam nókenémee n tumpō unyine kam ne ritiki am ne nólinékó yósu am n te? ¹⁸ Ne Tiiti riηmóópúsele re uké nókenéméé hapō, am kō u ne urómáreco ucō uyē tumpō. Nó fe aní re Tiiti ye nólinékó yósilē uu n tee? Yare aí kemúnjé kece ke tó ne uyē arí ne keisi tōn kō ncée nse tikilē née? ¹⁹ In n la, hái mekee-me kani nkpéni músu re alari kari nókenémee wéési. Ai nkpáni lē. Tó ne Kirisi kupéneco kémee kari Uléécāa keyu-i símisi. Pimáreco, tō lē nnéi wai re nōké ne Uléécāa ncee kémee papisi nnya. ²⁰ Ai líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nó leepō áni we yare kam pεe ní la, nóō kō yenu re ám we yare kaní pεe ní la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwói ne íkeηene ne alé ne iwóhó ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai yé nókenécōpe n we. ²¹ Ne kō wuru re ké ne m pεepō, Uléécāa yé ha nóinénípee-i isei piwaise né rikpá. Nópinékó meyā pεe ne mēwai kópe ní nōηlē yare kapí pεe n wai yé ha tíyese am téni hái. Api kahane pimekperinkpewai ne pimeseícirewai kapí pεe n wai kepire rintō.

13

Icélaa tōrō ne iyáhaa

¹ Metáánū kam nni nókenémee sōnepō. Li wōlaalē te píseérakóó piké ye pité née pitaani tu api kelene usoi akópe pa. ² Pεpεe pεe mekee akópe n wa ne picō nnéi kam ne máne. Am neni nókenémee we amá lē kam pεe menéhapε lírū kémee nó

n símisi kam kɔ nkɔpɛni pisímé nó kpálɛ te nen ha kɔ nókenémee m pɛɛpɔ, ám nó úka nnári wainɛ. ³ Nɔ lalɛ nɔké yɛ te Kirisi yee kenémee we un ne símisi née yo? Nó kɔ yɛ. Kirisi úu nókenémee rinári má, u unnaɛ nyíselɛnɛ. ⁴ Mesei ye me re u pɛe rinári mále apí ne kunapéékɔ́ kɛcáá u kari. Amá Uléécáa nnaɛ kuú ne nkɔpɛni nfáa má. Tó ne kɔ ukupénecɔ kémee rinári mále. Amá nó kam ani yénu re tó ne kɔ Uléécáa nnaɛ nnya tó ne uyɛ kupénecɔ kémee nfáa yɛ. ⁵ Ani nórínécúruu nómenécíre ripaí ani yénu re nfatene ye nókenémee wee? Ani yɛ te Yeesu Kirisi ye nókenémee wee? Née nɔ ripaile áni yɛ te nɔ nfatene má? ⁶ Amá ne músu yare nó kam ani yénu re tó ári nfatene paalɛ. ⁷ Tɔ ye Uléécáa ne nó wele re áni kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lɛ kari la tɔké ne nyíse re tɔ alari mále, amá tɔ la re nɔké ye fe nɔké mɛwai sɔne wa, nɔpá nɔn m músu re tó ári líka fe tɔké wa. ⁸ Ari rínaɛ nka má tɔké ne nsímései tápisi re rín kape leemɛ. Lirókó yee tɔké wa nsímései nké léemɛ. ⁹ Tɔ ye tɔn tinári m má, nɔn rínaɛ m má, li ye ró n láárúle. Lɛ kari Uléécáa m písei yee re uké tíyese nɔké nfatene kémé m pelu. ¹⁰ Lɛ nnya kám nní nókenékúrí n we, kam te kɛ mɛncire rítelɛ nó wóipɔ, nen píyeyi nókenéméé n tuiɔ, ám kape ne nó n senkee nnya. Upíima ye nókenécáá rínaɛ né hele re kɛ nó n nɔ́púsɛlɛ nɔn ne kɛyú sí. Uu rínaɛ né he re kɛ ne nó ritékéé.

¹¹ Ketumɛ kai lɛ wa, pimárecɔ! Liké nó n láárú nɔn ne pipele nɔ́púsɛlɛ. Ani ikari n kpáriisene nɔn kɔ rinó rise má. Ani ne nórínépɔ́ n we. Uléécáa yee nla m má uu ye akín ninjukuse uké nókenémee n we.

¹² Ani nómenécɔpɛcire ripirane ani memárecɔ yáhaane.

Uléécáa pikó nnéi ye nó yáasi.

¹³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípɛelɛe nó nyíse. Uléécáa uké nla nó nyíse. Nfásɔne nké kɔ nónnénéi kéméé n we nké nó ripénese.

Títelé ke Pɔɔli uu Kalaati pikó n wóí

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uléécaá icápine iyee Kalasii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelé ntí wóipɔ. Uicee kuú peé ne Nsímé Kεcire n kóónúlē kémee kuú pee i karikεε. PISOI meyã ye músu re Kalasii ayu nyee itunje kumii-mē ní we ye nyε (UPM 13-14).

Pɔɔli pikéi memáá, pepee Pisui fi piyomeyáhaa n yóólē api icápine iyē tiki api upitumekéi lómiise apí n yóólē tε li pise re piké Moisi isé n tikilē api kɔ kérii. Pɔɔli pilaarɔ ye músu re li ne sá re Kírisi pikó nnéi piké isé iyē n tikilē. Pin lē n wa, pi yé pee limemáá fe api Yeesu Kírisi ne kefa tene. Nsímé mmú ye Yeesu Kírisi Nsímé Kεcire ne memíi wele.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kεcire yíkíyiki nkó ke Pɔɔli uu nté símisi. Pɔɔli uu pi léise re Uléécaá yēē sisoipipi yósile re si Yeesu Kírisi ne kefa tene nnya, amá ái re kasi piyómeyáhaa inyekii n tikilē nnya. Lē nnya kuú ne Piyee cési re yo nnya kuú la uké Nsímé Kεcire ne piyómeyáhaa inyekii m pénélē un tikilē (1-2).
2. Pɔɔli ye isímé yee Nkóméine Kpure kémee ní we kpísi uú ne unsímé alari pa. Uléécaá rinɔo kuu n yekei ye wele isé ii kelenε leeri. Yeesu Kírisi kémee ke rinɔo tē kuu n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléécaá inipεε-i sále. Usui fi ne mpuri sane ukó ne ulási ne uyee umεcire n te ne utisi nēe unósi ye sále (3-4).
3. Pɔɔli ye aseí lesεε uu símisi lē ke Kírisi pikó api pimεcire n te. Nkó yee Yeesu ne kefa n tene ye náásile Nfáasone nké u n séni. U ye kɔ umεwai kpure tíyεε. Kírisi isé íi icélaa kulúí, amá i pise re pISOI piké nconi n lénaane (6:2). Usoi uké umεcire n te aseí nyee re uké picɔ ne kutu n cɔlē un tíyεεlē Nfáasone mee Uléécaá kémee n léeri nn u séni (5-6).

Iyáhaa

¹⁻² Nē Yeesu utume Pɔɔli ne pinémáreco Kírisi pikó nnéi pee nté ní we, tɔo Kírisi pikó pee Kalasii sitē kecáá Uléécaá icápine-i ní we rítelé ntí wólu. Ai pISOI pinyine pee né tumme, ái kɔ unyine kam titiki amí ne Yeesu utume pansε. Yeesu Kírisi yee n kpu, Sáa Uléécaá uu u yukuse ne Sáa Uléécaá uyē pee né tumme. ³ Urósáa Uléécaá ne Upiima Yeesu Kírisi piké ne kefa nó fénnε api kɔ nkínniye nó he. ⁴ Kírisi yee uricuruu umεcire kpísi uu arókope nnya he re uké nfáani ketē nké mεwai kópe kémee ró lesε. Urósáa Uléécaá mela kémee kuu lē wai. ⁵ Uléécaá uyee ipakare te nípa píyεi-pɔ! Amí.

Nsímé Kεcire nse mee we

⁶ Nóménéwai ye nnóo né yile re nɔ mεε ne mεε Uléécaá kepire rito nnya. Uyee ne Nsímé Kεcire nó sée re Kírisi ye ne kefa nó fénnε nnya. Nóo pee u yá ani Nsímé Kεcire féé nco n tikilē. ⁷ Ai re Nsímé Kεcire féé nco nnyine ye we nnya kam lē símisi. Amá pISOI pinyine pee we pin nícoái nó tanaalē, pin la piké Kírisi Nsímé Kεcire rikéjéese. ⁸ Lē nnya, nípa tó unyine nēe uléécaatume unyine yee keyómεcaá-pɔ leeme uu weri uu nnyine nó símisi re Nsímé Kεcire ye mu kái pee mmē kari nní nó n símisi, Uléécaá uké liute anóo wa! ⁹ Tɔ pisímé nó masile! Tó kɔ nképni pisímé nó rikpá re úye un nnyine nó n símisi re Nsímé Kεcire ye mu kái pee mmē kani nní piyóó m masí, Uléécaá uké liute anóo wa!

¹⁰ Lē nnya íye! Ne nképni lē wéésile re pISOI piké né n la nēe Uléécaá uké né n la? PISOI piké né pakare kamí la nēe íye? Nen pee pISOI ipakare n wéési, am ye pee Kírisi ukeikó.

Uléecaa yee Pɔali wée re uké utume

¹¹ Pimárecɔ, ké nse nó símisi ani kóm te Nsímé Kεcire kam ne n kóónúlē rín kesoipipi kέmεε léeri. ¹² Ai usoi unyine kέmεε kam n kō, ái kō unyine yee né n céesi. Amá Yeesu Kirisi yee né n nyíse.

¹³ Nó menéwai ricuruu n kō kumúnjé kpe-i kam pεε Pisuiifi inyekii n tíkilē. Ne pεε meyansei Uléecaa icápine pikó wéékuselenle nen náási ké i kpu. ¹⁴ Ne pεε Pisuiifi inyekii iyē tikilenle ai tósu nnépuri pikó ne pinésácɔ meyã. Ne pεε nla mále re ké Pisuiifi inyekii n tikilē ai tósu tó ne Pisuiifi picɔ tó n sá.

¹⁵ Amá Uléecaa yee hái unéni kefa-me né wée uu ne kefa né fénnε uu né séi re ké upikei wa. ¹⁶ Kuu ukεpipi né n nyíse uu re ké riyóó mpuri sanε pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kέmεε ha re uké mesɔhɔ né rikpá. ¹⁷ Am kō Yerusalem-pɔ pεpεε itume n li api né tise kέmεε ritaá. Amá Arapii ketē kam mese ne mese tómpɔ am pεε Tamaasi kuyu-i pεeri. ¹⁸ Inmē itaani memáá kam pεε Yerusalem titaá re ké Piyεε ceri, am pεε ukεyɔ-i tone siyáa kefi ne sinupū. ¹⁹ Amá ám utume úka ucɔ yē, insá Upiima uwā Yakupu. ²⁰ Lē kam nní Uléecaa inipεε-i nó n wólu ye nsímései le, ám nnóome wai.

²¹ Kam Yerusalem n yisi, Sirii ne Silisii sitē kam ha. ²² Likumúnjé kpe-i Uléecaa icápine pikó pεε Yutee keteni-i ní we ápi pεε né nyu. ²³ Mékome kapí pεε kō te uyεε pεε mεkεε pi n wéékuselē yee nkpéni yóólē te piké Nsímé Kεcire kuú péé ne pikópe n náási ne kefa tεne. ²⁴ Lē nnya kapi kenécáá Uléecaa pakare.

2

Pɔali ne pitume picɔ ye kómεine

¹ Am pεε inmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalem kuyu pεle, am ne Tiiti pó kō péne. ² Uléecaa yee né nyíse re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuipɔ, am pisoi pεε kei meyá íyukɔ́ n tú ne iyaa leepɔ am Nsímé Kεcire kam mpuri sanε pikó n símisi aseí pi lese. Li we re ám la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí liké méwoo wa. ³ Tiiti yee kenékúrí ní we ye Ukireki le úu pεε kélē. Amá ápi nkpáni ricuruu u ricónj te uké riké. ⁴ Mpá ne lē, pinyine pεε n kpárálē te pi Kirisi pikó le ye pεε kerócɔpe wεle. Lipite pē ne mεkεε-me ró múnjesile piké yē te íye kari Kirisi ne ritiki tɔn ne tirópóo we. Pi náásile piké isé ilasi kέmεε ró pεsepɔ. ⁵ Tó ári nkpáni ne kutu pi ricɔ mpá fíí. Tɔ la re Nsímé Kεcire aseí nnéí aké nókenéméé n we.

⁶ Pisoi pεε kei meyá íyukɔ́ n tú ye kō péé wεle. Api né ricónj te ké linyine mpuri wa. Né ám piriya kapí pεε mεkεε m má kpisi ké ne linyine wa. Uléecaa úu ye pisoi siyu-i ripáí uu ne túhaane. ⁷ Ticuruu pi cerile re Uléecaa ye Nsímé Kεcire né rimúúisele re ké pikéciré riyóó yarε kuu Piyεε rimúúise re uké pikéké riyóó mεcɔ. ⁸ Uléecaa yee Piyεε pansese uutume pikéké kέmεε, limεcɔ kuu kō né pansese uutume pikéciré kέmεε. ⁹ Yakupu ne Piyεε ne Yohani pεε kei we re Uléecaa icápine piyukɔ́. Kapi n yē te Uléecaa yee pikei pē né rimúúise, api tó ne Parinapasi yáási api kunípe ró pa, ai nyíse re tɔ rinóo rise wale. Ari kómεine ntónéí re tó ne Parinapasi tóo yé pikéciré kέmεε ha, pē póo pikéké kέmεε sí. ¹⁰ Likei lise kapi ró m pise yee re ári kape píwεkɔ́ pεε piicápine-i ní we kecáa palei. Am kō mesei li wai ne kefa kesε.

Pɔali ye ne Piyεε Antiyɔasi-pɔ cési

¹¹ Amá ke Piyεε uu Antiyɔasi-i ní ka, úu mεwai sɔne wa, am mpá úye inipεε-i u kesu re úu alari má nnya. ¹² Pisoi ke Yakupu uu n tumme piké kelene n tuime, Piyεε ne mpuri sanε pikó pεε ye pεε ricáripí rise-i n le. Amá ke Yakupu písáne pē api ní ka Piyεε uu pí yenu, uu ye pεε mpuri sanε pikó mpí kulukεcɔ n kaasente

un pεπεε m pólólē te nípá úye kai pise re uké riké wuru. ¹³ Pisui fi tǝrǝw pǝw kǝ umεcǝ pipékaanke loni, ái ne Parinapasi pǝ péne uu pikεcǝáa kecǝáa mεwai mē n tikilē. ¹⁴ Kam n yé te ápi Nsímé Kεcire ne ase i tikilē, am pinnéi inipεε-i Piyee maa re: Pǝw nní Usuifi, pǝn mpuri sanε pikó isoi icǝ n le, ái Moisi isé kaa tíkilē, íye kaa yé pεε mpuri sanε pikó ricǝn te piké Pisui fi isoi icǝ li?

Nfatene mεε ye Pisui fi ne mpuri sanε pikó riyu lǝ

¹⁵ Tǝ ne hái kerǝleeme-me Pisui fi le, ári mpuri sanε pikó pεε ápi Uléεcaa n nyu. ¹⁶ Tǝ pεε nyule re ái usoi nkó yεε isé n tíkilē yεε Uléεcaa inipεε-i ase i ute. Amá uyεε Yeesu Kirisi ne kefa n tenelē yεε ase i ute. Lē nnya ke tǝw kǝ ne kefa u tenelē te liké ne kei ritiki tǝké ne wa ase i pite Uléεcaa inipεε-i. Ai kapε wa re kari isé n tíkilē nnya. Li we re úka úu Uléεcaa kémεε ase i ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷ Amá in te tǝ la re tǝké Kirisi ne kefa tene tǝké wa ase i pite, ari yénu re tǝ ne kǝ pikǝpεkǝw le. Li pεε nkpéni wa yarε Kirisi yεε akǝpε ncee ró nyíse néε íye? Ai nkpáni lē. ¹⁸ Nen lē kam pεε n fori pimǝme m pεse, néε menécíre yámne re ncaai kam pεε wa. ¹⁹ Asei ye nye re isé íi yé nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikeméé wele yarε ukpǝkpǝ. Isé iyεε ne nkpǝ né ka. Ne Uléεcaa nnya nkpéni nfáa mále. Tǝ ne Kirisi tǝw kunapéékǝw kecǝáa kpu. ²⁰ Lē nnya, ái nkpéni né ηmaa ricurruu néε nfáa má. Amá Kirisi yεε kenémεε nfáa má. Kai neni ne n kpísi, Uléεcaa kepipi kam ne tálē nnya kam nfáa má. Kεkεε né la aké ne kenfaa kpísi akε né nnya hε. ²¹ Né ám kesi re ke Uléεcaa uú ne kefa né n fénnε, rinéyu kuu lǝ. In mεsei re usoi yεε isé ritiki uú ne Uléεcaa inipεε-i wai ase i ute, Kirisi nkpǝ pǝ ne méwoo le nkpéni.

3

Isé ne nfatene kecǝáa nstímé

¹ Nǝ Kalaati pikó, aníriyǝwpi nnyé! Wǝw kényu lē nó risǝmaase? Nen kǝ ne Yeesu kapi kunapéékǝw kecǝáa n kari nstímé nó símisi cǝká-cǝká. ² Nstímé nse kam la ké pise ké kǝ te kani isé n tíkilē nnya ke Uléεcaa uu Unfaasǝne nó he néε kani Nstímé Kεcire n kǝ aní ne kefa n tene nnya kuu Nfaasǝne nó he? ³ Nǝ meyíkiyiki aníriyǝwpi lεε? Nǝ lalε nǝké ne Uléεcaa Nfaasǝne pitiki koraane ani pεé ne nkpéni piso i isímé tenεεε? ⁴ Yarε méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí lii? Ai re liké méwoo lē wa. ⁵ Kani isé n tíkilē nnya ke Uléεcaa uu Unfaasǝne nó he nǝn ne mεwaisaηa nókenémεε wapisi, néε íye? Néε kani Nstímé Kεcire n kǝ aní ne kefa n tene nnya kuu lē wa?

⁶ Limεcǝ ke Apiraham uú ne Uléεcaa kefa tene. Li ukεcǝáa wǝlaalē te: Ke Apiraham uú ne Uléεcaa kefa n tene nnya ke Uléεcaa uu u kpísi re ase i ute. ⁷ Lē nnya, ani kǝ nǝne re pεπεε Uléεcaa ne kefa n tenelē pεε Apiraham pipirē yíkiyiki. ⁸ Li Uléεcaa ritelé-i mekεε-me wǝlaalē te Uléεcaa yé mpuri sanε pikó waise ase i pite, kapí ne kefa u n tene nnya. Lē nnya ke Uléεcaa uu rinǝw sǝne ntí Apiraham pehelε re: Pǝ nnya, né ketē kecǝáa sisoipipi nnéi rinǝw sǝne ritikise. ⁹ Apiraham ye Uléεcaa ne kefa tenele, Uléεcaa uu rinǝw sǝne u tikise! Limεcǝ, piye pin nfatene m má, uu rinǝw sǝne pi tikise yarε kuu Apiraham n wa.

¹⁰ Anǝw kǝpε ye mpí nnéi pεε n tálē te isé yé pi yoriye kecǝáa wele. Li Nléεcaasimé-i wǝlaalē te: Uye unsá leleε isé ritelé kémεε n wǝlaalē nnéi rintiki uké kǝ lipikei n wai, anǝw kǝpε ye liute kecǝáa wele. ¹¹ Ai céreise re úka úu yé isé ritiki uú ne Uléεcaa inipεε-i wai ase i ute. Lē nnya kai wǝlaalē te: Usoi nkó yεε ase i ute re u Uléεcaa ne kefa tene nnya, yεε nfáa má. ¹² Ticurruu isé ne nfatene nín líka pénelē, amá isé ye maa re: Uyεε yé i rintiki ne ikεtǝ-pǝ kii yé nfáa hε. ¹³ Kirisi ke Uléεcaa uu tirǝtísi anǝw wa. Kei ke Kirisi uú ne isé anǝw kémεε ró lése. Nléεcaasimé ye mεsei maa re: Pin úye kuna kecǝáa rinkǝlǝ, Uléεcaa ye liute

anóo wale. ¹⁴ Li lē wale re mpuri sane pikó póoké Yeesu Kirisi kupénecó kémee rinóo sáne ke Uléécaá uu Apiraham n yekei yē. Lē kémee tən nfatene m má, tō lē Nfáasone ke Uléécaá uu ró n yekeilē yenle.

Isé ne lē ke Uléécaá uu pisoí n yekeilē kecáá nstímé

¹⁵ Pimárecó, ne la ké sisoipipi mewai kémee linyine kpísi ké ne nó símisi ani kóm. Usoi un tinóo n woi uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesí, úka úu ye líka rikpá, in kó ne kesoiipipi kee woi aké yekei. ¹⁶ Apiraham ne uupirē ke Uléécaá uu pree kó ne lisone lē kuu n yekeilē mé. Ai wólaalē te Apiraham ne upipirē. Lē nnya, áí pisoí kulúí mekó kai wólaalē, uupirē use mekó kai wólaalē. Uupirē uyee Kirisi. ¹⁷ Mmē kam ní la ké nó símisi ye nkpéni mmú: Uléécaá ye mekee-me wóile uu yekei yare kai m pise. Likepire, ai wai inmē píle píle mena ne afetaani, Moisi isé póo pree kelenē leeri. Ii yé fe iké lē ke Uléécaá uu ní la uké wa caai. Insá lē, Uléécaá rinóo kuu n yekei yé rinnanē paa. ¹⁸ In te isé ke usoi uu ye ritiki Uléécaá uu pé ne lē kuu u n yekeilē u pa, li pree wale re Uléécaá uu urinóo cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Uléécaá uu mekee-me n yekei nnya kuu Apiraham ípaelé nyíse uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹ In lē, yo nnya ke isé ii pree nkpáni we? Iyē nkó mee re iké mewai mee áme Uléécaá mela-i ní we pisoí n nyíselē, Apiraham upirē uyē ke Uléécaá uu lisone n yekeilē uu ha ne tuiiri. Pilécaatumee pree isé iyē pisoí cereise. Usoi unyine yee pree ne Uléécaá nnóo n símisi kapí ne ritiki apí ne símisi. ²⁰ Pin ne usoi rintiki apí ne linyine wai, li nyíse re pepere pikéi n wai ye kulúí wele. Amá Uléécaá mecire yee rinóo piyekei kémee pikéi wai.

Yo nnya ke isé ii we?

²¹ Lē nnya, tóké nkpéni re isé íi Uléécaá rinóo kuu n yekei ritikii? Ai nkpáni lē. Pin pree isé inyine n wa yee yé usoi nfáa n he, i yé pree fe ii usoi Uléécaá inipere-i waise aseí ute. ²² Amá Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re mewai kópe nnanē mee ketē nnéí múílē. Li pree lē wale re pisoí mpí nnéí pree yé Yeesu Kirisi ne kefa n tene pree yé lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē yē.

²³ Nfatene itunē iké kelenē n tu, isé ye pree ró hánaalenle yare pikpaniikó, in tó mé liké ha ne tu péé uye-i ke Uléécaá uu yé ró n nyíse re tóké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya, isé yee ró nyóí aí ha ne Kirisi ikametunē tulu. Uyē kari yé ne kefa tene arí ne Uléécaá inipere-i wai aseí pite. ²⁵ Kari nkpéni nní ne Kirisi kefa pitene m máálē nnya, ári nkpéni urónyóle uyē mekó-i we.

²⁶ Li we re nō nkpéni nónnénéí Uléécaá sipipi le, kani Yeesu Kirisi ne kefa n tene nnya. ²⁷ Nó mpí nnéí nóo nní Kirisi kupénecó kémee míni n wóle, nó ne uyē ne panséle pise. ²⁸ Lē nnya, áí nkpéni we re nkó ye Usuifi néé mpuri sane ukó, néé ulási néé uyee umecire n te néé utisi néé unósi. Nō nkpéni meyíkíyiki pise le, kani Kirisi Yeesu ne kefa n tene nnya. ²⁹ In te nō mesei Kirisi pikó le, nō kó Apiraham pipirē le. Nóo lē ke Uléécaá uu péé Apiraham ne upipirē n yekeilē te.

4

¹ Mmē kam nní la ké maa re: Usoi unsá kahane m papisi kuu pree ikúlanlū li, úu ulási ne nka kémee kóólelē, in kó ne uyee nípá yo te. ² Mpá ne lē, pinyine pree yé u nyóí api ukécáá m paílē aí ha ne kumúnjé kpē ke usáa uu n yekei tulu. ³ Limécó ke tóo kó péé we yare siwá sínsá. Ketē nké kecáá, rnanē likó ilasi karí pree le. ⁴ Amá ke itunē ii n tu, Uléécaá ye Ukepípi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵ keké ne pē ke isé ii ilási n tónselē n fénnē, keké kó ne lē kémee ró m pansese Uléécaá sipipi nnya. ⁶ Kani kó nní Uléécaá sipipi nnya ke Uléécaá uu nóanékinjé kémee Ukepípi Nfaasone wa nn sélei re: Sáa! Sáa! ⁷ Lē

nnya, áni kò nkpéni pilási, nò usipipi le. Nòn usipipi, nò kò Uléécáa mèla kémee umemá pite le, memá mē kuu usipipi n yekeilē.

Lelēe Kalaati pikó kémee Pòoli nfasimé n tanaalē

⁸ Nò pēe mēkēe wēle áni Uléécáa nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pēe le ápi kò pēe meyíkíyiki piléécáa. ⁹ Lē nnya kani nní Uléécáa n céri nēe ke uyē uu nní nó n céri nó kò nkpéni ketē kecáá rínanje likó kémee pēle aní ha liilasi piluke kpáá? Nnanje mmē rín líka kuwai we, rín kò líka tu. ¹⁰ Nò meyansei siyáa sinyine ne iwáre inyine ne aḡmē anyine wēele ani waise inyóonsetunje! ¹¹ Li nfasimé né we re pinékei kamí ne nókenémee rinḡmóópú ápi kape méwoo wa!

¹² Pimárecò, ne nó pise re ani menécò mmē n we. Né ne kò nómenécò isé ilasi kémee wēle. Ani ncaai ríka né wa. ¹³ Ani léise re ne pēe utóikó le, pēé uye-i kamí pēe mefoí Nsimé Kecire nó rin-yóó. ¹⁴ Kamí pēe lē m pólú, ám pēe kúpaí meté we. Amá áni né níḡni áni kò né ḡmeriyē. Nò ne íwe né lile, ticuruu ani kò né yósu yare Uléécáatumē unyine nēe yare ne Kirisi Yeesu le. ¹⁵ Méye ke nónnépónare mmē nn pēle? Né ḡmaa nēe yē te nòn pēé n fene, nó pēe ricuruu nóinénípeé lésente ani né pa. ¹⁶ Kam nsímései nó n símisi nnya kam pēe nkpéni pansē nóunéláarò, nēe íye? ¹⁷ Nla mmē kapi nní nókenécáá m má nnanje rín lisone linyine. Pi lalē piké tó ne nnó túúnne nòké pēe meyá pin n la. ¹⁸ Li nyamí te áni kape ye píkai lisone ne siká wa, ái re pēé uye-i kam nókenékúrí rí we ḡmane. ¹⁹ Sinépipi, ne kò ne nḡ nnya ntóosi kómēile yare unósi ke memárenlò amē n kēheni. Lē kai yé né n we aní ha ne pipele tene, aní ne Kirisi mēwee nókenémee n nyíselē. ²⁰ Li ripóó né we re ké pēe kumúnjé nkú-i nókenémee n we ké céri lē kam yé nó n símisi. Am nyu íye kam yé nó wa.

Icélaa yee Akaa ne Sara nsímé kémee rí we

²¹ Nóó nní n la isé iké nókenécáá rínanje m má kamí la ké pise re nò pēe kómēi lē kii n símisii? ²² Likumúnjé re li wólaalē te Apiraham ye piḡmánē pitē mári. Ulási Akaa yee use ne u mari, uunòsi Sara yee umecire n te pòó ne ucò u maru. ²³ Kesoipipi mèla kémee ke Akaa uu uunḡmánē mari. Amá Uléécáa rinòó kuu n yekei kecáá ke Sara pòó uukó mári. ²⁴ Nsimé mmē nnyinécò ye mmú: Pinósi pē keté ye anòó até ke Uléécáa uu n yekei le. Nkómēine foí mmē ke Uléécáa uú ne pisoí Sinayi riyòpe kecáá sée Akaa uú ne siwá maru silási. ²⁵ Akaa ye we yare Arapii ketē-pò Sinayi riyòpe. U kò we yare kuyu nkú kapi ye neni nní n sée re Yerusalem. Ku ne kupikó ye isé pilasi le. ²⁶ Amá Yerusalem yee keyómecáa-pò rí we ne upikó ye pimecire tele. Kuyu kpekpeē nkpéni we yare uróni. ²⁷ Lē nnya kai wólaalē te:

Pó unósi nyapi nkó
yee úu píkai m máraalē, a yisi a cò.
A mpónare ne ricáái.

Pó ke memárenlò amē píkai n kēhenlē!
Unósi ke ula úu rí la sipipi ye ulakó sikó kulúí feriyē.

²⁸ Pimárecò, nḡ ne Uléécáa rinòó kuu n yekei nnya usipipi le Isaaki mecò. ²⁹ Uyē kapi kesoipipi mèla kémee m mári ye uyē ke Nfáasone nn n tíyese api máru lémaalenle hái. Lē kai we ne neni-mē. ³⁰ Iye kecire kai pēe wólaalē? Li wólaalē te: A unósilasi nkó ne uunḡmánē lakase, li we re ulási unḡmánē ne uyēe umecire n te ukó, ápi yé ikúlanylū kesé li. ³¹ Pimárecò, lē nnya tó ári ulási uyē sipipi. Tò uyēe umecire n te sikó le.

5

Ani kape ilási kémee n we

¹ Kirisi ye ilási kémee ró lésele re tóké meyíkíyiki merócíre n te. Lẽ nnya, ani n we nɔn páápú, áni kape kɔ nómenécíre ilási kémee pitane rikpá.

² Ani kutu ricɔ, nẽ Pɔɔli ké nó símisi ani kóm te nɔn n tíye pin n kérii, Kirisi úu pɛe líka nó yóriye. ³ Né kɔ pimáa nó rikpá re úye un n tíye pin u rinké, isé nnéi kai pɛe pise re uké ritiki. ⁴ Nɔ́o nní rí la re nɔké isé ritiki nɔké ne Ulééca inipɛɛ-i wa aseí pite, nó ne Kirisi ye túúnnele ani Ulééca ipɛelée paa. ⁵ Tóo nní ne kefa u n tenelẽ, tó ne mé te u yé ró waise aseí pite. Nfáasone mee tíyeselẽ kari mé te Ulééca yé ntófatenɛ nnya ró waise aseí pite. ⁶ Kirisi Yeesu kupénɛɔ kémee, nké nées nkéciré rín ye líka yoriye. Lelɛ kuláa m má yee usoi uké nfatenɛ m má mee ríla n nyíselẽ.

⁷ Nɔ koraanelɛ rísone hái. Wóo nkɔpéni nsé nó púnɛise un ne nó yúlu re áni kape aseí ritiki? ⁸ Nsímé mmẽ kapí ne nní atu nó n takai rín Ulééca yee nó n séi kémee léeri. ⁹ Pi ye maa re: Nkpónótɔ pite fíi pɛe ye kukpéecari nnéi nyépukuse. ¹⁰ Amá mpá ne lɛ, ne ne Upiima tálɛ te nɔ sánti nɔké ncée sone kémee pɛeme. Amá uyee nní nó n cónlɛ, te úye kecire loo, Ulééca yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimáreɔ, nen pɛé n céési re li pise re pisoí piké kérii, yo nnya kapi yé pɛe nkɔpáni né n wéékuselɛ? Nen lɛ n céési, Kirisi nkɔ kunapéékɔ́ kecáa rín yé pɛe úka kémee awóle nsímé. ¹² Pɛpɛe nní nó n cónlɛ te ani kérii ápi kape ne piké nmanɛ ripá. Piké mese pimécire camesi!

¹³ Pimáreɔ, Ulééca ye ilási kémee nó lésele re ani nómenécíre n te. Mpá ne lɛ, áni kape ne riwáaná re nɔ nómenécíre te nnya aní ne lɛ kani n káipinkeɛ n wai. Amá ani n lakaane nɔn kɔ pikéi wapaane. ¹⁴ Nsímé nse kémee ke isé nnéi íi we. Lelɛ re: A upócɔ n la yare ripócúruu. ¹⁵ Amá nɔn nómenécɔpɛcire n kéhenne nɔn n takainkeɛ, ani nómenécíre tí. Insá lɛ, nó nómenécíre kónaane.

Nfáasone mela ne meróla cire

¹⁶ Lẽ nnya, ne la ké nó símisi re ani tíye Nfáasone nké nó n séni, áni yé pɛé uye-i nólinékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ai lɛ kani rí la ke Nfáasone nń la. Ai kɔ Nfáasone lilala ke nɔ́o kɔ la. Nfáasone lilala ne lɛ ke kesoipipi ake rí la ái ye risáne. Lɛ kaí we nnya káni ye fe nɔké lisone kani rí la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasone mee nó séni, isé íi pɛe kɔ rínanɛ nókenécáa má.

¹⁹ Lɛ ke kesoipipi likáipi-káipi ai ye n léeme aí n nyáni kpáii ye nní: Iwásá piwapaankeɛ ne mékɔpɛrinkɔpɛwai ne mesɛiciréwai, ²⁰ ne piléenyóonse ne menírihélaawai ne iláarɔ piwapaane ne picénaankeɛ ne kufatoi ne kuwói ne íkenɛne ne pikóólentene ne pitele siwúipi piwapaankeɛ ²¹ ne ucɔ likó pikáipinkeɛ ne píta niré ne piluke caainkeɛ ne anyá ne lilinyinɛɔ. Ne la ké nó péhele yare kam pisímé nó m masí re: Pẽ nnéi pɛe limɛwai mɛ n wapisi uka úu Ulééca iyɔ́pi kémee melone má.

²² Amá lɛ ke Nfáasone pɔ́o ye usoi n he ye nní: Nla ne mpóonare ne nkínniɛ ne nípure ne kusoi piwai ne nfanare ne aseí pitiki ²³ ne rínniɛ ne mecíre pimúlú. Isé íi mewee mɛ kesu. ²⁴ Kirisi Yeesu pikó ye pimɛwee ne pililala ne pilikáipi-káipi pikpiké masile api kunapéékɔ́ kecáa kari. ²⁵ Nfáasone mee Ulééca nfaa ró heelɛ. Lẽ nnya, tóké tíye nké ró n séni. ²⁶ Ari kape pansɛ píyuwélaa tóké merócɔpɛcire anɔ́o n wélaane tɔn kɔ merócɔpɛcire kufatoi wapaane.

6

Ani ncɔni n lɛnaane

¹ Pimáreɔ, nó mpí ke Nfáasone nn nní rí séni, nɔn ye unyine n yẽ un akópe n wai, ani ye m purú aní ne ncée sone-i u pɛseri. Ani ye nómenécíre tí te mewai mɛ meɔ́ áme kape nó leeme. ² Ani ncɔni n lɛnaane. Lɛ kani yé ne Kirisi isé rintíki ye lɛ. ³ Uye un m músu re úu kusa we, kúu kɔ pɛe líka tu, umécire kuu kíraaɛ.

⁴ Mπά úye uké ye uricuruu mewee ripaí. Un n yē te li rikókari we uké umecire ne múnēisene, ái kapē ne picō. ⁵ Li we re mπά úye yee yé céri uu símisi lē kuu n wa.

⁶ Li pise re usoi nkó kapi Uléecaa Nsímé n céési uké ulikó ne uucélaa kecáa pípaí n léni.

⁷ Ani kapē nómenécíre kiraase, ápi ye Uléecaa sénnyi. Lē ke usoi uu n lukesi kuu ye kpasi. ⁸ Uye un umela likó n lukesi, uu umela likó yénu. Amá úye un Nfáasone likó n lukesi, uu Nfáasone mela yenu, lelee nní nfáa teneciré. ⁹ Mewai sone piwai ápi kapē ye ró pi. Li we re tōn lē piwai ne n ημόópúlē, itunye ye sóntile, mπά úye uké lē kuu n lukesi kpasi. ¹⁰ Lē nnya kai nképni nní lē kuwai ní we, tóké písoi nnéi níla n nyíselē, ái ne tósu tó ne pē tó Kirisi ne kefa n tenelē.

Icélaa tōwō ne iyáhaa

¹¹ Ani ripaí lē kam nképni tinécúruu ne kunénipe nó n wói mekóne mekóne. ¹² Mπί nnéi pēe n wéési re písoi piké pi pakare pēe nó cōhlē te ani kérii. Api la piké Kirisi nkpō kunapéékō kecáa nnya íwe inyine li. ¹³ Pikéké pē ricuruu ápi isé tíkílē, amá pi pēé la re nóóké kérii piké ne nópinéké pē nnya rikókari n wai. ¹⁴ In née, ke Upíima Yeesu Kirisi uu kunapéékō kecáa n kpu ηmane yee nē tókókari waise. Líka licō ái likecáa kpálē. Kunapéékō kecáa nkpō mee tíyese ke ketē kecáa likó ái kō nképni kenémee kuláa kúka má, ám kō nképni pikáipinkēe li kpálē. ¹⁵ Ai nké née nkéciré yee linyine yoriye, amá Uléecaa uké ró pansese písoi fale yee ye yoriye. ¹⁶ Mπί nnéi pēe piísoi kémee nsímé mmú n tíkílē kamí ne welu re Uléecaa uké nkínēnē pi he uu kō íwe pi tēni. Nkínēnē ne píwetu piké kō Uléecaa kuyu Isirayēli kecáa n we.

¹⁷ Kai nēni ne n kpísi, úka úu kapē picōn né rikpá. Iwói ye inépinē kecáa nyíselēnle re ne Yeesu kecáa íwe lile.

¹⁸ Pimárecō, Urópíima Yeesu Kirisi uké ípēelēe nó nyíse. Amí.

Títelé ke Pòoli uu Efesi pikó n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uléécaá icápine yee pee Efesi-pò, mekee Asii keteni-i ní we ke Pòoli uu rítelé ntí wói un Ròm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikó pee ápi Pisuifi ne pèpee Pisuifi kuu ri papalē. Meyá ke rítelé ntí ari pikéi má, anó sone metikise kapí ne ri n kóri nnya (1:3-14). Kekoraane ke-i ke Pòoli uu piyulale ncee Yeesu metiki kémee pìsoi nyíse (1:9). Uléécaá ye ncée mmē isoolú wale uké kelenē ketē ne keyóme mō (1:4). Amá Uléécaá yee ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne ncée mmē tó nyíse. Pòoli yee lē tó riyóó.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pòoli ye lē ke rinóo rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkpò kunapéékóó kecáá nnya nyerele uu símisi. Kirisi pikó pee ápi Pisuifi ne Pisuifi mpuri pikó ye pansese mpuri nse pikó. Lisone lise kapí Uléécaá kémee yósu. Kirisi ye iláarò kumele riláule uu pèpee pee ketaa n wene kase. Lē kémee kuú ne nkíhniye m̀pá úye ka (1-3).
2. Utumē Pòoli ye Kirisi pikó pise re piké nfatene ne rinóo rise ne nkíhniye ke Uléécaá uu ye n he m múlē. U pi hmóópúselenle re piké isoi fale n le. Uu kò kumáre kémee pìsoi ne píco metone kecáá pi céesi (4-6). U kò kétò-pò pi rinómóópúsele re piké ye lélee áí Uléécaá kémee n léeri ne tó. Lē nnya, m̀pá Kirisi ukó úye yee atòpi kémee ní we ke Uléécaá uu ye itòpilū yee Nfáasone kémee n léeri pa (6:10-20).

Iyáhaa

¹ Née Pòoli yee Uléécaá mela kémee Kirisi Yeesu utumē m pansē. Nó ke Uléécaá uu n wée non Efesi-pò we non Kirisi Yeesu ne kefa keke tikilē kam títelé ntí wólu. ² Urósáá Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípèelēe ne nkíhniye nó nyíse.

Lisone ke Uléécaá uu Kirisi nnya ró n he

³ Urópíima Yeesu Kirisi Usaa Uléécaá yee ipakare te. U Nfáasone likó ncòpuri nnéi keyómecaa-pò ró hele un ne tó ne Yeesu Kirisi kupénecò kémee ró kpálē.

⁴ Uléécaá uké kelenē m̀pá yo n wa, u ró wéele uu tó ne Kirisi kupénecò kémee ró pansese upikó. Kupénecò kpē kémee kuú la re tóké n kpáailē ári kape kò uinipèe-i akópe áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵ uripòo ne Yeesu Kirisi nnya mekee-me ró kpísi uu ró pansese usipipi. Lē kuu unfanare kémee ró ní la ye lē. ⁶ Lē nnya, tóké Uléécaá pakare re u tó ne ukèpipi lala Kirisi kupénecò kémee lisone píima ró wa.

⁷ U tó ne Kirisi kupénecò nnya ne unfanare mpiye nnya akópe ilasi kémee ne Kirisi menyē ró lésele uu arókópe ró sárei. ⁸ Uléécaá ye meyíkíyiki unfanare ró nyísele. Mewéesesòho ne mesòho nnéi kuu ró he. ⁹ U tíyesele ari lélee umela kémee m pékaalē ceru. Háí mekee-me kuu unfanare kémee la re Kirisi uké lē wa. ¹⁰ Lélee re itunye in n tu, Uléécaá yé uyóopi use lese. Uyee Kirisi. Uu keyómecaa-pò ne ketē nté likó nnéi kecáá iyóopi le.

¹¹ Uléécaá ye tó ne Kirisi kupénecò kémee lirókó nnéi ró pale. Lē nnya kuú pee mekee-me ukemúhē-i ró wée uu ilúké yekei. Uricuruu yee la nnya kuu lē wa.

¹² Lē nnya, tó mpí tóo pee nní pifóí Kirisi ne rintá, tóké nkpéni Uléécaá meyoopi ne siyóme ritaáse.

¹³ Nsímései mee nní Nsímé Kècìre mee ye usoi riyu n ló. Kani Kirisi ne kefa n tene Uléécaá uu pee nwóí nó wai, Nfáasone kuu ḿmaa re u yé nó pa kuu lē nó pa uké ne nyíse re uyee nó te. ¹⁴ Nfáasone ke Uléécaá uú ne rinyi re tó lisone kuú ne

upikó m mémpw yē. Twn píyei akópe ilasi kέmεε n le cάká-cάká kari yé lisone lē nnéi yé. Lē nnya, tóké Uléécαα meywópi ne siyóme ritaáse.

Pwoli iwεle

¹⁵ Lē nnya, hái kamí ne n kó te nō Upiima Yeesu ne kefa tenelenle nōn kō pē nnéi ke Uléécαα uu n wée la, ¹⁶ ne ye nen keyóme n yáásine, ne ye mesére nō nnya Uléécαα pōnesele. Ne ye keyóme yáhaa-i nōnnénéi kecáá Uléécαα wele am te: ¹⁷ Urópiima Yeesu Kirisi Uleecαα, Sáa meywópi ukó uké mewéesesōhō nō he nóké ne u yē ani péé ne rísonε u ceru. ¹⁸ Ne ye kō u pise re uké nōinénipee wúkule. Nō pee fe ani lē kuú ne nō n sée ceru. Nō pee lisone kuu ye pē kuu n wée n he mpiye ne linsone yē, ¹⁹ ani kō ceru re rínanje kuú ne tó mpí tōo nní ne kefa u n tenelē kέmεε n keisi rín kumúnjé má. ²⁰ Nnanje píima mmē kuú ne Kirisi kέmεε keisi uú ne pikpōkpō kέmεε u yukuse, uu kō ne keyóme cαα-pō ukuluke-luke-mē kέyukōtōne-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lē nnya keyóme cαα-pō iyóopi ne n-yóopinaje ne rínanje ne iwéése píima ne nípá yo yee rinyíri m má ne kekpeē wele. U nípá yo kekpeē wele. Ai lelee neni kumúnjé nkú-i ní we ηmane kekpeē kuú we, amá ne lelee masí kepire-pō n wéme kekpeē kuú we. ²² Uléécαα ye nípá yo Kirisi iyóopi metene wale uu likεcáá u tonse. U u pale re uké Uléécαα icápine nnéi uyóopi píima. ²³ Uléécαα pikó icápine ye uipiñe le. Umεsá nnéi kuú ne ikεmεé we un kō infaa nnéi te, Uléécαα un kō ne umεsá nnéi Kirisi kέmεε we.

2

Iye ke usoi uu ye nkpō-i le uu nfāa-i lompō?

¹ Nō ne pee mekεε-me nōnnécαai ne nōanékópe nnya pikpōkpō le Uléécαα inipεε-i. ² Ketē nté isoi icō kaní pee le. Nō pee mekεε-me uyē kani n nyáni re ketē nké uyóopi tikilenle. Uyee nni neni pepεε Uléécαα pipakarε n yúlu isoi kέmεε we. ³ Pimecō ke tōo kō pee mekεε ntónéi mmú we, tōn merópōla wai, tōn sirómúnjé ne merósōhō cire ne irósoi le. Merówee mē nnya, tō ne kō péé ne sá re Uléécαα uké ukuwōi kέmεé ne ró túhaane picō mecō.

⁴ Amá Uléécαα yēè meyíkíyiki usoi íwe ténle. Unla píima nnéi kuu ró nyíse. ⁵ Lē nnya ke Uléécαα uu tōo pee ntócaai nnya ní we yare pikpōkpō uinipεε-i nfāa fale he. Ani yē te ípεeléε kuu nō nyíse nnya kuu nórínéyu lō. ⁶ Kesé ke Uléécαα uu tó ne Kirisi Yeesu pikpōkpō kέmεε yukuse uu kō kesé ukεmεε keyóme cαα-pō ró tónse. ⁷ Lelee masí kepire-pō leeri, ari pee yénu re ípεeléε kuu Kirisi kέmεε ró ní nyíse ye lisone píima le lee ái píkaí kutene ní we. ⁸ Uléécαα ye ípεeléε nō nyísele uu nōnnéfatenε nnya nórínéyu lōlu. Nōricúruu áni kei líka kuwai we. Uléécαα ihεε ye nyi. ⁹ Ai nóménéwai sōne nnya kuu nō yóriye. Lē nnya, úka úu kape umεcire n taáselē te umεwai sōne cire mee u yoriye. ¹⁰ Mesei, Uléécαα ricuruu yee ró wa. Tó ne Kirisi Yeesu kupénecō kέmεε kuu ró wa re tóké ye nkpéni fe tóké ye lisone wa. Uléécαα ye mekεε-me mewai sōne mē tó yekeilē te tóké ye me wa.

Tō Yeesu Kirisi kupénecō kέmεε písoi pise le

¹¹ Ani lē kaní pee mekεε ní we léise! Nō pee písoi pinyine le ke Pisuífi api ye pee n sée re pikéciré. Amá in kō ne usoi kunipe kpee pē ticuruu sisoipipi meké riké. ¹² Lē nnya, ani kō te nō péé uye-i ne Kirisi ketaa wele. Nō péé wele yare písáne Isirayeli pikó kecōpe, áni Kirisi má, áni líka má rinōo ke Uléécαα uu pi n yekei kέmεε, líka ái we kani yé ne rintá, áni kō ketē kecáá ríka Uléécαα má. ¹³ Nō péé ne ketaa u wele. Amá Kirisi menyε mee n kōnu nnya, nō nkpéni Kirisi Yeesu kupénecō kέmεé ne u rikole. ¹⁴ Lelee re Kirisi yee ntókínñine. Uyee tíyese ke Pisuífi ne mpuri sanε pikó api panse mpuri nse. Unkpō kunapéékō kecáá kuú ne iláarō yee pee pikepáápáá m pínεilē yare mmεle riláu. ¹⁵ U Moisi isé nnanje ne lē nnéi lee i m páápúse tinnεle uu pee Pisuífi ne mpuri sanε pikó kpísi uu u

ne pē kupénecō kēmee pi pansese mpuri fale nse. Lē kuu nkīnīnīe ne í ka ye lē. ¹⁶ Unkpō kunapēékōó kecáá kuú ne Pisuífi ne mpuri sane pikó pansese ipīnīe ise, uu pi ne Uléécaā kecōpe nsímé nyóonse. Iwe kuu kunapēékōó kecáá n li uú ne kpi ye iláarō kpule. ¹⁷ Nsímé Kēcīre mee ye nkīnīnīe n he kuú ne ka uké nó mpí nó pēe nní ne ketaa u í we ne nó mpí nó pēe nní ne u n kólē símisi. ¹⁸ Uyee tíyese ke tó Pisuífi ne mpuri sane pikó ari ncée má ari ye ne Nfáasōne nse kóló tiki arí ne Sáa Uléécaā kēmee sí.

¹⁹ Lē nnya, áni kō nkpēni písáne, áni kō picéetōnē. Amá nó ne pē ke Uléécaā uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nō nkpēni Uléécaā keyō pikó le. ²⁰ Nō nkpēni pansēle kēyō kee m mómāalē. Pítume ne antepuyē pēe kerikui. Kirisi Yeesu ricurū ye kesinui riparē. ²¹ Uyee tíyesele kake páápú ken cālē. Uyee tíyesele kake we. Ke Uléécaā keyō le kuu umēcīre n yekei. ²² Nó ne picō nó ripēne ani panse Kirisi kupénecō kēmee kēyō kē ke Uléécaā uu m móm un ne Unfaasōne kekeméé we.

3

Pikei ke Uléécaā uu mpuri sane pikó kēmee Pōoli n forii

¹ Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke nē Pōoli am akpanii kēméé we. Nó mpuri sane pikó mpí nnya kam íwe iyē nnéi le. ² In n la, nó kō te Uléécaā ye kefa ne né fénne uu né forii re ké ukemúnjé kēmee nó nnya pikei u wa. ³ Uyee uricuruu lipéké-peké lē né yéneise. Linsímé kam pēe nní nkáripī nó wóipō. ⁴ Nōn n keē, nó céri re ne Kirisi nkó mee m pékaalē kecáá meýánsei nyule. ⁵ Uléécaā úu pēe mekee-me lipéké-peké lē sisoipipi nyíse yarē kuu nkpēni nní Unfaasōne ne rintíki uú ne pítume kuu n wée ne antepuyē li nyíse. ⁶ Lipéké-peké lee nní: Pisuífi ne mpuri sane pikó ye pansēle ipīnīe ise. Lē nnya, lisōne lise kapi kō má. Pi yé kō lē ke Uléécaā uu Nsímé Kēcīre mee pi ne Kirisi Yeesu m pēneselē nnya n yekeilē yē.

⁷ Nsímé Kēcīre mmē pikei kam wai. Uléécaā ye unfanare kēmee pikei né forii uu kenémee unnanē nyíse. ⁸ Uléécaā pikó nnéi kecōpe, née ye ám líka tu, mǐpá ne lē, u pēe kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sane pikó Kirisi lisōne lee áí kutene í we símisi. Nsímé Kēcīre ye mu. ⁹ U kō né forii re ké tíyese pīsoi piké yē lē ke Uléécaā uu lipéké-peké lē n wainē. Uyee mǐpá yo wa. Mekee-me kuú pēe li pékaalē. ¹⁰ Lē nnéi lee iyóopi n le lin keyómecaa-pō rínanē má yé nkpēni Uléécaā icápine nnya ceri re Uléécaā mewéesesōhō áme mēpehē kulúí kēmee kumúnjé má. ¹¹ Uléécaā kemúnjé kuu mekee-me n yekei uu kō nkpēni Urópiima Kirisi Yeesu kēmee ke wai ke lē nnéi ai tīkilē. ¹² Kari nní ne Kirisi m pēnelē tōn kō ne kefa u tenelē nnya, tō ncée mále toké ne tirópōō ne kefa ke se Uléécaā rikō. ¹³ Lē nnya kam nó símisi re nórínépōō ári kapē íwe kam nókenécáá n le nnya caai. Nó kai meníne ríyu waise.

Kirisi nla nsímé

¹⁴ Lē nnya kam Sáa Uléécaā keyu-i anui wulalē nen nókenécáá yáási. ¹⁵ Ukeméé ke amáre nnéi nyee ketē kecáá ne keyómecaa-pō í we aa léeri. ¹⁶ Ne ye u pise re Unfaasōne nké nínésōi kēmee meýá nó m papukuse yarē ke umeyóopi ame m piye mecō. ¹⁷ Ne kō u pise re Kirisi uké nónnéfatenē nnya nóanékinjé kēmee n we. Ani ríla kēmee iníjī wa ani kō nkemee rísōne papisi. ¹⁸ Pēé uye-i ke nó ne Uléécaā pīsoi nnéi ani yé fe ani céru re Uléécaā nla rín kumúnjé má. N mēpéré ne mecáa ne mecímá wele, nn kō cālē. ¹⁹ Kei kani yé kō ceri re ríla mmē ne menyuwe nnéi fele. Lēle yé kō tíyese Uléécaā uu nókenémee ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyee kerómee ne rikōhō keisi. U yé fe uu kerómee wai ai tósu lē kari ye m pise née lē kari ye rí musí. ²¹ Uléécaā ye Kirisi Yeesu kēmee ne uicápine kēmee mǐpá ncōpuri rí-yei-pō ne mǐpá píyei-pō ríyu te. Amí.

4

Nfatene kémee rinə rise piwai

¹ Ne Upiima nnya akpanii-i wele. Nó ke Uléecaa uu nní n sée kam pise re ani n sone, nónnésē nké n nyíselē te lē kuu nní nó n sée nsē kani sone. ² Ani kape áyu n wéesi. Amá ani mesere n láarú non purú. Ani ríla ne nómenécəpəcire m múinelē. ³ Ani rinmóópú ani rinó rise ke Nfáasəne nn nó n he m múílē. Nfáasəne mee Uléecaa-i n léeri yé tíyese ani nónnénéí m pénelē, nkíninje nn nókenécəpə we. ⁴ Nə ipinje ise kecáá ilese le. Nfáasəne nse mee kə nónnénéí kémee we. Likéi lise nnya ke Uléecaa uu kə nó sée. ⁵ Upiima use kóló ne nfatene nse kóló kani má, ani kə míni mese kóló wole ⁶ Uléecaa use kóló yee we. Uyee písoi nnéi usaa. Uyee ntónéi kecáá tū, un ntónéi kémee we un kə ntónéi kémee pikéi wai.

⁷ Amá Uléecaa ye ntónéi mmú kémee rípa úye uihēe hēe ne impēhē Kirisi yee rípa úye likó musí. ⁸ Li Nléecaasimé-i wólaalē te:

Kuu keléecaa rińtaá,

u ne pikpaniikó ripénele,

uu lihēhēe sisoipipi həonente. ⁹ Te íye ye nkpéni lē te u keléecaa ritaá? Li nyíse re uké kelene rińtaá, u ketē metene kuhóre kémee ricepile. ¹⁰ Uyee rincépime cire yee kə ritaá uu keléecaa fáau uú ne ketē ne keyóme nnéi n yipaalē. ¹¹ Uyee wa re pinyinē piké pitume, picə piké antepuye, picə piké Nsímé kecire piyóó, picə piké Uléecaa icápine pikpeenwai ne picélaa. ¹² U pi wéele re uké lē kapi yé upikei n wa pi nyíse, piké pē ke Uléecaa uu n wée céesi lē kapi yé Uléecaa icápine m papukuse. ¹³ Kei ke ntónéi ari yé pēe céri re likéi lise karí ne Uléecaa Kepipi kémee kēfa tene. Tə pēe lē papisile yare ke Kirisi uu m papaalē mecə. ¹⁴ Lelee yé tíyese ári yé pēe uye-i n we yare siwá see rípa icélaa íye yee rí we n tíkile, písoi pēe ye picə ne pinnaəme kuyú n tā ápi yé pēe ró kúraasente. ¹⁵ Nla ke tóo ne nsímései símisi tən kə lakaane tən ne urówéese Kirisi kupéneə nnéi kémee pelu. Uyee ríyu. ¹⁶ Uyē nnya ke ipinje ii kecíre nyenu, isitanene nnéi sín mulénelē. Lē nnya ke rípa nlése rí-ye nn ríla kémee mpikéi wai, ipinje nnéi yee ríla kémee m pelule in papisí.

Kirisi pikó isoi fale nsímé

¹⁷ Lē nnya kam la ké nsímé mmú ne nó cési ne Upiima rinyiri ani kóm te áni kape kə nkpéni nsē tikpá yare pēpēe ápi Uléecaa m pakarelē. Mpələcee ke pisimúñé asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesəhə ye kuñmaha-i lompəle ápi pēe Uléecaa isoi kémee we. Kapi pinnéi piníri ápi Uléecaa nkó ríka nyu, piakin an kə taká nnya. ¹⁹ Api nkpéni lisəne ne líkəpə nyu. Méwoo méwoo kapi wai, hái apí ne meseiciré wai mmé ncəpuri m pénelē pin wai.

²⁰ Amá ái lē kapi nó Kirisi cereise. ²¹ Ai céreise re nə ukēcáá nkó nnéi kónle api kə nsímései mee Yeesu kémee rí we nó céesi ani kóm. ²² Lē nnya, ani nóinésói kpure riyá. Nómenéwee kpure ye mē. Melikáipi-káipi ye ne nkpə-mē nó sínle. ²³ Ani tíye Uléecaa Nfáasəne nké nókenémúñé conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yare ke Uléecaa uu rí la. Nsímései ye tíyesele ii aseí n tíkile in kə kpáíilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnəəme riyá rípa úye uké ye uucə aseí símisi. Tə ntónéi mmú ipinje ise ilese le. ²⁶ Nən ye n wósi, áni kape ye akópe wa. Ani ye nókunéwói kpu itunje iké kelene loó. ²⁷ Ani kape ye kuníri ncée he kuké ncaai wa. ²⁸ Uyaa úu kape kə nkpéni piyaa rikpá. Amá uké rinmóópú uu ye kēfa kesē ne uanipe pikéi pinyinē wai uú ne le, lín kə úye m párilē, uu fe uu liute léni. ²⁹ Nsímé kópe ríka rín kape ye nónnénó-i léeme, amá líké mme mee yé usoi ikari rinkpáse ai kə pēpēe kutu nó n cólē lisəne wai. ³⁰ Ani kape ye Uléecaa Nfáasəne ripə caaise. Mme mee Uléecaa nwəi kuu nókenécáá n wa keyáa kē kuu nóanékópe

kémee nó ní lesene cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsímé pifanaankée ne mesewai ne kuwói ne pisenkeene ne picɔ alɛ ne mewai kópe ncɔpuri nókenécɔpe lese. ³² Ani n láárúne, nɔn íwe ténaane. Ani nómenécɔpecire n sárikeene yare ke Ulééca uu nó ne Kirisi kupéneɔ kémee nó n sárei meɔ.

5

Metéi kémee isoi nstmé

¹ Nɔ siwá sinyine le ke Ulééca uu ní la. Lɛ nnya, ani umecɔ n wai. ² Nla nké nɔínésói nnéi kémee n we. Ani yɛ lɛ ke Kirisi uu ró ní la uu unfaa kpísi uu tó nnya he yare inyónsese, Ulééca uu i yósu rísane.

³ Lɛ kái ne n sá re liké Ulééca sipipi kecɔpe n we ye nní: Méwoo méwoo pinásiwélaa ne mékperinkrewai née memá nnáápí nkó ríka rín kape nkpráni nókenécɔpe n we. ⁴ Ai kɔ ne sá re nɔké asímé kópe née inírisimé née akpéri kópe m má. Ai nyamí. Amá Ulééca ipakare nmane iké n we. ⁵ Ani kɔ rísane re méwoo méwoo mewai ute úka ne úkperinkpekɔ úka ne memá nnáápí ukó úka úu lɛ ke Ulééca ne Kirisi api piiyɔpi kémee ne pipisoi m mé kémee líka yenune. Memá nnáápí pó ne kɔ piléenyóonse picɔ le.

⁶ Ani kape tíye unyine uké níwoosimé ne nó kíraa. Lɛ nnéi nnya ke Ulééca kuwói aku pisoi pɛe ápi u m pakarelɛ kecáá we. ⁷ Lɛ nnya, nó ne pɛ áni kape ríka kémee m pénelɛ. ⁸ Nɔ pɛe mekee mesei kuɔmaha-i wele. Nɔ nkpréni nó ne Upíima kupéneɔ nnya metéi-i wele. Lɛ nnya, ani n sóne liké n nyíselɛ te nɔ metéi sipipi le. ⁹ Likumúhé re lelee ye metéi kémee n léeme lee nfanare ne nsímései pitiki ne ase. ¹⁰ Lɛ nnya, ani n wéési nɔké lelee ne Upíima n sá n nyu. ¹¹ Nó ne kuɔmaha kémee mewai áni kape ríka kémee m pénelɛ, amá ani ye me yámne. ¹² Mesei sei lɛ ke pisoi pɛe ápi meya n wai pisímé ricuruu ye isei wele. ¹³ Amá pi ye pin pimewai mɛ n yámne, me ye metéi kémee léémelɛ ame kúcere wai. ¹⁴ Lɛ nnya kapí maa re:

Pó nkó pɔɔ nní ní lɔni, a yisi.

A pikpɔkpɔ kémee yisi

Kirisi uké pɛe metéi pɔ nyíse.

¹⁵ Lɛ nnya, ani nónnésé kecáá musí rísane. Ani kape n sóne yare piníri, amá ani n sóne ne mewéesesɔhɔ. ¹⁶ Ani kape tíye itunje iké méwoo n tósu, li we re siyáa nsí-i kari nní ní we ási nyamí. ¹⁷ Lɛ nnya, áni kape meníri n tū. Ani rinmáópú ani Upíima mela ceru. ¹⁸ Aani kape ye píta m pomaalɛ. Lɛ ne méwoo méwoo mewai le. Amá ani tíyese Ulééca Nfaasone nké nó n yipaalɛ. ¹⁹ Ani ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncɔpuri ke Nfaasone nn nó n he ne nómenécɔpecire n nɔmáópúsenelɛ. Ani kefa keese ne ipakare siyome Upíima yɔ. ²⁰ Ani ye nɔpá píyei ne nɔpá yo kémee Sáa Ulééca pɔneese ne Urópíima Yeesu Kirisi rinyiri.

Pinósi ne pipila mewee

²¹ Kirisi ipakare kani m má nnya, nɔpá úye uké ucɔ n waiselɛ. ²² Nɔ pinósi, nɔpá úye uké uula n waiselɛ yare kuu Upíima n waiselɛ. ²³ Li we re utisi yee unósi uwéese yare ke Kirisi uu Ulééca icápine nnéi uwéese meɔ. Iyee uipiɔe, uyee iriyu. ²⁴ Lɛ nnya, nɔpá unósi úye uké uula n waiselɛ yare ke Kirisi icápine ii Kirisi n waiselɛ.

²⁵ Nɔ pinósikó, nɔpá úye uké uunási n la yare ke Kirisi uu Ulééca icápine ní la uú ha ne unfaa kpísi uu iyɛ nnya he yare inyónsese. ²⁶ U lɛ wale re un mını ne unsímé ne pipáálá pi m masí, piké pɛe panse Ulééca pikó. ²⁷ U lɛ lalɛ Ulééca icápine iké ukɛyu-i ríyu píima m má, iké n kpáilɛ, ncaai rín kape ríka i n tɛrlɛ née ii kape ncaai féé ríka m má. ²⁸ Limecɔ ke pinósikó pɔɔ yé kɔ pipinási n la yare kapi pimécire ní la. Úye un uunási n la, uricuruu kuu lɛ la. ²⁹ Mesei ye me re

úka úu ye pikai uipinje cire niñni. Mpá úye yee uipinje n nyóonsele uu kò ikecáa m paílē yare ke Kirisi uu Uléecaa icápine n wai mēcō. ³⁰ Kari uipinje ilese nnya kuu lē wa. ³¹ Li wōlaalē te: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine, u ne unósi apí ha péne api pansē ipinje ise. ³² Nsímé mee kelō nké-i m pékaalē ye mpíima le. Ne maa re Kirisi ne uicápine nkó ye mu. ³³ Amá nŋ kam kò ne lē tee. Li pise re nŋpá unósikó úye uké uunósi n la yare kuu umecire ní la, unósi pōóké kò uula m pakarelē.

6

Siwá ne sipite kecáa nsímé

¹ Nŋ siwá, ani nŋpinéte m pakarelē yare ke Upíima uu ní la. Lēee ne n sá re nŋké wa ye lē. ² A ye upósáa ne upóni ríyu waise. Tinŋ foí ye tē ke Uléecaa uu n he uu rinŋ yekei. ³ Lēee re li yé ne pŋ sŋnesi aa kò ketē kecáa nfáa taa-taa yenu. ⁴ Nŋ siwá pisa, áni kape nŋsinéwá kéyu m páápúse, amá ani si n céesi siké kecíre wa yare ke Upíima uu ní la.

Piyasaa ne pikéikó kecáa nsímé

⁵ Nŋ pilási, ani ye nŋpinéyŋsaa ketē nté kecáa pakare ani aseí ne ríyu pi n waiselē yare kani Kirisi m pakarelē. ⁶ Ai pin nŋkenékúrí n we pin nó n nyáni ŋmane kani yéé lē wa yare nŋ lalē liké sisoipipi n láarú. Amá ani pi m pakarelē te nŋ Kirisi pilasi nnya, aní n wéesi re nŋké Uléecaa mela ne kefa kesē n wai. ⁷ Ani ne mpŋnare pi n keisi yare Upíima pilasi. Ai kape n we yare kesoiipipi kani keisi. ⁸ Ani n nyu re nŋpá pŋ úye pŋn ulási néē pŋn mepŋcíre n te, lisŋne lē kaa n wa kulaa kaa sŋnti pŋké Upíima kémee yé. ⁹ Nŋ piyŋsaa, nŋóké kò limecō nŋpinékeikó n wai. Ani nŋmenécíre tí, áni kape pi n senkee ne rikpákára. Ani n nyu re nó ne pē usaa ye keyŋmēcaa-pŋ wele. Úu ye usoi keyu-i ripáí uú ne n túhaane.

Kirisi ukó itŋpilū

¹⁰ Ntŋrŋ ye nkpéni mmú re ani nó ne Upíima kupénecō kémee unnaŋe píima kpísi aní ne m páápú. ¹¹ Ani Uléecaa itŋpilū nnéí kuu nó m pa kpísi aní ne kuníri apine kaku nó n wai lŋó áku yé pēe nó feriyē. ¹² Ai sisoipipi karí ne tŋpu. Amá lēee iyŋŋpi n tú ne lēee n-yŋŋpinaŋe m má ne lēee ketē nté kunmaha kémee rinaŋe m má lin pekēsi karí ne tŋpu. Tŋ kò ne aníri kpákára nyee keyŋmēcaa-pŋ ní we tŋpule. ¹³ Lē nnya, ani nkpéni Uléecaa itŋpilū nnéí kuu nó m pa kpísi, aní ne siyáa kŋpe kémee tápisi, áí yé pēe nó feriyē. Nŋn n tápaalē ne kŋtŋ-pŋ, líka áí yé pēe fe liké nŋinépinje riyŋŋse.

¹⁴ Lē nnya, áni kape nŋinépinje riyŋŋse. Ani nsímései písímé kpísi ani waise kŋtampála, ani kehale-i ku n télē. Ani kò aseí pitiki kpísi ani waise kewenitukanka. ¹⁵ Ani Nsímé Kecire mee ye ne nkíŋniŋe ní ka piyŋó n la. Nké nó n we yare anéeri kani tanaalē. ¹⁶ Ani ye nŋpá yei nŋnnéfatenē kpísi yare kuwenikpáncúkú kani yé ne ukpáaree Setani ihime melŋ ní kpu. ¹⁷ Nŋpinéyulale piké ritŋpikŋ, Uléecaa Nsímé nké ritŋpitéhe ke Uléecaa Nfaasŋne nn nó m pa. ¹⁸ Ani ye kò lē ke Uléecaa Nfaasŋne nn nó n nyíse ritiki áni ne mesére iyáhaa nnéí mpuri n yáasi nŋn kò u welu. Ani kape lŋpile, ani nŋmenécíre kpísi aní pa, ani mesére ne kefa kesē upikó nnéí kecáa n yáasi. ¹⁹ Ani ye kò kenécáa u yáasi re uké tíyese ké ye nen nnŋŋ wúkule, ké ne ikari n céesi pisoí piké lēee Nsímé Kecire kémee m pékaalē ceri. ²⁰ Mmē ke Uléecaa uú ne né tumme re ké nté ukeikó yee ne urinyiri n tú. Mmē nnya kam akpanii kémee we. Ne lalē ké ye n símisi ne ikari yare kai m pise.

Iyáhaa tŋrŋ

²¹ Unésáne kecire Tisiiki ye Upiima ukéikó le ne aseí. U yé hapó uu lelée né n wai nnéí nó kénékée nóó kó ceru mmē-i kam ní we ne lē kam n wai. ²² Lē nnya kam nókenémee u tumme re uké nó símisi mmē-i kari ní we uké kó ne nóanékín niñukuse. ²³ Sáa Ulééca ne Upiima Yeesu Kirisi piké pirómárecó Yeesu pikó nnéí nkínñine ne níla ne nfatene he. ²⁴ Ulééca uké pē nnéí pee Urópiima Yeesu ní la ái ne kété ípeelé nyíse.

Títelé ke Pɔɔli uu Filipu pikó n wóí

Lelɛɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní wɛ

Kírɛsi ketɛ kɛcáá, Masetuwaani ntaai kɛmɛɛ ke Filipu kuyu akú wɛ. Uléɛcáa icápinɛ foí yɛ iyɛ ke Pɔɔli uu kei n karií. Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uu pɛɛ Rɔm kuyu-i wɛ lin u cónlɛ tɛ úu fe uké linyinɛ wa uké kɔ nɛ Filipu pikó kɛcáá ripáí nnya. Uu pɛɛ n tálɛ tɛ u yé fe uu upikeicɔ tum piké ha icápinɛ iyɛ tiɲmóópúɛ piké kɔ inkó kɔ. Kírɛsi pikó pɛɛ Filipu kuyu-i ní wɛ pɔɔ ihɛɛ Épafurotiti papɔ rɛ uké Pɔɔli pa. Pɔɔli uu rítelɛ ntí wólú uu u pa uu nɛ pi pɔɔnɛɛ. Uu kɔ icélaa pi papɔ uu kɔ nfatɛnɛ kɛmɛɛ pi ɲmóópúɛ (4:10-20).

Ifaaci iyɛ mɛkériinɛ yɛ mmé:

1. Pɔɔli yɛ Uléɛcáa pɔɔnɛɛ rɛ lɛ kai u rincón yɛ tíyɛɛ Nsímé Kɛcirɛ nn kényu sí (1:1-26).
2. Pɔɔli yɛ Kírɛsi pikó pɛɛ Filipu kuyu-i ní wɛ ɲmóópúɛlɛ tɛ piké nfatɛnɛ nɛ rinóo rise kɛmɛɛ iníɲí wa, piké kɔ pimɛcirɛ n cɛpisɛlɛ yarɛ ke Kírɛsi uu umɛcirɛ n kpísi uu nɛ ró li céesi (1:27-2:18).
3. Utumɛ Pɔɔli yɛ Épafurotiti nɛ Timotee tum (2:19-30).
4. Tɔ Kírɛsi nyánilɛ rɛ uyɛ kari yé fe arí nɛ n tálɛ. Utumɛ Pɔɔli yɛ aseí ró lésɛlɛ lɛ kuu kesoipipi rikókəri kake yɛ m má ní tíyɛ uu pɛɛ nɛ Yeesu Kírɛsi ɲmanɛ n tálɛ (3). Pɔɔli yɛ Kírɛsi pikó riɲmóópúɛlɛ rɛ piké mpóɔnare kɛmɛɛ n wɛ pin ɲpá yo kɛmɛɛ iwɛlɛ nɛ pimɛcirɛ Uléɛcáa anipɛ-i wailɛ (4).

Iyáhaa

¹ Tɔɔ Pɔɔli nɛ Timotee, Kírɛsi Yeesu pikɛikó. Pɛpɛɛ Yeesu nnya Uléɛcáa pikó m pansɛ pin Filipu kuyu-i wɛ nɛ pɛpɛɛ piicápinɛ kɛcáá ní paílɛ nɛ pɛpɛɛ pi n léní kari rítelɛ ntí wólú. ² Urósáa Uléɛcáa nɛ Upíima Yeesu Kírɛsi piké ípɛɛléɛ nó nyíɛ api kɔ nkíɲniɲɛ nó hɛ.

Pɔɔli yɛ Kírɛsi pikó kɛcáá Uléɛcáa yáasi

³ Mpá píyɛi kam yɛ nɛn nókɛnécáá m musí, am nó nnya Uléɛcáa pakare. ⁴ Mpóɔnare kam yɛ nɛ ɲpá píyɛi nónnénéí kɛcáá Uléɛcáa yáasi. ⁵ Li wɛ rɛ hái kékoraanɛ nɛ neni-mɛ kani né léní nɛn nɛ Nsímé Kɛcirɛ kóónúlɛ. ⁶ Nɛ nyulɛ rɛ ɲpá liké íyɛ wa, Uléɛcáa yɛɛ nní pikɛi sɔnɛ mpí nókɛnɛmɛɛ piwai n kóraanɛ yé pi n nɔɲlɛ hái nɛ kɛtɔ-pɔ. Lɛlɛ rɛ hái nɛ keyáa kɛ ke Kírɛsi Yeesu uu n sɔnti. ⁷ Simúnɲɛ sɛ kaí nɛ sá rɛ kɛ nókɛnécáá m má. Nɛ mɛyánseí ketónɛ kɛcirɛ rinékíɲ kɛmɛɛ nó hɛɛlɛ. Likumúnɲɛ rɛ tó nɛ nnó yɛ Uléɛcáa ipɛɛléɛ kuu né ní nyíɛ kɛmɛɛ wɛlɛ. Nɛ pɛɛ mɛkɛɛ Nsímé Kɛcirɛ nɛ kóónúlenlɛ nɛn nkɛcáá tɔpu rɛ nké iníɲí wa. ⁸ Uléɛcáa ricuruu yɛ nyánilɛ rɛ lɛ ke Kírɛsi Yeesu uu nó n la mɛcɔ kam nó la nɛ kɛfa kɛɛɛ.

⁹ Nɛ yɛ inéwɛlɛ kɛmɛɛ Uléɛcáa pisɛ rɛ nónnéla nké n taálɛ mɛsɛrɛ ani mɛnyuwɛ m má, ani yɛ nɛ ceru ani lisɔnɛ nɛ likópe kóólenɛ cáká-cáká. ¹⁰ Ani yɛ pɛɛ nɛ ɲsɔnɛ túhaanɛ. Lɛ kɛmɛɛ, nó pɛɛ n kpáiiilenlɛ áni yé ncaai ɲka m má keyáa kɛ ke Kírɛsi uu n sɔnti. ¹¹ Yeesu Kírɛsi yé tíyɛɛɛ ani mɛwɛi sɔnɛ mɛyá wapisi ai Uléɛcáa mɛyɔpi nɛ ipakare kpáɛ.

Utumɛ iwɛ yɛ tíyɛɛɛlɛ Nsímé Kɛcirɛ nn kényu n sí

¹² Pinémáɛcɔ, nɛ la rɛ ani kɔ tɛ lɛlɛɛ nní né n wa yɛ mɛníɲɛ lénlɛ Nsímé Kɛcirɛ ní nɛ mɛyá kóónú. ¹³ Uyóopi písóca nnéí nɛ ɲpá yɛi kapi nkɛpéni nyu rɛ Kírɛsi pikɛi nnya kam kukpaniilee-i wɛ. ¹⁴ Upíima yɛ pinémáɛcɔ Yeesu pikó mɛyá pɛɛ akpanii kɛmɛɛ né n yé nkɛpéni ikari waisɛlɛ pin nɛ piripɔɔ Nléɛcaasimé kóónúlɛ.

¹⁵ Mesei ye me re kufatoi ke picɔ apɪ ne Kirisi nsímé kóónúlě piké ne né n keɲene nnya. Amá kefa keɲe ke picɔ pɔɔ ne nsímé mmě kóónúlě. ¹⁶ Nla ke pē apɪ ne Kirisi nsímé kóónúlě pin nyu re pinékei pēe re ké Nsímé Kεcɪre kecáá atɔpi n wai. ¹⁷ Amá íkeɲene kemúnjé ke pifoí pē pɔɔ ne Kirisi nsímé kóónúlě. Ai nfasímé sɔne kapi múlě. Pi lalɛ piké akpanii nnyé kecáá íwe icɔ né rikpáse.

¹⁸ Nka ín nɔɔ caai! Mpá pin n kpárálě néé in ne kefa keɲe, Kirisi nsímé ye kóónúlɛnɛ. Tinépɔɔ ye láárúle, mesére kari yé kɔ n láárú. ¹⁹ Li we re nóinéwɛle ne Yeesu Kirisi Nfaa mee né n léni nnya, li yé tíyese am akpanii kέmεε lelu. ²⁰ Lě kam ne nnénaɲe nnéi m mé te liké wa lee re isei íka mpuri íi kape né li. Amá in nkɔ néé in kɔ nfáa, Kirisi uké neni ne mpá píyeyi-pɔ inépinε kέmεε ríyú yě. ²¹ Nen nfáa m má, Kirisi yeε nnéfáa, nen kɔ n kpu, nkɔ nn kuláa né wai. ²² Amá in te li pise re ké nfáa m má nen ne pinékei wai, am yé nkɔpéni céri yo kam yé wéε. ²³ Mmé ne mmé kam ne yɔɔne. Ne káipile ké tómpɔ ké ha Kirisi kέmεε n we. Menéla mee mpá yo n tɔɲaalě ye mē. ²⁴ Amá nɔ nnya, li pise meyíkíyiki re ké ketě kecáá nfáa m má. ²⁵ Ai céreise. Ne nyule re né nónnénéí kekúrí n we nen nɔ léni re nónnéfatene nké kέyú n sí nɔn kɔ mpɔɔnare má. ²⁶ Lě nnya, menépeεpɔ nɔkenémεε yé tíyese ai né nnya rikókəri piwai nɔ kpá aní ne Kirisi Yeesu n tikilě.

Ani n náasi re Nsímé Kεcɪre nké kέyú ha

²⁷ Amá ani nse kɔ te lě ke Kirisi Nsímé Kεcɪre nn m pise re ani n we ke nóinésoi íi yé n nyíselě. Lě kέmεε, nen pilóólú nɔ n ka néé mpá nensá nókenékúrí n we, ké n kóméi pin símisi re nɔ nónnénéí kemúnjé keɲe kpísile ani kekemεε iníɲí wai ca, nɔn tinɔɔ rise má nɔn náasi re pisoí piké Nsímé Kεcɪre yɔsí ne nfatene. ²⁸ Ani kape tíye nópínéláarɔ piké linyine kέmεε nókenéwuu tɔise. Lelεe yé pi nyíse re ncée mee ye usoi n fóm kapi tikilě, ai kɔ nɔ nyíse re ncée mee ye usoi riyu n lɔ kani tikilě. Ulééca kέmεε kai léeri. ²⁹ Li we re Ulééca ye nfanare nɔ nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kɔ uyě nnya íwe le. ³⁰ Asei kecáá, tɔ ne nnɔ tɔɔ nkɔpéni kesě náasi. Ne pēe nóinéńípeε-i náasile. Nɔ kɔ nyule re ne ne wele nen náasi.

2

Lě ke Kirisi uu umεcɪre rincépise un kɔ ne uwéese

¹ Ne yě te Kirisi kaní ne kefa n tenelě ye ikari nɔ rikpásele, unla nn nɔ ηmóópúselě. Nfáasɔne nn nɔ pénelě, nɔn nómeneécɔpεcɪre lakaane nɔn kɔ íwe tɛnaane. ² In lee ni mesei, ani rinépɔɔ larukuse meyansei. Lě nnya kam nɔ pise re ani nsɔne n kóméine, nɔn lakaane, nɔn kefa pénelě, nɔn kemúnjé keɲe má. ³ Ani kape ye linyine íkeɲene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani ye nómeneécíre ricεpise aní n kpíilě te picɔ ye nɔ fele. ⁴ Nɔ úka úu kape ye ukulaa likó ηmane n wéési. Ani ye kɔ lelee yé picɔ n yóriye wéési. ⁵ Ani kemúnjé kē ke Kirisi Yeesu uu pēe m má kecɔ m má.

⁶ Mpá ke u ne Ulééca apɪ kékoraane-me isoi n sá, úu mmě kpísi uké ne pikéi wa uké ne umεcɪre Ulééca múɲeiseɲe.

⁷ Amá uyě yeε ulikó nnéi kuu m má keɲire ritɔ, uu umεcɪre ilási tani uu n we yare sisoipipi.

⁸ Kuu lě umεcɪre n waise uu n we yare sisoipipi, uu pēe umεcɪre cεpise uu Ulééca pakare uu ha ne kpi. Háí kunapéékɔ kecáá kuu pēe kɔ kpu.

⁹ Lě nnya ke Ulééca pɔɔ kɔ u ritaáse uu ketóne keε mpá kέye n fe kecáá u tɔnse uu kɔ rinyíri tεε mpá ríye n fe u he.

¹⁰ U lě wale re keyómεca likó nnéi ne ketě kecáá nté likó ne ketě metene likó liké ye lin tinyíri tē n kɔ te Yeesu, liké ipakare ne anui kecáá riwula.

¹¹ Mpá usoi úye uké Sáa Ulééca ríyú waise uu yóó re Yeesu Kirisi yeε Upíima.

Kirisi pikó piké ketē kecáa n kpáailē

¹² Lē nnya pinésáne lala kecire, yare kaní pɛe nní né m pakarelē pɛé uyɛ-i kamí pɛe nókenékúrí ní we, ani kɔ nkɔpéni kám nní nókenékúrí ní we wa liké lē tifaau. Uléécaá yɛ nórínéyu lɔlɛ. Lē nnya, ani piyulalɛ pɛ kuláa waise nɔn iwamɛ ne Uléécaá riwure kémɛɛ pikɛi wai. ¹³ Li we rɛ Uléécaá yɛɛ nókenémɛɛ pikɛi wai uu tíyɛsɛ rɛ ani ñmurei ani pikɛi n wai liké ne umɛla n sá.

¹⁴ Ani nópinékei nnéi n wai ñmúláa ne nsímé pipásaine ápi kapɛ nókenécɔpɛ n we. ¹⁵ Ani lē n we áni kapɛ ne ncaai níka m má, ani kɔ n kpáailē nɔn we yare Uléécaá sipipi nsí kecáa kápi ncaai níka n nyáni. Ketē nké kecáa pisoɛi yɛ caailɛnle pin kɔ isoi kópe le. Ani pikɛɔpɛ n we yare metéi nɔn kpáailē yare awárepɛi, ¹⁶ tɛ nɔ nsímé mɛɛ yɛ nfáa n hɛ pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kɛ ke Kirisi uu n sónti, li yé ha nó nnya rikókari né n we. Lɛlɛ yé kɔ mɛsei nyíse rɛ pikɛi mpí kamí ne nní n ñmóópúlē ápi méwoo wa. Nnɛpɔnɛ ñn méwoo wa.

¹⁷ Nókenéfa kaní ne Uléécaá n tenelē yɛ we yare inyóonse kani u wa. Insá n kesi, pi yé né kpu menényɛ amɛ nóinényóonse iyē kecáa kpápɔ. Mpá in lē né n wa, li né láárúle, tɔ ne nnó táké kɔ kesé mpóonare m má. ¹⁸ Liké kɔ limɛɔ nó n láárú, tɔ ne nnó ari kɔ kesé mpóonare m má.

Pɔali yɛ Timotee ne Epafurotiti tú

¹⁹ Ne tálɛ tɛ Upiima Yeesu un n ñmurei, né nfáani Timotee nókenémɛɛ tumpɔ ké nókenécáa nkó kɔ liké rinékín ññukuse. ²⁰ Tó ne uyɛ mɛcɛrɛ tóo nókenécáa músu. Uka uɔ úu meyíkíyiki ne kutu nó cólɛ. ²¹ Pilikó cɛrɛ ke pinnéi ápi ne náási, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. ²² Nórinécúruu yɛ nyulɛ lē ke Timotee uu n nyíse rɛ u aseɛi ute lɛ. U umɛcɛrɛ Nsímé Kecɛrɛ pikɛi kémɛɛ palɛ. U kenémɛɛ keisilɛ yare ke usoi uu yɛ ne usáa n keisi, tó ne uyɛ arí ne Nsímé Kecɛrɛ kóónú. ²³ Ne tálɛ tɛ nen píyɛi n yē lē kamí ne kété n tenɛnɛ, né nókenémɛɛ u tumpɔ. ²⁴ Ne kɔ ne Upiima tálɛ tɛ né nfáani rinécúruu hapɔ am nó lóólú.

²⁵ Ne nyáni yare né urómárecɔ Epafurotiti nókenémɛɛ pɛsɛpɔ. Tó ne uyɛ tóo keisi tɔn Nsímé Kecɛrɛ ináa náási. Nɔ pɛe kenémɛɛ u tumɛle ani nɔpá yo u cɔnse rɛ uké ne nnécón ké mɛɛ né comɛ. ²⁶ Li meyíkíyiki ripóo u we rɛ uké nónnénéi yé. Kapi u n símisi rɛ nɔ ukufɔn kɔ, li u ricónle. ²⁷ U meyíkíyiki kufɔn finɛle uu nkɔpɔ heire. Amá Uléécaá uu íwe u tɛni. Ticuruu ái umɛcɛrɛ kuu íwe tē, u kɔ né íwe tɛnle rɛ nnépóocai ñn kapɛ n kpálɛ. ²⁸ Lē nnya kam yóonɛ rɛ ké nókenémɛɛ u pɛsɛpɔ nɔké u yē liké nó larisi ai kɔ né mpóocai hasu. ²⁹ Lē nnya, ani nó ne Upiima rinɔo risɛ kémɛɛ ne mpóonare píima kémɛɛ u yási. Ani yɛ pisoɛi mpí nnéi pɛɛ umɛɔ ní we ríyu waise. ³⁰ Li we rɛ Kirisi pikɛi nnya kuú pɛɛ kpínɛ. U nkɔpɔ yásilɛ uké ne né lē kei káni yé n fe nɔké né lē.

3

Lē kapi yɛ Uléécaá kémɛɛ aseɛi rintki

¹ Pimárecɔ, lē nnya liké nkɔpéni nó n láárú rɛ nɔ ne Upiima rinóo risɛ kémɛɛ we nnya. Ai né cónlɛ tɛ ké mmɛ kam piwóle nó m masí piwóle nó rikpá. Nónnésɔnɛ yɛ mu rɛ ké lē piwóle nó rikpá. ² Ani nómenécíre ne pikɛikó kpááree tí. Pi sipɔpi ne asele lɛ. Ai lē kapi piké kecáa n céési lɛɛ piké yíkíyiki, ³ tóo meyíkíyiki kélɛ, ái pɛ. Tóo Uléécaá Nfaasɔnɛ ne upikɛi wai. Ai ketónɛ kɛ ke kunéyu inyekii ii né n heelɛ kamí ne tálɛ. Li rikókari ró wele rɛ tɔ rinóo risɛ kémɛɛ ne Kirisi Yeesu we. ⁴ Né né pɛɛ fe amí ne ketónɛ kɛ ke kunéyu inyekii ii né n heelɛ n tálɛ. In tɛ pinyine yɛ músu rɛ pi yé fe ápi ne ketónɛ kɛ ke pikuyu inyekii ii pi n heelɛ n tálɛ, néɛ yé pɛé linceɛ m má ai nɔpá úyɛ tósu. ⁵ Pi né márilɛ ápi keyáa páha-paha tunjé né ké. Ne Isirayɛli ukó yíkíyiki lɛ, Pɛnyamɛɛ mpuri ukó. Ne U-epiree lɛ, Pi-epiree pɛɛ

kə né mári. Ne Pisuifi isé metiki kémee Ufarisi le. ⁶ Ne kéyu toi kam ye peé ne Kirisi pikó n wéekuselē. Pisuifi isé pitiki kémee, ám pree ncaai nka má kapí yé ne né n túhaane. ⁷ Lē kam pree nní n kpíilē te kuláa likó kam kə nkpéni Kirisi nnya nyáni re kelólé ye ke. ⁸ Ne nkpéni ricurruu mpa yo kpíilenle yare likpárakó. Unépiima Kirisi Yeesu kam meýíkíyiki n nyu ye né tasi mpa yo. Uyē nnya, ne ηmureile am mpa yo fómni. Kirisi ηmane yee kenémee ríyu má. Ne litórō nní nnéi kpíilenle yare ayúí ké ne Kirisi n yé nnya. ⁹ Ne la re tō ne Kirisi tóké rinóo rise m má. Am aseí ute re ne isé tikiilē nnya, amá ne aseí ute le re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléécaá kémee kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseí ute. ¹⁰ Likei lise lee ripóo né n we lee re ké Kirisi ceri ké kə rinaηe mme mee pikpəkpə kémee u n yukuse yē, ké uiwe icə li ké kə unkpə ncə kpu, ¹¹ nen ne tálē te Uléécaá yé pikpəkpə kémee né yukuse.

Lē ke usoi uu ne pitule n náapo

¹² Am la ké re ne lē kam ne pitule n náapo piyēne masile née ne pipanse masile usoi nkó yee úu ncaai nka m má. Amá likei lē kam ne piyóo náapo. Li we re Kirisi Yeesu ye né kə piyóo masile. ¹³ Pimáreco, ám te ne inéhéé piyóo máalenle, amá likei lise kam n wai yee re ne lelee n tómpo paleile nen pree lelee kéyu-pə n we ne pitule náapo. ¹⁴ Lē nnya, ne náapo re ké tu ké inéhéé yosi. Uléécaá ye ró séi re tóké Kirisi Yeesu ne ritiki tóké ha keléécaá-pə i yosi.

¹⁵ Tó mpí nnéi tóo nní Kirisi kupéneco kémee m pelaalē, tóké menéco mmé m músu. In te nókenémúné ye linyine kémee ne kenéko kóólelē, Uléécaá ye tíyese ani nsímesei kom. ¹⁶ Mpa lin íye n we, kei kari nkpéni nní n tu, li pise re tóké nsé tipéne tóké ne kéyu n sí.

¹⁷ Pinémáreco, ani menéco n wai. Ne lē kani yé n sone pinyise nó masile ani yénu. Lē nnya, ani pepree menéco n sone inípee n tapaalē non ne sone. ¹⁸ Mesére kam nsímé mmú nó símisi. Ménini ne rikíη kam kə nkpéni ne pisímé nó n kpálē te pisoí meýā pree pinsē kémee nyiselē te pi Kirisi kunapéékóo pilaarə le. ¹⁹ Kelólé ke lipite pē api yé ne kétə kpu. Pialoi nyee piuleecaa. Lelee yé pree isei pi n wa kapí ne meníηe rikókəri wai pin ketē nté likó ηmane kecáa músu. ²⁰ Amá tó ne keléécaá-pə kuyu pikó le. Kei-pə ke Upíima Yeesu Kirisi kam m mé uu léerine uké Uróyulale. ²¹ Uyee irópiηe nnyí yee nní isei n we consene iké ne uikó yee ríyu m má menyíne n we. Unnaηe mmē kuú ne mpa yo kecáa iyóopi n le kuú ne lē waine.

4

¹ Pinémáreco lala, li ripóo né wele re ké piyēne nó rikpá. Nóo nnépónare, nóo kə ríyu né waiselē. Lē nnya pinémáreco lala, ani lē n keηaalē, nóinépiηe íi kape nó ne Upíima kupéneco kémee riyóo.

Pəali ye Filipu pikó mesəho kpálē

² Nó Efotii ne Sentiki kam ηmóópuselē te ani rinóo rise m má non ne kesē Upíima tikilē. ³ Pó unékéico kecire yee kefa kesee ne n keisi kam pise re a pi lé. Kesē ke tó ne pē ne Kelemaa ari Nsímé Kecire ináa náasi ne pinékéico picə anyiri nyee nfáa ritelé * kémee n we.

⁴ Liké mesére nó n láarú re nó ne Upíima kupéneco kémee we. Am kə kpá re liké mesére nó n láarú.

⁵ Ani tíyese pisoí nnéi piké nónnénare kecáa n nyu, Upíima ye nnyáa waimele. ⁶ Ani kape ye líka nfasímé tóne. Amá ani ye mpa yo kémee Uléécaá yáasi ani lē kai nó m pise u pise, ani ye kə u pəone. ⁷ Lē kémee, Uléécaá yé unkiηniηe kpísi

* 4:3 Nfáa ritelé yee ritelé te-i ke Uléécaá uu pepree Yeesu n tikiilē anyiri n wai (Méyene 3.5).

uú ne nóanékín ne nósinéμúné n yekeilē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kέmeε. Unkíηniηe mmē ye lē nnéi ke usoi uu ye m musí fele.

⁸ Pimáρεco, ntórωo kam yé nó m maα mee re lē nnéi lee aseilíko ne lē nnéi lee líyukωó ne lē nnéi lee ne n sá yare kai m pise ne lē nnéi lee n cáká-cákálē ne lē nnéi lee ne n sá re piké li n la ne lē nnéi lee ne kuηmurei n sá ne lē nnéi lee isoi sone líko ne lē nnéi lee kupakare ní we líké nósinéμúné líko. ⁹ Ani lē kam nó n nyíse ne lē kani kenέmeε n kpísi ne lē kani n kō ne lē kani né n yé nen wai ne n yíraane. Kei ke Uléεcaα ye ye nkíηniηe n he uu yé pee nókenέmeε n we.

Pωoli ye Filipu kuyu pikó pōnese

¹⁰ Li tó ne Upíima kupéneco kέmeε né láárúle meγíkíyiki. Li né larisile re nó kō nkpeni ncée yē ani kenécaá léise. Ai re nō pee kenécaá paleilē, amá ncée rín peé we nōké ne né n lé. ¹¹ Ai linyine kamí la nnya kam lē símisi. Ne nyule lē kai yé né n láárú, nípá nen ní-ye kέmeε n we. ¹² Mπά nensá líka m má née lin memá píima-i kamí we, ne menécíre pimúlú nyule. Ne linnéi ne nípá yei, nkú kέmeε ne ilēpi kέmeε nyule lē kam yé n wa. Nen lílúke-lúke m má née nkú nn né n we née nípá yo in ne né m pom née lin né m párilē, li ne né sále. ¹³ Uyee linnane né n he nnya, ám yé líka pōne. ¹⁴ Mπά ne lē, kani nní inéwe kέmeε né n come, li nyamle.

¹⁵ Nό Filipu kuyu pikó, nórinécúruu ye nyule re kari Nsímé Kεcire piyóo n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Nóinécápine memáá, íka icō íi inéhéε ne linélale-lale kέmeε né lé. Nómenécíre nóo né lé. ¹⁶ Hái kumúné kpe-i kamí pee Tesaloniki-pō ní we, nō pee meté kesē lelee né m párilē né páaipōle. ¹⁷ Aai re ihεε kamí la nnya kam lē símisi. Ne lale líké nó lé nólinékó líké Uléεcaα kέmeε rifuu. ¹⁸ Ne lale ké nó símisi re ne lē nnéi kaní ne Epafurotiti n tumme yōsile. Ai kusa piye. Ne nkpeni lē nnéi lee pee né m párilē mále ai faau ricuruu. Nóinéhεε nnyí ye we yare inyōonse kapi tulaali meco ηmaasi, ianyō kekphápi ken Uléεcaα rísonε láárú uu kō i yósu.

¹⁹ Unéléεcaα úu líka paalē. U meγōopi mále. U yé ne Kirisi Yeesu ritiki uu lē nnéi lee nó m párilē nó pa. ²⁰ Urósáα Uléεcaα uké nípá píyei-pō meγōopi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaα tōrōo

²¹ Ani pepεε Kirisi Yeesu nnya Uléεcaα sipipi m panse nnéi yáasi. Pimáρεco pee kenékúrí nté ní we ye nó yáasi. ²² Uléεcaα sipipi tōrōo nnéi seε nté ní we pō ne kō nó yáasi, aí ne tōsu pepεε Sesaa keyō-i n keisi. ²³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípeeléε nó nyíse.

Títelɛ kɛ Pɔɔli uu Kolɔasi pikó n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní wɛ

Pɛɛ mɛkɛɛ Asii ketɛ kuwélɛ kunyine kɛmɛɛ kɛ Kolɔasi kuyu akú wɛ. Ai Pɔɔli ricuruu yɛɛ Kirisi icápine yɛɛ Kolɔasi-i ní wɛ kari, amá uukeyiɔ unyine kapi yɛ n sée rɛ Epafiraasi yɛɛ kei Nsímé Kɛcire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i kɛ Pɔɔli uú pɛɛ Rɔm kuyu-i wɛ Epafiraasi uú nɛ weri uu ncóɔ mɛɛ ní wɛ u kɛɛnkɛɛ. In n la, Epafiraasi yɛɛ yé Pɔɔli n símisi rɛ piso i fée yɛ icélaa kópe kei célaankɛɛ. Lɛ nnya kuu rítelɛ ntí pi wói uké nfatɛnɛ rikui kɛcire pi léise. Pikireki ifasimé nɛ Pisufi inyeki kapi pɛɛ Kolɔasi-i pi céesi. Amá icélaa iyɛ yɛ pɛɛ nɛ Yeesu ikó memíi wɛɛ. Amá Pɔɔli uu nyíse rɛ Yeesu yɛɛ nípa yo kɛmɛɛ Upíima.

Ifaaci iyɛ mɛkériine yɛ mmé:

1. Títelɛ tɛ kekoraanɛ kɛ keyóme kɛnyine akɛ Kirisi ríyu waise rɛ ketɛ nnéi nɛ Uléécáa icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolɔasi pikó kɛcáa iwɛɛ yɛ wɛɛ keyóme kɛ akɛ kelenɛ tiki (1:3-14). Keyóme kɛ kɛpire kɛ Pɔɔli uu pɛɛ lɛ kuu Uléécáa icápine kɛcáa n náasi nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pɛɛ limemáa Kirisi pikó pɛɛ Kolɔasi-i ní wɛ maa rɛ piké pimɛcire tɛ (2:6-23). Api kape pɛpɛɛ inómesimé n célaankɛɛ nɛ kutu n cɔlɛ. Amá piké nfatɛnɛ kapi ní yási kɛmɛɛ n wɛ.
3. Títelɛ ntí yɛ kɔ icélaa kapi yɛ nɛ Uléécáa icápine kɛmɛɛ nɛ pimáreɔ kɛcɔpɛ nɛ piso i kɛcɔpɛ isoi fale n li palenlɛ. (3:1-4:6).
4. Pɔɔli yɛ uiyáhaa papɔlɛ (4:7-18).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yɛɛ Uléécáa mɛla kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utumɛ m panse, nɛ urómáreɔ Timotee. ² Nɔ́ kɛ Uléécáa uu n wée nɔn Kolɔasi-pɔ wɛ, nɔn Kirisi nɛ kɛfa kɛsɛ tikilɛ kari rítelɛ ntí wólú. Nɔ Kirisi kɛmɛɛ pirómáreɔ kɛcire lɛ. Urósáa Uléécáa uké ipɛelɛé nɔ nyíse uu kɔ nkínɛnɛ nɔ hɛ.

Pɔɔli yɛ Uléécáa pɔɔnɛsɛ

³ Tɔ yɛ tɔn Urópíima Yeesu Kirisi usaa Uléécáa n yáasinɛ, tɔ yɛ nípa píyɛi nókenécáa u pɔɔnɛsɛ. ⁴ Mɛsɛi kari nónnésimé kɔ tɛ nɔ nɛ Yeesu Kirisi kɛfa tenɛlenlɛ, nɔn pɛ kɛ Uléécáa uu n wée la ⁵ rɛ nɔ mé tɛ nó lɛ kɛ Uléécáa uu keyómɛcáa-pɔ nó n yekeilɛ yási nnya. Nsímé Kɛcire mɛɛ ase i m má mɛɛ pitá pɛ nó símisi. ⁶ Ai nókenémɛɛ nmanɛ kɛ Nsímé Kɛcire mmú nn tuiɔ. Ketɛ nké nnéi kɛcáa kapi n kɔ. Mpa yɛi knn tikónú nn kɔ piso i isoi consɛ. Lɛ knn kɔ nní nókenémɛɛ wai hái keyáa kɛ-mɛ kani Uléécáa ipɛelɛé n kɔ ani céru rɛ ase i yɛ nyɛ. ⁷ Urósáne nɛ urókɛiɔ Epafiraasi yɛɛ nsímé mmɛ nó céesi. Asei kuú nɛ Kirisi pikɛi nókenémɛɛ wai. ⁸ Uricuruu yɛɛ ró símisi rɛ Nfáasɔnɛ nɔn kusa nla nó hɛ.

⁹ Lɛ nnya kari nókenécáa nípa píyɛi keyóme yáasi hái kari nɛ nónnésimé n kɔ. Tɔ Uléécáa wɛɛ rɛ uké tíyɛsɛ unfaasɔnɛ nké mɛwéesɛsɔhɔ mɛyá nó hɛ nn kɔ umɛla nɛsɔnɛ nó céreise. ¹⁰ Kei kɛ nóínɛsoi kani n le ii yé pɛɛ Upíima ríyu waise rɛ nɔ lɛlɛ nɛ u n sá wai nnya. Lɛ kɛmɛé kani yé pɛɛ mɛwai sɔnɛ mmé ncɔpuri n wapisi ani kɔ Uléécáa n ceru nɔn nɛ kɛyú sí. ¹¹ Unnɔɔnɛ mɛɛ nɔn ncɔ m má nké nó papukusɛ ani nípa yo kɛmɛɛ m purú nɔn kahari. ¹² Ani mpónarɛ nɛ Saa Uléécáa pɔɔnɛsɛ. Uyɛɛ tíyɛsɛ kani yé fe ani lisɔnɛ kuu uiyɔɔpi metéi kɛmɛɛ pɛ kuu n wée n yekeilɛ yɛnu. ¹³ Uyɛɛ kuɔmaha ute anipe-i ró lése uu ukɛpipi lala iyɔɔpi kɛmɛɛ ró tónsɛ. ¹⁴ Ukɛpipi kɛ kuú nɛ ritiki uú nɛ ilási kɛmɛɛ ró lesɛ uu kɔ kɛ nnya arókópe ró sárei.

Kirisi isoi ne upikēi nstímé

¹⁵ Uléécāa úu kúyene we. Ukepīpi kee umēwee kapi ye n yé. Lē nnéi ke Uléécāa uu n wa kecōpe uyee lifoí un kō mǎpá yo fe. ¹⁶ Uyē kuú ne ritiki uú ne keyómecāa-pō ne ketē kecāá mǎpá yo wai. Lelēe kúyene ní we ne lelee ái kúyene ní we kuu wa. Uyee piyōōpi wéése ne pipiima ne pisińsá ne mǎpá yo yee rńnaŋe m má wa uu kō linnéi uanipe-i wai. ¹⁷ Uyee ufoí we mǎpá yo ai kelenē n we. Uyē nnya ke mǎpá yo ai kō we lin nyaní. ¹⁸ Lē nnya uyee ipiŋe riyu, ipiŋe iyee Uléécāa pikó icápine. Uyee isoi fale kekoraane. Uyee mefoi nkpō kēmeē yisi uu nfāa teneciré yénu. Uyee mǎpá yo kēmeē ufoí uu pēe ne mǎpá yei ufoí. ¹⁹ Li Uléécāa ripōō wale re uké uisoi nnéi ne ukepīpi kēmeē n we, ²⁰ uké kō ne ke ritiki uké u ne ketē nké ne keyómecāa likó nnéi kecōpe nsímé nyōōnse liké pēe kemekó-i n we. Mēnye mē ke ukepīpi ake kunapēékōō kecāá n kōōnu kuú ne ritiki uú ne nkíŋniŋe weri.

²¹ Nō pēe mekeē-me nōsinémúŋé kōpe ne nōmenéwai kōpe nnya ne u talaalenle nōn kō upilaarō. ²² Amá Uléécāa ye ukepīpi nkpō ne ritikile uú ne nō ne uyē kecōpe nsímé nyōōnse. Ke pansēle kesoiipi ake kpi. Lē nnya, nō nkpēni ukeyu-i upisoi le pēe n kpáiiilē ápi ncaai rńka má, ápi kō rńka ne pi cési. ²³ Lē nnya ani nkpēni nfatene kēmeē iníŋi karií aní n taalē. Ani kape Nsímé Kecire ne ketāa wa. Mmē karí ne tálē tōn ne mē. Ketē nké nnéi ke nsímé mmē nn tikōōnú. Lipikei ke né Pōōli am wai.

Pōōli pikei ne uināá nsímé

²⁴ Li nkpēni né láárúle re ne nōkenécāá íwe le. Né ne kō lē lēnile re íwe mesá mē kari yé n fe ari Kirisi kēmeē le áme kape ripári. Kirisi ipiŋe yee nní pē ke Uléécāa uu n wēe icápine. Pē nnya kam íwe le. ²⁵ Uléécāa ye upikēi kēmeē né kpísile uu né forii re ké ne unsímé nnéi nō kam. ²⁶ U pēe mekeē icōpuri nnéi kēmeē nsímé mmē pesile. Amá u nkpēni pē kuu n te n cereisēle. ²⁷ Uléécāa ye lalē piké nsímé mee m pékaalē mpiye ne nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké lee nní re Kirisi ye nōkenéméé wele. Uyē nnya kani tálē te nō kam ani Uléécāa meyoōpi kēmeē loni. ²⁸ Kirisi rinyiri kari yóólē. Mǎpá úye kari mesōhō kpálē tōn kō céési ne mewéesesōhō kari m má nnéi. Tō lē wai re mǎpá úye uké Kirisi kupénecō kēmeē papisi nnya. ²⁹ Lē nnya kam ne pikei ŋmōópúlē, nen náási ne Kirisi nnaŋe kuu né n he nn né síkai ne rikōhō.

2

¹ Ne la re ani kō te atōpi kam nō ne Lawutisee pikó kecāá n wai ne mpí nnéi pēe ápi kenéyu n yénaalē kecāá ye apíima le. ² Ne la re piké ikari meyá wa, piké rinōō rise m má pin lakaane, mesōhō meké meyíkíyiki meyá pi n tulaalē apí ne lē ke Uléécāa uú pēe m pékaalē ceru. Lipéké-peké lelee Kirisi. ³ Uke méé ke mewéesesōhō ne Uléécāa picere lisōne nnéi ai pékaalē. ⁴ Uka úu kape ne n fe uké nnōōlari ne nō n kírāase nnya kam lē nō símisi. ⁵ Mǎpá kām nní nōkenékúrí ní we, ne nōkenécāá músule lin né láárú re nō ŋmōópúlenle nōn Kirisi nfatene kēmeē iníŋi kariilē.

Kirisi ŋmane yee ye nfāa he

⁶ Lē nnya kani nní n ŋmurei re Kirisi Yeesu yee Nōunépiima, ani ukupénecō kēmeē nōínēsoi n le. ⁷ Ani ukusencō kēmeē iníŋi karií ani nōínēsoi nnéi kēmeē ne u n tálē. Ani lē kapi nō n céési m múílē, nōínépiŋe íi kape píakai nfatene kēmeē riyōō. Ani ye kō u pōōnese meyá.

⁸ Ani nōmenécíre tí úka úu kape kesoiimujé ne nō kírāase uké kuyúí nō tā méwoo. Ketē nké kecāá likó ne pisoi inyekií ke kesoiimujé kē ake tíkilē, ái nkpáni Kirisi. ⁹ Mēsei sei ke Uléécāa uu Kirisi ipiŋe kēmeē we ne umesá nnéi. ¹⁰ Mǎpá

yo mpuri kani ukupénecɔ kémee yé ne limesá nnéi. Uyee iyɔɔpi ne rínanje nnéi fe.

¹¹ Nɔ ne uyē kupénecɔ kémee kani riké. Ai usoi kunipe kpee nó riké aku isare nókenécáá tólu, amá Kirisi meké kani kélē. Lēlee re u akópe nnanje kémee nó léselē. ¹² Kapi míni nó n wóle, li wa yare nɔ kpule api nó ne Kirisi kulési. Nɔ ne uyē nɔɔ kɔ nkɔ kémee yisi. Kaní ne kefa n tenelē te Uléecaa ye rínanje mále nnya kuu nkɔ kémee u yukuse. ¹³ Nɔanékópe ne nókunékéciré nnya kaní pree meké Uléecaa inipere-i we yare pikpɔkɔ. Amá Uléecaa ye nkɔpéni ne Kirisi ritikile uú ne nfáa nó he uu arókópe nnéi ró sárei. ¹⁴ Títelē tee pree isé kémee n wólalē tin akópe kari n wa nyíselē kuu kpísi uu kunapéékɔ kecáá kari tinkó nn tenē. ¹⁵ Uléecaa ye keléecaa-pɔ ne ketē nté kecáá iyɔɔpi nnéi nnanje yɔsile uu kunapéékɔ kecáá i feriyē uú ne riwú kémee isei i waise, uu i pulu yare pikpaniikó pin ne Ukepípi kee n feriyē nnɔj kémee sɔne.

¹⁶ Lē nnya, úka úu ncée má uké nólinéluke-luke nēe nólinénírē-niré nēe nóanényá meluke nēe lē kani ye iwáre fale meleeme-i n wa nēe kewénteyaa kecáá nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷ Lē nnéi ye lelee kepíre n weme kumírí le. Liyíkíyiki ηmaa tee Kirisi. ¹⁸ Pinyine ye kpárálē pin pisimúnjé cire me rikókari wai re pi pimécire ricépiselē, amá pin pree pilécaatumē yáasi pin kɔ pisiláré ne kutu cɔlē. Ani kape tíye lipite pē piké akópe nó pa. Li we re pisimúnjé cire kapí ne pikéi wai. ¹⁹ Api ne Kirisi tálē, in kɔ ne uyee ríyu. Uyee ipíne kpínii. Uyee tíyeselē ke akɔhɔ ne itá ii cópiinelē, Uléecaa un pēé ne ipíne iyē peluse.

Usoi nkɔ ne umeyise u ne Kirisi kupénecɔ kémee

²⁰ Nɔ ne Kirisi ye kpule, áni kɔ nkɔpéni ne ketē nté likó kutu cɔlē. Yo nnya kapi yé kɔ ne nó m písei re ani ketē isé ritiki yare insá n we, áni yé nfáa wa? ²¹ Pi ye nó maa re: “Kape nní kpísi”, “kape nní rilélé” nēe “kape nní rica”. ²² Pi ye lē nnéi ne keisile ai weri ai liketɔ tulu ai caai. Sisoipipi see liisé ne liicélaa iyē leseme. ²³ Isé ne icélaa iyē ne píse re usoi uké umela kémee Uléecaa yáasi uu ikóhɔ meyá m má, úu kape uipíne n naresi. Li usoi meyene-i nkɔpáni yare mewéesesɔhɔ likó linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku kémee we. Usoi lilala ye ni.

3

¹ Nɔ ne Kirisi kupénecɔ nnya, li wa yare nó ne uyē nɔɔ nkɔ kémee yisi. Lē nnya, keyómecaa-pɔ likó kani yé wéési, kei ke Kirisi uu Uléecaa kuluke-luke-mē keyúkɔstɔne-i n tú. ² Keyómecaa-pɔ likó nkó nké nó n we, ái ketē nté likó nkó. ³ Nɔ pikɔ masile, nónnéfáa nn Kirisi kémee we nn ne Uléecaa-i pékaalē. ⁴ Uyee nónnéfáa. Keyáa nké kuu n sɔnti, nó ne uyē nɔɔ kɔ umeyɔɔpi kémee wene.

Isoi fale ne ikpure kecáá nsímé

⁵ Lē nnya, ani ketē nté likó lee nóinépije-i rí we kpu. Lēlee nní: Mémare kpááree ne mékperinkpewai ne méla tɔjé-tɔjé ne mewai kópe ripɔ ne memá nnáápí. Memá nnáápí pɔ ne piléenyɔɔnse picɔ le. ⁶ Mewai mē mpuri nnya ke Uléecaa kuwɔi aku peree pipakare u n yúlu kecáá wéme. ⁷ Limecɔ kaní pree wai, pēé uyē-i kaní pree akópe nyē kémee rí we.

⁸ Lē nnya nókē kɔ nkɔpéni lē nnéi fóm: Kuwɔi ne meseewai ne rikpákára ne picɔ alē ne iseicirésimé ye nóinénɔ-i n léenti. ⁹ Nɔ mpí nɔɔ nní nóinésɔi kpure ne imewai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ ani isoi fale kpísi ani tani yare ketúkanka, áni kape nkɔpéni nómenécɔpecire nnóome n wapaane. Nɔ nkɔpéni pisoí fale le ke urɔwai Uléecaa uu mesére n nyóɔnse nɔké ne menyíne u n wa nnya. U la re nɔké kɔ meyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ai nkɔpéni we re nkó úu Usuifi, nkó ye Usuifi, nēe nkó ye kélē nēe nkó úu kélē nēe nkó ye usɔhɔ nēe nkó ye úyujmɔhɔkó nēe nkó ye ulási nēe nkó ye ne uripɔ wele. Kirisi ye pinnéi kémee mpa yo.

12 Nɔ Uléecaa sipipi le. U nó wéele un nó la. Lɛ nnya, ani íwe n ténaaɛ nɔn kusoi wapaane, ani ye nómenécíre cepise aní m purú nɔn kɔ ninjú. 13 Ani m múínelɛ n̄sɔne, m̄pá úye uké ye ucɔ sárei. Uye un ucɔ ne nsímé m púnne, ani ye sárikeɛne yare ke Upiima uu nó n sárei mecɔ. 14 Ani likecáá n̄la rikpápɔ. Nla mee yé tíyese ani n̄sɔne m pénéle, ani rinɔ rise wai. 15 Kirisi uké nkín̄niɛe nɔanékín̄ kémee wa. Nkín̄niɛe mm̄e kuú ne nó sée re ani ripéne ani wai usoi use. Ani ye mesére u pɔnɛse. 16 Kirisi nsímé nké ne n̄lisɔne nnéi nɔkenémee n we. Ani n lénaane nɔn kɔ célaane ne mewéesesɔhɔ kani m má. Ani kefa keɛe ne ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncɔpuri ke Nfáasɔne nn nó n he ne ríyu u waise. 17 Nɔn ye n símisi n̄ee nɔn n keisi, ani ye Upiima Yeesu rinyiri ne m̄pá yo n wai, ani ye ne u tiki aní ne Sáa Uléecaa pɔnɛse.

Usoi ne ucɔ kusencɔ nsímé isoi fale kémee

18 N̄s̄ pinási, m̄pá úye uké uula n waiselɛ yare kai Upiima kémee m pise.
 19 N̄s̄ pitisi, m̄pá úye uké uunɔsi n la. Ani kape ne kéyu pi m páápú.
 20 N̄s̄ siwá, ani ye m̄pá yo kémee n̄opinéte m pakarelɛ. Lelɛ ne Upiima sá.
 21 N̄s̄ siwá pisa, áni kape siwá kuwói n waise. Insá lɛ, siapɔ yé caai.
 22 N̄s̄ pikéikó, ani ye m̄pá yo kémee n̄opinékeisaa ket̄e nké kecáá m pakarelɛ. Ái pin nɔkenékúrí n we pin nó nyáni ñmanɛ kani yé pi m pakarelɛ. Amá ani ne kefa keɛe pi n keisi Upiima kani m pakarelɛ nnya. 23 M̄pá yo kani wai, ani ye li n wai ne kefa keɛe. Upiima kani li wai, ái sisoipipi. 24 Ani n nyu re liihéé ke Upiima uu nó m pane yee lisɔne lɛ kuu n yekeilɛ un ne upikó m̄é. Kirisi yee Upiima. Uyɛ kani pikéi p̄e wai. 25 Lɛ nnya, úye un mewai kópe n wai, meihéé kuu yénune. Uléecaa úu ye usoi keyu-i ripaí, amá asei kuu tikiilɛ un ne túhaane.

4

1 N̄s̄ píyɔsaa, ani n nyu re n̄s̄ ne kɔ keyómecaa-pɔ ute mále. Lɛ nnya, ani ye n̄opinélási n̄sɔne m múílɛ nɔn lelɛ ne n sá pi wai.

Pɔali ye Kolɔsi pikó mesɔhɔ kp̄alɛ

2 Ani ne piyómeyáhaa n ñmóópúlɛ, áni kape lɔpile, ani ye kɔ Uléecaa pɔnɛse.
 3 Ani ye kɔ kerócáá keyóme yáasi re uké ntósimé ncée tápíle tóké Kirisi nsímé mee p̄e m pékaalɛ picɔ riyóó. Mm̄e nnya kam nní akpanii kéméé we. 4 Ani u pise re uké tíyese ké ye unsímé mm̄e tiyóó yare kai m pise.
 5 Ani mewéesesɔhɔ m má nɔn ne mpí p̄e ápi Kirisi pikó ne sɔne. Ani kape tíye itunɛ iké méwoo tene. 6 Nónnén̄ɔsimé nké mesére n láárú nn kɔ ríyoriye má, nn kɔ kutu kúcɔ we. Ani ye ceri lɛ kani yé m̄pá úye rinɔ n yɔsí.

Iyáhaa tɔrɔ

7 Tisiiki ye unémárecɔ lala kecire le un kɔ asei ne Upiima pikéi wai. U kɔ Upiima pikéi kémee unésencɔ le. U yé lelɛ né n wai nnéi nó kéénkeɛ. 8 Né nɔkenémee u tumpɔ uké nó símisi mm̄e-i kari n̄ we, uké kɔ nɔanékín̄ niɛjukuse. 9 U ne nɔkunéyu ukó use, urólala kecire Onesim kam tumpɔne piké lɛ nnéi lee nté n wai nó kéénkeɛ.
 10 Tó ne Arisitariki tó akpanii kémee n̄ we ye nó yáasi. Parinapasi umarecɔ kepipi Mariki p̄s̄ ne kɔ nó yáasi. Uyɛ nsímé kapí p̄e nó tee re un nɔkenémee n tuiɔ, ani u yɔsí n̄sɔne. 11 Yeesu kapi ye kɔ n sée re Yusituusi p̄s̄ ne kɔ nó yáasi. Pisuiɛi p̄e ñmanɛ p̄e Uléecaa iyɔpi pikéi kémee né léni. Pi ikari né waisele n̄sɔne. 12 Nɔkunéyu ukó Epafiraasi ye nó yáasi. U Kirisi Yeesu ukéikó le yee mesére upiyómeyáhaa kémee nɔkenécáá n náási re áni kape nó ne Kirisi kupéneɔ kémee nó riyɔ, ani kɔ m̄pá yo Uléecaa mela kémee n wai. 13 Ne ne inén̄ip̄e yenle re u

νό νε Lawutisee νε Iyerapolisi pikó kecáá náásile hái. ¹⁴ Urólala kecire, upaise Luki νε Temaasi ye nó yáasi.

¹⁵ Ani pirómárecɔ Yeesu pikó पेε Lawutisee-pɔ ní we yáasi. Ani kɔ Nimfa νε Uléecaa ícápine pikó पेε ye ukeyɔ-i n cápine yáasi. ¹⁶ Nɔn títelé ntí nóinécápine pikó inipee-i pikéẽ m masí, ani tíyese Lawutisee pikó póké kɔ ri keẽ. Nóké kɔ tẽ ke pẽ api nó m pááipɔne keẽ. ¹⁷ Ani Arikipu maa re uké pikai ke Upíima uu uanipe-i n wa kecáá musí uu nsɔne pi wai. ¹⁸ Né Pɔli, née kunénípe νε anó nnyé wói re: Ne nó yáasi. Ani n léiselẽ te akpanii kémee kamí we. Uléecaa uké ípeeléε nó nyíse.

Titelé foí ke Pòoli uu Tesaloniki pikó n wói

Lelee titelé nti-i ní we

Tesaloniki ye pee kuyu maa le Ròm pikó ketē kuwélé kpē kapi ye n sée re Masetuwaani kέmee. Unsē lírū kuú pee ne nsímé kecire piyóó ní ha kέmee ke Pòoli uu pee kuyu kpe-i Uléécaá icápine karií. Filipu kuyu kuu yisi uu ne kei hapó. Pisuií pinyine ápi pee uicélaa ηmurei, uu pee kei mekee yisi. Korenti-i kuú péé we, uusencó Timotee uu ne kei u leepó. Kei kuú ne Kirisi pikó pee Tesaloniki-i ní we rítelé wóipó.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pikei ke Pòoli uu Tesaloniki pikó kecópe n wa. U Tesaloniki pikó kecáá Uléécaá pònesele re pi nfatene kέmee táálē nnya. Pòoli uu isímé inyine kápí ne u n kparai kecáá uriyu heere uu kó pikei kuu pikecópe n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Pòoli ye Kirisi pikó ηmóópúselē te pikei isoi yee íi mékperinkpe m má n le, pin kó níla má pin kó keisi (4:1-12).
3. Utume Pòoli ye Kirisi mepeme kecáá icélaa pa uu kó Kirisi pikó pise re ápi kape n lóni (4:13-5:11).
4. Lē kai m pise re Uléécaá icápine iké n we nsímé yee rítelé tē ketó-pó we (5:12-28).

Iyáhaa

¹ Nē Pòoli ne Timotee, tóo nó Tesaloniki Uléécaá icápine pikó pē ke Urósáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi ápi n te, titelé wóipó. Uléécaá ipelée ne unkiññine nké nókenémee n we.

Tesaloniki pikó mēfine ne pinfatene

² Mpa píyei kari ye Uléécaá yáasi re ne upikei, nónnénéí nnya. Mpa píyei kari pirówele kέmee nó léiselē. ³ Li pise re tóké urósáa Uléécaá keyu-i léise lē ne lē kani nónnéfatenē n nyíse, mewai mewai kέmee ne lē ke níla kani m má nn nó rinñmóópúse, ne lē ke nómenétá Urópíima Yeesu Kirisi kecáá áme pí kai n hásu. ⁴ Pimárecó, tó ceri re Uléécaá ye nó lalē uu nó wéē re nóké upikó. ⁵ Ai líka nnya, ári Nsímé Kecire nó símisi ne nnóosimé ηmane, amá ne rññe ne Nfáasone nnñe kari nó n símisi. Tó kó ne kefa tenele re Nsímé mmee aseí nkó le. Nó ticuruu ye nyule lē karí ne nó n sónne re liké ne nó sonesi nnya. ⁶ Tó ne ne Urópíima yíraanele, nóñ kó ne tó ne Upíima yíraane. Nó meyá íwe lile, mpa ne lē, nó Nléécaasimé yósile ne mpónare ke Nfáasone nn ye n he. ⁷ Li tíyesele ani póló pisoí pē ke pepē Masetuwaani ne Akayii-pó kefa n tenelē ápi ye ne m páilē. ⁸ Ai nkpáni Masetuwaani ne Akayii ηmane yee nókenémee Nléécaasimé kó, amá mpa yei le ke nónnéfatenē nsímé nn tiyékáa. Ai nkpáni pise re tóké linsímé wa. ⁹ Pinnéí pee lē kani kusáne ró n yósí kumúnjé kpe-i kari nókenémee ní ha nsímé símaankēe ne lē kani piléé inyóonse kepíre riñtó, ani Upíima Uléécaá yee nfáa n te ne aseí ute tiki re nóké u n keisi. ¹⁰ Nó kó ménle re Ukepípi Yeesu uké keyómecaa-pó leeme uké kam. Uyē ke Uléécaá uu nkpó kέmee yukuse. Uyē Uléécaá ketahai kee n tuime kέmee ró lesene.

2

Pikei pē ke Pòoli uu Tesaloniki-pó n wa

¹ Pimárecó, nó ticuruu ye ceri re merótuipó nókenémee ái méwoo wa. ² Nó kó nyu re pi ró lámaankēele ápi íwe ró wai Filipu kuyu-pó. Amá Uléécaá ye ikari ró

hele ari Nsímé Kεcιρε μεε ukεμεε n léeri nó símisi nípá ne ncónη ncónη kari n yé.
³ Ai líka, mpúnne rín icélaa iyē kari nní pisoι n céesi kέmεé we, nfasimé kópe ríka rín kó ikεmεé we, ári kó wéési tóké unyine kiraase. ⁴ Amá nípá píyει kari ye símisi yare lē ke Uléεcaá uu rí la. Uléεcaá yee ró peenu uu yénu re tó fe nnya kuu Unsímé Kεcιρε ró rimúise re tóké ne n tikóónú. Ai sisoipipi nkinññe kari tikilē, amá Uléεcaá yee ye kesoipipi kefa nsímé rí céri karí la liké n láárú. ⁵ Nό ticuruu ye nyule rísonε re ári píkaí nó kiraase, irófaaci kέmεε nfasimé ríka rín kó pékaalē te siwóó kari wéési, Uléεcaá yee uróseérakóó. ⁶ Ari úka ipakare wéési, ári kó nó ne pinyine ikó wéési. ⁷ Tό né kó pεe fe ari ntónaηe nó nyíse re tó Kirisi pitume nnya. Amá tó peé ne nó láárúle yare umáreni yee ne ukewā kutu n cólē. ⁸ Tó meyansei nó lale, ari Nsímé Kεcιρε nó símisi. Ticuruu nípá ntófáa kaí pεe píse tóké nó pa, tó nó m pane. Nó tó ripólóle likei kecιρε. ⁹ Pimáρεcó, ne nyu re nó léiselē lē kari n keisi meyíkíyiki ai ró pelu. Ketúné ne kesine kari keisi rísonε ári kape ne nó unyine ncóni rimpóló kumúné kpe-i kari Nsímé Kεcιρε μεε Uléεcaá-i n léeri nó n símisi.

¹⁰ Nόó nní Uléεcaá ne kefa n tenelē, nó ne Uléεcaá ricuruu nóó piróseérakóó re merófine ye nókenécōpe kpáillenle men kecιρε we, áme kó ncaai ríka má. ¹¹ Nό nyu re tó nípá nó úye rimúile yare ke úyōsaa uu ye usiwā timmúlú. ¹² Tó nó rinmóópúsele ari rínaηe nó he ari kó meyansei nó píse re ani sónε yare lē ke Uléεcaá uu rí la. Uléεcaá uyee nó sée re ani uiyōopi kέmεε lompō ani kó kesé tíyu m má.

¹³ Tó kó Uléεcaá licō kecáa pipakare kpáriisele. Kumúné kpe-i kari Nléεcaasimé nó n símisi, áni kutu n ticō áni n yōsí yare sisoipipi nsímé, amá nó kutu n ticōle, ani n yōsu yare Uléεcaá nsímé. Li kó pεe mesei Uléεcaá nsímé lē. N ye nó pεpεe ne kefa n tenε kέmεε keisile. ¹⁴ Pimáρεcó, lelee Uléεcaá icápine yee ne Kirisi Yeesu kefa n tenelē Yutee keteni-i n wa licō lee nókenémεε wa. Iwe iyē ke Pisuífi api Uléεcaá icápine iyē n wa icō ke nópinéyukó api nó lukεise. ¹⁵ Pεpεe Upíima Yeesu ne antepuyε kō api kó tó íwe wai. Api Uléεcaá ripóó we. Pi kó sisoipipi nnéi pilaarō lē. ¹⁶ Pi náásile piké ró púnεise ári kape fe tóké mpuri sane pikó nsímé mme μεε yé piriyu n lō símisi. Piakópe kapi n wapaari kecáa kapi nní acō kpálē. Amá Uléεcaá kuwōi ye pitíne pi masile.

Pōali ye káipi re uké Tesaloniki pikó piyéne rikpá

¹⁷ Pimáρεcó, karí ne ketaa nó n wai nkáripι ái re ne ntófasimé, amá ne irópiñe, tó meyansei káipile re tóké piyéne nó rikpá. ¹⁸ Tó káipile re tóké nókenémεε pεepō. Né Pōali ye náásile ái mese, amá Setani úu ncée he. ¹⁹ Nό ηmaa, ái úka ucō, nóó lē karí ne n tálē, nóó ntópōnare, nóó kó arótōpi kari n feriyε linyíse-nyíse kari yé ne rikókōri n wa kumúné kpe-i ke Urópiima Yeesu uú ha m pεeri. ²⁰ Mesei ye me, nó karí ne rikókōri wai, nóó kó ntópōnare.

3

¹ Tó nókenémεε pihápe náasile ari pōone. Ari méresi ari pōone ari mese re tó meróciρε Ateeni-i mésunu ² ari urómáρεcō Timotee yee merócō Uléεcaá pikεi n wai un Kirisi Nsímé Kεcιρε símisi tumpō re uké itisi nó rikpá uu nónnéfatenε kέmεε iníñí nó waise. ³ Lē kέmεε, piwéékuse ápi yé Uléεcaá pitiki kέmεε nó úka feriyε. Nórinécúruu ye nyu re neni keyaa nké íwe nnyí ke Uléεcaá uu ní maa re tó li ye nyi. ⁴ Kari ye pεe nókenémεε rí we, tó nó símaalē te tó íwe li. Lεlee kó nní ró lεeme. Nό li cerile rísonε. ⁵ Kam m méresi am pōone nnya kam Timotee tumpō re uké yé íye kani Yeesu nfatene kέmεé we. Kenéwuu ye túúnile re kuníri áku kape nó peenu pirókεi api méwoo wai.

⁶ Amá Timotee ye ró òlèemèle un nòkenémee léeri. U kò nònnéfatené ne nònnéla nsímé ró símisile lin láárú. U ró maa re nò kerócaá léiselenle ne òla. Nò káipi re nòké piyéne tó rikpá yare kari nní n káipi meco. ⁷ Pimárecò, kai nní lè ò we, nònnéfatené ye itisi ró hele, nípá karí pee mpócaai ne íwe kecòpe ò we. ⁸ Tò nkpréni nfáa yenle, kai n wa re nò Urópiima tikilè ne kefa keese nnya. ⁹ Ari nyu íye kari yé Uléécaá yáasi ne mpóonare kari ukéyu-i m má nò nnya. ¹⁰ Ketúné ne kesine karí ne Uléécaá ténì re uké tíyese tó ne nnó tóké yéntine tóké lèlee nònnéfatené kémee m párilè yipeise.

¹¹ Urósáa Uléécaá ricuruu ne Urópiima Yeesu piké ncée nyóonse tóké ne fe arí ha nó yénu. ¹² Uléécaá uké tíyese òla mme mee nní nòkenémee ò we nké yi nn kòoni, uu kò tíyese òla kani ye pisoi nnéi n nyíse nké n kpálè yare òla mmè kari nní nó ò nyíselè. ¹³ Upíima yé unnahe nòanékiné kémee wa. Kumúné kpe-i ke Upíima Yeesu ne pè nnéi kuu n wée apí ha m pèeri, ani Urósáa Uléécaá keyu-i n kpáailè, òka òn yé n we kapi yé ne nó n cési. Uléécaá uké tíyese òla mme mee nní nòkenécòpe ò we nké n kpálè, uu kò tíyese òla kani ye pisoi nnéi n nyíse nké n kpálè yare òla mmè kari nní nó ò nyíselè.

4

Méfine mee Uléécaá ripóò ò we

¹ Pimárecò, nò metóròò kerómee yénle lè kai m pise re nòké sòne aní ne Uléécaá ripóò n we. Mesei, nò kò pee mekee lè sònele. Amá tò nkpréni nó welule tòn ne nó ténì ne Urópiima Yeesu rinyiri re ani wa liké lè tifaau. ² Nò icélaa kari Urópiima Yeesu kémee n yósi ari nó téjse nyule. ³ Lè ke Uléécaá uu ò la lee re uké nòinésòì nnéi n te. Lè nnya, li pise re ani nómeneécíre ne mewai kòpe tí. ⁴ Mpá úye uké pisóonne ncee kémee umécire pimúlú céri uu umécire ne mékperinkpe isoi kaase, uu pee isoi n le lin tíyu má. ⁵ Ani kape tíye nòké nólinékáipi-káipi menyíye n tikilè ai nó feríye yare pepere ápi Uléécaá n nyu meco. ⁶ Úka úu kape ne uucò púnne mewai mē kémee, úu kape kò uco líkò caai. Tò písímé nó li masíle ari nó kúrúrusé òsòne re Uléécaá ye pisoi pee mewai mē mpuri n wai kutu pasane. ⁷ Uléécaá úu uncee-i ró sée re tóké mékperinkpe-i n sòne, amá u ró séele re tóké n sòne lin kpáailè. ⁸ Lè nnya, úye un icélaa nnyí n yè, áì kesoi pipi kuú yè, amá Uléécaá yee Unfaasòne nó n he kuú yè.

⁹ In te nómeneécòpécire nla kani yé ò lákaane íye icò kari yé nkpráni rítelè nó wóipò. Nò nórínécúruu Uléécaá-i peikéele lè kai m pise re nòké n lakaane. ¹⁰ Ticuruu, lè kaní ne pinémárecò pè nnéi pee Masetuwaani-pò ò we sòne. Amá tò nó welule re ani pinmóópú rikpá. ¹¹ Ani rinmóópú, ani nkíninje-i n we aní ne nònnékó kutu cò, ani keisi yare kari písímé nó mí masí. ¹² Li yé tíyese pepere ápi Yeesu n tikilè api nó waise, ani yé kò pee úka ncòni.

Upíima mekame

¹³ Pimárecò, tò la re ani pepere n kpí nkó aseì kò, nòanépòò áa kape ne n caai yare pisoi tóròò pee ápi ne líka n tálè meco. ¹⁴ Tò ne kefa tenéle re Yeesu ye kpule uu yisi, tò kò ne kefa tenéle re Uléécaá yé Yeesu ne pepere ne kefa Yeesu n tenelè nkprò-i yukuse.

¹⁵ Urópiima icélaa inyine nkó kari nní nkpréni nó símisi. Tó pè tò yé ha Upíima mepèeme kumúné kpe-i nfáa m má, ári ne pepere n kpí kekpeè waine. ¹⁶ Tó keyáa kè Uléécaá rinòò kò, uléécaatumé píima uu Uléécaá rinaatón maari kóm, Upíima uu pee uricuruu keyómecaa-pò cepime. Pìkpòkpò pee ne Kirisi kefa n tené pee mefoí nkprò-i yisine. ¹⁷ Lè memáá, tó pitóròò tò yé ha kumúné

kpε-i nfáa m má, tó ne pē kai yé risakaapɔ kuhopε kέmεε, ari Upíima keyóme-mē tépei. Lin lē n wa, tó ne Upíima arí ha nípá píyei kesé n we. ¹⁸ Lē nnya, ani nómenécɔpecire itisi hekaane ne anó nnye.

5

¹ Pimárecɔ, ái nkpáni pise re piké keyáa kē ne kumúnjé kpε-i ke mewai mē nnéi ame n waine kecáá rítelé nó wóipɔ. ² Nó ticurruu ye nyule nsone re keyáa kē ke Upíima uu n sónti ye ró káikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáikai. ³ Kumúnjé kpε-i ke písoi api ye ní maa re: Nkínjine ye tonele, ncóh ríka rín kɔ we, kumúnjé kpε-i ke ncaai nn ye mekáikai pi rikipi, yare ke memárenlɔ ame ye ufani rinkáikai meɔ, piuka úu yé hméheεε. ⁴ Amá nó pinémárecɔ, áni kuɔmaha-i we, keyáa kē áke yé kɔ nó rikaikai yare ke uyaa uu ye rinkáikai. ⁵ Nɔ nónnénéi metéi ne ketúnjé pikó le. Ani kesine ne kuɔmaha pikó. ⁶ Kai nní lē, ái pise re táké picɔ meɔ n lɔni. Amá li pise re táké n nyáni ari nípá yo n wai ne kemúnjé. ⁷ Kesine ke pepεε ye n lɔpile api ye lɔpile, kesine ke pítaniré pɔɔ ye pɔ. ⁸ Amá tó ne ketúnjé pikó le. Li kɔ pise re táké nípá yo n wai ne kemúnjé. Li pise re táké nfatene ne ríla kpísi ari waise yare kewenitukanka kapi ye ne ihíme rinloró, ari kɔ piróyulale karí ne n tálē kpísi ari kípí yare ritɔpikɔh. ⁹ Uléecaa úu ró wa re uké ukuwɔi kerócáa n wailē, amá u lalē táké ne Urópiima Yeesu Kirisi kefa tene uké ne tiróyu lɔ. ¹⁰ Tó nnya ke Kirisi uu kpu re, tɔn n lɔni née tɔn n nyáni, tó ne uyē táké kesé nfáa m má. ¹¹ Kai nní lē, ani itisi hekaane aní n hmóópúsenelē yare lē kani nní n wapaaneri meɔ.

Icélaa tɔrɔɔ ne iyáhaa

¹² Pimárecɔ, ani pepεε nókenémεε n keisi, pē ke Uléecaa uu n wée re piké nópinékpéenwai pin nó céési m pakarelē. ¹³ Ani ríla pi nyíse nsone ani pi m pakarelē, pikéi pē kapi n wai nnya. Ani n tū liké n láárú.

¹⁴ Pimárecɔ, tɔ ne nó téni re ani pikánkó céési, ani piwamei itisi kpá, ani pinárei léní, aní ne pinnéi ísuúlu n le. ¹⁵ Ani nómenécíre tí, úka úu kapε ye mewai kópe piwai ucɔ cεei. Amá ani nípá píyei n wéési re nóké lisone n wapaane ani kɔ písoi nnéi lisone wai.

¹⁶ Nóanépɔɔ aké mesére n láárú. ¹⁷ Ani nípá píyei keyóme n yáási. ¹⁸ Ani ye nípá mewai méye-i Uléecaa yáási re ne upikéi. Lē ke Uléecaa uu ne nó rí la ye lē nó ne Kirisi Yeesu kupéneɔ kέmεε. ¹⁹ Ani kapε Nfáasone pikéi tápisi.

²⁰ Ani kapε ye nsímé ke Nfáasone nn nó rí símisi háikuse. ²¹ Amá ani ye nípá yo nsone ripáí ani lee rí nyaní múlú. ²² Ani ne nómenécíre mewai kópe nnéi mpuri tɔ.

²³ Uléecaa yeε ye nkínjine n he uké tíyεεε ani póló upikó uké nóinésoi nnéi rimúlú nsone, kai n kpísi nfáa kuu nó rí he ne kumíiri ne ípiɔh, áni kapε ne akópe m má keyáa kē ke Urópiima Yeesu Kirisi uu m pεeri nnya. ²⁴ Uyεε nó rí sée ye li waine. Un íye n yekei, lē kuu ye ritiki.

²⁵ Pimárecɔ, ani ye kɔ kerócáa Uléecaa yáási.

²⁶ Ani pimárecɔ tɔrɔɔ nnéi memárecɔ ripira ani yáhaane nsone.

²⁷ Ne ne nó téni re ani Urópiima rinyiri ripáí ani pimárecɔ tɔrɔɔ nnéi rítelé ntí kééni.

²⁸ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípεelée nó nyíse.

Títelé lírũ ke Pɔli uu Tesaloniki pikó n wói

Lelɛ ritelɛ ntí-i rí we

Títelé lírũ ntí ye nsímé ke Pɔli uu Tesaloniki pikó rifoí kémɛɛ n wói pisímé kpálenle. Li pɛɛ pi cónlenle re íye kai wa ke Upíima Yeesu úu kahanɛ m pɛɛmɛ. Pinyine ye pɛɛ Tesaloniki-i símaankɛɛ re Upíima keyaa ye pikáme masilɛ. Píco pɔ́o lɛ nnya pikei n yulu.

Ifaaci iyɛ mɛkériine ye mmé:

1. Pɔli ye Uléécáa pɔɔnɛɛ re Tesaloniki pikó ye nfatɛnɛ kémɛɛ papisi nnya. Uu kɔ mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ Upíima wɛlu re uké nɛmóópú pi hɛ liké ha nɛ ukɛpɛɛmɛyaa tu (1:1-12).
2. Pɔli ye Kírisi mɛpɛɛmɛ kɛcáá icélaa pa uu kɔ lelɛɛ n wainɛ liké kelɛnɛ lɛ n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpáɛ nɛ iwɛlɛ (2:13-17).
4. Pɔli ye Kírisi pikó pise re piké Uléécáa n yáási. Uu kɔ pɛpɛɛ ápi pikei piwai n la nkó kɛcáá icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa tɔrɔɔ (3:16-18).

Iyáhaa

¹ Né Pɔli nɛ Silasi nɛ Timotee, tɔɔ nɔ́ Tesaloniki Uléécáa icápine pikó pɛ́ ke Urósáa Uléécáa nɛ Urópiima Yeesu Kírisi ápi n te rítelɛ wóipɔ. ² Urósáa Uléécáa nɛ Urópiima Yeesu Kírisi piké ípɛɛlɛɛ nɔ́ nyíɛɛ ápi kɔ nkínɛnɛ nɔ́ hɛ.

Kírisi ye wemɛlɛ uké nɛ písoi túhaanɛ

³ Pimáɛɛɔ, li pise re tɔké mɛsére nɔ́ nnya Uléécáa n yáási re nɛ upikei. Li nɛ risáɛ re tɔké li wa, likumúnɛ re nónnɛfatɛnɛ ye pelulɛ, lɛ kani n lákaanɛ lin kɔ mɛsére kɛyu-mɛ sí. ⁴ Lɛ nnya kari Uléécáa icápine pikó inipɛɛ-i nɔ́ nnya rikókɔri wai re mɔ́pá nɛ íwɛ kani n le nɛ piwéékusɛ nnéi kani n yénaalɛ, nɔ́ rɛnɔ́ópúɛ ani nfatɛnɛ m má. ⁵ Kei ke Uléécáa uu ye nyíɛɛ re ukɛtahaɛ ye kɛcírɛ wɛlɛ. Li lɛ wale re nɔ́kɛ nɛ pɛpɛɛ masí uiyɔɔpi kémɛɛ n loninɛ mɛɔ n we nnya. Uléécáa iyɔɔpi iyɛ nnya kani nní íwɛ le. ⁶ Uléécáa ye aseɛ málɛ. U yé pɛpɛɛ nní íwɛ nɔ́ n wai íwɛ iyɛ cɛɛi. ⁷ Amá u yé kam uu tíyɛɛɛ tó nɛ nnɔ́, tɔɔ nní íwɛ n le, ari wéntɛ. Kumúnɛ kɛɛ-i ke Upíima Yeesu uu ha keyómɛɛɛɛ-pɔ́ n kpáfúmɛnɛ mɔ́pá úyɛ uké u yɛ nɛ upileecaatumɛ nanɛ-nanɛ kai lɛ wainɛ. ⁸ Inalempi kɛcɔpɛ kuu cɛpimɛnɛ uké pɛpɛɛ ápi n la piké Uléécáa céri ápi kɔ Urópiima Yeesu Nsímé Kɛcírɛ pakarelɛ kpanii. ⁹ Akpanii kapi n yénunɛ nyɛɛ ncaai tenɛcírɛ, kei kapi yé Upíima nɛ Unnanɛ mule-mulɛ nɛ kɛtaa n we. ¹⁰ Kumúnɛ kɛɛ-i kuú ha sónti re pɛ́ kuu n wéɛ piké ríyu u waisɛ, pɛpɛɛ nɛ kɛfa n tenɛ piké u nyánɛi. Nɔ́ ticuruu, nɔ́ ha písoi pɛ́ kunai kémɛɛ n wɛlɛ, kani nsímé kari nɔ́ n símisi nɛ kɛfa n tenɛlɛ nnya. ¹¹ Lɛ nnya kari mɛsére nɔ́kɛnɛcáá keyómɛ yáási. Tɔ́ nɛ Uléécáa ténilɛ re uké tíyɛɛɛ nɔ́kɛ pɛpɛɛ nfáa mmɛ nnya kuu nɔ́ n sée n yé mɛɔ n we. Tɔ́ nɛ u ténilɛ re uké tíyɛɛɛ lɛ kani n hólɛ tɛ nɔ́kɛ wa liké wa, uké kɔ lɛ ke nónnɛfatɛnɛ nn piwai n la kémɛɛ nɔ́ lɛ. ¹² Lin lɛ n wa, nɔ́ Urópiima Yeesu rinyiri ríyu waisɛ, uyɛ uu kɔ nɔ́ tíyu waisɛ. Uróléécáa nɛ Urópiima Yeesu Kírisi pikei ye pɛ́.

2

Lelɛ n wainɛ Upíima uké kelɛnɛ n kam

¹ Pimáɛɛɔ, in tɛ Urópiima Yeesu Kírisi mɛkamɛ nɛ mɛrɔ́cápine ukɛyu-i nkó, ² áni kapɛ tíyɛɛɛ piké nónnɛfasímé cókɔi, áni kapɛ kɔ tíyɛ piké iwamɛ nɔ́ waisɛ

re Upíima kepeemeyaa ye tuime. In n la, unyine ye nó tárei re keyáa ye tu née uu Nléécaasimé picélaa kémeε maa re keyáa ye tu. In kɔ n la, pi ye nó mále re tɔ tirótélé rinyine-i wói re keyáa ye tu. ³ Mpá lin íye n we, áni kape unyine kepole he uké nó kíraaεε. Keyáa kē keké kelenε n tu, pisoι yé Uléécaα ημεριye meýá. Uyεε Uléécaα ne n kēηene un mpɔλεcee tíkilē uu léeri api u yenu. ⁴ Uyεε uláarɔ yeε umεcire rináaáεε uu Uléécaα likó nnéi fómni, uu lē nnéi ke pisoι api ye rinwúla api yáási n takúlē. Ticuruu u yé Uléécaα keyɔ-i lompɔ uú tone yare uyεε Uléécaα. ⁵ Ani léise re ne liifaaci nó wailenle kumúnjé kpe-i kam nókenémεε ní wee? ⁶ Nɔ nkpeni nyule re linyine ye ncée u tápaalenle liké ha ne kumúnjé kpe-i kuu yé umεcire ní lese uké nyíεε n̄sɔne n tu. ⁷ Mewai kópe nnaηe ye mpikεi korile rinmaha kémeε. Mewai mē meké kelenε n wa, li pise re uyεε n̄naηe mmē m múlilē uké tasi. ⁸ Uyεε Uléécaα ne n kēηene yé rikpáfúme. Amá Upíima Yeesu yé ne unnɔ u rifuu uu kópu, uu kɔ ne unnaηe kuú ne n weme u nam. ⁹ Usoi kópe yé kam ne Setani nnaηe, uu mewaisaηa ne linyíεε-nyíεε nɔme ncɔpuri wapisi uú ne pisoι kíraaεente. ¹⁰ U yé mewai kópe ncɔpuri ne keisi uké ne pεpεε m pɔlu kíraaεente, kápi n ηmurei piké nsímései mee yé piriyu n lɔ n yási piké kɔ n ní la nnya. ¹¹ Lē nnya ke Uléécaα uu nnaηe mme mee yé pi m pɔise pamene re piké ne nnɔme kefa tene. ¹² Kai nní lē, pē nnéi pεε ápi ne aseí kefa n tene, amá api pεé ne mewai kópe kutu ɔ, ápi yé Uléécaα ketahai-i le.

Uléécaα yeε nó wée re ani tasi

¹³ Pimáreɔ, li pise re tóké ye mesére nó pē ke Uléécaα uu ní la nnya Uléécaα yáási re ne upikei. Nó ke Uléécaα uu hái kékoraane-me sée re uké nórinéyu lɔ re Nfáasɔne ye n̄nínεsoi rikpáiiεε ani kɔ nsímései ne kefa tene nnya. ¹⁴ Nsímé Kεcire kari nó n símisi ke Uléécaα uú ne ritiki uú ne nó séi re ani Urópiima Yeesu Kirisi meýɔpi kémeε tone. ¹⁵ Lē nnya pimáreɔ, ani tasi n̄sɔne ani icélaa iyē karí ne nnɔ néε átelé kémeε nó n céesi múlú.

¹⁶ Asei kecáá, Urósáa Uléécaα ye ró lalε, uú ne kefa ró fénne uu mesére ró n ηmóópuselē tɔn kɔ lē kuu n yekei re u yé ró wa mé. U ne Urópiima Yeesu Kirisi ricuruu ¹⁷ pεε yé n̄nanékīη niηukuse api tíyεεε ani itisi meýá m má, api kɔ nnaηe nó he nóké ne mewai ne nsímé kémeε n nyamí.

3

Ani Pɔli kecáá we

¹ Pimáreɔ, tɔ ne metórwɔ nó ténile re ani ne Uléécaα ró we re unsímé nké mekεεkεε riyékaa nn kɔ ríyu yenu yare lē kai nókenémεε n wa meɔ. ² Ani kɔ ne Uléécaα ró we re uké piwaikópekɔó ne pisoι kópe anipe-i ró lese. Likumúnjé re ái pisoι nnéi pεε ye ηmurei re piké ne Uléécaα kefa tene.

³ Amá Uléécaα ye nyamle. U yé n̄naηe nó he uú ne likópe nó tólu. ⁴ Tɔ kɔ ne kefa tenele ne Uléécaα nnaηe, tɔn tálē te nɔ lē kari nó m pise waille nɔn kɔ lipiwai nɔηlē. ⁵ Upíima uké tíyεεε ani n̄sinéfa-i Uléécaα nla ne isuúlu ke Kirisi uu ye n he m má.

Li pise re mpá úye uké ye keisi

⁶ Pimáreɔ, tɔ nó pise ne Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri re ani ne pimáreɔ pē nnéi pεε siká m má ápi kɔ isé kari nó m pa tikilē ketaa wa. ⁷ Nó ticuruu ye nyule n̄sɔne lē kai m pise nóké wa nóké ne ntósé nɔ n s̄ne. Karí pεε nókenéméé ní we, ári pεε pikánkó. ⁸ Ari riyá unyine uké faalaa ró kpínii, amá ró keisile ari mpɔone kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nó úka úu kape ne ró n topori nnya. ⁹ Ai re ári pεε ncée má tóké melé nó pise. Amá tɔ lē waille tɔn la re ani merófine ritiki. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i karí pεε nókenémεε ní we, tɔ pεε nó céesi re: Uye unsá pikεi n la, ái pise re liute uké li.

¹¹ Ai líka nnya kari nní lè símisi, tò kò te pikánkó ye nókenémee wele ápi líka wai, amá picò nsímé-i kapi lééri. ¹² Tò pisoì pè mpuri ne Upíima Yeesu Kirisi rinyiri ñmóópúselenle re piké ye ne piripòò kéisi apì pipikéi líkó le.

¹³ Amá nó áni kape pòone ne lisone píwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyí kari nní rítelé ntí-i nó m pa yè, ani liute ceri, úka úu kape ne u rikò, líké isei u wa nnya. ¹⁵ Mπά ne lè, áni kape u kpísi yare nóunélaara, amá ani ye u céési yare lè kai m pise re piké umárecò céési.

Tinòò sone pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Upíima yee ye nkíninje n he uké uricuruu nkíninje nó he mpa píyei ne mpa yo-i. Uké kò nónnénéí kémee n we.

¹⁷ Né Pòoli kunipe kpee iyáhaa nnyí wói. Nní kam ye anétele nnéi rinípetei rinyiki. Kunénipe iwói ye nnyí.

¹⁸ Upíima Yeesu Kirisi uké nónnénéí ípelee nyíse.

Títelé foí ke Pòli uu Timotee n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Pòli ye átélé até Timotee wòile. Timotee ye ppe usuifinási unyine yee m panse Kirisi ukó kepipi le. Usáa pò ne ppe ukireki le. Timotee uu panse utumé Pòli ukeicò píima unyine. Uyee ppe Uléécaá icápine yee Efesi-pò ní we kecáá paílë. Lë nnya ke Pòli uu rítelé u wói re uké nfatene ikemee papukuse. Icéláa ke rítelé foí ntí ari Kirisi pikó ne icápine piyukóó ne Timotee ricurruu palë (UPM 16:1-3).

Ifaaci iyë mekériine ye mmé:

1. Uléécaá icápine kecáá nkó (1-3): Lélee icéláa kópe pikó kémee kuwure ní we (1). Piyómeyáhaa mecápine ne iwelë kecáá icéláa (2). Isoi kai m pise re Uléécaá icápine piwéése piké n le (3).
2. Lë kai Timotee m pise re uké uricurruu pikei kecáá m paílë (4-6): Lë kai m pise re piké ye lélee Uléécaá icápine picókai ní la wa (4). Lë kai m pise re piké ye pisoí anai akó akó nyee Uléécaá icápine-i we: piwéése ne pinósi ne pikúmannási ne icápine piwéése ne pilási n wa (5). Yo kai pise re piké ye icéláa kópe wa? (6)

Pòli ye Timotee rítelé wólu

¹⁻² Né Pòli ke Uróyulale Uléécaá ne Kirisi Yeesu karí ne n tálë api ncée n he re ké Kirisi Yeesu utumé, née rítelé ntí pò Timotee wáipò. Kam n tíye aa Kirisi Yeesu ne kefa tene nnya, pò kenépipi sei le. Urósáa Uléécaá ne Urópiima Kirisi Yeesu piké ípeelée ne nfanare pò nyíse api nkíninje pò he.

Icéláa kópe pikaase

³ Yare kamí ppe mekke pò ní ma nen ne Masetuwaani tósu, a Efesi kémee mésü. Pisoí ye kei wele ppe icéláa féé picò n céési. Li pise re a rinóó pi he re piké lë tíye. ⁴ A pi símisi re piké siwómé ne pipikulã anyiri nyee áa kúkeentene ní we, an kò ne íkenene kpárá sónaari nkó riyá. Lë áí ye pikei pë ke Uléécaá uu ní la uké wa kémee yóriye. Nfatene mee ye wa aí ne kéyu sí. ⁵ Isé nnyí kam nní nó ní pa ye la re nòké níla mme mee kemúñé sone-i ne kefa kесе-i ne nfatene yíkíyiki kémee n léeri m má. ⁶ Picò ye ncée kecire mmë pitíki tíyele api pòlu api iníri kenene-i loni. ⁷ Pi lalë piké Moisi isé kémee picéláa. Amá ápi kò ppe pimendoyu cire kóméi. Api kò ppe lë ne lë nsímé kapi nní ne itisi n símaankee kóméi.

⁸ Tò nyule re isé ye nyamle, tòn ne i n keisi yare lë kai m pise. ⁹ Tòké léise re áí pepere lisone n wai nnya kapi isé karií. Amá piwaikópékóó ne pepere ápi ye rinkpé ne pepere ne Uléécaá n kénene ne pepere ápi ye Uléécaá ne lélee n kpáilë n waise, ne pepere písáa née píni n kóni ne pisoikó ¹⁰ ne pepere méwoo méwoo n wai ne pitisi ppe ye pipitísicò n káipi ne pepere pilási n yái ne pinóome ne pepere ye méwoo méwoo n wéeri née pepere mewai n wai ke icéláa kecire íí ne ró n yúlu. Pë nnéi nnya ke isé íí we. ¹¹ Nsímé Kecire kapi né rimmúise kémee ke icéláa iyë íí we. Uléécaá, meýòopi ute yee ye usoi rinkpá Nsímé Kecire ye mu.

Pòli ye Uléécaá pònnese

¹² Ne Urópiima Kirisi Yeesu yee nnanje né n he ké ne pinékei wa pònnese. Ne u pònnese kuú ne né ní yé te ne aseí ute le uu né wée re ké u keisi. ¹³ Ne ppe mekke unkópe símaankeele, am u wéékuse am íwe u wai, am kò u lámisi. Amá uu íwe né téni kám ppe nfatene m má, am kò ppe lë kam n wai nyu nnya. ¹⁴ Urópiima ye meýánsei uipeelée né nyísele. Nfatene ne níla kam Kirisi Yeesu kupénecò kémee n yé kuú ne ritiki. ¹⁵ Nsímé mmú ye nsímé kecire le, n kò ne menyíne wele re

νῆπά úye uké n yṓsí. Mmε μεε ρε Kirisi Yeesu ye ketĕ kecáá kale uké pikópekṓó yóriye, née kṓ pεε pikópekṓó pĕ ufoí. ¹⁶ Amá lĕ nnya ke Uléécaá uu íwe né tĕ uu tíyεε Yeesu Kirisi uu nĕ ukópekṓó wééεε akópe sárei liké ne pεpεε yé masí kεfa ne u n tεne piké nfáa tεneciré n yĕ nyíε. ¹⁷ Mḡá úye uké Uyṓopi tεneciré ne ukpṓciré uyεε úu kúyεne ní we, Uléécaá cireníηe ríyu waise, umeyṓopi meké n taálĕ nḡá píyei! Amí.

¹⁸ Kenépipi Timotee, lĕ kam ní la ké pṓ céési ye nní: A lĕ ke antepuyε api kepṓcáá n símisi léise aa li múlú nṣone aá ne atṓpi kecire tṓpu. ¹⁹ A nfatene ne kemúnĕ sṓne m múlĕ. Picṓ ápi kemúnĕ sṓne kĕ timúlú, api pεε nfatene fómni cáká-cáká. ²⁰ PISOI pĕ mpuri kunai kέmεε Imenee ne Alekisantiri ye wele. Setani kam pi risase ρε piké céri ρε ápi ye Uléécaá lámisi.

2

Piwelε nsímé

¹ Mmĕ kam nkṓpni mefoí pISOI m pise μεε ρε piké ye pISOI nnéi kecáá keyóme yáási apí ne Uléécaá pi téni, api kṓ Uléécaá pakare piwεε kέmεε. ² Ani ye piyṓopi ne kuyu piwééεε nnéi kecáá we liké rṓ n láárú tṓké kṓ ne nkíηηηe m má, arí ne Uléécaá kutu n cṓlĕ nṣone, tṓn leleε ní nyamí wai. ³ Leleε Urṓyulale Uléécaá ripṓṓ ní we lin kṓ u nyamí ye lĕ. ⁴ U lalε uké pISOI nnéi yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵ Uléécaá ye use le. Uyεε Uléécaá ne sISOIPIPI kecṓpe nsímé n nyṓṓnse ye kṓ use le, uyεε Kirisi Yeesu. ⁶ U unfaa kpísile uú ne hééle ρε liké sISOIPIPI akópe ilasi kέmεε lese. Kumúnĕ kpe-i kaí ne rinsá kuu lĕ wa uú ne nyíε ρε Uléécaá ye lalε liké pISOI nnéi yóriye. ⁷ Lĕ nnya ke Uléécaá uu iyṓó ne itume né tĭ te ké mpuri sanε pikṓ nfatene nkṓ ne aseí nsímé céési. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸ Ne lalε pISOI piké ye nḡá yei we, piké ye anípe risíka api welu ne nfakpáii, kuwái ne pitele ápi kape pisifa-i n we.

⁹ Ne kṓ lalε ρε pinṓsi piké ye lapisi ne kemúnĕ liké n nyamí, ápi kape ye ipahaa cerémpṓne paasi. Api kape ye wura ikólé ne itéeweé ne ilū néíkṓó lékaankeε. ¹⁰ Amá piké ye mewai sṓne lekaankeε yare kai m pise ρε pinṓsi pεε Uléécaá n wuru piké n we. ¹¹ Li pise ρε pinṓsi piké ye icélaa yṓsí riséé kέmεε, api pimεcire n kpéĕ. ¹² Am unṓsi ncée he ρε uké ye céési née uké ula kecáá n tū. Li pise ρε unṓsi uké ye n sééĕ. ¹³ Ai líka nnya, Atam ke Uléécaá uu mefoí wa uu limemáá εfa wai. ¹⁴ Ai kṓ Atam yeε tíye kuníri aku u kiraase, amá unṓsi yeε riyá aku u kiraase uu Uléécaá isé háikuse. ¹⁵ Mḡá ne lĕ, unṓsi un ne kεfa Uléécaá n tene un pISOICṓ nla m má, uISOI in n kpáiiĕ, un nḡá yo n wai ne kemúnĕ, Uléécaá yé u yoriye uu siwá maru.

3

Uléécaá icápine piwééεε

¹ Asei kam nní nó símisi: Uye un n la ρε uké Uléécaá icápine kecáá m paílĕ, liute ye pikei kecire wéεε. ² Li pise ρε ápi kape ncaai níka uyεε Uléécaá icápine kecáá m paílĕ kέmεε yĕ. Uké unṓsi use ula, uké ye nḡá yo n wai ne kemúnĕ, uké nfasimé sṓne m má, uké pISOICṓ kupéneṓ n la, uké písáne piyṓó n nyu, uké ye fe uu Nléécaasimé céési, ³ úu kape útaniré née utelewélaa, amá uké ménye n niηú un kṓ ISOI sṓne má, piwṓṓwélaa ápi kape kṓ ukemúnĕ nnéi n yṓólĕ. ⁴ Li kṓ pise ρε uké ukeyṓ pimúlé fe nṣone, uké tíyεε usiwā síké ye pakare nṣone asi ye kṓ waise. ⁵ Likumúnĕ ρε usoi unṣá ukeyṓ pimúlé n nyu, íye ke uyĕ uu yé fe uú ne Uléécaá icápine kecáá paí? ⁶ Ai kṓ pise ρε uké Kirisi ukṓ fale. Insá lĕ, u yé fui ne rikókṓri Setani uu u lóise. ⁷ Li kṓ pise ρε ketahai pikṓ piké Uléécaá icápine uwééεε ISOI

sɔne yɛ api u n waiselɛ. Ai kapɛ wa rɛ pi uisoi lɔmiise, uu pɛɛ ntɔrɔɔsei Setani ripine-i lɔipɔ.

Pɛ kapi n lɛsɛ rɛ pikɛ yɛ pisi lɛ

⁸ Lɛ cire, li pise rɛ pɛpɛɛ yɛ n lɛ pikɛ pisi kapi yɛ m pakarɛ, pin kɔ asei tikilɛ. Api kapɛ pítanirɛ nɛɛ pɛpɛɛ mɛkɔpɛ kɛwɔɔ n wɛɛsi. ⁹ Li pise rɛ pikɛ asei nyɛ kɛ Uléɛcaa uu upikɔ n céreise m múlɛ nɔnɛ nɛ kɛfa kɛsɛ. ¹⁰ Li pise rɛ pikɛ yɛ pi pɛɛ pikɛ yɛ. Mɛpɛɛ-maá, pinsá nka n yɛ pi yɛ fe api pilɛ pikei pi pa. ¹¹ Li kɔ pise rɛ pinɔsi ricuruu pikɛ isoi iyɛ yɛ n tíyɛ api pi n waiselɛ m má. Api kapɛ pɛpɛɛ nɛ isímɛ n kɔnii. Li pise rɛ pikɛ nɔpá yo n wai nɛ kemúnjɛ, pikɛ kɔ kɛcire n we nɔpá yo-i. ¹² Li pise rɛ uyɛ yɛ n lɛ ukɛ unɔsi usɛ ula, ukɛ kɔ ukɛyɔ nɛ usiwá pimúlɛ fe nɔnɛ. ¹³ Píyɛ pin kɔ pilɛ pikei nɔnɛ n keisi, pi yɛ pisi kɛcɔpɛ ríyɛ yɛnɛ, pi yɛ kɔ fe api nfatɛnɛ mɛɛ tɔ nɛ Kirisi Yeesu m pɛnɛsɛlɛ nsímɛ símisi api rikín pepu.

Mɛnyuwɛ kɛ nfatɛnɛ nn yɛ ró n hɛ

¹⁴ Nɛ rítɛlɛ ntí pɔ wɔipɔlɛ nɛn kɔ músu rɛ kɛ nfáani hapɔ kɛ pɔ yɛ. ¹⁵ Mpá nɛn kɔ n nánai kɛ kɛlɛnɛ hapɔ, títɛlɛ ntí tɛɛ yɛ tíyɛsɛ aa céru lɛ kai m pise rɛ pɔkɛ Uléɛcaa kɛyɔ-i n sɔnɛ. Uléɛcaa, nfáa ute icápine yɛɛ asei ilérí nɛ akɛtaa. ¹⁶ Asei kɛcáá, úka úu kúkɛnɛ n we. Mmɛ mɛɛ m pékaalɛ kɛ Uléɛcaa uu ró n nyíse yɛ mmáamaa nɛ ncírenínɛ lɛ. Lɛlɛɛ Kirisi.

U ró rikpáfúmɛlɛ yarɛ kesoipipi, Nfáasɔnɛ nn tɔ u nyíse rɛ u asei ute lɛ.

Piléɛcaatumɛ api u yɛnu uu isoipuri mpehɛ mpehɛ kɛmɛɛ Nsímɛ Kɛcire símisi, pisi api ketɛ kɛcáá nɔpá yɛi nɛ kɛfa n tɛnɛ,

Uléɛcaa uu umɛyɔpi kɛmɛɛ u taásɛpɔ.

4

Pɛpɛɛ inɔmɛcɛlaa n céesi

¹ Uléɛcaa Nfaa yɛ símisilɛ cáká-cáká rɛ amúnjɛ tɔrɔɔ kɛmɛɛ, pisi picɔ yɛ nfatɛnɛ kɛpire ritɔ api aníri nnɔmɛ nɛ aicɛlaa tiki. ² Pi yɛ tíyɛ kɛcáá kɛcáá mɛwai pikɔ nɛ pinɔmɛ api icɛɛ kɔpɛ pi tikisɛ. Pisimúnjɛ ási pikei wai icɛlaa kɔpɛ nnya, yarɛ nweni kapi nɛmási nn wónɔɔ apí nɛ nwɔí pi wai. ³ Pisi pɛɛ céesi rɛ ái nyamí tɛ sisoipipi sikɛ sɔnɛnɛ, ái kɔ nyamí tɛ sikɛ lilukɛ-lukɛ nnéi n lɛ. Amá Uléɛcaa yɛ ilukɛ iyɛ nnéi wa rɛ pɛpɛɛ Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ pin asei nyu pikɛ yɛ u pɔnɛsɛ api pɛɛ i lɛ. ⁴ Lɛ nnéi kɛ Uléɛcaa uu n wapisi yɛ nyamlɛ. Líka ái kufóm we, amá tɔkɛ yɛ Uléɛcaa pɔnɛsɛ ari kɛlɛnɛ li lɛ. ⁵ Likumúnjɛ rɛ Uléɛcaa Nsímɛ nɛ iwɛlɛ yɛ tíyɛsɛlɛ ai Uléɛcaa inipɛɛ-i n nyamí.

Yeesu ukɛikɔ kɛcire

⁶ Pɔn icɛlaa nnyí pimáreɔ rintɔsɛ, pɔ pɛɛ wa Kirisi Yeesu ukɛikɔ kɛcire. Pɔ nyíse rɛ pɔ ripɔcúruu tíyɛsɛlɛ nfatɛnɛ nsímɛ nn pɔ loni pɔn nsímɛ sɔnɛ mmɛ kapi pɔ n céesi tikilɛ. ⁷ Amá a mɛkpure isímɛ kɛ síniyaha asi yɛ n símisi yarɛ siwómɛ kɛpire ritɔ. A rinmɔópú aa yɛ Uléɛcaa likɔ waisɛ. ⁸ Usoi un uipinɛ nɛ linyinɛ m mainɛ, nkáripí kai kuláa má. Amá usoi un tinmɔópú uu Uléɛcaa likɔ waisɛ, nɔpá yo kɛmɛɛ kai yɛ yoriyɛ. Li yɛ nɛni mɛwɛɛ mmɛ-i nfáa ró hɛlɛ nɛ masí kɛpire-pɔ. ⁹ Nsímɛ mmɛ yɛ asei kɛcire lɛ kai m pise rɛ nɔpá úyɛ ukɛ n yɔsí cáká-cáká. ¹⁰ Karí nɛ Uléɛcaa yɛɛ nfáa m má n tálɛ nnya kari keisi tɔn náási kɛyɛ ákɛ we: Uyɛ yɛ pisi nnéi riyu lɔ, ái nɛ tɔsu pɛpɛɛ nɛ kɛfa u n tɛnɛlɛ.

¹¹ A lɛ nnéi pi símisi aa pi céesi rɛ pikɛ lɛ wa. ¹² Kapɛ riyá unyinɛ ukɛ pɔ lɔmiise rɛ pɔ kɛwá nɛmánɛpi nnya, amá a tíyɛsɛ mɛpɔwɛɛ mɛkɛ pɔ waisɛ uyɛ kɛ Kirisi pikɔ api yɛ ní páilɛ mpɔsímɛ nɛ ipɔsɔi nɛ nla kaa m má nɛ mpɔfatɛnɛ nɛ mɛpɔkɛrɛnkɛ kucírɛ kɛmɛɛ. ¹³ Kɛ kɛlɛnɛ n hapɔ, a nɛ Nléɛcaasímɛ pikeɛ

pisoi kecɔpe ne ikari pikpáse ne mpicélaa rinmóópú. ¹⁴ Kapɛ ihɛɛ ke Nfáasɔne nn pó n he lómiise. Li pó i hele kumúnjé kpɛ-i ke pepɛɛ ne Uléécaá rinyiri n símisi api kepócáá nsímé n símisi, Uléécaá icápine piwéése api anípe kepócáá láa. ¹⁵ A mepócíre kpísi aa pikɛi pɛ pa aá ne n̄sɔne pi wai n̄pá úye uké kepóyu pihape yɛ. ¹⁶ A ripócúruu ne ipócélaa kecáá m paílɛ. A n ηmóópúlɛ pɔn lɛ nnéi múílɛ ne aseɪ, pɔn lɛ n wa, pɔ pepɛ ripócúruu ne pepɛɛ kutu pó n cólɛ yoriyɛɛ.

5

¹ Kapɛ ye ne kesáayaha cési, amá a ye ne ke n símisi yare kaa ye ne upósáa n símisi. Aa ye pináñe-nañe p̄s̄ kpísi yare pipómárecɔ. ² A ye síniyaha ne símisi yare pipóni, aá ne pikpérefaa p̄s̄ símisi yare pipóyíi. Kapɛ ye úka kecáá kemúnjé kópe kenyine m má.

Pikúmannəsi kecáá nsímé

³ A pikúmannəsi yíkíyiki kecáá m paílɛ pɔn pi pakarelɛ. ⁴ Amá in te ukúmannəsi úye ye siwá n̄ee siyáse má, li pise re pɛ piké pisiyɔ-i nyíse re pi Uléécaá pakarelenle kelene. Lelɛ re pɛ kaí ne tu re piké pipikó kecáá m paílɛ yare ke pɛ apí pepɛ pi n wa macɔ. Méwee m̄ɛ ne ye Uléécaá ripóɔ wale. ⁵ Unósi nkó yee ukúmannəsi sei, úu kɔ pepɛ úka má re uké ukécáá ripaí yee ne Uléécaá n tálɛnle, un ketúnjé ne kesine ne Uléécaá ténɪ re uké u lɛ. ⁶ Amá ukúmannəsi uyee méwoo méwoo n wai ye nkpɔ masile, n̄pá un n fafai. ⁷ Lɛ kai m pise re a pi léise apí kapɛ ne ncaai n̄ka pikécáá n yé ye lɛ. ⁸ Uye unsá ukumare pikó kecáá rimpáí, aí ne tósu ukɛyɔ pikó, liute ye nfatenɛ kepíre ritole, uncaai ye kɔ pepɛ uyómeyáhaaciré nkó t̄s̄ile.

⁹ Póké ne ukúmannəsi n k̄éɛ, li pise re uké añm̄ɛ kuwóɔ ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu sónlɛ. ¹⁰ Piké kɔ u n nyu re u usiwá n̄sɔne múílɛnle uu ye kɔ pisáne n̄sɔne yósu. Uké kɔ Uléécaá pikó ana n heerelɛ, uu pinárei n lénaaɛ. Uké mewai sɔne ncɔpuri n wailɛ.

¹¹ Kapɛ ηmurei re póké pikúmannəsi pepɛ ne n̄nañe n tiselɛ, pikúmannəsi k̄émee k̄éɛ. Insá lɛ, pin píyei n káipi re piké ula féé sóɔ, pilikáipi-káipi yee tíyesele api Kirisi nkó kepíre waise, ¹² ai pepɛ wai re káipi pirinɔɔ kapi mefoí n yekei rintíki nnya, pi Kirisi ne riwóme mále. ¹³ Kai nní n wa re apí likei-kei má, pi pepɛ k̄eyu mále piké síyɔ síyɔ n kóónúlɛ pin kusímé yárikee, pin picɔ isímé k̄émee táhank̄ee, pin mme mee n̄n kusímé n̄ we símaank̄ee. ¹⁴ Lɛ nnya kamí la re pikpérefaa kumannəsi piké pila sóonk̄ee api siwá márei api pisiyɔ kecáá m paílɛ, piróláarɔ apí kapɛ ne kesímé n̄ yé piké ró n lámaank̄ee nnya. ¹⁵ Pikúmannəsi picɔ ye ncée pitíki riyáɛ api Setani tiki. ¹⁶ Amá unósi Kirisi ukó úye un ukɛyɔ-i pikúmannəsi m má, uké pikécáá m paílɛ. Uu kapɛ tíye piké Uléécaá icápine pikó ncɔni, Uléécaá icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannəsi pepɛ pim̄c̄ire n̄ we kecáá rimpáí nnya.

Pɔli ye icélaa ncɔpuri Timotee palɛ

¹⁷ Uléécaá icápine piwéése pepɛ n̄sɔne pipikɛi n wai ye ne sá re piké ne n̄sɔne kutu pi n cólɛ, aí ne tósu pepɛɛ Nléécaasímé pisoi n símisi pin kɔ n céesi. ¹⁸ Mm̄ɛ kecáá, Uléécaá Nsímé ritelɛ ye maa re: Ai pise re nóké ináa iyee melukɛpipi n cɔpu nnɔɔ paasi. Li kɔ pise re uk̄eikó uké uihéé m má. ¹⁹ Piseérakóɔ pinsá pité ne pitaani n tu, kapɛ nsímé kapi yé ne Uléécaá icápine uwéése rinwááná ηmurei. ²⁰ A ye pisoi kecɔpe pepɛɛ akópe n wa cési liké ne pitóɔɔ iwame n wa nnya.

²¹ Uléécaá ne Kirisi Yeesu ne pilécaatume ke Uléécaá uu n wée keyu-i kam pó ηmóópúsɛlɛ te a inécélaa nnyí ritiki n̄sɔne kapɛ úka inipɛɛ wuri. Kapɛ ye lɛ nnéi kaa n wai k̄émee pisoi n t̄esi pɔn ne li wai. ²² Kapɛ ye pisoi kecáá anípe

piláa ne yóone re piké Uléécáa icápine pikai keisi. Kapε pika lé piakópe kémeε. A mepócíre tí ne mékperinkpe likó.

²³ A lé míni ηmane pinírε tíye, amá a ye pinyine-i feé nkáripι riwuhú, kepófa itoi nnya. Tipócúruu ye yē te mesére kaa káhaankεε.

²⁴ Pinyine akópe ye nyánile cáká-cáká piké kelene n túhaane, amá picó pō akó, kepíre kaa yé léeme aa a céru. ²⁵ Lé cire ye ni, mewai sone áme ye kó pesí, mǵpá memεε áme kekéripi kúyene ní we, áme ye mǵpá píyei m pékaalē.

6

Pikeikó ne pipiyósa

¹ Li pise re pilási nnéi piké pipite waise api pi m pakarelē nsonε, unyine úu kapε ne Uléécáa ne irócélaa nkópe m ma nnya. ² Ai pise re pilási pεε pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikuse re pi pimárecó n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkpéni kai meníne pise re piké nsonε pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécáa uu ní la nnya.

Lē kai m pise re pókε písoi símisi áá ne pi n céesi ye lē:

Icélaa kópe ne memá kecire

³ Uye un inósmecélaa n céesi un kó Urópíima Yeesu Kirisi aseí n yulu, un kó piróyómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴ tikókari tee liute we, úu kó líka nyu. U nákiílenle ne inósimé kecáá ikenene un pitele wéési. Lεεε ye ne kufatoi ne íkenene ne alé ne piwaanai ka. ⁵ Lεεε ye kó ne íkenene teneciré pεpεε nfasimé kópe m má ne pεpεε ápi kó aseí picére ní la kecópe ka. Pi músule re Uléécáa ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶ Mesei ye me, Uléécáa pitiki ye kesoipti memá píima le, in te ke ηmurei keké lē kake m má ηmane ne n tálē. ⁷ Toké musí re kapi ró m mári, ána kefi, anípe kefi kari ketē kecáá ka. Lē cire ye ni kari kó pelene ári ne líka pénene. ⁸ Kai nní lē, tón liluke-luke ne lē kari yé n tā m má, lí wale. ⁹ Amá píye pin n la piké memá yé, li ye pi peikeele api pikáipinkεε kópe kulúí kémeε lompó, aí ne kelólé-mē pi sí, pinkó nn tene cáká-cáká. ¹⁰ Nwóónaapi píima ye likópe nnéi keleeme le. Picó ye ripóó wale re piké si yē, aí ne mpolecee-mē pi sí api Uléécáa ncee pitiki pōne apí ne piricuruu ntóosi meyā wéési.

Lē ke Póoli uu Timotee n céesi re uké wa

¹¹ Amá pō Uléécáa usoi, a lé nnéi káase. A kecire n sone aa Uléécáa n tikilē nsonε pōn kó nfatene má. A usoi nla m má, aa kó isoi n niñú pōn kó láárú. ¹² A nfatene atópi kecire tó aa nfáa teneciré yénu. Mmē nnya ke Uléécáa uu pó sée aa píseérakó meyā keyu-i símisi re pō ne kefa u tenele. ¹³ Uléécáa yee ye mǵpá yo nfáa n he ne Kirisi Yeesu yee Pónsi Pilati keyu-i aseéra kecire n lése keyu-i kam pikai mpí pó forii re: ¹⁴ A isé kaa n yósi rimúlú nsonε áá ne mékperinkpe kaase, hái ne keyáa kē ke Upíima Yeesu Kirisi uu m pεerine. ¹⁵ Kumúnjé kpē ke Uléécáa uu n karií kun n tu, u yé tíyese uu pεeri. Uléécáa mecire kóh yee Uyóopi kecire ne mpónare ute ne rínanε nnéi ute. Uyee piyóopi nnéi Uyóopi, uyee kó pipíima nnéi Upíima. ¹⁶ Umecire yee úu píkai kpine. U metéi mále ke úka úu ye n fe uké ne rínkó. Úka úu u yenaalē, úka úu kó u yenune. Uyee ríyu ne rínanε teneciré. Amí.

¹⁷ A pεpεε ketē nké kecáá likó m má rinóó he re ápi kapε rikókari n wai. A pi maa re ápi kapε ne memá mee méwoo n waine n tálē. Amá piké ne Uléécáa yee ye mǵpá yo meyá tó n he re liké ró n láárú ne n tálē. ¹⁸ A pi maa re piké ye lisone wa, api mewai sone m má meyá, piké kefa n láárú api ye kó lē kapi m maamaalē

picò he. ¹⁹ Pin lã n wa, memá mee áme ye n caai kapi lã pimεcire cápine pin yekei kóso-pò nnya. Lã kémee kapi yé kò nfáa yíkíyiki yẽ.

²⁰ Timotee, a lã ke Uléεcaa uu pò rimmúise rimúlú nsone. Kape isímé yee íi ye líka n yóriye íi ye kò tíyese usoi uké Uléεcaa céri kémee tahampò. A íkeηene kpára ke pìsoi api m músu re menyuwe kaase. ²¹ Picò ye li kpísile pipikei, api lã nnya nfatene kepire tò. Uléεcaa uké ípeelée nó nyíse!

Τίτλε λίρῦ κε Ρῶλι uu Timotee n wói

Lélee ritelé ntí kémee ní we

Ρῶλι yee ritelé lírῦ ntí Timotee wói. Rəm kuyu-i κε Ρῶλι uu kukpaniilee-i we un ne ritelé ntí wólu (1:8). Amá uakpanii ye nkpéni páápúle ai tósu mefoí (2:9). Ai u wai yare nípá úye ye u ημεριyέle (1:15-4:10). Luki ηmanε yee ukekúrí tónε (4:11). Ρῶλι uú ne Timotee téni re uké mekee u λεpῶ (4:9). Un n sónεpῶ, uké ne Mariki ne ilū yee pεε Turowaasi-pῶ m mészú tipénepῶ. U músu re unkpῶ itunε ye tulle (4:6) amá úu pεε pakare re u yé piyénε u rikpá. Piwéékuse pεε n tíyεse Ρῶλι uú ne kukpaniilee loni ne icélaa kópε yee n náasi iké Uléécaá icápine kpu nnya, Ρῶλι uu Timotee itisi kpá re uké aseí atῶpi n tῶpu (2:14).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kεcire kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sone kai m pise re uyee Nsímé Kεcire ne n keisi uké m má: Pikei nla ne ikari ne ηηmóópú (1:6-18). Lē ke ukeikó uu mεwai m má, aí ne tósu lē kuu yé Nsímé Kεcire kecáá íwe n li (2:1-13).
2. Timotee pikei Uléécaá icápine kémee (2:14-4:5) Lē kuu yé picélaa nῶme keyu-i n wa (2:14-26) Lē kuu yé amúné tῶrῶ kémee n wa (3:1-17) Nléécaasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee ne Ρῶλι μεtone (4:6-18)

Iyáhaa

¹ Né Ρῶλι ye Kirisi Yeesu utume le Uléécaá mela kémee. U né forii re ké nfáa kari Kirisi Yeesu kupénεcῶ kémee n yé písoi riyóó. Uléécaá yee rinóó lē tó yekei. ² Néε kenépipi kecire Timotee wáipῶ: Urósáa Uléécaá ne Urópiima Kirisi Yeesu pike ípεelée ne nfanare pó nyíse apí nkínηnε pó he.

Ρῶλι ye Uléécaá pῶnεse

³ Ne Uléécaá kam n keisi ne kefa kese yare pinésáayaha mecῶ yáasi. Ne ye u yáasile nípá píyei kam ye kepócáá n welu ketúné ne kesine. ⁴ Ne ye mepónini kecáá léisele ai pεε meyansei ripóó né wai re ké piyénε pó rikpá, mpῶnare nké pεε meyá né lῶ. ⁵ Ne mpófatenε mee rín kecáá kecáá mεwai m má léisele. Nfatene mmē ke upóniyaha Loisi ne upóni Enisi apí pεε má. Ne ne kefa tenelē te pῶ nfatene mmē ncῶ mále. ⁶ Lē nnya kam pó léise re a ihεε iyē ke Uléécaá uu pó n he kumúné kpe-i kam anípe kepócáá rinláa yónse. ⁷ Likumúné re Uléécaá úu nfáa ró he re nké tó rifúrósse, amá rínanε ne ríla ne mεwéesesῶhῶ knn ye ró he.

⁸ Lē nnya, isei íi kape pó wa ne Urópiima nsímé pikóónú. Néε kῶ nní kukpaniilee-i ní we Urópiima nnya, nnékó rín kape isei pó n we. Amá a tíyεse tóké kesé Nsímé Kεcire íwe li, pῶn ne rínanε mmē ke Uléécaá uu pó n he tálē. ⁹ Uyee ró yóriye uu ró séi re tóké ripóló umpuri, aí re lirówawai linyine nnya, amá uké kelenε ketē n wa, u pεε yekei re uké ne Kirisi Yeesu ritiki uké ne ípεelée ró nyíse. ¹⁰ Amá Uróyulale Yeesu Kirisi mekame ketē kecáá ye nkpéni ípεelée iyē tipéresεle lin nyáni. Li we re u tíyεsele nkpῶ rín nkpéni rínanε ríka má, uu pεε Nsímé Kεcire ne tiki uú ne nfáa kpóciré ró nyíse.

¹¹ Ké ne Nsímé Kεcire mmē tinkóónú nnya ke Uléécaá uu tíyεse am utume ne ucélaa. ¹² Liiwe kam kῶ nní le, nípá ne lē, aí kῶ isei né we, likumúné re ne nyule uyē kamí ne kefa n tene. Ne kῶ nyu re u yé fe uu lē kuu né rimmúise kecáá paí hái ne ketúhaaneyaa-pῶ.

¹³ A tíyεse anóó kecire nyē kam pó n céesi ne ríla mmē kaa nó ne Yeesu kupénεcῶ kémee n yé liké mpócée kaa nfatene kémee n tíkílē. ¹⁴ A icélaa sone

iyē ke Ulééca uú ne Nfáasone mee kepómee ní we rintíki uú ne pó múise nsone rimúlú.

¹⁵ Yare kaa nní ní nyu, Asii ketē pikó nnéi ye né ηmeriyeye. Pē ne pē peē kepire né riintó kémee, Fiseli ne Erimoseeni ye wewe. ¹⁶ Upíima yé kusoi Onesifóo keyo wa. U nnóo kulúí itisi né hele, úu nkpani né ukpaniikó isei wa. ¹⁷ Amá kuu Róm-i ní ka, u né wélaankeele meyíkíyiki uú ha ne né yénu. ¹⁸ Upíima uké tíyese Ulééca uké ketúhaaneyaa ketúné kusoi u wa. Pó kó nyule nsone re pikei pē nnéi kuu hái Eféesi-pó né n wa ápi kumúné má.

2

Yeesu Kirisi usóóca keciré mewee

¹ Pó kenépipi, a ípeelé ke Ulééca uu tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee ró n nyíse ne ritiki aá ne itisi mepóóó n heelē. ² Mmē nnéi kaa nnénóo-i n kó píseérakóo kulúí keyu-i, a pisoí kaá ne ripóo n láarú peē yé n fe api picó céési ritóse.

³ Póóké kó ηmurei, tó ne mpó toké íwe li yare Kirisi Yeesu usóóca keciré. ⁴ Usóóca un upikei-i n we, un n la umewai meké ne uuwéése n sá, úu ye pepeē ápi isóóca n wai líkó ne kutu n cólē. ⁵ Ukáhamewure uké ne ní kpasi, li pise re uké itóó isé rimúlú. ⁶ Ulame yee n ló ai u toru yee yé ufoíé uiwe piluke li. ⁷ A lē kam nní pó n símisi kó, Upíima yé nípá yo-i mesáho pó he.

⁸ A Yeesu Kirisi yee nkpo-i n yisi uu nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lē ke Nsímé Keciye kam nó n símisi nn n tee. ⁹ Nsímé Keciye mmē nnya kam nní íwe le, ticuruu api akpanii né wai yare uwaikópekóo. Amá ápi Ulééca nsímé pó akpanii wa. ¹⁰ Lē nnya kam íwe iyē nnéi ηmurei pē ke Ulééca uu n wéē nnya, Kirisi Yeesu uké ne pē ticuruu riyu n lo ápi kó umeyóopi teneciré yénu. ¹¹ Nsímé mmē kam nní nó n símisi ye nsímései le re

tó ne uyē tón kesé n kpu,
ne uyē kari kó kesé nfáa yenune.

¹² Tón ikari n wa,
tó ne uyē yé kesé iyóopi li.

Tón u n ηmeriyeye, uyē ticuruu yé ró ηmeriyeye.

¹³ Tónsá aseí n tikilē,
uyē ne nípá píyeyi aseí tikilenle,
likumúné re úu yé fe uké umeciye kepire rito.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴ Ne la re a nsone pi léise re piké Ulééca ripaí ápi kape inóosimé kecáá n cénhaankee. Pitele pē mpuri ápi ye líka yoriye, amá pepeē nní kutu n cólē kai ye caai. ¹⁵ A rinmóópú aa wai Ulééca uké pó pakare yare ukeikó uyē ke upikei ápi yé isei n wa, uyee aseí n símisi lin kecíre we. ¹⁶ A íkenene kpára iyee íi líka n yóriye íi kó Ulééca kémee léeri kaase. Pepeē íkenene iyē mpuri-i pimeciye n tanaalē yee ne Ulééca ketaa n waike nnánnári. ¹⁷ Piicélaa yee n we yare kúcapaá kpee ipiye n le. Písoi pē mpuri peē nní Imenee ne Fileti. ¹⁸ Pi aseí pitíki riyále api písoi n tee re Ulééca ye nkpo-i piyukuse ró masile. Lelēe tíyese ke písoi meýá api nfatene fóm. ¹⁹ Mpá ne lē, tikúí keciré ke Ulééca uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikécáá wólaalē te: Upíima ye upikó nyule. Li kó wólaalē te: Usoi nkó yee Upíima rinyiri n sélei, uké mewai kópe kepire rito.

²⁰ Ai wura asóonlū ne nwóóweni asóonlū ηmane nyee keyo maa kéméé we. Sihee ne apérécaripi pó ye kó wewe. Kenyáya kapi ye ne acáripí keciré pikei wa. Mpá keyáa kéye kapi ye ne acáripí fake-fake pó pikei wa. ²¹ Limeco kai kó písoi kéméé we: Uye un mékperinkpe mewai n tíye, u yé n we yare kusóonlū kpē kapi

ne anyá kémee n keisi. Pi yé ilúké u yekei uu pansé ukeikó, uu ye uukeisaa yoriye. Api ye péé ne mpa pikéi sone piye u wai.

²² A inmane likáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pē nóo Upiima n sélei ne kefa kee, ani mewai sone ncee ne nfatene ne ríla ne nkíninje wéési. ²³ Amá a inirisimé yeé íi kuláa kúka m má pipásaine kesi. Pó ticuruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ai kó pree pise re Upiima ukeikó uké ye pitele wéési. Li pise re uké mpa úye n la, un yé fe uu ye pisoí céési un kó ísuúlu má. ²⁵ Li kó pise re uké ye peree ye unsimé n kési céési ríniye kémee. In n la, Uléecaa yé tíyese api piméfine conse api aseí ceru ²⁶ api nfasimé sone tiki, api kuníri kpee pi n tí pin kumela wai ripine kéméé lelu.

3

Siyáa tərəə

¹ A ceri re itunje pape-pape inyine ye sónti siyáa tərəə kémee. ² Pisoí yé masí pimécire lisone n wéésile, pin siwóó tikilē, pin pimécire taáselē, pin tikókəri má, pin Uléecaa nkópe símisi, ápi yéé pipimare waise, ápi yéé pakare re pi lisone pi wa, api ye Uléecaa lisone nnéi háikuse. ³ Piakin yé n taká, ápi usoicə iwe má, pin iwóhó má, pin tikpákára má, api ye pimécire pimúlu pəone api kó lisone pilaarə. ⁴ Pi yéé picə kepire le, pi yéé mpa yo-i rinákíise api kó rikókəri ne n fulaalē. Pi yé pilikáipi-káipi kecáa m músu ai tósu Uléecaa kecáa. ⁵ Amá pən pi n yē, pi ye n we yare pi Uléecaa likó pakarelenle, amá api pree lelee nfatene nnahe n te n yulu. A pisoí pē mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yeé síyə-i léerile api ye pinósi soi kpára pree méwoo méwoo n wai túí-túise. Mpa yo ke lipinəsi pē api káipinke. ⁷ Pinósi pree náásile piké céri, amá ápi yé píkaí fe piké aseí ceri. ⁸ Yare ke Yanesi ne Yampireesi api Moisi rinkápáa meə ke pisoí pē api aseí kápáálē. Pisoí pē kemúnjé ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene rín ye tasi. ⁹ Amá pinhómópu rín tika tuine. Li yé Yanesi ne Yampireesi meə piképire fénnē, mpa úye uu pincaai ceru.

Lē kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá pō ne kó inécélaa ne menéfine ne lē kam piwai rí la ne nnéfatene ne inésuúlu ne nnéla ne inékari ritikile. ¹¹ Pi kó pó wéékusele aa kó menécə íwe le. Pə nyule lē nnéi kam n yé Antiyəəsi ne Ikoniyəm ne Lisitiri-pə. Pə íwe iyē kam nfatene ncee kémee n li yenle. Amá Upiima ye innéi kémee né lésele. ¹² Ticuruu peree rí la piké Kirisi Yeesu ne kefa kee ritiki ye piwéékuse yenune. ¹³ Amá pisoí kópe ne pinóme yé mewai kópe-i n hmóópúlē. Pi yé picə fóm api kó pimécire fómni. ¹⁴ Amá póké icélaa kaa rí yosí pən ne kefa i tenelē m múlilē nsone. Tipócuruu ye picélaa peree pó i n céesi nyule. ¹⁵ Háí ipówá-me kaa Uléecaa ritelé nsimé nyu. N yé fe nn mesəhə pó he aá ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu ləlu. ¹⁶ Uléecaa Nsimé atelé nnéi ye Uléecaa kémee léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn kó tíyese usoi uu uakópe nyóonse, nn kó aseí ncee kémee usoi céési. ¹⁷ Li lē wale re Uléecaa usoi uké ne nsone m pi uké kó ne mpa mewai sone méye mpuri n wai nnya.

4

¹ Kirisi Yeesu ye sóntile uké pinyánnyá ne pikpəkpə túhaane. Uyee kó sónti uké iyópi tone. Ne la ké u ne Uléecaa keyu-i pó símisi re ² a Nléecaasimé riyóó ne nhmóópú, ncée ye wee rín wee, a n símisi, aa tíyese pisoí piké hmurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kpá, pən pi céési ne ísuúlu. ³ Kumúnjé kunyine ye sóntile ke pisoí ápi yé rí la piké icélaa sone kutu ricə, amá pilipəkó kapi yé n tikilē, api lē nnya picélaa kulúi cápine pree yé lē kapi pikóme rí la pi n símisi. ⁴ Api

yé asei kutu píçɔ rikpá. Pi asei kɛpíɾe tɔne api pɛe inóɔmesimé ne kutu n çɔlɛ.
⁵ Amá pɔ́aké mɛpɔ́çíɾe m múlĩlɛ nípa yo kɛmɛe. A íwe ñmurei aá ne Nsímé Kɛçíɾe pikóónú n ñmóópúlɛ, aa pikɛi kai m píse re Ulééçaa ukɛikó uké wa n wai ne kefa kɛsɛ.

⁶ Amá in néee, itunje ye tule re ké panse inyóansesɛe. Nnékpɔ itunje ye nyahaimɛle. ⁷ Atɔpi kɛçíɾe kam tɔ, ne tɔle hái ne atɔpi ketɔ-pɔ nen kɔ nfatene múlĩlɛ. ⁸ Atɔpi kam n feriyɛ ihɛe ye né yekeilenle: ihɛe iyɛe riyóɔpikɔɱ ke Upíima uu pɛ kuu n lɔ ní pane. Utúhaane kɛçíɾe, Upíima ye né ri pane ketúhaaneyaa tunjé. Ai kɔ nkɾáni nɛ́ ñmane kaí ne páne. Amá pɛ nnéi pɛe umɛpɛeme m mɛ́ ne níla ye yenune.

Pɔ́ali nkó çíɾe kuu Timotee rinkpá

⁹ A riñmóópú aa mɛkɛe né læeri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketɛ́ nté likó meyá la nnya. U Tesaloniki tómpɔle. Kiresɛnsi ye Kalasii hale, Tiiti pɔ́o Talimasi simpɔ. ¹¹ Luki mɛçíɾe ye kɛnémeé we. Nó ne Mariki ani nsé tipéneme, u yé kam uu Ulééçaa pikɛi kɛmɛe nísonɛ né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Efɛesi-pɔ. ¹³ Pɔn píyei n sónti, aá ne kunétúkanka çaaçaa kam Karipusi keyɔ-i Turowaasi-pɔ n tíye né péneme, aa kɔ ne Nlééçaaasimé atelé né péneme, aí ne tósu aseekone akó.

¹⁴ Uyu kapi ye n sée re Alekisantiri ye mewai kópe né píneile. Upíima ye ye lé kuu nní né n wa u hééle. ¹⁵ Pɔ́ ticurruu, a ne mɛpɔ́çíɾe u tí, aí líka nnya, u riñmóópúle uu mmɛ́ nnéi kari n símisi kóse.

¹⁶ Keyáa foí kapi né n túhaane úka úu né lé, pinnéi kapi kɛnépíɾe le. Ulééçaa úu kape pimɛwai mɛ́ pi korí. ¹⁷ Upíima ye kɛnépíɾe nyerele uu nínaɱe né he am fe am unsímé yóó mpuri sane pikó nnéi api kóm, uu kɔ kúkínaá nnɔ-i né lese. ¹⁸ Upíima yé likópe nnéi-i né lese uu meyíkíyiki tíyɛse am Ulééçaa iyɔ́pi-i loni. Umeyɔ́pi mɛké n taálɛ nípa píyei-pɔ! Amí.

Iyáhaa tɔrɔ

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi né yáási aa kɔ Onesifɔ́o keyɔ́ né yáási. ²⁰ Erasiti ye Korenti-i mɛsunle, am Torofim Milet-i-pɔ yápo re aí u láárú nnya. ²¹ A riñmóópú aá weri nnyiyɛ píima kumúnjé kuké kelene tu. Epulusi ne Putensi ne Linusi ne Kulootiya ne pimáɾeçɔ tɔrɔ nnéi ye pɔ́ yáhaapɔ.

²² Ulééçaa uké kɛpɔ́píɾe n we! Upíima uké ípɛelée nó nyíse! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Tiiti ye pɛɛ Kirisi ukó le yeɛ úu Pisuiɓi mpuri kɛmɛɛ n léeri. U pɛɛ Pɔɔli ukeico le. U pɛɛ meyá náásile kumúnjé kpe-i kaí pɛɛ Pɔɔli ne Korɛnti pikó icápine keɔpe n caai. Míni keɔápáá ketě kapi ye n sée re Kirɛeti-i kuú pɛɛ kumúnjé kpe-i ke Pɔɔli uu rítelɛ ntí u n wóipɔ we. Kei kuú pɛɛ Uléɛcaa icápine yeɛ kei ní we léni, in ne imecire nyóonsente.

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sɔne kai m pise re Uléɛcaa icápine piwéese piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kɔ lɛ ke u ne pisoɓi anai mpehɛ mpehɛ nyɛɛ icápine kɛmɛɛ ní we api yé n tone keɔáá icélaa u pa: piwéese ne pinósi ne pitisi nanɛ-nanɛ ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye pisoɓi nmóópúselɛ te piké isoɓi fale iyɛ ke Yeesu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

¹ Nɛ Pɔɔli, Uléɛcaa ukeikó ne Yeesu Kirisi utume, née rítelɛ ntí wólu.

Pi pikɛi né rimúise re ké pɛ ke Uléɛcaa uu n wée piyómeyáhaa tā am kɔ piyómeyáhaa aseɓi pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ² Mpá yo liké kelenɛ n kóri, Uléɛcaa ye pɛɛ rinóo yekei re u unfasɔne ró henɛ. Uléɛcaa úu kɔ unóome. ³ Ke likumúnjé aku n tu, uu n nyíse unsímé kuu né rimúise kɛmɛɛ. Nsímé mmɛ kam kɔ nní kóónúselɛ yare lɛ ke Uróyulale Uléɛcaa uu m pise.

⁴ Tiiti kenépipi sei, nfatenɛ meɛ ró m pénelɛ kɛmɛɛ kam títelɛ ntí pɔ wóipɔ. Sáa Uléɛcaa ne Uróyulale Kirisi Yeesu piké ípɛelée pɔ nyíse api kɔ nkínɓinɓe pɔ he.

Pikɛi pɛ ke Tiiti uu n wai Kirɛeti-pɔ

⁵ Ne Kirɛeti-pɔ pɔ tíyele re a leleɛ piwai n tiselɛ pinyóonse tenese aa mɓá kuyu kúye-i Uléɛcaa icápine piwéese tonsente yare kam pɔ m pise. ⁶ Li pise re Uléɛcaa icápine uwéese uké usoɓi uyɛ kápi ne ncaai níka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li kɔ pise re usiwá siké nfatenɛ m má, ápi kape kɔ méwoo méwoo mewai ne si n wóhɔsi, ási kape kɔ iháikuse m má. ⁷ Uléɛcaa pikɛi ke uyɛ Uléɛcaa icápine keɔáá ní paílɛ uu múlɛ. Lɛ nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukeɔáá yé. Ai pise re uké utelewélaa née uké kuwóɓi m má née uké útaniré née uyɛ mekópe kewóó n wéési. ⁸ Li pise re uké pisoɓi kusáne yási nsɔne uu ye lisɔne n wai. Li pise re uké mewéesesɔhɔ m má un aseɓi tikilɛ, un Uléɛcaa tíkilɛ ne kefa kesɛ, uu ye kɔ umecire pitíne fe. ⁹ Li pise re uké Uléɛcaa Nsímé rimúlú yare lɛ kapi n céesi. Lin lɛ n wa, u yé fe uu picɔ céesi ne aseɓi icélaa. U yé kɔ fe uu pɛpɛ mekópe n céesi ncaai pi nyíse.

¹⁰ Likumúnjé re pi kulúɓi wele, aí ne tósu Pisuiɓi pɛɛ Yeesu ncee rintíki kunai kɛmɛɛ. Pi pituciré le pɛɛ pisoɓi n kúraasente ne piiniricélaa. ¹¹ A pi riséese. Síyo ne siriyu kpáráa kapi cókoi, pin lɛ kái m pise céesi piké ne mekópe siwóó n yé nnya. ¹² Piutare use, Kirɛeti ukó yeɛ maɓa re: Kirɛeti pikó ye mesére pinóome le, pi isɛɛ kpákpará le, pi pikánkó le pɛɛ piluke nmanɛ nfasimé n wai. ¹³ Lɛ kuu kɔ nní m ma ye aseɓi le. Lɛ nnya kai pise re a pi cési nsɔne piké ne nfatenɛ sɔne n yé. ¹⁴ Piké kɔ Pisuiɓi siwómé ne pisoɓi pɛɛ aseɓi kepire rińto isé rin-yá nnya. ¹⁵ Píkperinkpɛciré ye mɓá yo nyánile re aí mékperinkpe má. Píkperinkpɛkɔó ne pɛpɛ ápi Uléɛcaa m pakarelɛ pón n nyáni re mɓá yo ye mékperinkpe mále, ke pimɛsɔhɔ ne pikemúnjé ake mékperinkpe m póriilenle nnya. ¹⁶ Pi símisile yare

pi Ulééca nyule, amá pimewai áme pæe læ nyíselē. Pimewee ye kuní wewe, ápi ye picō ne nfasimé ripéne, ápi ye kō pikéi sōne píka wa.

2

Icélaa kecire

¹ Amá pōóké læ kai ne icélaa kecire manyíne ní we céesi. ² A pitisi wéése maa re piké pimécire tí api isoi sōne m má pin nfasimé sōne má, pin kō keyóme yáási ne kefa kesee, pin pisoicō nla ne ísuulu má nsōne.

³ A kō pinósi wéése símisi re piké n sōne yare læ kai m pise re Uléécaá písoi piké n sōne. Ápi kape iwóhó m má, ápi kape kō pítaniré. Li pise re piké ye písoi nsōne mesōhō rikpá. ⁴ Kei kapi yéé ne pikpérefaa céési re piké pipila ne pisiwā n la. ⁵ Piké kō ne pi céési re piké ye piriyu kecáá musí api ye kelene linyine wai, piké kō isoi sōne m má, piké piyalakei nsōne n wai pin pipila pakarelē, úka úu kape ne Uléécaá nsímé kecáá nkópe níka ní ma nnya.

⁶ Læ cire, mḗpá lin íye n we, a ye písoi riḡmóópúse re piké ye musí api kelene linyine wai. ⁷ Li pise re pḗ ticuruu pāké mewai sōne n wai písoi piké yé. Nnóome ní n kape ipócélaa-i n we. Ái kape kecáá kecáá ikó. ⁸ A ye anóo kecire nyee áa kúkeḡe ní we rihaa pipóláarō piké ne isei n li kápi kerócaá nkópe níka n yé piké ní male nnya.

⁹ A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai mḗpá yo kémee. Ái pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰ Ái kō pise re piké ye pi yáái. Amá li pise re piké ye mḗpá píyei piisoi sōne pi nyíse, pin pi tikilē ne kefa kesee piké ne mḗpá yo-i Uróyulale Uléécaá icélaa ríyu waise.

¹¹ Likumúnḡe re Uléécaá yee tíyese ke písoi nnéi api yé te u ípæelée pi nyísele. Kei ke písoi nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹² Uipeelée ye ró nyíse re tóké lelee ái Uléécaá ní nyamí ne ketē nté likáipi-káipi kepire ritō ari meróciḡe ketē kecáá m múlilē tōn aseí tikilē, tōn isoi sōne ke Uléécaá uu ní la le. ¹³ Læ kai m pise re tóké mpóonare keyaa kē m mé ye læ, keyáa kē ke Uróléécaá píima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu mæyōopi ame nyísenē. ¹⁴ Tḗ nnya kuu umécire he re uké likópe nnéi anipe-i ró ḡmēherese uu ró pólóse umpuri ke uyē uu n te, nké n cāká-cākálē nn kō ne mewai sōne piwai ḡmóópúlē.

¹⁵ Læ kai m pise re pāké céési ye læ. A ye kényu kóosi aá ne písoi itisi kpáse aa ye kō pincaai pi nyíse. Kape riyá unyine uké pḗ lómiise.

3

Uléécaá písoi mēfine

¹ A Uléécaá písoi léise re ái pise re piké kuyu piwéése ne piyōopi pipakare yē. Li pise re piké pi m pakarelē, piké kō mewai sōne piwai ne n ḡmóópúlē. ² Ápi kape úka nkópe n símisi, piké isoi niḡe-niḡe m má, pi ne picō piké meséere n láárúne, api mḗpá úye ne isoi sōne n le. ³ Tḗ ticuruu ári pæe nyu karí ne wai. Tō pæe kupakarecíre mále, tō pæe ncée pōle. Lirókáipi-káipi ne merópóola ye pæe ilási ró tónselenle tōn tikpákárá ne kufatoi má. Ári pæé nyamí. Tō pæe picō ipuri yulule, pḗ pin kō irókó yúlu. ⁴ Amá kumúnḡe kpe-i ke Uróyulale Uléécaá uu kusoi ró n wa uu kō unla sisoipipi nyíse, ⁵ u ró yóriyele, ái re kari mewai kecire n wa nnya, amá kuu íwe ró n té nnya. Nfáasōne nnaḡe kuú ne míni piwole ritiki uú ne tiróyu lōlu re Nfáasōne nké tíyese tóké isoi fale yē ari kō mēfine conse. ⁶ Likumúnḡe re Uléécaá ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uú ne Nfáasōne ró he yare u kerócaá n kōonule. ⁷ Uipeelée iké ne tó ripólóse aseí pite Uléécaá keyu-i, ari pæe fe ari nfáa teneciré kari m mé yenu. ⁸ Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú pisímé riḡmóópúse, pæpæe ne Uléécaá kefa n tene piké ne mewai sōne piwai kényu mahā

ńsone. Lelēe ń nyamí, lin yé kɔ sisoipipi yoriye ye lē. ⁹ Amá a inírikenene ne pikulā akentelé nkó ne pitele ne Moisi isé kecáá pipasaine kaase. Lē nnéí ái ye yoriye, ái kɔ ríyu ríka má. ¹⁰ A ye ne uyee Uléecaa icápine-i písoi n cēnse cési yare mepehē meté. Liute unsá lē memáá n kō, áá ne u tɔlu. ¹¹ Ái líka nnya, pɔ nyule ńsone re usoi un lē n we, li nyíselenle re u ncée kecire pitiki yele, akópe nyē kuu kɔ n wai an nyíselē te u umecire akópe palenle.

Icélaa tɔrɔ

¹² Nen píyei Aritemasi née Tisiiki kepómee n tumpɔ, a riḡmóópúme áá weri aa Nikopolisi-i né leeri, likumúné re ne rihó re kei kam nnyiyē píima kumúné tonene. ¹³ A isé unyuwe Senasi ne Apoloosi kecáá ripái ńsone líka ái kape pi ripári kumúné kpe-i kapi pincee n tósu. ¹⁴ Li píse re pirókó ricuruu piké mewai sone piwai pinla ne pinnaḡe tā, nípá píyei lin ye úye meyíkíyiki rincón, api liute yoriye, ápi kape méwoo n we.

¹⁵ Pē nnéí pee kenémee ń we ye piyáhaa nó páaipɔ. A pepe Kirisi ne kefa n tenelē pin kɔ pirósáne yáási.

Uléecaa uké nónnénéí ípelée nyíse!

Títelᄁ ke Pᄁoli uu Filemᄁ n wᄁi

Lᄁlᄁe rítelᄁ ntí kᄁmᄁe n we

Filemᄁ ye utumᄁ Pᄁoli usanᄁ lᄁ. Pᄁoli uu Nsímᄁ Kᄁcire u yᄁᄁ uu pansᄁ Kirisi ukᄁ un Ulᄁᄁca icápine ye Kolᄁsi-i n we kᄁmᄁé we. U pᄁe ulási mále kapi ye n sᄁe re Onesim. Onesim uu u yá uu wuru uú ha pᄁe Pᄁoli ye likumúnᄁ kᄁe-i kukpaniilee-i n we ne sánᄁ. Onesim uu pansᄁ Kirisi ukᄁ, Pᄁoli uu pᄁe re u yᄁ uuyᄁsa kᄁmᄁe u pesᄁpᄁ. Uyᄁsa uyᄁ kuu rítelᄁ ntí wᄁlu ukᄁ u pise re ukᄁ Onesim yᄁsí yarᄁ uumarᄁcᄁ Kirisi kupᄁnᄁcᄁ kᄁmᄁe. Amá ái rinᄁᄁ ke Pᄁoli uu Filemᄁ hᄁ. U lalᄁ Filemᄁ ricuruu ukᄁ wᄁe lᄁ kuu n la ukᄁ wa.

Ifaaci iyᄁ mekᄁriine ye mmᄁ:

1. Pᄁoli ye Filemᄁ ne pᄁpᄁe ukᄁyᄁ-i n we yáhaapᄁ (1-3).
2. Pᄁoli ye Filemᄁ nfatᄁne ne upikᄁi nla kuu m má nnya Ulᄁᄁca pᄁnᄁse (4-7).
3. Pᄁoli ye lᄁ kuú ne Onesim ye uuyᄁsa kᄁmᄁe m pelᄁne n la pise (8-22).

Iyáhaa

¹ Né Pᄁoli, ne Kirisi Yeesu pikᄁi kam n wai nnya akpanii kᄁmᄁe wele. Tᄁ ne urᄁmáreᄁcᄁ Timotee tᄁᄁ rítelᄁ ntí urᄁkeicᄁ ne urᄁsánᄁ lala kᄁcire Filemᄁ wᄁlu. ² Urᄁyᄁi Apiya ne Arikipu ye merᄁcᄁ ne nfatᄁne atᄁpi n ᄁmᄁᄁpúlᄁ, ne pᄁpᄁe ye kᄁpᄁyᄁ-i n cápine api keyᄁᄁme yáási kari kᄁ rítelᄁ ntí wᄁlu. ³ Urᄁsáa Ulᄁᄁca ne Upíima Yeesu Kirisi pikᄁi ípᄁelᄁe nᄁ nyíse api kᄁ nkᄁᄁniᄁe nᄁ hᄁ.

Nla ne nfatᄁne ke Filemᄁ uu m má nsímᄁ

⁴ Mpá píyei kam ye nen keyᄁᄁme n yáási, am kᄁpᄁcáá léise, am pᄁ nnya Ulᄁᄁca pᄁnᄁse. ⁵ Ne konle pin lᄁ kaa Kirisi pikᄁi nnᄁi n la ne lᄁ kaa Upíima Yeesu ne kᄁfa n tenelᄁ nsímᄁ símisi. ⁶ Ne ye Ulᄁᄁca pise re ukᄁ wa nfatᄁne mmᄁ kari kᄁsᄁ m má nkᄁ kᄁpᄁmᄁe pikᄁi wa, nn tíyᄁse aa lisᄁne lᄁ nnᄁi kari Kirisi kupᄁnᄁcᄁ kᄁmᄁe m má céru. ⁷ Nla kaa m má ye rinᄁpᄁ larukusele hái re pᄁ unᄁmáreᄁcᄁ nnya, Ulᄁᄁca pikᄁi akᄁᄁ yᄁ nᄁᄁesi.

Pᄁoli ye Onesim nnya Filemᄁ isuúlu pise

⁸ Lᄁ nnya, mpá nen Kirisi kupᄁnᄁcᄁ kᄁmᄁe nnaᄁe m má re kᄁ rinᄁᄁ pᄁ hᄁ aa lᄁ kam m pise wai, ⁹ né kutᄁsi nla kᄁmᄁe pᄁ pise re a linyine né wa. Kei ke né Pᄁoli am nnᄁi n we, ne kpurunle, am kᄁ pᄁe nkᄁpᄁni Kirisi Yeesu nnya akpanii kᄁmᄁe n we. ¹⁰ Ne pᄁ pise re a Onesim nfanare nyíse. U nkᄁpᄁni pansᄁle kenᄁpipi, Yeesu Kirisi kuú ne kᄁfa n tenᄁ nnya. ¹¹ Uu pᄁe mekᄁe líka pᄁ yᄁriye, amá u yᄁ nkᄁpᄁni meyíkíyiki linyine pᄁ yᄁriye uu kᄁ né linyine yoriye.

¹² Ne pᄁ u pesᄁpᄁle. Ne u lalᄁ yarᄁ tinᄁcúruu. ¹³ Né pᄁé n la re kᄁ kumúnᄁ nkú-i kam nnᄁi Nsímᄁ Kᄁcire nnya akpanii kᄁmᄁe n we kenᄁkúrí u riyá ukᄁ né n léni yarᄁ kaa yᄁ pᄁe né n lᄁ mᄁcᄁ. ¹⁴ Amá am la kᄁ linyine wa lᄁe ái ne pᄁ n sá. Ai pise re kᄁ ne nnaᄁe lisᄁne nnᄁi pᄁ waise, amá ne la re líkᄁ mepᄁla kᄁmᄁé kaa ne wa.

¹⁵ In n la, Onesim ye ne kumúnᄁ kunyine nkáripᄁi pᄁ ripasale re ukᄁ ha pᄁeme nᄁkᄁ pᄁé n we ne mpá píyei-pᄁ. ¹⁶ Uu kᄁ neni nkᄁpᄁni mesame ulási. U ulási fele. U neni umáreᄁcᄁ lala kᄁcire lᄁ. Meyíkíyiki kam u la. Pᄁ ticuruu yᄁ kᄁ u n la ai tᄁsu né, tᄁ u kesᄁpipi le un kᄁ Upíima kupᄁnᄁcᄁ kᄁmᄁe upᄁmáreᄁcᄁ nnya.

¹⁷ In tᄁ pᄁ né nyáni re ne upᄁsánᄁ lᄁ, a kusánᄁ u yᄁsí yarᄁ tinᄁcúruu kaa yᄁsu. ¹⁸ Mpá un ne pᄁ m púnne néᄁ riwᄁme rinyine kuú ne pᄁ má, a kpᄁsi aa waise re néᄁ riwᄁme tᄁ ne pᄁ má. ¹⁹ Né Pᄁoli, néᄁ rinᄁcúruu rítelᄁ ntí wᄁi: Ne re né pᄁ hᄁéle. Am la kᄁ pᄁ símisi re pᄁ ne kᄁ ne né tiwᄁme mále. Lᄁlᄁe nnᄁi ripᄁcúruu

nfaa kaa n yé. ²⁰ Hóì unémáreᵔᵔ, a Upíima nnya ηmurei aa pikei mpí né wai. A Kirisi kupéneᵔᵔ kémeε rinékín nínukuse.

²¹ Ne tálē te pó lē kam pó ní pise wa nnya kam títelé ntí pó wálu. Ticurruu pó wa ai lē tósu. ²² Ne kᵔ re a kulee né wéési. Ne tálē te Ulécaá yé nóinéyáhaa kᵔ, am ncée yenu am nókenémeé hapᵔ.

Iyáhaa tᵔrᵔᵔ

²³ Tó ne unékεicᵔ Epafiraasi, tᵔᵔ kesé Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-i ní we ye pó yáasi. ²⁴ Pinékεicᵔ Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki pó ne kᵔ pó yáasi.

²⁵ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeeléε nó nyíε.

Títelé kapi Epiireeye n wói

Lelée ritelé ntí kémee ní we

Uyee ritelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó níka rín tikeméé we. In n la, li yé Italii ketē-pō kapi ritelé ntí pááime. Pisui fi pē Kirisi pikó m pansē pin kō Nléécaasimé ritelé nyu ke úteléwale nkó uu ri walu. Kirisi pikó pē kuu nní ní wólú apō ye caailenle, picō ricuruu pin la piké nfatene kepirē rito. Uyee ritelé ntí ní wói ye ri wáile re uké Kirisi ne umewai pi nyíse uké ne ikari pi rikpáse piké nfatene kéméé tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeesu Kirisi yee tíyese ke pisoí api Uléécaá céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeesu uu nípá yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kirisi ye nípá yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuye fele ái kumúnjé má (1:1-3) U pilécaatumē fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpure fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkóméine Fale kémee Uléécaá usina nnya, u Nkóméine Kpure pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kō pē mekēe Isirayēeli pikó inyóonse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li pise re pisoí piké nfatene kémee n sónē (10:19-13:25): Úteléwale ye pisoí nmóópúselenle re piké nfatene kéméé n sónē (10:19-39). Pēpē pē Nkóméine Kpure kémee nfatene m má isoi kai nté nyíselē (11). Li pise re pisoí piké Yeesu Kirisi inípeē n tapaalē (12:1-11). Lē ke pisoí api yé n sónē ne lē kapi yé pimécire m múlē nkó (12:12-13:19). Tinó sōne pitikise ne iyáhaa (13:20-25).

Uléécaá ye Ukepipi ne ritiki uú ne nsímé pisoí símisi

¹ Uléécaá ye pē hái mekēe-me ne antepuye ritikile uú ne méwee mpehē mpehē kémee nsímé pírósaayahá mesére símisi. ² Ukepipi kuú ne siyáa tōrō nsí kémee ritiki uú ne ró símisi. Uyē kuu kō ne ritiki uú ne nípá yo wai. Lē nnya kuu kō u wée uu nípá yo uanipe-i wai re uké n te. ³ Uléécaá Kepipi kéméé ke Uléécaá meyoopi amē léemelē lin tēlu. Kēkē meyíkíyiki lē ke Uléécaá uu ní we nyíselē. Kēkē kensímé mee rínanje m má ne ketē nnéi múlē nípá yo lin ne mesére we. Kake pisoí akópe piheere ní masí, ake pēé ha keyómēcaá-pō uyee n-yóopinaje píima m má kuluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Uléécaá Kepipi ye pilécaatumē ríyu fele

⁴ Uléécaá Kepipi ye pilécaatumē nnéi ríyu fele. Lē nnya kuu rinyíri tee pinnéi akó meyá n fe ke he. ⁵ Pikecōpe úye kuu ketume maalē te:

Pō Kenépipi le,

káí ne neni n kpísi, née pó mári? Pikecōpe úye kuu ketume símaalē uú ne maa re:

Née yé ha Uusaa

uyē uké kō Kenépipi? ⁶ Amá kumúnjé kpe-i ke Uléécaá uú pē Ukepipi foí ketē kecáá ní tumme, u pēé maa re:

Pilécaatumē nnéi piké riwula piké ke yáasi. ⁷ U pē pilécaatumē pō nkó maa re:

Uléécaá ye pilécaatumē pansesele kuyo

uu upikeikó waise yare inalempi. ⁸ Amá u Ukepipi pō nkó maa re:

Hói Uléécaá, tipóyóopitū ne wele ne nípá píyei-pō.

Pō aseí pansesele kupóyóopinapi.

⁹ Pō lelee aseí m má lalē, pōn mewai kópe kesu.

Hói Uléécaá, lē nnya ke né Upólécaá am pó wée

am mpóonare mekpó ripóyu kecáá kóoni *
am kó pipósácó kecópe pó wée. ¹⁰Uu kó kpá re:

Pó Upíima, póo hái kékoraane-me ketē wa
aa kó ne apónípe cire keyómecaa yóóni.

¹¹Lē nnéi ye tenene tóké li paa.

Amá meséere ke póo yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-kóti yare melape.

¹²Pó kam aa li pílesi yare kapi ye kutúkanka caacaa m pílesi mecó.

Pó kam aa pi conse yare kapi ye ketúkanka n conse mecó.

Amá meséere ke póo yé mese mmé n we.

Mpófáa aḡmē áa yé kutene wa. ¹³Uléecatumē úye kecire kuu ketumē maalē te:
A kunéluke-luke-mē kényukótonē-i tonē.

Liké ha ne tu peé uye-i kam yé pipóláaró kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴Piléecatumē
ye yo le? Pi ifáa inyine le ye Uléecaa piké n wai. U pi tummēle re piké pē
ayu kai yé ní ló lē.

2

¹Lē nnya kai pise re tóké meyansei mmē kari n kó ne kutu n cālē, ári kape ne
ncée m pō nnya. ²Nsímé ke Uléecaa uú ne piléecatumē nnō n símisi ye mpikéi
wale. Nkó yeé úu kutu n tíncó néé úu m m pakare, ye akpanii nyee ne u n sá yénle.

³In lē, íye kari yé fe ari ḡméheere, in te ári ní-yulalesimé píima mmú kpísi tóké
waise linyine? Upíima ricuruu yeé ní-yulalesimé mmē písimé kóraane, pepee n
kó un símisi api ró maa re asei ye nyé. ⁴Uléecaa póo kó mewaisaḡa ne mewai
píima mpehē mpehē wapisí uú ne nyíse re lē kapi ní ma ye asei le. Uu kó
Unfaasone lihēheere pi hōone yare kuu ní la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoipipi ayu n lo

⁵Asei kecáá, ái piléecatumē ke Uléecaa uu ketē kee masí kepire n weme
pa re piké kececáá m paílē. Kensímé kari nní we tōn símisi. ⁶Amá unyine ye
Nléecaa simé kelō kenyine-i maa re:

Yo kapi ye sée re usoi póké ne ukecáá n léise?

Yo kapi ye sée re kesoi pipi póké ne kececáá ní paílē?

⁷Pó u wale aa tíyese un itunje kerí inyine kémee piléecatumē metene we
nkáripí.

Pó ripóyópikōḡ u rikipisele aa ríyu u waise.

[Pó u tonsēle re uké lē kaa n wa kecáá m paílē.]

⁸Pó nḡpá yo uanipe-i wale.

Uléecaa yé nḡpá yo uanipe-i n wailē, líka mpurí ái kó we kúu uanipe-i m múlē.
Mḡpá ne lē, ári kahanē n yē te pi nḡpá yo uanipe-i wa. ⁹Amá tō nkpéni yénle
re Yeesu ke Uléecaa uu itunje kerí inyine kémee n tíyese un piléecatumē
metene we ye nkpéni riyópikōḡ tikipile uu kó ríyu yenu, nkpó kuú ne
íwe n lí uú ne kpi nnya. Kéfa ke Uléecaa uú ne u n fénne nnya kuu lē písoi
nnéi ríyu kecáá kpu.

¹⁰Asei kecáá, Uléecaa yeé nḡpá yo wa lin uanipe-i we. U kó la re sisoipipi kulúí
síké uiyōpi kémee lompo. Kai nní re Yeesu yeé ye siríyu ló nnya, lí ne risá re
Uléecaa uké íwe u lukéise uké n nyamí ne kētō-pó uké ne sisoipipi kulúí uiyōpi
kémee ní hapō nnya.

¹¹Uyē Yeesu yeé ye písoi akópe n heere ne pē akópe kuu n heere ye usáa use
pikó le. Lē nnya kái ísei u we uké pi sée re upimarecó. ¹²Ticuruu u Uléecaa maa
re:

Hóí Uléecaa! Né ripónyíri pinémárecó símisi.

* ^{1:9} Luki 7:46

Né piicápine kέmee pó pakarente. ¹³Uu kó pimáa kpá re:

Né Uléecaa ne ritá.

Uu kó kpá re:

Née nkó nté ne siwá sē ke Uléecaa uu né mí pa.

¹⁴Siwá see sisoipipi le ne isoipinje ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu pód kó isoipinje ne mesoinye kpísi uu pimécó umecire pansese kesoiipipi, uu kpi uú ne unkpó mmē Setani yee nkpó nnanje m múlī tékéé. ¹⁵Lē kuú ne pepere pee nkpó iwame nnya piisoi nnéi kέmee ilási n tú akpanii tó. ¹⁶Asei kecáá, ái pilécaatumε kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷Lē nnya kai pise re uké meyíkíyiki ne upimarécó menyíne n we. Lē kuu wa uú ne pansε Uléecaa usina yee ye íwe n té un kó Uléecaa pikéi ne aseí wai re Uléecaa uké ne písoi akópe n sárei nnya. ¹⁸Li uricuruu peikeεe uu íwe le. Lē nnya kuu yé kó fe uu pē kai umécó m peikeε pin íwe le comε.

3

Yeesu ye Moisi fele

¹Lē nnya pinémárecó, nód ne Uléecaa yee nó n sée pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utumε ne Uléecaa usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ²Pi Moisi kecáá wói re: Moisi ye pee Uléecaa keyó nnéi kέmee aseí ute le. Limécó ke Yeesu pód kó pee Uléecaa kέmee aseí ute, uu u pansese usína. ³Nkó yee kέyo m mós ye ríyu mále ai kέyo kē feriyε. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feriyε. ⁴Unyine yee ye kέyo mō. Amá Uléecaa yee ye mǎpá yo mō. ⁵Moisi ye pee Uléecaa keyó pikó nnéi kecópe ukéikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléecaa uu mí maane kecáá ní símisi. ⁶Amá Kirisi pód ne Kepipi le keε Uléecaa pikó kecáá ní pailē nsone. Lē kέmee kuu aseí ute. Tód nní lē ukeyó pikó, in te ári iwame má, tón kó tálē in kó ró láárú.

Uléecaa pikó yé kam api wénte

⁷Lē nnya ke Uléecaa Nfaasone nń maa re:

Nón neni keyaa nké urinó n kō,

⁸áni kape nđanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáyaha apí pee u n kési apí kó kucesi kóima-i u peikeε mecó.

⁹Likumúnjé kpe-i ke nópinésáyaha apí rinóó né wéesi apí kucesi kóima kέmee né peikeε.

Pin kó ne pikéi pē kam ańmē afεena kέmee n wa yē.

¹⁰Lē nnya kamí peé ne kunai kpē pikó wóosi am te

pi pikemúnjé kέmee pólule, apí nnécée nyu.

¹¹Kei kai kuwói né wa am wéeri re aseí kecáá, apí píkai kewénte kē kam n yekeilē kέmee lonine.

¹²Lē nnya, ani nómenécíre tí, pimárecó, ái kape wa re nó unyine ye rikín kópe má úu ye kó Uléecaa pakare, ai tíyese uú ne Uléecaa yee nfáa n te kepire tó. ¹³Lē nnya, ani ikari n kpáriisene mǎpá keyáa kέye kapi yé n fe apí séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nókenécópe úka rintíkíi urikín tiké tákasi nnya. ¹⁴Asei kecáá, in te tó nfatene kari hái kékoraane-me m má nsone múlī ne keyáa tǎrǎ-pó, tó ne Kirisi ye pee lē pénelenle tón ne we.

¹⁵Li wólaalē te:

Nón neni keyaa nké urinó n kō, áni kape nđanékín takaase yare

kumúnjé kpe-i ke nópinésáyaha apí pee u n kési apí kucesi kóima-i u peikeε mecó. ¹⁶Píye pee Uléecaa rinóó kó apí kó pee rinóó u wéési? Píye picó,

insá pē nnéi ke Moisi uú ne Esipiti keté-pó n léeme? ¹⁷Píye ke Uléecaa uú ne wóosi ańmē afεena? Píye picó, insá pepere akópe n wa apí kucesi

kóima-i kpíni? ¹⁸ Píye kuu né wéeri re: Asei kecáá, ápi píakai kewénte kē kam n yekeilē kēmee lonine? Píye picō, insá pēpēe kupakareciré u n nyíse. ¹⁹ Lē nnya, tō yē te nfatene kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompō.

4

¹ Uléecaa ye piyekei masile re u yé tíyese ari kewénte kē kuu ró n yekeilē kēmee lompō. Lē nnya, ani nómenécíre tí n̄sone, ái kapē wa re li nó unyine púnise u pilompō pōne. ² Pi Nsímé Kεcire ró símisile yare kapí pēe pirókpure n símisi mecō. Amá nsímé mmē kapí n kō n̄n líka pi yoriye. Pēpēe pēe n n kō ápi ne kefa n tene. ³ Tó mpí tōo nní ne nsímé mmē kefa n tene, tó ne kewénte kē kēmee lonine. Uléecaa ye kekecáá maa re:

Li kuwói né wale am wéeri re aseí kecáá,
ápi píakai kewénte kē kam n yekeilē kēmee lonine. Uléecaa pikē ye kō pēe hái
ketē kekoraane-me tenelenle uu kō pēé ne lē male. ⁴ U kelō Nléecaasimé
kēmee keyáa sééi-sééi nkó maa re:

Ke Uléecaa uu upikei nnéi m masí,
uu pēe keyáa sééi-sééi tunjé wénte. ⁵ Li kō kelō ke-i wólaalē te:
Asei kecáá, ápi píakai kewénte kē kam n yekeilē kēmee lonine. ⁶ Pēpēe pēe mefoí
Nsímé Kεcire n kō ápi ne kefa n tene. Lē nnya kápi kewénte ke Uléecaa uu
n yekeilē kēmee lompō. Picō yé nképni fe ápi kekemee lompō. ⁷ Lē nnya
ke Uléecaa uu kō keyáa féé piyekei rikpá uu ke séi re “Neni”. Kεpire-pō
kuu pēe limemáa ne Tafiti ritiki uu ne male yare kari kelō pikóme m masí
re:

N̄on neni keyaa nké Uléecaa rinō n kō,
áni kapē n̄oanékín̄ takaase.

⁸ Asei kecáá, Yosuwee un pēé ne kewénte ke-i p̄soi n lompō, Uléecaa úu yé pēe
kō keyáa féé kecō nsímé n símisi. ⁹ Lē nnya, kewénte kenyine ye wele ke Uléecaa
pikó ápi n yénune yare ke Uléecaa uu keyáa sééi-sééi ketúnjé n wénte mecō. ¹⁰ Nkó
yēe kewénte ke-i n lompō ye wéntenē. U yé kam uu wénte yare ke Uléecaa uu n
wénte mecō. ¹¹ Lē nnya, tóké ne kewénte ke-i p̄lone n yōne. Ari kapē tíye tó
unyine uké kupakareciré kpē kucō nnya loó.

¹² Uléecaa rinō ye nfáa mále tin kō p̄kēi wai. Ti láarúle ai meyele meté ritéhe
tósu. Ti ye usoi lonle ne uisoi nnéi kemee-pō, ari mpá yo kóólene, ari kō akōhō
sitajene ne amekpéré kóólene. Ti ye kō usoi mela ne usimúnjé cérile ari kóólene.
¹³ Líka mpuri ái ketē kecáá we ke Uléecaa úu n nyáni. Mpá yo ye ukēyu-i
yánaalenle lin nyáni cáí. Uyē kai p̄ise re tóké ntónéi, lē kari n wa kēē.

Yeesu ye Uléecaa usina

¹⁴ Tō Uléecaa usina mále. Uyēe nní Uléecaa Kεpipi Yeesu. Uyēe Uléecaa kekúrí
ha. Lē nnya, tóké lē karí ne nní kefa u n tenelē n̄sone m múl̄l̄. ¹⁵ Uléecaa usina
uyē kari m má úu usina yeé úu yé n fe uké tirónárei kēmee ró lé. Amá li meníne
mpá yo kēmee merócō u peikeele, uyē úu pēe akópe áka wa. ¹⁶ Lē nnya, li p̄ise
re tóké kefa kesē ne Uléecaa riyōp̄itū tikō. Kei kuu yé íwe ró té uu kō íp̄eelé ró
nyíse uu pēe kumúnjé kpe-i kaí ne n sá ró come.

5

¹ Sisoipipi kecōpe kapí ye mpá Uléecaa usina úye wéé ápi pikēi u pa re uké
p̄soi lihēhēe Uléecaa m pasii un kō piayu kecáá ne inyōnse wai re Uléecaa
uké piakópe pi sárei. ² Uricuruu ye kō urinarei cire mále. Lē nnya, u yé fe uu
p̄nyuweciré ne pēpēe ye m p̄unne nkó kóm. ³ Ke uricuruu uu nní rinárei m má
nnya kai p̄ise re uké ye uakópe kecáá inyōnse wa uu kō umpuri pikó akó kecáá

wai. ⁴ Uka úu ye umecire ríyu tẽ waise. Amá Uléécáa yee ye usoi sée yare kuu Arɔɔ n sée meɔɔ.

⁵ Limɛɔɔ, ái Kirisi yee umecire ríyu waise uké Uléécáa usina. Amá Uléécáa yee kumúnjé kunyine-i u maa re:

Pɔɔ Kenépipi.

Kaí ne neni rimpá, née upósáa. ⁶ U kɔ kelɔ keɔɔ maa re:

Pɔ Melikisetɛeki meɔɔ usína le nípá piyei.

⁷ Ke Kirisi uú pee ketě nké kecáá ní we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléécáa yáasile. U pee Uléécáa ne ténile re uyee yé fe uu nkpɔ kémee u lese. Kuu aseí ne Uléécáa n tíkile nnya, Uléécáa pɔɔ kɔ ne kutu u ɔɔ. ⁸ Mpá kuu nní Uléécáa Kepipi, íwe kuu n li yee tíyese kuu ipakare ceri. ⁹ Uléécáa ye tíyesele uú n nyamí ne kɛtɔ-pɔ. Lẽ nnya kuú ne pẽ nnéí pee ne kefa u n tenelẽ piyóriye teneciré ka.

¹⁰ Uléécáa yee u wée re uké usína Melikisetɛeki meɔɔ.

Pisoi piké pimɛcire tí, ápi kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ Tɔ likécáá nsímé kulúí mále táké male. Káni ye mekee n kɔ nnya, li ne ró páápúle re táké liasei nó símisi. ¹² Kei kai nní ní tu, li péé we yare nɔké pee nkpeni picélaa. Amá li kɔ pee háí ne nkpeni-me pisele re piké Nléécaasimé kekoraane-me picélaa nó rikpáme. Lẽ nnya, mɛpe kai pise re nɔké nyɛ, ái nkpani iluke mule-mule kani yé li. ¹³ Nkó yee mɛpe n nyeni ye kewá le. Uu kahanɛ mɛwéeseyu mẽ kémee kapi ye lisone ne likópe n céri n kɔ. ¹⁴ Iluke mule-mule ke piwéese pɔɔ ye li. Pẽ ne menyuwe mále, pin kɔ lisone ne likópe picere kémee pelaalẽ nsonɛ.

6

¹ Lẽ nnya, táké Kirisi kecáá icélaa ne kéyu n sí, ári kape ikekoraane ke-i nmanɛ n we. Táké icélaa yɔsí yare pepɛɛ nfatene kémee m pelaalẽ. Ari la táké kɔ kékoraane icélaa kéméé n we yare nní mɛwai mee áme líka n yóriye piyá ne Uléécáa kefa pitene nsímé ² ne píniwole mpehẽ mpehẽ kulúí nsímé ne pisoi kecáá anípe pílaa ne pikpɔkpɔ meyise ne ketúhaaneyaa tɔɔɔ kecáá nsímé. ³ Táké ne kéyu n sí. Uléécáa un ncée n he, lẽ kari sónti táké wa. ⁴ Pinyine ye wele ke Uléécáa metéí amɛ rinkpáii, api ihɛe yee keyómɛcaa-pɔ n léeri lélé, Nfáasone nn kɔ pikeméé we api kɔ ne piisoi kpure kémee pɛpɔ. ⁵ Pi kɔ pee picere masile re Uléécáa nsímé ye láárúle, api kɔ kom te ketě fale keɛ n weme ye rinaɛɛ mále. ⁶ Mpá ne lẽ, api pee kɔ Uléécáa fómni. Lipite pẽ ápi ye fe piké piakópe kepire pítɔ rikpá piké isoi conse. Liriyíki re pi Uléécáa Kepipi kunapéékɔɔ kecáá pikarii kpálenle pin kɔ pisoi keyu-i keriyu kopu.

⁷ Asei kecáá, ikónɛ in kecare kenyine kéméé n cuunkɛɛ, iluke in nsonɛ n wa, li ye pẽ nnya kapi ke n lum kuláa wale. Uléécáa yèè ke rikpále. ⁸ Amá in te sinípeleépi ne mɛwéé mee kei le, áke pee líka yoriye, Uléécáa yé anɔɔ ke wa, api pee mese nna ke sé. ⁹ Pinésáne lala kecire, nípá kari nní n símisi, tɔ tálẽ te ncée sone mmɛ-i ke Uléécáa uu yé nɔánéyu n lɔ kani tíkile. ¹⁰ Uléécáa ye aseí tikilenle un ne túhaane. Uu nómenéwai sone paleine. Uu kɔ paleine re nɔ nla u nyíse ani nla mmɛ ne tiki aní ne upikó leni. Nɔ kɔ ne wele nɔn pi leni. ¹¹ Tɔ la re nípá nó úye uké lẽ n nímóópúlẽ háí ne kɛtɔ-pɔ, nɔké ne lẽ nnéí kani m mé n yé nnya. ¹² Ari la nɔké siká m má, amá ani pepɛɛ Uléécáa ne kefa n tene pin ne piripɔɔ we meɔɔ n we. Pepɛɛ ye lẽ ke Uléécáa uú ne pi m mé uké pi he yẽ.

Tinɔɔ ke Uléécáa uu n yekei ári mɛwoo waine

¹³ Ke Uléécáa uu Apiraham tinɔɔ n yekei, u pee wéerile. Líka ái we lee u n fe kuu yé re u yé lirinyiri sée uú ne wéeri. Lẽ nnya kuú pee mese urinyiri cire sée uú ne wéeri. ¹⁴ U pee re: Asei kecáá, né meýá kunípe pɔ múlukuse, am kɔ pipópírẽ kulúí waise. ¹⁵ Apiraham uu mesei ne uripɔɔ n we un lẽ ke Uléécáa uu

n yekei re u ye u wa mé uú ha ne li yenu. ¹⁶ Usoi yèè lèlee u n fe rinyiri séele uú ne wéeri ai nyíse re aseí kuu símisi, ncée rín we re piké u kesi. ¹⁷ Uléécaá ye ppe lalé uké ppepe urinɔ kuu n yekei m mé nsone nyíse re urinɔ kuu m ma ári kuonse we. Lẽ nnya kuu rinɔ yekei uu kɔ wéeri uu rikécáá kpáɔ. ¹⁸ Mewai mē keté áme kuonse we. Uléécaá úu yé fe uké mekemee nnóome wa. Lẽ ne tó mpí tóo nní ukemee kepéké ní yé meýá ikari kpáselenle tɔn ne rinɔ kuu n yekei mé. ¹⁹ Lẽ kari n tálẽ tɔn ne mé ke ntófáa nń ne saulẽ tɔn ne we. Kesáu kee páápúle yaré kúninɔi kesau kee ku m múlĩ kun ne nsone nyenu. Kesáu kee kenírĩpi kapi kelɔ sone ne kelɔ sone riyíkí kecɔpe rinkéne lurile ake léepɔ. ²⁰ Kei ke Yeesu uú ne kekpeé tó wa uu tó nnya mefoí lomɔ uu ppe Melikiseteki meɔo pansé mpa píyei Uléécaá usina.

7

Melikiseteki ye uyɔɔpi le un kɔ Uléécaá inyóonse uwai

¹ Melikiseteki uyee ppe Salem uyɔɔpi le un kɔ Uléécaá yee mpa yo kecáá n tũ inyóonse wai. Ke Apiraham uu piyɔɔpi piferiye m masí un kulu, Melikiseteki ye ne u risánele uu rinɔ sone u tikise. ² Apiraham uu ppe lẽ nnéi kuu m má curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. Melikiseteki aseí nyee nsímései uyɔɔpi. U kɔ ppe Salem uyɔɔpi le. Liasei re nkĩnĩnĩe uyɔɔpi. ³ Uu ne usáa, úu ne úni, úu kɔ kumáre kúka kémee léeri. Api ríka ukemareyaa née unkpɔ nkó ríka símisi. Uléécaá Kepipi meɔo kuú we. Uléécaá inyóonse uwai lo mpa píyei-pɔ.

⁴ Ani yē te úu kusa ríyu má! Uyē ke urókpure Apiraham uu lẽ nnéi kuu atopi kémee n kpíikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵ Isé ye ncée hele re Lefi kumare pikó ppe Uléécaá inyóonse n wai piké ye Isirayeli pikó picɔ pise piké pilikó nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucɔ kapi lẽ wai, pin kɔ ne kesé Apiraham sipirẽ. ⁶ Melikiseteki uyē úu kɔ ppe Lefi kumare ukó, amá Apiraham ye ppe ulikó nnéi curii awélé kefi, Melikiseteki uu kuse kpísi uu kɔ ppe Apiraham ke Uléécaá uu anɔo n yekei re u yé linyine u wa, rinɔ sone tikise. ⁷ Ai céreise re mpa úye ye nyule re uwéese yee ye usínsá rinɔ sone ritikise. ⁸ Lefi sipirẽ see ye awélé kefi kémee kuse n kpísi pɔ ne sisoipipi le see ye n kpu. Amá Uléécaá Nsímé atelé ye maa re Melikiseteki pɔ ne usoi le yee úu ye n kpu. ⁹ Lefi sipirẽ ke Isirayeli pikó api ye neni nní mpa yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lẽ nnya, pi yé fe apí maa re Lefi pɔ ne kɔ ppe Apiraham ne ritikile uú ne ulikó curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰ Mpa kápi ppe kahane nní Lefi m mári, u ppe Apiraham menyee kémee wele, Apiraham ne Melikiseteki apí ne sáne.

¹¹ Uléécaá ye ppe Lefi sipirẽ isina tonséle uu kei ne Isirayeli pikó isé pa, uu pi kúrúrusé. In ppe re Lefi sipirẽ sē ye ppe isina tone lin nyaní ne kété-pɔ, áí yé ppe wa re usína féé uké Melikiseteki isina icɔ tone. Arɔo isina metone meɔo mee yé ppe ne risá. ¹² Pi ye pin kumáre féé kunyine-i usína n tĩ, li pise re isé pɔoké kɔ conse. ¹³ Asei kecáá, uyē ke nsímé mmú nń ne nté m máne ye mpuri féé ukó le. Mpuri mmē ukó úka úu píkaí isína tonelẽ uké kenyóonse kémee pikéi wa. ¹⁴ Yuta pikó mpuri kéméé kapi Urópiima mari. Mpa úye ye lẽ nyule. Ke Moisi uú ppe ppepe ye Uléécaá inyóonse n wa nsímé n símisi, úu ppe pimpuri kéméé ppepe ye inyóonse n wa nkó ríka ma.

Usina yee Melikiseteki meɔo ní we

¹⁵ Tɔ nkpéni nsímé mmē kapi m ma aseí nsone konle re usína yee Melikiseteki meɔo ní we ye leemele. ¹⁶ Ai isé ke pisoí api n wa yee ncée u he re uké isína tone. Amá nfáa mee rín ye píkaí n nyere nnañe kuú ne isína tone. ¹⁷ Li Nléécaasímé kémee ukécáá wólaalẽ te:

Pɔ mpa piyei-pɔ Melikiseteki meɔ usina le. ¹⁸ Isé foí íi pɛé nyamí ne iketɔ-pɔ, íi kɔ líka yoriye. Lɛ nnya kapi i kpu. ¹⁹ Asei kecáá, Moisi isé íi fe iké Uléécaá inipɛɛ-i linyine sɔnukuse ne liketɔ-pɔ. Amá tɔ nkpéni ncée sɔne kari yé ne n tálɛ yenle. Ncée sɔne mmɛ ye kɔ tíyesele arí ne meyá Uléécaá kɔ.

²⁰ Limemáá, Yeesu isina ye kɔ ne impehɛ le. Uléécaá yee símisi uu wéeri kuu ne isina tone. Ai pisina picɔ kémee lɛ wa. ²¹ Amá Uléécaá ye Yeesu kémee símisile uu wéeri, uu u maa re:

Upiima úu rinɔ tɛ mékɛɛ má.

Pɔ mpa piyei-pɔ usina le. ²² Lɛ nnya ke Yeesu uu pansɛ nkómɛine fale mee nfoí n fe umúlɛ.

²³ Ai kɔ yá, pisina picɔ pɔ ne pɛe kulúí wele re nkpɔ rín yé tíye piké meséere isina n tú nnya. ²⁴ Amá Yeesu pɔ ne meséere wele. Lɛ nnya, isina kuu n tú íi unyine uɔ kúpa we. ²⁵ Lɛ nnya kuu yé fe uu pɛpɛe ye ne u rintíki apí ne Uléécaá kémee sí ayu meyíkíyiki lolu. Kuu nní meséere nfáa m má nnya, u yé fe uu pikécáá Uléécaá n welu.

²⁶ Usina uyɛ mpuri kaí ne sá re tóké m má, úu mékperinkpe póriilɛ, úu ncaai ríka wa, úu akópe áka wa, u ne pikópɛkɔ́ apí líka pénelɛ. Uléécaá ye ketone cáca kee sicɔ n fe kecáá u tonsɛle. ²⁷ Ai pise re uyɛ uké ye pisina picɔ meɔ mpa keyáa kéye uakópe cire kecáá inyóɔnse wa uu pɛe lɛ memáá kuyu pikó akó kecáá wai. Mecíreníne kuu inyóɔnse iyɛ wa uu másu, pɛé uye-i kuu pɛe umecire n kpísi uu písoi akópe nnya he. ²⁸ Pɛ ke Moisi isé ii isina n tónse ye pɛe písoi picɔ meɔ ntóhɔ mále. Amá rinɔ tɛ ke Uléécaá uu isé iyɛ kepire mí ma uu wéeri ye Ukepípi kee ní nyamí ne kɛtɔ-pɔ isina tonsɛle hái ne mpa piyei-pɔ.

8

Yeesu yee Uróléécaá usina

¹ Nsímé mmɛ kari pisímé ní la kefirírí ye nkpéni nké: Tɔ Usina mále yee keyómɛcaá-pɔ Uléécaá yee rínanɛ nnéi n te riyɔpitú kuluke-luke-mɛ kényukótonɛ-i n tú. ² Uyee kunyóɔnsecání kóméé kelɔ sɔne riyíkí-i isina pikéi wai. Ai kesoiipi kee kucání kɛ wa, amá kucání yíkíyiki ye ku ke Upiima uu n wa.

³ Asei kecáá, mpa usina úye pikéi pɛe uké ye lihɛɛheɛ ne lɛ kápí ne n nyóɔnse Uléécaá pa. Lɛ nnya kai pise re Yeesu póké kɔ linyine ne hapɔ uké he. ⁴ Un pɛe ketɛ nté n we, úu yé pɛe fe ricuruu uké isina tone. Písoi pɛe isé kecáá isina pikéi n wai ye piwée máalenle. ⁵ Pikei pɛ kapi kei n wai ye lelee keyómɛcaá-pɔ meyíkíyiki ní we iyíraane le lin kɔ likumírí. Pi waile yare pɛé uye-i ke Uléécaá uu pɛe Moisi n nyíse lɛ kuu yé kucání n wa meɔ. U pɛe u maa re:

A ripaí, aa pikéi pɛ wai yare kam nní riyópe kecáá pɔ n nyíse meɔ. ⁶ Amá Yeesu isina kuu n tú ye ketɛ kecáá pikó ikó fele. Uyee tíyesele ke Uléécaá uu ne nkómɛine yíkíyiki písoi sée un kɔ pikécɔpe nsímé nyóɔnse. Lɛ ke Uléécaá uu n yekei re uké nkómɛine mmɛ kecɔpe wa ye fele.

⁷ Asei kecáá, nkómɛine foí nn pɛé n nyamí ne kɛtɔ-pɔ, ái yé pɛe nkpáni pise re piké kɔ melírú pikómɛine rikpá. ⁸ Uléécaá ye pɛé ne upikó césile kuu ne maa re: Né Upiima, ne maa re siyáa ye weme, kam yé ne nkómɛine fale ne Isirayɛli pikó ne Yuta pikó n sée.

⁹ Nkómɛine mmɛ rín wene yare mmɛ kamí ne pipisaa n sée keyáa kɛ kam kunípe pi n tí amí ne Esipiti keteni-i pi lese.

Upiima uu kɔ kpá re:

Ke piricuruu apí n fe piké nkómɛine mmɛ kecáá ní sɔne nnya ke né ám kɔ ne kutu pi ríco.

10 Ani nyánii, nkómèine mmɛ kam̄ ne Isirayeli pikó n séine siyáa sɛ kepire ye mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa,
am kɔ pisifa kémee i wɔlu.

Am pɛe piuleecaa,
api pɛe pansɛ pinékó.

11 Piuka úu yé pɛe uuyucɔ céési.

Piuka úu yé kɔ uumarecɔ símisi rɛ:

A Upíima ceri!

Asei kecáá, pinnéi yé né céri.

Kai n kpísi pikecɔpɛ kewá sínsápi hái ne uwéese kéméé-pɔ.

12 Liriyíkí rɛ ne sóntile ké pincaai pi sárei,
ám yé kɔ lɛ kapí ne né m̄ púnne léisente.

13 Ke Uléecaa uu nní nkómèine mmú n sée rɛ nfále, li nyíse rɛ nfoi mmɛ ne pikpurú masile. Yo in n kpurú, linkó nn n tene, li wele lin tósu.

9

Ketē nté ne keyómecaa-pɔ piyomeyáhaa

1 Nkómèine foí pɔ́ ne kɔ pɛe inyékii mále kapi ye n wa apí ne ketē nté Uléecaa Keyɔ kémee u yáasi. 2 Pi pɛe kunyóonseacání kariile apí ku kéné meté. Kelɔ foí kapi ye sée rɛ kelɔ sɔne. Kei ke sífiráa ketɔsi ne kutaapili ne akpónó kapi Uléecaa n he aá we. 3 Kenírípi lírú kepire ke kelɔ kecɔ aké we apí ye kɛ séi rɛ kelɔ sɔne riyíkí. 4 Kei ke wura ketunípi ke-i kapi ye tulaali n nmaasi aké pɛé we ne nkómèine kutakai kpɛe kunnéi wura m póriilɛ. Kukeméé ke wura kulú kunyine akú pɛé we. Arɔ́ kunaapi kpɛe pɛe n fɛlesi ne nkómèine akpáncúkú ye kɔ pɛe kpɛ kéméé wele. Nkómèine anɔ́ nyee pɛe akpáncúkú nyɛ kecáá wólaalɛ. 5 Nkómèine kutakai kpɛ kecáá kapi piléecaatumɛ pɛe ye ní merí amíri serí apí nyeresɛ, lin nyíselɛ tɛ kei ke Uléecaa uu we. Piaméj amíri ye pɛe kutakai iwúkí yáriilenle. Ai nkpéni kari yé mmɛ símisi ne nkɛtɔ-pɔ.

6 Kapi lɛ m̄pá yo n nyóonsente apí yikikee, pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa apí ye pɛe m̄pá keyáa kéye kunyóonseacání kelɔ foí kémee lomɔ́ apí inyóonse wai. 7 Amá Uléecaa Usina mecire yee ye kunmɛ kémee mese kóló kelɔ lírú kémee lomɔ́ uu inyóonse wai. Isee kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyóonse menyɛ ne iyɛ kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa apí la kecáá n nyóonse menyɛ kuu ye ne kei lomɔ́. 8 Lɛ ke Nfáasɔne n̄ ne nyíse rɛ ke kunyóonseacání kelɔ foí ake kɔ ne nní piwée n kpálɛ nnya, úka úu yé fe uké kelɔ sɔne riyíkí-i lomɔ́. 9 Kumúnjé nkú kéméé kari nní n̄ we kumíri kai lɛ nyíse. Liasei rɛ lihɛhɛ kapi Uléecaa m pásii ne isee kapí ne n nyóonsente ái ye fe liké pɛpɛe lɛ n wai simúnjé kémee nyíse rɛ pi Uléecaa inipɛe-i nyamle ne kɛtɔ-pɔ. 10 Lɛ nnéi ye sisoipipi ricuruu isé le yee iluke ne píta ne píniwɔle ke usoi uu ye ne uakópe n heere kémee n̄ we. Isé iyee pɛe r̄nɔ́ɔne mále hái ne kumúnjé kpɛi-pɔ ke Uléecaa uu m̄pá yo n conse.

11 Amá Kirisi pɔ́ ne Uléecaa Usina le yee n̄ ka uké memá mee n weme ró nyíse. U kunyóonseacání kunyine kémee lomɔ́le kpɛe ríyu píima m má kun kɔ nyam̄ ne kukɛtɔ-pɔ. Ai pisoí pɛe ku kari. Lelɛ rɛ áku ketē nté kukó. 12 Mecirenínje ke Kirisi uu kelɔ sɔne riyíkí-i lomɔ́. Ai apoila ne ináa menyɛ kuú ne lomɔ́, amá uricuruu menyɛ kuu he uu ne hái ne m̄pá píyei-pɔ tiróyu lolu. 13 Pi ye apoila ne anáala menyɛ kpísile apí ne kunáyaha kapi n tóroise nfurɔ́ péne apí ne usoi yee mékperinkpe m póriilɛ níhesi, uipinje ii funi. 14 In mesei lɛ, Kirisi menyɛ pɔ́ ye r̄nɔ́ɔne máne ai lɛ tósu. Nfáa teneciré mee tíyese kuu umecire kpísi uu Uléecaa he yarɛ inyóonsesee yee íi ncaai r̄ka m póriilɛ. Inyóonse iyee sirómúnjé kópe heerele tóké ne Uléecaa yee ye nfáa n he pikéi n wai.

¹⁵ Lɛ nnya, Kirisi yɛ we un Uléécáa ne sisoipipi keɔpɛ nkómɛine fale wai. Pisíményóɔnse pɛ nnya ke sisoipipi sɛ ke Uléécáa uu n sée asi yé keyómɛcaa-pɔ nfaa yɛ. Kirisi ye sisoipipi akópɛ kasi nkómɛine foí kɛmɛɛ n wa nnya kpule uú ne akpanii kasi yé pɛɛ sikupakarɛciré nnya n yé kɛmɛɛ si lese.

¹⁶ Usoi un n la piké umekpɔ-máá linyine wa, li pise re piké yé te u pikpɔ masile api kelenɛ li wai. Piké kelenɛ rítelɛ tɛ n wúkule, li pise re piké nyíse re uyɛɛ ri n wói ye pikpɔ masile. ¹⁷ Uyɛɛ rinóɔ n yekei un nfáa m má, usoi úu yé fe uké urinóɔ tɛ ne pikɛi wa. Umekpɔ-máá nmanɛ ke urinóɔ ari yé pikɛi wa. ¹⁸ Lɛ nnya kapi isee kpu apí ne nyóɔnse api ménye kɔɔni nkómɛine foí ke Uléécáa uú ne pisoɪ n sée nn kelenɛ koraane. ¹⁹ Moisi ye pɛɛ likumúɔ kpe-i nɔpá isé iye kéenle pisoɪ nnéi keyu-i yare kai rítelɛ kɛmɛɛ n wólaalɛ. Uu pɛɛ limemáá ináa menyɛ ne ipoi menyɛ kpísi uú ne míni cóhɔne uu kɔ ménɔmɛ wɛɛ ne kehíhípi kɛ kapi ye n sée re isópi kpísi uú ne isé ritelɛ tɛ kecáá ne sisoipipi kecáá mɛpɛi. ²⁰ Uu pɛɛ re: Ménye mmé mɛɛ yé nyíse re Uléécáa ye ne nkómɛine nó séele re nɔké n titiki. ²¹ Uu kɔ limɛɔ kunyóɔnsecáɔnɛ ne ilú iyɛ nnéi kapi ye ne kenyóɔnse-i pikɛi n wa kecáá ménye mɛpɛi. ²² Li isé kɛmɛɛ we re ménye kapi ye ne likɛi mɛyá hɛɛɛ cáká-cáká. Ménye mɛnsá akópɛ nnya n kɔɔnu, áa ye kusárei wa.

Kirisi menyɛ ye akópɛ hɛɛɛ

²³ Lɛ kai pise re piké leleɛ keyómɛcaa-pɔ likó kumífri n nyíselɛ hɛɛɛ. Amá li kɔ pise re piké keyómɛcaa-pɔ likó ricuruu pɔ kɔ ne inyóɔnse yɛɛ nɔne n fe hɛɛɛ. ²⁴ Lɛ nnya, ái kunyóɔnsecáɔnɛ ke pisoɪ api n karií kɛmɛɛ ke Kirisi uu lomɔ. Ku keyómɛcaa-pɔ kukó kuyíraane-yíraane le. Amá keyómɛcaa ricuruu kɛmɛɛ kuu lomɔ re uké Uléécáa keyu-i tó nnya nyɛɛ liké ró lé. ²⁵ Uu kei lomɔ re uké umɛcɛre kpísi uké ne nnó kulúí nyóɔnse yare ke Uléécáa usina uu ye nɔpá kunmɛ kúye ne isee menyɛ n lomɔ mɛɔ. ²⁶ In pɛɛ lɛ n we, hái ke Uléécáa uú ne ketɛ ne keyómɛ n wa, li yé pɛɛ pise re Kirisi uké íwe li nnó kulúí. Amá mɛɛ kóló kuu nfáani ketɛ nké-i léemɛ, uu umɛcɛre kpísi uú ne mɛcírɛnínɛ nyóɔnse uú ne akópɛ lese. ²⁷ Mɛcírɛnínɛ ke usoi uu má re uké kpu, Uléécáa uu pɛɛ limemáá ne u túhaane. ²⁸ Limɛɔ ke Kirisi uu umɛcɛre kpísi uu mɛcírɛnínɛ he apí ne pisoɪ kulúí akópɛ kecáá u nyóɔnse. Amá u ha melírú pɛɛrile, ái pɛɛ akópɛ pilese nnya. U ha pɛɛrile uké pɛpɛɛ u m mé ayu lɔ.

10

¹ Asei kecáá, lisɔne lee kepirɛ n wemɛ kumífri ke isé ii lése ii nyíse, ái lircuruu kii nyíselɛ. Lɛ nnya, nɔpá liké iye wa, íi yé fe iké nɔpá píyɛi inyóɔnse isɛ iyɛ kapi nɔpá kunmɛ kúye mɛsɛɛ n wai ne tíyɛɛ pɛpɛɛ lɛ Uléécáa n yáasi piké n nyamí ne kɛtɔ-pɔ. ² In pɛɛ lɛ, ái yé pɛɛ nní n we pin inyóɔnse iyɛ piwai tíyɛɛ? Li yé pɛɛ nní n wele pɛpɛɛ inyóɔnse iyɛ n wai pin mɛcírɛnínɛ písɔnaa masí, akópɛ áa yé pɛɛ pikemúɔnɛ-i pi pekɛsi. ³ Amá inyóɔnse iyɛɛ menínɛ pisoɪ akópɛ nɔpá kunmɛ kúye pi léisente. ⁴ Li we re anáala menyɛ ne apoila menyɛ ámɛ yé fe mɛké akópɛ hɛɛɛ.

⁵ Lɛ nnya ke Kirisi uu ketɛ kecáá ka uu Uléécáa maa re:

Aa inyóɔnse née lihɛɛɛ la.

Amá ipinɛ kaa né mɔ.

⁶ Ai isee kapi n tóroise múkú-múkú née inyóɔnse kapi ye n wa apí ne usoi akópɛ u sárei kaá yósi.

⁷ Kei kam pɛɛ maa re: Née nkó. Ne sónɛpɔle, Uléécáa,

kɛ mɛpóla wa yare lɛ kapi Isé ritelɛ kɛmɛɛ kenécáá n wói mɛɔ. ⁸ Kirisi ye ntɛ malɛ kelenɛ re:

Aa inyóɔnse née lihɛɛhɛɛ la, áa kɔ ηmurei pɔkɛ inyóɔnse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei yɔsí, in kɔ ne isé kecáá kapi lɛ wa. ⁹Uu kɔ kpá re: Ne sónɛpɔle ké mɛpɔla wa. Inyóɔnse kpure kuu lɛ kpu uu iféé kpísi uu iripɔhɔ wai.

¹⁰Uléécaá mɛla mɛ ke Yeesu Kirisi uu n wa uu umɛcirɛ kpísi uu ne mɛcíreníne nyóɔnse nnya kari akópe kɛmɛé le.

¹¹Mpá Uléécaá inyóɔnse uwai úye yèè mpá keweesi kéye ukekɛi kɛmɛé n wele un upikɛi wai, un mɛsére inyóɔnse ise iyɛ wai, liinyóɔnse iyɛ íi ye kɔ píkaɛ fe iké akópe lese. ¹²Amá ke Kirisi pɔɔ mɛse ηmane inyóɔnse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei n wa, uu pɛɛ limɛmáá Uléécaá kuluke-luke-mɛ kényukɔ́tonɛ-i mpá píyei n tũ. ¹³Kei kuu nkɛpɛni neni mɛ́ Uléécaá uké upilaarɔ ukɛnyale-i riwulase.

¹⁴Inyóɔnse ise kuu mɛcíreníne wa uu ne Uléécaá pikó pansese písoi pɛɛ mpá píyei-pɔ akópe kɛmɛɛ n lélaalɛ.

¹⁵Lɛ ke Nfáasɔne pɔɔ kɔ tíyɛse ari céru. Li we re Nfáasɔne ye pɛé maa re:

¹⁶Upíima ye maa re:

Ani yɛɛ, nkómɛine kamí ne pi n sée ye mmú:

Siyáa sɛ metámpɔ-maá, né inésé piakɛn kɛmɛɛ wa.

Am kɔ pimɛsɔhɔ kɛmɛɛ i wɔlu am mɛelúse.

¹⁷Uu kɔ kpá re:

Am yé kɔ píkaɛ piakópe ne pincaai kecáá léise.

¹⁸Asei kecáá, in te pi kelɔ písoi akópe sárei, inyóɔnse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei íi kɔ kei piwée kpálɛ.

Tɔkɛ ne Uléécaá rikɔ

¹⁹Lɛ nnya pimáreɔ, tɔ tálɛnle re Yeesu mɛnyɛ ye ncée ró hele tɔkɛ ye ne tirópɔɔ kelɔ sɔne riyíkí-i lomɔɔ. ²⁰Uipɛne yeɛ kusáñáá kapi kɛnyóɔnse-i rinkéne. Iyɛ kuu ne ritiki uu ne ncée fale mɛɛ ye nfáa n he ró yéu. ²¹Lɛ nnya, tɔ Uléécaá usina mále yeɛ Uléécaá keyɔ iwéése n tũ. ²²Lɛ nnya, tɔkɛ kefa kesɛ ne Uléécaá rikɔ ari kɔ nfatene meyá m má nké iníñí m má. Simúnjé kópe see sirófa kɛmɛɛ ní we siké n heɛrelɛ así lelu, tɔkɛ kɔ irópɛne ne míni sɔne n wolɛlɛ. ²³Tɔkɛ lɛ karí ne n tálɛ anípe keté rimúlú, irópɛne íi kape riyɔɔ. Li we re uyɛɛ rinɔɔ n yekei ye aseɛ ute le. ²⁴Ani tíye tɔkɛ n lénaane tɔkɛ ne níla ne mɛwai sɔne piwai kɛmɛé n ηmóɔpúsɛnelɛ nnya. ²⁵Ari kape ye tó ne pɛ́ tó ye n cápine riyá tɔkɛ iyaa n we yare kai picɔ kɛmɛɛ inyékii m pansɛ mɛɔ. Amá tɔkɛ ye meníne ikari n kpáriisɛne, kani nní meyíkíyiki n yé te keyáa tɔrɔɔ ye nyahaimɛle nnya.

²⁶Li we re kari nní nsímései picére ní masí nnya, tɔn kɔ ne n we tɔn ne mɛrɔla kɛmɛɛ akópe n wai, inyóɔnse íka íi pɛé we kari yé n wa piké ne akópe ró n sárei. ²⁷Amá níterii ke usoi uu yé pɛé ne n tũ un ne Uléécaá ketahai kuu ne písoi n túhaanɛne ne nna mɛɛ pipakareciré ní toɛne kutoi mɛ́. ²⁸Usoi un Moisi isé rinlɔɔ, písoi pité née pitaani pin m maa re mɛsei ye mɛ, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u tɛ́. ²⁹Nɔ yɛ te uyɛɛ Uléécaá Kepipi riñtakári uu fómpɔ ye ne akpanii nyɛ atónjé-tónjé sále re u nkómɛine mɛnyɛ mɛɛ u m pansese Uléécaá ukó waise likpárákɔɔ, uu kɔ Uléécaá Nfaasɔne mɛɛ ye Uléécaá nfanare usoi n nyíse lámaankɛɛ nnya. ³⁰Li we re tɔ nyule uyɛɛ m maa re: Né kai ne sá re ké ye písoi mɛwai pi cɛɛi, née yéé písoi ihéé pi pa. U kɔ maa re: Né Upíima, née ne nnɛpuri pikó túhaanɛne. ³¹Ai kukaha we re usoi uké Uléécaá yeɛ nfáa n te anipɛ-i lóipɔ.

³²Amá ani siyáa foí se-i ke metéi amɛ nó rinkpáii léise. Kai pikpáii nó m masí, nɔ pɛɛ likumúnjé kpe-i íwe píima kɛmɛɛ ne pináa meyá tinmóɔpúle: ³³Api ye pinyine-i alé ne risoiwuí kɛmɛɛ isei nó n wapaase pin kɔ nó wéékuselɛ. Ani kɔ pinyine-i pɛpɛɛ íwe iyɛ icɔ kɛmɛɛ ní we kecáá kpá ani pi léni. ³⁴Asei kecáá, nɔ ye pɛɛ pikpaniikó íwe tɛnle, ani ye kɔ ne mpóɔnare ηmurei re písoi piké nólinékó nó yɔsí, nɔn nyu re nɔ mɛmá píima mále mɛɛ lɛ n fe mɛn kɔ mpá píyei we. ³⁵Lɛ

nnya, áni kape lē kaní ne n tálē fóm. Ihéé píima inyine ye likeméé wele. ³⁶ Asei kecáá, li nó písele re nóké n̄móópú m má, n̄n Ulééca mela piwai m masí, nóké p̄é ne lē kani m mé n yé. ³⁷ Nléécaasimé atelé ye maa re:

Asei kecáá, li tise nkárip̄i, nkárip̄i fíi ηmaa, uyee n s̄nti uké ne n tuine. Uu yé n̄n̄aip̄o.

³⁸ Unékó yee inénípee-i asei n t̄ikilē

yé unfatene nnya nfáa wa.

Amá un kepir̄e-mē tint̄opi, ám yé p̄ee uipuri n la. ³⁹ Amá in t̄oo, ái t̄oo p̄epee ye rint̄opi apí ne p̄olu. Amá t̄o ne p̄epee ye ne kefa n tene ai piriyu l̄olu le.

11

Pirókpur̄e Isirayeli pikó n̄fatene

¹ Nfatene ye piñmurei le re lē ke usoi uu n tálē ye piwai masile, te lē ke usoi uu n nyáni ye k̄o wele. ² Pikpur̄e n̄fatene nnya kapí p̄ee ipakare yē.

³ Nfatene mee tíyese kari nyu re rin̄oo ke Ulééca uú ne m̄pá yo wa. Ai p̄ee wai re lē kari nní n nyáni ái lelee kúyene r̄i we kémee léeri.

⁴ Nfatene mee tíyese ke Ap̄eeli uu Ulééca inyóonse wa ii Kayee ikó r̄isone t̄osu. Mmē nnya kapi u s̄ee re asei ute. Ulééca ricuruu yee uinyóonse iyē pakare re i nyamle. Inyóonse iyē nnya, m̄pá kuu nní r̄i kpu, ukecáá nsímé ye ne wele t̄on n kóm̄ei.

⁵ Nfatene mee tíyese ke Ulééca uu En̄oki kp̄ip̄o úu p̄ee nk̄p̄o yē. Ke Ulééca uu u n kp̄ip̄o nnya kúu nk̄p̄o yē. Ulééca uké kelen̄e u n kp̄ip̄o, Nléécaasimé ye p̄é maa re uisoi ye ne Ulééca s̄ale. ⁶ Nfatene nnsá n we, úka isoi íi yé fe iké ne Ulééca n sá. Li we re nkó yee Ulééca n yáasi uké ne kefa tene re Ulééca ye wele. U ye p̄epee u n wéési ihéé pale.

⁷ Nfatene mee tíyese ke Nowee uu lē ke Ulééca uu u n s̄imisi re li yé wa ηmurei úu k̄o p̄ee kahan̄e li n yē. Kuu Ulééca riwure m má nnya, uu kutákai karií uú ne uk̄eyo pikó ayu l̄olu. Nfatene mmē nnya kuú ne ketē nn̄éi p̄isoi akópe pa, uu p̄ee k̄o mmē nnya panse asei ute.

⁸ Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Ulééca is̄éi ηmurei uu ketē kē kapi n yekeilē te uké masí n te kémee s̄í. U p̄ee t̄osule úu k̄o nyu yei kuu s̄í. ⁹ Nfatene mee tíyese kuú ka yare us̄ane uu ketē kē kapi n yekeilē te uké masí n te kéméé tone un ac̄anjí kémee sói. Isaaki ne Yakupu kapi um̄ēo ketē kē n yekeilē ye k̄o p̄ee kei sóile. ¹⁰ Apiraham ye p̄ee kuyu kp̄ee akúí pap̄e-pap̄e kecáá n̄ m̄omaalē ménle. Ulééca ricuruu yee kuyu kp̄ē um̄ún̄é, uyee k̄o kuum̄ome.

¹¹ Nfatene mee k̄o tíyese ke Sara ricuruu uu kewá mari, aηmē nye-i kuu yé p̄ee m mári an k̄o pit̄omp̄o masí. U p̄ee nyule re uyee rin̄oo n yekei ye asei ute le. ¹² Lē nnya ke sip̄ir̄ē asi usoi use yee kek̄p̄o ne nnyáã piwai m̄ masí kémee léeme, sin kulúí we yare kelééca awarepi ne mínimaa ritime nnyene mee r̄in kúkeē r̄i we.

¹³ Pinn̄éi ye p̄ee n̄fatene múilenle apí weri apí ne kp̄ini apí lē kapi pi n yekeilē ȳosí, amá ketaa-p̄o kapi menípee li kp̄asi, ai pi larisi apí háa re pi písan̄e ne pic̄et̄on̄é le p̄ee ketē kecáá n̄ cem̄élē. ¹⁴ P̄epee nní lē n s̄imisi ye meyíkíyiki nyiselenle re ketē kapi wéési. ¹⁵ In p̄ee kei kapi n léeri ke pikum̄íri akú wep̄o, pi yé nc̄ee yē api kei p̄ele. ¹⁶ Asei kecáá, ketē kee nké r̄i fe kapí ne nááp̄o. L̄ele keyóm̄ēca-p̄o kekó. Lē nnya ke isei íi Ulééca we re piké u s̄ee re Piuleeca, kuu nní kuyu n yekeilē uké pi pa nnya.

¹⁷ Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Isaaki kp̄isi re uké ne nyóonse p̄é uȳe-i kai u m peik̄ee. Uk̄epipi ciren̄íne kuú p̄ee lē palē piké ne nyóonse, Ulééca un k̄o p̄é ne an̄oo u yekei ¹⁸ uu u maa re: Isaaki kéméé kaa siyáse yenune api ye rip̄ónȳiri si séi. ¹⁹ U p̄ee tálē te Ulééca ye r̄inan̄e mále hái un yé fe uu usoi

pikpɔkpɔ kɛmɛɛ yukuse. Lɛ nnya ke Uléécɛa uu ukɛpipi u pɛɛ ai wai yarɛ nkpɔ kɛmɛɛ kuu ke yukuse.

²⁰ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke Isaaki uu Yakupu nɛ Esau rinɔɔ sɔnɛ ritikisɛ un tálɛ tɛ li kóso-pɔ lɛ wainɛ.

²¹ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke itunɛ ii tu rɛ Yakupu uké kpu, uu Yosefi pinmánɛ keté ńpá úyɛ rinɔɔ sɔnɛ t́kisɛ, uu ukusɛlɛ kɛcáá nyíki uú nɛ Uléécɛa ŕyɛ waisɛ.

²² Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke Yosefi uú pɛɛ kekpɔ nyahai, uu śmisi rɛ Isirayɛli pikó yé kam api Esipiti keteni-i lelu, uu kɔ śmisi lɛ kapi yé masí uakɔhɔ n wa.

²³ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke Moisi usaa nɛ uuni api u mari api u pésu iware itaani. Kapi n yé tɛ kɛwá yɛ pinyáni nyaḿ nnya, ápi isé ke uyóɔpi uu ḿ pa iwamɛ wa.

²⁴ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke Moisi uu papisi, uu yúlu rɛ ápi kapɛ yɛ u sée rɛ Esipiti Uyóɔpi ukpéɛ kɛpipi. ²⁵ Uu wée rɛ piké u nɛ Uléécɛa pikó kɛsɛ́ íwɛ n wai nɛ kuu yé itunɛ kerɛ inyinɛ-i akóɛ kɛmɛɛ ŕnɛ n kómɛi. ²⁶ U pɛɛ yé tɛ asɛi kɛcáá, un Kirisi mɛcɔ alé kɛmɛɛ n we, li memá píima lɛ ai tósu Esipiti keté kɛcáá lisɛnɛ nnéi. Liriyíki rɛ ihéé yɛɛ u m mɛmpɔ kuu pɛɛ nyáɛipɔ.

²⁷ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ kuu Esipiti keteni-i yisi úu kɔ uyóɔpi kuwɔi wuri. Liriyíki rɛ u pɛɛ tásilɛ yarɛ u pɛɛ uyɛɛ úu kúyɛnɛ ní we mɛyíkíyiki nyánilɛ.

²⁸ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ kuu nkpɔ melóɔ anyá li, uu anɔnɔɔ mɛnyɛ póriinkɛɛ rɛ uyɛɛ n kóni úu kapɛ ka uké Isirayɛli pikó sipipi foí rica.

²⁹ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke Isirayɛli pikó api Ḿni-Wéé-Nkoi ritéj yarɛ keté kóima. Amá ai Esipiti pikó pɛɛ pitéj ḿ peenu ṕ muuni.

³⁰ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke Isirayɛli pikó api Yeriko imɛlɛ siyáa sisɛɛi pikóɔnú masí, ii lólesi. ³¹ Nfatɛnɛ mɛɛ t́yɛɛ ke unósi wásánkaí Rahapi uu ŕsɔnɛ pɛpɛ pimúnɔa n hápɔ yósi. Lɛ nnya kápi u nɛ pɛpɛ ápi Uléécɛa m pakarelɛ ripɛnɛ piké kó.

³² N-ye kam yé kɔ pisímé rikpá? Nɛn tɛ ké Seteyɔɔ nɛ Paraaki nɛ Samsɔɔ nɛ Yɛfuteɛ nɛ Tafiti nɛ Samuyɛɛli nɛ antepuyɛ nkó śmisi ké tánɛnɛ, itunɛ yé né ripári. ³³ Nfatɛnɛ yɛ t́yɛɛlɛ picɔ api atɔpi wai api siyóɔpité feriyɛntɛ api kɔ lɛlɛɛ asɛi n t́kilɛ wai, api Uléécɛa rinɔɔ kuu n yekei yɛnu, api kɔ ákinaá inɔɔ móɔnɛɛ, ³⁴ api nna kutoi kopu, api nméherɛɛ ápi pi yé piké nɛ atéhe pi parii, api kufón finɛ api limemáá atɔpi kɛmɛɛ rikɔhɔ yɛnu api kɔ atɔpileɛ sanɛ feriyɛ api lákasɛ. ³⁵ Pinósi pinyinɛ pikó pɛɛ n kpí, api pikpɔkpɔ kɛmɛɛ yisi api nfáa kpá.

Api písoi picɔ ṕ íwɛ píima lukeisɛ, api yúlu rɛ ápi ikɛmɛɛ lelu. Pikpɔkpɔ kɛmɛɛ mɛyisɛ kapi lɛ la piké ha mɛyíkíyiki yisi nnya. ³⁶ Api picɔ ṕ kɔ nnyei nam, api iséi pi súúkeɛ, hái ricuruu api pi pahaankɛɛ api kukpaniilɛɛ pi tani. ³⁷ Api aparɛ pi tapisɛ api kóni, api pi peikɛɛ, api pi sɛkɛrɛntɛ api kériinɛ, api atéhe nɛ pi kóni. Pi pɛɛ tóórinkɛɛlɛ pin asánkɔnɛ nɛ apoikɔnɛ tántilɛ, ápi líka má, písoi pin pi wéékusɛlɛ pin íwɛ pi wai. ³⁸ Keté ákɛ nɛ sá rɛ pɛ́ piké kɛkɛmɛɛ n we. Pi pɛɛ acɛsi kóima-i nɛ ayóɛ kɛcáá nɛ aparɛpoo-i nɛ atɛnhɔrɛ-i tóórinkɛɛlɛ.

³⁹ Pinnéi mmɛ nfatɛnɛ yɛ t́yɛɛlɛ api pikɛcáá nsímé sɔnɛ śmisi, amá ápi lɛ ke Uléécɛa uú pɛɛ n yekei yé. ⁴⁰ Ai líka nnya, Uléécɛa yɛ pɛɛ lisɛnɛ lɛɛ lɛ n fe nɛ ró lalɛ, úu pɛ́ la pɛ́ nmanɛ piké li yé, t́ ári kapɛ kɛmɛɛ n we.

12

Uléécɛa yɛ urósáa lɛ

¹ Kɛ píseérakóɔ kulúi píima nkú api nní ró n kálaalɛ, tóké nɔ́ɔ nɛ akóɛ nyɛɛ yɛ ró n kálisi kekéripi fómpɔ, ari pɛɛ itóó kai m píse rɛ toké wa kɛmɛɛ nɛ ḱyɛ piháɛ n náási, ² tɔn Yeesu iníɛɛ tapaalɛ. Uyɛɛ nfatɛnɛ ute yɛɛ yɛ n t́yɛɛ nɛ pelu ŕsɔnɛ nɛ kɛtɔ-pɔ. Kuu yé pɛɛ mpóɔnɛ kapi nɛ u ní la ní yósi, uu mɛnínɛ

ημυρει ρε υ γέ kunapέέκωό κεκάά nkρῶ wέε, úu kῶ liisei ne kutu ricῶ, uú ha nkρéni Uléécaá riyῶpitū kuluke-luke-mē kényukῶótone-i n tū.

³ Ani uyē ke pikópekῶó api ntóosi píima n wa úu kῶ peé ne lē sá κεκάά musí. Lē kέmεέ, áni yé pεε tíye nóinépiηe iké riyῶ.

⁴ Ani kahaηe akópe n náasi liké ne ménye keleeme tu. ⁵ Nῶ lē ke Uléécaá uú ne Unsímé nó n ημόópúselē yare usipipi paleilee? U maá re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu pó m pásalē

ái kape pó n we yare akpéri.

Un ye kῶ ne pó n cési,

kape ye ipópiηe riwéréése.

⁶ Li we ρε nkó ke Upíima uu ní la kuu ye kutu ripasa.

Kepipi kē kuu ní la kuu ye nséi wa.

⁷ Ani ye íwe ke Uléécaá uu ye n kpísi uú ne nó n céesi kέmεε rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lē nó wai. Liriyíki ρε kepipi kέye ke usáa úu ye céesi? ⁸ Amá unsá ye usipipi nnéi icélaa icῶ nó n céesi, ani ceri ρε áni usipipi yíkíyiki. ⁹ Tῶ pεε pisoí mále pεε pirósáa, api ye ró céesi ari pi pakare. Iye nnya kári ye pεε urósáa yeε keyómεcaá-pῶ ní we pakare tῶké ne nfáa n yé? ¹⁰ Pirósáa yèè pεε ró céesile lē kapi ní la, aí ne rinā kerí rinyine-i pá. Amá liké ne meyíkíyiki ró n sῶnesi nnya ke Uléécaá uu ye ró céesi ρε tῶké ne umεcῶ n kpáiiilē nnya. ¹¹ Asei κεκάά, icélaa ye mpῶcaai le mεfoí, ái mpῶnare kelenε. Amá kepire ke pεpεε icélaa iyē n yῶsí api ye ikulaa li. Pi ye asei m mále pin nkíηiηe kέmεέ we.

Picélaa ne linyine κεκάά piyakayakase

¹² Lē nnya, ani nóanénipe nyεε rimméηeηe ne nóanénui nyεε n tóηnente papukuse. ¹³ Ani ye ncée cire-cire nóanéna lῶ. In lē n wa, uyεε n kósai úu ye n kpéηeinkeε, amá u yé peí.

¹⁴ Ani n wéési ρε liké nó ne mῆpá úye κεcῶpe n niηú, ani kῶ isoi yeε ne Uléécaá n sá n le. Isoi iyē insá n we, úka úu yé Upíima yē. ¹⁵ Ani wa úka úu kape ípεelée ke Uléécaá uu u n nyíse likó paa. Uka úu kape n we yare nníηi lonkó μεε n fepe nn tíyεse aí n cῶηlē liké ne pisoí kulúí ritéη. ¹⁶ Ani wa úka úu kape iwásánkaí n wai, úka úu kape ye kῶ Esau μεcῶ Uléécaá likó háikuse. U pεε iluke ise kóló nnya uipipi foí keluke ηmeriyεe. ¹⁷ Nῶ yē te u pεε kepire kale un la ρε piké rinῶó sῶne u ritikise, ápi ne kutu u ricῶ. Mῆpá kuu n wéési un ne téni, úu fe uké wa usáa uké lē kuu pimáa mí masí conse.

¹⁸ Kani Uléécaá kekúri rinnyῶsῶpῶ, ái riyópe ke usoi uu yé n fe uú ca kaní ne rikῶ. Nna píima rín peé we, kuηmaha áku peé we, kesine áke peé we, meyo áme peé we. ¹⁹ Ai rináatῶη itu née inῶosimé nné kani kῶ. Isirayεeli pikó pεε nné mmē n kῶ ye peé yeηe ρε ápi la piké níka ncῶ pikómε rikpá. ²⁰ Liriyíki ρε rinῶó tē kapi pi n he ye ne mῆpape pi tῶsile. Pi ricῶ pimáa rikpá ρε: Mῆpá iseε, in tiyópe tē tinca, pi yé apare i tapisí api kópu. ²¹ Mεwai memεε kei n wa ye pεε iwame weηe hái, Moisi uú ne maá re: Iwame ye né sólelenle nen terii.

²² Amá Siyῶ riyῶpe ne Uléécaá, nfáa ute kuyu kaní ne rikῶ. Keyómεcaá-pῶ Yerusalem kέmεέ ke pilécaatumε kulúí kulúí api ní we. ²³ Uléécaá sipipi foí anyá icápine kaní ne rikῶ. Pianyiri nyεε keyómεcaá-pῶ wῶlaalē. Uléécaá yeε ye ne mῆpá úye n túhaane pisoí nnéi pεε asei m má pin nyamí ne kétῶ-pῶ kaní ne rikῶ. ²⁴ Yeεsu yeε nkómεine fale ne ní ka ne umεnye μεε n kῶonu kaní ne rikῶ. Ménye μεε pikei mále ai Apεeli mekó tῶsu.

²⁵ Lē nnya, ani nómenécíre tí! Ani kape ye n yulu ρε áni yé uyεε ne nó n símisi kutu ricῶ. Pεpεε pεε n yúlu ρε ápi yé uyεε ne ketē κεκάά pi n símisi ρε piké pinsē ceri kutu ricῶ ápi pεε ηméηεε, pi pεε kutu pi ripasale. Li nyíseηe ρε tῶn uyεε hái keyómεcaá-pῶ ró n símaari ρε tῶké nsé ceri kutu píco n yulu, ári yé fe tῶké

ημέηεε. ²⁶ Uléécáa metē ye pɛe ketē yeŋaasele. U kɔ nkɛni rinóó ntí ró yekeile uu rɛ: Ai kɔ ketē ηmanɛ, amá ne keyómɛcaá pɔ́ kɔ yeŋaasɛnɛ. ²⁷ Anóó nnyé kuu nní ní ma ye nyíse rɛ lē ke Uléécáa uu n wa lin yeŋesi ye tenɛnɛ liké pɛe lɛlɛe ái kúyɛŋaa ní we riyá liké n we.

²⁸ Lē nnya, kai nní rɛ keyóopitē kē karí ha m mánɛ áke kúyɛŋaa we, tóké Uléécáa yáási yarɛ kuu ní la, arí kɔ upikɛi n wai tɔn nɛ u tálɛ tɔn kɔ u pakarelɛ.

²⁹ Liriyíkí rɛ Uróléécáa ye kɔ nna lɛ mɛɛ ye n tóre múkú-múkú.

13

Lē ke usoi uu ye ne Uléécáa rinsá

¹ Ani pimáɛcɔ nla nɛ n ηmóópúlɛ. ² Ani kapɛ ye písánɛyóó kecáá palei, li we rɛ pinyine ye pikɛmɛɛ piléécaatumɛ pisiyɔ-i yósile ápi nyu. ³ Ani pikpaniikó kecáá n léiselɛ yarɛ kesé kani akpanii kémɛɛ we. Ani kɔ pɛ kapi íwe n wai kecáá n léiselɛ tɛ nó nɛ kɔ pimɛcɔ ipiŋɛ mále nnya.

⁴ Mɔ́pá úye uké písóonne ríyu n waise, mékɛrɛnkɛwɛi ámɛ kapɛ kulee mɛpɛnɛ kémɛɛ n we. Uléécáa ye nɛ píkɛrɛnkɛkɔ́ nɛ piwásánkaí túhaanɛnɛ.

⁵ Nwóónaapí rín kapɛ nóinésɔi kémɛɛ n we. Lē kani nní ní má liké nó n tulu, li we rɛ Uléécáa ricuruu ye maa rɛ: Am pó fómɛnɛ, ám kɔ kɛpire pó tɔnɛ. ⁶ Lē nnya kari yé fe arí nɛ ikari maa rɛ:

Upíima yɛɛ unécome, iwamɛ li né wainɛ.

Yɔ ke kesoiɛpi ake yé né wa?

⁷ Ani ye nópinéwéése pɛɛ nléécaasimé nó rin-yóó kecáá léise. Ani lē ke piisoi íí nɛ kɛtɔ n tenɛ m paílɛ ani pimɛcɔ nfatɛnɛ m má. ⁸ Yeesu Kirisi ye sé-mɛ nɛ nɛni-mɛ nɛ mɔ́pá píyɛi-pɔ use uyɛ lɛ. ⁹ Ani kapɛ tíyɛ simúnɛ́ sanɛ mpehɛ mpehɛ síké ncée nó pɔise. Uléécáa nfanarɛ mɛɛ yé nóinésɔi kemɛɛ-pɔ tíyɛse ani papisi, ái iluke kémɛɛ ikáhó yɛɛ yé tíyɛse ani papisi.

¹⁰ Tɔ kenýóonsetunipi mále, pɛpɛɛ kunýóonsecánjí kémɛɛ inyóonɛ n wai ápi ncée má piké ye kei piiluke li. ¹¹ Li we rɛ pi ye isɛɛ iyɛ kapi nɛ n nyóonɛ kekále iyaa-pɔ toroisɛle. Imɛnyɛ ke Uléécáa usina uu ye nɛ kenýóonɛ riyíkí-i akópe piheɛɛ kecáá inyóonɛ wa. ¹² Lē nnya ke Yeesu pɔ́ kɔ kuyu iyaa-pɔ íwe li uú nɛ umɛnyɛ cirɛ pɛsɔi akópe heɛrɛ. ¹³ Lē nnya, tóké kekále-i léepɔ tóké ha u lɛɛpɔ, tɔn uisei topori. ¹⁴ Liriyíkí rɛ ári nté kuyu má kɛpɛ yé mɛséɛɛ ní we, amá kɛkɛpɛɛ masí kɛpire n wemɛ kari wéési. ¹⁵ Tóké nɛ Yeesu ritiki arí nɛ mɛséɛɛ ipakare siyomɛ nɛ Uléécáa inyóonɛ n wai, liasei rɛ lɛlɛɛ ntónó-i n léenti lin urinyiri taáselɛ kari yé nɛ inyóonɛ u wa. ¹⁶ Amá áni kapɛ mɛwɛi sɔnɛ nɛ nfanarɛ ihɛɛ palei, li we rɛ inyóonɛ iyɛ mpuri yɛɛ ye nɛ Uléécáa risá.

¹⁷ Ani nópinéwéése m pakarelɛ, ani nómenécíɛɛ cɛpise ani pimɛtɛnɛ n we. Li we rɛ pɛpɛɛ nónnéfɛtɛnɛ kecáá paílɛ piké kɔ símisi lē kapi pipikɛi pɛ n wa. Ani tíyɛse piké mpóonarɛ nɛ n keisi, ái kapɛ nɛ inɛmɔpi. In inɛmɔpi kapi nɛ wai, ái yé pɛɛ nó tilaa.

¹⁸ Ani kerócaá keyómɛ yáási. Tɔ yɛ tɛ tɔ kefa kpáiiɛnɛ tɔn kɔ la rɛ tóké mɔ́pá yei isoi sɔnɛ n lɛ. ¹⁹ Nɛ nó welu rɛ ani lē wa ké ncée yɛ ké mɛkɛɛ nókɛnɛmɛɛ pɛɛpɔ.

Nsímé tɔrɔɔ nɛ iyáhaa

²⁰ Uléécáa yɛɛ nkíŋniŋɛ tɛ. Uyɛɛ Urópiima Yeesu, usáŋsɛ́ wéése yɛɛ umɛnyɛ n kɔonu uú nɛ nkómɛinɛ tenɛcirɛ wɛri pikpɔkɔ́ kémɛɛ yukusɛ. ²¹ Uké tíyɛse nóké lē nní lɛɛ umɛla kémɛɛ ní nyamí wa. Uké nɛ Yeesu Kirisi ritiki uú nɛ kerómɛɛ lɛlɛɛ nɛ u n sá wai. Yeesu Kirisi yɛɛ mɔ́pá píyɛi-pɔ mɛyóopi tɛ. Amí.

²² Pimáɛcɔ, nɛ nó welu rɛ ani nsímé kamí nɛ nní nó n ηmóópúsɛlɛ yósi nɛ suúlu. Nsímé kekériɛpi ye ke kam nó wóipɔ. ²³ Ani n nyu rɛ pi urómáɛcɔ

Timotee akpanii kémeε lésele. Un mekeε n tuime, né ne u ripénepo aní ne nó lóólú. ²⁴Ani nópinéwéesε nnéi ne Ulééca pikó nnéi yáási. Italií pikó ye nó yáási.

²⁵Ulééca uké nónnénéí ípeeléε nyíse!

Títelē ke Yakupu uu n wói

Lēlē rítelē ntí kēmēē ní we

Títelē ntí uwōle kapi ye sée re Yakupu, Uléécaā ne Yeesu Kirisi ukéikó. PISOI meyā ye músu re li yé Yeesu uwā (Matiyee 13:35). U pēē Yerusalēm-pō Uléécaā pikó icápine kēmēē uwéēse unyine le. Uléécaā pikó mpuri mēē ketē kecáá n yekaalē kuú ne mánē.

Nsimé mēē rítelē ntí kēmēē ní we riyíki yēē nfatene. Ai kesoi pipi mēwai sōne. Ai re usoi uké kēfa ḡmanē ne Yeesu Nsimé Kēcire n tenelē, amá uké kō uisoi kēmēē n wai liké n nyáni re u n tikilenle ḡsōne. Likumúnjé re "nfatene nnsá mēwai sōne m má, n kpuwaalenle" (2:26). Pipeikēē yēē nyísele re li nfatene yíkíyiki nēē ái mmē.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lē ke pipeikēē api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikēē kēmēē musí piké yé (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléécaasimé rintíki apí ne nfatene kēmēē n sōne (1:19-27).
4. Api kapē ye nfatene kēmēē úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmēwai ne mmēcire nyíse (2:14-26).
6. Nké mmēcire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá likó ne n sōne (4:1-5:12).
8. Lē knn mmēcire piyómeyáhaa kēmēē m pālē (5:13-20).

Iyáhaa

¹ Nēē Yakupu. Ne Uléécaā ne Upíima Yeesu Kirisi ukéikó le. Nēē nō Uléécaā pikó isoipuri kefi ne ité iyēē nní ketē nké nnéi kecáá n yekaalē rítelē ntí wólū. Ne nó yáasi!

Nfatene ne mēwéēsēsōhō nkó

² Pinémárecō, ani n kpíilē te mpóonare píima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpēhē mpēhē kēmēē nó peikēē. ³ Nō pinyuwe máálenle re lin nó m peikēē re liké nónnéfatene yē, nōn tinkáhá-káhá ne kétō-pō, li ye tíyesele aní n ḡmóópúlē. ⁴ Amá ani pēē tíyese nónnéḡmóópú kani m má nké nónnésoi kēmēē meyā wa ne nketō-pō, ani pēē meyíkíyiki m pelaalē líka ái yé pēē kō nó m párilē. ⁵ Mēwéēsēsōhō mēn nōkenécōpe úye m párilē uké Uléécaā mē we, uké u hē. Nfanare kuu ye ne nípa úye hē. Úu ye cési. Un mē u n we, u ye hēle. ⁶ Amá li pise re uké nfatene m má uú ne welu, úu kapē n tíru. Nkó yēē n tíru ye we yare ániwalé ke kuyō aku n síkai lin tánjai. ⁷ Liute úu kapē musí re u yé fe uu Upíima kēmēē linyine yēnu. ⁸ Usoi unyine lo, ukemúnjé áke kelō kesē tū. Kéyu ne kēpire kuu uicee nnéi kēmēē sōne.

Iwe ne memá kecáá nsímé

⁹ Nōkenécōpe unyine un íwe m má, uké mpóonare-i n we ke Uléécaā uú ne u ní taásene nnya. ¹⁰ Amá Kirisi ukó nkó yēē m má, uké mpóonare-i n we ke Uléécaā uú ne u n cēpisenē nnya. Asei kecáá, umámá isoi ye tenene kekéripi nní yare kuyúí mēfēle. ¹¹ Ntunje ye leemēle nn ḡmákasi, nn meyúí kólaase, mēfēle amē lólū, mēnsōne nn tenē. Limēcō ke umámá isoi ii ye mekáikai tenē, lē kuu ní we un wai aí ne kei pá.

Pipeikēē nkó

¹² Nkó kai ye m peikēē un kahari ye únarekomē le. Lin pipeikēē u m masí, kuu n feriyē nnya, Uléécaā yé nfáa u pa re ihéé. Mmē kuu yekeilē te uké pēpēē u ní la pa.

13 Lin ye úye m peikee re liké akópe kémee u ritépo, úu kape ye maa re: “Uléecaa yee né peikee.” Mewai kópe áme yé fe meké Uléecaa peikee. Uricuruu úu ye kó úka peikee re uké mewai kópe wa. 14 Amá mpa úye likáipi-káipi cire lee ye u pasai ai akópe kémee u tépo. 15 Likáipi-káipi lē lin m pi, lin meyā n wa, ai pee u pasai ai akópe kémee tépo, akópe pōo pelu aa pee ne nkpō weri. 16 Ani kape nómenécíre n kiraasente, pinémárecō lala kecire. 17 Lē nnéi lee ai kusa ní nyamí kai ye usoi n he ye Uléecaa yee keyómecaa-pō ní we kémee léerile. Uye keyómecaa-pō metéi likó nnéi wa. Uu ye conse. Kuḡmaha áku ukeméé we. 18 Uricuruu yee la uké ne unsímé ritiki uké ne nfáa ró he tóké ne lē nnéi kuu n wapisi kecōpe lifói nnya. Unsímé mmee aseí le.

Uléecaa nsímé kutu píco ne mpitiki

19 Pinémárecō lala kecire, ani kō te mpa úye uké ye n welu re uké uucō kutu ricō, úu kape ye ne nsímé n yōone, úu kape ye kō kuwói n wélú. 20 Usoi kuwói áku ye lelee Uléecaa inipee-i aseí n tíkile wa. 21 Lē nnya, ani lē nnéi lee ye usoi mékperinkpe n waise riyá, ani kō rikpákára píima yá, ani kō nómenécíre cepise aní ne nsímé mmē ke Uléecaa uu nōsinéfa-i n wa yōsu. N yé fe nn nōanýu lōlu.

22 Ani kape nómenécíre n kiraasente ne Uléecaa nsímé kutu píco ḡmanē. Amá ani ye kō lē knn mí ma ritiki. 23 Uye un ye nsímé kutu rincō, unsá ye kō pee lē knn mí ma rintiki, u we yare usoi nkó yee ye kenípeenyáni kémee lē ḡmaa ke ukeyu áke ní we n yé. 24 Un umecire pinyáni m masí, uu tōmpō uu mese ne mese paleipō lē kuu ní we. 25 Uléecaa isé ye nyamle ne iketō-pō, ii ye kō usoi ilási kémee lese. Nkó yee i n kéeni un mesere ikecáá ukemúḡé wailē ye ne umpehē le. Uu ye kutu i ricō uu mese ne mese i paleipō, amá lē kii mí ma kuu ye pitiki ne keyu m mahanlē. Uléecaa ye liute uyē kpálenle un lē kuu n wai kémee mpōonare-i we.

26 Uye un m músu re u uyómeyáhaa le kúu pee unḡō pitíne nyu, un umecire kiraasente, upiyómeyáhaa ye méwoo le. 27 Piyómeyáhaa kecire pee ápi ncaai níka m póriilē ke Uléecaa uu ye n ḡmurei ye mpí: Usoi uké ye sikúmampipi ne pikúmannōsi ncōḡ kémee picome ha, uu kō ketē nké kecáá mékperinkpe likó ne umecire kaase.

2

Ai pise re piké písoi ne píco kecōpe n tési

1 Pinémárecō, nōo nní Urópíima Yeesu Kirisi yee Uléecaa meyoopi m má ne kefa n tenelē, ai ne sá re nóké písoi ne píco kecōpe n tési. 2 Tóké kpísi re Uléecaa icápine-i karí we, umámá unyine uu lompo, un wura kepale ne melape néikōó tanaalē, úwekōó unyine pōo kō lompo, un ilū kópe tanaalē. 3 Nōn uyee melape néikōó n tanaalē ríyu n waise, ani u maa re: Pōóké kam a keyukōótone nké-i tone, ani kō úwekōó maa re: Pōóké nyere née a kam a keteni-i aróna metene nté tone, 4 ai piténé kemúḡé kee lē nó wee? Ai nō lē wale yare pepepe ye písoi siyu-i rimpaí api kelenē nsímé túhaaneé?

5 Pinémárecō lala kecire, ani kutu ricō ani kóm: Uléecaa úu pē ke písoi api ketē nté ní nyáni re píwekōó wée uu pinfatene nnya pi pansese pimámáa? Pi Uléecaa iyōopi kuú ne pepepe u ní la m mé kémee lonine. 6 Amá nō áni ye pee úwekōó waise! Ai pimámá pee íwe nó wai pin kō sitahai nó séleii? 7 Ai pepepe rinyíri sōne tē ke Uléecaa uu nó ní sélei caaii?

8 Uléecaa Nsímé ritelé ye maa re: A upōcō n la yare kaa ripócúruu ní la. Uléecaa iyōopi isé ye iyē. Asei kecáá, nōn i n tíkile, li nyamle. 9 Amá nōn písoi siyu-i m paílē nóké ne pi n tési, akópe kani lē wai. Li nyísele re áni lē ke isé ii mí ma ritiki. 10 Usoi un m músu re isé nnéi kuu tíkile kuu pee ise rilóó, isé nnéi kuu lē tilóó. 11 Uyee mí maa re: kape iwásá wa, uyē cire yee kō maa re: kape usoi kpu. Lē nnya pōnsá iwásá n wa, kaa pee usoi kpu, isé nnéi kaa lē tilóó. 12 Ani n símisi nōn

kə wai yare pisei pɛɛ n nyu rɛ Uléécáa yé keyáa nɛ uisé pi túhaanɛnɛ. Isé yɛɛ íi yɛ usoi akópe ní pa yɛ nyi. ¹³ Ketahai kɛ ketúhaanɛ kɛmɛɛ, Uléécáa úu úka íwe ténine yɛɛ úu yɛ ucə íwe n tɛ. Lɛ nnya, nkó yɛɛ yɛ ucə íwe n tɛ yé nsímé kɛmɛɛ le.

Usoi nfatene ne uliwaiwai kecáa nsímé

¹⁴ Pinémárecə, usoi un n kpárálɛ tɛ u nfatene mále, kɛ uliwaiwai áli kə pɛɛ lɛ nyíselɛ, nfatene mmɛ mpuri yé fe nn usoi riyu loluu? ¹⁵ In tɛ núnémárecə Kirisi ukó, utisi nɛɛ unósi unyine yɛ we, úu yɛ nípá keyáa kéye yɛ uké tã nɛɛ uké li, ¹⁶ nó unyine uu pɛɛ u maa rɛ: A nɛ ripópó n nɛme a ha ilū tã aa kə le, kúu pɛɛ lɛlɛ u m párlɛ u pa, likulaa yɛ pɛɛ kúye? ¹⁷ Limɛcə kai nfatene kɛmɛɛ we. Usoi un n kpárálɛ tɛ u nfatene mále kɛ uliwaiwai áli pɛɛ kə lɛ nyíselɛ, unfatene yɛ kpuwaalenle.

¹⁸ Amá in n la, unyine pó né maa rɛ: Pó nɛ nfatene mále, néen mɛwai sɔnɛ má. Né u pɛsɛ rɛ: Iye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kə pɛɛ lɛ nyíselɛ! Né né linéwaiwai nɛ pó nyíse rɛ nɛ nfatene mále. ¹⁹ Pə nɛ kɛfa tenelenle rɛ Uléécáa yɛ ucíreníjɛ lɛ, nɛɛ yo? Pə alari mále. Aníri pó nɛ kə lɛ nyule, aa yɛ n terii nɛ iwame mɛpehɛ. ²⁰ Pó uníri nkó! Aa la pəké kə tɛ usoi unsá nɛ uliwaiwai n nyíselɛ tɛ u nfatene mále, unfatene n n kuláa kúka máa? ²¹ Kɛ urósáayaha Apiraham uu uliwaiwai nɛ n nyíse rɛ u nɛ Uléécáa kɛfa tenelenle uu ukɛpipi Isaaki kpísi rɛ uké nɛ nyóansɛ nnya kɛ Uléécáa uu u sée rɛ aseɛ ute. ²² Aa yɛ tɛ unfatene nɛ uliwaiwai yɛ pɛɛ pɛnelenle lin nɛ kɛsɛ keisi aí nɛ nyíse rɛ u meýíkíyiki Uléécáa nɛ kɛfa tenelenle? Uliwaiwai yɛ tíyesɛle unfatene nn pelu. ²³ Lɛlɛ Uléécáa Nsímé ritelé kɛmɛɛ n wólaalɛ kai lɛ wa rɛ: Apiraham yɛ Uléécáa nɛ kɛfa tenɛle, Uléécáa uu lɛ nnya u séi rɛ aseɛ ute, uu kə uu séi rɛ uusanɛ. ²⁴ Nə yɛ tɛ usoi liwaiwai kɛmɛɛ kɛ Uléécáa uu yɛ nɛ yɛ tɛ aseɛ ute lo, aí unfatene kɛmɛɛ nmanɛ.

²⁵ Uléécáa yɛ limɛcə unósi wásánkaí Rahapi pansesɛle aseɛ ute uliwaiwai nnya. U pɛɛ Isirayɛli pikó pitumɛ yəsile, uu wai uu pi léni api nwahaceɛ tiki apí nɛ tómpə. Mɛwai mɛ kɛmɛɛ kɛ Uléécáa uu yɛ tɛ u aseɛ ute le. ²⁶ Yare kɛ ipinjɛ yɛɛ íi nfáa m má ii n kpuwaalenle mɛcə kɛ nfatene mɛɛ n n yɛ nliwaiwai nɛ n nyíse rɛ n wele pó kə kpuwaalɛ.

3

Tilémpi pitine

¹ Pinémárecə, áni kapɛ n la nəké nónnénéí Nléécaasimé n céési. Nə nyule n sɔnɛ nmaa rɛ Uléécáa yé kam uu nɛ tó mpí tóo nní ní céési túhaanɛ ai picə tósu. ² Tə yɛ ntónéí mmú méwee kulúí kɛmɛɛ meýá púnnele. In tɛ unyine yɛ fe úu yɛ mémaa púnne, liute yɛ pipele masile. U yé fe uu umɛcírɛ tini. ³ Tə yɛ isá nnə-i ákpaláa wale íi nɛ kom ii ró m pakarelɛ in tó tíkílɛ. ⁴ Ani kə áninəi ripaí nké: Mpá nɛ ampiyɛ mmú, kuyə papɛ-papɛ kun a n kpáúlɛ kun nɛ n tósu, ketíkíí sínsápi kɛnyine kɛ autíkíí uu yɛ n carii un nɛ ncée a tikiselɛ. ⁵ Limɛcə kɛ rilémpi arí we. Isoipinjɛ kelə sínsápi kɛnyine yɛ kɛ, amá kɛ yɛ pɛɛ mɛwai píima wale.

Ani ripaí lɛ kɛ kenakpéréé ake yɛ n fe ake kuhópe píima nmaasi! ⁶ Tilémpi pó nɛ kə nna ncə le. Kei yɛ mɛwai kópe kelə kɛɛ irópinjɛ kɛmɛɛ ní we. Nna tenɛcírɛ kɛmɛɛ-pə kake léeri ken irósoi nnéí kɛmɛɛ irópinjɛ silə tərəə mékperinkpɛ póríi nɛ ntókpə keyaa-pə. ⁷ Aseɛ yɛ nyɛ rɛ iyúisɛɛ nɛ sinúipi nɛ liyúikó lɛɛ m múnjui nɛ míni kɛmɛɛ ikpintomé nnéí kɛ kesoipipi ake feriyɛ aké tini. ⁸ Amá usoi úka úu rilémpi feriyɛ uké tí. Likópe linyine yɛ ni lɛɛ aí kútime ní we. Melə mɛɛ yɛ ní kpu mɛɛ rikɛmɛɛ yipaalɛ. ⁹ Tɛ kari yɛ nɛ Urósáa Upíima rinóo sɔnɛ ritikise, tɛ cire kari yɛ kə nɛ sisoi pipi kuu n wa sin umɛcə we anóo wa. ¹⁰ Nnóo nɛɛ mmɛ-i kɛ rinóo sɔnɛ nɛ anóo kópe aa yɛ leemɛ. Pinémárecə, áni kapɛ yɛ lɛ wa. ¹¹ Míni lari-lari

ne metule-tule yé fe ame ripiye nhai nse-i n léentii? ¹² Pinémárecɔ, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afiki maruu? Kenyásiló nnihai nín yé kɔ fe nké míni lari lesemé.

Mewéesesəhɔ mee Uléecaa kémee n léeri

¹³ In te nókenécɔpe unyine ye nyáni re u mewéesesəhɔ ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sɔne ne uməwai sɔne kémee lē yē. Uliwawai liké n nyíselē te uisoi ye ninjule un kɔ mewéesesəhɔ má. ¹⁴ Amá in te nósínéfa ye túlúle, nɔn íkɛɛne nósínéfa-i wailē, áni kape nkɔpáni nómenécíre n taáselē nɔn nómenécíre kiraasente, nɔn nsímései yálē. ¹⁵ Mewéesesəhɔ mē áme keyómecaa-pɔ léeri. Ketē nté mekó ye me. Kuníri kémee kame léeri. ¹⁶ Kei ke kufatoi ne íkɛɛne ii ní we, méwoo méwoo məwai ne məwai kópe ncɔpuri yèè kɔ kei n wele. ¹⁷ Mewéesesəhɔ mee Uléecaa kémee-pɔ n léeri məwee foí yee meké n nyamí ne meketɔ-pɔ. Lē memáá, áme kɔ pitele má. Me ye kɔ nírɔ yo n waille ne kemúnjé. Me ye kɔ tíyesele usoi ne ucɔ api kóméine, ame kɔ ucɔ meýá íwe téní ame kɔ məwai sɔne wai. Ame pikóólentene ne kecáá kecáá məwai má. ¹⁸ Pɛpɛ rinó rise n wéési yèè nkínjine kémee ne picɔ nkínjine kale. Pikulaa yee re pi ye panselē aseí pite.

4

Usoi un ketē nté likó usane, u Uléecaa ulaarɔ le

¹ Yei ke pitele ne pinákaanke apí ne nókenémee leeri, insá nólinékáipi-káipi lee nó ní lémaalē kémee? ² Nɔ ye linyine káipile, amá áni ye fe nɔké li yē. Ani ye picɔ likó inípe n tapaalē yare nɔké pi kɔ, amá áni ye kɔ líka yē. Nɔ pitele waille nɔn kɔ nákaanke, amá káni ye Uléecaa m pise re uké nó he nnya, áni líka má. ³ Mɔpá nɔn kɔ Uléecaa m pise re uké nó he, káni pipise n nyu nnya, úu ye nó he. Lē kani ní la nɔké ne nólinékáipi-káipi n wa kani ye pise. ⁴ Nɔ mpí nɔ́ áni nní Uléecaa nmanē ne kefa n tenelē, áni nyu re usoi un ketē nté likó n la, u Uléecaa ulaarɔ lee? Nkó yee ketē nté likó ní la ye panselē Uléecaa ulaarɔ. ⁵ Nɔ nyu re nsímé mee Uléecaa Nsímé ritelē kémee ní we ye méwoo nkó lee? Mmee mmú re: Uléecaa ye nfáa kuu kerómee n wa lalē ne kefa kesē, hái un nkecáá iláarɔ wai. ⁶ U kɔ ípeelé píima ró nyísele. N ye maa re: Uléecaa yèè píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pɛe ye pimécire rincépise ípeelé nyíse. ⁷ Lē nnya, ani nómenécíre ricépise ani Uléecaa metene n we, ani tasi ani kuníri ncée tápisi, ku yé wuri ne ketaa-pɔ aku nó yá. ⁸ Ani ne Uléecaa rikɔ, uyē uké kɔ ne nó tikɔ. Nó pikópekɔ́ mpí, ani nɔanénípe nale aké fū, ani kɔ nósínéfa heere, nó inó ité ité pikó mpí! ⁹ Ani yē te íwe kémee kaní we, ani n téní nɔn nkɔpɔ tū. Ani nnyei riyá ani íkɔpɔ téní, nɔnnépɔnarē nké pansē mpɔ́caai. ¹⁰ Ani nómenécíre Upíima keyu-i ricépise, u yé pɛe nó ritaáse.

Ani kape ye picɔ akópe m palē

¹¹ Pimárecɔ, áni kape nómenécɔpɛcire kecáá nkópe n símaane. Nkó yee umárecɔ kecáá nkópe n símisi nēe nkó yee akópe u m pālē ye kɔ isé akópe palenle. In te pɔ isé kecáá nkópe símisi áa kɔ pɛe i tikilē, pɔ pɛe lē iutúhaane le. ¹² In kɔ ne Uléecaa mecire kóló yee isé wa. Uyee yé kɔ fe uu itúhaane i le. Umécire yee yé fe uu usoi riyu lálu nēe uu tíyese usoi uu pɔlu. Amá pɔ́ nní picɔ akópe m pālē, pɔ músu re pɔ́ úye?

Ani kape áyu n wéési

¹³ Nɔ́ mpí kamí ne mánē, nɔ́ ye nní mí maa re: Tó neni nēe kóso kuyu nkú-i ha ari kei kuñmē kuse tone ari kpéense ari kuláa yenu. ¹⁴ Nɔ́ ye áni n nyu ricuruu re íye kai kóso nó weesine. Nɔ́ we yare meléné mee n léeme áme ye kɔ nánai amé ne tenɛpɔ api me paapɔ. ¹⁵ Li ne sá re nɔké ye maa re: Upíima un n la, tó nfáa m má ari nní nēe licɔ nní wai. ¹⁶ Pɛé ke nɔ́ we nɔn áyu wéési nɔn nómenécíre

taáselē. Lipiyuwélaa pē mpuri ápi nyaní. ¹⁷ Usoi un lelee ne n sá re uké n wa n nyu, unsá li n wa, akópe kuu wa.

5

Pimámá piké pimécire tí

¹ Nó pimámá kam nkpeni ne mánε: Ani ntóosi mee nó n leεrine nnya té ani sipupeíla kóni. ² Nólnékó ye fónile, nsepi nn nómenélaεe fulu. ³ Ncámé ye núnéwura ne nónnéwóoweni lonle. Ncámé mme mee nyíεe re nólnéwaiwai ái nyaní, nké pεe kó nó li yare nna mee tore. Nó memá kóóile ani curii, in kó ne siyáa tóróo kémee karí we. ⁴ Nó pikεikó pεe nósinécaεe-i n keisi rísone pihééle ye, liitu ii keyómecaa-pó tulu. Nópínεkeikó ye ténile, piitu ii Upíima, rínanεe nnéi ute atu-i lompó. ⁵ Nó nóinésoi kémee ketē nké kecáá rínare konle ani kó nómenéla wai, ani le ani mékpó wai yare isee kapí ne keyáa pikópe n sí. ⁶ Nó ye aseí ute akópe pale ani kó u kopu úu ye ne nó náasi.

Isoi niηe-niηe piluke ne piyómeyáhaa kecáá nstímé

⁷ Lē nnya pimáρεcó, ani n kahari nōn ne mé Upíima uké ha ne pεεme. Ani yē lē ke ulame uu ye n kahari ikónεe foí ne itóróo ii ne cuuni, un mé te u yé kam uu ukecaεe-i iluke sone kpasi. ⁸ Nóké kó limεcó n kahari nōn taalē, Upíima mekame ye nnyáá wale.

⁹ Pimáρεcó, áni kape ne nómenécaεecire n ténaane, insá lē Uléεcaa yé ne nó túhaane uu akópe nó pa. Utúhaane ye rinōnōo-i pinyere masile. ¹⁰ Pinémáρεcó, ani antepuyε pεe ne Upíima rinyiri n símisi iwe ne pinniηe m pállē, aní n niηú nōn ne pimεcó iwe kéméé we. ¹¹ Ani yē te tó ye pεpεε pimécire pimúlé rí fe ma re pi pínarekome le. Nó Yóopu kecáá nsímé kónle re u pεe ikari wale, ani kó yenu lē ke Upíima uu kétó-pó u n he. Upíima yèè písoi iwe píima ténle uu ne kefa pi fénnε.

¹² Pinémáρεcó, mπά lin íye n we, áni kape ye ne keyómecaa née ketē née líka mpuri ritá nóké ne wéeri. Nōn te “εεε”, líké “εεε” nōn te “eehei”, líké “eehei”. Uléεcaa úu kape ne nó n túhaane uké akópe nó m pa nnya.

Pitóikó kecáá piyómeyáhaa

¹³ Nó unyine ye íwe kémee we, née yo? Liute uké keyóme yáási. Nó unyine ye mpónare kémee we, née yo? Liute uké ipakare siyome ne Upíima pakare. ¹⁴ Nó unyine ye póólú, née yo? Liute uké Uléεcaa icápine piwéése séε api Upíima rinyiri ne mékpó u n niηesi pin ukecáá Uléεcaa yáási. ¹⁵ Nfatεne piyómeyáhaa yé utóikó riyu ló, Upíima uu u póise. In te akópe anyine kuu wa, Upíima uu u sárei. ¹⁶ Lē nnya, mπά úye uké ye uakópe uucó yámne, mπά úye uu ye kó uucó kecáá Uléεcaa yáási nóké ne m péi nnya. Nkó yeε Uléεcaa keyu-i aseí n tíkile piyómeyáhaa yèè pikei píima wale. ¹⁷ Elii ye pεε kesoiπipi le meróco mmé. Uú ne Uléεcaa téni re ikónεe íi kape cuū. Ikónεe ii mεsei picuū yá aηmē ataani ne iwáre ikpuulū. ¹⁸ Uu kó limemáá yáási re iké cuū, Uléεcaa uu ikónεe cuunse, iluke ii ketē kecáá wai.

¹⁹ Pinémáρεcó, nó úye un aseí ncee n tíye un m pó, nó unyine un kei u m pεεpó, ²⁰ ani n nyu re nkó yeε ukópekóó ncée mmē kuu n tíye uu pólu kémee m pεεpó, ye usoi nkpó-i lésele Uléεcaa uu kó lē nnya akópe meyā tinne.

Títelé foi ke Piyee uu n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Yeesu Kirisi utumε kapi ye n sée re Piyee yee rítelé ntí wói. Kirisi pikó pεe pεe mεkεε Asii awélé anupū anyine kémee n yεkaalē ke Piyee uu rítelé ntí wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuú ne ritiki uú ne rítelé ntí wólu (5:12). U ri wói re piké ne ti rikóónú. Papilóoni-i kuu ri wói, lelée re Róm-pó. Kirisi pikó fale pεe Asii ketē kecáá ní we kuu ri wóipó (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare písáne. Pi ye ne isímé pi kparailε, pin kó piwéékuse ne pi lémaalē. Lē nnya ke Póoli uu pi ηmóópúselē te piké ikari ne kényu mahā pin Yeesu Kirisi inípee tapaalē. Pi ne uyē pεe nkpéni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Piyee ye ipakare ne íwele wale uú ne pεpεe uritelé ntí ní kēē léise lē ke Uléécaa uu piayu n ló uu kó ne Yeesu Kirisi nkpó ne umeyise tiki uú ne tíyese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi ηmóópúselenle re ápi kape lópilε, piké isoi yee n kpáiiilē Kirisi kupéneco kéméé n le (1:13-2:10).
3. Piké ne Kirisi m páilē, api pεe piisoi kapi yé pipeikee kémee n le ne nyíse re pi unsímé ne aseí tikilenle. Uu kó icélaa pi pasii yee yé pipiyupipikei kapi yé n wai kémee pi n yóriye. Uu kó pisihúú kémee metone ne piicápine kéméé ne pi ne pεpεe ápi Uléécaa n nyu metone kémee icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelé ntí uwóle ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kémee ikari m má pin ne lē ke Uléécaa uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

¹ Née Piyee. Ne Yeesu Kirisi utumε le. Née nó ke Uléécaa uu n wée re ani panse upikó rítelé ntí wólu. Nó písáne le nōn Pōnti ne Kalasii ne Kapatōosi ne Asii ne Pitinii sitē kecáá yεkaalē. ² Sáa Uléécaa ye nó wée yare kuu mεkεε-me mí ma. U Nfáasone ne ritikile uú ne nó wéle uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kó umenye wole ani funi.

Uléécaa uké ípεelée ne nkínjine meyá nó he.

Tóké meyíktiyiki n tálē te Uléécaa lisone ye wemεle

³ Tó Urópíima Yeesu Kirisi usaa Uléécaa pakare. U íwe meyá tó ténle uu Yeesu Kirisi meyise pikpókpó kémee ne tiki uú ne nfáa fale ró he. Lē nnya kari tálē te tó nfáa yē. ⁴ U kó nfáa fale ró hele re tóké lisone lē yē. Ai ye fōni, ái ye mékperinkpe wa, ái ye kó caai. ⁵ Nó kecáá ke Uléécaa uú ne unnanje mí páilē, un nó múílē te nō ne kεfa u tene uké ne nórinéyu ló nnya. Siyáa tōrō kémee kuu lē waine liké nyíse.

⁶ Mpá kai neni nní m pise re liké ncóη mpehē mpehē kémee nó m peikee re nóanépó aké n caailē, ani ne mpóonare n cōpisi. ⁷ Li lē wale re liké yé te íye ke nónnéfatenε nsone nn sá. Wura yèè caaile. Mpá ne lē, pi ye uyē ticuruu nna kémee wale piké unsone yē. Nónnéfatenε ye wura ríyu fele. Limεco ke Uléécaa uu ye nónnéfatenε musí uké nnsone yē. Lelée yé tíyese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umεcire ní lesene uké nó n nyíse, písoi iyáhaa ne ipakare ne ríyu yenu. ⁸ Nó u lalε áni kahanε u n yē. Ne nkpéni-me áni kahanε u n yē, amá nō kó pée ne kεfa u teneilenle, nōn kó mpóonare ne cōpisi ái kumújé má, lin kó ríyu má. ⁹ Ke Uléécaa uu nóanéyu n ló nnya kani lē ne mpóonare cōpisi. Kani Yeesu ne kεfa n tene kulaa ye kpē kani n yē.

¹⁰ Antepuyε ye pεε meκεε wéesile piké piyulale pē kumúnjé yé. Pi pεε meκεε-me lihεεhεε lē kani n yósune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfaasone ye pεε pikεmεé wele nn hái meκεε-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne ríyu tē kuu n sánti uké ní yé. Lē nnya kapi wéesi api pereí rísone piké yé te kumúnjé kúye-i ne íye kai sánti líké lē wa. ¹² Ai pi nyíse api yenu re ái piricuruu ke nsímé mmē kapi n símisi nní ne máne, amá nǒ kní ne máne. Mmē ke pεpεε Nsímé Kεcire nó n yóólē api kǒ neni nní nó símisi. Nfáasone mee keyómecaa n léeri nnaηε kapí ne nó símisi. Piléecaatumε ricuruu ye lalε piké nsímé mmē ceri.

Mεfine mee ne Uléecaa n sá

¹³ Lē nnya, ani lē kani yé n wa kecáá nókenémúnjé n wailē. Ani nǐpá yo n wai ne kemúnjé, ani meyíkíyiki n tálē te Uléecaa yé ne kefa nó fénne uu Yeesu Kirisi mekame kémεε ihεε nó pa. ¹⁴ Nǒ siwá le see ye m pakare. Lē nnya, áni kape nómenéla n tikilē yare kaní pεε ní we áni méka nyu. ¹⁵ Ani Uléecaa mecǒ n we nǒn líkǒpe kaase. Uyεε nó sée. Ani nómenéwee nnéi kémεε n kpáiiilē yare ke Uléecaa yeε nó ní sée uu n kpáiiilē mecǒ. ¹⁶ Li wǒlaalē te: Ani n kpáiiilē yare ke nées n kpáiiilē mecǒ.

¹⁷ Nǒ ye nǒn Uléecaa n yáási, nǒ ye u sée re Sáa. Uu ye úka keyu ripaí uké kelene umεwai kecáá u túhaane. Lē nnya, li ne sá re nǒké lē nnéi kani nóinésói kémεε n wai kémεε u n wuru. ¹⁸ Nǒ kǒ meyíkíyiki nyule re ái linyine lee ye n caai yare nní nwóóweni née wura kapi kpísi apí ne nóanényu lǒlu apí ne nópinékpure mewee mee áme kuláa kúka m má kapi nó rintérjse kémεε nó lese. ¹⁹ Amá Kirisi menyε sone mee ríyu m má kapí ne ró lése. U we yare inyóonsesan yeε íi ríka n caailē, íi kǒ ríka tenlē kapí ne ró nyóonse. ²⁰ Uyē ke Uléecaa uu hái meκεε-me wée uu kelene nǐpá yo wai re uké pisoí ayu lǒ. Uu kǒ nkpéni nó nnya siyáa tǒrǒ nsí-i u leseri re líké nó yóriye. ²¹ Uyē kani ritiki aní ne Uléecaa kefa tene. Uléecaa uyεε pikpǒkpǒ kémεε u yukuse uu ríyu u waise re nǒké ne Uléecaa kefa tene ani kǒ ne u n tálē nnya.

²² Nǒ nkpéni nsímései mee ye usoi riyu n lǒ pakarelenle ani pεé ne fe ani meyíkíyiki n lakaane rísone. Lē nnya, ani ne nósinéfa nnéi n lakaane, ái kape kecáá kecáá. ²³ Uléecaa Nsímé ye tíyεsele ani nfáa fale yenu. Ani nfáa fale yē yare kapi ye kesoi pipi keε ye n kpu m mári. Uléecaa Nsímé nǐn we yare nlukepuri mee ye n caai. Nn ye caai. Mesére kní we ne nnfaa.

²⁴ Kesoi pipi ye we yare meyúí.

Keriyu kake ye n yé yare meyúí mεfele.

Meyúí yeε kóósile mεfele amε súrii.

²⁵ Amá mesére ke Upíima Nsímé Kεcire pǒo ye n we.

Nsímé mmē kapi nní Nsímé Kεcire kémεε nó riyóó.

2

¹ Lē nnya, ani rikpákárá nnéi mpuri ne nnóome ne kecáá kecáá mεwai ne kufatoi ne iwóhó riyá. ² Ani Uléecaa nsímé n la yare ke siwá fenfēí asi ye nní mεpe sone ní la, líké tíyεse nǒké rísone papisi, líké kǒ nóanényu lǒ nnya. ³ Nǒ Upíima isoi sone pilélé masile.

Kirisi pikó ye Uléecaa mpuri pikó le

⁴ Ani ne u rikǒ, uyεε ripare kecire tee ye nfáa n he ke pisoí api n kési, Uléecaa pǒo ri wée re tetee uinipεε-i rinéikǒó. ⁵ Nǒ ticuruu, nóké kǒ n we yare aparε nyεε nfáa m má. Nyē ke Uléecaa uu kpísi, uu tíyεse Unfaasone nní ne ukεyǒ u mǒm. Kei kaní yé piléékǒó icápine n wai, piléékǒó pεε pinfaa n kpísi pin ne inyóonse

kuu ní la u wai, uyē un kō Yeesu Kirisi nnya i pakarente. Ulééca Nfaasone kέmee ke liinyóonse iyē ii léeri. ⁶ Li Ulééca Nsímé ritelé kέmee wólaalē te:

Ne ripare ke Ulééca uu n wée tin nnéi má kpísile ké Siyᵒᵒ-pᵒ kari riké pansε kenui ripare.

Uye un ne ri n tálē, úu isei meluke má. ⁷ Tipare tee nó mpí nó nní ne kefa n tenelē kέmee kuláa píima mále. Amá ri pepεe ápi Ulééca ne kefa n tenelē kέmee wele yare lē kapi nní Ulééca Nsímé ritelé-i n wói re:

Tipare ke pimóme ápi n fómᵒᵒ tee nkpéni pansε

tikecire tee kenui-i ní we. Li kō wólaalē te:

Tipare rinyine ye ri ke pisoι ápi ye rinkpóu,

kuparecaᵓaa kunyine ye ku kpee ye pisoι n lóise. ⁸ Ke pisoι pē ápi Ulééca nsímé pipakare ní ye nnya kapi ti rikpóu. Lē kai kō hái mekeε-me we re liké pi wá.

⁹ Amá nᵒ ne mpuri mmē ke Ulééca uu n wée le. Nᵒ piléékᵒ icápine le pεe uyóᵒpi inyóonse n wa. Nᵒ Ulééca pikó le. U nóaneyu lóle uu metéi kέmee nó yekei re ani umewai píima pisoι riyóó. ¹⁰ Ani pεe mekeε Ulééca mpuri pikó, amá nᵒ nkpéni umpuri pikó le. Ulééca úu pεe mekeε íwe nó tē, amá u nkpéni íwe nó ténle.

Isoi kai m pise re Ulééca ukéikó uké li

¹¹ Pinésáne lala kecire, nᵒ ketē nté písáne le pεe pincee n tósu. Ne la kέ nó rinmóópuse re ani nómenécire tí, áni kape likáipi-káipi lee ne nó n tᵒpu n tikilē.

¹² Nónésoi kani n le nᵒn ne pepεe ápi Ulééca n wuru kέmeé we iké n nyamí. Lin lē n wa, kei kapi yé pεe nó ní wóhᵒsi re nᵒ mewai kópe wai, ápi kei nómenéwai sone yenu ápi Ulééca ríyu waise keyáa ké kuu n sónti.

¹³ Ani Upiima nnya sisoipipi iyᵒᵒpi nnéi yee ketē kecáa ní we m pakarelē. Ufoí yee uyóᵒpi yee ketē nnéi kecáa ní nᵒne te. ¹⁴ Ani kō pepεe umtene ní we m pakarelē. Pē kuu túmει re piké ye piwaikópekᵒó kutu ripasa, piké kō pepεe lisone n wai ríyu waise. ¹⁵ Lē ke Ulééca uu ní la lee re ani lisone n wai, piníri pεe ne nó n kénene piké ne rinséé nnya. ¹⁶ Ani n we yare pisoι pεe ápi úka kecáa n tū, amá áni kape pεe re káni nní úka kecáa ní tū nnya, nó rikpákára mewai m má nᵒn mekecáa yáriilē. Ani n we yare Ulééca pikéikó. ¹⁷ Ani ye mᵓpá úye m pakarelē. Ani nópinémáreco n la, ani Ulééca n wuru, ani kō uyóᵒpi ríyu n waiselē.

Kirisi iwe kari yé m pailē tᵒn ne irókó le

¹⁸ Nᵒ pikéikó, li pise re nᵒké nómenécire ricepise ani nópinékeisaa n wuru. Ai pē isoi yee ní nyamí pin kefa láarú ᵓmane, amá ne pē mekó mee m páápú kani yé m pakarelē. ¹⁹ Li nyamle re mᵓpá pin usoi íwe n lukεise kái pεé ne n sá re uké n le, li ríyu mále re uké Ulééca kuú ne aseí n tíkilē nnya n kahari. ²⁰ Asei kecáa, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n yenaalē. Amá in te usoi ye lisone wai un kō pεé ne íwe kahari, li Ulééca inipeε-i lisone le. ²¹ Lē ke Ulééca uu ne nó n sée re ani ye wa ye lē. Kirisi pᵒ ne kō nókenécáa íwe lile uu ne nó nyíse re ani uncee n tikilē. ²² Uyē úu akópe áka wailē, nnóme níka rín ketume unnᵒ-i léeme. ²³ Pi u lámaankeeε, amá úu úka alé ceεi, ápi íwe u lukεise, amá úu úka sisikeε, amá umεcire kuu kpísi uu Ulééca yee aseí ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴ Arókópe kuu kpísi uu ukεcáa wai ápi ne kunapéékᵒó kecáa u kari re akópe aké kerócáa le, tᵒké pεe lelee ní nyamí Ulééca inipeε-i n wai nnya. Uakpē nyee tíyεε ke tᵒo ne peí. ²⁵ Nᵒ pεe mekeε-me nyéεile yare sipoipipi see m pᵒ. Amá nᵒ nkpéni useεé ne uyee nókenécáa ní pailē kέmee pelele.

3

Pinósi ne pipila kecáa nsímé

¹ Limεcɔ kái we ne nɔ́ pinósi kέmεε, ani nómenécíre ricepise, nípá nó úye uké uula m pakarelē. Lελεε yé tíyεse pē pila peε ápi nókenécɔpe Uléécαα nsímé ne kefa n tenelē api nóínεsoi sɔne yenu. Mπά nɔnsá nsímé mmē n símisi, pi yé peé ne Uléécαα kefa tenε ² re pi nóínεsoi sɔne kani n le nyáni nnya. ³ Ani kapε ne ipiηe kecáá melape lekαα-lekαα kutu n cɔlē, yare nní pinyúpipahαα ne wura ikólé ne ilū sɔne pitánti. ⁴ Amá lελεε Uléécαα kέmεε ríyu m má lee nní melape lekαα-lekαα mee usoi kefa-i m pékaalē. Ame ye caai, áme ye kɔ fɔni. Lελεε nónnéfanaρε ne nóínεsoi niηe-niηe kani n le. ⁵ Limεcɔ ke peε mekkeε pinósi peε Uléécαα ne kefa n tenelē pin pipila pakarelē pin kɔ ne Uléécαα tálē api ye peε lapisi. ⁶ Piuse yeε nní Sara yeε peε ula Apiraham m pakarelē hái uu ye ne u séi re uusaα. Nɔn lisɔne n wai, nɔnsá líka n wuru, nɔ pansεle ukepire pikó.

⁷ Limεcɔ nɔ́ pitisi, ani ne nópinénósi n we nɔn rísonε pi nareσι re ápi páápu nnya. Nfáα mmē ke Uléécαα uu nó n he faalαα, nó ne pē kuu kesé n he. Lē nnya, ani ríyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka ái yé peε nópinéyómeyáhaα kέmεε nó púnεise.

Li pise re Kirisi pikó piké n lakaane

⁸ Ntórɔɔ kam nó n símisiηe ye mmú re ani kemúnjé keσε m má nɔn kefa pénelē. Umáρεcɔ nla nké nókenéméé n we, ani ye kɔ ucɔ íwe téni ani kɔ nómenécíre n cepiselē. ⁹ Ani kapε ye mewai kópe n ceikεene, áni kapε ye kɔ alé n ceikεene, amá ani ye rinóɔ sɔne usoi ritikise. Lē nnya kuu nó sée re ani ye lē wa, rinóɔ sɔne riké kɔ ne nɔ́ n tikilē yare kuu mí ma. ¹⁰ Li Uléécαα Nsímé ritelé kέmεε wólaalē te:

Usoi un meykíkyiki n la uké isoi sɔne li liké kɔ siyáα nnéi u n láárú,

li pise re uké urilempi ne nsímé kópe tí.

Uu kɔ unnɔɔ ne nnómesimé kááσε.

¹¹ Uké umεcire ne mewai kópe tɔ. Uu lisɔne n wai.

Uké nkíηniηe piwélaα ne kέyu m mahanlē.

¹² Upíima ye pepeε aseι n tíkilē inípeε tapaalenle.

Un kɔ pipiyómeyáhaα kutu cɔlē.

Amá u ye pepeε mewai kópe n wai kepire ritɔle.

¹³ In te lisɔne piwai kaní ne kέyu mahanlē, wóo yé peε íwe nó n wai?

¹⁴ Ticuruu in te lisɔne kani wai nnya kani íwe le, liké nó n láárú. Ani kapε písoi n wuru, líka ái kapε ye kɔ nfasimé nó tā. ¹⁵ Amá ani nósinéfa-i n nyu re Kirisi yeε

Upíima, ani kɔ ríyu u n waise. Ani ye nómenécíre n cápinelē nɔn ne mé te pin nó m pise re yo nnya kani nní meyá ne u tálē ¹⁶ nɔké rinóɔ rísonε yósi ne ipakare.

Ani kefa n kpáiiilē, pepeε ne nó n náási re piké nórinéyu kpu pin nó lámisi re nɔ Kirisi tikilē nnya, piké isei li. ¹⁷ In Uléécαα mela, li kutɔsi we nɔké lisɔne n wai

nɔn ne íwe le ne kani yé nómenéwai kópe kecáá nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáá, nkpɔ cireníηe kóló ke Kirisi uu písoi akópe kecáá kpu. Uricuruu úu akópe áka má, amá uu pikópekɔɔ kecáá kpi re uké ne Uléécαα kέmεε pi ha nnya. Pi

u kpule uu kpi yare ke kesoipipi áke ye n kpu mecɔ, amá Uléécαα Nfaasɔne nn u yukuse, ¹⁹ hái uu ne pepeε nkpɔ kuhore-i n kpaniilē Nléécaasimé yóó. ²⁰ Pē ápi peε Uléécαα pakare kumúnjé kpe-i kuú peé ne pi n kahari úu la uké ukuwɔi

yukuse. Peé uye-i ke Nowee úu peε ukutakai kari. Písoi nkáripí, pipaha ηmane peε kukεmεε lompɔ, aku míni kecáá n tɔsilē Uléécαα uu ne piayu lolu. ²¹ Limeni

mē ye míni kani ye neni nní rí wóle ai nóánéyu lolu kumíri le. Api míni nó wóle re liké nóinépiηe kecáá mékperinkpe heεre. Pi míni nó wóle re liké nyíσε

re nɔ ne Uléécαα ténile re uké ne Yeεsu Kirisi meyise pikpɔkpɔ kέmεε ritiki uké ne nókenémúnjé sɔnukuse. ²² Uyεε keyómεcaα ritaá uu ha Uléécαα kuluke-luke-i

kέyukɔɔtone-i tone. Uanipe-i ke Uléécαα uu piléécaatumε ne lē nnéi lee kei ríyu ne rínanηe m má wa un likεcáá tí.

4

Lē kapi ye Kirisi kémee isoi fale n li

¹ Kirisi ye uipinje kémee ntóosi konle. Lē nnya, ani ukemúnjé kē kecō m múflē nōn ne mē te nōké íwe li. Nkó yee uipinje kémee ntóosi n kō yèè fele uu akópe piwai yá. ² Lē nnya, kaí ne neni n kpísi, ái pise re nōké Uléécaá mela n tikilē nōn kō ne itunje tōrōō nnyí kai nní ketē kecáá nó n tise nínésosi le. Ani kape lē ke nínépinje ii n káipinkēe n tikilē. ³ Asei kecáá, nō pēe mekeē pēpēe ápi Uléécaá n wuru mela meyá wale, nōn mékperinkpewai ne pikáipinkēe ne pítaniré ne iluke picáinkēe ne pítaniré ikenene wai nōn piléé nyóōnse. ⁴ Li nkpréni lipite pē nnōō yile re áni ye kō mewai kópe mē piwai rikpá pimēcō. Lē nnya kapi nó lámisi. ⁵ Pi yé kam api pimewai Uléécaá kēénkēe. Uyee umecire cápínelenle uké ne pinyánnyá ne pikpōkpō nnéi túhaane. ⁶ Lē nnya ke Kirisi uu Nsímé Kεcire riyóó uu ne pikpōkpō ricuruu péne. Pi pimewai kecáá ne pi túhaanele yare mǎpá kesoipipi kéye mecō. Amá Nfáasone nnya, pi yé nkpréni fe api Uléécaá kémee nfáa m má.

Lē kapi ye Uléécaá lihēhēe rimmúlu

⁷ Mǎpá yo ketō ye nnyáā wale. Lē nnya, ani mesōhō m má nōn mǎpá yo wai ne kemúnjé, nōké ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸ Lē nnya, lē kani yé n wa lee re ani mesére nísone n lakaane. Nla yèè akópe meyā tinnēle. ⁹ Ani kusáne n wapaane. Ani kape ye kefa-i n ηmōpu nōn ne písáne yósu. ¹⁰ Uléécaá ye mǎpá nó úye linyine hele ne limpehē. Lē nnya, mǎpá úye uké ulihēhēe kpísi uu ne picō n léni. Nōn lē n wai, nō pēe lē pisoí le pēe Uléécaá lihēhēe nísone m múflē. ¹¹ Lin úye n he re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Uléécaá nnōō símisi. Lin úye n he re uké ye picō lé, liute uké nnanje mmē ke Uléécaá uu u n he ne picō n léni Uléécaá uké ne mǎpá yo kémee Yeosu Kirisi rinyiri nnya ríyu yē. Yeosu Kirisi uyee mǎpá píyei-pō meyóōpi ne nnanje te! Amí.

Kirisi iwe icō piluke

¹² Pinésáne lala kεcire, nókenéwuú áke kape tō ne lē kai nní ne mǎpape nó m peikeē yare nna mee nókenécáá kōonu. Ái kape nó n we yare lisána linyine ye ni. ¹³ Amá liké meyá nó n láárú re Kirisi iwe icō kani le nnya. Limecō kai sónti liké nó n láárú, kumúnjé kpe-i kuú ha umeyōōpi ní lesene uké pisoí nyíse. ¹⁴ Pisoí pin Kirisi nnya nó n lámisi, liké nó n láárú re Uléécaá Nfaasone, Nfáayukóō ye nókenéméé wele. ¹⁵ Nó úka uu kape íwe n le re u usoi kpu née u linyine yáai née u mewai kópe menyine wa née u picō nsímé nnyine kémee táhankēe nnya. ¹⁶ Amá in te unyine ye íwe le re u Kirisi ukó nnya, ái kape isei u n we. Amá uké meníne rinyíri tē nnya Uléécaá ríyu waise. ¹⁷ Itunje ye tule re Uléécaá uké ne pisoí túhaane. Upikó kuú ne koraanene. In te tó kai ne koraanene, íye kai yé ha pēe kētō-pō pēpēe ápi ní la piké Uléécaá Nsímé Kεcire kutu rińcō wa? ¹⁸ Li Uléécaá Nsímé ritelé kémee wólaalē te:
In te aseí ute riyu pilale ye papisi,
íye kai yé ha pēe kētō-pō pēpēe ápi Uléécaá m pakarelē ne pikópekóō wa? ¹⁹ Lē nnya, pēpēe Uléécaá mela kémee íwe n le piké ne lisone piwai n nōrlē, api Uléécaá, aseí ute yee pi n wa anipe-i pimεcire wai.

5

Lē ke Uléécaá icápine piwéése api yé Kirisi pikó kecáá rimpat

¹ Lē nnya, Uléécaá icápine piwéése kam nkpréni ne símisi. Né ne kō pimεcō Uléécaá icápine uwéése le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inénípeē yenle. Ne kō meyóōpi mee nfáani n léerine kémee ketóne mále. ² Lē nnya, ne la ké nó

riḡmóópúse re ani piseseḡ meḡo písoi ke Uléecaa uu nó rimmúise kecaá ḡsone m paílē. Ai kape tílasi, amá liké ne nórinéḡo yare ke Uléecaa uu ḡ la. Ai kape kō re piluke tḡḡ-tḡḡ pinyine kani kēmeē wéesi, amá ani pikēcaá m paílē ne kefa keḡe. ³ Ai re nōké pē ke Uléecaa uu nóanénipe-i n wa ne kéyu m páapú, amá ani ḡsone n wai piké nó n nyáni pin nómenéḡo wai. ⁴ Nōn lē n wa, uwéese yee písói kecaá m paílē yare useḡe un ha n ka, u yé riyóḡpikḡ tēe ári ye píkai n caai nó rikipise ani pēe ríyu m má.

⁵ Limēḡo, nó pikpēre ne pinmáne, ani nómenécire ricēpise ani piwéese metene n we. Nónnénéí, úka úu kape ye u ne picḡ kusencḡ kēmeē umēcire n taáselē. Li Uléecaa Nsímé ritelē kēmeē wólaalē te: Uléecaa yēe píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pēe ye pimēcire rincēpise ne kefa fénnē. ⁶ Lē nnya, ani nómenécire ricēpise ani Uléecaa ḡnaḡe nnéi ute metene n we uké ituḡe iyē kuu n yekei kēmeē nó ritaáse. ⁷ Ani nónnécḡḡ nnéi ukecaá topile. U nókenécáa paílenle.

⁸ Ani ḡpá yo n wai ne kemúnē. Ani kape lḡpile! Nóunélaarḡ Setani ye kōniile yare kúkinaá kḡe n senkeē, un wéesi uké unyine céeriine. ⁹ Ani ncée u tápisi ani kō nfatene kēmeē n taalē. Ani n nyu re íwe kani nní n le icḡ ke nópinémáreḡo api ketē nnéi kecaá le. ¹⁰ Uléecaa ye riyále re nōké nkḡpēni íwe li ái kape náḡai. Amá u Kirisi ne ritikile uú ne nó séi re ani mesére umeyḡopi kēmeē n we. U yé unfanare píima kēmeē ḡnaḡe nó he nónnéfatenē nn papisi líka ái yé pēe nó ritḡḡ-tiḡḡ nōké loó. ¹¹ Uyee ḡpá píyei ḡnaḡe ute! Amí!

Iyáhaa tḡḡ

¹² Silasi kam n nyu re u aseí tikilenle yee né lē amé ne kételēpi nké nó wólu ké ne nó riḡmóópúse, ké kō ne nó nyíse re Uléecaa ye meyíkíyiki ípēelēe nó nyísele. Nō ípēelēe kuu nó ḡ nyíse kēmeē ḡsone wele. ¹³ Kirisi pikó ke Uléecaa uu nómenéḡo n wée pin Papilḡni nté we ne unéḡmáne Mariki ye nó yáhaarḡ. ¹⁴ Ani ripirane ani yáhaane liké nyíse re nó lakaanele.

Nó mpí nnéi nó Kirisi pikó, Uléecaa uké nkḡḡniḡe nó he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Mpá Kirisi pikó piye kapi rítelé ntí wóipó. Timewee ye nkpráni yare rinóo ke usoi uu ye m ma uu kelené ncée kpísi uu kelò tómpó. Uteléwale nkó ye ma rē unkpó itunje ye nyahaimēle. U ri wóile rē Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi rē piké méwee sone mee pinfatene kémee ní we m múlě, piké kó icélaa kapi ní yósi ne aseí n tikilě (1).
2. Uu kó lě memáá picélaa nōome pēe nnōmesimé n céési pin kó méwoo méwoo wapisi ne tōpu (2).
3. Uu kó lě memáá Ūpíima Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelé ntí ye ripérése rē Ūpíima mēpeeme men n nánaisē, Ulééca nniñe kuú ne ró n niñú kémee kai léeri. Písoi meyā kuu kó la piké ncée piyéne rikpá piké piyulale ηmurei (3).

Iyáhaa

¹ Née Simóo Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukéikó le nen kó uutume. Pē nnéi pēe meróco Urólééca ne Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelé ntí wólu. ² Ne nó yáasi. Ulééca uké lě kani nní meyíkíyiki u ne Urópiima n nyu nnya meyá ípēelée nó nyíse uu kó nkíññine meyá nó he.

Pēpēe Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Ulééca mēla n wai

³ Ulééca nñane ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne nípa yo kai ró m pise ró he tóké ne nfáa m má tōn ne Ulééca mēla wai. Uyee tíyese kari céri rē u ne umeyōpi ne unñane ró séele. ⁴ Lélee tíyese ke Ulééca uu lisone píima lě kuu n yekei rē uké ró he ró pa, liké kei ne ritiki tóké pēe Ulééca sipipi, tōn ketē kecáá likáipi-káipi lēe ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵ Lě nnya, ani rinmóópú ani nónnéfatene kecáá isoi sone kpápó, ani isoi sone kecáá menyuwe kpápó, ⁶ ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápó, ani nómenécíre pimúlé kecáá ñmóópú kpápó, ani ñmóópú kecáá Ulééca likó nla kpápó, ⁷ ani Ulééca likó nla kecáá kumáre piwai kpápó, ani kumáre piwai kecáá nla kpápó. ⁸ Asei kecáá, lě nnéi lin nókenéméé n we, lin kó meyá n wai, ái yé ηmurei nóké méwoo n we áni líka wai. Nópinékei ápi yé pēe kuláa paa. Li yé kó tíyese ani Urópiima Yeesu Kirisi nñone ceru. ⁹ Amá nkó yeé úu lilika m má, úu nñone nyáni, u we yare unyíye. U paleile rē pi akópe kuú pēe mekee n wai u tinnēle.

¹⁰ Lě nnya pimáreco, Yeesu Kirisi ye nó wéele uu kó ne pikéi nó séi. Ani rinmóópú ani pikewai kémee nyíse rē nō ne sá rē nóké pi wa. Áni yé pēe lě kémee píkaí rikpóu. ¹¹ Kei kani yé pēe nñone ncée yē aní ne nórínépóo Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyōopi teneciré kémee lompo.

¹² Lě nnya kam la ké isímé iyē nó n léisente, nípa kani nní nsímései n nyu nñon kó nkemee iníñi kariilě. ¹³ Ne yē te li nyam te ké kumúnjé nkú-i kam nní nfáa m má kémee isímé iyē nó n léisente, áni kape ne m palei nnya. ¹⁴ Urópiima ye né símisile nen nyu rē ám nkpréni ketē nké kecáá siyáa kulúí kpáne. Kenétónjéyaa ye nnyáá wale. ¹⁵ Lě nnya kam ηmóópúlě te nóké masí menétónjé-máá nsímé mmē n léiselě, nípa lin íye n we.

Pēpēe Kirisi meyōopi n yé nsímé

¹⁶ Ai siwómé ke pisoí api ní musí apí ne pimesòhò wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiíma ne Uróyulale Yeesu Kírisi ye rínanje ne wemele. Amá irónípee karí ne ummule yē. ¹⁷ U Sáa Ulééca kémee ríyu ne rínanje yenle. Likumúnjé kpe-i ke Ulééca, nímule ne rínanje píma ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépròna re nnéi n te. ¹⁸ Pée uye-i karí pee kesé Ulééca riyore kecáa n we ne Yeesu, tò pee metē mē konle men keyómecaa-pò leeri.

¹⁹ Lē kari nní n yé ye tíyesele ari meýíkíyiki n tálē te lē ke antepuye api n símisi ye aseí le. Nò alari mále nòké n n waiselē. Pínsímé ye nó we yare kéfírāa kee kuñmaha kémee ní toré liké ha ne weesi, Kírisi yee ní we yare rimarewarepi uké pee léeme uké nó n kpáilē ne nòsinéfa kémee-pò. ²⁰ Li pise re nòké rísone kò te úka úu ye fe uké mmē ke antepuye api Nléécaasímé kémee ní ma ne ukemúnjé cire fe uké kò. ²¹ Ai pisoí pee píricuruu musí apí ne n símisi, amá Ulééca Nfaasone mee ye pi lò, api péé ne Ulééca rinyiri n símisi.

2

Picélaa nòome

¹ Antepuye nòome ye pee mekee Isirayeli pikó kecòpe leemele. Limecò ke picélaa nòome pòò kò meya nòkenécòpe lontine. Inòomécélaa yee ye ne ncaai ní ka kapi tantine api kò Ucélaa yee piriya n lò fómni ai pee ásáláú kaikai anyine pi wai. ² Pisoí meýā yé méwoo méwoo piwai kémee pi ritiki, pē nnya aseí ncee riyu ari kpi. ³ Pi yé nwóónaapí nnya nnòlari kémee nnòome wa apí ne nó fe api le. Amá hái mekee-me ke Ulééca uú ne pi túhaane api akòpe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepò.

⁴ Ulééca uú pilécaatumé pee ne u m púnne kañne. Amá kuñmaha kuhore-i kuu pi riláupò re piké kei m pahaalē liké ha ne ketúhaaneyaa tu. ⁵ Uu kò pee kekpuretē pisoí kañne. Amá u pee tíyesele míni ame yipu ame pikópekòò nnéi kóóí. Pisoí pipaha ñmane kuú pee kañne. Nowee yee pee n yóólē te pisoí piké aseí ritiki ye pikécòpe wele. ⁶ Uu kò Sotòm ne Komòori ayu ne túhaane uu a tékéé aa panse nfúrò. Lē kuú ne pepéé ápi u m pakarelē nyíse re limecò kai kò pē waine. ⁷ Amá usoi use riyu kuu lò. Uyee nní Lòti yee aseí m má. Unfaa kémee pikó ye pee méwoo méwoo wapisile lin meýíkíyiki mpòcaai u tanaalē hái. ⁸ Uyee pee aseí tikilenle un ne pikécòpe we. Mpa keyáa kéye kuú pee pimewai kòpe nyáni un kò kóméi, lin pee ukumíri yóókuselē. ⁹ Li nyísele re Upíima ye nyule lē kuu yé pipeikee kémee pepéé u m pakarelē ní lese ne lē kuu yé kò pipakarecírē pò kò ketúhaaneyaa kutu rimpása. ¹⁰ Pepéé mékperinkpewai ne píripòò n wai ápi kò Upíima nnanje waiselē kuu meýā kutu pasane.

Picélaa nòome pē ye akín kòpe ne píyuwélaa mále. Api ye pimécire tí ne keyómecaa-pò lináñe-nanje piháikuse. ¹¹ Pilécaatumé ricuruu pee rínanje m má pin lē fe ápi ye Upíima keyu-i keyómecaa-pò lináñe-nanje lē nkòpe níka símisi. ¹² Amá picélaa nòome pē ápi ye musí, pi we yare ísee ke pisoí api n cópii piké keyáa kò. Lē kápi n nyu kapi ye lámaankee. Ísee mecò kai kò pi kónine. ¹³ Pi kò pē tikpákárá waine liké ne pírikpákárá kapi picò n wai pi ceei. Pimela mee re piké ye metunjetéi ne mewai kòpe kapi n káipinkee n wai. Mékperinkpe ne nseiciré ye pi póriilenle. Nó ne pē nòn n tū nòn kesé n le, ai pi n láarú re pi ye nnòome nó wa. ¹⁴ Iwásánkaí ye piinipere-i wele, ápi ye kò akòpe piwai kecáa kò. Pepéé ápi Ulééca ncee kémee inínjé m má kapi ye keyu rikéraase. Memá nnáapí ye ne pi mainule. Ulééca ye anòò pi wale. ¹⁵ Pi ncée sone tíyele api ncée kòpe tiki api pòlu. Ncée mmē ke Peyò unmánne Palam uú pee rintíki kapi tikilē. U ye pee mewai kòpe wale api u hééle. ¹⁶ Amá Ulééca ye péé ne umewai kòpe kecáa u césile. Ísee íi ye símisi, amá keminaayaha ye péé ne mesoitē símisile áke tíyese antepu Palam úu pee pinírikei rikpá.

¹⁷ PISOI pEE wele yare nínihòì mee òn míni m má nEE ahope ke kuyò aku ye rínkpíise. KESINE píima kuñmaha-i ke Uléécaá uu ketóne pi he. ¹⁸ Pi nsímé nyule háì, amá ápi pEE aseì má. PISOI pinyine ye pepEE nní ncée kópe n tìkilē anipe-i òmēherēelē áì kahanē n nāñai. Pinóome pē ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite pē kéyu kéraase. ¹⁹ Pi ye pi maa re pi yé tíyese api ilási kémeé lelu, amá pē òmaa ricuruu pin pEE kò mewai mee ye ne nkpo ní ka ilasi le. Lelee re nípa úye ye lelee u n feriyē ilasi tunle. ²⁰ Upiima Yeesu Kirisi yEE Uróyulale. Asei kecáá, in te pinyine ye u ceri api ketē nté mékperinkpe piwai ne pimécire tǎlu, api kò limemáá mekemEE pepò, lipite pē mewee fale mee caailenle ame mefoí tósu. ²¹ Li pEE kutósi we re ápi kape píkaì nsímēsei n ceraalē ne kapi yé n n céri api pEE kò isé ke Uléécaá uu pEE pi m pa pitíki yá. ²² Lē kai nní pi n wa ye nyíse re meyu mmé kapi ní ma ye aseì le re: Kepòpi ye kúukee ake panse ake le nEE kúfōñ ye mewóle-maá apéré-i píñiri.

3

Uptima mepeme nsímé

¹ Pinésáne kecire, títelé lírū ye ntí kam nní nó wólu. Ne aketé kémeE lalē ké lē kani pinyuwe m máalē nó léisente òké ne kemúnjé sone n wailē nnya. ² Ne la re ani nsímé ke antepuye pEE Uléécaá rinyiri ne n símisi apí pEE mekeE-me ní ma ne isé ke Urópiima ne Uróyulale uu ní pa, pitume api tó n téñse kecáá léise. ³ Ani kò te pISOI ye siyáa tǎrǎo kémeE sóntile piké pilipòkò n wai pin nó sennyi ⁴ api ye re: U maa re u sónti, yei kuu peé we? Háì ke pírósaá apí ne n kpí, nípa yo ye wele yare kaí pEE ketē kekoraane-me ní we. ⁵ Amá pi nyule pin ne kesu re háì áì neni-me ke Uléécaá uu urinòo ne ketē ne keyóme wa. Míni kémeE kuu ketē leseme uu kò míni ne ke wai. ⁶ Limecò kuu kò pEE tíyese míni ame yipu ame ketē fe uu ne kekecáá líkò nnéí tékéé. ⁷ Uléécaá rinòo tē cire tee kò nfáani ketē ne keyómecaa múlē uké ha ne nna kémeE si ritékéé. Keyáa kē kuu pepEE ápi ye Uléécaá m pakare ne túhaanene uké kesé pi ritékéé.

⁸ Amá pinésáne kecire, nsímé nse ye we kái ne n sá re òké palei. Mmee mmú re: Keyáa kesE ye Uléécaá inipee-i añmē kúkotokú kuse le. Añmē kúkotokú kuse pò ne kò keyáa kesE le. ⁹ Upiima úu nāñaise uké kelene lē kuu ní ma wa yare ke pinyine api m músu. Nó kuu ne lē niñú re úu la nó unyine nfaa nké pò nnya. Amá u la re ani nónnénéí fe ani isoi conse.

¹⁰ Upiima kekameyaa ye ha sóntile yare uyaa. Nné píima nnyine nn wai keyómecaa ake pǎlupò. Nna nn keyómecaa-pò líkò nnéí tore, ketē ne kelikó nnéí aí tore. ¹¹ Kai nní ní we re lē ke nípa yo aí sééne nnya, li pise re nónnésé ne nóínésòì kani n le iké aseì n tìkilē in kò ne Uléécaá sá! ¹² Lē nnya, ani nómenécire nyóonse aní ne m mé te Uléécaá uké mekeE kam. Keyáa kē ke keyómecaa ake nna yósune keké tore múkú-múkú, lē nnéí lee kekemEE ní we aí nna kutoi kémeE wólente. ¹³ Amá Uléécaá ye ró maa re u yé keyómecaa fale ne ketē fale wa. Nsímései mee yé ha kei n we. Ketē kē kari mé.

¹⁴ Lē nnya pinésáne kecire, lē kani nní m mé nnya, ani riñmóopú ani uinipee-i n we áni ncaai níka má, nkópe níka òn kò nó teñlē. Ani kò nkíññiñe kémeé n we. ¹⁵ Ani kò te Urópiima nniñe ye tiróyu lǎle, yare ke urósáne lala ne urómáreco Pòoli uu n wói. Uléécaá yEE likemeE mewéesesòhò u he. ¹⁶ Atelé nyē nnéí kémeE kuu linsímé ní wólu kuu ye lē símisi. PISOI ápi ye nsímé mmē silò sinyine aseì fe piké kò. PepEE ápi líka kumúnjé ní nyu ápi kò pelaalē api ye pEE n kēñéese, aseì aá ne pi pòlu. Ticuruu lē kapi kò Uléécaá Nsímé atelé tǎrǎo nnéí kémeE wai. Pimécire kapi ne nkpo wéési.

¹⁷ Lẽ nnya, nõ pinésáne lala mpí, nõo nní lẽ pinyuwe m máálẽ, ani nómenécíre tí. Insá lẽ, pepeé ápi Ulééca n wuru mewai kópe yé tíyese ani pi tiki ai nó lóise.

¹⁸ Amá li pise re nõóké ncée mme-i ke Ulééca uu ípeeléé nó n nyíse n tikilẽ nòn ne kényu sí, ani kò Urópíima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ceru. Uyee neni ne nípá pýei-pò meýòpi te! Amí.

Títelé foí ke Yohani uu n wói

Lelɛɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Kirisi pikó pɛ nfasimé kapí ne icélaa kópe n cókai ke Yohani uu rítelɛ foí ntí wóipɔ. U icélaa kópe pikó pɛ tinyíri he re Kirisi pilaarɔ. Pi kesile re Kirisi uu kesoi pipi, ápi akópe ncaai kpíilɛ te linyine, ápi lɛ ke akópe aa ye tó ne Ulééca kecɔpe n caai kpíilɛ te linyine. Ai pɛɛ wai re áí cónlɛ te Kirisi ukó uké isoi sɔne n le. Piyómeyáhaa féé pinyine pɛɛ icélaa iyɛ céesi.

Lɛ nnya ke Yohani uu n wói ye nní: U lalɛ icélaa iké kecíre n we uké kɔ aseí ripéresɛ. Lɛ nnya kuu pi léise re piké icélaa iyɛ kapi kékoraane-mɛ n kɔ timúlú nɔne (2:24).

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Úteléwɔle ye nyísele re u Yeesu useérakɔ́ le (1:1-4).
2. Yohani ye re pisoí piké metéi kɛmɛɛ isoi n le. Likumúnjé re Ulééca ye metéi le. Lɛ kɛmɛɛ, li pise re Kirisi pikó piké nla isé n tikilɛ (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaarɔ píima mekame nkó ke úteléwɔle uu nté símisi (2:18-29).
4. Uu kɔ Kirisi ukó mɛwee léise (3:1-24).
5. Iye kapi ye nnóomɛsimé ne nsímɛsei ceri api kóólɛne (4:1-6).
6. Nala ke usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari nfatene kpísi arí ne akópe feriyɛ (5:1-21).

Nstmé mɛɛ ye nfáa n he

¹ Lelɛɛ pɛɛ nɔ́pá yo ke Ulééca uu n wa kékoraane-mɛ ní we, ari linsímé kóm, ari kɔ ne irónípe li yenu ari li nyáni, ari kɔ ne arónípe li ca, lɛɛ nní rinó te ye nfáa n he. ² Sáa kɛmɛɛ karí pɛé wepɔ. Li nfáa mmɛ́ tó nyísele ari n yenu. Lɛ nnya kari nfáa teneciré mmɛ́ nsímé símisi, tɔn kɔ nó n yóólɛ. ³ Lɛ kari n yé ari kɔ kom kari kɔ nɔ́ yóólɛ te tó ne nnó́ tóké ripéne tɔn ne kesé tó ne Sáa ne Ukepípi Yeesu Kirisi kupénɛcɔ kɛmɛ́ we. ⁴ Tóké ne mpóonare m má ne kɛtɔ-pɔ nnya kari tirócúruu lɛ wói.

Ulééca ye metéi le

⁵ Nsímé ke Yeesu Kirisi uu ní ma ari n kóm tɔn kɔ n yóólɛ ye mmú re: Ulééca ye metéi le, kuɔmaha kúka áku ukemé́ we. ⁶ Tɔn m ma re tó ne Ulééca ye pénéle, tɔn kɔ pɛɛ kuɔmaha pikɛi wai, tɔ pinóome le, ári nsímɛsei tikilɛ. ⁷ Amá in te metéi kɛmɛɛ kari sónɛ, yare ke Ulééca uu nní metéi kɛmɛɛ ní we, li yé tíyɛse tó ne pirócɔ arí m pénéle, Ukepípi Yeesu menye ame pɛɛ nɔ́pá arókópe áye ró heere.

⁸ Tɔn ye m ma re ári akópe má, merócíre kari fómni, nsímɛsei nín kerómé́ we. ⁹ Tɔn ye arókópe n yámne, u yé ró a sárei, uu kɔ ntócaai nnéi ró heere. Likumúnjé re Ulééca ye aseí ute le. U ye nɔ́pá yo wale lin kecíre we. ¹⁰ Tɔn ye n kesí re ári akópe áka wailɛ, tɔ Ulééca kpísile yare unóome, ai pɛɛ nyíse re unsímé nín kerómé́ we.

2

¹ Sinéwá! Ne rítelɛ ntí nó wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tɔ Sáa Ulééca kɛmɛɛ-pɔ usíméyɔ́ mále. Uyɛɛ aseí ute Yeesu Kirisi. ² Uyɛɛ uricuruu kpísi uu arókópe kecáa he yare inyóonsesɛɛ re Ulééca uké arókópe ró sárei uu ne ketɛ nnéi pisoí akó péne uu sárei.

Isé fale

³ Tɔn Ulééca isé nɔne m múilɛ, li nyíse re tɔ u nyule. ⁴ Usoi nkó ye ye ní ma re: “Ne u cerile” uu ye kɔ pɛɛ uisé rimúlú ye unóome le, nsímɛsei nín ukemé́ we.

⁵ Amá usoi nkó yee unsímé m̄ múlǐl̄e ye nyísele re u u lala ne kefa keese. Lel̄ee ye nyíse re tó ne Ulééca ye p̄nelenle. ⁶ Li pise re usoi nkó yee ye m̄ maa re tó ne Ulééca ye p̄nelenle, unsé nké k̄o n nyam̄ yare ke Yeesu nsé n̄ p̄ee n̄ nyam̄ mēc̄o.

⁷ Pinésáne lala kecire, ái isé fale kam nó wól̄u, amá isé kpure ye nyi kani kékoraane-me n̄ yosí. Isé kpure iyee nní rinóo kani pikóme m̄ masí. ⁸ Mpa ne l̄e, li k̄o p̄ee isé fale le yee Kirisi k̄eme ne nókenéme n̄ nyísel̄e te aseí ye nye. Lel̄ee re kuḡmaha ye tómp̄ole, metéi sei p̄ó ne k̄o pilomme masile.

⁹ Nkó yee m̄ músu re metéi k̄emeé kuú we, un k̄o p̄ee uuc̄o ipuri yulu ye k̄o kuḡmaha k̄emeé wele. ¹⁰ Nkó yee uuc̄o n̄ la ye metéi k̄emeé wele, líka ái ye u lóise. ¹¹ Amá nkó yee uuc̄o ipuri n̄ yúlu ye kuḡmaha k̄emeé wele. Kuḡmaha k̄emeé kuu s̄one aku u nyiinse úu p̄ee nyu méye kuu sí.

¹² N̄ó sinéwá! Ne rítel̄é ntí nó wól̄ule k̄é nó léise re Ulééca ye Yeesu Kirisi rinyiri nnya nóanék̄ope nó sár̄eile. ¹³ N̄ó pinésáa! Ne nó léisele re n̄o uyee hái kékoraane-me n̄ we nyule. N̄ó pikp̄ere ne pinmáne, ne nó léisele re n̄o ukpááree Setani feriyele. ¹⁴ N̄ó sinépipi! Ne nó léisele re nó Sáa nyule. N̄ó pinésáa, ne nó léisele re n̄o uyee hái kékoraane-me n̄ we nyule. N̄ó pikp̄ere ne pinmáne, ne nó léisele re n̄o pááp̄ule. Ulééca Nsímé ye nókenémeé wele, ani k̄o ukpááree Setani feriyele.

¹⁵ Ani kape ket̄e nké n̄ee kelikó n̄ la. Uye un ke n̄ la, úu yé k̄o fe uké p̄ee Sáa n̄ la. ¹⁶ Ket̄e kecáa likó ye nní: pikáipinke ke usoi uu m̄ má ne l̄e ke uinip̄ee ii n̄ nyáni kuu n̄ la uké m̄ má, n̄ee l̄e kuu m̄ má un ne rikók̄ori wai. L̄e nnéi ye ket̄e nté likó le, ái Sáa k̄eme kai léeri. ¹⁷ Ket̄e ye tósule, lim̄ec̄o ke kelikó ke p̄isoi api n̄ káipinke p̄ó k̄o t̄osu. Amá nkó yee Ulééca mela n̄ wai ye n̄pá píyei nfáa mále.

Kirisi ulaar̄o

¹⁸ N̄ó sinépipi! Ituḡe t̄ar̄o ye tule. N̄o k̄o te Kirisi ulaar̄o ye wem̄ele. Kirisi pilaar̄o ye nk̄p̄eni kulúí leem̄ele, n̄on k̄o nyu re ituḡe t̄ar̄o ye tule. ¹⁹ Keró̄c̄ape ke lipite p̄e api léeme, amá ápi p̄ee pirók̄ó. Pin p̄ee pirók̄ó, pi yé p̄ee keró̄meé tone. Amá kapi nní n̄ tómp̄o nnya, li nyísele re pinnéi mm̄e k̄eme úka úu p̄ee urók̄ó.

²⁰ Amá Ulééca ye n̄ó Nfáas̄one hele yare kapi ye usoi riyu kecáa mékp̄o n̄ k̄ōnu *, ani p̄ee nónnénéi nsímései n̄ nyu. ²¹ L̄e nnya, ái re nsímései káni nyu nnya kam nó wól̄u, amá ne meyík̄iyiki nó wól̄u re n̄o nsímései nyu nnya. N̄o k̄o nyule re nnó̄me n̄ka n̄n ye nsímései k̄eme léeme.

²² Wóo unó̄me, kái p̄ee uyee n̄ k̄esu re ái Yeesu ke Ulééca uu w̄ee? Kirisi ulaar̄o lo. Sáa ne Ukep̄ipi ket̄e kuu yúlu. ²³ Asei kecáa, nkó yee Ulééca Kep̄ipi n̄ ye úu k̄o Sáa Ulééca nyu. Nkó yee Ulééca Kep̄ipi n̄ ḡmurei ye k̄o Sáa Ulééca ḡmureile.

²⁴ L̄e nnya, ani tíye nsímé mm̄e kani hái kékoraane-me n̄ k̄o nké nókenéme n̄ we. In te nsímé mm̄e kani hái kékoraane-me n̄ k̄o ye nókenémeé we, nó ne Ulééca Kep̄ipi ne Sáa Ulééca ye rip̄ene aní n̄ we pise. ²⁵ L̄e ke Kirisi uu n̄ yekei re u yé ró̄ he lee nní nfáa teneciré. ²⁶ Pep̄ee n̄ náási piké nó fóm kecáa nsímé kam nó wól̄u. ²⁷ Nfáas̄one mm̄e ke Ulééca uu n̄ó n̄ he ye nókenémeé wele. L̄e nnya, ái nk̄p̄ani pise re piké k̄o n̄ó picélaa rikpá. N̄ ye n̄pá yo nó céesi yare kai m̄ pise, nnó̄me n̄n kem̄ee we. L̄e nnya, ani l̄e ke Nfáas̄one nn̄ nó n̄ céesi wa, lel̄ee re ani Kirisi kup̄enēc̄o k̄emeé n̄ we. ²⁸ N̄ó sinépipi! Ani Kirisi kup̄enēc̄o k̄emeé n̄ we. Un píyei n̄ ka ari p̄eé ne tiróp̄o n̄ we, isei íi yé ró̄ wa. ²⁹ N̄on n̄ nyu re Kirisi ye aseí ute le, ani k̄o n̄ nyu re nkó yee nsímései n̄ t̄ikil̄e ye Ulééca kep̄ipi le.

* 2:20 Luki 7:46

3

Ulééca sipipi kecáá nsímé

¹ Ani yē lē ke Sáa Ulééca u u meyíkíyiki ró ní la api ye ne ró séi re Ulééca sipipi! Tò kò mesei lē lē. Ketē nté pikó ápi Ulééca céri. Lē nnya kápi kò tó nyu.

² Pinésáne lala kecire! Tò nkpéni Ulééca sipipi lē. Ai kahane isoi iyē karí masí kepire ní wene n nyíse. Amá nse kari pree nyu re Yeesu Kirisi un píyei m peme, tó ha ne menyíne u n we ari pree u yenu yare kuu meyíkíyiki ní we. ³ Nkó yee lē ne kefa keese n tálē yèè umecire n cápinēle uú wole cáká-cáká yare ke uyē Upíima uu ní we cáká-cáká meco.

⁴ Nkó yee akópe n wai úu Ulééca isé tíkilē. Lē nnya, akópe piwai ye isé piló lē. ⁵ Nò kò pree nyu re Yeesu Kirisi ye ka re uké pisoí akópe-i lese, uricuruu úu akópe áka má. ⁶ Lē nnya, nkó ne Yeesu Kirisi pree m pénelē úu ye akópe n wai. Nkó yee akópe n wai úu u yenaalē, úu kò u nyu.

⁷ Nó sinépipi, áni kapere tíye unyine uké nó fóm. Nkó yee n wai yare kai m pise ye asei tikilenle yare ke Yeesu Kirisi pòò kò asei n tíkilē meco. ⁸ Nkó yee akópe piwai ne kényu m mahani ye kuníri ukó lē. Kuníri kpere háí kékoraane-me akópe wairi. Lē nnya ke Ulééca Kepipi ake ketē kecáá ka re keké kuníri liwai-wai ritékéé.

⁹ Nkó yee m pansé Ulééca kepipi yèè akópe piwai riyále re Ulééca Nfaa ye ukeméé we nnya. Kuu Ulééca kepipi nnya, úu yé fe uké akópe piwai n nòjlē.

¹⁰ Nkó yee úu asei n tíkilē néé úu umáreco ní la úu Ulééca ukó. Kei kapi ye ne Ulééca kepipi ne kuníri kepipi ceri api kóolenē.

Ulééca sipipi mecapere pilakaane nsímé

¹¹ Tinóò tē kani háí kékoraane-me n kò ye ntí re: Tòké merócapere n lakaane. ¹² Ari kapere Kayee meco n we. U pree ukpááree Setani ukó lē, uu uumareco pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayee ricuruu liwai-wai áí péré nyamí, amá uumareco líkò pòon n nyamí.

¹³ Pimáreco, áí kapere píri nó wa re ketē nté pisoí ye nínépuri yulu nnya. ¹⁴ Tò nyule re tò pree kpuwaalenle, ari nkpéni nfáa yenu. Kari pirómáreco ní la nnya kari lē nyu. Nkó yee úu umáreco ní la ye kpuwaalenle. ¹⁵ Usoi nkó yee umáreco ipuri n yúlu ye usoikó lē. Nò kò pree nyu re usoikó úka úu uisoí kémee ketóne má uké ne nfáa teneciré yé. ¹⁶ Yeesu Kirisi ye unfaa kpísile uu tó nnya he arí ne ceru re lē kapi ye sée re níla. Li pise re tóóké kò ntófáa kpísi ari pirómáreco nnya he. ¹⁷ Usoi nkó yee m má, un nkpéni umáreco n yē úu líka má, uú ne ukefa u pésu, íye kuu yé péré maa re uyē ye Ulééca lalē? ¹⁸ Nó sinéwá, ári kapere ye nnósimé ηmane ne níla nyíse. Amá tòké ye meyíkíyiki mewai wa ne asei líké nyíse re tò níla mále.

Tòké ne nkíyiniye Ulééca keyu-i n we

¹⁹ Kei kari yé ne n céri re tò nsímései pite lē ye lē. Lēlee yé kò tíyese arí ne tirópòò Ulééca keyu-i n we. ²⁰ Asei kecáá, mpá lin ne sirófa kémee ró n túhaane re tò akópe wale, Ulééca ye sirófa fele un kò mpá yo nyu. ²¹ Pinésáne, in te líka áí ne sirófa kémee ró túhaane re tò akópe wa, tirópòò karí ne Ulééca keyu-i we. ²² Kari uisé mí múflē tòn kò lēlee ne u n sá wai nnya, tò ye tòn yo mpuri u m pise, tò ye ukemee li yenle. ²³ Uisé iyee nnyí re tòké ne Ukepipi Yeesu Kirisi kefa tene ari kò n lakaane yare kuu isé ró m pa. ²⁴ Nkó yee uisé iyē n tíkilē ne Ulééca ye pénelenle un ne we, Ulééca pòon kò ukeméé we. Unfaasone kuu ró ní he mee ró nyíselē te tò pénelenle tòn ne we.

4

Iye kapi ye ne Ulééca Nfaasone ceri?

¹ Pinésáne lala keciré, áni kape ye mese ne mese pē nnéi pēe ye m pólólē te Ulééca Nfaasone ye pikeméé wele nkó ηmurēi. Amá ani ye pi peē kelenē ani yenu re li nsímései nēe ái nsímései. Asei kecáá, antepuye nōome ye ketē kecáá kulúí leemēle. ² Lē kani yéé ne n céri re Ulééca Nfaasone ye unyine kéméé we ye nní: Uye un tinhaa re Yeesu Kirisi ye pansēle kesoipipi uú ne ketē nté weri, li nyíse re Nfaasone ye ukeméé wele. ³ Nkó yee úu ye lē tinhaa ye nyísele re Nfaasone rín ukeméé we, amá Kirisi ulaarō yee u te. Nō kō te u weme. Ticuruu u ketē kecáá pikáme masile.

⁴ Amá nō sinéwá, nō ne Ulééca pikó le, nō kō antepuye nōome feriyēle. Nfaasone mee nōkenémee rí we ye Kirisi ulaarō fele. ⁵ Pinóome pēe ketē nté pikó le. Lē nnya kapi ketē nté pikó mecō símisi, pē pin kō kutu pi cōlē. ⁶ Amá tō ne Ulééca pikó le. Nkó yee Ulééca n nyu yee ye kutu tó ricō. Amá nkó yee úu Ulééca ukó, úu ye kutu tó ricō. Lē kari ye ne ceri kei ke nsímései Nfaasone nn rí we ne kei ke nnóome nn rí we.

Ulééca ye ríla le

⁷ Pinésáne lala keciré, Ulééca kémee ke ríla nn léeri. Lē nnya, li pise re tōké n lakaane. Usoi nkó yee uuco rí la ye Ulééca ukó le un kō Ulééca nyu. ⁸ Ulééca ye ríla le. Nkó yee úu uuco rí la úu Ulééca céri. ⁹ Ulééca ye Ukepipi cireníne ketē kecáá tummele re keké nfáa fale ró he. Lē kuú ne nyíse re u ró lalē. ¹⁰ Nla mmē ne ne mmpehē le. Ai tōo Ulééca la, amá uyee tō la uu pēe Ukepipi tumti ake kemecire kpísi ake arókópe kecáá he yare inyóansesee aké ne arókópe ró sári.

¹¹ Pinésáne lala keciré, in te lē ke Ulééca uu ró la, li pise re tōké kō n lakaane. ¹² Uka úu Ulééca yénaalē. Amá tōn n lakaane, tō ne Ulééca ye pénelenle un keróméé we, unla nn kō kerómee yipaalē.

¹³ Ulééca ye Unfaasone ró hele. Lelee ye nyíse re tō ukeméé wele uyē un kō tō kéméé we. ¹⁴ Tō ne yenle ari kō n símisi re Sáa ye Kepipi ketē kecáá tummele re keké pisoí ayu lo. ¹⁵ Uye un n ceri un tinhaa re Yeesu ye Ulééca Kepipi le, li nyísele re liute uyē ne Ulééca ye pénelenle un ne Ulééca kéméé we Ulééca pōan kō ukeméé we. ¹⁶ Tō ne yenle ari céri re Ulééca ye ró lalē arí ne kefa tene.

Ulééca ye ríla le. Nkó yee ríla m má ne Ulééca ye pénelenle pin ne we, Ulééca un ukeméé we, uyē un kō Ulééca kéméé we. ¹⁷ Tōn ríla m má ne nketō-pō, tō fe arí ha keyáa kē ke Ulééca uú ne ró rí túhaanene ne tirópō n we, ke irósoi kari ketē nté rí le ii Kirisi ikó mecō rí we nnya. ¹⁸ Nkó yee ríla m má úu ye iwame n wai. Nla mee rí we ne nketō-pō yèè iwame lakasēle. Iwame yèè nyísele re usoi kewuu ye túúni re pi yé kutu u ripasa. Lē nnya, nkó ke iwame ii rí we nla rín nyamí ne nketō-pō.

¹⁹ Amá in tōo, tō Ulééca lalē re uyee mefoí ró la nnya. ²⁰ Uye un m maa re: “Ne Ulééca lalē”, un kō pēe uusoicō ipuri yulu, liute ye unóome le. Nkó yee úu usoi kō kuu n nyáni rí la úu yé fe uké Ulééca kúu n nyáni n la. ²¹ Kirisi ye kō pēe isé ró hele re nkó yee Ulééca rí la uké kō uusoicō n la.

5

Nfatene mee rínanje kapi ye ne n feriyē

¹ Nkó yee ne kefa n tene re Yeesu ke Ulééca uu wée ye Ulééca kepipi le. Nkó yee usáa rí la yèè kō usáa siwā n lalē. ² Tōn Ulééca n la, tōn kō uisé n tikilē kai yé nyíse re tō Ulééca siwā lalē. ³ Ulééca isé pimulé kémee kai ye nyíse re usoi ye Ulééca lalē. Uisé ii kō pēe páápú. ⁴ Mpá Ulééca kepipi kéye ye ketē kecáá likó rínanje feriyēle. Ntáfatene nnya kake ye feriyē. ⁵ Wóo ye fe uu ketē kecáá likó feriyē, insá uyee ne kefa n tene re Yeesu ye Ulééca Kepipi?

Yeesu kecáá aseéra pilesē nsimé

⁶ Yeesu Kirisi yee ketē kecáá ka ne míni ne ménye. Ai míni ηmane kuú ne ka, amá míni ne ménye kuú ne ka. Nfáasone mee lē símisi. Nfáasone mee nsímései ute. ⁷ Lē nnya, píseérakóó ye pitaani le: ⁸ Pεπεε nní Nfáasone ne míni ne ménye. Píketaani ye kó ηmureile re nsímései ye mu. ⁹ Písoi yèè aseéra lesεle ari ηmurei. Uléécaá rinóó kuu rinháa ye kó pεε lē fele. Uyee Ukepípi kecáá aseéra lesε. ¹⁰ Nkó yee Uléécaá Kepipi ne kefa n tenelē ye aseéra nyē ukεfa-i yekeilenle. Nkó yee úu ne kefa n tene ye waise re Uléécaá ye unóóme le, kúu rinóó tē ke Uléécaá uu Ukepípi kecáá rinháa ne kefa n tene nnya. ¹¹ Uléécaá ye nfáa teneciré ró hele. Ukepípi kέmee ke nfáa mmē nń we. ¹² Nkó yee Uléécaá Kepipi kē n nyu ye nfáa teneciré mále. Nkó yee úu Kepipi kē m má úu kó nfáa teneciré má.

Nfáa teneciré kecáá nsímé

¹³ Nó mpí nóó nní Uléécaá Kepipi ne kefa n tenelē, nó kam títelé tē wáipó re ani ceri re nó nfáa teneciré mále. ¹⁴ Tón ne Uléécaá n tálē, tón yo umela kέmee u m píse, u ye ne ró kónle. ¹⁵ Tón n nyu re mpá yo kari u píse u ye ne ró kónle, tó kó nyule re tó lē kari u m píse piyéne masile.

¹⁶ Usoi un umárecó n yē un akópe nyee áa ye ne nkpó ní ka n wai, uké ukεcáá Uléécaá yáási uké nfáa u he. Pεπεε ye akópe nyee áa ye ne nkpó ní ka n wa ηmane kecáá kam te piké ye Uléécaá yáási. Akópe anyine yèè ne nkpó kale. Ai pεπεε ye akópe nyee ye ne nkpó ní ka n wa kecáá kam te ani ye yáási.

¹⁷ Mpá mewai kópe méye ye akópe le. Amá ái akópe nnéi nyee ye ne nkpó ka.

¹⁸ Tó nyule re usoi nkó yee Uléécaá kewā úu ye akópe n wai. Uléécaá Kepipi yèè kericuruu kecáá m páilenle, ukpááree Setani úu ye ke rica. ¹⁹ Tó nyule re tó ne Uléécaá pikó le, ketē nnéi pikó póon ukpááree Setani nnaηe-i pansente.

²⁰ Tó kó nyule re Uléécaá Kepipi ye kale akε mesóhó ró he tóké ye ne Uléécaá yíkíyiki céri. Ukepípi Yeesu Kirisi kee tó ne Uléécaá yíkíyiki uyē tipéne tón ne we. Yeesu Kirisi uyee Uléécaá yíkíyiki. Uyee nfáa teneciré. ²¹ Nó sinéwá, ani nómenécíre ne piléé tí.

Títelé lírũ ke Yohani uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Títelé lírũ ke Yohani uu n wói ye rítelé le ke Yohani uu "Unósi" ke Uléécaá uu n wée ne usipipi n wólu. Picɔ ye músu re li yé Uléécaá icápine ne ikemee pikó kuu ne mánε. Li rikemee nyísele lē kapi ye ne picélaa nɔme n sónε.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Utéléwɔle ye pepεe rítelé ntí n kéeeni símisile re piké nsímései ne níla kémee isoi n le (1-6).
2. U re písói piké ne pepεe Uléécaá icélaa memíi n céesi pimécire tí (7-11).
3. Uléécaá icápine inyine pikó iyáhaa kuu pē kuu nté n wólu palē (12-13).

Iyáhaa

¹ Nē Yeesu Uléécaá icápine uwéése, née pó Kiriya ke Uléécaá uu n wée ne sipópipi kam ní la ne kefa kesε rítelé ntí wólu. Ai menécíre née nó la, amá mpí nnéi pεε nnésímései n nyu ye kɔ nó lalε. ² Tɔ nó lalε re nsímései ye keróméé we nnya. Mesére knn yé kɔ keróméé n we. Ne nó yáasi!

³ Sáa Uléécaá ne Ukepípi Yeesu Kirisi yé ípεelée ró nyíse, api nfanare ró nyíse api kɔ nkínniye ró he tóké ne aseí ne níla kémee m pénéle.

Nsímései ne níla kecáá nsímé

⁴ Kam n yé te sipówá kecɔpe sinyine ye nsímései tikilenle yare ke Sáa Uléécaá uu rinóó ró n he mecɔ, li meyansei né larisile. ⁵ Ne nkpéni pó Kiriya pise re tóké n lakaane. Ai isé fale kam wólu nen pó pápalē. Isé iyē kari hái kékoraane-me ní yási ye nyi. ⁶ Nla ye pise re tóké Uléécaá isé n tikilē tɔn ne sónε. Kei ye isé iyē kari yé n tíkilē tɔn ne sónε yare kuu kékoraane-me ró n céesi. ⁷ Pinóome kulúí ye ketē kecáá lonaaenle pin kesu re Yeesu Kirisi úu pansε kesoi pipi yíkíyiki uú ne ketē kecáá weri. Kei kapi ye ne ceri re uyεε lē n wai ye unóome le un kɔ Kirisi ulaarɔ. ⁸ Lē nnya, ani nómenécíre tí rísane, áni kape ne pirókéi nnéi kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liiheε nnéi yási.

⁹ Nkó yeε úu Kirisi icélaa m múílē uké iketɔ ηmane ne m pálē, un pεε fáauselē, úu Uléécaá kupénεcɔ kéméé we. Nkó yeε Kirisi icélaa m múílē ye Sáa Uléécaá ne Ukepípi ηmureile. ¹⁰ Uye un nókenéméé n ka unsá icélaa iyē ne n hapɔ, áni kape nókenéyɔ-i u yási, áni kape kɔ u yáasi ricuruu. ¹¹ Uye un u n yáasi, li wa yare u ne uyē pεε kesé umewai kópe mē kéméé we.

Nsímé tɔrɔ

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelé ne kévɔle ne lē wa. Ne lalε ké nókenéméé hapɔ ari pεé n nyáneine nen ne nó símisi tóké ne mpónare m má ne kétɔ-pɔ nnya.

¹³ Upóyéinási ke Uléécaá uu n wée siwá pó ne kɔ pó yáhaapɔ.

Títelē táánũ ke Yohani uu n wói

Lēlee rítelē ntí kēmee ní we

Utisi unyine kapi ye n sée re Kayusi ke Yohani uu rítelē ntí wói. Ari ukecáá nkó ríka nyu, insá kuu Nléécaasimé ne aseí n tíkile ḡmanē. Umewee ye ne Tiyotirefu mekó kóólelenle. Tiyotirefu ye icápine kēmee úyukóó unyine le ke Yohani uu n kési.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwale ye Kayusi pakarente, aseí kuu n tíkile ne pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirefu nsē ye nfasimé u tanaalenle (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sone nkó símisile (11-12).
4. U símaapo re u yé pi rilóólú uu kó iyáhaa pi papo (13-15).

Iyáhaa

¹Né Ulééca icápine uwéése, née pó Kayusi kam ní la ne kefa kese rítelē ntí wólu. ²Unésáne lala kecire, ne welu re póké mpa yo kēmee keyu n sí póké kó isare n láarú yare kaa nní Ulééca ncee kēmee keyu n sí meco. ³Pirómáreco pinyine ye nté kale api né símisi re nsímései ye kepóméé wele, pón kó rísone n tíkile. Li rinékínj ninjukusele meýíkíyiki. ⁴Líka ái ye rinékínj ninjukuse ai tósu kam yé ní kó te sinéwá ye aseí tíkile.

Kayusi ye aseí tíkilenle

⁵Unésáne lala kecire, pō ye pón yo n yekei re pō wa, pō ye nyísele re pō aseí ute le áá ne Kirisi pikó li wai, mpa pin kucōyu pikó. ⁶Pi Ulééca icápine pikó keyu-i níla kaa pi n nyíse kecáá símisile. Pón n fe pón pi n lé yare kai Ulééca kēmee m pise piké ne pincee rinōj, li nyamle. ⁷Upíma pikei nnya kapi ncée tíkile. Api pepēe ápi Ulééca n nyu anipe-i líka yosí. ⁸Lē nnya kai pise re tóké lipite pē lé, tó ne pē tóké ne kesē nsímései n yóólē nnya.

Tiyotirefu ne Temetiriisi

⁹Ne Ulééca icápine pikó kétélépi wóile. Amá Tiyotirefu yeé iyukóó picō kecōpe ní la úu ró yosí. ¹⁰Lē nnya, nen ha píyei n hapō, ne mewai kuu n wapisi un kó kerócaá nsímé kópe símaankēe keenkēene. Lē ái nkpáni u tu. Úu ye kusáne pimáreco pēe n sónaapo wa, úu ye kó ḡmurei re pepēe piwai ní la piké wa, uu kó pēe Ulééca icápine-i pi lese.

¹¹Unésáne lala kecire, kape ye ne likópe piwai yíraane, amá a ye ne lisone yíraane. Nkó yeé lisone n wai ye Ulééca ukó le, nkó yeé akópe n wai úu Ulééca nyu.

¹²Mpa úye ye símisi re Temetiriisi ye isoi sone lele, hái ricuruu nsímései mee ukeméé ní we ye nyísele re u isoi sone lele. Tó ne kó ukecáá lé símisile. Pō kó nyu re lé kari ukecáá ní símisi ye aseí le.

Iyáhaa tōwō

¹³Ne nsímé meýá mále ké pō wóipō, amá ám la ké rítelē ne kéwale ne lé wa.

¹⁴Ne lalé ké nfáani pō yé, ari pēé n nyáneine tōn ne símisi.

¹⁵A ne nkínjine n we.

Pipósáne re ké pō yáási. A pirósáne yáási, aa pinnéi mpa úye uiyáhaa u pa.

Títelé ke Yuuti uu n wói

Lelée ritelé ntí kémee ní we

Kirisi pikó nnéí ke Yuuti ritelé ntí arí ne máne. Tinsímé ne Piyee ritelé lírū nkó ye lalé nké nse. Pēpee icélaa nōome n céesi pin nsé kópe sóné kuú ne atōpi wai.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lelée ritelé ntí kémee ní we (1-2).
2. Pēpee icélaa nōome m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké níla ne nfatene kéméé n ñmóópúlē (17-23).
4. Ulééca ye ipakare te (24-25).

Iyáhaa

¹ Née Yeesu Kirisi ukeikó ne Yakupu uwā kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí ke Sáa Ulééca uu nní ní sée kam títelé wólu. U nó lalé uu Yeesu Kirisi anipe-i nó wai re uké nókeneécáá m paílē. ² Ulééca uké nfanare nó nyíse uu kō nkínñine nó he uu kō meyá nó n la.

Pēpee nnóomesimé n céesi kecáá nkó

³ Pinésáne lala kecire, ne péé lalé ké lē ke Ulééca uu kesé tó ne nnó ayu n lo kecáá ritelé nó wóipō. Ne nkpéni yé te li meyíkíyiki pise re ké nní nó wói ké ne nfatene atōpi kémee nó n ñmóópúsélē. Ulééca ye macíreníne nsímé mmē ke upikó apí ne kefa n tene pamele.

⁴ Ai líka nnya kam lē símisi, simúnjé kópe pisoí pinyine ye riséé ne nó cōhanelenle. Pi Ulééca ipelée waisele yare ncée kuu pi he re piké mewai kópe ne piripō n wai. Urócélaa cireníne ne Urópiíma Yeesu Kirisi kapi lē yulu. Háí mekēe-me kai wólaalē te akpanii nyee pilikó.

⁵ Mpá kani nní pinyuwe m máálē, ne la ké nó léise re Upííma ye pēe mekēe Isirayeli pikó riyu lolé Esipiti ketē kecáá, amá uu pēe limemáá tíyese pēpee apí pikécōpe ne kefa u n tenelē apí kpíni. ⁶ Pilécaatumē pinyine ye péé ne Ulééca wósile re ketóne ke-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, apí pēe pimécire ketóne conse. U kō pē kuñmaha kemēe-pō tonselenle pin meséere pahaalē líké ha ne keyáa kē kuu pitúhaane pi n sánti tu. ⁷ Ani Sotōm kuyu ne Komōori kukó ne ayu nyee ne a n kólē nkó léise. Pilécaatumē mecō mmé ke kei pikó apí pēe méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicō piké n sói. Lē nnya ke Ulééca uu kutu pi ripasa uu nna teneciré kémee pi sápo. U lē wale re mǎpá úye uké kei yē uké ne umécire tí.

⁸ Lē ke pēpee nní ne nó n cōhanelē pōo kō we. Simúnjé kópe sin pi n leeme, apí pēe piipíne lilala ne pimécire mékperinkpe n wai, apí kō Upííma nnañe waiselē, pin keyómecaa-pō linañe-nañe lámaankēe. ⁹ Moisi ye pēe kpule, Ulécaatumē wéese Misēeli ne Setani apí ukécáá cēñesi. Pi pēe pásainele re wóo yé u kpísi. Mpá ne lē, Ulécaatumē wéese Misēeli ricuruu úu kaha uké Setani lámaankēe. Amá nse kuu u maa re: Upííma uké kutu pō ripasa. ¹⁰ Amá pisoí pē pōo, lē aseí kápi n nyu kapi ye lámaankēe. Lē kapi isee mecō méwoo n nyu lee pi kopaalē.

¹¹ Iwe kapi topori! Kayee ncee ncō kapi tíkílē. Siwóo nnya kapi pimécire kpísi apí mpólēcee tikise Palam mecō. Kapi ne Ulééca n kēñene yare ke Koree uu n wa mecō nnya kai pi ritékéé. ¹² Kei kani ye n cāpine re nāké memárecō iluke

li, pēpee ye nórínēyu kpu. Kei ke pē apí ye pimela anyá súkei, apí ne úka kutu cōlē. Pi we yare ahope ke kuyō aku n kpáúlē. Pi kō wele yare kuléé nkú kpēe áku ye m mári, mǎpá lín kuimaretunje n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pēe lē kpu.

¹³ Míniíma kémee ániwalé papē-papē kapi ne menyíne we. Pi ye pimewai kópe lesele apí yáñesi yare ke ániwalé aa ye míni kuwálé ní yáñesi. Pi kō wele yare

awárepi nyee méwoo n sónesi. Lẽ nnya ke Ulééca uu kunmahaha píima-i ketóne pi he re piké kei meséere n tũ.

¹⁴ Pirókpure kémee, Enoki ye Atam siyase kémee kunai sééi-sééi ukó le. U hái mekee-me písoi pẽ kecáá maa re: Upíima ye wemele ne upileecaatumẽ kulúi ¹⁵ piké ne písoi nnéi túhaane. U yé piwaikókerekós akópe pa, mewai kópe nnéi kapi n wa nnya. U yé kó pikókerekós pee áyu n wéési alẽ kapi u n lámaankee kecáá akópe pi pa. ¹⁶ Písoi pinyine ye pi pee meséere n ñmúlaankee. Ai píakai pi láarú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi ní-yuwélaasimé símaankeele pin ne písoi kahaankee re piké linyine pikemee yé nnya.

Kirisi pikó nsẽ kecáá nsímé

¹⁷ Amá nõ pinésáne lala kecire, nõóké ye nsímé ke Urópíima Yeesu Kirisi pitume api mekee-me nó rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye pee nó n yóólẽ te: Itunje tãwã kumúnjé kun n tu, pinyine pee písoi n sényi yé kam, ápi yé pilikáipi-káipi nnya Ulééca wuri. ¹⁹ Pee pikóólentene písoi kecãpe tanaalẽ. Lẽ ke piricuruu api m músu ñmane kapi wai. Ulééca Nfaa ñn pikeméé we. ²⁰ Amá nõ pinésáne lala kecire, nõóké nómenécire n ñmóópúselẽ ñn nfatene sone ke Nfáasone nn nó ní he nnañe ne keyóme yáási. ²¹ Ani Ulééca nla kéméé n we ñn mé te Urópíima Yeesu Kirisi yé unfanare nnya nfáa teneciré nó he.

²² Ani ye pee ne ní we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lo ani nna teneciré-i pi lese. Ani ye kó picã íwe té. Amá ani nómenécire tí, áni kape ye pilikó líka ne rikã, aí ne pimelape ke pimewai kópe ame m póriinkee péne.

Ipakare tãwã

²⁴ Ulééca ye ñnañe mále uké ne nó n léraalẽ áni yé píakai loó, uké kó ne kei káni yé ha akópe m má nó ha, ai kó nó n láarú aní ha ne umeyãpi kémee u yenu. ²⁵ Uyee Ulééca Cireníñe, uyee ne Urópíima Yeesu Kirisi ritiki uú ne aróyu lolu. Kái ne nípa píyei-me n kípíime ne ñeni-me ne nípa píyei-pã, uyee nímulé ne ríyu ne ñnañe ne meýãpi meséere te! Amí!

Yohani Meye

Lele ritelé nti kémeé ní we

Yohani yee ritelé nti wói. Kumúnjé kpe-i kuu ritelé nti ní wólu, míni kepáápáá keté kē kapi ye n sée re Patimasi-i kuú pée we. Pee mekee Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketunjeleeme-mē we. Kumúnjé kpe-i ke Ròm uyɔɔpi uú pee Kirisi pikó wéékuselē. Uléécaá icápine iseei inyine kuu ritelé wólu. Méyene kulúí ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mēwai kópe linaje-naje feriyé ne kété-pò nkó ke méyene mē ame símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye umecire lese uu nyise re u Kirisi yee nkpo kémeé n yisi utume le (1:1-8).
2. Atelé aseéi kapi Uléécaá icápine yee pee mekee Asii keteni-i ní we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mēwai kópe linaje-naje feriyé (4-20).
4. Keté fale ke Uléécaá uu pilésemé ní la kai áyu tɔɔwó kémeé ne máné: leleé keyómecaa fale ne keté fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umecire Yohani nyise

¹ Méyene ke Uléécaá uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó leleé nfáani n sánti nyise. Lē kuú ne uutume n tumme re uké uukeikó Yohani nyise. ² Yohani ye lē nnéi ke Yeesu Kirisi uu u n nyise yenle uu kó yó re Uléécaá Nsímé ye mu. ³ Uyee nsímé mmú ní kééni ne pepere anóo nnyé nyee leleé masí kepire-pò n waine nkó kutu n cólē pin kó leleé nkemee n wólaalē múílē ye pínarekomē le! Li we re itunje ye tule.

Pi Uléécaá icápine iseei yáasi

⁴ Nē Yohani, née Uléécaá icápine iseei iyee Asii kuwéé-mē ní we wólu nen i yáasi. Uyee ní we, un kó pee mekee-me we, un kó weme, ne ifáa iseei iyee uriyɔɔpitū keyu-i n tú piké ípeelé ne nkíninje nó nyise. ⁵ Yeesu Kirisi ye úseérakó le yee nsímései m má. Uyee pikpòkpò kecòpe mefoí nfáa yē. Uyee keté nté piyɔɔpi uwéése.

Uyee ró la uu umenye ne arókópe heere. ⁶ Uu tíyese ari panse mpuri mee Usáa Uléécaá inyóonse n wai. Uyee ríyu ne n-yóopinaje te nípá píyei-pò. Amí.

⁷ Uyee nkó ahope kémeé weme. Mpá úye ye u yenune, aí ne pepere uilúkē n luri péne. Keté nnéi isoipuri yé uyē nnya nkpo tone. Eee, lee ni, amí!

⁸ Upíima, Uléécaá ye maa re:

Née Ufoí ne Utóɔwó, uyee ní we un kó pee mekee-me we, un kó weme, rínanje nnéi Ute.

Lē ke Kirisi uu Yohani n nyise

⁹ Nē, núnémáreco Yohani, tó ne nnó tóo kesé Uléécaá iyɔɔpi kémeé ní we, tó ne nnó ye íwe leleé tòn ne Kirisi kupéneco kémeé ñmóópúlē. Míni kepáápáá keté kapi ye n sée re Patimasi kémeé kapi ne rínanje né ha re ne Nléécaasimé yóólē nen kó Yeesu kecáá aseéra lese nnya. ¹⁰ Nfáasone nn Upíima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am pee kenépire-mē metē menyine kom men cālē yare rináatón metē, ¹¹ men tee re: A lē kaa nní ní nyáni ritelé rinyine kémeé wói aa Uléécaá icápine iseei iyē papò. Iyee nní Efeesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatiiri ne Sariteesi ne Filatelifii ne Lawutisee ikó.

¹² Amí ñmeelú ké uyee ne né n símisi yē. Kam tíñmeelú, am sífiráa sitəsi siseei kapi ne wura n wa yenu. ¹³ Unyine yee kesoipipi ne menyine ní we un sífiráa

sitasi sē kecāpe we. Kutúkanka caacaa kuú pēe tanaalē un tikīn kecáá kútampálá kapi ne wura n wa télē. ¹⁴ Uriyu ne unnyúpi ye wariyele yare nkume tomé, née yare mpáhamē. Uinipēe ye we yare inalempi, ¹⁵ uana an we yare nweni ηmōhō mee n wa yare n nna kémēe riwóhōale, umetē pōon we yare míni píima menyine iwōō. ¹⁶ U pēe ukunipe luke-luke ne awárepi aseei múflenle, titéhe ne kenóopi pīh-pīh ne meyele meté tin unnōō-i léeri. Ukeyu ye pēé wele yare ntunje mee torē. ¹⁷ Kam u n yé, am uana metene lolu yare ne kpule. Uu pēe ukunipe luke-luke kenécáá láa uu re: Iwame íi kape pó wa! Née Ufoí ne Utórōō, ¹⁸ nen kō nfáa má. Ne pēe kpule, amá née nkó ne nnéfáa mpa píyei-pō. Ne nkpō ne pikpōkpō kelō kehánne múflenle. ¹⁹ Lē nnya, a lē kaa n yé woi, lelee ní we ne lelee masí kepire n sōnti. ²⁰ Awárepi aseei nyē kaa kunénipe luke-luke kémēe n yé ne sífiráa sisēei sitasi sē kapi ne wura n wa aseí nyee m pékaalē ye nnyé: Awárepi aseei nyee pilécaatumē le pēe Uléecaa icápine isēei iyē kecáá m páilē. Sífiráa sisēei sitasi sē pó ne Uléecaa icápine isēei le.

2

Nstímé kapi Uléecaa icápine iyee Efesi-pō ní we n wáipō

¹ A ulécaatumē yee Efesi-pō Uléecaa icápine kecáá m páilē wáipō re uyee awárepi aseei ukunipe luke-luke kémēe m múllē, uyee sífiráa sitasi sisēei sē kapi ne wura n wa kecāpe n sōne ye maa re: ² Ne mepówai ne pipókei ne pipóhómóópú nyule. Ne nyule re áa ye pikpáaree kecáá rikpá. Pō pepēe n tee re pi pitumē le ápi kō pēe pitumē peenule aa yénu re pinóome ye pi. ³ Pō ηmóópúlenle. Pō rinényiri nnya íwe lile ái kō pēe pó feriyē. ⁴ Amá mmē kamí ne pó n cési yee re áa nkpeni níla foí kaá pēe m má kénécáá má. ⁵ A léise kei kaa n loó, aa apókópe kepire tō, aa mepówai foí piwai pele. Insá lē, né kepómēē kam am kápófiráa ketōsi keketone-i yukuse, in te áa apókópe kepire rito. ⁶ Amá lelee kepómēe ní nyamí yee re pō Nikolayitiye mewai kesule yare ke née kō me n késu mecō.

⁷ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléecaa icápine n símisi kutu ricō. Nkó yee n feriyē kam kuléé kpēe ye nfáa n he kun Uléecaa kémēe-pō we apipi pane uké li.

Nstímé kapi Uléecaa icápine iyee Simirini-pō ní we n wáipō

⁸ A ulécaatumē yee Simirini-pō Uléecaa icápine kecáá m páilē wáipō re Ufoí ne Utórōō, uyee pēe n kpu uu nkpeni pēeri un nfáa má ye maa re: ⁹ Ne mpótóosi píima-i kaa ní we ne ipówē kaa m má nyule, pōn kō ne umámá. Ne kō nkópe ke pepēe n tee re pi Pisui fi le api kepócáá n símaankēe nyule. Pi kō pēe Setani icápine pikó le. ¹⁰ Kape íwe iyē kaa n lenē kewuu n túúni. A kō te kuníri yé nókenécōpe pinyine kukpaniilee tā kuké ne nó m peikee nnya. Li yé kō siyáa kefi kémēe nó wéékuse. A aseí ritiki, mpa lin nkpō ye mu, ké pēe nfáa pó he re pō feriyē nnya. ¹¹ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléecaa icápine n símisi kutu ricō. Nkpō lírú rín uyee n feriyē líka waine.

Nstímé kapi Uléecaa icápine iyee Perikam-pō ní we n wáipō

¹² A ulécaatumē yee Perikam-pō Uléecaa icápine kecáá m páilē wáipō re uyee ritéhe ne kenóopi pīh-pīh ne meyele meté m má ye maa re: ¹³ Ne nyule kei kaa ní we. Kei ke Setani riyōopitū pōō kō we. Aa rinényiri kesi, áa kō kefa kaá ne né n tenelē fóm, mpa siyáa se-i kapi unékeikó Antipaasi yee aseí n tíkile nókenémēe kei ke Setani uu ní we ní kpu. ¹⁴ Amá mmē kamí ne pó n cési ye kō pēe mmú re: PISOI ye kei we, pin Palam icélaa múllē. U Palaki cési re uké ripine wa Isirayeli sipipi siké inyóansesare li siké kō iwásánkaí n wai líké ne kelólé-mē si ha. ¹⁵ Limēcō ke pōō kō pISOI má pēe Nikolayitiye icélaa n tíkile. ¹⁶ Lē nnya,

a apókope kepire ritò, insá lē né kepómee hapò am titéhe kam nnó-i n wailē ne atòpi pò wai. ¹⁷ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Ulééca icápine n símisi kutu ricò!

Nkó yee n feriyee kam Ulééca iluke * yee m pékaalē ne ripare tomé hene. Tinyíri fale rinyine tee ripare tē kecáá wólaalē. Uka úu ri nyu, insá uyē kapi ri n he.

Nstmé kapi Ulééca icápine iyee Tiyatiiri-pò ní we n wóipò

¹⁸ A ulécaatumee yee Tiyatiiri-pò Ulééca icápine kecáá ní paílē wáipò re Ulééca Kepipi inipere yee ní we yare inalempi, keana an kò we yare nweni ñmòhò sone ye maa re: ¹⁹ Ne mepówai ne mpóla ne mpófatenē ne pipókēi ne pipóhómópú ne mepówai tərəw mee mefoí kulúí n fe nyule. ²⁰ Amá mmē kamí ne pò n cési yee re pò unósi Yesareeli yee n tee re u antepu le riyá un pinékeikó kírassente re piké méwoo méwoo n wai pin kò inyóhnsesare le. ²¹ Ne u yálenle kelenē re uké uakópe kepire ritò, amá úu la uké uiwásánkaí mewai mē kepire ritò. ²² Aa yē! Ne nní lē u ne pepere kesé iwásá n wai kefine kecáá sáne piké íwe píima li, in te ápi pimewai mē kepire ritò. ²³ Né tíyese api usiwā kóni. Ulééca icápine nnéi yé pree céri re nēe ye usoi kemúnjé ne ulilala lee m pékaalē perei am céru. Ne kò mpá úye mewai kecáá ulikó u pane.

²⁴ Amá nò Tiyatiiri pikó picò mpí, nò ye áni nní icélaa iyē n tíkílē, áni kò lē kapi n tee re Setani líkò lee m pékaalē ceri, ne maa re ám nò ncóni níka ncò cənsene.

²⁵ Amá ani lē kani nní ní má anípe keté m múílē ké ha ne peme.

²⁶ Uyee n feriyee, uyee menéwai rimmúlú ne kətə-pò kam rínanje kam unésáa kémee m má pane. Uyē kam isoipuri kecáá rínanje pane. ²⁷ Uyee keweninaapi ne isoipuri iyē sénine, uu kò i foresi yare sipérétúhu. ²⁸ Né kò rimarewarepi u he. ²⁹ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Ulééca icápine n símisi kutu ricò!

3

Nstmé kapi Ulééca icápine iyee Sariteesi-pò ní we n wóipò

¹ A ulécaatumee yee Sariteesi-pò Ulééca icápine kecáá ní paílē wáipò re uyee Ulééca yee ifáa iseei ne awárepi aseii n te ye maa re: Ne mepówai nyule. Pò rinyíri yenle re pò nfáa má, nérpákane pò kpuwaalenle. ² A nnóni kémee yisi aa pepere ní we pin kpi ikari waise ápi kape ne n kpi nnya. Am mepówai yē mən Unélééca inipere-i nyamí ne meketə-pò. ³ Lē nnya, a lē kaa nsímé ní yosí ne lē kaa n kò léise aa akópe kepire tò. Pənsá n nyáni, ne sóntile yare uyaa, áa yé pree céri itunje iyee-i kam yé pò rinkáikai. ⁴ Mpá ne lē, pò kò pree Sariteesi kei pisoí mále pree ápi piilū mékperinkpe m póriinkee. Pi yé ilū tomé tā, tó ne pē arí ne n sone re pi ne lē sá nnya.

⁵ Lē nnya, uyee n feriyee yé ilū tomé tā, ám yé urinyiri nfáa ritelē * kémee tinnē. Né Unésáa ne pilécaatumee keyu-i u ceri re u unékó le. ⁶ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Ulééca icápine n símisi kutu ricò!

Nstmé kapi Ulééca icápine iyee Filatelifii-pò ní we n wóipò

⁷ A ulécaatumee yee Filatelifii-pò Ulééca icápine kecáá m paílē wáipò re Ulééca ukó ne Uyíkíyiki yee Tafiti kehánne m múílē, Uyee ye n hánne úka úu yé ha pree n hánesi, Uyee ye n hánesi úka úu yé ha pree n hánne ye maa re: ⁸ Ne mepówai nyule. Aa yē, ne kepóyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónanje rín piye. Pò kò nnésímé rimúlúle áa kò rinényíri kesi. ⁹ Aa yē, ne Setani icápine pikó apónípe-i wainē. Pi ye maa re pi Pisuífi le, ái kò pree lē. Pi kírassēle. Aa yē, né tíyese apí weri api kepónyále-i wúla api céru re ne

* 2:17 Ulééca iluke: Iyē kapi ye pree sée re maani Méleepò ritelē kémee: Méleepò 16:32-34. * 3:5 Filipu 4.3

pre p3 lala. ¹⁰ Kaa nni nnésimé mee ye rinñmóópúse rimmúlú nnya, né né k3 ipèikèetunje iyee ketē nnéi kecáá n s3nti iké ketē pik3 peikee kémee p3 rimúlú.

¹¹ Ne nfáani s3ntile. A lē kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne lē kaa n feriyee api p3 he p3 rí y3s3 nnya.

¹² Né tíyese Uyee n feriyee uu Unéléécaá Key3 kémee panse nléri cire-cire, úu yé pree pikai kei le. Né ukecáá Unéléécaá rinyiri ne Unéléécaá kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómecaa-p3 Unéléécaá kémee n léeri w3i, am k3 rinényiri fale w3lu. ¹³ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáas3ne nn Uléécaá icápine n s3misi kutu ric3!

Nsímé kapi Uléécaá icápine iyee Lawutisee-p3 rí we n w3ip3

¹⁴ A uléecaatumee yee Lawutisee-p3 Uléécaá icápine kecáá m3 páilē w3ip3 re Amí, úseérak33 yee aseí m3 má un k3 uyíkíyiki, un k3 lē nnéi ke Uléécaá uu n wa kekoraane ye maa re: ¹⁵ Ne mep3w3i nyule. Aa niñú áa k3 tolú. Amá p3n p3é n fe p3ké n niñú n3e p3ké n tolú! ¹⁶ Lē nnya, kaa nni m3 páipailē, áa k3 niñú áa k3 tolú nnya, né kúúkee am nnén33-i p3 léseri. ¹⁷ P3 ye maa re: Ne umámá le, ne memá y3nle, líka ái né párilē, áa k3 pree nyu re ip3c3 ye íwe wele, p3n wariye, p3n íwe má p3n nyiinlē p3n k3 menmane we. ¹⁸ Lē nnya kam mes3h3 p3 kpálē te a kenémee wura kapi n s3asi ap3 lole c3ká-c3ká l3 aa pree panse umámá, aa k3 ilū tomé l3lu aa pree n lapaalē, isei íi kape ne p3 rí wa re p3 menmane s3ne nnya. Aa k3 pite kapi ye inípee rinñem3 l3lu aa ip3n3pee kem3 p3ké ne n nyáni nnya. ¹⁹ Né, ne ye ne pē nnéi kam rí la césile am k3 kutu pi pasa. Lē nnya, kape siká wa, a ap3k3pe kepire rito. ²⁰ Aa yē, ne rin3n33-i nyenule nen ihánaa pepu. Uye un menété n k3, un tin3n33 n hánne, né ukey3-i lomp3 t3 ne uyē ari kesē iluke le.

²¹ Uyee n feriyee kam tíyese ne ari tinéy33pitū kecáá kesē tone yare ke n3e n feriyee t3 ne Unésáa t3n kesē uriy33pitū kecáá tū mec3.

²² Uye un ukóme, uké lē ke Nfáas3ne nn Uléécaá icápine n s3misi kutu ric3!

4

Uléécaá mey33pi ke keyómecaa-p3 pik3 api yóm

¹ Lē memáá, am p3é paí, am ihánaa inyine keyómecaa-p3 yenu in hánnelē. Am metē foí memee p3é ne né n s3misi kom men tee re: A nté ritaáme ké lelēe mas3 kepire n waine p3 nyíse. ² Mese ne mese, Nfáas3ne nn kenécáá súiri am pree riy33pitū tinyine keyómecaa-p3 yenu, unyine un tikecáá tū. ³ Uyee n tū mewee ye nkpáni yare ripare ñm3í-ñm3ei n3e ríw3é mec3, kuwamenirí p33n riy33pitū tē k33núlē. Kumewee ye nkpáni yare meh3le ripare. ⁴ Ay33pitū afereé ne ana nyee pree riy33pitū tē k33núlē, piw3éese afereé ne pina pin akecáá tū, pin ilū tomé tántilē, pin ay33pik3n kapi ne wura n wa piayu kecáá kipiilē. ⁵ Sik3netéhe ne metē menyine ne ik3ne pisenkee ye pree riy33pitū tē kémee léentile. Sífiráa sis3ei ye pree riy33pitū tē keyu-mē tor3le nyaii. Si Uléécaá ifaa is3ei le. ⁶ Linyine ye pree riy33pitū tē metene wele yare sinípeenyáni-yel3pi see mínimaa mec3 tanjēlē.

Lifáak3 lina linyine lee keyu-mē ne kepire-mē inípee m3pá yei n t3raankelē ye pree riy33pitū tē kec3pe ne rimekaneí wele. ⁷ Lifáak3 foí ye wele yare kúkinaá. Lifáak3 lírū ye k3 wele yare rináapipi, lifáak3 táánū p3 ne nkpáni yare li kesoiyu mále. Lifáak3 náii p3 ne metuke maamaa mee n y33silē ne menyine wele. ⁸ Lifáak3 lē kena ye mále am3é akpuulū akpuulū, inípee in m3pá yei t3raankelē. Api keyu má ne pimáikee ketúnjē ne kesine re:

Us3ne círicírí, círicírí, círicírí yee Upiima, Uléécaá, Nnanje nnéi Ute.

Uyee p3é we, Uyee we, Uyee k3 mas3 s3nti. ⁹ M3pá píyei ke lifáak3 lē ai yé ha uyee riy33pitū kecáá rí tū un k3 m3pá píyei we ríyu n waise, api ye urinyiri taáse api k3 u p33n3e ¹⁰ piw3éese afereé ne pina pē p3 né ye pree uyee riy33pitū

κεκάά ή τū μεtene riwula api uyee ήπά πίγει ή we yáasi api पेे riyópitū keyu-i piayópikəη sá api रे: ¹¹ Urópiima ne Uróléécaā, pə ne sá रे पəké ríyu ne rinyíri ne rínanē m má. Liriyíki रे póo ήπά yo wa, pə lalē líké n we. Lē nnya kai kə we.

5

Κεσάνπιπι γε ρίτελέ wúkule

¹ Am पेé uyee riyópitū κεκάά ή τū kunipe luke-uke kémee rítelē rinyine yenu tin kepirē ne keyu-mē wólaalē, api kə atópi aseēi rikεκάά wai apí ne wúkesi रे úka úu kapε rica. ² Am kə uléecaatumε nanē-nanē unyine yenu un yóólē lin cālē τε: Wóo tu रे uké rítelē tē wúkule uké kə tiatopi nyē fori?

³ Amá úka úu we keyómεcaā-pə nēε ketē nté κεκάά nēε ketē μεtene γεε yé n fe uu ri wúkule nēε uu ri nyáni. ⁴ Kei kam पेε meýá tē ηmaa रे úka úu tulaalē τε uké rítelē tē wúkule nēε uké ri nyáni nnya. ⁵ Uwéése use uu पेε né maa रे: Kapε n tēni, a yē τε Yuta pikó mpuri kémee kukinaá, Tafiti kepirē γε feriyεε. Ke yé fe ake rítelē tē wúkule ake kə atópi aseēi nyē foru.

⁶ Am kə riyópitū tē κεcəpe ne lifáakó lina lē κεcəpe ne piwéése pē κεcəpe Risánpiipi yenu tin nyenu yare pi ne ri nyóonsele. Akóle aseēi ne inípee iseei karí पेε má. Lεεε Uléécaā ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi κεκάά ή túmei. ⁷ Arí hapo ari uyee riyópitū κεκάά ή τū kunipe luke-uke kémee rítelē tē yósu. ⁸ Kuu rítelē tē piyóó m masí, lifáakó lina lē ne piwéése afεéré ne pina pē api sí apí ha Risánpiipi keyu-i wúla, ήπά úye un kekéné ne sinúmpi kapí ne wura n wa ne tulaali meyipε múílē. Uléécaā pikó keyomε kapi n yáasi γε kē. ⁹ Api keyómε fale kenyine n yom τε:

Pə tule रे पəké rítelē tē yási पəké atópi nyē fori, liriyíki रे pi ne pó nyóonsele aa μερόnyε ne ήπά kumáρε kúye ne ήπά meyu méye ne ήπά ayu áye pisoι ne ήπά nsoipuri ή-ye ayu ləlu aa Uléécaā pa.

¹⁰ Pə pi pansεεε n-yóopipuri pikó ne inyóonse piwai पेε Uléécaā pikεi n wai. Pi sóntile piké ketē κεκάά iyóopi n tū.

¹¹ Am पेé weri am piléecaatumε kulúι पेε riyópitū ne lifáakó lē ne pikpure n káneilē μεtē kom. Pinnéi γε lele píle píle ne kuwóo kuwóo ái kúkeentene we.

¹² Pi पेε cááile रे:

Tisánpiipi kapí ne n nyóonse τεε tulaalē τε tiké rínanē ne memá ne mewéesesəhə ne rikəhə ne ríyu ne akéhe ne ipakare yási!

¹³ Am पेε lē nnéi ke Uléécaā uu n wa lin keyómεcaā-pə ne ketē κεκάά ne ketē μεtene ne mínimaa kéméé we kom lin tee रे:

Uyee riyópitū κεκάά ή τū ne Risánpiipi पेε akéhe ne ipakare ne ríyu ne n-yóopinanē τε ήπά píyei-pə!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai γε पेε रे: Amí! Piwéése pē api γε पेε wúla api yáasi.

6

Atəpi akpuulū foí nyē mewúkule

¹ Am pái, am yénu ke Risánpiipi ari atópi aseēi nyē kémee rise n wúkule, am पेε lifáakó lina lē lise kom, lin μεtē ne símisi yare ikónε pisenkee रे: A kam. ² Am pái am isā tomé yénu. Uyee i n tū γε पेε pitεpe múílenle. Api piferiyε ihεε u pa, uu yisi uú n tósu yare uyee n feriyε un kə tósu uké ha kə piferiyε rikpá μεcə. ³ Ke Risánpiipi ari ritópi lírū n wúkule, am lifáakó lírū kom ai semni रे: A kam! ⁴ Isā icə γεε n wəηne yare nna ii पेε léeri. Uyee i n tū uu rínanē yenu रे uké ketē κεκάά nkíηniηε lese pisoι piké ne n kónaanε nnya. Api kə kutéhe caacaa kunyine u pa.

⁵ Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Amí paí, am isā ηmōhō yenu. Uyee i n tū ye pee kemúnjé múflenle. ⁶ Am lifáakó lina lē kecōpe metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírēpipi menyine kemúnjēcaripi kesē ne kekēiyaa kesē ihéé lō, api kō memúfipipi simúnjēcaripi sitaani ne kekēiyaa kesē ihéé lōlu. Amá áni kape mékpō ne píta p̄́ tica.

⁷ Kari ritópi nāii n wúkule, am lifáakó nāii metē kom te: A kam! ⁸ Amí paí am isā inyine yenu ne mehóle ntone ipiñe. Pi ye uyee i n tū sée re nkpō. Nkpō kuhore ye pee u tikilenle. Api ketē awélé ana kémee kuse kecáá nnañe yenu apí ne atéhe ne nkū ne itói ne licópii-cópii sisoipipi tékéé.

⁹ Kari ritópi núpū n wúkule, am kenyóansetunipi metene pē kapi Nléécaasimé ne aseéra kapi n lése nnya m parii amíri yenu, ¹⁰ pin pupukee lin cālē te: Sáa sone círicírí ne uyíkíyiki, hái ne keyo-pō kaa yé lē n nāñaise pōké kelene túhaane pōké nsímései yē pōké pee ketē nké písoi ntókpō kecáá kutu ripasa? ¹¹ Api pinnéi mmē n̄pá úye ketúkanka tomé pa, api kō pi maa re piké pee kō nkáripipi n wéntelē, pipikeicō ne pipimarēcō kapi pimēcō n kónine piké ha pinnéi cápinepō.

¹² Kari ritópi kpúúlū n wúkule, amí paí ketē ake yéñesi ne rikōhō. Itunje ii panse rinmóhō yare kukpōsañáá, iwáre ii innéi panse yare ménye. ¹³ Keléécaa awarepi aa pee keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyō píima kémee kuapipi n tíye aa póroi mēcō. ¹⁴ Keléécaa ake wúkaapō yare rítelē kapi riwépí, ayópe nnéi ne míni kepáápáá sitē nnéi asi siketonē-i yisikee. ¹⁵ Ketē nté piyōopi ne piwéése ne atōpi piwéése ne pimámá ne pináñe-nañe ne pilási nnéi ne pepee pimēcire n te api ayópe kecáá aparepoo kémee ne aparecañaa sipáápáá pékesi. ¹⁶ Api ye pee ayópe ne aparecañaa maa re: Ani kerócaa lóime ani ró yárii tóké uyee riyōpitū kecáá ní tū ne Risáñpipi kuwōi ne ketaa wa. ¹⁷ Li we re pikuwōi keyaa píima ye tuimele. Wóo yé fe uú lelu?

7

Uléécaa písoi ye ritii kecáá Uléécaa nwōi yōsí

¹ Lē memáá, am pee piléécaatumē pina pinyine yenu pin ketē awélé kena kémee nyenu. Ketē kecáá ayō ana kapí pee múlilē te kuyō kúka áku kape ne ketē kecáá née mínimaa-i née kuléé kunyine kecáá m̄ pi nnya. ² Am kō uléécaatumē ucō yenu un ketunjeleeme-mē taámelē un Uléécaa yee nfáa n te nwōi múlilē. Uu cáái ai cá, uu piléécaatumē pina pepee ncée n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re: ³ Ani kape ketē née mínimaa née aléé rica hái ne kemúnjé kpe-i kari yé Uróléécaa pikeikó atii nwōi n wa. ⁴ Am pee pē kapi nwōi n wa nnéi kóm. Pi lele písoi ákotokú píle ne afēena ne ana (144.000) Isirayēli pikó amare nnéi kémee. ⁵ Yuta kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Rupeni kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶ Asee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Nefitalii kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Manasee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷ Simeyōō kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Lefi kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸ Sapilōō kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Yosēfi kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Penyamēe kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwōi wa.

Tisoiwuú píima tee Uléécaa keyúri n cápinelē

⁹ Lē memáá amí paí, am tisoiwuú píima rinyine yenu, tipísoi apí kúkeentene we. M̄pá nsoipuri ní-ye ne m̄pá kumare kúye ne m̄pá ayu áye ne m̄pá meyu méye pikó ye pi. Tiyōōpitū ne Risáñpipi keyu-i kapí pee nyenu pin sitúkanka

caacaa tomé tántilē pin atēnpai mulēilē. ¹⁰ Pi pēe cááile lin cālē tē: Uróléecaa yēe riyóōpitū kecáá n tū ne Risáñpipi pēe tiróyu ló. ¹¹ Piléecaatumē nnéi ye pēe riyóōpitū ne piwéése ne lifáakó lina keyu nyenule. Api wúla api ketē keyu tuhu api Uléecaa yáási ¹² pin tee rē:

Amí, Uróléecaa yēe ipakare ne akéhe ne mēwéesesohó ne ipōnēse ne ríyu ne rínanje ne rikōhó mǐpá píyei-pō te. Amí!

¹³ Kei ke piwéése pē use uu rinóō yósi uu né maa rē: Píye ye mpí pēe nní sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴ Am u pēse rē: Unépiima, pōo nyu. Uu pēe né maa rē: Pēpēe íwe píima kēmēe n léeri ye pi. Pi pisitukanka caacaa hēerele api risáñpipi menye kēmēe si wárarase. ¹⁵ Lē nnya kapi Uléecaa riyóōpitū keyu-i we pin ukeyō-i ketúné ne kesine u yáási. Uyēe riyóōpitū kecáá n tū yé pikécáá m paílē. ¹⁶ Nkū rín yé kō piwai pi rikpá, nnírē rín yé kō piwai pi rikpá, ntunje rín yé kō piñmákaa pi rikpá, kutói áku yé kō piwai pi rikpá. ¹⁷ Li we rē Risáñpipi tēe riyóōpitū kecōpe n we yé ne pilúkēi pi ha ari pi kpísi ari ne míni mēe ye nfáa n he ihó i kēmēe pi sí, Uléecaa uu pēe pimēnini nnéi tinnē.

8

Titópi sééi-sééi mēwúkule

¹ Ke Risáñpipi ari ritópi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómēcaa-pō séé léké-léké yare itunje nwoi mekóónú welé kumúnjé. ² Am piléecaatumē píseēi pē yenu pin Uléecaa keyu-i nyenu. Api anáatōñ aseēi pi pa.

³ Uléecaatumē use uu pēe weri uu kenýōñsehúúpi kecáá nyere. U pēe wura kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ñmaasi múñlenle. Api tulaali kulú i ne Uléecaa pikó nnéi iyáhaa u pa rē uké wura kenýōñsehúúpi kee riyóōpitū keyu-i n we kecáá he. ⁴ Tulaali anyō ne Uléecaa pikó iyáhaa ii uléecaatumē anipe-i léeri ii Uléecaa keyu-i taá. ⁵ Uléecaatumē uu pēe kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ñmaasi kpísi uu kenýōñsehúúpi kēmēe nna toru uu súúni meyipē uú ne ketē kecáá sápa, ikóne ii senkéē, metē ame léenti, ikóne ii yékurentē, ketē akē yēñesi.

Anáatōñ foi ana nyēe n tē

⁶ Piléecaatumē píseēi pēe anáatōñ aseēi m múñlē api pēe pimēcīre cápine piké a tēñse.

⁷ Ufoi uu rináatōñ tēñse, akónēparepi ne nna aí ne ménye cóhōne aí ne ketē kecáá lóiri. Ai ketē hōñene metaani, ai kuwélé kuse torē múkú-múkú, ai kō aléé hōñene metaani, ai kuwélé kuse torē múkú-múkú, ai kō meyú i ñmú nnéi torē múkú-múkú.

⁸ Uléecaatumē lírū uu rináatōñ tēñse. Ai riyópe ntōne rinyine tēe nna n torē mínimaa kēmēe sápa. Ai mínimaa hōñene metaani, kuwélé kuse aku panse ménye. ⁹ Ai liwaiwai nnéi lee mínimaa kēmēe n we lin fafai hōñene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai kō áñinó i hōñene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰ Uléecaatumē táánū uu rináatōñ tēñse. Tiwárepi maamaa tēe iyúipuke mecō n torē ari keyómēcaa-pō lóiri. Ikó i ne íñihó i kai hōñene awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáá lólu. ¹¹ Pi ye riwárepi tē sée rē apisenti. Ai míni hōñene awélé ataani, kuwélé kuse aku panse apisenti, písoi kulú i api míni mēe n tulesi nnya kpíni.

¹² Uléecaatumē náii uu rináatōñ tēñse. Ai itunje ne iwáre ne awárepi hōñe awélé ataani ataani, ai mǐpá yo kuwélé kuse pepu rē awélé ataani nyē kēmēe kuse kuké kuñmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéi awélé ataani kēmēe kuse paa, kesine keké kō kemetéi awélé ataani kēmēe kuse paa nnya.

¹³ Amí werí, am metuke maamaa menyine yenu men keléecaa-pō yóósilē, men símisi lin cālē tē: Iwe, íwe, íwe ke ketē kecáá pikó api anáatōñ ke piléecaatumē pitaani tōrō mpí api n tēñsene nnya topori!

9

Anáatōj ataani tərō meténse

¹ Uléécaatumē núpū uu rináatōj ténse. Am pēe riwárepi rinyine tēe pēe keléécaapō n lóime keteni-i yénu. Api mehóre menyine kehánne u pa. ² Uu mehóre mē wúkule. Anyō anyine yare kehúú maamaa anyō aa mehóre mē kéméé léeri, itunje ne kuyo aku mehóre anyō nyē nnya kuḡmaha cōni. ³ Apááni aa ányo nye-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáá inā nnaḡe ncō a he. ⁴ Ai pēe a maa re áa kape meyúí nēe mepéi nēe kuléé kunyine rica, amá písoi pēe ápi atii kecáá Uléécaaa nwōi m má ḡmanē kaa yé rica. ⁵ Api ncée a he re aké pi kō. Amá pi re aké pi fikiise iwáre inupū. Pifikiise pē mpōle ye we yare ke inā ii ye nní usoi n tori mpōle ncō. ⁶ Písoi yé lisiyaa se-i nkpō wéési, ápi yé pēe n yē. Pi yé n la piké kpi, amá nkpō nn wuru nnē ne ketaa pi wai.

⁷ Apááni nyēe wele yare isā kapi n nyóonse piké ne atōpi ha. Linyine yare ayóopikōḡ kapi ne wura n wa ye pēe aayu kecáá wele, asiyu pōon sisoipipi ne menyíne we. ⁸ Annyúpi ye pēe wele yare nnósinyúpi, aani yare ákinaá akō. ⁹ Aakinj ye pēe wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aaméḡ iwōō pōon we yare sinóipi ke isā kulúí ii n tōrōi in ne itóó ne atōpi sí. ¹⁰ Aasele ye pēe sinóopi mále yare anansele. Asele nye-i ke annaḡe nnē pēe we aké ne písoi iwáre inupū kémee n fikiise. ¹¹ Auyóopi yeē akékpeē ḡ we yeē mehóre mē utumē. Urinyiri yeē Mēepiree kémee Apatō. Pi ye Mékireki kémee u sée re Apolō *

¹² Iwe meluke fói mee lē tōmpō. Iwe meluke meté mee kō lē memáá pikáme kpáne.

¹³ Uléécaatumē kpúúlū uu rináatōj ténse. Am metē menyine kom men akóle ana nyēe kenýóonsehúúpi kapi ne wura n wa ken Uléécaaa keyu-i we kémee-pō leeri. ¹⁴ Ame uléécaatumē kpúúlū uyēe rináatōj m má maa re: A pilécaatumē pina pepēe nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kecáá m pahaalē fénne. ¹⁵ Api pēe pilécaatumē pina pē fénne. Pi pēe itunje iye-i ne keyáa ke-i ne iwáre iye-i ne kuḡmē kpe-i pimécire cápinelenle piké ketē hōonene metaani piké kuwélé kuse kpu. ¹⁶ Pisantonē kutōpilee ye pēe lele písoi afínáḡ píle píle meté (200.000.000). Ne linnéí mmē konle. ¹⁷ Ne pēe menéyene kémee isā ne pepēe i n túntilē yenle. Pi pēe siwenitukanka tántilenle sin wōḡne yare nna nēe yare rihúúhúúpare nēe yare metuhuta. Isā ayu ye pēe wele yare akinaá ayu. Nna ne ányō ne linyine yare nfúrō toi ye pēe piinō-i léentile. ¹⁸ Ai sisoipipi hōonene metaani, ásáláú ataani aa kuwélé kuse kóni. Asáláú ataani nye nyēe nní nna ne ányō ne nfúrō toi mee pēe piinō-i n léenti. ¹⁹ Isā iyē nnaḡe ye iinō-i ne iasele-i wele. Iasele ye iwáa mecō wele. A áyu mále aa ye ne nkópe wai.

²⁰ Písoi tōrō pē ke ásáláú nyē áa n kō ápi pimēwai kópe kepire rito. Api aníri ne piléé kapi ne wura ne nwóóweni ne nweni ḡmōhō ne aparē ne ana ḡ serí ái ye kō fe liké yē, ái ye kō kō ai ye kō sōne piyáhaa tíye. ²¹ Api pipisoikō ne pimēsepewai ne pimēsoikpárāwai ne pipiyaa kepire rito.

10

Kételépi kapi Yohani m pa

¹ Am pēe uléécaatumē ucō yenu un ḡnaḡe má, un keyómecaa-pō cepimelē ahóo an u yariilē. Kuwamenirí ye pēe uriyu kecáá wele, ukeyu ken we yare itunje, uana pōon we yare inalempi. ² U pēe kételépi kenyine kunípe-i múílenle ken wúkulelē. Uu kúna luke-luke mínimaa kecáá cōpu uu kumíi ntaai kecáá cōpu. ³ Uu pēe meyá cáái ai cá yare kúkinaá kpeē senkeē. Kuu rincáái, ikónē ii semni meseēi, nnē nn kóm. ⁴ Ke ikónē ii meseēi mē tinōó m ma, aní n la ké wói, am

* **9:11** Apatō ne Apolō aseí re ucókoi, nēe ucaainkeē

keyómecaa-pò rinóò rinyine komti re: A ikónè mesemni meseei mē tinóò kefa-i rinyiki tiké m pékaalē, kape ri woi.

⁵ Ulécaatumē uyē kamí pēe n yē un míni kecáá ne ketē kecáá nyenu uu keyómecaa-mē kunípe luke-luke síka. ⁶ Uu Ulécaaa yee keyómecaa ne lelee kekemee ní we ne ketē ne lelee kekemee ní we ne mínimaa ne lelee mekemee ní we n wapisi rinyiri séi uú ne wéeri re itunje íi kò nképèni we. ⁷ Keyáa kē ke ulécaatumē sééi-sééi uú ha urinaatón n ténsene, Ulécaaa kemúnjé nnéi kee m pékaalē ye ha waine yare kuú pēe mekee-me linsímé upikéikó antepuye n símisi.

⁸ Metē mē kamí pēe n kō men keyómecaa-pò né símaari, ame kò pimáa né kpá re: A n ñme a ha kétélepí kee n wúkulelē ulécaatumē yee mínimaa kecáá ne ketē kecáá n nyenu anipe-i yósi.

⁹ Am pēe ulécaatumē uyē kuwéé-mē n sí, nen u tee re uké kétélepí kē né pa. Uu né maa re: A ke kpísi aa muuni. Ke yé rítule kefa súúnu, amá ke yé mpónóò-i n láárú yare meté.

¹⁰ Am ulécaatumē kunipe-i kétélepí kē yósu am muuni. Ake nnénóò-i larisi yare meté, amá kam piluke ke ní masí, ake rítule kenéfa súúni.

¹¹ Unyine uu pēe né maa re: Li pise re póké ha kò ne Ulécaaa rinyiri lē kuu ayu meyá ne isoipuri ne meyu ne piyóopi kecáá n símisi pi ritéjse.

11

Piseérakó pité pē kecáá nsímé

¹ Api pēe kekrapí kenyine né múise yare kemúnjénaapi api né maa re: A yisi a Ulécaaa keyó ne kenyónsehúúpi musí, aa pepēe kei n yáasi keeni. ² Amá a kényáala kee Ulécaaa keyó ketahai-mē ní we riyá, kape kē musí. Pi kē ne pepēe ápi ye Ulécaaa m pakare riyále re piké Ulécaaa kuyu teleise iwáre afena ne ité. ³ Né pinéseérakó pité pē he api Ulécaaa rinyiri ne pisoí símisi pin ikpólú tántilē siyáa kúkotokú ne píle píle meté ne kuwóó ne kefi (1.260). ⁴ Piseérakó pité pepēe nní Olifiyee aléé até nyē ne sífiráa sitósi sité sēsēe ketē Upiima keyu-i n nyenu. ⁵ Unyine un n la uké pi caai, nna nn piinóò-i léeri nn pipilaaró toré. Eee, unyine un n la uké pi caai, li pise re piké lē u kpu. ⁶ Pi rínanje mále pin yé keyómecaa tápisi re ikónè íi kape kumúnjé kpē nnéi kémee kapí ne Ulécaaa rinyiri n símisi cuunu. Pi kò rínanje mále pin yé míni ripólóse ménye, pin yé kò tíyese itóí ncòpuri ii ketē kecáá léeri kumúnjé kpe-i kapi ní la.

⁷ Pin píyeyi piaseéra pilése m masí, ináme iyee mehóre-i n léeri yé atópi pi wa ii pi feriyé ii pi kóni. ⁸ Sisoikópe asi pēe kuyu maa kecòpe kényáala-i n laikelē. Pi múñeisenelē api yénu apí ne kuyu kpē séi re Sotòm née Esipiti. Kei kapí pēe Piupiima kunapéékó kecáá karií. ⁹ Ayu nnéi kémee pisoí ne amáre nnéi kémee pisoí ne meyu nnéi kémee pisoí ne isoipuri nnéi kémee pisoí yé siyáa sitaani ne kuwélé kémee pi yē pin kpuwaalē, amá ápi yé ncée he piké nhóre nnyine kémee pi wa. ¹⁰ Lē kai nní pi n wa nnya, li yé ketē kecáá pisoí n láárú pin mpónare-i we, pin lihēhēe pasiine re antepuye pē keté ye pēe ketē kecáá pisoí fikiisele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mee Ulécaaa kémee n léeri ní weri nn pi loni, api yisi api piana kecáá nyere. Iwame píima inyine ii pēe pepēe pēe pi n nyáni loni. ¹² Antepuye pité pēe api pēe rinóò cáca rinyine keyómecaa-pò komti tin pi tee re: Ani nté ritaáme! Api pēe ahóó kémee keyómecaa n taálē, pipilaaró api pi yenu. ¹³ Ketē ake liitunje iye-i meyá yenesi, ai kuyu hōnēne awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai ketē piyēnaa pē kémee pisoí ákotokú aseéi (7.000) kopu, ai picó kewuu tōise api Ulécaaa yee keyómecaa-pò ní we ríyu waise.

¹⁴ Iwe meluke lírú mee lē tómpò. Metáánū ye nfáani sóntile.

Tináatón sééi-sééi

¹⁵ Uléécaatumé sééi-sééi uu rináatŋ ténse. Metē cáca menyine kulúí ame keyómecaa-pŋ maari rɛ: Ketē kecáa iyŋopi ye Urópiima ne uyē kuu n wée anipe-i lŋ. Mpa ne píyei-pŋ kuu yé iyŋopi n tŋ! ¹⁶ Piwéése afereé ne pina pepere Ulééca keyu-i piayŋpitŋ kecáa n tŋ apí wŋla apí kpará apí Ulééca ríyu waise, ¹⁷ Pin tee rɛ: Upíima Ulééca, nnaŋe nnéi ute yee neni n we un kŋ mekee-me we, tŋ pŋ ònese rɛ pŋ mpŋnaŋe píima ne ipŋyŋopi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri ye pée ne kuwŋi yisile ii nyere. Amá kupŋwŋi ye nkpréni yisile. Itunje iyé-i kaa pikpŋkpŋ nnéi n tŋhaanene ye nkpréni tule. Pipŋkékŋ antepuye, pē nnéi kaa n te, pē nnéi pɛ ye rinwŋla apí ríyu pŋ waise, piwéése née siwá yé nkpréni piihe yŋsí. Li kŋ nkpréni tule rɛ pŋké pepere ketē n kŋpu pŋ kŋ. ¹⁹ Ulééca keyŋ kee keyómecaa-pŋ n we ake háanne, nkóméine kuú ne písoi n sée kutakai aku ukeyŋ-i léeri. Sikónetéhe ne metē ne pikónesenkɛe ne ketē piyenŋaa ne akŋneparɛpi maamaa aa léeri.

12

Unŋsi unyine ne kúconcó

¹ Ai limáamaa linyine keyómecaa-pŋ lese ai nyíse. Unŋsi unyine lo yee ntunje n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kŋ riyŋpikŋ rinyine ríyu kecáa kípilē, awárepi kefi ne até an tikécáa we. ² U pɛ kefa mále, un pɛ kémare-i memárenlŋ ne pupukɛe.

³ Ai kŋ linyine licŋ keyómecaa-pŋ lese ai nyíse. Lē ne kúconcó maamaa wée kunyine le yare nna. Ayu aseéi ne akólé kefi kaku má. Ayŋpikŋ aseéi nyee áyu nyē kecáa we. ⁴ Kurisele ari keyómecaa-pŋ awárepi hŋne metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láume. Kúconcó aku unŋsi yee pimáre n la keyu-i nyere, kun la rɛ un kewá m mari, kuké ke muumpŋ. ⁵ Unŋsi uu kewántisi maru. Ketisi ye ke kee isoipuri nnéi ne n-yŋpinanje yare nweni m múine. Ai ukewá kē Ulééca ne uriyŋpitŋ-mē kpíipŋ. ⁶ Unŋsi uyē uu pɛe wuru uu kucesi kóima-i ke Ulééca uu ketŋne n nyŋnse uu u yekei sí te piké kei u n kpínii siyáa kúkotokú ne píle píle meté ne kuwŋŋ ne kefi (1.260).

⁷ Atŋpi aa keyómecaa-pŋ wai, Misɛeli ne pilécaatumé picŋ apí kúconcó atŋpi wai, kúconcó ne kupitume pŋŋ kŋ atŋpi leeri. ⁸ Amá ái kpekpɛe pɛe feriyɛ, apí pɛe keyómecaa-pŋ piketone paa. ⁹ Apí ketē mmé ku láume. Kúconcó píima kpekpɛe iwáa kpure kapi ye n sée rɛ kunírílā ne Setani. Kpekpɛe ketē nnéi kecáa písoi kiraasente. Apí ketē mmé ku láume apí kupitume pŋŋ kŋ láuliri.

¹⁰ Am pɛe keyómecaa-pŋ metē cáca menyine komti, men tee rɛ: Píyulale ne Urólééca nnaŋe ne Uiyŋopi itunje ye kŋ nkpréni tule. Uyē kuu n wée n-yŋpinanje itunje pŋŋ ne kŋ nkpréni tule. Li we rɛ pi unŋŋme yee ketŋŋé ne kesine Urólééca keyu-i pirŋmárecŋ kecáa nnŋŋme n wa piláume masile. ¹¹ Tisánpipi menyɛ ne pinsímé kápí ne rikécáa aseéra n lese mee tíyese kapi u feriyɛ. Ai kŋ kpá, ápi pɛe pinfaa ne kutu colē liké ne wa rɛ pi nkprŋ wuru. ¹² Lē nnya liké pŋŋ n láárú, keyómecaa. Liké kŋ nŋŋ nní kekemɛe n we n láárú! Iwe ke pŋŋ ketē ne pŋŋ mínimaa ani topori! Li we rɛ nŋŋkunéwéé-mē ke kuníri aku kuwŋi ne wehepŋlē, kun nyu rɛ itunje kai ku n tise íi piye.

¹³ Ke kúconcó aku n yē te pi keteni-i piláume ku masile, aku pɛe unŋsi uyee kewántisi m mári n lakasente. ¹⁴ Kei kai pɛe metuke maamaa menyine améŋ keté unŋsi uyē pa rɛ uké ne yŋŋsi uké kucesi kóima-i ha, kei kapi yé ha kumŋŋé kuse ne amŋŋé anyine ne kumŋŋé welé * kémeɛ u kpínii un iwáa ne ketaa we. ¹⁵ Iwáa ii innŋŋ-i míni lesɛri yare nkŋi, ii unŋsi uyē kepire tikise rɛ nkŋi mmē nké u rikpáú nké ne tŋmpŋ. ¹⁶ Ketē ake unŋsi uyē comɛ. Ake nnŋŋ haa ake nkŋi ke

* **12:14** Kumŋŋé kuse ne amŋŋé anyine ne kumŋŋé welé: Li we yare nnéi mmē kapi nté nní lē n sée ye lele anjme ataani ne kuwélé.

kúconcó aku kunnṓ-i n léseme muumpṓ. ¹⁷ Kúconcó akú ne unósi uyē wóosi aku pēe yisi akú ha upipirē nnéi ne pē nnéi pēe Uléécaá isé ḿ múlḗ pin kṓ aseéra ke Yeesu uu n lése tikilē atṓpi wai.

¹⁸ Aku pēé ha mínimaa ritime nnyene kecáá tasi.

13

Ináme ité inyine nkó

¹ Lē memáá, am pēe ináme inyine yenu ne akóle kefi ne áyu aseéi in mínimaa-i léeri in taámelē. Akóopipi kefi nyee akóle nyē kecáá we, Uléécaá alē pṓn pēe áyu nyē kecáá wólaalē te anyiri. ² Ináme iyē kam n yé ye pēé ne kútoró menyíne wele, iipái yare keyúipṓpi ikó, innṓ yare kúkinaá nnṓ. Kúconcó aku pēe kunnṓne ne kuriyṓpitú ne rínanṓe píima ncṓ i pa. ³ Kei kam pēe iriyu rise yē yare pi ti rifapile apí kópu. Amá tiitoi iyē karí pēé ne n kpine ii pélu. Lē nnya, ketē nnéi pikó apí pēé n káipi pin kahaankeé apí ne ináme iyē tiki. ⁴ Apí kúconcó yáasi apí wúla re ku ináme iyē rínanṓe he nnya. Apí kṓ ináme iyē yáasi apí wúla, apí re: Wóo ináme meṓ we, wóo yé kṓ fe uú ne i tṓpu?

⁵ Ai nnṓ i he ii ye ne n tankēe in kṓ Uléécaá lámaankeé. Ai kṓ rínanṓe i he re iké ne iwáre afēena ne ité kémēe ipikēi wa. ⁶ Ii nnṓ wúkule ii Uléécaá lámaankeé. Ii kṓ Uléécaá rinyiri ne ukeyṓ ne pepēe keyómēcaá-pṓ rí we lámaankeé. ⁷ Ai kṓ ncée i he ricuruu re iké Uléécaá pisoí atṓpi wa iké pí feriyē. Ai kṓ ḿpá nsoipuri rí-ye ne ḿpá kuyu kúye ne ḿpá meyu méye ne ḿpá kumáre kúye kecáá rínanṓe i he. ⁸ Ketē nnéi pisoí pē anyiri nyee áa hái ketē kekoraane-me Risánṓipi kapí ne n nyṓnse nfaa ritelē kémēe n wólaalē yé i yáasi apí wúla.

⁹ Uye un ukóme, uké kṓ! ¹⁰ Lin úye n waimē re uké akpanii kémēé n we, akpanii kémēé kuu yé ha. Lin úye n waine re piké ne ritéhe u kpu, ritéhe kapí ne u kopune. Lē nnya ke Uléécaá pikó apí yé pinmṓópú ne nfatene kényu m mahani.

¹¹ Lē memáá, am kṓ ináme icṓ yenu in ketē-mē leeri. Akóle até kií pēe má. Iyē akole ye wele yare isán akó in kṓ símisi yare kúconcó. ¹² Iyee pēe ináme foí iyee mínimaa-i n léeme n-yṓopinṓne mále. Ináme foí yé n wele, ilírū nnyí in kṓ ne innṓne keisi. Ii ye pēe tíyese ketē ne kepisoí apí ye ináme foí iyē yáasi apí wúla. Iyee pēe itóí yṓsí in yé pēé ne i kpu, amá ii pélu. ¹³ I mēwai píima wailē hái íí ne keyómēcaá-pṓ ketē kecáá nna súiseri pisoí nnéi inipēe-i. ¹⁴ I mēwai píima kai i n he re iké wa wale íí ne ináme foí iyē pikēi kémēe fe ii ketē kecáá pisoí nnéi kuyu-i tani. I ye pi maa re piké ináme iyee pēe itóí n yṓsí in yé pēé ne kpu, amá in kṓ ne nfáa má keyu serí piké ne ríyu i waise. ¹⁵ Ai kṓ rínanṓe i he re iké ináme keyu kapi rí serí kémēe nfáa wa keké ne n símisi, keké kṓ tíyese piké pepēe piyáhaa ke n yúlu kṓ. ¹⁶ Iyee wa ke pisoí nnéi, siwá ne piwéése ne pimámá ne píwekṓó ne pepēe pimécire n te ne pilási apí kunípe nēe ritii kecáá nwóí má. ¹⁷ Úka úu ye fe uké linyine lṓ nēe uké yáá, unsá linwṓi mmē ukēcáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri nēe nnéi mmē kapi ye rinyiri tē n sée.

¹⁸ Nté kai mēwéesesṓhṓ pise. Uyee mesṓhṓ m má uké kéē uu nnéi kapi ye ne ináme iyē n sée ceru. Li we re nnéi mmē ye usoi rinyiri le. Mmē mēe nní píle píle mekpūulū ne kuwṓó ne kefi ne mekpūulū (666).

14

Pē ayu ke Uléécaá uu n lṓ keyome

¹ Am pēé paí, am Tisánṓipi yenu tin Siyṓ riyṓpe kecáá nyenu, pisoí ákotokú píle ne afēena ne ana (144.000) nyē ne pē nnéi atii kecáá ke tirinyiri ne Tiuseri rinyiri ari n wólaalē pṓn kṓ kei we. ² Am keyómēcaá-pṓ metē menyine komti yare míni píima menyine mēe wólu nēe yare ikónē yee meyá semni. Nné mmē

kam n kō ye we yare ke pikénjépepe api ye sikéné m pépu nné ncō. ³ Pi pɛ riyóopitū ne lifáakó lina lē ne piwéése pē keyu-i keyóme fale kenyine yomle. Ūka úu ye pɛ fe uké keyóme kē peikee, insá písoi ákotokú píle ne aféena ne pina (144.000) pē ayu ke Ulééca u ketē kecáá n lō mɛcɛre pɛ ye fe.

⁴ Písoi pinyine ye pi pɛ ápi pinósiwélaa ne pimɛcɛre mékperinkpe m póriinkɛɛ. Api pinósi nyu. Tísánpipi kapi ye n tikilē nǎpá yei kari sí. Li písoi kecɔpe piayu lɔle re piké n we yare melukɛpipi foí kapi ye Ulééca ne Risánpipi n laanse mɛcō. ⁵ Nnómesimé nka n n kō piinō-i we. Nka n n we kapi yé ne pi n cési.

Pilécaatumɛ pitaani ye yóólē tɛ Ulééca ye ne písoi túhaanɛ

⁶ Am kō ulécaatumɛ ucō yenu un keléca-pō yóósilē. Nsímé Kɛcɛre tenɛcɛrɛ kuú pɛ má uké ketē kecáá písoi ne nǎpá isoipuri íye ne nǎpá kumáre kúye ne nǎpá meyu méye ne nǎpá ayu áye riyóó. ⁷ U ye pɛé male ai cá re: Ani Ulééca n wuru ani ye kō ríyu u waise re itunɛ ye tule uké ne písoi túhaanɛ nnya. Lē nnya, ani ye uyɛɛ keyómɛca ne ketē ne mínimaa ne ínihai n wa yáasi ani wúla!

⁸ Ulécaatumɛ ucō uu melírū tiki, uu re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole. Kɛkɛre ayu nnéi kupita nírise. Kupita pinírɛ pɛ kuiwásánkaí píima kaku písoi n tā.

⁹ Ulécaatumɛ ucō uu metáánū pi tiki, uú male ai cá re: Uye un ináme ne ikeyu kapi n serí n yáasi uu wúla, api n wói uritii kecáá nɛe kunípe kecáá u wai, ¹⁰ pi yé kō uyē Ulééca kuwói pita pɛ ápi líka n cónhɛlē kɛpóripi-i u súunu uu níru aí ha pɛ nna kémɛɛ ne linyine yare nfúrō toi kémɛɛ pilécaatumɛ pɛ n cáká-cákálē ne Risánpipi keyu-i u n wukei. ¹¹ Nna mɛɛ pi n wúkei anyō aa pɛ nǎpá píyei mɛsɛre n likirelē, pɛpɛɛ ináme keyu-i ne ikeyu kapi n serí n yáasi api wúla ne nkó ye ritii nɛe kunípe kecáá irinyiri n wói m má, ápi pɛ ketúnjé ne kesine mɛwɛntɛ má.

¹² Lē nnya ke Ulééca pikó pɛ Ulééca isé n múílē pin kō Yeesu ne kɛfa tenelē api yé n n mósópúlē.

¹³ Am pɛ keyómɛca-pō metē menyine komti men né tee re: A wói re: Kaí ne neni n kpísi, pɛpɛɛ Upíima kupénɛcō kémɛɛ n kpíni ye pínarɛkomɛ lɛ. Ulééca Nfaasɛnɛ ye re lɛɛ ni mɛsei, li we re piiwe nnéi kapi ne nkpéni wɛntɛ re piké pimɛwai ihéé yósi nnya.

Pikpáa ne picáa nsímé ketē kecáá

¹⁴ Amí paí, am ahóo tomé anyine yenu, unyine un ahóo nyē kecáá tú un ne Usoi kɛpipi menyine we. U pɛ ríyu kecáá wura riyóopikɔn kípilenle un kō kényale yelekó kunípe-i múílē. ¹⁵ Ulécaatumɛ ucō uu Ulééca keyō-i léeri uu uyɛɛ ahóo kecáá n tú maapō ai cá re: A kɛpónyale fō aá kpasi. Ikpáatunɛ ye tule, li we re iluke ye ketē kecáá pipele masile. ¹⁶ Uyɛɛ pɛ ahóo kecáá n tú uu pɛ kényale fom, ai ketē kecáá iluke kpasi.

¹⁷ Ulécaatumɛ ucō uu Ulééca keyō kɛ keyómɛca-pō n we kémɛɛ léeri. Uyē ne pɛ kō kényale lari-lari múílenle.

¹⁸ Ulécaatumɛ ucō ye nna kecáá n n n m má pōo kényónsɛ-i léeri uú ne uyɛɛ kényale lari-lari m má símisi ai cá re: A kɛpónyale yelekó kē fō aa ketē kecáá rɛɛɛɛ sipúkípi túúni re rɛɛɛɛ ye pipele masí nnya. ¹⁹ Ulécaatumɛ uu ukényale ketē kecáá fóm, uu ketē kecáá rɛɛɛɛ kɛcare apipi túúni uu kupóri maamaa kɛ-i ke Ulééca kuwói aku n we súúni. ²⁰ Ai kupóri kɛ ne kuyu iyaa leepō ai ku pulu ai cérii, ménye amɛ kupóri kɛ-i léeri amé taá hái ne isá akpaláa kecáá-pō, amɛ mɛcáa tóori yare kilomɛtiri píle píle metaani (300).

15

Pilécaatumɛ ne ásáláú tɔrɔ

¹ Am pɛɛ limemáá keyómecaa-pɔ limáamaa linyine kai n lése ai nyíse yenu ái kusímé we. Lelɛɛ pilécaatumɛ pisɛɛi pɛɛ ásáláú aseɛi tɔrɔɔ m múílɛ̃. Liriyíki rɛ lelɛɛ másune Uléecaa kuwɔi aku pɛɛ níjɛsi. ² Am kɔ linyine yenu yare sikáláúwɛlépi, lin tanɛlɛ̃ yare mínimaa, nna nn kɔ kɛmɛɛ cóhɛnɛlɛ̃. Pɛpɛɛ ináme ne ikeyu kapi ní serí ne irinyiri nkɛɛnwɔi n feriyɛ api pɛɛ sikáláúwɛlépi sɛɛ n tánɛlɛ̃ yare mínimaa kɛcáá n nyenu, pin Uléecaa kɛkɛ́nɛ́ múílɛ̃. ³ Uléecaa ukɛikó Moisi keyomɛ kuú ne Uléecaa ríyu n waise ne Risánɛpɛpi keyomɛ kapi pɛɛ yóm tɛ:

Upíima Uléecaa, rínanɛ nnéi ute,
Lɛ̃ nnéi kaa n wa yɛ piyɛɛ, ái kɔ kusímé we.

Isoipuri nnéi uyɔɔpi,
Kɛpómúnɛ̃ yɛ kɛcírɛ wɛɛ

Ken kɔ nsímɛsɛi tikilɛ̃!

⁴ Upíima, wóo yé fe uu yúlu rɛ úu yé pɔ wuri,

Uu yé kɔ ripónyíri ritaáse? Li we rɛ mɛpɔ́círɛ pɔɔ cáká-cákálɛ̃.

Isoipuri nnéi pɛsɔi yɛ sóntilɛ piké kɛpɔ́yu-i riwula piké pɔ yáási,

Li we rɛ li sóntilɛ liké nyíse rɛ mɛpɔ́wɔi yɛ kɛcírɛ wɛɛ.

⁵ Am pɛɛ lɛ memáá paí, am yénu Uléecaa keyɔ kɛmɛɛ kɛ kunyóɔnɛcánjɛ́i aku ní we ken keyómecaa-pɔ hánnɛlɛ̃. ⁶ Pilécaatumɛ pisɛɛi pɛpɛɛ ásáláú aseɛi m múílɛ̃ api kɛnyóɔnɛ-i léeri. Asánjáá tomé sɔnɛ yíkíyiki nyɛɛ n tɛlu kapi pɛɛ lapaalɛ̃, pin kɔ rikín kɛcáá wura atampála teriilɛ̃. ⁷ Lifáakó lina lɛ̃ lise ali pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ̃ wura siporipi sisɛɛi pa, Uléecaa yɛɛ nípa píyɛi-pɔ ní we kuwɔi píima kun sikɛmɛɛ yipaalɛ̃. ⁸ Uléecaa mɛyɔɔpi ne unnanɛ nnya, ányɔ aa kɛnyóɔnɛ yarii, pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ̃ ásáláú aseɛi nyɛ̃ aá ha ne piwɔi másu, úka úu fe uké kɛnyóɔnɛ-i lompɔ.

16

Uléecaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi

¹ Am pɛɛ mɛtɛ́ cáká mɛnyine kom mɛn kɛnyóɔnɛ-i léeri mɛn pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ̃ tɛɛ rɛ: Ani n nɛmɛ ani ha Uléecaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi sɛ̃ kɛtɛ́ kɛcáá kɔɔnu.

² Ufoí uu tɔmpɔ́ uú ha ukɛporipi kɛtɛ́ kɛcáá kɔɔni. Kúcapaá kópe ne kupɔlɛ-pɔlɛ kunyine aku pɛsɔi pɛɛ ináme nwɔi pikɛcáá ní má pin kɔ ikeyu kapi ní serí yáási wai.

³ Ulírú uú ha ukɛporipi mínimaa kɛmɛɛ kɔɔni, amɛ panɛ yare ukpɔkɔpɔ mɛnyɛ, lifáakó nnéi lɛɛ mínimaa kɛmɛɛ ní we ai kpíni.

⁴ Utáánú uú ha ukɛporipi ikóí kɛmɛɛ ne ínihɔi kɛmɛɛ kɔikɛɛ. Linnéi ai panɛ mɛnyɛ. ⁵ Kei kam pɛɛ kɔ́ ulécaatumɛ yɛɛ míni kɛcáá rínanɛ m má un tɛɛ rɛ: Pɔ aseɛi tikilɛnɛ, pɔɔ nní ní we, pɔn kɔ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ we, pɔɔ nní n cáká-cákálɛ̃, kaa nní n túhaanɛ nnya, pɔ aseɛi ute lɛ. ⁶ Kapi pipókó ne antepuyɛ mɛnyɛ n kɔikɛɛ nnya kɛ pɔɔ kɔ mɛnyɛ pi pa rɛ piké n ntí. Lɛ̃ kaí nɛ sá rɛ piké pi wa!

⁷ Am pɛɛ kóm lin kɛnyóɔnɛ-i tɛɛ rɛ: Pɔ́ Upíima, Uléecaa rínanɛ nnéi ute, pipótúhaanɛ yɛ nyamlɛ pin kɔ aseɛi tikilɛ̃! ⁸ Ulécaatumɛ náii uu ukɛporipi itunɛ kɛcáá kɔɔni, ai ncéɛ i hɛ rɛ iké nna wa iké nɛ pɛsɔi torɛ. ⁹ Kutóí píima kunyine aku pɛsɔi torɛ api Uléecaa yɛɛ ásáláú nyɛ̃ kɛcáá rínanɛ m má lámaankɛɛ, amá api yúlu rɛ ápi yé nɛmurei piké mɛfine consɛ piké ríyu u waise.

¹⁰ Unúpú uu ukɛporipi ináme iyɛ̃ tiyɔɔpitú kɛcáá kɔɔni, ukɛyɔɔpitɛ̃ akɛ kunmaha cɔni. Pɛsɔi api pɛɛ ntóosi nɛ aní n takai. ¹¹ Api pɛɛ íwɛ kapi n le nɛ ácapaá kapi n yé nnya Uléecaa yɛɛ keyómecaa-pɔ ní we n lámaankɛɛ, amá ápi pimɛwɔi kópe riyá.

12 Ukpúúlū uu ukaporipi nkóí maa kapi ye n sée re Efiraaati kέmεε kəoni. Mmeni amε h́su liké ne ketunjeleeme-mē piyóopi pεε n wεmε ncée n t́pile nnya. 13 Am pεε kúconcó nnə-i ne ináme nnə-i ne antepu nəamε nnə-i yenu, aníri kperinkpekó ataani anyine nyεε ní we yare asahā an léenti. 14 Aníri anyine nyεε mēwai píima n wapisi ye nyε ke Setani uu tumpə. Ketē nnéí kecáa piyóopi kέmεε kaa śnesi re aké pi cápine piké ha ne Ulééca, nínanje nnéí ute keyaa maa ketúnjé atəpi wa.

15 Ani yē te né Upíima ne śnepəle yare uyaa. Uyεε n t́ un nyáni un umelape ukecáa wailē te úu kape menmanε śne piké uisei yē ye únarekomε le!

16 Aníri nyē aa piyóopi pē cápine kelō kē kapi ye Mé-epiree kέmεε n sée re Harimaketə kέmεε.

17 Usééi-sééi uu ukaporipi keléca yáa. Metē cacá menyine amε kenyóonse-i riyóopitū kέmεε léeri, men tee re: Li piwai masile! 18 Ikóne ii yékurentε, metē menyine amε léenti ne pikónesεnkεε. Ketē akε yénesi. Háí ke pisoí apí ne ketē kecáa ní wεmε, ketē áke píkaí limεcə meyá yεhaalē. 19 Ai kuyu maa həonene metaani, ketē kecáa ayu nnéí ṕo lólesi, Ulééca uu pεε kuyu maa Papiləni kecáa léise uu ukuwəi píima pita keporipi ku pa. 20 Míni kepáapáa sitē nnéí asi wúrunkεε, apí ayópe ṕ piyéne rikpá. 21 Akónεparεpi kone-kone aa keyómεcaa-pə leeri aa pisoí kecáa lólaari, an mulú yare aparεcaηaa. Pisoí apí pεε ásáláú ke akónεparεpi aa pi n wai nnya Ulééca lámaankεε ke ntóosi nn meyíkíyiki ní t́sí nnya.

17

Ketahai kapi ne Papiləni n túhaanene nkó

1 Lē memáa, pilécaatumε pisεei pεpεε sipóripi sisεei m múlē use uú weri úu ne né símisi, uu re: A kam ké ketahai kapi ne uwásánkaí píima n túhaanene pó nyíse. Kuyu píima kunyine ye ku kpeε míni píima ritime ní we. 2 Uyē ke ketē kecáa piyóopi apí ne iwásánkaí wapisi, ketē kecáa pikó ṕo kə umεmare kpáareε mē pita pomεsi.

3 Ulééca nfaa nn né loni, ulécaatumε uu né kpísi uú ne kucεsi kóima-i sí. Kei kam pεε unósi unyine yē, un ináme wéε yεε m péirente kecáa t́. Ulééca alē nyεε ikecáa pəkərelē te anyíri, in kə áyu aseεi ne akóle kefi má. 4 Unósi uyē ilū kuu n tanaalē ye íwéé nyaii le in kə peirente. U kə pεε wura ne aparε sone ne ikólé néikó wailenle. U pεε kə wura keporipi kunípe-i múlilenle, ncaai riyíkí ne mékperinkpe ncəpuri mεε umεwai kpáareε kέmεε n léeri men ke yipaalē. 5 Tinyíri rinyine aseεi nyεε m pékaalē ye pεε uritii kecáa wólaalenle re: Papiləni, kuyu maa píima, piwásánkaí ne ketē kecáa mēwai kpáareε riyíkí uní. 6 Am unósi uyē yenu kuu Ulééca pikó menyε ne pεpεε Yeesu kecáa aseéra n lése menyε ní ntí un pomaalē. Kam u n yé, ai meyánsei nnóo né yipu.

7 Ulécaatumε uu pεε né maa re: Yo nnya kai yé nnóo pó yí? Né unósi uyē ne ináme iyē kecáa kuu nní ní t́ in áyu aseεi ne akóle kefi má aseεi nyεε m pékaalē ṕo símisi. 8 Ináme iyē kaa nní ní yé ye pεé wele, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkpə kuhore-i rikpáfúme íi ha ne méwoo séé. Ketē kecáa pisoí pē anyíri nyεε áa háí ketē kekoraane-mε nfáa ritelé kέmεε n wólaalē apí ináme iyē yenu, ai nnóo pi yipu re ináme iyεε pεé we íi kə nkpéni we, in kə masí kpáfúmenε nnya.

9 Nté kai nkpéni pise re usoi uké mesəhə ne mēwéesesəhə m pénelē un má: Ayu aseεi nyεε ayópe aseεi kecáa ke unósi uyē uu n t́ le. A kə piyóopi pisεei le. 10 Pi pinupū iyóopi pilapile masile. Use ye ne iyóopi tunle. Ucə úu kahanε n ka. U śntile úu tonene liké nánai. 11 Ináme iyεε pεε ní we íi kə pεε nkpéni ní we ṕo ticuruu ye kə uyóopi páha-paha le. Iyē ne kə pisεei pē kέmεé wele, in t́su

iké ha méwoo riséé. ¹² Akóle kefi nyē kaa n yé ye piyóopi kefi le, pɛɛ ápi kahane keyóopitē timmúlú. Amá itunje mekóónú mese kumújé ke akóle nyē aá ha ne ináme iyē kesé iyóopi tonene. ¹³ Likei lise kapi pinnéi lákasepɔ, pin pinnanje ne pin-yóopinaje kpísi pin ináme palé. ¹⁴ Pi yé Risánpipi atopi wa, Tisánpipi ari pi feriyé re ti pípiima Upiima le, tin kɔ piyóopi Uyóopi nnya. Tisánpipi ne tipikó ke Uléécaá uu n sée uu kɔ pi wée pin ne asei ri tikilē pó né kɔ pi feriyé.

¹⁵ Uléécaatumɛ uu kɔ pimáa né kpá re: Míni mē kaa nní ní yé, uwásánkaí uyē un meritime tū ye ayu ne asoiwuí ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶ Akóle kefi nyē kaa nní ní yé ne ináme iyē yé uwásánkaí uyē ipuri yé, ai ulikó nnéi u yóoi ai meɲmane u yá. Ai uisare takai ai kɔ nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷ Li we re Uléécaá ye piakɪn kémee wa re piké umela wa piké kesé likei lise n lakasepɔ piké kɔ pin-yóopinaje ináme pa, Uléécaá anɔ kuu m ma aá ha ne wai.

¹⁸ Unósi uyē kaa nní ní yé ye kuyu maa kpekpeɛ ketē kecáá piyóopi kecáá n-yóopinaje m má.

18

Papilɔni melólé

¹ Lē memáá, am uléécaatumɛ ucɔ yeɛ nínanje píima m má yénu un keyómecaa-pɔ súiri. Uriyu kuu m má metéi ame ketē kecáá kpáii. ² Uu meyá cáai ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papilɔni ye loole! Ku pansese aníri ketone ne nípá nfáa kperinkpekóó ní-ye ne nípá kenúipi kperinkpekóó kéye ke pisoí ápi ní la ripɔhɔ. ³ Li we re ketē kecáá isoipuri nnéi ye kumemare kpááree mē pita n ntíle. Ku ne ketē kecáá piyóopi ye kesé mewai kpááree wapisile, pikpéense pó kɔ kulimámákóó píima kémee memá yénu.

⁴ Kei kam kɔ keyómecaa-pɔ metē meɔ komme re: Pinésoi, ani kukeméé le, áni kape ne kesé kuakópe kémee n lonaalē nɔké ne ásáláú yé nnya. ⁵ Kuakópe ye ricúle aá ha ne keyómecaa kám, Uléécaá uu pɛɛ kumewai nnéi mee áme asei m má kecáá léise. ⁶ Ani ku wa yare kaku ye picɔ n wa meɔ. Ani kɔ kumewai kópe ku héele meté. Ani kɔ píta pape-pape keporipi kaku ye picɔ n nírise api pom mpape mmē meté ku pa. ⁷ Yare kaku ríyu n wéési aku kumecire likókɔrikó kémee pɔlɔ meɔ kani yé mpóocaaí ne íwe kémee ku ripɔlɔ. Ku yé kukefa-i maa re: Inósiyóopi kam nté le, ám ukúmannɔsi. Káii, ám pikai nkpɔ yennuné! ⁸ Lē nmaa nnya ke ásáláú ase ase aa yé keyáa kесе kukecáá súime: Lelɛe itóí ne nkpɔ ne nkú, nna nn kɔ ku tore múkú-múkú. Li we re Upiima, Uléécaá yeɛ ne ku n túhaane ye unanje-nanje le.

⁹ Ku ne ketē kecáá piyóopi nnéi pɛɛ kesé kumewai kpááree ne kulikɔkɔrikó kémee n lonaalē yé kuitu té, pin ha n yé te kpekpeɛ tore ke ányɔ aa nní léeri. ¹⁰ Kumpóocaaí píima yé iwame pi wa, api ketaa-pɔ nyere api ye pɛɛ téní re: Iwe! Iwe! Kuyu maa Papilɔni, kuyu nanje-nanje, itunje mekóónú mese kémee kapi ne pó túhaane ai máápɔ.

¹¹ Ketē kecáá pikpéense pó ne kɔ ténile pin kɔ kpē nnya nkpɔ tū te úka úu kɔ we yeɛ yé piiyaalū apehe n lɔ nnya. ¹² Iyáalū apehe nyɛ nyɛ nní wura ne nwóóweni ne apare sɔne ne ikólé ne asánjáá kecire ne asánjáá wéé nyaii ne asánjáá nyɛ n tɛlu ne áwéé nyɛ m péirente ne aléé nyɛ kekpráhápi m má ne nípá yo kapi ne ásuní n wapisi ne nípá yo kapi ne ana kecire née ne nweni nɲmɔhɔ née ne apare tomé n wapisi ¹³ ne likalei-kalei leɛ m mílú ne kekpráhápi likó ne tulaali ne tulaali kapi ye n sée re miiri ne tulaali nmaa-nmaa ne píta ne mékpɔ ne ntɔ sɔne ne melukepipi ne ináa ne isánj ne isá ne sisannɔipi ne pilási ne sisoipipi sicɔ. ¹⁴ Lē kaa n káipinkɛe ye ne ketaa pó wale. Likókɔrikó ne lē nnéi leɛ n tɛlu ye ne pó pɔle. Ai nkpéni kúyene we! ¹⁵ Pikpéense pɛɛ kpē nnya memá ní yé yé

kuiwe piima iwame n wai api ye pee ketaa-pɔ nyere api tɛni, pin ne nkɔ tũ.
¹⁶ Pi yé maa re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpee asánáá kecire ilũ ne ilũ wéé nyaii in
 kɔ peirente n lapaalẽ, kun kɔ wura ne apare sɔne ne ikólé wailẽ ye íwe we kpa!
¹⁷ Itunje mekóónú mese kémee ke memá piima mē nnéi ame riséé.

Aninɔi pitikíí nnéi ne picéetɔhé nnéi ne áninɔi pikeikó nnéi ne pepeé míni
 kémee n keisi nnéi api pee ketaa-pɔ n nyenu ¹⁸ pin pupukee, pin kumetore anyɔ
 nyáni, api ye pee re: Kuyu maa kúye kecire kpee pee nkú tulaalẽ? ¹⁹ Api ye
 ntaai piayu kecáá kɔni pin tɛni, pin nkɔ tũ pin cáái re: Iwe! Iwe! Kuyu maa
 kpɛ likókɔrikó piima kémee ke áninɔi pite nnéi pee mínimaa kémee áninɔi m
 má api memá ní yé ye itunje mekóónú mese kémee pansela kucesi kóima!

²⁰ Lẽ nnya, liké keyómecaa pikó n láárú. Liké kɔ nɔ́ Uléecaa pikó ne pitume
 ne antepuye n láárú re Uléecaa ye ne ku túhaanele ani alari yenu nnya. ²¹ Kei
 ke uléecaatumɛ nanɛ-nanɛ unyine uu ripare rinyine kpísi yare rináipare uu
 mínimaa kémee ri sáɔ, un tee re: Nní meɔ kai kuyu maa Papilɔni mesóri
 láupɔne, ári yé kɔ piyéne ku rikpá. ²² Api yé kɔ ketume kepóyo-i pikéhépepe ne
 inyánlũ ncɔpuri pikó ne pisunsímaa ne pináatónsímáa pikóme rikpá. Api yé
 kɔ kei unyine piyéne rikpá un pinípekei pinyine wai, ápi yé kɔ unyine pikóme
 rikpá un nam. ²³ Kéfíráa metéi áme kɔ kei pikpáii kpáne, ápi yé kɔ ula ne unósi
 úka meté kɔ. Lẽ nnya kápi yé ríka kepóyo-i pikóme rinkpá yee re pipókó pee n
 kpéense pee pee keté nnéi kecáá pináɛ-nanɛ, aa kɔ ne mepósepewai isoipuri
 nnéi kírassente nnya.

²⁴ Ai kɔ yá, pi kɔ antepuye ne Uléecaa pikó ne pɛ nnéi kapi keté kecáá n kɔ
 menyɛ kepómee yénle.

19

Uléecaa yee ipakare te

¹ Lẽ memáá, am pee linyine keyómecaa-pɔ komti lin cálẽ yare riwúí meté te:
 Alelúya! Uróléecaa yee píyulale ne ríyu ne rínanɛ Ute! ² Upitúhaane ye nyamle
 pin kɔ aseí tikilẽ. Lẽ kai m pise re piké túhaane kuu ye túhaane. U uwásánkaí
 piima yee pee mémare kpááree ne keté n kópu túhaanele uu ne ukunipe upikeikó
 menyɛ mee n kɔnu riwome hééle. ³ Api kɔ melírũ pimáa kpá re: Alelúya! Kuyu
 maa kpee ní tore anyɔ aa yisi áá n taálẽ ne nípa píyei-pɔ. ⁴ Piwéése afereé ne pina
 pɛ ne lífáakó lina lɛ ai yisi ai wúla ai Uléecaa yee riyóɔpitũ kecáá ní tũ yáási ai re:
 Amí! Alelúya!

⁵ Meté menyine ame riyóɔpitũ kémee léeri re: Ani Uróléecaa pakare, nɔ́
 upikeikó nnéi ne nɔ́ u n wuru, siwá ne piwéése! ⁶ Am pee linyine kom yare
 risoiwúí meté, yare nkói maa nnyine mee wólu née yare ikónɛ yee mesóri senkeɛ,
 lin tee re: Alelúya! Upiima Uléecaa, rínanɛ nnéi ute ye uiyóɔpi tunle. ⁷ Liké
 ró n láárú tóké mpóɔnare piima-i n we tóké ne ipakare piima u pa. Tisánpipi
 pinɔsikpiké anyá ye tuimɛle, tiunɔsi uu umecire cápine. ⁸ Asánáá sɔne melape
 mee n tɛlu áme líka cónhɛlẽ kapi u pa re uké tã. Asánáá sɔne melape memee nní
 mewai sɔne ke Uléecaa pikó api n wapisi.

⁹ Uléecaatumɛ uu pee né maa re: A wɔi re pɛ kapi Risánpipi pinɔsikpiké anyá
 n sée ye pínarekomɛ le! Uu pee kɔ lɛ memáá né maa re: Uléecaa ricuruu anɔɔ ye
 nye!

¹⁰ Kei kam pee uana metene loó ké ne u yáási, amá uu né maa re: A mepócíre tí,
 kape lɛ wa! Ne upókɛicɔ le nen kɔ pipómáreɔ pee Yeesu iseérakó n le ukɛicɔ. A
 Uléecaa yáási aa wúla. Yeesu kecáá aseéra pilese yee re antepuye ye aseí símisile.

Usantone yee isá tomé kecáá ní tũ

11 Kei kam pɛɛ keyómɛcaɔ yɛ̃ kɛn wúkulelɛ̃, isã tomé inyine in nyenu. Pi ye Uyɛɛ i n tú sée rɛ Asei nɛ Uyíkíyiki. Upitúhaane nɛ atɔpi kuu n wai ye aseɪ tikilenlɛ. 12 Uinipɛɛ ye inalempi lɛ. Ayóɔpikɔn kulúɪ nyɛɛ Uriyu kecáá we. U rinyíri mále tɛɛ n wólaalɛ̃, amá umemáá úka ucɔ úu ri nyu. 13 Kutúkanka caacaɔ kapi ményɛ rinife kuu tanaalɛ̃. Urinyiri tɛɛ Nléécaasimé. 14 Atɔpilee nyɛɛ keyómɛcaɔ-pɔ́ n̄ we ye pɛɛ isã tomé túntilenlɛ an nɛ u tikilɛ̃ an kɔ asánáá sɔnɛ tomé melapɛ tántilɛ̃ áme líka cáhanelɛ̃. 15 Titéhe rinyine nɛ meyele píj-píj ye unnɔ-i léemelenlɛ uké nɛ ketɛ̃ kecáá písoi kɔ. N-yóɔpinanɛ yare nweni kuú nɛ pi múine uu kupóri maamaa kémɛɛ Uléécaɔ, n̄nanɛ nnéi Ute kuwɔi píima pita pulu. 16 Tinyíri rinyine ye ukutukanka caacaɔ kecáá nɛ uritaa kecáá wólaalenlɛ rɛ: Piyóɔpi Uyóɔpi nɛ pipíima Upiima.

17 Am pɛɛ uléécaatumɛ unyine yenu un ntunɛ kémɛɛ nyenu. Uu cáái ai cá, uu sinúipi nnéi sɛɛ keléécaɔ-pɔ́ n̄ yóósinkɛɛ séi rɛ: Ani kam ani Uléécaɔ anyá píima kémɛɛ cápine, 18 ani piyóɔpi isare nɛ pitɔpiwééɛ isare nɛ píyukɔ́ isare nɛ isansare nɛ pisantonɛ isare le, ani kɔ n̄pá píye, piyupipi nɛ pilási nɛ siwá nɛ piwééɛ isare le.

19 Am pɛɛ ináme nɛ ketɛ̃ kecáá piyóɔpi nɛ piatɔpilee yenu pin cápinelɛ̃ tɛ piké ha uyɛɛ isã kecáá n̄ tú nɛ ukutɔpilee atɔpi wa. 20 Kei ke pɛ̃ api pɛɛ ináme nɛ antepu nɔɔmɛ t̄i. U ye pɛɛ ináme keyu-i mewai píima n wapisilɛ̃ apí nɛ pepɛɛ inwɔi pikécáá n̄ má pin kɔ ikɛyu kapi n̄ serí yáási pin wulai kiraasente. Api piketé kpísi nɛ pinfaa apí nna kuhore kpe-i ke linyine ai n̄ we yare nfúrɔ̄ toi kémɛɛ sáɔ. 21 Api pitóɔ nɛ ritéhe tɛɛ pɛɛ uyɛɛ isã n̄ tú nnɔ-i n̄ léemelɛ̃ kóni. Sinúipi nnéi asi pɛɛ piisare le ai si toru.

20

Aɲmɛ kúkotokú kuse iyóɔpi metonɛ

1 Kei kam pɛɛ uléécaatumɛ unyine yɛ̃ un keyómɛcaɔ-pɔ́ súiri un mehóɛ kehánne nɛ akpanii maamaa anyine kunípe-i mulɛilɛ̃. 2 Uu kúconcó, iwáa kpure iyɛ̃ kapi ye n sée rɛ kuníri nɛ Setani tini uu paasi, aku lɛ̃ m pahaalɛ̃ aɲmɛ kúkotokú kuse kémɛɛ. 3 Uu mehóɛ kémɛɛ ku sáɔ u u kukécáá ká áku kapɛ kɔ nɛ písoi n̄ kiraasente hái nɛ aɲmɛ kúkotokú kuse kpɛ̃ kuké ha nɛ tenɛ nnya. Lɛ̃ memáá, li pise rɛ uké pɛɛ nkáripɪ ku fénne.

4 Am pɛɛ ayóɔpitú yenu. Ai pepɛɛ akécáá n̄ tú n̄nanɛ he rɛ piké ye nɛ túhaane. Am kɔ pɛ̃ kapi isɔ n̄ corii rɛ pi Yeesu nɛ nléécaasimé kecáá aseéra lese nnya amíri yenu. Am kɔ pepɛɛ apí rinwúla piké ináme yáási, apí kɔ inwɔi piatii nɛɛ pianipe-i má akó yénu. Apí nfáa pɛɛri, pi nɛ Kirisi apí kesé iyóɔpi tone aɲmɛ kúkotokú kuse. 5 Pikɔkpɔ́ picɔ́ apí nfáa pɛɛmɛ hái aɲmɛ kúkotokú kuse kpɛ̃ akú ha nɛ tenɛ. Pikɔkpɔ́ kémɛɛ meyise foí ye mɛ̃. 6 Pepɛɛ pikɔkpɔ́ meyise foí mɛ̃ kémɛɛ n̄ yisi ye nkínninɛ-i wele, pin kɔ Uléécaɔ pikó! Nkpɔ́ lírū n̄n̄ pikécáá n̄nanɛ níka má. Amá pi pansenɛ pepɛɛ ye Uléécaɔ nɛ Kirisi inyóɔnse n̄ wa. U nɛ pɛ̃ api aɲmɛ kúkotokú kuse kpɛ̃ kémɛɛ kesé iyóɔpi tone.

Pi Setani feriyɛ

7 Aɲmɛ kúkotokú kuse kpɛ̃ kun ha píyei n̄ tómpɔ́, api pɛɛ Setani ukukpaniilee-i lésɛri. 8 Uu pɛɛ léɛri uu isoipuri nnyí nnéi ye n̄pá ketɛ̃ kuwélé kúye-i n̄ we cápine, leleɛ Kɔɔki nɛ Makɔɔki rɛ iké ukécáá rikpá uké nɛ atɔpi wa. I kulúɪ wele yare mínimaa nnyɛnɛ. 9 Ii ketɛ̃ nnéi kecáá yipu ii Uléécaɔ pikó ketɔpikale nɛ ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn̄ keyómɛcaɔ-pɔ́ súiri nn̄ i torɛ. 10 Ai Setani ye pɛɛ i n̄ kúraasente nna nɛ linyine yare nfúrɔ̄ toi kupɔɔɛ-i sáɔ. Kei ke ináme nɛ antepu nɔɔmɛ apí we. Ai pɛɛ i n̄ fikiise ketúnɛ nɛ kesine hái nɛ n̄pá píyei-pɔ́.

Ketahai tərəə pitúhaane

¹¹ Am pɛɛ riyóòpitū nɛ uyɛɛ rikɛcáá ní tū yɛnu. Ketē nɛ keyóme asi ukɛyu-i wuru asi pékesi ápi siana yē. ¹² Am pɛɛ pikpəkpə yɛnu, piwéɛɛ nɛ siwá, pin tiyóòpitū kɛyu-i nyéɛilē. Ai átelé pɛrei ai kə rítelé ricə péré. Tɛɛɛ nfáa ritelé. Pikpəkpə mɛwai yɛ átelé nyē kɛmɛɛ wólaalenle. Ai ḿpá úyɛ mɛwai kɛcáá nɛ u túhaane. ¹³ Mínimaa amɛ pikpəkpə pɛɛ mɛkɛmɛɛ ní wɛ lesɛri. Nkpə nɛ pikpəkpə kɛlɔ́ pɔ́ kə pikpəkpə pɛɛ kei ní wɛ lesɛri api ḿpá úyɛ mɛwai paí apí nɛ mɛkɛcáá u túhaane. ¹⁴ Ai nkpə nɛ pikpəkpə kɛlɔ́ kpísi ai nna kupəɛ-i sáɔ. Nna kupəɛ kpɛ, nkpə lírū yɛ mmɛ. ¹⁵ Ai ḿpá úyɛ rinyiri tɛɛ ári nfáa ritelé kɛmɛɛ ní wɛ kpísi ai nna kupəɛ-i sáɔ.

21*Keyómɛcaa fale nɛ ketē fale*

¹ Am pɛɛ keyómɛcaa fale nɛ ketē fale yɛnu, keyómɛcaa foí nɛ ketē foí yɛ pitónɛ masilɛ lē, mínimaa ámɛ kə wɛ. ² Am kə Uléɛcaa kuyu, Yerusalem fale yɛnu kun Uléɛcaa kɛmɛɛ-pə leeri kun súiri, kun kumɛcɛɛ cápɛnɛlɛ yarɛ unósi fale yɛɛ ula m mɛ́. ³ Am tiyóòpitū kɛmɛɛ mɛtɛ caca mɛnyinɛ komti, mɛn tee rɛ: Uléɛcaa kunyóònsɛcání yɛ nkpɛni nkú sisoipipi kɛmɛɛ. U yé pikɛmɛɛ n wɛ, api pansɛ upisoí, pi nɛ Uléɛcaa ricuruu api pɛɛ kɛsɛ́ n wɛ. ⁴ U yé pimɛnini nnéi pi tinnɛntɛ, nkpə́ nn yé kə piwéɛ rikpá, nkpə́ pitonɛ nɛ itu nɛ ntóosi nn yé kə n wɛ, kɛ mɛkɛɛ-mɛ likó ai pitónɛ ní masí nnya.

⁵ Uyɛɛ pɛɛ riyóòpitū kɛcáá ní tū uu pɛɛ né maa rɛ: Pə́ yɛɛ, nɛ ḿpá yo pansɛsɛlɛ lifále. Uu kə kpá rɛ: A wai! Anóò nyɛ yɛ nsímɛsɛi lɛ, lɛ kai kə lenɛ.

⁶ Uu kə pimáa né kpá rɛ: Li piwai masilɛ! Néɛ Ufoí nɛ Utóɔ, Kékoraanɛ nɛ Kétə. Né nkó kɛ nnírɛ nn ní wɛ míni mɛɛ yɛ nfáa n hɛ nhəi pa faalaa. ⁷ Uyɛɛ n feriye likó yɛ nní kuu n yɛnune: Néɛ yé Uuleɛcaa, uyɛ uu kə kɛnépɛpi. ⁸ Amá piwamɛi nɛ pɛpɛɛ ápi asɛi n tíkɛlɛ nɛ pɛpɛɛ icírí n wai nɛ pisoikɔ́ nɛ pɛpɛɛ méwoo méwoo n wai nɛ mɛnírɛhɛlaawai pikó nɛ pɛpɛɛ piléɛ n nyóònsɛ nɛ pinóòmɛ nnéi ncəpuri ṕ kɛtonɛ yɛ nna nɛ linyinɛ yarɛ nfúrɔ́ toi kupəɛ kɛmɛɛ wɛlɛ. Nkpə́ lírū yɛ mmɛ.

Yerusalem fale

⁹ Lɛ mɛmáa, piléɛcaatumɛ pisɛi pɛpɛɛ pɛɛ sipóripi sisɛi m múílɛ usɛ uú wɛri uu né maa rɛ: A kam kɛ unósi fale pó nyíɛ, uyɛɛ Risánɛpɛpi unəsi.

¹⁰ Kei kɛ Nfáasɛnɛ nn kɛnécáa súimɛ, Uléɛcaatumɛ uyɛ uu né kpísi uú nɛ riyóɔpɛ maamaa nɛ ricáca rinyinɛ taá. Uu pɛɛ Uléɛcaa kuyu, Yerusalem yɛnu kun keyómɛcaa-pə Uléɛcaa kɛmɛɛ léeri kun súiri. ¹¹ Uléɛcaa mmulɛ yɛ pɛɛ kukɛmɛɛ wɛlɛ, ku pɛɛ tɛlulɛ yarɛ riparɛ sɛnɛ kɛcɛɛ néɛ yarɛ riparɛ nɛmɛi-nɛmɛi kɛmɛɛ kɛ usoi uu yɛ umɛcɛɛ n nyániɛ yarɛ kɛnɛpɛnyániɛ yɛlépi kɛmɛɛ. ¹² Mmɛlɛ maamaa nɛ ncáca nnyinɛ yɛ pɛɛ ku kóónúlɛnle, sipoo kɛfi nɛ sitɛ kapi n luri, piléɛcaatumɛ kɛfi nɛ pitɛ pin si mɛ́. Isirayɛli pikó imarɛpuri kɛfi nɛ itɛ iyɛ anyiri yɛ sikɛcáa wólaalenle. ¹³ Sipoo sitaani sɛɛ ketunɛleemɛ-mɛ nyániɛ, sitaani itunɛ kulukɛ-lukɛ-mɛ, sitaani itunɛ kumii-mɛ, sitaani kɛcəpɛ, sitaani ketunɛlolé-mɛ. ¹⁴ Akúiparɛ kɛfi nɛ atɛ kɛcáa kɛ kuyu mmɛlɛ mmɛ nn yɛ tósilɛ, Tisánɛpɛpi pitumɛ kɛfi nɛ pitɛ pɛ anyiri kɛfi nɛ atɛ an aparɛ nyɛ kɛcáa wólaalɛ.

¹⁵ Uyɛɛ lɛ né n símisi yɛ wura kɛkpápi kapi yɛ nɛ ní musí múílɛnle uké nɛ kuyu nɛ kusipoo nɛ kummɛlɛ múɛsi. ¹⁶ Kuyu awélé kɛna yɛ pɛɛ mɛcáa sáɛ. Kumɛcaa nɛ kumɛpɛrɛ yɛ pɛɛ sáɛ. Uu kɛkpápi kɛ nɛ kuyu músu á lelu kilomɛtiri ákotokú atɛ. Kumɛcaa nɛ kumɛpɛrɛ nɛ kumɛcá yɛ pɛɛ sáɛ. ¹⁷ Uu mmɛlɛ ṕ kə músu, ai lelu apáha kuwóó nɛ afɛɛrɛ nɛ atɛ kumúnɛ́. Sisoipipi mɛmúnɛ́ nɛ uléɛcaatumɛ mɛmúnɛ́ yɛ mɛ. ¹⁸ Aparɛ nɛmɛi-nɛmɛi kapi nɛ mmɛlɛ mɔ́ api kuyu ṕ nɛ wura

yíkíyiki ημανε məm, lin peé we yare sinípeenyáni. ¹⁹ Apara sone nnéi ncəpuri kapi mmele akuipare kecáá karikke re liké pinyáni n nyaní. Tipare ηméi-ηmei kapi rikúipare foí kecáá wa, api kusope rikó rilírū kecáá wai, api míni kulúí rikó ritáánū kecáá wai api kə mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰ Api ríweé yare ménye rinúpū kecáá wai, api kə ríweé rikpúulū kecáá wai, api wura rikó risééi-sééi kecáá wai api risannye ntəne ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó rílé-lee kecáá wai, api metuhuta ne mehóle cəhəne rikó rífifi kecáá wai, api ríweé ntəne yare rihúúhuúpare kefi ne mese rikó kecáá wai, api mékəlóota rikó kefi ne rilírū kecáá wai. ²¹ Sipoo kefi ne sité sē pǎ ne ikólé kefi ne ité le. Nkólé nse nse kapi ne nǐpá ihánaa íye wa. Kuyu ripəhə pǎ ne wura ημανε le, lin peirente yare kenípeenyáni.

²² Am kei kunyóonsećáníí yé. Upíima, Ulééca, rínanje nnéi ute ricuruu ne Risánpipi pəe kuyu kpē kunyóonsećáníí. ²³ Ai nkpáni pise re itunje née iwáre iké kei metéi n wai. Li we re Ulééca meyoopi metéi ye ku kpáiiilenle, kuiyuipeke yee Risánpipi. ²⁴ Ayu pisoí yé kumetéi kémeε sone, ketē kecáá piyoopi api kei ne piməyoopi hapə. ²⁵ Ke kesine áke yéé kei píkai n wa nnya ke kusipoo ási yéé kə píkai n hánaalē. ²⁶ Lē nnéi lee isoipuri kémeε meyoopi ne ríyu m má kapi ne kei sonepə. ²⁷ Líkperinkpekəó líka née usoi nkó yee ncaai riyíkí n wai un kə nnóome má úu kei melone má. Pē anyiri nyee Risánpipi nfaa ritelé kémeε n wólaalē meεire pəe yé kei lompə.

22

¹ Uléécaatumε uu kə nkói mmē-i ke nfáa nn í we né nyíse, nn we cáicái yare kenípeenyáni yelépi, nn Ulééca riyəopitū ne Risánpipi kémeε-pə leeri. ² Kuyu keəpe knǐ pəe wólu nn ne ncée maa tikilē, kuléé kpeε ye nfáa n he kun nsipéé keəpe nyenu. Kefi ne meté kaku ye mari, aku ye nǐpá iwáre íye kémeε apipi torəsi. Kuapei yèè pisoí itói poisεle. ³ Anóó áa kei líka kecáá we. Kuyu kémeε ke Ulééca riyəopitū ne Risánpipi riyəopitū ari yé n we upikεikó pin kei u yáasi. ⁴ Pi yé ukeyu yē, Urinyiri ari kə piatii kecáá n wólaalē. ⁵ Kesine áke wene, áí yé kə kei kəfiráa metéi née itunje metéi pise, ke Upíima Ulééca uu pi n kpáiiilē nnya. Api pəe iyóopi n tū ne nǐpá piyei-pə.

Yeesu mekame

⁶ Uléécaatumε uu pəe né maa re: Inóosimé iyē ye nsímései le. Lē kai kə lenε. Upíima Ulééca yee ye n tíyεε antepuyε api símisi ye uuleecaatumε tummεle re uké upikεikó lelee nfáani n wainε nyíse. ⁷ Yeesu uu re: Nə yēε, ne nfáani sonepəle. Nkó yee kóso-pə nsímé meε ritelé ntí-i n we m múilē ye únarekomε le.

⁸ Né Yohani, née mewai mē kə am kə yenu. Kam n yé am kə kom, am uléécaatumε uyee mewai né n nyísente ana-i lolu re ké u yáasi. ⁹ Amá uu pəe né maa re: A mepócíre tí, kape lē wa! Ne upókεicə le nen kə pipómáreε antepuyε ne pεpεε ritelé ntí nsímé mí múilē ukεicə! A Ulééca yáasi aa wúla!

¹⁰ Uu kə pimáa né kpá re: Kape lelee kóso-pə n wainε nsímé ritelé ntí m pēkaalē! Itunje ye tule re tinsímé mmē nké wa. ¹¹ Nkó yee úu lisəne n wai uké n nəǐlē úu kape lisəne n wai. Nkó yee mékperinkpe m pəriilē uké umεcire mékperinkpe pipórii n kpáselē. Nkó yee lisəne n wai uké lisəne piwai ne kéyu n sí, nkó yee n nyaní cáká-cáká uké n nyaní cáká-cáká un ne kéyu sí.

¹² Yeesu uu re: Pə yēε, ne nfáani sonepəle. Inéhéé kam ne wepə ké nǐpá úye mewai kulaa u pa. ¹³ Néε Ufoí ne Utórə, Ukpéé ne Upírē, née kə Kékoraane ne Kétə.

¹⁴ Mpi pəe pisitukanka caacaa n heεre piké ne kuléé kpeε ye nfáa n he apipi n yé piké kə ne sipoo-mē tintíki piké ne kuyu-i lompə nnya ye pínarekomε le!

¹⁵ Amá pɛpɛɛ mɛpɔpi ní we ne menírihélaawai pikó ne méwoo méwoo mɛwai pikó ne písoikɔ ne pɛpɛɛ piléé n nyóɔnse ne nǵpá úye yɛɛ nnóɔme ní la un kɔ n wai piké léɛpɔ!

¹⁶ Nǵ Yeesu, ne unéléécaatumɛ tumpɔle re uké Uléécaá icápine kémɛɛ nó símisi re aseɪ yɛ nyɛ. Ne Tafiti kumare kémɛɛ kɛwǎ pířɛ le. Née rimarewarepi tɛɛ n tǛlu.

¹⁷ Nfáasɔne ne unósi fale yɛ maa re: A kam. Nkó yɛɛ lǛ n kɔ pɔóké kɔ maa re: A kam. Nkó kɛ nnírɛ nn ní we uké kam. Nkó yɛɛ míni mɛɛ yɛ nfáa n he ní la uké mɛ yɔsí faalaa.

Tinóɔ tɔrɔɔ

¹⁸ Mpá úye yɛɛ kóso-pɔ nsímé mɛɛ rítelé ntí-i ní we n kɔ kam símisi re aseɪ yɛ nyɛ. Úye un kei linyine rinkpáɔ, Uléécaá yé ásáláú nyɛ kecáá kapi rítelé ntí-i n símisi liute uyɛ isoi kémɛɛ rikpáɔ. ¹⁹ Úye un kɔ kóso-pɔ nsímé mɛɛ rítelé ntí-i ní we kémɛɛ inóɔsimé inyine n lese, Uléécaá yé liute uyɛ líkó leɛ kuléé kɛɛ yɛ nfáa n he kémɛɛ ne kuyu kémɛɛ ní we lese. Pi linsímé rítelé ntí-i símisile.

²⁰ Úyɛɛ n símisi re likei leɛ aseɪ le yɛ maa re: Eɛɛ, ne nfáani sóneɛpɔle. Amí! A kam, Úpíima Yeesu!

²¹ Úpíima Yeesu uké nǵpá úye ípɛɛléɛ nyíse!